

Γκρε

Γ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗ - Π. KONTOY

Συγχρονική γραμματική τῆς κοινῆς νέας ελληνικῆς

ΘΕΩΡΙΑ • ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΓΕΩΡΓ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗ — ΠΑΝΑΓ. ΚΟΝΤΟΥ
 ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ
 ΒΟΗΘΩΝ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟΥ
 ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΓΧΡΟΝΙΚΗ
 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
 ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ
 ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΘΕΩΡΙΑ - ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
 ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΑΛΕΞΗ ΔΗΜΑΡΑ

ΑΘΗΝΑΙ 1967

Copyright 1967 by G. Babiniotis - P. Kontos
Hippocratous 152 - Athens (705)

Γ. Μπαμπινιώτης - Π. Κοντός
'Ιπποκράτους 152 - 'Αθῆναι (705)
Τηλ. 610.117 - 643.695

*'Αφιερώνεται
εἰς τὸν διδάσκαλόν μας
Καθηγητὴν Γ. Ι. ΚΟΥΡΜΟΥΛΗΝ
δεῖγμα ἐλάχιστον τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αντικείμενον τῆς παρούσης γραμματικῆς εἶναι ἡ «συγχρονική» ἐξέτασις τῆς μορφολογίας καὶ τῆς λειτουργίας τῶν στοιχείων τῆς Κοινῆς Νέας Ἑλληνικῆς.

Από τὰς συνήθεις νεοελληνικὰς γραμματικὰς διαφέρει αὗτη οὐσιωδῶς τόσον κατὰ τὸ ἀντικείμενον ως τὸν ἀντικείμενον, όσον καὶ κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ θεωρεῖσθαι.

Ἐνῷ δηλαδὴ αἱ κυκλοφορούμεναι γραμματικαὶ ἀναφέρονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν καθαρεύονταν (ἀπλὴν ἢ αντηροτέραν) ἢ τὴν δημοτικὴν (συντηρητικήν, ἀκραίαν, λαϊκήν, τριτην κλπ.), ἐκκινοῦσαι ἀπό τὴν δῆθεν διγλωσσίαν ποὺ χαρακτηρίζει κατὰ τὴν ἀποφαντικήν γλώσσαν τὴν σύγχρονον γλῶσσαν, ἢ παροῦσα γραμματικὴ ἐξέτασι τὴν Κοινὴν νέαν ἑλληνικήν, δηλαδὴ τὴν σύγχρονον ἑλληνικήν, ἢ όποια προέρχεται ἀπό ἐσωτερικήν δργανικήν σύνθεσιν τῶν στοιχείων τῶν δύο αὐτῶν (μορφῶν) (ὄχι ἀγλωσσῶν) τῆς νέας ἑλληνικῆς καὶ ἢ όποια ἐπιστημονικῶς δὲν μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ οὕτε ὡς καθαρεύοντα οὕτε ὡς δημοτική.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας συντελεῖται ἡ πορεία πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς τοιτης, κατὰ τὴν ἴστορικὴν τάξιν (μετὰ τὴν Προϊστορικὴν καὶ τὴν Ἀλεξανδρινήν), Κοινῆς, τῆς νεοελληνικῆς Κοινῆς. Τὸ γλωσσικὸν τοῦτο φαινόμενον ἥρχισε ἀπὸ πολλοῦ καὶ δὲν εἶναι δυνατόν, όπως συμβαίνει μὲ δλα τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα, νὰ προκαθορισθῇ πότε θὰ συντελεσθῇ, πότε δηλ. Θὰ λάβῃ τὴν τελικήν της μορφὴν ἢ νεοελληνικὴ αὐτὴ Κοινή. Τὰ δύο αὖθην, όπως ἄλλως ἐλέχθησαν, τῆς νέας ἑλληνικῆς, καθαρεύοντα καὶ δημοτική, πορεύονται ἥδη σταθερῶς πρὸς τὴν τελικὴν φάσιν τῆς ἐνοποίησεώς των. Τὰ διαφοροποιητικὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τῶν δύο ὑφῶν ὑποχωροῦν συνεχῶς.

Υφίσταται βεβαίως ἀκόμη ἰσχυρὰ πάλη μεταξὺ ὁρισμένων συστημάτων ἢ καὶ μεμονωμένων γλωσσικῶν στοιχείων, καὶ ἐκ τούτων ἀκούβιδς πηγάζει ἡ «φευστότης» τῆς γλώσσης μας, περὶ τῆς όποιας γίνεται συχνὰ λόγος. Τοῦτο δμως εἶναι φυσιολογικὸν στάδιον, ἀπὸ τὸ δποῖον πρέπει νὰ περάσῃ ἡ γλῶσσα, καθηκον δὲ τοῦ γραμματικοῦ εἶναι νὰ περιγράψῃ ἐπακριβῶς τὴν πάλην αὐτήν (ὄχι νὰ τὴν ἀγνοΐσῃ ἢ νὰ τὴν ωθήσῃ αδθαρέτως) καὶ νὰ ἐμπιστεύῃ εἰς τὸν χρόνον καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν γλωσσικῶν νόμων τὴν λόσιν.

Από τὴν σύνθεσιν τῶν δύο ὑφῶν ἡ Κοινὴ ἀπέκτησε ἔνιατον, γενικῶς, λεξιλόγιον καὶ φωνητικήν, ποὺ πέρα ὁρισμένων μικροδιαφορῶν ἦσαν κατὰ βάσιν κοινὰ εἰς τὰ δύο ὑφα ἐξ ἀρχῆς. Πε-

ραιτέρω ανέπτυξε πλούσιαν μορφολογίαν, άπέκτησε μεγαλυτέραν παραγωγικήν δύναμιν, έσυνέχισε δὲ τὴν κληρονομηθεῖσαν τάσιν ἀπλουστεύσεως καὶ ἀναλύσεως, ποὺ χαρακτηρίζει τὰς περισσοτέρας ἀπὸ τὰς συγχρόνους εὐφωπαϊκὰς γλώσσας.

Ἡ κοινὴ ἀντὴ νεοελληνική, δπως καθορίζονται ἐδῶ τὰ στοιχεῖα τῆς, ἀποτελεῖ τὴν γνησιωτέραν ἔκφρασιν τῆς νεοελληνικῆς γλωσσικῆς πραγματικότητος καὶ ἔχει ἥδη κατισχύσει εἰς τὸν πορφορικὸν λόγον, τῶν μορφωμένων κυρίως, καθὼς καί, γενικώτερον, εἰς τὸν χῶρον τῆς παιδείας, ἐπιδίδουσα συνεχῶς καὶ εἰς τὸν γραπτὸν λόγον.⁹ Αποτελεῖ δὲ πλάνην νὰ χαρακτηρίζῃ κανεὶς τὴν γλῶσσαν ἀντὴν ὡς «ἀνάμεικτον», νὰ καταδικάζῃ τὴν χρῆσιν τῆς καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ τὴν ἀποκαθάρῃ —δπως κάνοντας μερικοὶ— ἀπὸ τὰ πάσης φύσεως λογιώτερα στοιχεῖα τῆς («δημοτικὸς καθαρευοντανισμός»).

Ἐνδισκόμεθα περὶ τὴν λέσιν τοῦ γλωσσικοῦ προβλήματος, ποὺ ἐπιβάλλει μόνη τῆς ἡ γλῶσσα καὶ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ἔχῃ ἐπισπεύσει ἡ χρησιμοποίησίς της ὑπὸ μιᾶς μεγαλοφυνόντος λογοτεχνικῆς προσωπικότητος πανελλήνιου κύρους, δυναμένης νὰ τὴν ἐπιβάλῃ. Αἱ δύο μορφαὶ τῆς νεοελληνικῆς, καθαρεύοντα καὶ δημοτική, συνητήθησαν πλέον «εἰς τὸ μέσον τῆς σκάλας», δπως ὀνειρεύετο δ *Κοραῆς*, καὶ ἔδωσαν τὴν Κοινὴν ἀντὴν νεοελληνικὴν ποὺ δύνονται ἐπιβάλλεται ὡς κοινὴ ἔκφρασις τοῦ ἔθνους.

Εἰς τὴν παροῦσαν γραμματικήν, πιεζόμενοι ἀπὸ τὴν ἀνυπέρβλητον ἀνάγκην τῆς οἰκονομίας τοῦ χώρου, δπεχρεώθημεν εἰς τὴν πραγμάτευσιν τῶν κυριωτέρων μόνον κεφαλαίων. Δὲν ἐπεξετάθημεν εἰς τὸ ἀρθρον, τοὺς συνδέσμους, τὰ ἐπιφωνήματα ἢ, τὸ σπουδαιότερον, εἰς τὴν φωνητικήν. Τὰ κεφάλαια αὐτά, μαζὶ μὲ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν, θὰ περιληφθοῦν εἰς μίαν δευτέραν ἔκδοσιν.¹⁰ Επὶ τοῦ παρόντος τὸ βάρος ἐπεσεν εἰς τὸ ὄνομα καὶ τὸ ὅγμα, τὰ δποῖα ἀποτελοῦν τὸν κορδὸν τῆς νεοελληνικῆς γραμματικῆς. *Ἡ σειρὰ πραγματεύσεως τῶν κεφαλαίων, ἐξ ἄλλου, ἐπιγραφεύθη ἐνίστε καὶ ἀπὸ τεχνικοὺς λόγους.*

Ἄπο μεθοδολογικῆς ἀπόφεως ἡ παροῦσα γραμματικὴ ἔξετάζει τὸ ὑλικόν της σὲ γ χ ρ ο ν ι κ ὅ c, δηλ. παρακολούθεῖ τὴν μορφὴν καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν γλωσσικῶν στοιχείων ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῶν σχέσεων κατὰ τὴν παροῦσαν φάσιν τῆς γλώσσης. Οὕτω λ.χ. προκειμένου περὶ τοῦ ἀπαρεμφάτον εἰς -ει/-ῆ (λέσσει - λυθῆ) συγχρονικῶς μὲν πρέπει νὰ ὅμιλοῦμεν περὶ ἐνὸς «συντελικοῦ (βασικοῦ) τύπου», ἐνῶ συνήθως τοῦτο χαρακτηρίζεται ὡς ἀπαρεμφατον ἀσρίστον (διαχρονικὴ ἄποψις). ¹¹ H γραμματικὴ αὐτὴ δὲν ἔρμηνει «ίστορικῶς» τὰ γραμματικὰ φαινόμενα, οὕτε ἔρευνα τὴν ἔξελιξιν τῶν γραμμα-

τικῶν τύπων (ίστορική γραμματική, διαχρονική ἔρευνα). Εἰς τὴν ίστορικὴν ἐδομηνέαν καταφεύγει μόνον, ὅταν αὗτη ἐξυπηρετῇ τὴν συγχρονικὴν μελέτην.

Ἡ συγχρονικὴ ἔρευνα τῶν γραμματικῶν φαινομένων ὡδῆγησε εἰς ἀνακατατάξεις ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὴν πραγμάτευσιν καὶ ἀξιολόγησιν τῆς γραμματικῆς ὑλῆς. Οὕτω λ.χ. μία συγχρονικὴ γραμματικὴ δὲν μπορεῖ νὰ υἱοθετήσῃ τὴν τακτοποίησιν τοῦ κλιτικοῦ συστήματος τῶν οὐσιαστικῶν κατὰ γένη, ὅπως γίνεται μέχρι σήμερον, διάκρισιν τὴν δποίαν ἡ χρῆσις ἔχει ὑπερκεράσει. Ἐφηρμόσαμεν λοιπὸν ἐδῶ διὰ πρώτην φορά, εἰς γενικὰς γραμμάς, τὴν θεωρίαν τοῦ καθηγητοῦ τῆς γλωσσολογίας Γ. Κουρμούλη, ποὺ τοποθετεῖ τὴν κλίσιν τοῦ ὄντοματος ἐπὶ νέας βάσεως (ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πτώσεων). Κατὰ τὴν πραγμάτευσιν τοῦ ἐπιθέτου ὡδῆγηθημεν ἐπίσης εἰς ἀνακατατάξεις ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὰς κατηγορίας, τὴν μορφὴν καὶ τὴν κίνησιν τοῦ ἐπιθέτου, ἐνῶ ἐκρίθη ἀπαραίτητον νὰ ἐξετασθῇ εἰς ἴδιον κεφάλαιον ἡ λειτουργία τῶν συγκριτικῶν, τόσον τῶν ἐπιθέτων ὅσον καὶ τῶν ἐπιρρομάτων.

Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ρήματος ἐτονίσθη ἰδιαίτερως ἡ σημασία τοῦ θέματος διὰ τὴν θεμελίωσιν τοῦ ρήματος καὶ ἡ σπουδαιότης τοῦ ποιοῦ ἐνεργείας, τὸ δποῖον διέπει καὶ χαρακτηρίζει τὸ ἐλληνικὸν ρῆμα. Ἐπειχειρήθη δομοίως ἀναδιάρθρωσις τῶν συζυγῶν τοῦ ρήματος, ἡ κλίσις του ἀνεῳγόθη εἰς πολλὰ σημεῖα, τὸ σύστημα τῆς μετοχῆς διεμορφώθη ἐπὶ νέας βάσεως.

Τὸ γλωσσικὸν δίδαγμα «μία γλῶσσα, μία ὀρθογραφία» ἀποτελεῖ βασικὴν πίστιν μας καὶ τὸ ἐφηρμόσαμεν καὶ ἐδῶ μὲ συνέπειαν. Εἶναι ἀντιεπιστημονικὸν καὶ ἀντιπαιδαγωγικὸν νὰ τηροῦμεν ἄλλην ὀρθογραφίαν διὰ τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν καὶ ἄλλην διὰ τὴν Κοινὴν νεοελληνικήν. Αἱ προσπάθειαι μεταβολῆς καὶ ἀπλούστεύσεως τῆς ὀρθογραφίας, ὅταν δὲν γίνωνται βάσει τῆς ἀρχῆς ποὺ ἀνεφέρθη, δόηγονται εἰς ὀρθογραφικὸν χάος, καταστρεπτικὸν διὰ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν παιδείαν τοῦ ἔθνους.

Γενικῶς ἐλάβαμεν ὑπὸ ὅψιν κάθε χρήσιμον παρατηρησιν ἡ διδασκαλίαν. Οὕτω λ.χ. ἐφηρμόσαμεν εἰς τὰς γενικὰς γραμμάς της τὴν διδασκαλίαν τοῦ καθηγητοῦ Ἀγ. Τσοπανάκη περὶ τῆς χρῆσεως τοῦ τελικοῦ ν. Ἐγράψαμεν πάντοτε μὲ ν τὰ δέν, σάν καὶ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἀρθροῦ καὶ τοῦ ἀρσενικοῦ τῶν ἀντωνυμῶν. Εἰς τὰ ἀναρρόφα οὐσιαστικὰ καὶ τὰ προσδιοριστικὰ τούτων ἐπίθετα τὸ ν ἐσημειώθῃ μόνον, δπον ὑπῆρχε φύρος συγχύσεως.

Ἡ γραμματικὴ θεωρία ἐνισχύθη μὲ πλῆθος παραδειγμάτων, τὰ δποῖα ἐλήγθησαν δι’ ἀναγωγῆς εἰς τὸ Ἀντίστροφον Λεξικὸν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς, ὅπον ἀντικατοπτρίζεται κατὰ τοόπον μοναδικὸν ἡ νεοελληνικὴ μορφολογία. Τοῦτο ἐπράξαμεν διὰ

νὰ δώσωμεν πλούσιον ύλικὸν πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν διδασκομένων.

Εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀποβλέπει καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἡ σκηνὴ σεων, αἱ δόποια συμπεριελήφθησαν εἰς τὸ βιβλίον. Αὗται παρέχουν ἐπίσης πλούσιον καὶ ἡλεγμένον γλωσσικὸν ύλικὸν τῆς Κοινῆς νέας ἐλληνικῆς, ποὺ δὲν εἶναι πάντοτε εὔκολον νὰ εὑρίσκῃ κανεὶς συγκεντρωμένον πρὸς σχολικὴν χρῆσιν.

Διὰ τὸν ἴδιον λόγον καὶ διὰ νὰ ὑπάρχῃ ἀρμονία μεταξὺ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ βιβλίου καὶ τῆς γλώσσης αὐτοῦ, ἔχονται συμποιήσαμεν ὡς γλῶσσαν τοῦ βιβλίου τὴν Κοινὴν αὐτὴν νεοελληνικὴν καὶ δχὶ τὴν συνήθη, ἔστω καὶ ἀπλούστεραν, ἐπιστημονικὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν δόποιαν γράφονται καὶ αἱ γραμμαὶ αὐταί. Διὰ τοῦ τρόπουν αὐτοῦ θὰ βοηθηθῇ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ βιβλίου καὶ μία μεγάλη μερὶς ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν (οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων, οἱ ξένοι σπουδασταὶ κ.ἄ.).

"Ἐνα ἄλλο θέμα ποὺ μᾶς ἀπησχόλησε ἦτο ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τῆς διδασκαλίας τῆς νεοελληνικῆς γραμματικῆς. Ἡ μέχρι τοῦδε διδασκαλία βασίζεται συνήθως ἐπὶ μεθόδῳ, αἱ δόποια κοίνονται ἀνεπαρκεῖς διὰ νὰ ἴκανοποιήσουν τὰς συγχρόνους παιδευτικὰς ἀνάγκας. Πρέπει πλέον ἡ γραμματικὴ νὰ διδαχθῇ ὡς ζωταρὸν παιδευτικὸν μάθημα, βάσει τῶν συγχρόνων γραμματικῶν ἐννοιῶν καὶ μεθόδων, δπως ἥρχισε νὰ γίνεται μὲ ἄλλα ἐκ τῶν μαθημάτων.

"Ἡ ενδεῖα χρησιμοποίησις παραστατικῶν τύπων, ἡ πυκνοτέρα ἐνίστε διατύπωσις, ἡ εἰσαγωγὴ συγχρόνων ἐπιστημονικῶν ἐννοιῶν καὶ δρων απλ. ἀποβλέποντας ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀνανέωσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῆς γραμματικῆς, ἡ κατάκτησις τῆς δόποιας ἀποτελεῖ τὸν βασικῶτερον παράγοντα τῆς σπουδῆς τῆς γλώσσης καί, κατ' ἀκολούθιαν, πάσης σπουδῆς.

"Ἡ παρόντα γραμματικὴ ἀπενθύνεται εἰς τοὺς διδάσκοντας καὶ τοὺς μαθάνοντας (εἰς προχωρημένον κάπως στάδιον) τὴν Κοινὴν νέαν ἐλληνικήν. Εἰς αὐτὸν περιλαμβάνονται καὶ οἱ ξένοι ποὺ σπουδάζονταν τὴν γλῶσσαν μας καὶ ποὺ συνεχῶς αἰδεῖνται. Πρὸς διευκόλυνσιν, κυρίως, τῶν τελευταίων αὐτῶν παρέχομεν συχνὰ τὴν ἀντίστοιχον ἀγγλικὴν δοολογίαν καὶ μερικὰ καρακτηριστικὰ ἐρμηνεύματα.

Αόγω τῆς φύσεως τοῦ ἔργου ἀντιμετωπίζονται ἐδῶ ὑπὸ νέον πρόσμα ποικίλα προβλήματα τῆς νεοελληνικῆς γραμματικῆς, αἱ δοθεῖσαι δὲ εἰς αὐτὰ λύσεις εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμφανίζονται ἀδυνατίας ἡ καὶ ἀτελείας. Μὲ μεγάλην προθυμίαν θὰ δεχθῶμεν κάθε παρατήρησιν ἡ ὑπόδειξιν, ποὺ θὰ συνέβαλλε εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἔργου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ (Pronouns)

1. ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ (Personal)

‘Υποκειμενικές - ‘Αντικειμενικές (Subjective - Objective).

- § 1. Ὁρισμός. Οι προσωπικές ἀντωνυμίες διακρίνονται σέ :
α) ύποκειμενικές: χρησιμεύουν ώς ύποκείμενα τοῦ ρήματος καὶ εἶναι πάντοτε πτώσεως **δύναμεικῆς**.
β) ἀντικειμενικές: χρησιμεύουν ώς ἀντικείμενα καὶ εἶναι, κατὰ κανόνα, γενικῆς μὲν πτώσεως, ὅταν εἶναι ἔμμεσα (indirect), αἰτιατικῆς δέ, ὅταν εἶναι ἄμεσα (direct).

Μοῦ διηγήθηκε μιὰν ἴστορία.

Τὸν συναντήσαμε στὸν δρόμο.

- § 2. Τύποι. Οἱ ἀντικειμενικές, κυρίως, ἀντωνυμίες ἔχουν δύο τύπους : τὸν **ἰσχυρὸν** (ἢ ἐμφατικό· strong, emphatic), ποὺ τονίζει ἢ ἀντιδιαστέλλει πρόσωπα καὶ πράγματα, καὶ τὸν **ἀσθενῆ** (ἢ μὴ ἐμφατικό· weak, non emphatic), ποὺ χρησιμοποιεῖται στις λοιπὲς περιπτώσεις τοῦ συνήθους λόγου.

Ἐμένα τὸ εἶπες αὐτό ; (ἰσχυρός).

Μοῦ τὸ εἶπες αὐτό ; (ἀσθενής).

Σημείωσις. Τῶν ύποκειμενικῶν ἀντωνυμιῶν ὁ ἀσθενῆς τύπος (τος, τη, το) χρησιμοποιεῖται μόνο σὲ ὡρισμένες φράσεις μὲ δεικτικὴ καὶ ἐρωτηματικὴ σημασία : νάτος, -η, -ο· ποῦντος, -η, -ο. (Λειτουργοῦν ώς ἔνα εἶδος δεικτικῶν καὶ ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. τὶς σχετικὲς ἀντωνυμίες).

§ 3. Θέσις. α) Οι ύποκειμενικὲς ἀντωνυμίες συνήθως δὲν ἔχουν ώρισμένη θέσι.

Ἐμεῖς τὴλεφωνήσαμε. Τηλεφωνήσαμε ἐμεῖς.

Ἐγώ δὲν θὰ ἔρθω. Δὲν θὰ ἔρθω ἐγώ.

β) Τῶν ἀντικειμενικῶν ἀντωνυμιῶν

1. οἱ ἴσχυροὶ τύποι δὲν ἔχουν σταθερὴ θέσι.

Ἐμᾶς γνωρίζει. Γνωρίζει ἐμᾶς.

2. οἱ ἀσθενεῖς τύποι χρησιμοποιοῦνται μπροστά ἀπὸ τὸ ρῆμα.

Μοῦ μίλησε. Μὲ κοίταξε. Νὰ σοῦ πῶ.

— πλὴν τῶν περιπτώσεων, ποὺ ἔχουμε προστακτικὴ ἢ μετοχή, δόποτε ἐπιτάσσονται (ἀκολουθοῦν).

Μίλησέ μου. Πέξ μου. Λέγοντάς του. Κοιτάζοντάς με.

Οταν τὸ ρῆμα συνοδεύεται ἀπὸ μόρια (νά, θά, δέν, μὴ κλπ.), τότε πάλι μόνον οἱ ἀσθενεῖς τύποι τῶν ἀντικειμενικῶν ἀντωνυμιῶν ἔχουν σταθερὴ θέσι: μεταξὺ τοῦ μορίου καὶ τοῦ ρήματος.

Δὲν μᾶς γνωρίζει. Θέλει νὰ σὲ δῆ.

Εἶπε νὰ μὴ τὸν ξυπνήσουμε νωρίς.

§ 4. Τονισμός. Οἱ ἀσθενεῖς τύποι τῶν ἀντικειμενικῶν ἀντωνυμιῶν, δταν ἐπιτάσσονται (μὲ προστακτικὴ ἢ μετοχή), παθαίνουν: a) ἔγκλισι (ἀπώλεια) τοῦ τόνου τους, δταν τὸ ρῆμα τονίζεται στὴν λήγουσα ἢ στὴν παραλήγουσα.

Πέξ μας. Μιλώντας του. Δῆτε τον.

β) ἀναβιβασμό, δταν τὸ ρῆμα τονίζεται στὴν προπαραλήγουσα.

Γράφοντάς του. Προσέχετε τονς.

Οταν ἐπιτάσσονται δύο ἀσθενεῖς τύποι τῆς ἀντωνυμίας, τότε: 1) ἂν μὲν ὁ ρηματικὸς τύπος τονίζεται στὴν λήγουσα, παθαίνουν ἔγκλισι.

Πέξ μου το. Πάρ' το του.

2) ἂν τονίζεται στὴν παραλήγουσα, ἀναβιβάζεται (ἀνεβαίνει) ὁ τόνος (ώς δξεία) στὴν πρώτη ἀντωνυμία.

Δᾶσε μού το. Φέρτε τό μας.

καὶ 3) ἂν τονίζεται στὴν προπαραλήγουσα, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται στὴν λήγουσα.

Προσέχετε μου το. Λέγοντάς σου το.

Πίναξ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν

Π ρ ό σ ω π ν		ἀνθρώπινος		ἀντημενα		ἀντικείμενα		ἀντικείμενα	
		ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ		ΓΕΝΙΚΗ		ΑΙΓΑΙΙΚΗ			
π α '	ἰσχυρός	ἀσθενής	ἰσχυρός	ἀσθενής	ἰσχυρός	ἀσθενής	ἰσχυρός	ἀσθενής	ἰσχυρός
α'	ἴγιος	—	(ἐ)μένα(νε)	μοῦ	(ἐ)μένα(νε)	μοῦ	(ἐ)μένα(νε)	μοῦ	(ἐ)μένα(νε)
β'	(ἐ)σιν	—	(ἐ)σένα(νε)	σοῦ	(ἐ)σένα(νε)	σοῦ	(ἐ)σένα(νε)	σοῦ	(ἐ)σένα(νε)
γ'	αὐτός	τοῖς	αὐτοῦ(-ουνοῦ)	τοῦ	αὐτοῦ(-ε)	τοῦ	αὐτοῦ(-ε)	τοῦ	τοῦ(-ε)
	αὐτή	τῇ	αὐτή(-ῆς)	τῇ	αὐτή(-ῆς)	τῇ	αὐτή(-ῆς)	τῇ	τῇ(-ε)
	αὐτό	τοῖ	αὐτοῦ(-ουνοῦ)	τοῦ	αὐτοῦ(-ε)	τοῦ	αὐτοῦ(-ε)	τοῦ	τὸ
α'	ἐμεῖς	—	ἐμᾶς	μᾶς	ἐμᾶς	μᾶς	ἐμᾶς	μᾶς	μᾶς
β'	(ἐ)σεῖς	—	ἐσᾶς	σᾶς	ἐσᾶς	σᾶς	ἐσᾶς	σᾶς	σᾶς
γ'	αὐτοί	τοι	αὐτῶν(-ωνδύν-ε)	τοὺς	αὐτούς (-ουνούς)	τοὺς	αὐτούς (-ουνούς)	τοὺς	τοὺς
	αὐτές	τεῖς							τις
	αὐτά	ταῖ							τὰ

"Ασκησις 1 (§§ 1-4).

Νὰ ἀντικατασταθοῦν οἱ τονισμένες λέξεις μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας (πρῶτα μὲ τὸν ἀσθενῆ, ὅστερα μὲ τὸν ἰσχυρό).

Εἶπε τῆς φίλης της τί συμβαίνει. Τῆς εἶπε.... Εἶπε αὐτῆς (αὐτηνῆς) τί συμβαίνει.

1) Εἶπε τοῦ φοιτητοῦ νὰ συμπληρώσῃ τὴν αἰτησι μὲ κεφαλαῖα γράμματα. 2) Θέλεις ν' ἀγοράσῃς τοῦ φίλου σου αὐτὸ τὸ ώραῖο βιβλίο; 3) "Εστειλες τὴν φωτογραφία; 4) Προσέφερε στοὺς φίλους του ἀπὸ ἔνα ποτό. 5) "Εδωσε χρήματα τῆς γυναίκας του ν' ἀγοράσῃ ἔνα φόρεμα. 6) 'Η δασκάλα μας μιλάει καλὰ ιταλικά. 7) Δάνεισε στὸν Γιᾶργο τὸν χαρτοφύλακά σου γιὰ σήμερα. 8) "Εστειλε στοὺς γονεῖς του χαιρετίσματα μ' ἔναν γνωστό τους. 9) Ποιὸς συνέστησε (σύστησε) τὸν κ. Πάνου; 'Ο διευθυντής του. 10) Φοβήθηκε τὸν πατέρα του, γι' αὐτὸ δὲν εἶπε τὴν ἀλήθεια.

"Ασκησις 2 (§ 1).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τῆς ὑποκειμενικῆς ἀντωνυμίας.

1) Ξέρεις πολὺ καλὰ ὅτι δὲν ἀστειεύεται. 2) μοῦ εἶπε πώς τηλεφωνήσατε χτές δράδυ. 3) μπορεῖ νὰ θιάζωνται, ὅμως δὲν θιάζόμαστε, γιατὶ ἡ δουλειά μας ἀπαιτεῖ μεγάλη προσοχή. 4) κύριε, προχωρήστε, παρακαλῶ, στὸν διάδρομο 5) πῶς περάσατε ἀλήθεια; πάντως μείναμε πολὺ εὐχαριστημένοι ἐκεῖ ποὺ πήγαμε. 6) "Αν δὲν θέλουν μιὰ φορά, δὲν θέλουμε δέκα. 7) Μᾶς εἶπε: «Ἀκοῦστε καλά τί σᾶς λέω: ἥ θὰ φύγω ἀπὸ δῶ ἥ ». 8) τί νομίζεις; Μπορεῖς ἥ 'Ελλὰς νὰ γίνη διοικητική χώρα; 9) οἱ "Ελληνες ἔχουμε τελείως διαφορετική νοοτροπία ἀπὸ τὴν δική σας. 10) τολμοῦν νὰ καταφέρωνται ἔναντίον σας;

^γΑσκησις 3 (§§ 1-4).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τέπο τῆς ἀντικειμενικῆς ἀντωνυμίας στὸ πρόσωπο ποὺ δίδεται στὴν παρένθεσι.

1) εἰδοποίησε νὰ μὴ (αὐτὸς) περιμένουμε γιὰ φαγητὸ ἀπόψε. 2) Δεῖξε (ἐμεῖς) στὸν χύρτη, ποῦ δρίσκεται τὸ σπίτι, κι ἐμεῖς θὰ (αὐτό) θροῦμε. 3) Γιατὶ δὲν μιλᾶς; Τι (ἐσύ) ἔκανα; 4) ζήτησε νὰ (αὐτὸς) συστήσω ἔναν παλὸ γιατρό. 5) Πόσα χρήματα (ἐσύ) δάγεισε καὶ πότε θὰ (αὐτὰ) ἐπιστρέψῃς; 6) (ἐσύ) θυμίζει τίποτε ἢ σημερινὴ μέρα; 7) Ἀργήθηκε νὰ (ἔγώ) υπογράψῃ τὴν συστατικὴ ἐπιστολὴ, ποὺ ζήτησα. 8) Γιὰ νὰ μὴ (ἐμεῖς) τηλεφωνήσῃ, φαίνεται πώς (ἐμεῖς) ξέχασε. 9) Ήτας (αὐτοί) νὰ μὴ περιμένουν, γιατὶ θ' ἀργήσω. 10) Τηλεφωνῆστε (ἐμεῖς), ἀν γρειαστῆτε. 11) Δὲν θὰ (αὐτὸς) ἀρεσε μιὰ τέτοια δουλειά; 12) Τελειώστε (ἔγώ - αὐτὸς) γρήγορα γιὰ νὰ (αὐτὸς) πάρω μαζί μου. 13) Μιλώντας (ἐμεῖς) γιὰ τὴν μητέρα της (αὐτὴ) πῆραν τὰ κλάματα. 14) Μή (ἔγώ) λέξ περισσότερα, (αὐτὸς) κατάλαβα. 15) Περιμένοντας (αὐτοί) νὰ ἔρθουν, διάδασε δλα τὰ νέα τῆς ἐφημερίδος. 16) (ἐμεῖς) παρακάλεσε νὰ (αὐτὴ) δαγείσουμε ἐκατὸ δραχμές. 17) Ποιὸν ζήτησαν; (ἔγώ) η (ἐσύ) ;

^γΑσκησις 4 (§§ 1-4).

Κλίνετε προφορικῶς :

"Έχω ἔναν ἀδερφὸ ποὺ μοῦ μοιάζει. "Έχεις ἔναν ἀδερφὸ ποὺ σου μοιάζει. "Έχει ἔναν ἀδερφὸ ποὺ τοῦ μοιάζει

1) Δὲν μὲ εἴδε ποὺ περνοῦσα ἀπ' ἔξω. 2) Ἀγόρασα τὸ βιβλίο ποὺ μοῦ ἀρεσε. 3) Δὲν μοῦ τὸ ἔδωσε ἀκόμη. 4) Μὲ εἰδοποίησε προτοῦ φύγω. 5) Τοῦ εἴπα νὰ μοῦ τηλεφωνήσῃ.

"Ασκησις 5 (§§ 1-4).

'Απαντήσετε καταφατικά και ἀργητικά χρησιμοποιώντας τὴν κατάλληλη ἀντωνυμία.

Σᾶς ἀρέσει ἡ μουσική; Ναι, μου ἀρέσει. 'Οχι, δὲν μου ἀρέσει.

1) Ξέρετε καλά τὴν Ἀθήνα; 2) Διαβάζετε ἐλληνικές ἑφημερίδες; 3) Βγάλατε τὸ εἰσιτήριο σας; 4) Βρήκατε εύκολα τὸ ξενοδοχεῖο τους; 5) Σᾶς διηγήθηκε ἐκείνη τὴν ιστορία; 6) Συναντᾶτε ποτέ τὸν δάσκαλό σας στὸν δρόμο; 7) Σᾶς συνόδευσε μέχρι τὸν σταθμό; 8) Θὰ κλείσετε τὶς θέσεις σας ἀπὸ πρίν; 9) Τοὺς εἶπε πότε θὰ ἐπιστρέψῃ; 10) "Εχεις διαβάσει τὰ ποιήματα τοῦ Πολαμᾶ; 11) Σὲ εἰδοποίησαν πότε ἀκριβῶς θὰ γίνη ἡ ἐκδρομή; 12) "Ελυσες ὅλες τὶς ἀσκήσεις; 13) "Εχετε ξανακούσει αὐτὸν τὸν δίσκο;

"Ασκησις 6 (§§ 1-4).

Συμπληρώσετε τὰ κενά μὲ τὶς κατάλληλες ἀντωνυμίες.

Αγαπητέ μου φίλε,

"Ελαβα τὸ γράμμα σου καὶ εὐχαριστῶ. Χάρηκα, ποὺ γράφεις πώς είστε ὅλοι καλά. Τὴν τελευταία φορά, στὴν Βιένη, δὲν βρήκα καθόλου καιρὸν νὰ ἐπισκεφτῶ, πρᾶγμα ποὺ λύπησε πολύ. "Ας είναι, ἄλλη φορά. Πώς πᾶς μὲ τὴν καινούργια σου δουλειά; Είσαι εὐχαριστημένος; γράφεις πώς ίσως ἔρθης τὸ Ηάσκα στὴν Ἀθήνα. Θὰ χαροῦμε πολὺ νὰ δούμε. 'Οτιδήποτε χρειαστῆς, νὰ ξέρης δτι εἴμαι πάντοτε στὴν διάθεσί σου. Ήροτοῦ ἔρθης, τηλεγράφησε, παρακαλῶ, γὰ ἔρθουμε νὰ πάρουμε ἀπὸ τὸν σταθμό. "Αγ ὅχι, τὸ γραφεῖο μου ξέρεις. Νομίζω πώς ξχω δώσει καὶ τὸ τηλέφωνό μου. Τηλεφώνησε ἀμέσως. Δὲν ξχω ἄλλο τίποτε νὰ γράφω πρὸς τὸ παρόν. "Εχεις πολλὰ χαιρετίσματα ἀπ' ὅλους

Φιλικώτατα

Γιάννης Στεργίου

^χΑσκησις 7 (§ 3).

Νὰ δοθοῦν οἱ ἀπαιτούμενοι ἀσθενεῖς τύποι τῶν ἀντικειμενικῶν ἀντωνυμιῶν (ἀναλόγως τῶν προσώπων ποὺ δίδονται στὴν παρένθεσι) καὶ τὰ τοποθετηθοῦν στὴν κατάλληλη θέσι.

Συμφωνήσαμε νὰ συναντήσῃ στὴν γωνία (ἐμεῖς).

Συμφωνήσαμε νὰ μᾶς συναντήσῃ στὴν γωνία.

- 1) Εἰμιαὶ θέδαιος πώς δὲν θὰ καταλάβῃ κανεὶς (αὐτό). 2) Νὰ μὴ φανερώσῃς τὸ μωσεικὸ ποὺ σου εἴπα (αὐτοί). 3) Νὰ συστήσω τὸν ἀδερφό μου (ἐσεῖς). 4) Μᾶς εἴπε νὰ μὴ προπληρώσουμε τὰ εἶδη ποὺ θὰ στείλη (αὐτὸς - ἐμεῖς). 5) Ἐπέμεγε νὰ μὴ πιστεύῃ μιέρις διοῦ τοῦ εἴδειξαν τὸ γράμμα (αὐτοί). 6) Γιὰ νὰ πάρης μαζί σου, πρέπει νὰ τάξῃς κάτι (αὐτοί - αὐτοί). 7) Δὲν θὰ ἀρεσε νὰ ταξιδέψῃς στὸ ἔξωτερικὸ (ἐσύ); 8) Μὴ κοιτᾶς ἔτσι. Δὲν ἔφταιξα ἐγώ - ἐσύ). 9) Ὑποσχέθηκε πώς θὰ ὑποστηρίξῃ μὲ δλεες του τίς δυνάμεις (ἐμεῖς). 10) Μᾶς ἀπαγόρευσε νὰ ἐνοχλοῦμε πρὸ τῶν ἔντεκα (αὐτός). 11) Προσέξτε καλὰ νὰ μήν ἀντιληφθῇ πώς γυρίσατε ἀργά (ἐσεῖς). 12) Οὔτε εἰδα, οὔτε ξέρω (αὐτὸς - αὐτός). 13) Χρησιμοποίησε δῆλα τὰ μέσα γιὰ νὰ πείσῃ (αὐτός). 14) Ἡ σύγκρουσις προξένησε σοβαρὴ βλάβη στὸν κινητῆρα (αὐτό). 15) Ὑπαγόρευσε ἔνα κείμενο γιὰ νὰ δοκιμάσῃ στὴν ὁρθογραφία (αὐτοί-αὐτοί). 16) Οἱ δυνάμεις της ἐγκατέλειψαν (αὐτή). 17) Δίδαξε ίστορία ἐπὶ δύο ἔτη (ἐμεῖς). 18) Ἐκαναν μήνυσι, γιατὶ δὲν πλήρωνες, ὅσο δρίζει ὁ νόμος (αὐτὸς-αὐτές). 19) Ἐδωσε τὴν συνταγὴν τοῦ γλυκοῦ (αὐτή). 20) Θεωροῦν κατάληγη γι' αὐτὴν τὴν θέσι (αὐτή). 21) Ἐμπιστεύτηκαν δ, τι εἴχαν καὶ δὲν είχαν, νὰ τοὺς φυλάξῃ (αὐτὸς-αὐτό). 22) Δὲν προσέλαβαν ἀμέσως, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ ἔνα μῆνα (αὐτές). 23) Θὰ δεχτῇ, ἂν τοῦ πῆτε δι τη πηγαίνετε ἐκ μέρους μου (ἐσεῖς). 24) Θὰ παντρευτῇ σύντομα (αὐτή). 25) Δὲν εἴδωσε σαφεῖς ἐξηγήσεις (ἐγώ). 26) Θὰ παρακολουθήσουμε στὴν τηλεόρασι (αὐτά). 27) Δὲν θὰ βοηθήσῃ, ἀν δὲν δείξῃς ὁ ἴδιος ἰδιαίτερο ζῆλο γιὰ τὴν δουλειὰ (ἐσύ). 28) Ἐπιφύλαξαν θερμὴ υποδοχὴ (αὐτοί).

Ἐπαναληπτικά-Προληπτικά ἀντικείμενα

§ 5. a) ἐπαναληπτικό (repeated). Συνήθως μετά ἀπὸ τὸ κανονικὸ δύνοματικὸ ἀντικείμενο (ποὺ μπορεῖ νὰ είναι καὶ ὀλόκληρη πρότασις), δταν αὐτὸ προηγήται τοῦ ρήματος, ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἔνα ἀντίστοιχο ἀντωνυμικὸ ἀντικείμενο ποὺ γι' αὐτὸ λέγεται καὶ ἐπαναληπτικό.

Τὴν πατρίδα μας δὲν τὴν σκέφτεται κανείς.

Ἄρκετὰ συνήθης είναι ἡ ἐπαναληπτικὴ εὐτὴ χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας στὶς ἀναφορικὲς προτάσεις, τὶς εἰσαγόμενες μὲ τὸ πού.

Ο ἄνθρωπος αὐτός, ποὺ (=τὸν ὄποιον) τὸν γνωρίζαμε τόσα χρόνια, μᾶς πρόδωσε.

Ἐνα εἰδος ἐπαναληπτικοῦ ἀντωνυμικοῦ ἀντικειμένου ἀποτελεῖ καὶ ὁ λεγόμενος μεικτὸς τύπος (βλ. § 7).

§ 6. β) προληπτικὸ (anticipatory ή proleptic). Είναι τὸ ἀντίθετο τοῦ ἐπαναληπτικοῦ. Τίθεται δηλ. μπροστὰ ἀπὸ τὸ κανονικὸ δύνοματικὸ ἀντικείμενο καὶ τὸ προλαμβάνει (προληπτικό).

Τὸ χρειάζομαι αὐτὸ τὸ μολύβι.

Τὸ ἔμαθες πῶς παντρεύεται ὁ Κώστας;

Ἀσκησις 8 (§§ 5-6).

Χρησιμοποιήσετε, ὅπου είναι δυνατόν, τὸ κατάλληλο ἐπαναληπτικὸ ή προληπτικὸ ἀντικείμενο.

Δὲν καταλαβαίνει πῶς δὲν είναι σωστό. Δὲν τὸ καταλαβαίνει πῶς δὲν είναι σωστό.

1) Φοροῦσε πάντα ἀντρικὰ κουστούμια· μιὰ συνήθεια ποὺ ἀπέκτησε καὶ διατήρησε μετὰ ἀπὸ ἔνα ταξίδι· ποὺ ἔκαμε μὲ τὸν ἄγτρα τῆς στὴν Περσία. 2) Καταλαβαίνει πῶς δὲν τὸν ἀγαποῦν, κι ὅμως ἐπιμένει. 3) "Ο, τι θέλεις, Θρίσκεις σ' αὐτὸ τὸ κατάστημα γενικῶν εἰδῶν. 4) Πῶς ξέρεις ότι θὰ δρέξῃ; 5) Τπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ μπορεῖς εὔκολα νὰ γνωρίσης ἀπὸ τὴ φωνὴ ή τὸ περπάτημά τους. 6) Ήστενες αὐτὰ ποὺ ἔλεγε. Είναι γνωστό, ἄλλωστε, πῶς ἔνα φέιμα, ποὺ λέει κανεὶς ἐκατὸ φορές, πιστεύουν οἱ ἄλλοι, ὃν πὴ γίλιες, πιστεύει κι ὁ ἶδιος.

Παράδεσις ισχυροῦ καὶ ἀσθενοῦς τύπου (μεικτός τύπος)

§ 7. Αὐτὸς συμβαίνει συχνότατα χάριν ἐμφάσεως ἢ γι' ἀντιδιαστολὴ μεταξὺ προσώπων ἢ πραγμάτων.

Ἐμένα μὲν ξέρει ἀπὸ μικρὸς παιδί.

Αὐτὴν τὴν γνωρίσαμε χτές, αὐτὸν δημοσίευσεν τὸν ἔχοντα δεῖ ἀκόμη.

"Ασκησις 9 (§ 7).

Nὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν μεικτὸ τύπο.

. . . δὲν . . . (ἐμεῖς) προσκάλεσε στὸν χορό.

Ἐμᾶς δὲν μᾶς προσκάλεσε στὸν χορό.

- 1) . . . δὲν . . . ξέρεις καλά, ποιὸς εἰμαι.. 2) Ἐμεῖς περάσαμε, δημοσίευσεν τὸν πρόσωπον τῆς τὴν πρόσκλησι. 3) (ἐσεῖς) τηλεφώνησε διὰ τηλεφώνησε διὰ τὸ δράδυ; 4) . . . δὲν . . . (ἐμεῖς) ξέχει στείλει οὕτε ἔγαγρά μου. 5) . . . τώρα τὸ καλοκαίρι ἀρέσει νὰ κολυμπῶ· . . . τί . . . ἀρέσει νά κάνης; 6) . . . δὲν θὰ . . . εἰδοποιήσουμε, γιατὶ δὲν ξέχουμε οὕτε τὸ τηλέφωνό τους. 7) . . . ποτὲ δὲν . . . ρώτησε, ἂν συμφωνεῖ. 8) Παραπονέται πώς . . . δὲν . . . (αὐτὴ) συμβουλεύονται σὲ διὰ τα κάνουν. 9) (ἐμεῖς) μίλησε πολὺ ἀπότομα. δέχτηκε καλά; 10) . . . δὲν θὰ . . . (αὐτοί) καλέσετε στὴν δεξιώσι; 11) ἀρέσει γὰ πηγαίνουν συχνὰ στὸν κινητοποράφο. 12) . . . τοὺς "Ελληνες . . . (ἐμεῖς) ἔνδιαφέρει πολὺ ή πολιτική. 13) . . . , ποὺ γηρθάτε σπίτι μας γιὰ πρώτη φορά, δὲν . . . περιποιηθήκαμε σοσ θὰ ἔπειρε. 14) . . . θὰ . . . (αὐτοί) ἀποζημιώσῃ ή ἀσφαλιστική ἔταιρία. 15) Μᾶς εἶπε πώς . . . δὲν θὰ . . . (αὐτός) περιλάμβαναν στὸν κατάλογο τῶν προσκεκλημένων. 16) ὑποχρεώνει τὸ ἀξιωμά σας γὰ τηρῆτε τοὺς τύπους. 17) (αὐτὸς) κατάλαβε, καλύτερα ἀπ' δλους τοὺς ἄλλους, ὁ σταϊκός Μάρκος Αύργηλος, ποὺ πρώτος ἐπισήμιανε τὴν πολυτιμότητα τοῦ χρόνου. 18) (ἐμεῖς) ἀνησυχοῦσε τότε τρομερά ή μελλοντική ξέξλιξις τοῦ κόσμου μας· γέμιζε χαρὰ ή ἀπλὴ σκέψις πώς θὰ ἀντίκρυψε τὸ φῶς μας ἀκόμη γηρέας.

Προδετική έκφορά τῶν ἀντικειμενικῶν ἀντωνυμιῶν

§ 8. Συχνὰ ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀντικειμενικῆς ἀντωνυμίας (ἔμμεσης) ἔχουμε πρόθεσι μὲ ἀντωνυμία πτώσεως αἰτιατικῆς.

ἀντί : μοῦ / ἐμένα ἔδωσε τὸ βιβλίο

ἔχουμε : σ' ἐμένα ἔδωσε τὸ βιβλίο (ἢ : ἔδωσε τὸ βιβλίο σ' ἐμένα).

Στὴν περίπτωσι αὐτὴ χρησιμοποιεῖται πάντα δὲ **ἰσχυρὸς** τύπος. Ἐπίσης, ὅταν ἡ πρόθεσις λήγῃ σὲ φωνῆν (πλὴν τοῦ ε), χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀντωνυμικοὶ τύποι ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ σύμφωνο.

Γιὰ σένα τὸ εἶπα, δχι γιὰ μένα. (Ἄλλα : σ' ἐμένα, μὲ ἐσένα).

§ 9. Ἀντιθέτως δὲ **ἀσθενής** τύπος χρησιμοποιεῖται μὲ τὰ ἐπιρρήματα καὶ τὰ ἐπιφωνήματα.

Κοντά σου. Μπροστά σας. Μπράβο σου !

Άσκησις 10 (§§ 8-9).

a) Νὰ ἀντικατασταθοῦν οἱ ἀπλὲς ἀντωνυμίες μὲ ἐμπροθέτους ἀντωνυμικοὺς τύπους.

Τοῦ τηλεφώνησα σήμερα. Τηλεφώνησα σ' αὐτὸν σήμερα.

1) Τῆς διηγήθηκε ὅλη τὴν ιστορία. 2) Μᾶς δύολόγησε τὴν ἀλήθεια. 3) Τοὺς τὸ πῆρε. 4) Τοῦ ἀπάντησε ἀπότομα. 5) Τοὺς ἔδειξε τὸν πίνακα ποὺ ζωγράφισε. 6) Σᾶς ἔφερε ἔνα ὥρατο δαχτυλίδι. 7) Μοῦ τὸ ἀγόρασε.

β) Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὴν ἀνάλογη περίφραση ἀντωνυμίας καὶ προθέσεως (σέ, γιά, ἀπό, μὲ κλπ.) ἢ μὲ τὴν ἀπλὴ ἀντικειμενικὴ ἀντωνυμία.

Ρώτησε (ἐσύ). Ρώτησε γιὰ σένα.

1) (έγώ) μίλησε, δχι (ἐσύ). 2) Τὸ πῆρε (έγώ) καὶ τὸ ἔδωσε (αὐτή). 3) Μπράβο ! Τραγούδησε περίφημα. 4) Ποῦ καθόσουν στὸ θέατρο ; 'Ακριβῶς πίσω (ἐσεῖς). 5) "Οταν περπατᾶς, νὰ κοιτάζες μπροστά (ἐσύ). 6) Γιὰ ποιόν τὸ εἶπε ; (αὐτός). 7) "Ελα, κάτσε πλάι καὶ πές μου πῶς πέρασες σήμερα. 8) (έγώ) ξταν πάντοτε καλός.

Ἐλλειπτικὲς ἀντωνυμικὲς φράσεις.

§ 10. Χρησιμοποιούνται συχνά καὶ εἰναι φράσεις, στὶς ὅποιες σιγὰ-σιγὰ τὴν θέσι τοῦ δνοματικοῦ ἀντικειμένου (ποὺ ἔγινε ἀπὸ τὴν χρῆσι κοινότατο κι εὐκολονόητο) ἔλαβε ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου. Οἱ φράσεις αὐτὲς ἀποτελοῦν σήμερα γιὰ τὴν γλῶσσα ἔνα εἰδος **ἰδιωματισμῶν**.

Τὴν ἔπαθε χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ:

Τὰ ἔπαιξα ὅλα γιὰ ὅλα. Τὰ ἔκανε θάλασσα.

¹⁰ Άλλες τέτοιες συνήθεις φράσεις είναι και οι έξης:

τὰ χάρω: βρίσκομαι σὲ ἀμηχανία

τὰ ἔχω χαμένα: »

τὰ πάω (ἔχω) καλὰ: ᔁχω καλὲς σχέσεις

τὰ θαλασσώνω : ἀποτυχαίνω

τὰ κάνω μούσκεμα:

(δὲν) τὰ βγάζω πέρα: (δὲν) ἐπαρκῶ, ἀντεπεξέρχομαι

τὸ μνρίζομαι: ὑποπτεύομαι

τὸ παῖρνω μυρωδιὰ: »

(δὲν) τὰ σηκώνω: (δὲν) ἀνέχομαι

δὲν τὸ κουρῶ: δὲν μετακινοῦμαι, δὲν φεύγω

τὸ παῖονω ἀπόφασι: ἀποφασίζω δριστικά

(δὲν) τὸ ἔχω σκοπὸν νὰ... : (δὲν) σκοπεύω νὰ...

τὰ μπαλώνω: δικαιολογῶ, κανονίζω πρόχειρα

τὰ ἔχει τετρακόσια: εἶναι πολὺ ἔξυπνος

τὸ ἔοιξε σὲ... (στὸ διάβασμα, στὸ πιοτ

ἀποκλειστικός

τὸ παῖονω εἴδησι: ἀντιλαμ

τὰ βολεύω: τὰ κατα

τὰ φέοντα βόλτα : »

τὸ ἔγω μαράζει ποὺ... : μὲ στενογραφεῖ

τὸ ἔβαλα σκοπὸν νὰ... : ἀποφάσισα νὰ...

τὸ λέει ἡ καρδιά (ψυγή) τοῦ: εἶναι γενναῖος

τὸ ἔγει σὲ κακὸ νὰ... : ἀποφεύγει σκόπιμα νὰ...

τὸ παίονω κατάκαρδα : καταλαμβάνομαι ἀπὸ μεγάλη λύπη γιὰ...

δὲν τὸ βάζω κάτω: δὲν ἀποθαρρύνομαι

γιὰ νὰ μὴ τὰ πολυλογοῦμε: γιὰ νὰ μὴ λέμε πολλὰ λόγια

(δὲν) τὸ βάζει ὁ νοῦς μου: δὲν μπορῶ νὰ φανταστῶ...

(δὲν) τὸ χωράει ὁ νοῦς μου: δὲν μπορῶ νὰ ἐννοήσω...

τὸ φυσᾶ καὶ δὲν κρυώνει: δὲν μπορεῖ νὰ συνηθίσῃ σὲ μιὰ κατάστασι

*Ασκησις 11 (§ 10).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸ ἀντικείμενο ποὺ λείπει.

- 1) Πῶς περάσατε χτές τὸ θράδυ; 2) Τί θέλεις· δὲν μπορεῖς νὰ κάνης τίποτε, ἀν δὲν ξέρης καλὰ μιὰ ξένη γλώσσα. 3) πῆρε λίγο, ζπως καθίταγ στὴν πολυθρόνα. 4) παραλέει μιερικές φορές, ἀλλὰ τὸν ἔχουμε συγχθίσει καὶ δὲν μᾶς πειράζει. 5) Μὲ συγχωρεῖτε, δὲν θελα. 6) "Ωρα νὰ δίγουμε τύρα. Είναι περασμένες δώδεκα. 7) ξαναε θάλασσα στὴν τράπεζα ποὺ διορίστηκε πρὸ ἑνὸς μηγάδες. 8) θαλε στὰ πόδια καὶ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν πιάσουν. 9) Δὲν καταφέρνει καὶ πολὺ καλὰ στὰ ἐλληνικά. 10) Πῶς πάει στὴ δουλειά του; καταφέρνει μιὰ χαρά. 11) βάζει πάντοτε μὲ τοὺς ὑπαλλήλους του, μιλονότι τὶς περισσότερες φορές δὲν φταίγε αὐτοί. 12) Διάλεξε ἀνάμεσά τους τρεῖς ἄντρες, πού ἔλεγε ἡ καρδιά τους, καὶ τοὺς ἔστειλε γ' ἀγατιγάξουν τὴν γέφυρα. 13) πῆρε ἀπόφασι νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν δικηγορική καὶ γ' ἀσχοληθῇ μὲ τὴν ζωγραφική. 14) Οἱ δουλειές του μεγάλωσαν. Δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ διγάλη πέρα μόνος του. 15) Σᾶς ἔχει προειδοποιήσει πώς δὲν σηκώνει αὐτά.

*Ασκησις 12 (§ 10).

Νὰ σχηματίσετε προτάσεις μὲ τὶς ἀντωνυμικές φράσεις ποὺ δίδονται ἀνωτέρω.

2. ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ (Interrogative)

§ 11. Γενικά (Εἰδη - Κλίσις).

a) ποιός, ποιά, ποιό [=who, which, what]

	Ένικός			Πληθυντικός		
'Ονομ.	ποιός	ποιό	ποιά	ποιοί	ποιά	ποιές
Γεν.	ποιοῦ / ποιανοῦ	ποιᾶς / ποιανῆς (ἢ τίνος)		ποιῶν / ποιανῶν (ἢ τίνων)		
Άλτ.	ποιόν(ε)	ποιό	ποιάν(ε)	ποιούς	ποιά	ποιές

β) πόσος, -η, -ο γ) τί δ) ποῦντος, -η, -ο (=ποῦ είναι τος)

Οἱ πόσος καὶ ποῦντος κλίνονται ὥπως τὰ ἐπίθετα (1.) σὲ -ος, -η, -ο. Λειτουργοῦν ώς καθαρὲς ἀντωνυμίες καὶ ώς ἀντωνυμικὰ ἐπίθετα (προσδιορίζουν οὐσιαστικὰ) καὶ εἰσάγονται ἐρωτήσεις εὐθεῖες καὶ πλάγιες μερικῆς ἀγνοίας. (Βλ. Σύνταξι).

Τί θέλεις; (εὐθεῖα ἐρώτησις).

Μὲ ρώτησε τί θέλω (πλαγία ἐρώτησις).

Παρατηρήσεις.

§ 12. Τίνος, τίνων ὑπόλειμμα τῆς ἀρχαίας καὶ λογιώτερης ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας τίς. Χρησιμοποιεῖται καὶ γιὰ τὰ τρία γένη καὶ δηλώνει κυρίως κτῆσι ἢ καταγωγὴ.

Τίνος είναι τὸ σπίτι;

Τίνων γιός είναι ὁ μικρός;

§ 13. Τί ἄκλιτο ἐκφράζει γενικῶς ποιότητα, ιδιότητα, εἶδος. Συχνὰ προηγεῖται τῶν λέξεων εἰδος, εἴδονς, λογῆς καὶ ἀποτελοῦν μαζὶ σταθερὲς φράσεις: Τί εἶδος, τί εἴδους, τί λογῆς [= what kind, sort of...]. Μερικὲς φορὲς λειτουργεῖ ἐπιρρηματικῶς καὶ ἐκφράζει: α) αἰτία (=γιατί), β) σκοπό (=γιὰ ποιὸν σκοπό), γ) ἀναφορὰ (=ώς πρὸς τί, κατὰ τί).

Τί ἄνθρωπος είναι; Τί φουστάνι φοροῦσε;

Τί εἴδους (λογῆς) κόδσμος συχνάζει ἐκεῖ;

Τί (=γιατί) κάθεσαι σπίτι καὶ δὲν βγαίνεις λίγο ἔξω;

Τί σοῦ φταιώ ἐγώ ; (τί=σὲ τί, κατὰ τί).

Τί νὰ τὰ κάνης καὶ τὰ πολλὰ λεφτά ; (σκοπός).

§ 14. Τί - ποιό· (διαφέρουν γενικῶς δύος τὰ what-which στ' ἀγγλικά).

Τὸ τί χρησιμοποιεῖται μὲν γενικὴ σημασία (ὅλη ἡ γνωστική), τὸ ποιὸ μὲν περιωρισμένη, εἰδικώτερη σημασία (γιὰ δύο ή περισσότερα ἀντικείμενα, ώρισμένα καὶ ἡδη γνωστά· μερικὴ γνωστική).

Τί θέλετε ; (ἐνν. τί ἀπ' δλα· αὐτὸς ποὺ ρωτᾶ ἡγνοεῖ τελείως τὸ περὶ οὗ δ λόγος), ἐνῶ :

Ποιὸ θέλετε (=ποιὸ ἀπ' αὐτά, τὰ γνωστὰ ή γιὰ τὰ ὅποια ἔχει γίνει ἡδη λόγος).

Πρβλ. καὶ : **Τί** κουστούμι θέλετε ; Ποιὸ κουστούμι θέλετε;

§ 15. Τί, ποιός· χρησιμοποιοῦνται συχνὰ σὲ ρητορικὲς ἐρωτήσεις καὶ ἐκφράζουν ζωηρὴ ἀντίθεσι.

Ποιὰ μάννα δὲν θυσιάζεται γιὰ τὰ παιδιά της ; (=κάθε μάννα θυσιάζεται...).

Τί ξέρετε ἐσεῖς ἀπὸ ἀρρώστιες ; (=τίποτε δὲν ξέρετε...).

§ 16. Τί, πόσος· σὲ θαυμαστικὲς προτάσεις, γιὰ νὰ ἐπιτείνουν (intensify), μὲ καλὴ ή κακὴ σημασία, τὴν ἔννοια ποὺ προσδιορίζουν.

Τί μέρες περάσαμε ἐκεῖ ! (=πόσο δμορφες...).

Τί κακό ! (=πόσο μεγάλο κακό). **Πόσος** κόσμος ! (=πόσο πολὺς κόσμος).

§ 17. Ποῦντος, -η, -ο [=where is...] μὲν ἔναρθρο οὐσιαστικό. Εἶναι ἔνα είδος συνθέτου «ἐκ συναρπαγῆς» ποὺ λειτουργεῖ πιὰ ὡς καθαρὴ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία.

Ποῦντος δὲ θεῖος σου ; **Ποῦντα** τὰ λεφτά ;

***Άσκησις 13** (§§ 11-17).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο ἀντωνυμικὸ τύπο.

1) κόσμιος συγκεντρώθηκε στὸ στάδιο χτές τὸ βράδυ;

2) Μήπως κατάλαβες ήταν στὸ τηλέφωνο; 3) ἀτομα
ἔχεις καλέσει γιὰ τὸ θράδυ; 4) Μὲ ρώτησε κόρη ήταν η κο-
πέλα ποὺ χορεύαιε μαζί; 5) "Ηθελε νὰ μάθη τραγουδοῦσαν
ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του χτές τὰ μεσάνυχτα. 6) σπίτι είγαι αὐ-
τό; Δικό σου η τῆς ἀδερφῆς σου; 7) κουταλιές ζάχαρη έβά-
ζεις στὸν καφέ σου; 8) φόρειμα θὰ φορέσῃ γιὰ τὸ θέατρο;
Τὸ πράσινο η τὸ μαύρο; 9) Δὲν μπορεῖς νὰ φανταστῆς μαρτύ-
ριο είναι νὰ περιμένης μέσα στὸν ηλιο. 10) πατέρας η
μάννα θὰ μποροῦσε νὰ φερθῇ ἔτσι στὸ παιδί της; 11) εἰδους
κάλτσες θὰ θέλατε; 12) Τὸν ρώτησα λογῆς ἀνθρωποι είναι
οἱ δικοὶ της. 13) ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἔργο
ὑπῆρξε η ἔδρυσις τῆς Βασιλειάδος, τοῦ περιφήμου ἔκεινου πτωχο-
κομείου; 14) λογοτεχνικὴ σχολὴ ἐπικράτησε στὴν Ἀθήνα
μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Παλαμᾶ; 15) μεγάλους ἐπταγησίους
ποιητὰς γνωρίζετε; 16) ὀνομάζουμε Διδασκάλους τοῦ Γένους
καὶ ἀπ' αὐτοὺς ήταν οἱ κυριώτεροι; 17) ὑπῆρξε η συμ-
βολὴ τοῦ κινητισμοῦ τοῦ φιλελληνισμοῦ στὴν ἐλληνικὴ ἐπανάστασι;
18) γιὸς ήταν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ ήταν η προσφο-
ρά του στὸν παγκόσμιο πολιτισμό; 19) αἰῶνες διήρκεσε στὴν
Ιστορία τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, η φάσις τὴν δοπία ὀνομάζουμε
Κοινή; 20) ὀνομάζουμε Φαναριώτες καὶ ήταν η πολι-
τικὴ τους; 21) ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ σᾶς ἀρέσει
περισσότερο; 22) νεοελλήνων πεζογράφων τὰ ἔργα ἔχετε δια-
βάσει; 23) χρονῶν πέθανε ὁ θεῖος σας; 24) Σὲ μέρη
τῆς Ἑλλάδος παράγοντα τὰ καλύτερα κρασιά; 25)
ποιήματα σὲ συγκινοῦν περισσότερο, τοῦ Καβάφη η τοῦ Σικελιανοῦ;
26) σχέδια ηθελε νὰ ἐφαρμόσῃ ὁ Ναπολέων; 27) Ἄπο
Ρωμαϊο αὐτοκράτορα η πόλις τῶν Ἀθηγῶν ἔχει τὶς περισσότερες
καὶ καλύτερες ἀναμνήσεις;

*Ασκησις 14 (§§ 11-17).

Νὰ συμπληρωθοῦν οἱ προτάσεις ἔτσι, ὥστε νὰ ἀποτελέσουν
ἕνα πλήρες νόημα.

Μὲ ρώτησε τί Μὲ ρώτησε τί τὸν ἤθελα.

1) Μᾶς ρώτησε ποιανῶν 2) "Ηθελαν νὰ μάθουν τί

3) Δὲν κατάλαβα ποιὸ 4) Μήπως μάθατε ποιός ; 5) Ξέχασσα τίνος 6) Δὲν ἤξεραν ποιὰ 7) "Ηθελε νὰ πληροφορηθῆ τι εἶδους 8) Προσέξατε τί ; 9) Δὲν κατάλαβαν ποιάν 10) Σᾶς εἰδοποίησαν τί ;

"Ασκησις 15 (§§ 11-17).

Νὰ σχηματιστοῦν ἐρωτήσεις, στὶς ὅποιες ἀπαντήσεις νὰ είναι οἱ ἀκόλουθες προτάσεις.

Τί κάνατε χτές τὸ βράδυ; Πήγαμε στὸ θέατρο.

1) Περίπου εἴκοσι μαθηταὶ σὲ κάθε τάξι. 2) Ηλγω ἀπὸ μιὰ ὥρα. 3) Μὲ τὸν γιὸ καὶ τὴν μικρότερη κόρη τοῦ κ. Σταύρου. 4) Τὸ μαῦρο κουστούμι ποὺ είναι πιὸ ἐπίσημο. 5) Τὸν κ. Παύλου ποὺ είχα νὰ τὸν δῶ ἔναν ὀλόκληρο χρόνο. 6) Ὁ Πέτρος ποὺ δὲν πρόσεξε τὸ κόκκινο φανάρι. 7) Τρία ὀλόκληρα χρόνια. 8) Μαῦρα. 9) "Ο, τι νάγατ. 10) Τὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Λογδίνου. 11) Νάτος ἔρχεται μαζὶ μὲ τὸν γιό του. 12) Νάτες στὸ περίπτερο ἀγοράζουν περισσιά.

"Ασκησις 16 (§§ 11-17).

Νὰ συμπληρωθοῦν πρῶτα οἱ ἐρωτήσεις καὶ νὰ δοθοῦν κατόπιν οἱ ἀνάλογες ἀπαντήσεις.

1) ἔθοιμάδες μείνατε στὴν Κέρκυρα; 2) ἄλλος πολέμησε σὰν αὐτόν; 3) δυσκολίες ἀντιμετωπίζετε στὴν δουλειά σας; 4) καιρὸ ἔχετε στὴν Ἑλλάδα; 5) τὸν ρωτήσατε; 6) λογῆς λουλούδια μαζέψατε; 7) εἶδους ὄφασμα είναι αὐτό; 8) ἐλληνικὰ βιβλία ἔχετε διαβάσει; 9) χῶρες τῆς Εὐρώπης ἔχετε ἐπισκεφτῇ μέχρι τώρα; 10) μαθηταὶ ὑπάρχουν στὴν τάξι σας; 11) τὸ δῶρο ποὺ μοῦ ὑποσχέθηκες; 12) οἱ φίλοι μου; Τοὺς προσκαλέσατε ἢ μήπως ξεχάσατε;

3. ΑΟΡΙΣΤΕΣ (Indefinite)

A. Κλιτές.

§ 18. α) μόνο σὲ ἐντικό.

1. **ἕνας-μιὰ (μία)-ἕνα** [=one· one who]· μὲν ἡ χωρὶς ἄρθρο. (Βλ. καὶ ἀοριστα ἄρθρα, δπου καὶ ἡ κλίσις τους).

“Ἐνας ποὺ διαβάζει, θὰ πετύχη ὁπωσδήποτε.

Μοδ διηγήθηκε ἕνας κάποτε, τὴν ἔξῆς ιστορία.

Συχνὰ συνεκφέρεται μὲ τὴν ἀντωνυμία **κάποιος, -α, -ο** καὶ ἐπιτείνει τὴν ἀοριστία τοῦ λόγου.

“Εχει μιὰ κάποια δύναμι.

2. **κανένας (κανεὶς)-καμμιὰ (καμμία)-κανένα** [= someone· one· anyone· none]· χωρὶς ἄρθρο.

Τηλεφώνησε **κανένας**; “Οχι, δὲν τηλεφώνησε **κανεὶς** (ἢ : **κανεὶς** δὲν τηλεφώνησε).

“Αν τηλεφωνήσῃ **κανείς**, πές του πώς θὰ ἐπιστρέψω.

Νομίζει **κανεὶς** πώς θὰ βρέξῃ.

3. **καθένας (καθεὶς)-καθεμιὰ (καθεμία)-καθένα** [= everybody· each one]· μὲν ἡ χωρὶς ἄρθρο.

“Ηθελε δ **καθένας** νὰ ἐπιβάλῃ τὴν γνώμη του.

Καθένας μπορεῖ νὰ πιστεύῃ δ, τι θέλει.

§ 19. β) μόνο σὲ πληθυντικό.

4. **μερικοί, -ές, -ά** [=some· any]

5. **πολλοί, -ές, -ά**

6. **ὅλοι, -ές, -ά** [=all· everyone]

7. **διάφοροι -ές -ά**

§ 20. γ) καὶ στοὺς δύο ἀριθμούς.

8. **κάποιος, -α, -ο** [=someone· somebody]· χωρὶς ἄρθρο.

Χρησιμοποιεῖται συνήθως, δταν δὲν θέλουμε ν' ἀναφέρουμε δνομα.

Κάποιος χτύπησε τὴν πόρτα.

9. **ἄλλοις, -η, -ο** μὲν ἡ χωρὶς ἄρθρο.

10. **κάμποσος (καμπόσος), -η, -ο**

Πάει **κάμποσος** καιρὸς ποὺ δὲν τὸν εἰδα.

11. **ἀρκετός, -ή, -ό**

12. **λίγος, -η, -ο**

Β. "Ακλιτες.

§ 21. 1. κάθε [=every]· μὲν ἡ χωρὶς ἄρθρο.

(Ο) κάθε ἄντρας καὶ (ἡ) κάθε γυναῖκα μποροῦν νὰ ψηφίζουν ἐλεύθερα.

2. κάτι, κατιτὶ [=something· anything· some]

Θέλω νὰ σοῦ πῶ κάτι. Ξέρεις κατιτὶ; Ἐχω κάτι βιβλία νὰ σοῦ δώσω.

3. καθετὶ [=everything]· μὲν ἡ χωρὶς ἄρθρο.

Μου ἀρέσει (τὸ) καθετὶ ἐδῶ μέσα.

4. Τίποτε (τίποτα) [=anything· nothing· any]

Θέλεις τίποτε; "Οχι, δὲν θέλω τίποτε.

"Εχεις τίποτε ἐλληνικὰ βιβλία νὰ μου δώσης; Είδες τίποτε ξένους;

5. (δ, ἡ, τὸ) δεῖνα· τάδε.

Δὲν μ' ἔνδιαφέρει τί λέει ὁ δεῖνα καὶ ὁ τάδε.

Στὸ τάδε μέρος συνέβη ἔνα δυστύχημα.

6. (τὸ) πᾶν· (τὰ) πάντα.

"Έκανε τὸ πᾶν γιὰ μᾶς. Τὰ πάντα ἐξαρτῶνται ἀπ' αὐτόν.

7. κάνα δυὸ [=a couple of...]

τύποι	τίποτε—κάτι	κανένας (κανεὶς)—κάποιος (ἔνας)
έρωτηματικὸς	Συνέβη τίποτε (κάτι);	"Ηρθε κανεὶς (κάποιος);
καταφατικὸς	Ναι, κάτι συνέβη.	Ναι, ἤρθε κάποιος (ἔνας).
ἀρνητικὸς	"Οχι, δὲν συνέβη τίποτε.	"Οχι, δὲν ἤρθε κανεὶς.

"Ασκησις 17 (§§ 18-21).

'Απαντήσετε καταφατικὰ καὶ ἀρνητικά.

1) Μὲ ζήτησε κανεὶς, ὅσο ἔλειπε; 2) 'Ακούσατε τίποτε γιὰ τοὺς νέους φόρους; 3) Σοῦ τηλεφώνησε καμμιὰ φίλη σου τὸ ἀπόγευμα; 4) Μάθατε τίποτε γι' αὐτὲς τὶς ὑποτροφίες; 5) "Εχετε τίποτε νὰ μου δώσετε; 6) Σᾶς εἰδοποίησε κανεὶς γιὰ αὔριο τὸ βράδυ; 8) Λάβατε κανένα γράμμα ἀπὸ τὸν θεῖο σας;

"Ασκησις 18 (§§ 18-21).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο.

- 1) Σᾶς συνέβη καὶ δὲν μπορεῖτε νὰ μιλήσετε ; 2) Μᾶς διηγήθηκε ἴστορίες, ὕσπου νὰ φτάσουμε στὸν προορισμό μας.
- 3) Μᾶς σταμάτησε στὸν δρόμο καὶ μᾶς ρώτησε ἂν γνωρίζουμε καλὸς γιατρό. 4) "Εχει ὥρα ποὺ ἔφυγε. 5) ἐρωτήσεις έταν δύσκολες κι πάλι έταν ἀρκετά εὔκολες. 6) πιστεύουν πώς εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ γίνη νέος παγκόσμιος πόλεμος. 7) βασιλιάς κάποτε ρώτησε σοφούς, ἢν ήξεραν ποὺ νὰ εἶναι πιὸ εύτυχισμένος ἀπὸ αὐτόν. 8) Εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ θέλη νὰ ταξιδεύῃ σὲ ἄγνωστες χῶρες. 9) Τραγουδοῦσαν παράξενα τραγούδια κι ἔπαιζαν περίεργα δργανα, ποὺ νόμιζε πώς βρισκόταν σὲ κόσμο. 10) Σᾶς ζήτησε πληροφορίες ; "Οχι, μὲ ρώτησε ποῦ κάθεται ὁ 11) "Ηταν στὴν συγκέντρωσι ; Ήταν καὶ τους μεγάλης ἡλικίας. 12) 'Αγόρασαν ; Ναί, κουστούμια καὶ φορέματα γιὰ τὰ παιδιά. 13) Ταξιδέψατε φορὰ στὴν Εύρωπη ; 14) Βλεπόμαστε στὴν Τράπεζα δεύτερη μέρα. 15) Πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ τὶς κακὲς παρέες. 16) Δὲν θὰ μιλήσῃ οὔτε θὰ κοιτάξῃ τὴν κόλλα τοῦ, ὅσο θὰ λείπη ὁ δάσκαλος ἀπὸ τὴν τάξι. 17) "Οσο μιλούσαμε, κοίταζε μ' ἀπορία πότε τὸν καὶ πότε τὸν 18) τους ὀνειρεύονται μιὰ ἡσυχὴ ζωὴ σὲ μακρινὴ χώρα, χωρίς φροντίδα καὶ χωρίς στενοχώρια. 19) Πάει καιρὸς τώρα ποὺ οἱ ὑπεύθυνοι ὑποστηρίζουν πώς πρέπει νὰ γίνη, γιὰ νὰ δοθῇ λύσις στὸ πρόβλημα αὐτό. 20) Συναντήσατε ὅταν σχολάσατε ; 21) Ξέρεις ἀγγιλικὰ νὰ μὲ βοηθήσης σ' αὐτὴν τὴν δουλειά ; 22) Δὲν νομίζω ὅτι γίνεται σπουδαία προσπάθεια, γιὰ νὰ καλυτερεύσουν οἱ ὄροι τῆς ζωῆς μας. 23) 'Η κατάστασις σ' αὐτὴν τὴν ὑπηρεσία εἶναι ἀφόρητη πηγαίνεις νὰ τοὺς γυρέψῃς τὸ ἢ τὸ χαρτὶ καὶ σὲ παραπέμπουν ἀπὸ τὸ γραφεῖο στὸ 24) Δὲν ὑπάρχει λύσις. Πρέπει νὰ βιαστοῦμε νὰ κάνουμε πρὶν εἶναι ἀργά. 25) 'Ομοιογουμένως ἔχει ἀξία, ἀλλὰ δὲν είναι εὔκολο νὰ πετύχῃ ὅσα ζητᾶ. 26) Τὰ γοῦστα τοῦ διαφέρουν ἀπὸ τῶν 27) Δὲν ἔχει δική της προσωπικότητα.

4. ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ (Relative)

A. Καθαρώς ἀναφορικές.

§ 22. 1. ποὺ [=that]· ἄκλιτο· χρησιμοποιεῖται γιὰ δὲ τὰ γένη, ἀριθμούς, πτώσεις καὶ ἀντὶ ἐμπροθέτων ἔκφορῶν.

Εἶδατε τὸν ὑπάλληλο ποὺ (=ό δόποιος) ἔφερε τὰ πράγματα;
Νά ὁ κύριος ποὺ (=τὸν δόποιο) ζητήσατε.

Τὸ κατάστημα, ποὺ (=ἀπὸ τὸ δόποιο) ἀγοράσαμε τὸ κουστούμι, εἶναι στήν δόδον Ἐρμοῦ.

§ 23. 2. δόποιος, δόποια, δόποιο [=who· which]. Λόγω τῆς κλιτικῆς ποικιλίας της δίνει σαφήνεια στήν ἔκφρασι, γι' αὐτὸ χρησιμοποιεῖται συχνά ἵδιως σὲ ἐμπρόθετες ἔκφορές. Χρησιμοποεῖται καὶ γιὰ ὑφολογικοὺς λόγους, ὅταν δηλ. θέλουμε ν' ἀποφύγουμε τὰ πολλὰ πού.

B. Ἀοριστολογικές ἀναφορικές.

§ 24. 1. δόποιος, -α, -ο [=that who· anyone]

Μόνον δόποιος διαβάζει πολύ, θὰ περάσῃ στὶς ἔξετάσεις.

2. δόσος, -η, -ο [=as much as· that who]

Βάλε δση ζάχαρη θέλεις. Ἐμειναν πολὺ εὐχαριστημένοι, δσοι ἤρθαν μαζί.

3. δ,τι [=what· any]

Ζήτησέ μου δ,τι θέλεις.

§ 25. Σημείωσις. Γιὰ νὰ δώσουμε μεγαλύτερη ἀοριστία στὸν λόγο, χρησιμοποιοῦμε: α) -δήποτε [=ever] δόποιοσδήποτε· δτιδήποτε κλπ. β) κι ἄν, καὶ νά· αὐτὰ ἔχουν συγχρόνως καὶ ἐπιδοτικὴ (intensified) ἢ παραχωρητικὴ (concessive) σημασία (Βλ. Σύνταξι. Ἀναφορικές προτάσεις) γ) καὶ τὰ δύο μαζί.

Οτιδήποτε ζητήσης, θὰ τὸ βρῆς ἐκεῖ.

Οποιος καὶ νὰ ἔρθη, δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ τίποτε.

Ο,τι κι ἄν πῆς, δὲν πρόκειται νὰ σὲ πιστέψουν.

Οτιδήποτε καὶ νὰ συμβῇ, λένε ὅτι φταιώ ἐγώ.

Άσκησις 19 (§§ 22-25).

Nὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο.

α. 1) μοῦ εἶπε, βγῆκαν ἀληθινά. 2) Μὴ τοῦ δώσῃς.... σου ζητήση. 3) Ἀπαντῆστε σὲ ἐρωτήσεις ξέρετε. 4) Μοῦ ἐπέστρεψε τὰ χρήματα τοῦ δάνεισα. 5) Τὸ τηλέφωνο, μοῦ ἔδωσες, δὲν ἀπαντᾶ. 6) μπορέσῃ ν' ἀπαντήσῃ σωστά, θὰ πάρη δραδεῖο ἔνα δεροπορικό εἰσιτήριο. 7) Γνωρίζετε τὸν νεαρὸ .. . οὗταν προηγουμένως ἐδῶ; 8) ὅρα νὰ ἔρθετε, θὰ τὸν ὄργης ἐδῶ. 9) Πέστε σὲ δρῆτε ἐκεῖ νὰ ἔρθῃ νὰ μὲ συναγωγήσῃ τὸ συντομώτερο. 10) Ο σύζυγος, ή γυναικα αὐτοκτόνησε, δρίσκεται στὸ νοσοκομεῖο. 11) τὸν γγώρισαν, τὸν ἐκτίμησαν (ἐξετίμησαν) πολύ. 12) Πρέπει νὰ προσέχετε τὶς λέξεις, γρηγοριμοποιεῖτε, ζταν γράφετε. 13) καὶ νὰ κάνης, αὐτὸς δὲν πρόκειται ν' ἀλλάξῃ μωσαλά.

β. *Ρήγας ὁ Φεραῖος.*

Ἐκεῖνος βαθύτερα ἀπὸ ἄλλον δέχτηκε τὴν ἐπίδρασι τῶν νέων ίδεων οὗταν ὁ Ρήγας. Πρόκειται γιὰ μιὰ προσωπικότητα, διμοια δὲν εἶχε γνωρίσεις ή Βαλκανική ἀπὸ πολλοὺς αἰώνες. Ἀγθρωπός εὐφυέστατος, εὐρείας μορφώσεως, φιλόπατρις, μὲ σπάνιο ήθος καὶ δύναμι δχι συνήθη, εἶχε δλα τὰ προτερήματα τὸν καθιστοῦσαν ὀξιαγάπητο σὲ δλους τὸν γγώριζαν. Ἐγστερνίστηκε μὲ πάθος τὰ κηρύγματα τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως κυριαρχοῦσαν στὴν Εὐρώπη τῆς ἐποχῆς του. Θέλησε νὰ γίνη ὁ κήρυξ τῶν ίδεων αὐτῶν στὴν ύπόδουλη πατρίδα στέναζε ὑπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγό. Ἀρχισε νὰ γράφῃ διάφορα ἐπαναστατικὰ φυλλάδια, ή κυκλοφορία οὗταν τεραστία σ' δλη τὴν Ἑλλάδα. Ἐγράψε ἐπίσης ποιήματα, μετέδωσε δλη τὴν φλόγα τῆς φυχῆς του, καὶ οἱ "Ἐλληνες διάδαζαν μὲν θουσιασμὸ καὶ ουγκίνγρι. Τέλος συνέταξε τὸν καταστατικὸ χάρτη, θὰ κυθεριεύτων τὸ μελλοντικὸ ἐλεύθερο κράτος. Ο θάνατός του ἐπισφράγισε τοὺς ἀγῶνες, ἀφιέρωσε δλη του τὴν ζωὴν.

Άσκησις 20 (§ 22).

Στὶς ἐπόμενες προτάσεις νὰ ἀντικατασταθῆ τὸ ποὺ μὲ τὸν ἀντίστοιχο τύπο τῆς ἀντωνυμίας δοποῖος, -α, -ο. Νὰ γίνουν ἐπλ-σης δ, τι ἀλλαγὴς η προσθῆκες ἀπαιτοῦνται.

1) Ἡ κυρία, ποὺ εἰδαμε καὶ ποὺ τῆς μιλήσαμε, εἶναι η σύζυγος τοῦ διευθυντοῦ μου. 2) Τὴν ιστορία αὐτὴν τὴν διάβασα σ' ἓνα παλιὸ βιβλίο, ποὺ τὸ ἔγραψε ἔνας σοφὸς Ἰνδός, ποὺ τὴν εἶχε, λέει, ἀκούσει ἀπὸ τὸν προπάππο του, ποὺ κι αὐτὸς τὴν εἶχε μάθει ἀπὸ τὸν παππού του, ποὺ κι ἐκεῖνος πάλι τὴν εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸν μεγάλο θεῖο του, ποὺ τὴν εἶχε δεῖ μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια. 3) Τὰ σταφύλια, ποὺ κάνουν τὸ κρασὶ στὸ χω-ριό μας, εἶναι τὰ καλύτερα τῆς περιοχῆς. 4) Μόλις ἔφυγε ὁ κύριος ποὺ ζητᾶτε. 5) Τὸ πάρχει κανεὶς σοβαρὸς λόγος ποὺ θέ-λετε νὰ μείνετε στὴν Ἀθήνα; 6) Μπορεῖτε νὰ θυμηθῆτε τὸ μαγαζὶ ποὺ τὸ πήρατε; 7) Πῶς λέγεται ὁ γνωστός σας ποὺ σκοτώθηκε τὸ παιδί του τώρα τελευταῖα σὲ αὐτοκινητιστικὸ δυστύχημα; 8) Ἡ ιστορία ποὺ σᾶς διηγήθηκα καὶ ποὺ τόσο σᾶς συγκίνησε, ὅπως λέτε, εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀληθινή.

Άσκησις 21 (§§ 22-25).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ παραδείγματα μὲ ἀναφορικὲς προτά-σεις, ὥστε νὰ ἀποτελέσουν ἔνα πλῆρες νόημα.

1) Τὸ έιδος ήταν ἕνα περιπετειῶδες μυθιστόρημα. 2) μπορεῖ γ' ἀπαντήσῃ εὔκολα στὶς ἐρωτήσεις αὐτές; 3) Τὸ σακκάκι τοῦ ήταν πολὺ στενό. 4) . . . δὲν θὰ τὸ πιστέψουν οἱ ἀναγγῶστες. 5) Ὁ κύριος εἶναι στενὸς φίλος τοῦ πατέρα μου. 6) πρέπει νὰ κλείσετε δωμάτιο πολὺ πρίν. 7) Ἡ γραμ-ματικὴ μᾶς δογθεῖ γὰρ χρησιμοποιοῦμε τὴν γλῶσσα σωστά. 8) τίποτε δὲν πρόκειται γ' ἀλλάξῃ στὴν ζωὴ μας. 9) Ὁ Πλά-των εἶχε δάσκαλο τὸν Σωκράτη. 10) Οἱ φίλοι μας ἔφυ-γαν γιὰ τὸ ταξίδι τοῦ μέλιτος. 11) Τὸ σπίτι δρίσκεται κον-τὰ στὸ σταθμό. 12) Στὶς ἔξετάσεις δὲν θὰ λάθω μέρος.

5. ΔΕΙΚΤΙΚΕΣ (Demonstrative)

Αισθητή δεῖξις	Νοητή δεῖξις
A. κοντά	παρελθόν
(ἐ)τοῦτος, -η, -ο (ἐδῶ, δὰ) αὐτός, -ή, -ὸ (ἐδῶ, δὰ) νάτος, -η, -ο	αὐτός, -ή, -ὸ ἔκεινος, -η, -ο
B. μακριά	παρόν - μέλλον
ἔκεινος, -η, -ο (ἐκεῖ) νάτος, -η, -ο	αὐτός, -ή, -ὸ (τοῦτος, -η, -ο)

§ 26. *Σημασία - χρῆσις.* α) Στήν αἰσθητή δεῖξι δ λέγων δείχνει (μὲ τὸ χέρι ἢ μὲ τὸ βλέμμα συνήθως) κάτι ποὺ βρίσκεται τοπικά ἢ χρονικά κοντά ἢ μακριά.

Τοῦτος δ τοῖχος μπροστά μας, μᾶς κρύβει δλη τὴν θέα.

Αὐτὸ δῶ τὸ σπίτι δὲν κάνει γιὰ σένα εἶναι πολὺ μικρό.

Ἐκεῖνο τὸ βουνό εἶναι μακριά, ἀλλὰ διακρίνεται καλά.

Ποῦ εἶναι δ φίλος σου; Νάτος ἔρχεται.

Σημείωσις. Στήν αἰσθητή δεῖξι χρησιμοποιοῦνται λιγώτερο καὶ οἱ ἀντωνυμίες τέτοιος καὶ τόσος, κυρίως ἢ δεύτερη μὲ τὸ δά.

Πῆρα μόλις τόσο δά.

β) Στήν νοητή δεῖξι δ λέγων νοεῖ, ἀναφέρεται νοητὰ σὲ κάτι, γιὰ τὸ δόποιο ἔγινε (παρελθόν), γίνεται ἢ θὰ γίνη λόγος (παρόν - μέλλον).

Τοὺς μίλησε μὲ καλὸ τρόπο, μὰ αὐτοὶ τὸν ἀποπῆραν.

Ἐκεῖνον τὸν καιρὸ οἱ ἄνθρωποι ζοῦσαν ἀπλά.

Τοῦτο τὸ φέρσιμό του δὲν μπορῶ νὰ τὸ καταλάβω.

§ 27. *Σημειώσεις.* α) Οἱ ἀντωνυμίες αὐτὸς καὶ ἔκεινος μαζὶ μὲ τὸ ἀναφορικὸ ποὺ (ποὺ ἀκολουθεῖ πάντα) συνηθέστατα χρησιμοποιοῦνται ἀοριστολογικῶς (ἀντὶ τῆς ἀντωνυμίας ὅποιος) κυρίως σὲ δρισμοὺς καὶ ἐξηγήσεις λέξεων.

Αὐτὸς ποὺ (=ὅποιος) ἐργάζεται, ἀμείβεται.

Ἐκεῖνος ποὺ (=ὅποιος) ἔχει θέλησι, θὰ νικήσῃ.

Ἀφοβίος : ἐκεῖνος ποὺ (=ὅποιος...) δὲν φοβᾶται.

β) Πολλές φορὲς ἡ αὐτὸς χρησιμοποιεῖται γιὰ ἔμφασι ἢ γιὰ νὰ ἐκφράσῃ ἀντίθεσι ἢ ἀντιπάθεια.

Ο, τι εἶδα, αὐτὸ θὰ σᾶς πῶ. Αὐτὸ ποὺ σοῦ λέω ἐγώ.

Δὲν τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ κάνῃ δ, τι θέλει αὐτός.

Μόνον αὐτὸς μπορεῖ νὰ μᾶς φανῆ χρήσιμος.

Νὰ τὸν διώξετε αὐτὸν ἀπὸ κεῖ. Τι θέλει αὐτὸς ἐδῶ;

§ 28. **Τέτοιος, -α, ο** [=such] (ποιότης).

Δὲν περίμενα τέτοια λόγια ἀπό σένα.

Δὲν ντρέπεσαι, ποὺ φορᾶς τέτοιο παλτό.

Τόσος, -η, -ο [=so much, so many] (ποσότης).

Ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶχε μαζευτῇ τόσος κόσμος.

Σὲ περίμενα τόση ὥρα· γιατί ἄργησες;

§ 29. **Κλίσις**. Οἱ δεικτικὲς ἀντωνυμίες κλίνονται, ὅπως τὰ ἀντίστοιχα ἐπίθετα (1.) σὲ -ος, -η, -ο (καλός, -ή, -ό' μαδρος, -η, -ο) - πλὴν τῆς τέτοιος, -α, -ο ποὺ κλίνεται, ὅπως τὰ σὲ -ος, -α, -ο (αἴτιος, -α, -ο).

§ 30. **Τρόπος ἐκφρορᾶς**. Ἐκφέρονται χωρὶς ἄρθρο. Ἀπ' αὐτὲς οἱ τοῦτος - αὐτὸς - ἐκεῖνος συνάπτονται μὲν ἔναρθρο οὐσιαστικό, ἐνῷ οἱ τέτοιος καὶ τόσος κανονικὰ μὲν ἄναρθρο.

Τοῦτος ὁ δρόμος εἶναι στενός. Δὲν ἡταν τέτοιος ἄνθρωπος.

Τόσον καιρὸ σὲ περίμενα. Ἐκείνη ἡ μαθήτρια φώναξε.

Αὐτὸ τὸ σχολεῖο εἶναι κοντά μας.

§ 31. **Θέσις**. Ἡ θέσις τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν σχέσει μὲ τὸ οὐσιαστικό δὲν εἶναι σταθερή (ἄλλοτε προηγούνται καὶ ἄλλοτε ἀκολουθοῦν αὐτό).

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς

Οἱ δεικτικὲς ἀντωνυμίες χρησιμοποιοῦνται ὅλες ἐπιθετικῶς (μὲ οὐσιαστικό). Οἱ τοῦτος, αὐτός, ἐκεῖνος χρησιμοποιοῦνται καὶ οὐσιαστικῶς (δηλ. ἀντὶ οὐσιαστικοῦ).

Τοῦτο τὸ σπίτι. Τοῦτος μᾶς ἔφερε τὴν εἰδησι.

Ἡ ταινία αὐτή. Αὐτὸς εἶναι φίλος μας,

Ἐκεῖνον τὸν δίσκο προτιμῶ. Ἐκεῖνος μιλᾷ.

"Ασκησις 22 (§ 26).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ τῶν ἀπαντήσεων μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ νὰ χαρακτηριστῇ τὸ εἰδος τῆς δεῖξεως σὲ κάθε περίπτωσι.

Ποιὸν πίνακα προτιμᾶς; Ἐκεῖνον στὸ βάθος.

- 1) Τοῦτο τὸ σπίτι προτιμᾶς ἡ ἐκεῖνο; γιατὶ εἶναι κουτά μας. 2) Ποιὸ σημεῖο δὲν διακρίνεται; γιατὶ διακρίνεται μικρύτερα. 3) Σὲ τοῦτο ἡ σὲ κεῖνο τὸ σχολεῖο θὰ πᾶς; που εἶναι πλησιέστερα στὸ σπίτι μας. 4) Ποιὸ εἶναι δικό σου ἀπὸ τὰ δύο; που κρατῶ στὰ χέρια. 5) Τοῦτος ἡ ἐκεῖνος δ πύργος φαίνεται πιὸ χαμηλός; γιατὶ εἶναι σὲ μεγαλύτερη ἀπόστασι. 6) Βλέπεις τὸ νησὶ ποὺ μόλις διακρίνεται; 7) Ποιὸ λεωφορεῖο πρέπει νὰ πάρω; που βλέπεις μπροστά σου. 8) Ποιὸς ἔσπασε τὸ τζάμι; ἐκεῖ κάτω ποὺ τρέχει. 9) Ποῦ εἶναι τώρα οἱ στρατιῶτες; περγοῦν τὴν γέφυρα. 10) Ποιὸ εἶναι τὸ πατρικό σου σπίτι; που εἶναι πέρα στὴν γωγία. 11) Ποῦ βρίσκεται ἡ φίλη σου; ἔρχεται. 12) Ποιὸς εἶναι ὁ καλύτερος μαθητὴς στὴν τάξι; ἐδῶ που κάθεται στὸ πρῶτο θρανίο.

"Ασκησις 23 (§§ 26-31).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν.

Τὰ παλιὰ χρόνια οἱ ἀνθρωποι ζοῦσαν πιὸ ἥσυχα.

Τὰ παλιὰ ἐκεῖνα χρόνια οἱ ἀνθρωποι ζοῦσαν πιὸ ἥσυχα.

- 1) ἡ στιγμὴ εἶναι γιὰ μένα ἡ σπουδαιότερη τῆς ζωῆς μου.
- 2) Δυστυχοῦμε χρόνια, καὶ κανεὶς δὲν ἤρθε νὰ μᾶς θοηθήσῃ. 3) Εἶναι γνησιὴ νὰ φορῆς ροῦχα. 4) εἴδους φέρσιμο δὲν τὸ περίμενα ἀπὸ σέγα. 5) "Οσες θέσεις ὑπάρχουν, ἐπιβάτες θὰ μποῦν. 6) τὴν στιγμὴ δὲν ἥξερα τί ἔκανα, τὸ δπλο ὅμιως δὲν εἶναι δικό μου. 7) Ψεύτης εἶναι που λέει ψέματα. 8) "Αν καὶ πέρασαν χρόνια, οἱ κάτοικοι δὲν ἔχουν ἔχασει ἀκόμη τὸν μεγάλο σεισμὸ που κατέστρεψε τὴν περιοχή. 9) ἐδῶ τοῦ σπιτιοῦ τὰ περισσότερα δωμάτια εἶναι

ἀκατάλληλα. 10) Ήως τὸ λέγε . . . ἐδῶ τὸ μέρος. 11) Μακάρι
νὰ ξαναγύριζαν τὰ χρόνια . . . ποὺ πέρασαν. 12) Τὰ γεγονότα
. . . τῶν ἡμερῶν εἶχαν μεγάλη ἐπίδρασι σ' αὐτὰ ποὺ ἀκο-
λούθησαν. 13) "Γετερα ἀπὸ . . . θομβαρδισμὸ καγεῖς δὲν περί-
μενε . . . ἀντίστασι. 14) Τότε σώθηκε ἀπὸ . . . τὴν ἀρρώστια,
τώρα ὅμως θὰ γλυτώσῃ ἀπὸ . . . ; 15) Δὲν μπορῶ νὰ καταλά-
θω τὶ θέλει . . . στὸ σπίτι μας; 16) Τὸν παρακαλοῦσσε πολλὴ ὥ-
ρα, ἀλλὰ . . . οὔτε ἥθελε νὰ τὴν ἀκούσῃ. 17) Τρέξε γρήγορα σ'
. . . ἔκει τὸ σπίτι. 18) Δὲν μπορῶ νὰ καταλάθω τὶ εἰδους συγγ-
τῆσεις εἶναι . . . ποὺ κάνετε. 19) . . . νὰ μὴ ξαναπατήσῃ ἐδῶ.
20) "Γετερα ἀπὸ ἔνα . . . μάθημα ἦταν φυσικὸ νὰ μείνουν δλοι
εὐχαριστημένοι. 21) Είχα . . . κούραση, ποὺ δὲν μποροῦσα πά-
νὰ περπατήσω. 22) . . . ἀγθρώπους χρειάζεται σήμερα γι' κοινω-
νία. 23) "Οσα ἀτομα θὰ φάνε, . . . μερίδες νὰ ἔτοιμαστοῦν. 24)
"Γετερα ἀπὸ μιὰ . . . ἀγαταραχὴ ἦταν φυσικὸ γὰ δημιουργηθῆ
σ' δλους μεγάλη σύγχυσις. 25) Προτιμῶ . . . τὸ σχολείο γιὰ τὰ
παιδιά, γιατὶ εἶναι κοντά μας. 26) Οἱ ζημιές . . . τοῦ χειμῶνα
ἦταν ἀφάνταστες. 27) Ἡ ἀξία ἐνὸς . . . κοσμήματος εἶναι ἀνυπο-
λόγιστη. 28) Τὸ διάδασε . . . φορές, δσες τοῦ χρειάστηκαν γιὰ
νὰ μπορέσῃ νὰ τὸ ἀποστηθίσῃ. 29) . . . εὐρύχωρους δρόμους μό-
νο στὶς νέες πόλεις μπορεῖ νὰ θρῆ καγεῖς. 30) Ηγάινε
σὲ . . . ἔκει τὸ καφενεῖο καὶ περίμενέ με. 31) Ποτὲ δὲν θὰ ξε-
χάσω τὰ γεγονότα . . . τοῦ χρόνου. 32) . . . ἐπιστήμονες ἀπο-
τελοῦν καύχημα γιὰ κάθε χώρα. 33) Είπε . . . λόγια, ποὺ στὸ
τέλος κουράστηκε. 34) Τὴν στιγμὴ . . . ὅλα μιοῦ φάνηκαν πώς
στριφογύριζαν. 35) Νά, . . . εἶναι δ καλύτερος παίκτης τῆς διά-
δος. 36) . . . φορές ήρθα, ἀλλὰ δὲν μπόρεσα νὰ σὲ δῶ. 37) Τὰ
νέα σχολεία εἶναι εὐρύχωρα καὶ δνετα· . . . πρέπει νὰ γίνουν δ-
λα. 38) . . . ἔκει τὸ δέντρο ἔχει πολὺ πυκνὰ κλαδιά. 39) . . .
τὸν κύριο τὸν ξέρετε; 40) "Εδειξε τὶς καταπράσινες ἐλιές καὶ ει-
πε, στὴ σκιὰ ἐνὸς . . . δέντρου ἀναπαύτηκε δ Χριστός. 41) Δει-
λὸς εἶναι . . . ποὺ φοβᾶται πολύ. 42) "Γετερα ἀπὸ . . . κό-
πους, εἶναι κρημα νὰ μείνουμε στὸ δρόμο. 43) Τὶ θέλεις ἔσυ . . .
ώρα ἐδῶ; 44) Πάρε τώρα . . . τὰ χρήματα ποὺ σου δίγω. 45)
Στὶς εὐρωπαϊκὲς πόλεις ὑπάρχουν πολλὰ καὶ ώραια πάρκα· . . .
ἡ Ἀθήνα ἔχει πολὺ λίγα. 46) "Ολοι μιλοῦσαν, μὰ . . . δὲν ἀ-

κουγε κανένα. 47) καιρὸς συγεχίζεται καὶ ἀκόμη δὲν τελεῖ-
ωσε. 48) γράμματα μαθαίνετε στὸ σχολεῖο σας; 49) τὰ
μαθήματα πέρυσι ἦταν πολὺ δύσκολα. 50) Γιὰ λεφτὰ δὲν ἀ-
ξίζει νὰ δουλεύῃ κανεὶς ἔτσι. 51) ἦταν οἱ πολεμισταὶ ποὺ
πρόταξαν τὰ στήθη τους γιὰ τὴν Πατρίδα. 52) Νὰ προσέξῃς κα-
λὰ τὸ μάθημα ποὺ θὰ γίνη σήμερα. 53) "Γετερα ἀπὸ τὸ πέ-
ρασμα αἰώνων, ἐλάχιστα ἔχην ἀπομένουν. 54) ποὺ ἤ-
σουνα, καλὰ γὰ πάθης. 55) "Οσα μου δώσης, θὰ σου δώσω.
56) Σ' ὅλους ἔκαναν ἐντύπωσι τὰ έθιμα τῶν ἀγθρώπων. 57)
Τὸν χειμῶνα δύσκολα περγᾶ κανεὶς ἀπὸ τὸ πέρασμα ποὺ φαί-
νεται στὸ βάθος. 58) Μυθιστοριογράφος εἶναι ποὺ γράφει μυ-
θιστορίματα. 59) τὴν σκηνὴ τὴν θυμῷμαι δλοζώντανη, ἀν
καὶ πέρασαν χρόνια ἀπὸ τότε. 60) Μου ἔκανε ἐντύπω-
σι ἡ εἰδησις, ώστε δὲν μποροῦσα γὰ μιλήσω. 61) "Έχω
χρόνια δάσκαλος, δὲλλὰ μαθητὴ δὲν ἔχω ξανασυναντήσει.
62) Τὸ τύπωμα ἔνδος βιβλίου ἀπαιτεῖ μεγάλον κόπο. 63)
Μίλησε μὲ πειστικότητα, ποὺ τὸν πίστεψαν ὅλοι. 64) Ἡ
δύναμις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καταπληκτική.

"Ασκησις 24 (§ 27).

Δώσετε τὸν ὁρισμὸ τῶν ἀκολούθων λέξεων, χρησιμοποιών-
τας τὴν κατάλληλη δεικτικὴ ἀντωνυμία.

κουτός : **αὐτὸς** ποὺ δὲν εἶναι ἔξυπνος.

1. ἔμπορος	7. ὄδηγός, ἡ
2. αἰσθητικός, ἡ	8. λαθρεπιβάτης
3. δύσκολος	9. ἐνοχλητικός
4. παράνομος	10. χημικός, ἡ
5. καπετάνιος	11. ἀνόητη
6. ἄσχημος	12. νευρικός

6. ΚΤΗΤΙΚΕΣ (Possessive)

§ 32. *Tóποι.*

1. Ἰσχυρός ἢ περιφραστικός

a. Ἐντικός ἀριθμὸς			
Πρόσωπα	Κτήματα ἔνα ἢ πολλά	Κτήτορες ἔνας	
α'	δικός, δική (δικιά), δικό—δικοί, δικές, δικά	μου	
β'	»	»	σου
γ'	»	»	του, της, του

β. Πληθυντικός ἀριθμὸς			
Πρόσωπα	Κτήματα ἔνα ἢ πολλά	Κτήτορες πολλοί	
α'	δικός, δική (δικιά), δικό—δικοί, δικές, δικά	μας	
β'	»	»	σας
γ'	»	»	τους (των)

Τὰ δικός, δική, δικό κλίνονται ὅπως τὰ ἐπίθετα (1.) σὲ -ος, -η, -ο. Γιὰ τὸν τύπο δικιὰ βλ. τὸ θηλυκὸ τῶν ἐπιθέτων σὲ -κος, -χος, -θος στὰ ἴδια ἐπίθετα.

2. Ἀσθενής ἢ μονολεκτικός

Πρόσωπα	a. Ἐνικός ἀριθμὸς	β. Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	μου	μας
β'	σου	σας
γ'	του, της, του	τους (των)

Οἱ ἀσθενεῖς ἢ μονολεκτικοὶ τύποι χρησιμοποιοῦνται συγχρόνως γιὰ ἔνα ἢ πολλὰ κτήματα καὶ γιὰ ἔναν ἢ πολλοὺς κτήτορες.

Παραδείγματα.

1. α. 'Ο δικός μου τρόπος. 'Η δική μου ἐπιθυμία. Τὸ δικό μου σπίτι. Οἱ δικοὶ μου τρόποι. Οἱ δικές μου ἐπιθυμίες. Τὰ δικά μου σπίτια.
- β. 'Ο δικός μας τρόπος. 'Η δική μας ἐπιθυμία. Τὸ δικό μας σπίτι. Οἱ δικοὶ μας τρόποι. Οἱ δικές μας ἐπιθυμίες. Τὰ δικά μας σπίτια.
2. α. 'Ο τρόπος μου. 'Η ἐπιθυμία μου. Τὸ σπίτι μου. Οἱ τρόποι μου. Οἱ ἐπιθυμίες μου. Τὰ σπίτια μου.
- β. 'Ο τρόπος μας. 'Η ἐπιθυμία μας. Τὸ σπίτι μας. Οἱ τρόποι μας. Οἱ ἐπιθυμίες μας. Τὰ σπίτια μας.

§ 33. *Θέσις.*

1. Οἱ ἴσχυροὶ τύποι τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν πηγαίνουν πρὶν ἢ μετὰ τὸ οὐσιαστικὸ – πλὴν τῆς περιπτώσεως ἀνάρθρου οὐσιαστικοῦ μὲ ἔναρθρη ἀντωνυμία, ὅπότε ἡ ἀντωνυμία προηγεῖται πάντοτε.

Νά τὸ δικό μου τὸ σπίτι. Νά τὸ σπίτι τὸ δικό μου.

"Ἐχω δικό μου σπίτι. "Ἐχω σπίτι δικό μου.

ἀλλά: Αὐτὸ εἶναι τὸ δικό μου σπίτι.

2. Οἱ ἀσθενεῖς τύποι ἀκολουθοῦν πάντοτε τὸ οὐσιαστικό. Αὐτὸ εἶναι (τὸ) σπίτι μου.

§ 34. *Χρῆσις.* Οἱ ἴσχυροὶ τύποι τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν λειτουργοῦν ώς ἐπίθετα (ἐπιθετικὲς) καὶ ώς οὐσιαστικά (οὐσιαστικές).

(ἐπιθετικὴ) Αὐτὸ εἶναι τὸ δικό μου βιβλίο [=this is my book]. (οὐσιαστικὴ) Αὐτὸ τὸ βιβλίο εἶναι δικό μου [=this book is mine].

§ 35. *Σημείωσις.* Πολλὲς φορὲς στὴν θέσι τοῦ ἐγκλιτικοῦ *τους*, γιὰ λόγους εὐφωνίας, χρησιμοποιεῖται δ τύπος *των* τοῦτο συμβαίνει συνήθως, ὅταν προηγῆται ὄνομα σὲ -*τους* ἢ -*ους* (αἰτιατ. πληθ. ἀρσεν. ἢ θηλυκοῦ — γενικ. ἐνικ. οὐδετ.).

Κατατρόπωσαν τοὺς στρατούς *των* (τους).

'Η ίστορία τοῦ ἔθνους *των* (τους).

^χΑσκησις 25 (§ 32).

Στις προτάσεις ποὺ ἀκολουθοῦν οἱ ἵσχυροὶ τύποι νὰ ἀντικατασταθοῦν μὲ ἀσθενεῖς.

Τὰ παράθυρα τοῦ δικοῦ του δωματίου εἶναι ἀνοιχτά.

Τὰ παράθυρα τοῦ δωματίου του εἶναι ἀνοιχτά.

- 1) 'Ο δικός μου φίλος ἥρθε πρῶτος. 2) Τὸ δικό μας σχολεῖο ἦταν μικρό. 3) 'Ο δικός τους κῆπος εἶναι καταπράσινος. 4) Οἱ δικοί μας συγγενεῖς εἶναι πολὺ καλοί. 5) Οἱ δικοί μου μαθηταὶ εἶναι ἐπιμελεῖς. 6) Τὰ δικά μου γράμματα εἶναι καθαρά. 7) 'Η εἰσοδος τοῦ δικοῦ μας σπιτιοῦ εἶναι στὴν στοά. 8) 'Η γειτονιά ἡ δική τους εἶναι βρόμικη. 9) Τὰ δικά σας ροῦχα εἶναι ἀκάθαρτα. 10) Τὰ δικά σου τὰ μαλλιά εἶναι γκρίζα. 11) 'Η δική τους πόλις εἶναι μεγαλύτερη ἀπ' τὴν δική μας. 12) Δὲν πηγαίνει στὸ σχολεῖο τῆς δικῆς του συνοικίας. 13) "Ολοι ἀκολουθοῦν τὴν δική του μέθοδο, γιατὶ τὴν θεωροῦν καλύτερη. 14) Πρέπει πρῶτα νὰ προωθήσουμε τὰ ζητήματα τῶν δικῶν μας συνεταιρισμῶν.

^χΑσκησις 26 (§ 32).

Οἱ ἀσθενεῖς τύποι νὰ ἀντικατασταθοῦν μὲ ἵσχυρον.

- 1) 'Η δασκάλα μου εἶναι πολὺ μορφωμένη. 2) 'Ο καθηγητής μου διδάσκει εὐχάριστα. 3) Τὸ σπίτι μας εἶναι παλιό. 4) Τὸ χρῶμα τῶν ματιῶν του εἶναι τὸ ἔδιο μὲ τοῦ ἀδερφοῦ του. 5) Τὰ θρανία τῆς τάξεώς μας εἶναι ἀναπαυτικά. 6) Τὰ βιβλία σας εἶναι πάνω στὸ τραπέζι. 7) 'Η φωνή τους ἦταν βραχνή. 8) Οἱ δρόμοι τῆς χώρας μας εἶναι στενοί καὶ μὲ πολλές στροφές. 9) Τὸ συμφέρον σας ἐπιβάλλει νὰ είστε μαζί μας. 10) Στὴ γειτονιά τους ὅλα εἶναι δημοφα. 11) Τὸ ρολόι σου δὲν πάει καλά. 12) 'Απὸ τὸ σπίτι του ὡς τὸ κέντρο τῆς πόλεως, ποὺ εἶναι τὸ κατάστημά σας, εἶναι δύο ώρες μὲ τὰ πόδια. 13) Συμφωνεῖ μὲ τὶς ἀπόψεις της, γιατὶ εἶναι λογικές. 14) Προσπαθοῦσε νὰ βάλη μιὰ τάξι στὰ πράγματά της.

"Ασκησις 27 (§§ 32-33).

Οἱ τονισμένες λέξεις νὰ ἀντικατασταθοῦν μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας (κοὶ τῶν δύο τύπων, δύον τοῦτο εἶναι δυνατόν).

Τὸ γραφεῖο τοῦ Πέτρου εἶναι μεγάλο.
Τὸ γραφεῖο τοῦ εἶναι μεγάλο. Τὸ δικό του γραφεῖο εἶναι μεγάλο.

- 1) Τὸ σπίτι εἶναι τοῦ κ. Αεωνίδα.
- 2) Τὸ γραφεῖο εἶναι τοῦ διευθυντοῦ.
- 3) Μᾶς ἀνήσυχοῦσαν οἱ φωνὴς τῶν παιδιῶν τῆς γειτόνισσας.
- 4) Τὰ βιβλία εἶναι τῶν μαθητῶν.
- 5) Οἱ βλάβες τοῦ αὐτοκινήτου τοῦ πατέρα μου εἶναι μικρές.
- 6) Οἱ φωτογραφίες αὐτῆς τῆς μηχανῆς βγαίνουν θαμπές.
- 7) Τὰ φρένα τοῦ αὐτοκινήτου δὲν δουλεύουν.
- 8) Πολλὲς σελίδες τοῦ βιβλίου εἶναι σχισμένες.
- 9) Σὲ δύος ἔκανε ἐντύπωσι τὸ κήρυγμα τοῦ ιερέως.
- 10) Ἡ ύποθεσις αὐτῆς τῆς φτωχῆς γυναίκας χρειάζεται ύποστήριξι.
- 11) Ἡ πόρτα τοῦ διαμερίσματος τοῦ κ. Ἰωάννου ἔμεινε ἀνοιχτή.
- 12) Ἡ βιβλιοθήκη εἶναι τῆς οἰκογενείας.
- 13) Ἡ περιουσία εἶναι τῶν παιδιῶν.
- 14) Τὸ αὐτοκίνητο τοῦ Κώστα χάλασε.
- 15) Αὐτὸς τὸ στυλό εἶναι τοῦ Πέτρου.
- 16) Τὸ μπλέ ἀδιάβροχο εἶναι τῆς Ρένας.
- 17) Τὰ λόγια τοῦ πατέρα τὴν πίκραναν.
- 18) Τὸν στενοχώρησε ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἄλλων.
- 19) Καταβάλλει κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἔξυπηρέτησι τῶν πελατῶν.
- 20) Ὑποστηρίζει πάντοτε τὰ συμφέροντα τῶν μεσαίων τάξεων.

"Ασκησις 28 (§ 34).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῆς οὐσιαστικῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας.

Θὰ χρησιμοποιήσουμε τὸ δικό μου βιβλίο ἢ . . . (ἐσύ);
Θὰ χρησιμοποιήσουμε τὸ δικό μου βιβλίο ἢ τὸ δικό σου;

- 1) Θὰ κοιμηθῆς στὸ σπίτι σου ἢ . . . (έγώ);
- 2) Μὲ τὸ δικό σου αὐτοκίνητο θὰ φύγουμε ἢ μὲ . . . (έμεῖς);
- 3) Ἡ δική μας περιοχὴ εἶναι πιὸ ὑγιεινὴ ἀπὸ . . . (έσεῖς).
- 4) Τὰ δικά σου ροῦχα και . . . δὲν μοιάζουν (αὐτή).
- 5) Δὲν ζητῶ τὰ χρήματά σου ἀλλὰ . . . (έγώ).
- 6) Ἡ χώρα μας εἶναι πολὺ μικρότερη σὲ πληθυσμὸν ἀπὸ . . . (αὐτοί).
- 7) Ἡ στάσις τους, συγκρι-

νομένη μὲ... (αὐτός), εἶναι τελείως ἀδικαιολόγητη. 8) Ἐπὸ
ἔσφαλμένο χειρισμὸ στὴν ὁδήγησι τοῦ δικοῦ τους αὐτοκινήτου
προῆλθε ἡ ζημιὰ... (ἐμεῖς). 9) Βάσει τίνος νόμου ὑποστηρίζει
πώς ὅλη ἡ ἔκτασις εἶναι... (αὐτή); 10) Βρήκαμε πέντε λάθη
στὴν δική της ἔκθεσι καὶ δύο... (ἐγώ).

*Ασκησις 29 (§§ 32-33).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους
τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας. Νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ οἱ δύο τύποι.

Σοῦ ἀρέσει τὸ βιβλίο... (ἐγώ);

Σοῦ ἀρέσει τὸ βιβλίο μου; Σοῦ ἀρέσει τὸ δικό μου βιβλίο;

- 1) Δὲν μοῦ ἀρέσουν οἱ τρόποι... (αὐτή). 2) Τὸ θέατρο τῆς
πόλεως... παίζει ὠραῖα ἔργα (ἐμεῖς). 3) Ο κῆπος... ἔχει
πολλὰ λουλούδια; 4) Τὸ ἀδιάβροχο... εἶναι ἀρίστης ποιότητος.
5) Εἶπε πώς δὲν τοῦ ἀρέσουν καθόλου οἱ τρόποι... (αὐτός). 6) Υποστηρίζει
μὲ φανατισμὸν τοὺς ἀνθρώπους... (αὐτός). 7) Τὸ γραφεῖο... μπορεῖ νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσῃ καλύ-
τερα, γιατὶ εἶναι σὲ κεντρικὸ μέρος (ἐγώ). 8) Τὰ ἔπιπλα...
εἶναι μοντέρνα (ἐσεῖς); 9) Ἡ πολιτικὴ τῆς χώρας... εἶναι
ὅρθη σ' αὐτὸ τὸ θέμα; (αὐτοί). 10) Τὰ κεφάλαια... ἐπαρκοῦν
γιὰ τὴν ἀνάληψι μιᾶς τόσο μεγάλης ἐπιχειρήσεως (αὐτοί);
11) Στὸ πανεπιστήμιο... διδάσκουν τις νέες ἐπιστημονικὲς
μεθόδους (ἐσεῖς). 12) Θὰ περιοδεύσῃ μὲ τὸν θίασο ... στὸ
ἐξωτερικὸ (αὐτός). 13) Τὸ λεξικὸ ... περιλαμβάνει πλῆθος
νέων λέξεων (ἐμεῖς). 14) Ἡ ἀγάπη ... γιὰ τὴν τέχνη εἶναι
φανερὴ στὰ γραφόμενά της (αὐτή). 15) Ἐδώρησε στὴν γενέτει-
ρα ... μιὰ ὄλοκληρη βιβλιοθήκη (αὐτή). 16) Ἡ τάξις ...
εἶχε τὴν καλύτερη ἐπίδοσι πέρυσι στὸ σχολεῖο (ἐμεῖς).

7. ΟΡΙΣΤΙΚΕΣ - ΕΠΙΤΑΤΙΚΕΣ (ΕΜΦΑΤΙΚΕΣ) (Definite - Intensive, emphatic)

Οι ἀντωνυμίες αὐτές γενικῶς δρίζουν ἡ ἐπιτείνουν, δίνουν ἔμφασι στὰ λεγόμενα.

§ 36. α) Ἰδιος, α, ο.

1. (κυρίως) δριστικὴ (definite). Λειτουργεῖ ως ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἀνάρθρων οὐσιαστικῶν [=same].

Κάθε μέρα φορεῖ τὰ ἴδια ροῦχα.

Ο Ἰδιος ἐπιχειρηματίας ἔκτισε κι αὐτὸ τὸ κτήριο.

2. Ἐπιτατικὴ ἡ ἔμφατικὴ (intensive-emphatic). Συνεκφέρεται μὲ προσωπικὲς κυρίως ἀντωνυμίες ἄλλὰ καὶ μὲ δεικτικές. Ἐπίσης μὲ ἔναρθρα οὐσιαστικὰ [= -self· myself, yourself, . . .].

Ἐσὺ ὁ Ἰδιος ἐπέμενες γι' αὐτό.

Ἐκεῖνοι οἱ Ἰδιοι προτίμησαν αὐτὴν τὴν λύσι.

Τὸ εἶδα μὲ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια.

§ 37. β) μόνος, η, ο (καὶ μονάχος, ή, ὁ ἡ μονάχος, η, ο) μὲ γεν. προσωπ. ἀντωνυμιῶν (μου, σου, του)· μόνος μου, μόνος σου . . . [=by -self· by myself, by yourself, . . .]. Ἐχει ὁμοίως (καθαρῶς) δριστικὴ καὶ ἐπιτατικὴ (ἡ ἔμφατικὴ) σημασία· στὴν δεύτερη περίπτωσι συνεκφέρεται, ὅπως καὶ ἡ Ἰδιος (βλ. ἀνωτ.), μὲ οὐσιαστικὸ ἡ ἀντωνυμία (προσωπικὴ ἡ δεικτική).

Ἐσύ μόνος σου ζήτησες νὰ σὲ μεταθέσουν.

Τὸ σκέφτηκε μονάχος του (ἡ μονάχος του), πώς είχε ἄδικο.

§ 38. Σημείωσις. Ἡ μόνος, -η, -ο χρησιμοποιεῖται συχνὰ μὲ τὴν πρόθεσι ἀπὸ σὲ δονομαστικὴ πτῶσι καὶ δηλώνει πώς κάποιος κάνει κάτι ἀπὸ δικῆ του πρωτοβουλία.

Ἀπὸ μόνος του διάλεξε αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα (=μόνος του, χωρὶς νὰ τοῦ τὸ ὑπόδειξη κανεῖς ἄλλος).

§ 39. Κλίσις. Ἡ Ἰδιος, -α, -ο κλίνεται, ὅπως τὰ ἐπίθετα (2.) σὲ -ος, -α, -ο. Ἡ μόνος, -η, -ο ὅπως τὰ ἐπίθετα (1.) σὲ -ος, -η, -ο.

Θέσις. Οἱ δριστικές, μὲ ἐπιτατικὴ ἡ ἔμφατικὴ χρῆσι, πηγαίνουν πρὶν ἡ καὶ, λιγότερο συχνά, μετὰ ἀπὸ τὴν ἀντωνυμία

ἢ τὸ (εναρθρο) οὐσιαστικό, μὲ τὰ ὁποῖα συνεκφέρονται.

Αὐτὸς ὁ Ἰδιος (ἢ ὁ Ἰδιος αὐτὸς) ἔγραψε τὴν ἐπιστολήν.

Αὐτοὶ μόνοι τους (ἢ μόνοι τους αὐτοὶ) ἥθελαν νὰ πᾶνε.

Τὸ Ἰδιο τὸ κράτος (ἢ τὸ κράτος τὸ Ἰδιο) δὲν φροντίζει γι' αὐτά.

Τὸ παιδὶ μόνο του (ἢ μόνο του τὸ παιδὶ) δὲν τὸ καταλαβαίνει.

Εἶναι δυνατόν, ἐπίσης, σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι νὰ παραλείπεται τὸ οὐσιαστικὸ ἢ ἡ ἀντωνυμία.

(Σὺ) ὁ Ἰδιος μὲ διαβεβαίωσες γι' αὐτό.

(Αὐτὸς) μόνος του μοῦ ἔδειξε τὴν ἀπόδειξι.

Θὰ προτιμοῦσα αὐτὸ τὸ βιβλίο, ἂν ἔχετε τὸ Ἰδιο.

§ 40. Συγχώνα οἱ ἀντωνυμίες αὐτὲς συνεκφέρονται μὲ τὸ καὶ, τὸ ὁποῖο προηγεῖται καὶ ἔχει ἐπιδοτική σημασία (καὶ=ἀκόμα καὶ, ἔστω καὶ· even).

Καὶ ὁ Ἰδιος τὸ κατάλαβε πῶς δὲν ἦταν σωστὸ (=ἀκόμα καὶ ὁ Ἰδιος· even himself....).

Καὶ μόνος του νὰ ζοῦσε, πάλι τὰ Ἰδια λεφτὰ θὰ ξόδευε (=ἔστω καὶ ἂν ζοῦσε μόνος του....).

*Ασκησις 30 (§§ 36-37).

Οἱ παρακάτω προτάσεις νὰ συμπληρωθοῦν μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῆς δριστικῆς-ἐπιτατικῆς ἀντωνυμίας.

Τὸν εἶδε μὲ... τὰ μάτια. Τὸν εἶδε μὲ τὰ Ἰδια του τὰ μάτια.

- 1) 'Η δμάς θὰ παίξῃ μὲ... παῖκτες. 2) Δὲν μπορεῖς ἐσύ νὰ μ' ἔξυπηρετήσῃς, θέλω... τὸν διευθυντή σου. 3) Αὐτὸς τὴν ἔπαθε ἀπὸ... τὰ λόγια. 4) 'Εμεῖς... πρέπει νὰ φτειάζουμε τὴν ζωὴ μας. 5) 'Εγὼ... τοῦ ἔξεθεσα τὸ θέμα καὶ μοῦ ὑποσχέθηκε πῶς θὰ μὲ βοηθήσῃ. 6) 'Εσύ... μοῦ εἰπες πῶς δὲν θέλεις νὰ ἔρθης. 7) Τὸν προειδοποίησαν νὰ μὴ ξαναπεράσῃ ἀπὸ... δρόμο. 8) ...οἱ κάτοικοι ζήτησαν ν' ἀλλάξῃ τὸ σχέδιο τῆς πόλεως. 9)...αὐτὸς δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ἔξυπηρετήσῃ. 10) Τόσον καιρὸ μένουμε στὸ...σπίτι καὶ δὲν ἔχουμε γνωριστῇ. 11) ...τῆς ψυχαγωγία εἶναι τὸ θέατρο. 12) Οὔτε γιὰ... τὸν ἔσωτόν του δὲν ἐνδιαφέρεται. 13) Αὐτοὶ...ἐπέμεναν νὰ τὸ

πουλήσουν, ἐγώ δὲν τοὺς εἶπα τίποτε. 14) Τὸ κατάλαβε κι αὐτὸς.... ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ γίνη τίποτε. 15) αὐτὸς δὲν ξέρει πόσα χρωστᾶ ἀκόμη, γιὰ νὰ ξοφλήσῃ. 16) Περιμένω νὰ τ' ἀκούσω ἀπὸ σένα.... 17) "Ετσι.... ζῆτε ἐδῶ πέρα; 18) Ναι, ἔκανε τὸ ἔγκλημα. 19) Προσφέρθηκε.... νὰ μᾶς βοηθήσῃ. 20) Αὐτὸς.... σκάβει τὸν λάκκο του. 21) Φύγετε σεῖς, ἐγώ θὰ μείνω.... 22).... θὰ φᾶς; 23) Πολεμοῦσαν.... δυὸς ὀλόκληρες μέρες. 24) Οἱ "Ελληνες ἐλευθερώθηκαν.... 25) Παλεύοντας μέσα στὰ κύματα ἀντικρύζουμε πολλὲς φορὲς τὸν Χάρο μὲ.... τὰ μάτια. 26) Στὶς ἀντιρρήσεις ποὺ μᾶς ἔφερε, τοῦ δείξαμε τὴν ὑπογραφὴ.... τοῦ πελάτη. 27) τὸ κράτος δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ τίποτε, γιὰ νὰ λύσῃ δριστικὰ τὸ φοβερὸ πρόβλημα τῆς μεταναστεύσεως. 28) πρέπει νὰ καταλάβουν πῶς σφάλλουν καὶ νὰ ζητήσουν συγγνώμη. 29) τὸ ἀγγλικὸ λεξικὸ δὲν περιεῖχε ὅλες τὶς λέξεις. 30) δὲν ἀποφασίζει νὰ ὑποστῆ μιὰ τέτοια ἐγχείρησι. 31) Θὰ πρέπει νὰ ἀγωνιστοῦμε γιὰ νὰ ὑποστηρίξουμε τὰ συμφέροντά μας. 32) δὲν παραδέχεται ποτὲ πῶς κάνει λάθος. 33) Τοῦ ἀρέσει νὰ κάθεται καὶ ν' ἀτενίζῃ τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος. 34) Κανεὶς δὲν εἶναι ποτὲ...., κήρυττε. Εἶναι κοντά μας πάντοτε.... ὁ Θεός. 35) Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ζήσῃ.... 36) "Ολη ἡ ἔκτασις ἀνήκει στὸν ἰδιοκτήτη. 37) θέλησε νὰ μπλεχτῇ σ' αὐτὴ τὴν περιπέτεια. 38) Τοὺς ἔχει πιάσει ἀπελπισία, γιατὶ νομίζουν πῶς εἶναι πιὰ τους στὸν κόσμο. 39) Εἶναι ὁ ἀδερφὸς του, τόσο ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ κάνῃ σύγχυσι. 40) Μιὰ ὀλόκληρη ἔβδομάδα περιπλανήθηκε στὸ χιονισμένο βουνό.

"Ασκησις 31 (§ 37).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῆς ἐμπορόθετης ἐκφορᾶς τῆς ὁριστικῆς ἀντωνυμίας (ἀπὸ + μόνος....).

Οἱ κάτοικοι προσφέρθηκαν.... νὰ ἐργαστοῦν.

Οἱ κάτοικοι προσφέρθηκαν ἀπὸ μόνοι τους νὰ ἐργαστοῦν.

- 1) Τὸ παιδὶ.... προθυμοποιήθηκε νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσῃ.
- 2) δὲν θὰ τολμοῦσαν ποτὲ νὰ προβάλουν τόση ἀντίστασι.

3) Τὰ ζητήματα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κανονίζωνται.... Πρέπει νὰ ὑπάρχῃ κάποιος νὰ τὰ φροντίζῃ. 4) Αὐτὸ θὰ εἶχε ἀξία ἐν τὸ ἔκανε.... 5) Δὲν πρέπει νὰ κατηγοροῦν τοὺς ἄλλους, γιατὶ.... Ζήτησαν νὰ γίνη ἔτσι. 6) 'Ο υπάλληλος ἐνέργησε (ἐνήργησε)καὶ, συνεπῶς, δὲν εὐθύνεται ἡ υπηρεσία γιὰ τὴν πρᾶξι του. 7) Τὰ κατώτερα δργανα δὲν μποροῦν.... νὰ παιρνουν τέτοιες πρωτοβουλίες. 8) 'Ο ὁδηγὸς.... ἄλλαξε τὸ δρομολόγιο. 9) 'Ο δάσκαλος....δργάνωσε σειρὰ διαλέξεων μὲ ἐνδιαφέροντα θέματα. 10)....πῆραν τὴν ἀπόφασι νὰ θυσιαστοῦν.

"Ασκησις 32 (§ 40).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῆς δριστικῆς ἀντωνυμίας μὲ τὸ καὶ (καὶ + ὁ ιδιος, μόνος...).

....νὰ ἦταν ἐδῶ, δὲν θὰ μποροῦσε νὰ κάνη τίποτε.

Καὶ ὁ ιδιος νὰ ἦταν ἐδῶ, δὲν θὰ μποροῦσε νὰ κάνη τίποτε.

1)....τοῦ διοικητοῦ ἡ παρουσία δὲν θὰ μποροῦσε ν' ἀλλάξῃ τὴν κατάστασι 2)νὰ μείνουν, πάλι δὲν τοὺς χωράει τὸ οἰκημα. 3)νὰ πήγαινες, δὲν θὰ πετύχαινες περισσότερα. 4)....τὴν ζωὴ του θὰ τὴν ἔδινε γιὰ τὴν πατρίδα. 5) τὸ σπίτι του δὲν θὰ περνοῦσε τόσο καλά. 6)δὲν εἶχε καταλάβει πῶς εἶχαν ἔξελιγτῇ τὰ πράγματα. 7)νὰ ἦταν, πάλι θὰ ἦταν δύσκολο νὰ ζήσῃ μὲ τόσο λίγα χρήματα. 8) τὸν διευθυντὴ νὰ πάξε, δὲν θὰ σου λύση τὸ ζήτημά σου. 9) οἱ φοιτηταὶ παραδέχτηκαν τὸ σφάλμα τους. 10) τῶν υπαλλήλων ἡ γνώμη ἦταν πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ κατέλθουν σὲ ἀπεργία. 11) οἱ "Ελληνες πολέμησαν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν. 12).... τὰ βιβλία αὐτὰ ἀποτελοῦν μιὰν ἀξιόλογη πνευματικὴ προσφορά.

8. ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΣ - ΑΛΛΗΛΟΠΑΘΕΙΣ

A. Αύτοπαθεῖς (Reflexive).

πρόσωπα	'Ε νικὸς ἀριθμὸς	
	γενική	αἰτιατική
α'	τοῦ ἔαυτοῦ	τὸν ἔαυτόν μου
β'	»	» σου
γ'	»	» του, της, του

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς			
α'	τοῦ ἔαυτοῦ/τῶν ἔαυτῶν	τοὺς ἔαυτούς μας	
β'	»	» σας	
γ'	»	» των(τους)	

§ 41. Οι ἀντωνυμίες αὐτές χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς σὲ γενική καὶ αἰτιατικὴ πτῶσι καὶ πάντοτε ἐνάρθρως [=myself, yourself...].

Κοιτάζω τὸν ἔαυτόν μου καὶ δὲν τὸν ἀναγνωρίζω.

Άγαποῦν μόνο τοὺς ἔαυτούς των.

Ο σεβασμὸς τοῦ ἔαυτοῦ μας καὶ τῶν ἄλλων ἀποτελεῖ κύριο καθῆκον μας.

§ 42. Ή χρῆσις τῶν αὐτοπαθῶν ἀντωνυμιῶν μὲν ἐνεργητικὰ ρήματα ἀποτελεῖ ἔναν τρόπο ἐκφράσεως τῆς αὐτοπαθείας, ποὺ μπορεῖ νὰ δονομαστῇ περιφραστικός. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ τονίζεται ἡ ἔννοια τῆς αὐτοπαθείας. Ἀλλος τρόπος συνηθέστερος εἶναι ἡ χρῆσις τῶν λεγομένων μέσων αὐτοπαθῶν ρημάτων (βλ. Διαθέσεις τοῦ ρήματος).

Κοιτάζομαι (=κοιτάζω τὸν ἔαυτόν μου) στὸν καθρέφτη.

§ 43. Μερικὲς φορὲς χρησιμοποιεῖται καὶ ἡ δονομαστικὴ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας: δ ἔαυτός μου, σου, του.... "Ετσι ἐξαίρεται τὸ ἔγῳ καὶ ξεχωρίζει τὸ ἄτομο.

Δὲν φταίει κανεὶς ἄλλος δ ἔαυτός μου (=ἔγῳ) φταίει.

Τὸ μόνο ποὺ ὑπολογίζει, εἶναι δ ἔαυτός του (=τὸ ἄτομό του).

§ 44. Συχνά ή ξννοια τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας τονίζεται ίδιαίτερα μὲ τὴν προσθήκη τῆς ὄριστικῆς ἀντωνυμίας : ίδιος, -α, -ο.

Δὲν λογαριάζει οὕτε τὸν ίδιο τὸν έαυτόν του.

Τιμώρησαν ἔτσι τοὺς ίδιους τοὺς έαυτούς των.

"Ασκησις 33 (§ 41).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας.

- 1) Δὲν λυπᾶσαι.... ; 2) Ἐνδιαφέρονται μόνο γιὰ δ.τι συμφέρει.... 3) Ἔγὼ κατέστρεψα.... 4) Κατάφερε τελικὰ νὰ ξεπεράσῃ.... 5) Ἡ λατρεία.... δνομάζεται ἐγωλατρία. 6) "Ολοι πρέπει νὰ σέβωνται.... 7) "Εχει τὸ ἐλάττωμα νὰ προσπαθῇ νὰ προβάλλῃ.... παντοῦ, δπου τὴν προσκαλοῦν. 8) Σοῦ είπα νὰ μὴ φροντίζης μόνο γιὰ.... 9) Κοιτάζουν στὸν καθρέφτη καὶ δὲν ἀναγνωρίζουν.... 10) Μόνον.... ζημιώνει ζώντας κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο. 11) Κάποιος διδαξε πῶς πρέπει νὰ προετοιμάζουμε πάντα.... γιὰ τὰ κακὰ ποὺ πρόκειται νὰ μᾶς βροῦν στὸ μέλλον. 12) Ἐδημιούργησε πολὺ καλὴ ἐντύπωσι γιά.... 13) "Επαψε πιὰ νὰ είναι κύριος.... 14) Πάνω ἀπ' δόλα βάζουν.... 15) μᾶς ἀποτρέπει πολλὲς φορὲς ἀπὸ πράξεις, γιὰ τὶς δποῖες ἀργότερα μπορεῖ νὰ μετανοιώσουμε. 16) Πρέπει νὰ προσέχετε καὶ λιγο.... 17) είναι συγχρόνως ὁ καλὸς ἄγγελος καὶ ὁ κακὸς δαίμων τῆς ζωῆς μας. 18) Μετὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ ταξίδι ἔβλεπα πολὺ διαφορετικόν.

"Ασκησις 34 (§ 44).

Νὰ δοθῇ ἡ ἐμφατικὴ μορφὴ τῶν παραδειγμάτων τῆς προηγουμένης ἀσκήσεως, διὰ τῆς χοησιμοποιήσεως τῆς ὄριστικῆς ἀντωνυμίας ίδιος, -α, -ο στὸν κατάλληλο τύπο.

- 1) Δὲν λυπᾶσαι τὸν ίδιο τὸν έαυτόν σου ; 2)....

"Ασκησις 35 (§ 42).

Τὰ ἀκολουθοῦντα μέσα αὐτοπαθῇ ωήματα νὰ ἀντικατασταθοῦν μὲ προτάσεις, στὶς δποῖες η αὐτοπάθεια νὰ ἐκφράζεται μὲ τὶς κατάλληλες αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίες.

Αὐτοκαταστρέφεται : καταστρέφει τὸν έαυτόν του.

1) αύτοδεσμεύεται	6) αύτοδιοικεῖται
2) αύτοκαταδικάζομαι	7) αύτοκαταργοῦνται
3) αύτοδημιουργήθηκε	8) αύτοαποκαλούμαστε
4) αύτοδιαφημίζεστε	9) αύτοθυμαλάζεστε
5) αύθυποβάλλεσαι	10) αύτοπροβάλλονται

*Ασκησις 36 (§§ 41-42).

Νὰ βρῆτε τὰ οὐσιαστικά, ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὰ ρήματα τῆς προηγουμένης ἀσκήσεως, καὶ νὰ δώσετε τὸν ὀρισμό τους χρησιμοποιώντας τὶς κατάλληλες αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίες.

Αύτοκαταστρέφεται : αύτοκαταστροφή : ἡ καταστροφὴ τοῦ ἑαυτοῦ μας, τὸ γὰρ καταστρέφη κανεὶς τὸν ἑαυτόν του κλπ.

B. Άλληλοπαθεῖς (Reciprocal)

§ 45. Οἱ ἀντωνυμίες αὐτὲς εἶναι πάντα πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ καὶ ἐκφέρονται περιφραστικῶς ὡς ἔξῆς :

a) μὲ παράθεσι τῶν ἀντωνυμιῶν **ἔνας καὶ ἄλλος** [=each other].

άρσενικό	θηλυκό	ούδέτερο
ὁ ἔνας τὸν ἄλλον	ἡ μία (μιὰ) τὴν ἄλλην	τὸ ἔνα τὸ ἄλλο
ὁ ἔνας τοῦ ἄλλου	ἡ μία τῆς ἄλλης	τὸ ἔνα τοῦ ἄλλου
ὁ ἔνας στὸν ἄλλον	ἡ μία στὴν ἄλλην	τὸ ἔνα στὸ ἄλλο

Ἡ ἀντωνυμία αὐτὴ λειτουργεῖ συνήθως μὲ ρήματα ἐνεργητικῆς διαθέσεως.

Κοίταξαν ὁ ἔνας τὸν ἄλλον γιὰ λίγο (=κοιτάχτηκαν).

Κτυποῦν μέ μανία τὸ ἔνα τὸ ἄλλο (=χτυπιοῦνται).

Ἐχθρεύονται θανάσιμα ἡ μία τὴν ἄλλην.

Μιλοῦσαν σιγὰ ὁ ἔνας στὸν ἄλλον.

§ 46. β) **μεταξὺ** (ἀνάμεσα, ἀναμεταξὺ) + προσωπ. ἀντωνυμ. [=between, among...]: **μεταξύ μας — μεταξύ σας — μεταξύ τους.**

Ἡ ἀντωνυμικὴ αὐτὴ ἔκφρασις λειτουργεῖ κανονικῶς μὲ ρήματα μέσης διαθέσεως ἢ ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα.

Γνωρίζονται πολὺ καλὰ μεταξύ τους :

Γιατί τρώγεστε μεταξύ σας ;

Είναι δύσκολο νὰ συνεννοήθοῦμε μεταξύ μας.

§ 47. Τὰ δύο αὐτὰ εἰδη τῶν ἀντωνυμικῶν ἐκφράσεων δηλώνουν σαφέστερα καὶ ἐντονώτερα τὴν σχέσι τῆς ἀλληλοπαθείας, ποὺ ἀλλιώς ἐκφράζεται : α) μὲ τὰ μέσα ἀλληλοπαθῆ ρήματα (βλ. Διαθέσεις ρημάτων) μισοῦνται θανάσιμα (=μισοῦν ὁ ἔνας τὸν ἄλλον) καὶ β) διὰ συνθέσεως μὲ τὸ ἀλληλο-· ἀλληλομισοῦνται.

^γΑσκησις 37 (§§ 45-46).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῶν ἀλληλοπαθῶν ἀντωνυμιῶν.

- 1) Τὰ παιδιὰ καταλαβαίνουν εὔκολα 2) Μολονότι εἶναι συνέταιροι, οὐδέποτε συμφωνοῦν 3) Οἱ ναυαγοσωστικὲς βάρκες ἔδιναν σημεῖα μὲ τὰ ἡλεκτρικὰ φανάρια. 4) Βασικὴ ὑποχρέωσις τῶν συμμάχων κρατῶν εἶναι νὰ βοηθοῦν 5) Εἰδοποιήθηκαν ἀμέσως, μόλις ἔλαβαν τὸ τηλεφώνημα. 6) Ἡταν πιστοὶ φίλοι καὶ ἀγαποῦσαν σὰν ἀδέρφια. 7) Ἡ πληροφορία διαδόθηκε μὲ ἀπίστευτη ταχύτητα. 8) Δὲν ὑποστηριζόμαστε, γι' αὐτὸ δὲν μποροῦμε ποτὲ νὰ κατορθώσουμε τίποτε. 9) Οἱ μαθήτριες χόρεψαν ἐλληνικοὺς χοροὺς κρατῶντας ἀπὸ τὸ ζέρι. 10) Οἱ ἀντίπαλοι ἔδωσαν ὑπόσχεσι πῶς δὲν θὰ στραφοῦν πιὰ ποτὲ ἐναντίον 11) Τὸ συμφέρον τους ἐπιβάλλει νὰ τὰ ἔχουν καλά 12) Οἱ δυὸ μεγάλοι ἐπιστήμονες ἔτρεφαν ἀπέραντον θαυμασμό 13) "Εδιναν θάρρος γιὰ νὰ μπορέσουν ν' ἀντέξουν μέχρι νὰ φτάση ἡ βοήθεια. 14) Οἱ πόλεις-κράτη τῆς ἀρχαίας Ἐλλάδος ἐνώνονταν, ὅταν παρίστατο ἀνάγκη ν' ἀντιμετωπίσουν κανέναν πανελλήνιο κίνδυνο. 15) Ἐλάχιστα ἐμπιστεύονται, γι' αὐτὸ οἱ ἐπιχειρήσεις τους δὲν πᾶνε καθόλου καλά. 16) Ἀγωνίστηκαν σκληρά, ποιὸς θὰ κερδίσῃ τὴν νίκη. 17) Πρὶν ἔρθη στὴν ἔξουσία ἡ παροῦσα κυβέρνησις, οἱ προηγούμενες κυβερνήσεις διαδέχονταν κάθε τρεῖς μῆνες. 18) Οἱ νεφάλεις γελοῦσαν κι ἔπαιζαν, χτένιζαν, καθρεφτίζονταν μετά στὰ νερὰ τῆς λίμνης καὶ θαύμαζαν τὴν δύμορφιά.

"Ασκησις 38 (§§ 45-46).

Στὰ συμπληρωθέντα παραδείγματα τῆς προηγούμενης ἀσκήσεως νὰ δοθῇ ἀναλόγως καὶ δ ἄλλος τύπος τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας καὶ νὰ γίνουν, διόν τις χρειάζεται, οἱ ἀναγκαῖες ἀλλαγές.

Τὰ παιδιά καταλαβαίνονται εύκολα μεταξύ τους.

"Ασκησις 39 (§ 47).

Τὰ ἀκολούθουντα μέσα ἀλληλοπαθῆ φύματα νὰ ἀντικατασταθοῦν μὲ προτάσεις, στὶς ὁποῖες ἡ ἀλληλοπάθεια νὰ ἐκφράζεται μὲ τὶς κατάλληλες ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίες.

*Αλληλοϋποστηρίζονται : ὑποστηρίζονται μεταξύ τους ἡ ὑποστηρίζουν δ ἔνας τὸν ἄλλο.

1) ἀλληλοεξαπατήθηκαν	8) ἀλληλοιθρίζεστε
2) ἀλληλοτραυματίστηκαν	9) ἀλληλοσπαραζόμαστε
3) ἀλληλοβοηθοῦνται	10) ἀλληλοσυγχάρονται
4) ἀλληλοτρώγεστε	11) ἀλληλοδέρνεστε
5) ἀλληλοσυκοφαντοῦνται	12) ἀλληλοδιαφημίζονται
6) ἀλληλοεξυπηρετεῖστε	13) ἀλληλοεπηρεάζεστε
7) ἀλληλοθαυμάζονται	14) ἀλληλοεξοντώθηκαν

"Ασκησις 40 (§§ 45-47).

Νὰ βρῆτε τὰ οντιστικά, ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὰ φύματα τῆς προηγούμενης ἀσκήσεως, καὶ νὰ δώσετε τὸν δρισμό τους χρησιμοποιώντας τὶς κατάλληλες ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίες.

*Αλληλοϋποστηρίζονται : ἀλληλοϋποστηρίξις : τὸ νὰ ὑποστηρίζῃ δ ἔνας τὸν ἄλλον ἡ τὸ νὰ ὑποστηρίζωνται (κάποιοι) μεταξύ τους κλπ.

9. ΣΥΣΧΕΤΙΚΕΣ

§ 48. Συσχετικές λέγονται οι ἀντωνυμίες ποὺ ἐμφανίζουν μιὰ στενώτερη ἐσωτερική σχέσι μεταξύ τους. Ἡ σχέσις αὐτὴ εἶναι γενικῶς σχέσις ἐρωτήσεως - ἀπαντήσεως. Τέτοια σχέσις παρουσιάζεται στὰ ἔξῆς εἰδη ἀντωνυμιῶν: ἐρωτηματικές, δεικτικές, ἀόριστες, ἀναφορικές καὶ προσωπικές.

”Ασκησις 41 (§§ 48-49).

Δώσετε στὶς ἐρωτήσεις, ποὺ ἀκολουθοῦν, ὅλες τὶς δυνατὲς ἀπαντήσεις, χρησιμοποιώντας τὰ διάφορα εἰδη τῶν συσχετικῶν ἀντωνυμιῶν.

Ποιὸς τηλεφώνησε; 1. Αὐτὸς τηλεφώνησε. 2. Κάποιος τηλεφώνησε. Κανεὶς δὲν τηλεφώνησε. 3. Ὁποιος τηλεφώνησε, θὰ ξανατηλεφωνήσῃ. 4. Έγώ τηλεφώνησα.

- 1) Ποιὸς χρησιμοποίησε τὴν ξυριστική μου μηχανή;
- 2) Πόσος καιρὸς πέρασε ἀπὸ τότε;
- 3) Τί συνέβη για τὸ ἀπόγεμα;
- 4) Τί παπούτσια ἀγόρασε γιὰ τὸν χορό;
- 5) Ποιοὶ μίλησαν στὴν συνεδρίασι;
- 6) Πόσες ἥδειες φορτηγῶν αὐτοκινήτων θὰ δώσῃ τὸ Ὑπουργεῖο;
- 7) Τί κατάλαβαν ἀπὸ τὸ βιβλίο ποὺ τοὺς ἔδωσαν ἢ διαβάσουν;
- 8) Τί μοιάζει χρησιμοποιεῖς;
- 9) Πόσα ἄτομα παρακολούθησαν τὴν παράστασι;
- 10) Ποιὸς σχολεῖο ἔχει τοὺς καλυτέρους δασκάλους;
- 11) Ποιὰ ἔδωσε τὰ χρήματα γιὰ νὰ κτιστῇ τὸ νέο οἰκημα τοῦ Συνδέσμου;
- 12) Τί κιβώτια χρησιμοποίησαν στὴν μεταφορά;
- 13) Ποιοὺς συνάντησες στὸν δρόμο;
- 14) Τί καταλάβατε ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα ποὺ διαβάσατε;
- 15) Ποιοὶ ταξίδεψαν στὴν Θεσσαλονίκη;
- 16) Τί δῶρο θὰ τοὺς χαρίσετε στὴν γιορτή τους;
- 17) Τί σᾶς ἔγραψε στὸ τελευταῖο του γράμμα γιὰ τὸν ἐρχομό του στὴν Ἀθήνα;
- 18) Πόσα εἰσητήρια διατέθηκαν δωρεάν;

§ 49. ΠΙΝΑΞ ΟΥΣΙΑΣ ΣΤΙΚΩΝ ΔΥΤΩΝ ΗΜΙΩΝ.

<i>Eρωτηματικές</i>	ποιός; ποιός θέλει (θρήσε);	τι; τι θέλει (είπε);	τι (λογής, είδος); τι (είδος) είναι;	πόσος;
<i>Δεκτικές</i>	αյτός, τούτος - έκεινος	αյτό, τούτο - έκεινο	τέτοιος	τόσος
<i>Άρθροστεξ</i>	κάποιος, ονας - μερικοί καθένας - κανένας (δέγ)	κάπι, κατιτι	κάπιασσος - πολλοί, λίγοι	
<i>Αναφορικές</i>	οποιος - (έκεινος) ποιό	οι, τι - (έκεινο) ποιό	όποιοσδήποτε, οιδήποτε	όσος
<i>Προσωπικές</i>	εγώ, εσύ, αյτός...	—	—	—

Γενικές Ἀσκήσεις τῶν Ἀντωνυμιῶν (§§ 1-49)

Ἀσκησις 42.

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τῆς ἀντωνυμίας ποὺ λείπει.

Διάλογος Σωκράτη καὶ Ἀλκιβιάδη

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ. Ἐδῶ εἰσαι;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἐδῶ.

Ἄ. Δὲν ἥρθες στὴν Ἐκκλησία τοῦ Δήμου.

Σ. ἐμπόδισαν.

Ἄ. ἐμπόδισαν;;

Σ. Εἶναι.... δὲν φαίνεται.

Ἄ. Τὸ δαιμόνιο, φυσικά. Θὰ ἔναντιώνεται κι.... στὴν πολιτική....

Σ. "Οπως ξέρεις, δὲν δίνει.... ἐξηγήσεις. εἰδοποίησε μονάχα πώς δὲν περιμένει καλὸ διπλὸ τὴν ἐκστρατεία....

Ἄ. Μίλα καθαρά, Σωκράτη! Πές....!

Σ. Νὰ πῶ; νὰ πῶ; Δὲν ξέρω.... Ρωτῶ γιὰ νὰ μάθω.

Ἄ. Ρώτα...., λοιπόν! Ξανάρχισε τὸ παιχνίδι.... νὰ φωτίζεις, ἀφοῦ νομίζεις πώς εἶναι ὡρα νὰ παιζούμε.

Σ. Νὰ παιζούμε; εἴπε.... πρᾶγμα; Εἶναι δυμας πάντα ἡ ὡρα νὰ μαρφωνώμαστε, νὰ αὐξάνουμε τὴν σοφία...., δσο μποροῦμε. εύκαιρία δὲν πρέπει νὰ πηγαίνη χαμένη.

Ἄ. Ὡραία εύκαιρία βρῆκες! Βλέπω καλὰ ποῦ θὲς νὰ καταλήξης. ἔχω μάθει.

Σ. Παράξενα πράγματα.... λέσ. δὲν ἔχω μάθει ἀκόμα τὸν.... Οὔτε κι...., βέβαια. καταπλήσσεις.... μέρα.

Ἄ. λέπεις ἡ σοφία, ως φαίνεται. δὲν ἥρθες νὰ.... ἀνακοινώστης;

Σ. Βιάζεσαι νὰ καταλήξης σὲ συμπεράσματα. "Αν ἥθελες.... συζήτησι, θὰ ἔπρεπε νὰ ξεκαθαρίσουμε πρῶτα καλά, εἶναι ἡ σοφία, κι ὑστερά νὰ φάξουμε νὰ βροῦμε.... ἔχεις καὶ δὲν.... ἔχεις.

Ἄ. Ὁχι, Σωκράτη, δὲν πρόκειται σήμερα νὰ μπῶ στὸν

δικίδαλο τῶν συλλογισμῶν.... Ἡ σοφία..., τώρα πιά, λέγεται πρᾶξι.

Σ. Πῶς... εἰπες...; Πρᾶξι;

Α. Ναι. Τὰ λόγια τέλειωσαν γιὰ.... Μονάχα στὴν πρᾶξι πιστεύω.

Σ. Λαμπρά! Γιατὶ δη; Ἀλλὰ... πρᾶξι, φίλε; ... πρᾶξι ἡ... . . . γίνεται σοφά; Βλέπεις, ἐπιστρέφουμε πάντα στὸ... σημεῖο. Δὲν φταίω....

Α. Σοφὰ... δόηγετ τὸ δραμα.... Ἡ ὑπαρξία... . . . πείθει πῶς... εἶναι δρόμος.... Ἐχω μπροστά... . . . τὸ δραμα καὶ αἰσθάνομαι ως τὰ τρίσβαθα τοῦ.... . . . , πῶς εἶναι στὸ χέρι... νὰ βγῆ ἀληθινό. Δὲν θὰ... . . . ἀφήσω νὰ... . . . φύγη.

Σ. Κι ἀν... φύγη, . . . πειράζει; . . . εἶναι δ λόγος... . . . κυνηγᾶς;

Α. Νὰ δώσω ἔναν σκοπὸ στὸν... . . . καὶ στὸν κόσμο.

Σ. Σκοπὸν νὰ δώστε; Μὰ ὑπάρχει ὁ σκοπός, νομίζω. Ποὺ πᾶς καὶ... γυρεύεις σὲ ξένες θάλασσες; Μέσα... δὲν εἶναι, μέσα σὲ... τοὺς ἀνθρώπους; . . . ξέρεις δά. ξαναλέμε; . . . ξέρεις, γρόνια τώρα, ἀπὸ τότε ποὺ βαλθήκαμε νὰ κάμουμε, καθὼς λέγαμε ἄλλοτε, τὴν θεραπεία τῆς ψυχῆς. Ὁ σκοπὸς εἶναι τὸ καλὸ καὶ γιὰ γάρι... πρέπει νὰ γίνονται τὰ... τὴν ζωή, ἐδῶ στὴν Ἀθήνα, γιὰ... πασχίζουμε: ν' ἀνακαλύψουμε... . . . εἶναι τὸ καλό, . . . τὸ καλὸ πρὸς τὸ... πρέπει νὰ τείνῃ ἡ... . . . πρᾶξι. . . . ξέχασες, παιδί...;

Α. . . . κουράζεις ἀπόψε, Σωκράτη. Δὲν ἔχω πιὰ τὴν δρεξὶ... εἶχα ἄλλοτε γιὰ τοὺς διαλεκτικοὺς ἀγῶνες, . . . ξέρω δύμας καλὸ τὴν μέθοδο... . . . Ζητᾶς νὰ... . . . φέρης σὲ ἀντίθεσι μὲ τὸν... . . . , νὰ... . . . κάμης νὰ γάσω τὴν ἐσωτερικὴ ἴσορροπία..., γιὰ νὰ... . . . πᾶς ὅπου θὲς... . . . Μὰ... ἐπιχειρεῖς δὲν εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πόλεως, . . . τὴν ὅρα.

Σ. Συμφέρον τῆς πόλεως δὲν ξέρω... . . . ἀπὸ τὸ καλὸ καὶ τὴν ἀλήθεια.

(Γ. Θεοτοκᾶ, 'Αλκιβιάδης)

"Ασκησις 43.

Tò μπόλιασμα τῶν δέντρων.

Τὸ μπόλιασμα τοῦ δέντρου ἀπ' τὸν μπαρμπα-Ιωσήφ, ὄλοκληρη ἵεροτελεστίχ, κάποτε τελείωσε.

Μιὰ δυνατὴ χλοιμάδα ἀπλώθηκε στὸ πρόσωπο τοῦ γέρου. Πάλι κοίταξε κατὰ τὸ μέρος τοῦ ἥλιου. Καὶ πάλι, τρέμοντας, προσευχήθηκε:

...εὐχαριστῶ ποὺ ἀξιώθηκα καὶ φέτος νὰ μπολιάσω δέντρα.... Κι ἔπειτα στρέφοντας σ' ..., γαλήνη:

...εἶναι, γιὲ..., εἶπε. παραδίνω τὸ δέντρο.... Νὰ... ἀγαπᾶς σὰν πρᾶγμα τοῦ Θεοῦ.

Εἶχε ἱερότητα ἡ στιγμὴ καὶ ἡ ἐκφραστὶ... συνέπαιρε κι... τὰ παιδιά, ἀσυναίσθητα. Μὰ δὲν καταλαβαίναμε καλὰ γιὰ... λόγο. εἶχε γίνει; "Ενα κομμάτι φλούδα ἀπὸ μιὰ βέργα κόλλησε πάνω στὸ ἄγριο δέντρο. δὲν εἶχε γίνει.

Κοιτάξαμε τὸν γέροντα ἀπορώντας. Κι..., σὰν νὰ μάντευε τὸ... γινόταν μέσα..., γυρίζοντας σ' ...:

Βάλε τ' ἀφτί... ἐπάνω στὸ δέντρο, εἶπε.

Πλησίασα τὸ κεφάλι... κι ἀκούμπησα τὸ ἀφτὶ... ὅπως... εἶπε. "Εφερε κι... τὸ πρόσωπο, ἀκούμπησε κι ἀφουγκρά στηκε." Ετσι κοντὰ τὰ πρόσωπα... σὰν ν' ἀγγιζεν τὸ... τ'.... Είδα τὰ μάτια.... ἤταν θολά.

—Ακοῦς.... ; ψιθυρίζει ἡ φωνή.... ἀπὸ τὸ βύθος τῆς μαγείας.

—Οχι. δὲν ἀκουγα!

—Ομως.... ἀκούω!.... μουρμουρίσε.

Καὶ μὲς στὴν σιγανή φωνή.... ἐπαλλε ἡ γαρά.

—Ομως.... ἀκούω! Ξαναεῖπε.

Κι ἔπειτα.... ἐξήγησε πάως ἀκουγε τὸ αἷμα τοῦ δέντρου ἀπ' ὅπου εἶχε πάρει τὴν φλούδα γιὰ τὸ μπόλι, νὰ τρέχῃ ἀργὰ μὲς στὸ αἷμα τοῦ ἄγριου κορμοῦ, ν' ἀνακατεύεται μέσα.... ,ἀρχίζοντας ἔτσι τὴν πρᾶξι τοῦ θαύματος, τὴν μεταμόρφωσι....

—Αμα θ' ἀγαπήσης πολὺ τὰ δέντρα, τότε θ' ἀκοῦς κι.... ,.... εἶπε. Θὰ.... ἀγαπήσης, παιδί.... ;

.... ὑποσχέθηκα.

(*Hλ. Βενέζη, Αἰολικὴ Γῆ*)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ (Nouns)

§ 50. Τὸ δυσκολώτερο καὶ σπουδαιότερο συγχρόνως κεφάλαιο τῆς νεοελληνικῆς γραμματικῆς εἶναι ἡ κλίσις τοῦ δνόματος. Ἡ μέχρι τοῦδε τακτοποίησις τοῦ κλιτικοῦ συστήματος, μὲ βάσι α) τὸ γένος, β) τὴν ίσοσυλλαβία καὶ ἀνισοσυλλαβία, λαμβάνοντας ὑπὸ δψι καὶ τὶς ὁμοιότητες τῶν καταλήξεων, καὶ γ) τὴν δνομαστικὴ πτῶσι τοῦ ἔνικοῦ, δὲν ἔχει λύσει τὸ πρόβλημα.

Ἄντιμετωπίζοντας κι ἐμεῖς τὸ ἴδιο πρόβλημα ἀπὸ ἐπιστημονικὴ καὶ διδακτικὴ ἄποψι, ἀποφασίσαμε νὰ ἐφαρμόσουμε γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ ἕνα σύστημα ποὺ ἔχει ἀδιαμφισβήτητη ἐπιστημονικὴ βάσι καὶ ποὺ εἶναι, ἐπὶ πλέον, μεθοδικὸ κι εὐκολοδίδακτο (ἔχει ἥδη ἐφαρμοστῇ σὲ διδασκαλία ἔνογλώσσων). Τὸ σύστημα αὐτὸ βασίζεται, σὲ γενικὲς γραμμές, σὲ μιὰ σχετικὴ θεωρία ποὺ διατύπωσε τελευταῖα ὁ καθηγητὴς τῆς γλωσσολογίας στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν Γ. Κουρμούλης¹. Ἔτσι τὰ οὐσιαστικὰ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς (στὰ δόποια περιλαμβάνουμε καὶ τὰ παλιὰ τριτόκλιτα, γιατὶ τὰ θεωροῦμε ζωντανὰ στοιχεῖα τοῦ κοινοτέρου προφορικοῦ καὶ γραπτοῦ ἰδίως λόγου κάθε μέσης μορφώσεως "Ἑλληνος") κατατάσσονται σὲ τρεῖς κλίσεις, ἀνάλογα μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν διαφορετικῶν—ἀπὸ μορφολογικὴ ἄποψι—πτώσεων ποὺ ἐμφανίζουν κατὰ τὴν κλίσι².

1. Γ. Ι. Κουρμούλη, Μορφολογικαὶ ἔξελιξεις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐπιστ. Ἐπετ. τῆς Φιλοσοφ. Σχολ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν (ΕΕΦΣΠΑ), τόμ. ΙΕ' (1964-65), σσ. 9-22.

2. Στὸν ἀριθμὸ τῶν πτώσεων δὲν ὑπολογίζεται ἡ κλητικὴ, ἡ ὅποια δὲν λειτουργεῖ συντακτικῶς, δπως οἱ ἀλλες πτώσεις, ἀλλὰ ἀποτελεῖ ἕνα εἰδος ἐπιφωνήματος (κλητικὴ προσφώνησις· οἱ Στωικοὶ τὴν δνόμασκαν «προσαγορευτικὸν πρᾶγμα»). Γιὰ τὸν λόγο αὐτόν, δὲν ἔχει—πλὴν ὀρισμένων περιπτώσεων—ἰδιαίτερες πτωτικὲς καταλήξεις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, καὶ ὁ ὑπολογισμὸς τῆς κλητικῆς μικρὴ μόνο μεταβολὴ θὰ εἴχε νὰ ἐπιφέρῃ στὸ σύστημα, ιδίως στὴν δνομασία τῶν κλίσεων.

Τά δίπτωτα ούσιαστικά ἀποτελοῦν τὴν πρώτη κλίσι, τὰ τρίπτωτα τὴν δευτέρα καὶ τὰ μεικτὰ τὴν τρίτη.

Δίπτωτα είναι ὅσα κατὰ τὴν κλίσι ἐμφανίζουν δόνο διαφορετικὲς πτωτικὲς καταλήξεις (δόνόματα ἰσοσύλλαβα καὶ ἀνισοσύλλαβα):

πατέρας· ἔνικός : -ας / -α πληθυντικός : -ες / -ων.

Τρίπτωτα είναι ὅσα ἐμφανίζουν τρεῖς διαφορετικές μορφολογικῶς πτώσεις (μόνον ἰσοσύλλαβα δόνόματα):

δρόμος· ἔνικός : -ος / -ου / -ο(ν) πληθυντικός : -οι / -ων / -ους.

Μεικτὰ είναι ὅσα κινοῦνται στὸν ἔνικό μὲν ὡς τρίπτωτα, στὸν πληθυντικό δὲ ὡς δίπτωτα (μόνον ἀνισοσύλλαβα δόνόματα):

αἰών· ἔνικός : (-ν) / -ος / -α πληθυντικός : -ες / -ων.

Ἡ πρώτη κλίσις περιλαμβάνει δόνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν· οἱ δόνο ἄλλες μόνον ἀρσενικὰ καὶ θηλυκά.

Πιστεύουμε πώς αὐτῇ ἡ ρύθμισις τῆς κλίσεως είναι ἡ πιὸ σωστὴ καὶ ἀνταποκρίνεται καλύτερα στὴν σημερινὴ γλωσσικὴ πραγματικότητα. "Αν είναι καὶ ἡ πρακτικότερη, θὰ φανῇ ἀπὸ τὴν περαιτέρω ἐφαρμογή της.

Γενικὴ παρατήρησις. Στὰ κλιτικὰ παραδείγματα, ποὺ διδούνται, μερικὲς φορὲς γιὰ καθαρῶς διδακτικοὺς λόγους (γιὰ νὰ τονιστῇ ἡ κίνησις τοῦ συστήματος), ἡ διάκρισις τῶν καταλήξεων ἀπὸ τὸ θέμα δὲν γίνεται μὲ αὐστηρὴ ἐπιστημονικὴ συνέπεια (πρβλ. πραματευ-τῆς, πραματευ-τῆ κλπ. — πλ-οῦς, πλ-όες κλπ.).

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΛΙΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ

Β' κλισις : Τρίπτωτα		Γ' κλισις : Μεικτά	
"Ισοσύλλαβα βα (Αρσενικά-Θηλυκά)	"Ανισοσύλλαβα βα (ό) ποταιμέζ - δρόμος - θύρωπος (ή) δέδεζ - ψηφος - μέσοδος -τής καθηγήτης	"Ανισοσύλλαβα α (Αρσενικά-Θηλυκά)	"Ανισοσύλλαβα α (ά) πυρήνη, τιτάνη-εἰκόνη (ή), δέξια, παράγον, λιμήν -ρ άξιματήρ-πρόκτωρ, δστήρ -ρ δδοντικά έρως, γύγας (ή) δύας, έλπις, δύνατης λαρυγγικά (ξ) άρρεν, λάρυγξ (ή) αλημαξ, σήρραγξ χειλικά (ψ) πρίγκηψ
Διπτώτα		Α. Συμφωνόληκτα	
"Ισοσύλλαβα βα (Αρσενικά-Θηλυκά Ονότερα)	"Ανισοσύλλαβα βα (Αρσενικά-Θηλυκά Ονότερα)	Α. Συμφωνόληκτα	
-ας ταιμίας - άγνωστης -ης νοτιάς - προτυπωτής -α φραγκός -α φρέσκης -ονς	-ας φράξεις - φήγας νοικοκύρης - ασφατζής καφές πλαστής - παππούς μαρμάρης πτυχιανός - δύναμης άλεπτος	-ας ταιμίας - άγνωστης -ης νοτιάς - προτυπωτής -α φραγκός -α φρέσκης -ονς	-ν άξιων, πυρήνη, τιτάνη-εἰκόνη (ή), δέξια, παράγον, λιμήν -ρ άξιματήρ-πρόκτωρ, δστήρ -ρ δδοντικά έρως, γύγας (ή) δύας, έλπις, δύνατης λαρυγγικά (ξ) άρρεν, λάρυγξ (ή) αλημαξ, σήρραγξ χειλικά (ψ) πρίγκηψ
Β. Φωνηεντόληκτα		Β. Φωνηεντόληκτα	
"Ορθογράμματα	"Ορθογράμματα	Β. Φωνηεντόληκτα	
-η φωνή - νίκη - άδερφη -η βέβη - ήγιώ	-η φωνη - νίκη - άδερφη -η βέβη - ήγιώ	Β. Φωνηεντόληκτα	
-ο νερό - πεῦκο - πρόσωπο - στίδερο -ι παιδί - τραγούδι -ος λάθος - έδαφος	-ο νερό - πεῦκο - πρόσωπο - στίδερο -ι παιδί - τραγούδι -ος λάθος - έδαφος	Β. Φωνηεντόληκτα	
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής		Β. Φωνηεντόληκτα	

Α' ΚΛΙΣΙΣ: ΔΙΠΤΩΤΑ

A. Ἰσοσύλλαβα.

a. Ἀρσενικά.

1. -ας

§ 51. -ας / -α -ες / -ων ἢ -ων

ό ταμί-ας	ἀγών-ας	οἱ ταμί-ες	ἀγῶν-ες
τοῦ ταμί-α	ἀγῶν-α	τῶν ταμί-ῶν	ἀγῶν-θων
τὸν ταμί-α	ἀγῶν-α	τοὺς ταμί-ες	ἀγῶν-ες

§ 52. Κατὰ τὸ ταμί-ας (ἥτοι μὲ τονιζομένη τὴν λήγουσα στὴν γενική τοῦ πληθυντικοῦ) κλίνονται γενικῶς τὰ ἀρσενικὰ σὲ -ίας, μερικά ἔνεικης προελεύσεως δονόματα σὲ -ας καὶ, τέλος, τὰ λίγα δισύλλαβα σὲ -ας :

αἰσθηματίας, ἀντιρρησίας, ἐγκληματίας, ἐπαγγελματίας, ἐπιχειρηματίας, καρχαρίας, κροταλίας, κτηματίας, λοχίας, ταραξίας — βιολοντσελίστας, πιανίστας, στυλίστας, τονδίστας — ἄντρας, βῆχας, βλάκας, βόας, λίβας, μήρας κ.ἄ.

§ 53. Κατὰ τὸ φύλακ-ας (ἥτοι μὲ ἄτονη τὴν λήγουσα στὴν γενική τοῦ πληθυντικοῦ) κλίνονται δονόματα παροξύτονα καὶ προπαροξύτονα, τῶν ὅποιών παλιότερα ἡ ἐνική δονομαστικὴ ἔληγε μόνο σὲ -ν, -ρ, -ς (ξ, ψ) (βλ. καὶ Γ' κλίσι : μεικτά). Ὁρισμένα ἀπ' αὐτὰ ἀνήκουν στὴν κοινὴ νεοελληνικὴ τὰ περισσότερα δομῶς χρησιμοποιοῦνται στὴν γλῶσσα τῆς λογοτεχνίας καὶ τοῦ ἀπλουστέρου προφορικοῦ λόγου :

ἀγώνας, ἀέρας, ἀναπτήρας, ἀρεμιστήρας, ἀρχοντας, γείτονας, δαίμονας, ἔρωτας, ἐλέφαντας, ἥρωας, κήρυκας, κόρακας, πίρανας, πρόσφρυγας, σωλήνας, χειμώνας κ.ἄ.

§ 54. Συνήθης καὶ ζωντανὴ παραμένει καὶ ἡ χρῆσις τῆς ἐνικῆς γενικῆς σὲ -δς στὰ δονόματα : ἄντρας, μήνας, Δίας (Ζεὺς) καὶ βλάκας : τοῦ ἄντρός, μηνός, Διός, βλακός.

2. -ης

§ 55.

-ης / -η -ες / -ῶν

όν	ναύτ-ης	οί	ναῦτ-ες
τοῦ	ναύτ-η	τῶν	ναυτ-ῶν
τὸν	ναύτ-η	τοὺς	ναῦτ-ες

Κατὰ τὸ ναύ-της κλίνονται α) πολλὰ παροξύτονα ἀρσενικά : διαβάτης, ἐπαναστάτης, ἐργάτης, καθοέφτης, καντηλανάφτης, καταστηματάρχης, κλέφτης, λεβέντης, ταξιδιώτης, ψεύτης κ.ἄ.

§ 56. Σημείωσις. Μερικὰ παραδοθέντα κύρια ὄνόματα σὲ -ης σχηματίζουν τὴν γενική τους καὶ σὲ -ους.

όν 'Αριστοτέλης, τοῦ 'Αριστοτέλ-ους /'Αριστοτέλ-η

ό Σωκράτης, τοῦ Σωκράτ-ους /Σωκράτ-η

'Αριστοφάνης, Δημοσθένης, Διογένης, Θεοφάνης, 'Ιπποκράτης, 'Ισοκράτης, Κλεισθένης κ.ἄ.

§ 57. β) μερικὰ νεώτερα, κυρίως, δξυτονούμενα σὲ -τής, τὰ ὄποια σχηματίζουν καὶ ἀνισοσύλλαβον πληθυντικό.

βουτηχτής, δουλευτής, θεριστής, κουβαλητής, πουλητής, προξενητής, τρυγητής — ἀφέντης, ράφτης, ψάλτης κ.ἄ.

όν πραματευ-τής	οί πραματευ-τές	πραματευ-τάδες
τοῦ πραματευ-τῆ	τῶν πραματευ-τῶν	πραματευ-τάδων
τὸν πραματευ-τὴ	τοὺς πραματευ-τές	πραματευ-τάδες

(Γιὰ τὰ λοιπὰ σὲ -τής βλ. Β' κλίσι : τρίπτωτα, 2.)

β. Θηλυκά.

§ 58. 1. -α
-α / -ας ή -ης -ες / -ων ή -ων

ή ὥρ-α	τράπεζ-α	έλπιδ-α
τῆς ὥρ-ας	τραπέζ-ης (τράπεζ-ας)	έλπιδ-ας
τὴν ὥρ-α	τράπεζ-α	έλπιδ-α
οἱ ὥρ-ες	τράπεζ-ες	έλπιδ-ες
τῶν ὥρ-ῶν	τραπέζ-ῶν	έλπιδ-ῶν
τὶς ὥρ-ες	τράπεζ-ες	έλπιδ-ες

§ 59. Κατὰ τὸ ὥρ-α (μὲ τονουμένη τὴν λήγουσα στὴν γενική πληθ.) κλίνονται τὰ περισσότερα θηλυκὰ δξύτονα, παροξύτονα καὶ προπαροξύτονα σὲ -α, ὅπως:

δοντειά, κονταλιά, οὐρά, προφορά, πρωτοχρονιά, φορά, φωτιά, χαρά — ἀπεργία, ήμέρα, ίδέα, ίστορία, κοιζίρα, κωμῳδία, δρχήστρα, φίλα, φιλόγα — ἀδράτεια, ἀσφάλεια, γέφυρα, γόησσα, διάρκεια, ἐπιμέλεια, σάτιρα κ.ἄ.

§ 60. Τὰ παραδεδομένα προπαροξύτονα οὐσιαστικὰ στὴν ἔνική γενικὴ κινοῦν κανονικῶς τὸν τόνο στὴν παραλήγουσα: ἀσφαλείας, διαρκείας κλπ.

§ 61. Κατὰ τὸ τράπεζ-α (μὲ τὴν γεν. τοῦ ἔνικοῦ κανονικῶς σὲ -ης) κλίνεται ἔνας ἀριθμὸς προπαροξυτόνων κυρίως δνομάτων (μὲ σύμφωνο πάντοτε - πλὴν τοῦ ρ - πρὸ τῆς καταλήξεως -α), ὅπως: αἴθονσα, αὐτοκινητάμαξα, βασίλισσα, θάλασσα, καθαρεύονσα, λήγουσα, παραλήγονσα, προπαραλήγονσα, πρωτεύονσα, ἑπτείνονσα — Αἴγυνα, Ἀμφισσα, Λάρισσα, Νάουσα, Πρέβεζα κλπ. καὶ τὰ θηλυκὰ τῶν ἐπιθέτων σὲ -ων, -ουσα, -ον: ἀποῦσα, ἐνδιαφέρονσα, παροῦσα, συμφέρονσα κ.ἄ.

Κατὰ κανόνα δλες οἱ νεώτερες προπαροξύτονες λέξεις καί, κατ' ἐπέκτασιν, καὶ οἱ παραδεδομένες, ποὺ ἀνήκουν σ' αὐτὴν τὴν κατηγορία, ἀποφεύγουν τὴν κίνησι αὐτὴν στὴν γενικὴ τοῦ ἔνικοῦ: τῆς γειτόνισσας, θάλασσας, κρεβατοκάμαρας, φαρόσουπας κλπ.

§ 62. Κατὰ τὸ ἐλπίδ-α (μὲ ἄτονη τὴν λήγουσα στὴν γεν. πληθ.) κλίνονται ἀρκετά θηλυκὰ παροξύτονα δνόματα :

ἀγελάδα, ἀλνσίδα, ἀχτίνα, βλεφαρίδα, γενειάδα, γοργόνα, ελκόνα, ἡρωίδα, θυγατέρα, καταιγίδα, κοιλάδα, μητέρα, δύμάδα, παγιδα, πατρίδα, πεδιάδα, πυξίδα, σανίδα, σειρῆνα, σελίδα, σφραγίδα, σωλῆνα, χειροβομβίδα, χιλιάδα κ.ἄ.

Τῶν δνομάτων αὐτῶν, ποὺ ἰστορικῶς λήγουν σὲ -ν, -ρ, -ς (-ξ, -ψ), εἶναι ζωντανὸς καὶ ὁ παραδεδομένος τύπος (βλ. Γ' κλίσι : μεικτά).

Σχηματίζουν, κατ' ἔξαίρεσιν, τὴν γεν. ἑνικοῦ καὶ σὲ -δες τὰ δνόματα γυναικά καὶ νύχτα : τῆς γυναικός, τῆς νυκτός.

2. -η

§ 63. -η / -ης -ες / -ων

ἡ	φων-η	νίκ-η	οἱ	φων-ές	νίκ-ες
τῆς	φων-ης	νίκ-ης	τῶν	φων-ῶν	νίκ-ῶν
τὴν	φων-η	νίκ-η	τὶς	φων-ές	νίκ-ες

Ομοια κλίνονται πολλὰ δξύτονα, παροξύτονα καὶ προπαροξύτονα κυρίως θηλυκὰ σὲ -η, ὅπως :

ἀλλαγή, ἀρχή, βολή, βροχή, διακοπή, ἐκλογή, ἐπιγραφή, ζωή, ἥθική, λογική, παραγωγή, πηγή, στροφή, τιμή, τροφή, φυλακή — ἀγάπη, ἀνάγκη, ἀποθήκη, βράση, βρύση, γαλήνη, γνώμη, δαπάνη, δικαιοσύνη, δίκη, εὐγνωμοσύνη, καλωσύνη, λάσπη, λύπη — ἀντάμωση, γέμιση, δούλεψη, ζάχαση, θύμιση, κλήτεψη, κονφόβραση, ξεκούραση, πέραση, τσάκιση, φτώχεψη, χώνεψη κ.ἄ.

Τὰ προπαροξύτονα σὲ -η καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ παροξύτονα δὲν σχηματίζουν γενική τοῦ πληθυντικοῦ.

Μερικὰ θηλυκὰ ἰσοσύλλαβα σὲ -η σχηματίζουν καὶ ἀνισοσύλλαβον πληθυντικὸ σὲ -άδες: ἀδερφή, γιορτή, Κυριακή κ.ἄ.

ἡ	ἀδερφ-η	οἱ	ἀδερφ-ές	ἀδερφ-άδες
τῆς	ἀδερφ-ης	τῶν	ἀδερφ-ῶν	ἀδερφ-άδων
τὴν	ἀδερφ-η	τὶς	ἀδερφ-ές	ἀδερφ-άδες

3. -ω

§ 64.

a. -ω / -ως

ἡ	βάζ-ω
τῆς	βάζ-ως
τὴν	βάζ-ω

"Ομοια κλίνονται τὰ βαφτιστικὰ σὲ -ω :

"Αργυρώ, Βαγγελιώ, Βάσω, Γκόλφω, Δέσπω, Μέλπω, Χρύσω κ.ἄ.

β. -ώ / -οῦς

ἡ	ἡχ-ώ
τῆς	ἡχ-οῦς
τὴν	ἡχ-ώ

Κατὰ τὸ ἡχ-ώ καὶ τὰ πειθώ, Αητώ, φειδώ καὶ μερικὰ ἄλλα.

γ. Οὐδέτερα.

§ 65. *Γενική παρατήρησις.* "Όλα τὰ οὐδέτερα ἀνήκουν στὴν πρώτη κλίσι (δίπτωτα), γιατὶ καὶ στὸν ἐνικό καὶ στὸν πληθυντικὸ ἀριθμὸ ἔχουν μόνον δύο τύπους πτώσεων : ἔναν γιὰ τὴν δονομαστική καὶ αἰτιατική, καὶ ἔναν γιὰ τὴν γενική.

1. -ο

§ 66.

-ο / -ου

-α / -ων

τὸ	νερ-ὸ	πεῦκ-ο	πρόσωπ-ο	σίδερ-ο
τοῦ	νερ-οῦ	πεύκ-ου	προσώπ-ου	σίδερ-ου
τὸ	νερ-ὸ	πεῦκ-ο	πρόσωπ-ο	σίδερ-ο
τὰ	νερ-ὰ	πεῦκ-α	πρόσωπ-α	σίδερ-α
τῶν	νερ-ῶν	πεῦκ-ων	προσώπ-ων	σίδερ-ων
τὰ	νερ-ὰ	πεῦκ-α	πρόσωπ-α	σίδερ-α

"Ομοια μὲ τὸ νερ-ὸ κλίνονται όλα τὰ δξύτονα σὲ -ο : ἀρχοντικό, βουνό, βραδινό, γλυκό, λουτρό, μναλό, νοικοκυριό, ποσό, φτερό, φυτό κ.ἄ.

Κατὰ τὸ πεῦκ-ο κλίνονται τὰ παροξύτονα σὲ -ο : ἀρχεῖο, βάζο, γέλιο, γοῦστο, δημαρχεῖο, δίκιο, καπέλο, λαζεῖο, μοντέλο, μουσεῖο, μπαλέτο, μπάνιο, ξενοδοχεῖο, πάρκο, πιάτο, πορτραϊτο, σκίτσο, σπίρτο, σχολεῖο, θύραγωγεῖο, θύμουρεῖο, χειρουργεῖο, ψυγεῖο κ.ἄ.

Τὰ προπαροξύτονα οὐδέτερα κλίνονται γενικῶς κατὰ τὸ πρόσωπ-ο : ἀνάκτορο, γήπεδο, γόντρο, διαβατήριο, ἐμπόδιο, ἐμπόριο, ἔντερο, ἐφόδιο, ἡφαίστειο, θέατρο, καταφύγιο, κίνητρο, λείψανο, μάρμαρο, μέγαρο, μέτωπο, μικροσκόπιο, ὀροπέδιο, παράθυρο, περιδέραιο, συνέδριο, σχέδιο, τετράδιο, θύραγειο, φθινόπωρο, φρούριο, φυλλάδιο κ.ἄ.

Κατὰ τὸ σίδερ-ο κλίνονται νεώτερα καὶ δημοτικώτερα προπαροξύτονα οὐδέτερα, ἀπλὰ καὶ σύνθετα: ἀπομεσήμερο, ἀρχοντόσπιτο, βασιλόπουλο, κάρβουνο, μάγουλο, σιδεράδικο, στουπρόχαρτο, χαμόγελο, χιονόνερο, ψαράδικο, ψίχουλο κ.ἄ.

Σημείωσις. Ἡ ὄνομαστικὴ καὶ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἑνίκου πολλῶν λογιωτέρων οὐδετέρων σὲ -ο χρησιμοποιοῦνται καὶ μὲν (-ον)· ἡ χρῆσις αὐτὴ στηρίζεται σὲ λόγους ὑφολογικούς.

§ 67. Τὰ οὐδέτερα ἄλογο, βούτυρο, ὄνειρο καὶ πρόσωπο — στὸν προφορικὸν λόγο καὶ στὴν λογοτεχνία — σχηματίζουν καὶ ἀντισοσύλλαβον πληθυντικὸν (μὲν δοντικὴ παρέκτασι -τ-): τὰ ἀλόγατα, βουτύρατα, ὄνειρατα, πρόσωπατα· (σχηματίζουν δμως τὴν γεν. πληθ. πάντοτε κατὰ τὰ ἰσοσύλλαβα).

2. -ι

§ 68. -ι / -ιοῦ -ια / -ιῶν

τὸ παιδ-ὶ	τραγούδ-ι	τὰ παιδ-ιὰ	τραγούδ-ια
τοῦ παιδ-ιοῦ	τραγούδ-ιοῦ	τῶν παιδ-ιῶν	τραγούδ-ιῶν
τὸ παιδ-ὶ	τραγούδ-ι	τὰ παιδ-ιὰ	τραγούδ-ια

Σημείωσις. Τὸ ι (ι, υ) τῶν καταλήξεων τῶν οὐδετέρων αὐτῶν συμπροφέρεται (συνιζάνεται) μὲ τὸ φωνῆν ἢ τὴν δίφθογγο τῆς καταλήξεως καὶ ἀποτελεῖ μ' αὐτὰ μία συλλαβή. Γι' αὐτὸν τὰ ὀνόματα αὐτὰ ἀνήκουν στὰ ἰσοσύλλαβα.

Κατὰ τὸ παιδὶ κλίνονται ὅλα τὰ δέξιά του σε -ί :
ἀφτί, βιολί, κλαδί, κλειδί, κλουβί, κορμί, κουμπί, κοντί, μαγαζί,
παιδί, πανί, πουλί, σκαλί, σκυλί, σπαθί, σφυρί, φιλί, ψωμί κ.ἄ.

Κατὰ τὸ τραγούδι κυρίως τὰ παροξύτονα σὲ -ι :
ἀγκάθι, δεκτυλίδι, θειάφι, καλοκαίρι, καλύβι, καρύδι, κοπάδι,
κρεβάτι, κυνήγι, λαγκάδι, λάδι, λιθάρι, λουλούδι, μαντήλι, παι-
δάκι, παλληκάρι, παραμύθι, περιβόλι, πετράδι, σκοτάδι, σκου-
λήκι, στολίδι, ταξίδι, τουφέκι, τοπάζι, χαλινάρι, γιόρτι κ.ά.

"Ομοια κλίνονται καὶ τὰ οὐδέτερα ποὺ γράφονται μὲν βροάδν, δίγτν, στάχν.

§ 69. Τὰ ὑποκοριστικὰ σὲ -άκι, -ούλι δὲν σχηματίζουν γενική ἔνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ. Συνήθως χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν πτῶσι αὐτὴ ἡ γενικὴ τοῦ ὀνόματος, ἀπὸ τὸ ὅποιον παράγονται: παιδιοῦ, παιδιῶν. Γιὰ ν' ἀποδοθῇ ἐντονώνερα ἡ ὑποκοριστικὴ ἔννοια, περιφράζεται συχνὰ μὲ τὸ μικρός:

τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, τῶν μικρῶν σπιτιῶν.

3. -05

§ 70. -ος / -ους -η / -ων

τὸς	λάθος	ος	ἔδαφος	τὰς	λάθη	η	ἔδαφη	
τοῦ	λάθο-	ους	ἔδαφο-	ους	τῶν	λαθ-	ων	ἔδαφων
τὸ	λάθο-	ος	ἔδαφο-	ος	τὰ	λάθο-	η	ἔδαφη

Κατὰ τὸ λιθός κλίνονται τὰ παροξύτονα σὲ -ος :
ἄλσος, βάρος, βέλος, βρέφος, γένος, δάσος, ἔθνος, εἶδος, ἔπος,
ἔτος, ἥθος, θάρρος, κόστος, κράτος, λίπος, μέρος, μῆκος, μῖσος,
πάγος, πλάτος, πλῆθος, στῆθος, τέλος, ψφος, ψηφος, χοέος κ.ἄ.

Κατὰ τὸ ἔδαφος κλίνονται τὰ προπαροξύτονα σὲ -ος : ἔλεος, κέλνωφος, μέγεθος, στέλεχος, ὑπέδαφος κ.ἄ.

'Ασκήσεις Ισοσυλλάθων διπτώτων.

**Ασκησις 44 (§§ 51-70).*

Nὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους.

Οἱ συγκοινωνίες

Τὰ μέσ- συγκοινωνί-, ποὺ διαθέτουμε σήμερα, εἶναι πολὺ περισσότερα καὶ ταχύτερα ἀπ' ὅ, τι στὸ παρελθόν. Σήμερα μποροῦμε νὰ πετάξουμε στὸν ἀέρ- μὲ τὸ ἀεροπλάν-, νὰ ταξιδέψουμε στὴν στερι- μὲ τὸν σιδηρόδρομο, τὸ λεωφορεῖ- ἢ τὰ κάθε εδάχυτοκίνητ-, καὶ ἀκόμη νὰ διασχίσουμε τὶς θάλασσ- μὲ τὰ πλοῦ-.

Μποροῦμε ἀκόμη μὲ τὶς ἀεροπορικὲς συγκοινωνί- νὰ διατρέξουμε ὄλοκληρες χῶρ- σὲ ἐλάχιστες ὥρ-, πρᾶγμα ποὺ πρὶν ἀπὸ γρόν- ἀποτελοῦσε ὅπλῶς ἔνα ὄμορφο ὄνειρ-.'Επίσης μεγάλο μέρ- τῶν συγκοινωνι- στὴν 'Ελλάδα ἐκτελεῖται διὰ (θάλασσα).

Πολυάριθμα πλοῦ- ἀναχωροῦν καθημερινῶς ἀπὸ τὰ διάφορα λιμάν- τῆς χώρ- καὶ μεταφέρουν ἐπιβάτ- καὶ ἐμπορεύματα σὲ πολλὰ σημεῖ- τῆς (γῆ). Τὸ νὰ διασχίσῃ κανεὶς σήμερα τὶς ἀπέραντες θάλασσ- καὶ τοὺς ὠκεανοὺς τῆς (γῆ) δὲν ἀποτελεῖ σοβαρὸ πρόβλημα. Εἶναι τὶς περισσότερες φορ- καθαρῶς θέμα χρημάτων. Τόσο οἱ 'Ελληνες ὅσο καὶ οἱ ξένοι τουρίστ- προτιμοῦν νὰ ταξιδέύουν μὲ τὰ ἀτμόπλοι- τῆς χώρ-

'Εξάλου, προτοῦ τελειώσῃ τὸ σχολικὸ ἔτ-, κατὰ τὸ τέλ- τῆς ἀνοίξεως καὶ τὶς ἀρχ- τοῦ καλοκαιρ-, οἱ μαθηταὶ τῶν τελευταίων τάξεων τῶν σχολεῖ- κάνουν συγχὰ πολυήμερες ἐκδρομ- μὲ τραῦν-, λεωφορεῖ- καὶ πούλμαν, γιὰ νὰ γνωρίσουν καλύτερα τὰ διάφορα μέρ- τῆς χώρ-

Οἱ σιδηρόδρομοι τοῦ ἑλληνικοῦ κράτ- (ΣΕΚ) συνδέουν τὴν 'Αθήν- μὲ πολλές μεγάλες πόλ- τῆς βορείας 'Ελλάδος καὶ μὲ τὸ ἔξωτερικ-. "Αλλη γραμμ- (ό ΣΠΑΠ) ἐνώνει τὴν 'Αθήν- μὲ τὰ μεγάλα μέρ- τῆς νοτίας 'Ελλάδος. Σύμφωνα μὲ τὶς τελευταῖες στατιστικ-, πάνω ἀπὸ ἔνα ἑκατομμύρι- ἀτομ- χρησιμο- ποιοῦν τοὺς θερινοὺς μῆν- τὰ διάφορα μέσ- τῶν θαλασσίων (συγκοινωνία), γιὰ νὰ ἐπισκεφτοῦν κυρίως τὰ νησ- καὶ διάφορες όλες παραθαλάσσιες τοποθεσί-

”Ασκησις 45 (§§ 51-70).

- 1) Τὰ αἰτήματα τῶν ἐπαγγελματι- εἶναι δίκαια καὶ λογικά. 2) ‘Ο φύλακ- τῆς γραμμ- κοιμόταν καὶ δὲν πρόλαβε νὰ σταματήσῃ τὸ τραῦν-. 3) Στὶς ἀρχ- τοῦ ἔτ- θὰ ταξιδέψῃ γιὰ ἔξω. 4) Ἀπὸ τὶς φων- τῆς μαζεύτηκαν οἱ γείτον- νὰ δοῦν τί τρέχει. 5) Τὸ σπίτ- του παλιότερα ἦταν κοντὰ στὸν σταθμὸ (Λάρισσα). 6) Στὴν συνέλευσι τῶν (ἐπαγγελματίας) ἀκούστηκαν πολλὲς γνῶμ- . 7) Προσπαθοῦσε ν’ ἀνάψῃ τὸ τσιγάρ- του μ’ ἔναν παλιὸ ἄναπτηρ-. 8) Φέτος πλάκωσε βαρὺς χειμών-. 9) Ἀπὸ τὴν ἡμέρ- ποὺ ἐμφανίστηκαν καρχαρί-, ἐλαττώθηκαν πάρα πολὺ τὰ θα- λάσσια λουτρ-. 10) “Εσπασαν οἱ σωλῆν- τοῦ ὑδραγωγεί- κι ἔτσι ὅλη ἡ περιοχ- ἔμεινε χωρὶς νερ-. 11) “Ἐνας ἐνοχλητικὸς βήγ- δὲν τὸν ἀφίνε νὰ μιλήσῃ. 12) Δάθηκαν ἐντολ- στοὺς ταμ- τῆς ἔταιρί- νὰ σταματήσουν τὶς πληρωμ-. 13) Ἡ ἀστυνομί- δὲν μπόρεσε ν’ ἀνακαλύψῃ τὸν στυγεὸν ἐγκληματί-. 14) Οἱ ναῦτ- μετὰ ἀπὸ ἔναν ὑπεράνθρωπο ἀγῶν- κατόρθωσαν νὰ σώσουν τὸ ἀκυβέρνητο καράβ-. 15) Οἱ προθῆκ- τῶν καταστημάτων τῆς (πρωτεύουσα) εἶναι καταστόλιστες κατὰ τὴν διάρκει- τῶν ἑορτ-. 16) Λίγοι στρατιῶτ- μ’ ἐπικεφαλῆς ἔναν λοχί- χάρισαν μὲ τὴν τόλμ- τους τὴν νίκ- στὴν μονάδ- τους. 17) Οἱ ἀγελάδ- εἶναι τὰ ἵερα ζῷ- τῶν Ἰνδῶν. 18) Ἀπὸ τὶς συνεχεῖς βροχ- πλη- μύρισε τὸ ποτάμ- κι ὁλόκληρη ἡ πεδιάδ- μεταβλήθηκε σὲ μιὰ ἀπέραντη λίμν-. 19) Ἡ ἀλλαγ- σπιτ-, οἱ ὑγιεινὲς τροφ- καὶ ὁ καθαρὸς ἀέρ- ὡφέλησαν πολὺ τὴν ὑγεί- τοῦ παιδ-. 20) Τὸ μέγεθ- τῆς (αἴθουσα) ἦταν πενήντα ἐπὶ δύδοντα μέτρ-. 21) Στὴν χριστιανικὴ ἰδέ- τὸ ρόδ- ὑπῆρξε τὸ σύμβολ- τῆς ἐλεη- μοσύν- καὶ τῆς (εὐσέβεια). 22) Ἡ πηγὴ λάσπ- ἐμπόδιζε τὴν κυκλοφορί- τῶν (αὐτοκίνητο). 23) Ἡ ἀνεργί- καὶ ἡ ἀνοδος τῶν τιμ- ἔκαμψαν πολὺ δύσκολη τὴν ζω- γιὰ τὶς οἰκογέ- νει- τῶν (ἐργάτης). 24) Ἀκρίβυναν πολὺ τὰ εἴδ- πρώτης ἀνάγκ- . 25) Κύριε ταγματάρχα, εἶπε ὁ λοχαγός, σᾶς ζητῶ τὴν ἄδει- νὰ συνεχίσω τὴν μάχ- μὲ ὅσους ἀντρ- μοῦ ἀπέμειναν. 26) Ἀπουσίαζε ὁ κ. Γιάνν- καὶ τὸ εἴπα τῆς (γυναικα) του. 27) Τὰ πρόσωπ- ὅλων ἔλαμπαν ἀπὸ χαρ-. 28) Ἡ Πατρίδ- ἔχει ἀνάγκ- τῶν καλῶν (μητέρα). 29) Τὸ σχέδι- ἦταν

νὰ καταληφθῇ τὸ βουν- ποὺ ὑψωνόταν στὴν δεξιὰ πλευρ- τῆς κοιλάδ-. 30) Τὰ χρώματα τοῦ (βότσαλο) ἦταν διάφορα. 31) Τὰ ὄνειρ- δείχνουν καμμιὰ φορ- τὶς μύχιες σκέψεις τοῦ ἀνθρώπου. 32) Ἡ ρίζ- τοῦ κακ- εἶναι τὶς περισσότερες φορ- δύσκολο νὰ βρεθῇ. 33) Στὴν λογοτεχνί- σήμερα δὲν χρησιμοποιοῦν τὴν καθημερεύουσ-. 34) Ἀπὸ τὴν φοβερὴ ἀγωνί- ξεράθηκε τὸ σάλιστὸ στόμα του. 35) Στὴν κάψ- τοῦ (ἀπομεσήμερο) ἀκουγόταν ἀσταμάτητα τὸ μονότονο τραγούδ- τοῦ τζίτζικ-. 36) Ὁ κρότος ἀπὸ τὴν ἔκρηξι τῶν (χειροβομβίδα) τάραξε τὴν ἀτμόσφαιρ-. 37) Πνίγεται σὲ μὰ κουταλι- νερ-. 38) Σὲ λίγο ἡ δυνατὴ φωτι- μετέβαλε σὲ στάχτ- τὸ παλιὸ ἀρχοντικ-. 39) "Ολοι θέλουν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν ἐπαρχί- καὶ νὰ ἔρθουν στὴν πρωτεύουσ-. 40) Οἱ γυναικ- τὰ καταφέρνουν καλύτερα ἀπὸ τοὺς ἄντρ- στὴν κουζίν-. 41) Οἱ τρυγητ- μὲ χαρούμενα ξεφωνητ- μαζεύουν τὰ χρυσὰ σταφύλ-. 42) Τὸ παραμύθ- μιλοῦσε γιὰ τὰ κατορθώματα ἐνὸς (βασιλόπουλο) ποὺ μπόρεσε νὰ σώσῃ τὴν πατρίδ- του ἀπὸ βέβαιη ἥττ-. 43) Οἱ ἀγρότ- ζητοῦν τὴν βοήθει- τῆς ἀγροτικῆς (τράπεζα). 46) Γυρίζονταις ἀπὸ τὴν ζενιτι- ἀποζητοῦσε κοντὰ στοὺς δικούς του ξεκούρασ- καὶ στοργ-. 47) "Ενα λαχεῖ- μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ τελείως τὴν ζω- σου. 48) Τὰ ποιλὰ (βούτυρο) καὶ γενικῶς τὰ λίπ- βλάπτουν στὴν καρδί-. 49) Τὰ νέ- τοῦ (μέτωπο) δὲν ἦταν καθόλου εὐχάριστα· αὐτὸ μποροῦσε νὰ τὸ διαπιστώσῃ κανεὶς εὔκολα ἀπὸ τὸ σκυθρωπὸ πρόσωπ- τοῦ στρατηγοῦ. 50) Μὲ μόνο ἐφόδι- τὴν ἐξυπνάδ- κατάφερε νὰ ξεπεράσῃ τὶς δυσκολί- καὶ νὰ διακριθῇ στὸ ἐμπόρι-. 51) Τὸ ὕψ- τῶν συναλλαγ- αὐξάνεται κάθε χρόνον. 52) "Ο λόγος του εἶχε τόση πειθ- ποὺ συμφώνησαν ὅλοι μαζί του.

"Ασκησις 46.

Οἱ προτάσεις τῆς ἀσκήσεως 45 νὰ μετατραποῦν ἀναλόγως σὲ πληθυντικὸν ἢ ἐνικόν (ἄν εἶναι σὲ ἐνικόν νὰ γίνονται σὲ πληθυντικὸν καὶ ἀντιστρόφως). Νὰ γίνονται, ὅπου χρειάζεται, οἱ ἀπαιτούμενες ἀλλαγές.

B. Ἀνισοσύλλαβα.

a. Ἄρσενικά.

§ 71.

1. -ας

-ας / -α -άδες / -άδων

ό	ψωμ-άς	ρήγ-ας	οί	ψωμ-άδες	ρηγ-άδες
τοῦ	ψωμ-ᾶ	ρήγ-α	τῶν	ψωμ-άδων	ρηγ-άδων
τὸν	ψωμ-ὰ	ρήγ-α	τοὺς	ψωμ-άδες	ρηγ-άδες

Στὴν κατηγορία αὐτὴν ἀνήκουν κυρίως ἀρσενικὰ δξύτονα ὄνόματα σὲ -άς, ποὺ κλίνονται κατὰ τὸ ψΘΜ-άς : ἀρακάς, βοριάς, καβγάς, καστανάς, λονκονμάς, μυλωνάς, παπάς, πολυλογάς, σατανάς, σκαφτιάς, σφονγγαράς, φαγάς, ψαράς κ.ἄ.

Κατὰ τὸ ρήγ-ας κλίνονται μερικὰ παροξύτονα καὶ προπαροξύτονα ἀρσενικὰ σὲ -ας :

λεβεντόπαπας, μπάρμπας, τσέλιγκας, χότζας κ.ἄ.

§ 72.

2. -ης

-ης / -ῃ -ηδες / -ηδων

ό νοικοκύρ-ης	καφετζ-ής	οί νοικοκύρ-ηδες	καφετζ-ήδες
τοῦ νοικοκύρ-η	καφετζ-ῆ	τῶν νοικοκύρ-ηδων	καφετζ-ήδων
τὸν νοικοκύρ-η	καφετζ-ῆ	τοὺς νοικοκύρ-ηδες	καφετζ-ήδες

Κατὰ τὸ νοικοκύρ-ης κλίνονται: α) νεώτερα παροξύτονα ὄνόματα σὲ -ης : δόγης, μαράβης, μουσαφίρης, μπέης, τσοπάνης κ.ἄ. β) ἐπαγγελματικὰ κυρίως, σὲ -άρης, -ιέρης : βαρκάρης, νοικάρης, περιβολάρης, τσαγγάρης, φούργαρης — γονδολιέρης, καμαριέρης, μαουνιέρης, πορτιέρης, τιμονιέρης κ.ἄ. γ) πολλὰ ὑποκοριστικὰ σὲ -ούλης : ἀδερφούλης, ἀντρούλης, γαμπρούλης, παππούλης, πατερούλης κ.ἄ. (πρβλ. καὶ τὴν κλίσι τοῦ ἀρσεν. τῶν ἐπιθέτων 3. σὲ -ης, -α, -ικο) δ) πολλὰ κύρια ὄνόματα : Ἀποστόλης, Βασίλης, Γιάννης, Γιώργης, Λευτέρης, Φώτης — Απολλήνης, Γενάρης, Μάρτης, Φλεβάρης κ.ἄ.

Κατὰ τὸ καφετέρ-ής κλίνονται νεώτερα δεξύτονα ἐπαγγελματικά

*ατζήζ, πα-
ζ, Παντε-*

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ

Σελ. στίχ.

56	23	πραγματευτῆ	ἀντὶ	πραγματευτῷ	
58	17	ἀγώνας	»	φύλακας	
74	2	-έος	»	-έως	: -ές :
81	17	παροξύτονα	»	ἄτονα	<i>ιεξές, μπε-</i>
102	9	ώραίς	»	ώραῖα	
102	10	ει (ζηλειάρης)	»	ι (ζηλιάρης)	
105	29	φωνηεντ. φθόγγος	»	φωνῆεν	
113	5	τὸ	»	τὸν	
121	14	έλιγμὸ	»	έλιγμὸ	
165	9	(ἐ)ντύσαμε	»	ἐντύσαμε	
165	11	(ἐ)ντύσατε	»	ἐντύσατε	
183	10,16	26	»	2a	

; τὸ κύριο
κατάπλονς,
ἢ ροῦς, δὲν

B. Ἀνισοσύλλαβα.

a. Ἄρσενικά.

§ 71.

1. -ας

-ας / -α -άδες / -άδων

ό	ψωμ-άς	ρήγ-ας	οί	ψωμ-άδες	ρηγ-άδες
τοῦ	ψωμ-ᾶ	ρήγ-α	τῶν	ψωμ-άδων	ρηγ-άδων
τὸν	ψωμ-ὰ	ρήγ-α	τοὺς	ψωμ-άδες	ρηγ-άδες

Στὴν κατηγορία αὐτὴν ἀνήκουν κυρίως ἀρσενικὰ δξύτονα δνόματα σὲ -άς, ποὺ κλίνονται κατὰ τὸ ψωμ-άς : ἀρακάς, βοριάς, καβγάς, καστανάς, λουκουμάς, μυλωνάς, παπάς, πολυλογάς, σατανάς, σκαφτιάς, σφρονγγαράς, φαγάς, ψαράς κ.ἄ.

Κατὰ τὸ ρήγ-ας κλίνονται μερικὰ παροξύτονα καὶ προπαροξύτονα ἀρσενικὰ σὲ -ας :

λεβεντόπαπας, μπάρμπας, τσέλιγκας, χότζας κ.ἄ.

§ 72.

2. -ης

-ης / -η -ηδες / -ηδων

ό νοικοκύρ-ης	καφετζ-ής	οί νοικοκύρ-ηδες	καφετζ-ήδες
τοῦ νοικοκύρ η	καφετζ-ή	τῶν νοικοκύρ-ηδων	καφετζ-ήδων
τὸν νοικοκύρ η	καφετζ-ή	τοὺς νοικοκύρ-ηδες	καφετζ-ήδες

Κατὰ τὸ νοικοκύρ-ης κλίνονται: α) νεώτερα παροξύτονα δνόματα σὲ -ης : δύγης, μαράβης, μουσαφίρης, μπέης, τσοπάνης κ.ἄ. β) ἐπαγγελματικὰ κυρίως, σὲ -άρης, -ιέρης : βαρκάρης, νοικάρης, περιβολάρης, τσαγγάρης, φούργαρης — γονδολιέρης, καμαριέρης, μαουνιέρης, πορτιέρης, τιμονιέρης κ.ἄ. γ) πολλὰ ὑποκοριστικὰ σὲ -ούλης : ἀδερφούλης, ἀντρούλης, γαμπρούλης, παππούλης, πατερούλης κ.ἄ. (πρβλ. καὶ τὴν κλίσι τοῦ ἀρσεν. τῶν ἐπιθέτων 3. σὲ -ης, -α, -ικο) δ) πολλὰ κύρια δνόματα : Ἀποστόλης, Βασίλης, Γιάννης, Γιώργης, Λευτέρης, Φώτης — Απολλήνης, Γενάρης, Μάρτης, Φλεβάρης κ.ἄ.

Κατὰ τὸ καφετζῆς κλίνονται νεώτερα δξύτονα ἐπαγγελματικὰ σὲ -τής, -τζής, κύρια δόνόματα καὶ ἄλλα :

βιολιτζῆς, γανωματής, κουλουντζῆς, μπεχοής, παγωτζῆς, παπουτσῆς, πεταλωτής, σοβατζῆς — Κωστής, Παραγής, Παντελής κ.ἄ.

§ 73.

3. -ές

-ές / -ὲ -έδες / -έδων

ό καφ-ές	οί καφ-έδες
τοῦ καφ-ὲ	τῶν καφ-έδων
τὸν καφ-ὲ	τοὺς καφ-έδες

"Ομοια κλίνεται ἔνας ἀριθμὸς ξένων λέξεων σὲ -ές : γλεντζές, καναπές, κεφτές, κορσές, λεκές, μεζές, μενεξές, μπερές, μπουφές, πουρές, τενεκές, φιδές, φιλές κ.ἄ.

§ 74.

4. -ους

α. -οῦς / -οῦ -όες / -όων

ό πλ-οῦς	οί πλ-όες
τοῦ πλ-οῦ	τῶν πλ-όων
τὸν πλ-οῦ(v)	τοὺς πλ-όες

"Ομοια κλίνονται καὶ τὰ νοῦς, ροῦς. Ἐπίσης τὸ κύριο ὄνομα Ἰησοῦς καὶ τὰ σύνθετα ἀπόπλους, διάπλους, κατάπλους, περίπλους — κατάρροους κ.ἄ., τὰ όποια, δημιουργίας καὶ τὸ ροῦς, δὲν χρησιμοποιοῦνται στὸν πληθυντικό.

β. -ούς / -οῦ -ούδες / -ούδων

ό παππ-οῦς	οί παππ-ούδες
τοῦ παππ-οῦ	τῶν παππ-ούδων
τὸν παππ-οὺ	τοὺς παππ-ούδες

β. Θηλυκά.

§ 75.

1. -α

-ά / -ᾶς -άδες / -άδων

ἡ μαμ-ά	οἱ μαμ-άδες
τῆς μαμ-ᾶς	τῶν μαμ-άδων
τὴν μαμ-ά	τὶς μαμ-άδες

Όμοια κλίνονται καὶ τὰ λίγα ἄλλα θηλυκά ποὺ ἀποτελοῦν τὴν κατηγορία αὐτήν: γιαγιά, κυρά, νταντά, διά.

2. -ι

§ 76.

-ι / -εως (-ης)

-εις / -εων

ἡ πόλ-ι	οἱ πόλ-εις
τῆς πόλ-εως (-ης)	τῶν πόλ-εων
τὴν πόλ-ι	τὶς πόλ-εις

Πολλὰ ἀπὸ τὰ δισύλλαβα παροξύτονα σὲ -ις, τὰ όποια στὸν κοινὸν λόγο κινοῦνται ως μεικτά (βλ. Γ' κλίσι: μεικτά, -ις), στὴν λογοτεχνία καὶ συχνὰ στὸν προφορικὸν λόγο κλίνονται στὸν ἑνικὸν καὶ ως δίπτωτα σὲ -ι:

γνῶσι, δύσι, θέσι, κρίσι, λέξι, πλάσι, πλῆξι, πρᾶξι, σκέψι, τάξι, φύσι, χάρι κ.ἄ.

§ 77. Τὸ ἴδιο συμβαίνει, σὲ πολὺ μικρότερη ἔκτασι, καὶ μὲ μερικὰ προπαροξύτονα δόνόματα σὲ -ις, τοῦ τύπου:

ἡ δύναμ-ι	οἱ δυνάμ-εις
τῆς δυνάμ-εως (δύναμ-ης)	τῶν δυνάμ-εων
τὴν δύναμ-ι	τὶς δυνάμ-εις

ἀνοιξι, βάφτισι, διασκέδασι, κλείδωσι, παρεξήγησι, σύναξι κ.ἄ.
Ορθογραφικὴ παρατήρησις.

Τὰ δόνόματα αὐτὰ εἶναι προτιμότερο νὰ γράφωνται μὲ ι

καὶ ὅχι μὲν η — μολονότι καὶ οἱ δύο γραφὲς ἔχουν ἴστορικὴ βάσι —, γιὰ νὰ διευκολύνεται ἡ διδασκαλία τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ πληθυντικοῦ τους σὲ -εις καὶ ὅχι σὲ -ες.

ἡ θέσ-ι: οἱ θέσ-εις, ἀλλὰ ἡ νίκ-η: οἱ νίκ-ες.
"Ητοι γιὰ νὰ γίνεται διάκρισις, πότε ὁ πληθυντικὸς τῶν δνομάτων σὲ -ι κινεῖται κατὰ τὸ σχῆμα -εις / -εων / -εις (ἀνισοσυλλάβως).

Σ' αὐτὸς βοηθεῖ ἐπίσης καὶ ὁ τύπος τῆς ἑνικῆς γενικῆς σὲ -εως, στὸν δόποιον ἀντιστοιχεῖ πληθυντικὸς σὲ -εις:

τῆς θέσ-εως: πληθ. οἱ θέσ-εις

§ 78.

3. -οὺ

-οὺ / -οὓς -οὔδες / -ούδων

ἡ ἀλεπ-οὺ	οἱ ἀλεπ-οὔδες
τῆς ἀλεπ-οὓς	τῶν ἀλεπ-ούδων
τὴν ἀλεπ-οὺ	τὶς ἀλεπ-οὔδες

"Ομοια κλίνονται α) θηλυκὰ ἐπαγγελματικά, δπως: δαντελού, καπελού, κεντηματού, πονκαμισού, χορταρού κ.ἄ. β) μεγεθυντικά, ἀνδρωνυμικά καὶ ἄλλα: γλωσσού, καμωματού, κοσκινού, κουρελού, λογού, μυλωνού, παραμυθού, πολυλογού, ὑπηρού, φουφού, φωνακλού, φεντ(α)ρού κ.ἄ.

γ. Ο ὑ δέ τε ρ α.

§ 79.

1. -μα

-μα / -ματος -ματα / -μάτων

τὸ δόνο-μα	τὰ δόνό-ματα
τοῦ δόνό-ματος	τῶν δόνο-μάτων
τὸ δόνο-μα	τὰ δόνό-ματα

"Ομοια κλίνονται τὰ πολλὰ παροξύτονα καὶ προπαροξύτονα οὐδέτερα σὲ -μα: ἄρωμα, βῆμα, γράμμα, διάλειμμα, διαμέρισμα, δρᾶμα, θέλημα, κλάμα, κράμα, κύμα, μάθημα, μίσθιμα,

ναρούχισμα, πάπλωμα, πνεῦμα, πρόβλημα, σκέπασμα, στοίχημα, στόμα, στρέμμα, σύνταγμα, τάγμα, τάμα, ὕφασμα, ὕψωμα, χάρισμα, χρῶμα, χῶμα κ.ἄ. Ἐπίσης τὸ οὐσιαστικὸ γάλα (γάλα-*x*)τος, γάλατα κλπ.).

§ 80.

2. -ιμο (-σιμο, -ξιμο, -ψιμο)

-ιμο / Ιματος

-ιματα / -ιμάτων

τὸ γράψ-ιμο	τὰ γραψ-ίματα
τοῦ γραψ-ίματος	τῶν γραψ-ιμάτων
τὸ γράψ-ιμο	τὰ γραψ-ίματα

Πρόκειται γιὰ ρηματικὰ οὐσιαστικὰ ποὺ παράγονται κανονικῶς ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἀορίστου (2a) καὶ φανερώνουν γενικῶς μιὰν ἐνέργεια :

κλείν-ω	ἐ-κλεισ-α	κλείσ-ιμο	(closing)
γράφ-ω	ἐ-γραψ-α	γράψ-ιμο	(writing)
τρέχ-ω	ἐ-τρεξ-α	τρέξ-ιμο	(running)

Τέτοια είναι καὶ τά : βάψιμο, δέσιμο, κάψιμο, κόψιμο, κρύψιμο, κτίσιμο, ντύσιμο, παίξιμο, πιάσιμο, πλέξιμο, πλύσιμο, πνεύμιμο, φίξιμο, σκάψιμο, σκύψιμο, τάξιμο, φταίξιμο, φτειάξιμο κ.ἄ.

3. Ἰδιόκλιτα

Ἐτσι δονομάζεται μιὰ κατηγορία οὐδετέρων δονομάτων, τὰ δοποῖα ἐμφανίζουν ιδιαίτερον τρόπο κλίσεως.

§ 81.

a. -ν

-ον / -οντος

-οντα / -όντων

τὸ προϊ-ὸν	καθῆκ-ον	τὰ προϊ-όντα	καθήκ-οντα
τοῦ προϊ-όντος	καθήκ-οντος	τῶν προϊ-όντων	καθήκ-όντων
τὸ προϊ-ὸν	καθῆκ-ον	τὰ προϊ-όντα	καθήκ-οντα

Ομοια κλίνονται τά : ἐνδιαφέρον, μέλλον, ὅν, παρελθόν, παρόν, περιβάλλον, προσόν, συμφέρον κ.ἄ.

*Επίσης τὰ διαφέροντα κατὰ τὸ θεματικὸ φωνῆν: πᾶν (παντός — πάντα, πάντων), συμβὰν (συμβάντος), σύμπαν (σύμπαντος), ἀνακοινωθὲν (ἀνακοινωθέντος) καὶ φωνῆν (φωνήντος).

§ 82. β. -ρ

-ρ / -ατος -ατα / -άτων

τὸ ἡπ-αρ	ὑδ-ωρ	τὰ ἡπ-ατα	ὑδ-ατα
τοῦ ἡπ-ατος	ὑδ-ατος	τῶν ἡπ-άτων	ὑδ-άτων
τὸ ἡπ-αρ	ὑδ-ωρ	τὰ ἡπ-ατα	ὑδ-ατα

Κατὰ τὸ ἡπ-αρ κλίνονται καὶ τὰ στέαρ καὶ φρέαρ.

*Εδῶ κατατάσσονται καὶ τά: νέκταρ (νέκτ-αρος, νέκτ-αρχωρίς πληθυντικὸν) καὶ πῦρ (πυρ-ός, πῦρ· πυρ-ά, πυρ-ῶν, πυρ-ά).

γ. -ς

§ 83. 1. -ας / -ατος -ατα / -άτων

τὸ κρέ-ας	τὰ κρέ-ατα
τοῦ κρέ-ατος	τῶν κρε-άτων
τὸ κρέ-ας	τὰ κρέ-ατα

Ομοια κλίνονται τά: ἄλας, πέρας, καὶ τέρας.

§ 84. 2. -ς / -τος -τα / -των

τὸ φῶ-ς	γεγονό-ς	καθεστώ-ς
τοῦ φω-τὸς	γεγονό-τος	καθεστῶ-τος
τὸ φῶ-ς	γεγονό-ς	καθεστώ-ς
τὰ φῶ-τα	γεγονό-τα	καθεστῶ-τα
τῶν φώ-των	γεγονό-των	καθεστώ-των
τὰ φῶ-τα	γεγονό-τα	καθεστῶ-τα

Κατὰ τὸ φῶς κλίνονται καὶ τὰ σύνθετά του: ἀεριόφως, ἡμίφως, λυκόφως κ.ἄ.

δ. -υ

§ 85.

I. -υ / -έως -έα / έων

τὸ δέξ-υ	τὰ δέξ-έα
τοῦ δέξ-έος	τῶν δέξ-έων
τὸ δέξ-υ	τὰ δέξ-έα

Κατὰ τὸ δέξ-υ κλίνονται τό : βραχὺ καὶ τὰ οὐδέτερα ὡρισμένων ἐπιθέτων σὲ -ύς, -εῖα, -υ (βλ. ἐπίθετα 4. σὲ -ύς, -ιά, -ύ).

§ 86.

2. -υ / -ατος -ατα / ἀτων

τὸ δόρ-υ	τὰ δόρ-ατα
τοῦ δόρ-ατος	τῶν δόρ-άτων
τὸ δόρ-υ	τὰ δόρ-ατα

Άσκήσεις άνισοσυλλάβων διπτώτων.

"Άσκησις 47 (§§ 71-80).

Nά συμπληρωθοῦν τὰ κενά μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῶν διπτώτων ἀνισοσυλλάβων οὐσιαστικῶν. Nά συμπληρωθοῦν ἐπίσης τὰ ὑπάρχοντα ἰσοσύλλαβα δίπτωτα (§§ 51-70).

- 1) Ἡταν ἀπὸ τοὺς καλυτέρους....(νοικοκύρης) τοῦ χωρ-.
- 2) Τὰ....(δίχτυ), ποὺ ἥταν ἀπλωμένα στὶς αὐλ- τῶν σπιτ-, φανέρωναν πῶς ἥταν ἔνα χωρ-(ψαράς). 3) Ὁ βορι- φυσοῦσε μὲ μανί-. 4) Οἱ περισσότεροι στὴν ἀγροτικὴ αὐτὴ πε- ριοχ- ἥταν....(σκαφτιάς) καὶ....(τσοπάνης). 5) Μὲ τὰ πρῶτα κρύ- φάνηκαν οἱ....(καστανάς). 6) Ἡ δουλει- τῶν.... (σφουγγαράς) εἶναι σκληρὴ κι ἐπικίνδυνη. 7) Ἀντιπαθεῖ τὸν νοικάρ- του, γιατὶ εἶναι πολὺ ίδιότροπος. 8) Σὲ λίγα λε- πτὰ ἀναψάν μεταξύ τους οἱ....(καβγάς). 9) Οἱ....(βιολιτζῆς) ἔπαιξαν μὲ πολὺ κέφ-. 10) Ποιλοὶ....(τσαγγάρης) δὲν ἔλαβαν μέρος στὴν τελευταίᾳ ἀπεργή-. 11) Ἡ "Γδρα ἥταν τὸ νησ- τῶν....(καραβοκύρης). 12) Κάθισε στὸν καναπ- καὶ τὸν πε- ρίμενε. 13) Παρ' ὅλες τὶς προσπάθει- τοῦ τιμονιέρ-, τὸ καράβ- κτύπησε στὸν βράχ-. 14) Ὁ Φλεβάρ- εἶναι ὁ πιὸ κρύος μήν- τοῦ χειμῶν-. 15) Μένει στὸ πρῶτο....(πάτωμα) τῆς τρίτης πολυκατοικί-. 16) Οἱ τιμ- τῶν....(διαμέρισμα) αὐξήθηκαν λόγω τῆς μεγάλης ζητήσεως. 17) Ἀγοράζει πάντα ἀκριβά....(ὑφασμα) καὶ πολύτιμα....(ἀρωμα). 18) Τὰ....(βλῆ- μα) ἔπεφταν ὅλα στὸν στόχ- ποὺ ἥταν στὴν κορυφ- τοῦ.... (ὕψωμα). 19) Τὸ....(ὄνομα) τοῦ καφετζ- ἥταν γνωστὸ σ' ὄλους. 20) Στὰ....(διάλειμμα) τῶν....(μάθημα) οἱ χαρούμενες φων- τῶν παιδ- γέμιζαν τὴν ἀπιόσφαιρ-. 21) Εἶχε ἀπ' τὴν φύσ- σπάνια....(χάρισμα) καὶ....(προτέρημα). 22) Ἐκκανιν ἐπα- νειλημένα(διάβημα), ἀλλὰ τὰ....(ζήτημα) τους δὲν ἔπιλύ- θηκαν. 23) Μὲ τὶς πρῶτες ζέστ- οἱ....(παγωτατζῆς) ἐμφανί- στηκαν καὶ πάλι. 24) Ὁδήγησαν τοὺς....(μουσαφίρης) στὴν καλύτερη αἴθουσ- κι ἐκεῖ τοὺς προσέφεραν ἐκλεκτὰ ποτ- καὶ.... (ἔδεσμα). 25) Τὸ μωρ- σταμάτησε τὰ....(κλάμα) μὲ τὸ.... (νανούρισμα) κι ἀποκοινώθηκε. 26) Τὰ....(γῶμα) ἀπ' τὶς βροχ-

μεταβλήθηκαν σὲ λάσπη κι ἔτσι τὸ (βάδισμα) ήταν πολὺ δύσκολο. 27) "Ολοι οι πολῖτης πρέπει νὰ ἐφαρμόζουν τὸ (σύνταγμα) τῆς χώρης τους. 28) Οἱ (κοινούρτζης) διαλαλοῦσαν μὲ δυνατές φωνας τὸ ζεστὸ (έμπορευμα) τους. 29) Πάντα κερδίζει τὰ (στοίχημα) ποὺ βάζει. 30) Τὸν δέχτηκε μὲ ἀγάπην καὶ τοῦ πρόσεφερε ἔνα μπουκέτο (μενεέξ). 31) Διατηρεῖ ἐργαστήρια κατασκευαστήρια (κορσές). 32) Λόγω τοῦ (σκύψιμο), ποὺ τῆς ἐπιβάλλει ἡ ἐργασία της, παραμορφώθηκε τὸ (σῶμα) της. 33) Μὲ τὸ ἔξαιρετικὸ (παιξιμο) του ἀπέσπασε τὰ (χειροκρότημα) δύλων. 34) Πολλές (μαμά) ἀναθέτουν σὲ (νταντά) τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιών. 35) Οἱ (λεκές) τοῦ (φόρεμα) ἔδειχναν ὅτι εἶχε καιρὸν νὰ καθαριστῇ. 36) Ἐπειδὴ ἔλεγε συχνά (ψέμα), δὲν τὸν πίστευε κανεὶς πιά. 37) Τὸ καλὸν (ντύσιμο) ἀπαιτεῖ λεπτὸ γοῦστο καὶ πολλὰ (χρῆμα). 38) Ἡ ἐφαρμογή νέων (σύστημα) συναντᾶ συνήθως ἀρκετές δυσκολίες. 39) Προσπαθεῖ μὲ λίγες (λέξι) νὰ ἐκφράσῃ τὶς (σκέψι) του. 40) Ἡ ἀλλαγή τῆς (όκα) μὲ τὸ κιλό διευκολύνει τὶς οἰκονομικές μας συναλλαγές μὲ τὶς ἄλλες χῶρες. 41) Τὸ δασαρχεῖται παγαρεύει τὸ (κόψιμο) τῶν δέντρων. 42) Μοιάζει τῆς (πολυλογού) τῆς θεοῦ της. 43) Τὰ ἔξοδα τοῦ (βάρημα) καὶ τοῦ (πλύσιμο) θὰ βαρύνουν τους ἄλλους. 44) "Οταν ήταν μικρὸ παιδί, ἔκανε (θέλημα) για νὰ ζήσῃ. 45) Οἱ παραστάσεις τοῦ ἀρχαίου (δρᾶμα) προσελκύουν πολλοὺς ξένους τουρίστας. 46) Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ λύσῃ τὰ (πρόβλημα). 47) Ἀκούονται καθαρὰ τὰ ρυθμικά τους (βῆμα). 48) Στὴν τάξη μας οἱ (Γιάννης) είναι περισσότεροι ἀπ' τους (Γιώργης). 49) Ἡ κατανάλωσις πολλῶν (καφές) βλάπτει τὴν ύγειαν τους ἀνθρώπους. 50) Πολλές συνήθειες, ποὺ εἶχαν οἱ (παππούς) καὶ οἱ (γιαγιά) μας, ἔχουν πιά ἔξαρφανιστῇ. 51) Ἀπὸ τὴν καλλιέργεια τῶν (κτῆμα) του κάλυπτε τὰ ἔξοδα του καὶ εἶχε καὶ ἀρκετά (περίσσευμα). 52) Τὰ ἑλληνικὰ (γράμμα) δὲν σημείωσαν σημαντική πρόοδο κατά τὴν ἐποχή τῆς τουριστικής πορείας τοῦ ἀνθρώπου. 53) Ἡ πάλη τοῦ (πνεῦμα) μὲ τὴν ψλιχτηρίζει τὴν πολιτιστική πορεία τους ἀνθρώπους. 54) Τὰ διάφορα πολιτικά (κόμμα) ἔκθέτουν τὰ προεκλογικά τους (πρόγραμμα). 55) Τὰ (στόμα) δύλων ἔμεναν κλειστὰ στὰ ἐπανειλημμένα (έρωτημα) μας. 56) Ἡ παραγωγή

ἡλεκτρικοῦ....(ρεῦμα) σημείωσε τεραστία αὔξησι τὰ τελευταῖα ἔτ-. 57) Τὰ σύνεργα- τῶν....(παπουτσής) ἔχουν ίδιαίτερα(ὄνομα) ποὺ συνήθως δὲν εἶναι γνωστὰ στοὺς πολλούς. 58) Σήμερα ἔχουμε....(μουσαφίρης) στὸ σπίτ-. 59) Τοῦ ἀρέσουν ὑπερβολικά οἱ....(κεφτές) καὶ οἱ καλοὶ....(μεζές). 60) Δὲν εἶναι καλὸ γιὰ μιὰ γυναῖκ- νὰ τὴν λένε....(γλωσσού) ή....(φωνακλού). 61) 'Ο γιατρὸς τοῦ σύστησε ν' ἀποφεύγῃ τὶς πολλές....(ζάχαρη). 62) Λόγω τῆς θαλασσοταραχ- ἀπαγορεύτηκαν ὅλοι οἱ(πλοῦς). 63) Τὸ πλοῖ- ἐπέτυχε τὸν διάπλ- τοῦ στενοῦ ἐντὸς δύο ώρ-.

Άσκησις 48 (§§ 81-86).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῶν ίδιοκλίτων οὐσιαστικῶν. Νὰ συμπληρωθοῦν ἐπίσης τὰ ὑπάρχοντα ισοσύγχρονα καὶ ἀνισοσύγχρονα δίπτωτα.

- 1) Οἱ Ἀθηναῖοι στὸν Μαραθῶνα δὲν πολέμησαν μόνο γιὰ τὰ....(συμφέρον) τῆς....(πόλι) τοὺς, ἀλλὰ γιὰ ὄλοκληρη τὴν Ἑλλάδα. 2) Τὰ ἐπίθετ- τοῦ Θεοῦ Ἀπόλλωνος — Λυκηγενής, Λύκιος, Φοῖβος κ.ἄ. — μᾶς τὸν παρουσιάζουν ὡς θεὸν τοῦ....(φῶς) καὶ τῆς καθαρότητος. 3) Ἐκτὸς τῶν οὐρανίων θεῶν τοῦ....(φῶς), ὑπῆρχαν καὶ οἱ θεοὶ τῶν....(ὕδατο). 4) 'Ο κατ' ἔξοχὴν τόπος λατρεί- τοῦ Ἡφαίστου ὑπῆρξε ή Λῆμνος, ὅπου ἀντικατέστησε μιὰ προελληνικὴ θεότητα τοῦ....(πῦρ). 5) Ἐδήλωσε ἐπισήμως πῶς ή ἔταιρί- του δὲν εἶναι σὲ....(θέσι) νὰ φέρῃ εἰς....(πέρας) τὰ ἕργ- ποὺ ἔχει ἀναλάβει. 6) Τὰ....(προϊόν) τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανί- δὲν ἐπαρκοῦν νὰ καλύψουν τὶς ἀνάγκ- τῆς χώρ- μας. 7) Τὰ διάφορα....(δέκα) βλάπτουν τὸν δργανισμὸν καὶ πρέπει ν' ἀποφεύγωνται συστηματικά. 8) Στὴν μάχ- τῶν....(Θερμοπύλες) τὸ πλῆθ- τῶν....(βέλος) καὶ τῶν....(δόρυ), ποὺ ἔριχναν οἱ Πέρσ- κατὰ τῶν Ἐλλήνων, ἔκρυβαν κυριολεκτικὰ τὸ....(φῶς) τοῦ ἥλιου. 9) Πολλοὶ ὑποστηρίζουν ότι ή ἀγωγ- τῶν παιδ- εἶναι καθαρῶς....(θέμα)....(περιβάλλον). 10) Σιγὰ-σιγὰ τὰ μυστικ- τοῦ (σύμπαν) ἀρχίζουν ν' ἀποκαλύπτωνται στὸν κυρίαρχο ἄνθρωπο. 11) 'Ο ἀξιωματικὸς διέταξε τοὺς στρατιῶτ- νὰ ἀρχί- σουν....(πῦρ). 12) Εἶπε πῶς τοῦ κόπηκαν τὰ....(ἡπαρ) ἀπ-

τὸν φόβο του, ὅταν ἀκούσεις γι' αὐτὸν τὸ περιστατικόν. 13) Γι' αὐτὴν τὴν θέσην ἀπαιτοῦνται πολλὰ (προσόν). 14) Οἱ βιταμίνες τοῦ....(κρέας) ὡφελοῦν τὸν δργανισμὸν τοῦ ἀνθρώπου. 15) Ἡ νεολαίη ἀποτελεῖ τὴν χαρά τοῦ....(παρόν) καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ....(μέλλον). 16) Ἡ προφορά τῶν....(φωνῆς) στὴν ἑλληνικὴ δὲν παρέχει μεγάλες δυσκολίες. 17) Οἱ ἀρχαῖοι θεοί τοῦ Ὀλύμπου ἔπιναν τὸ γνωστό....(νέκταρ), γι' αὐτὸν κι ἐμεῖς σήμερα παρομοιάζουμε συχνά τὴν γεῦση τοῦ καλοῦ ποτού μὲ τὴν γεῦση τοῦ....(νέκταρ). 18) Στὴν ἐποχή μας ὑπάρχουν διάφορα εἴδη ἀσφαλείας: ἀσφάλεια-ζωή- καὶ θανάτου, ἀσφάλεια....(πῦρ), ἀσφάλεια-ταξιδιού. 19) Ἡ διάκρισις τοῦ....(ὖν) ἀποτελεῖ βασικὴ ἔννοια- τῆς φιλοσοφίας. 20) Ἡ διάρκεια-ένδος....(καθηεστώς) ἐχθρικοῦ προὸς τὰ ἔθνικά....(συμφέρον) δὲν μπορεῖ νὰ είναι μεγάλη. 21) Τὸ ἐργοστάσιο....(ἀεριόφως) ἀνήκει στὸν Δῆμο. 22) Οἱ μάντεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος πίστευαν ὅτι ἔγουν τὴν ίκανότητα νὰ προλέγουν τὰ....(μέλλον).

Ἄσκησις 49.

Οἱ προτάσεις τῶν ἀσκήσεων 47 καὶ 48 νὰ μετατραποῦν ἀναλόγως σὲ πληθυντικὸν ἢ ἔνικόν (ἄν εἰναι σὲ ἔνικὸν νὰ γίνονται σὲ πληθυντικὸν καὶ ἀντιστρόφως). Νὰ γίνονται, δηποτεν, χρειάζεται, οἱ ἀπαιτούμενες ἀλλαγές.

Β' ΚΛΙΣΙΣ: ΤΡΙΠΤΩΤΑ

Ίσοσύλλαβα.

1. -ος

-ος / -ου / -ο(ν) -οι / -ων / -ους

§ 87.

a. Ἄρσενικά

ό	ποταμ-ός	δρόμ-ος	ἄνθρωπ-ος
τοῦ	ποταμ-οῦ	δρόμ-ου	ἄνθρωπ-ου
τὸν	ποταμ-ὸ(ν)	δρόμ-ο(ν)	ἄνθρωπ-ο(ν)
οἱ	ποταμ-οὶ	δρόμ-οι	ἄνθρωπ-οι
τῶν	ποταμ-ῶν	δρόμ-ῶν	ἄνθρωπ-ῶν
τοὺς	ποταμ-οὺς	δρόμ-ους	ἄνθρωπ-ους

"Ομοία κλίνονται δλα τὰ ἀρσενικὰ δύναματα σὲ -ος, τὰ δύποια μπορεῖ νὰ είναι δξύτονα, παροξύτονα ή προπαροξύτονα.

Κατὰ τὸ ποταμ-ός: βαθμός, γιατρός, γιός, γκρεμός, δισταγμός, καημός, καιρός, καιρός, κυνηγός, λαιμός, λαός, λογαριασμός, δπλισμός, οδρανός, πυροβολισμός, σεισμός, σκοπός, σταθμός, στεναγμός, σφυγμός, χαμός κ.ἄ.

Κατὰ τὸ δρόμ-ος: γέρος, δρομίσκος, ἥλιος, θρόνος, κάμπος, λόγος, πάγος, στόλος, ταχυδρόμος, ώπνος, φάρος, φιλαράκος — Γιώργος, Μάρκος, Νίκος κ.ἄ.

Κατὰ τὸ ἄνθρωπ-ος: ἄνεμος, δάσκαλος, δήμαρχος, διάδρομος, ἔμπορος, ἔφηβος, θάνατος, θόρυβος, κάτοικος, κίνδυνος κ.ἄ.

§ 88. β. Θηλυκά

ἡ	όδ-ός	ψῆφ-ος	μέθοδ-ος
τῆς	όδ-οῦ	ψῆφ-ου	μεθόδ-ου
τὴν	όδ-ὸ(ν)	ψῆφ-ο(ν)	μέθοδ-ο(ν)
οἱ	όδ-οὶ	ψῆφ-οι	μέθοδ-οι
τῶν	όδ-ῶν	ψῆφ-ῶν	μεθόδ-ῶν
τὶς	όδ-οὺς	ψῆφ-ους	μέθοδ-ους

"Ομοια κλίνονται δλα τὰ δξύτονα, παροξύτονα καὶ προπαροξύτονα θηλυκὰ σὲ -ος.

Κατὰ τὸ δδ-ός: ἀεροσυνοδός, αἰσθητικός, ἀτραπός, ἐπωδός, θαλαμηγός, κιβωτός, κριτικός, μαθηματικός, μηχανικός, δδηγός, σορός, τιμωρός, χημικός κ.ἄ.

Κατὰ τὸ ψηφ-ος: ἀκτινολόγος, ἀρχαιολόγος, βρεφοκόμος, βυθοκόρος, γλωσσολόγος, δικηγόρος, διχοτόμος, δολοφόνος, θαλαμηπόλος, ἰδεολόγος, κοινωνιολόγος, λεωφόρος, μικροβιολόγος, νῆσος, παθολόγος, — Ἀνδρος, Κύπρος, Νάξος, Πάρος, Ρόδος κ.ἄ.

Κατὰ τὸ μέθοδ-ος: ἄβυνσσος, ἄσφαλτος, βερζινάκατος, διάμετρος, δίοδος, ἐγκύκλιος, εἴσοδος, ἔρημος, ἥπειρος, παιδίατρος, παοάγραφος, περιμέτρος, περόπολος, σύγκλητος, σύνεδρος, ὑπάλληλος, ὑπήκοος, ὑφίλιος, φίλαθλος, φιλόλογος κ.ἄ.

Παρατήρησις. Τὰ ἐπαγγελματικά, κυρίως, δνόματα σὲ -ος λόγω τῆς φύσεώς τους ἀνήκουν καὶ στὰ δύο γένη (ἀρσενικά—θηλυκά): δ-ή δικηγόρος, μικροβιολόγος, ὑπάλληλος—κάτοικος κ.ἄ.

§ 89. Ἡ ἑνικὴ κλητικὴ τῶν δνομάτων αὐτῶν λήγει κανονικῶς σὲ -ε: *κύριε, πρόεδρε, γιατρέ,* (πλὴν τῶν περισσοτέρων βαφτιστικῶν δνομάτων ποὺ λήγουν σὲ -ο: *Γιώργο, Νίκο, Πέτρο κλπ.*).

§ 90. Στὴν δνομαστικὴ πληθυντικοῦ τῶν θηλυκῶν χρησιμοποιεῖται συχνὰ τὸ ἄρθρο αἱ, ιδίως ὅταν ὑπάρχῃ φόβος συγχύσεως.

ἡ φιλόλογος — αἱ φιλόλογοι (γιατὶ καὶ: οἱ φιλόλογοι)

ἡ ὑπάλληλος — αἱ ὑπάλληλοι (γιατὶ καὶ: οἱ ὑπάλληλοι) κλπ.

§ 91. Τῶν προπαροξυτόνων δνομάτων ὁ τόνος στὴν ἑνικὴ γενικὴ καὶ στὶς πλάγιες πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ (γεν., αἰτ.) κανονικῶς κατεβαίνει στὴν *παραλήγουσα* (διότι ἡ λήγουσα εἶναι μακρόχρονη).

ὁ ἀνθρωπος· τοῦ ἀνθρώπου, τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ἀνθρώπους
ἡ ὑπάλληλος· τῆς ὑπαλλήλου, τῶν ὑπαλλήλων, τὶς ὑπαλλήλους.

"Ωρισμένα πολυσύλλαβα, συνήθως σύνθετα δνόματα, καὶ ἐπίσης οἱ νεώτερες δημοτικὲς λέξεις ἔχουν γενικῶς τὴν τάσιν μὴ κινοῦν τὸν τόνο τους.

παλιόκαιρος· παλιόκαιρου, παλιόκαιρων, παλιόκαιρους.

Ἐτσι καὶ τά: ἀντίλαλος, κεφαλόπονος, οὐλέφταρος, λεβεντόγερος, λουλουδόκηπος, ξερόχαμπος, παλιόδρομος, πονόδοντος, φτωχότοπος, ψεύταρος κ.ἄ.

2. -τής

§ 92. -τής / -τοῦ / -τῆ(ν) -ταὶ / -τῶν / -τὰς

ό καθηγη-τής	οἱ καθηγη-ταὶ (-τὲς)
τοῦ καθηγη-τοῦ (-τῆ)	τῶν καθηγη-τῶν
τὸν καθηγη-τὴ(ν)	τὸν καθηγη-τὰς (-τὲς)

Ομοια κλίνονται τὰ ἀρσενικὰ δξύτονα κυρίως δνόματα σὲ -τής: ἀγωνιστής, ἀθλητής, ἀριθμητής, βούλευτής, διευθυντής, δικαστής, διοικητής, ἔξεταστής, ἐπιθεωρητής, ἐπιμελητής, ἐρευνητής, ἐφοπλιστής, θεατής, ἰδρυτής, καλλιεργητής, μηνυτής, περιηγητής, πωλητής, σπουδαστής, συζητητής κ.ἄ.

Ἐξαιροῦνται ώρισμένες νεώτερες δημοτικές λέξεις: γανωματής, μπαλωματής, σταυρωτής κλπ. (βλ. ἀνωτ. ἀνισοσύλλαβα δίπτωτα σὲ -ης, § 72).

§ 93. Ἐπίσης καὶ πολλὰ ἄτονα σὲ -της (ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν λογία ἡ τὴν ἀρχαία γλῶσσα): ἐκδότης, ἐξώστης, ἐπόπτης, ἐργοδότης, ἡγέτης, θιασώτης, ἴδιοκτήτης, νομοθέτης, παραλήπτης, συντάκτης, τραπεζίτης κ.ἄ. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ οὐσιαστικὰ σὲ -άρχης: γυμνασίαρχης, δασάρχης, ἱεράρχης, λιμενάρχης, πλωτάρχης, προσωπάρχης, συνταγματάρχης, τελετάρχης κ.ἄ.

Τὰ δνόματα αὐτὰ κινοῦνται συχνὰ καὶ ώς ἰσοσύλλαβα δίπτωτα σὲ -ης (βλ. ἀνωτ. § 55).

§ 94. Ἡ κλητικὴ τῶν δνομάτων αὐτῶν λήγει κανονικὰ σὲ -ά: (Κύριε) διευθυντά, διοικητά, καθηγητά, συνταγματάρχα.

· Ασκήσεις τριπτώτων

“Ασκησις 50 (§§ 87-94).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῶν τριπτώτων οὐσιαστικῶν. Ἐπίσης νὰ συμπληρωθοῦν τὰ ύπάρχοντα ἰσοσύγγενα καὶ ἀνισοσύγγενα δίπτωτα.

- 1) Μιὰ περαστικὴ βενζινάκατ-, ποὺ ἔσπευσε στὸν τόπο....(ναυάγιο), ἔσωσε ἀπὸ βέβαιον θάνατο- πολλοὺς ναυαγούς.
- 2) Ἡ διάμετρος τοῦ....(στάδιο) φτάνει τὰ ἐκατὸν εἴκοσι μέτρα. 3) Στὸ περισκόπιο κράτη- ἡ φρουρή τοῦ Βασιλέως εἶχε μεγάλα προνόμια, γι' αὐτὸν ἐπικεφαλῆς της ἦταν ὁ μεγαλύτερος ἀξιωματοῦχος αὐλῆς. 4) Ὁλόκληρη ἡ ὑφήλιος παρακολουθεῖ μὲ ἀγωνία τὸν κίνδυνον- τῆς κηρύξεως ἐνὸς νέου παγκοσμίου....(πόλεμος). 5) “Ολοι οι βαθμοί-, ποὺ πῆρε στὶς ἔξετάσεις του, εἶναι κάτω ἀπὸ τὴν βάση. 6) Τὸ κείμενο του διαιρεῖται σὲ πέντε (παράγραφος). Κάθε παράγραφος περιλαμβάνει περίπου δύο μὲ τρεῖς προτάσεις. 7) Ὁ λόγος τοῦ....(πρόεδρος) ἐντυπωσίασε τοὺς....(παριστάμενος) καὶ καταχειροκροτήθηκε. 8) Εἶναι καὶ οἱ δύο γιατροί. Ἡ σύζυγος του σπουδασε παθολόγη-, ἐνῶ ὁ ἴδιος εἶναι παιδίατρος. 9) Οι ἀθλητές τοῦ....(Μαραθώνιος) ζεκίνησαν στὶς δύο καὶ μισή ἀπὸ τὸ δύσμπιαικὸ στάδιο. 10) Καθῆκαν κάθε εὐσυνειδήτου δικαστή- εἶναι νὰ κρίνῃ ἀμερόληγπτα τοὺς....(κατηγορούμενος). Γιὰ τὸν δικαστή πρέπει νὰ ισχύη τὸ (δόγμα) διτι «ό κατηγορούμενος εἶναι ἀθῶς, μέχρις ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου». 11) Ὁ πρύτανος τοῦ.... (Πανεπιστήμιο) καὶ ἡ σύγχλητη ὑποδέγμητηκαν γιὰ τοὺς πρωτοετεῖς φοιτητές τοῦ νέου πανεπιστημιακοῦ ἔτου. Ὁ πρύτανος ἐκφώνησε (ἐξεφώνησε) ἔναν θερμὸ λόγο- καὶ χαιρέτισε τὴν εἰσοδοῦ τοῦ νέου....(αἴμα), διποιεῖ, στὸ Πανεπιστήμιο- μας. 12) Οι ἀκροατές τοῦ φαδιοφωνικοῦ σταθμοῦ παρακολούθησαν γιὰ τοὺς μιὰ χρούμενη ἑορταστικὴ ἐκπομπὴν εὐκαιρία τῶν....(Χριστούγεννα). 13) “Ολοι οι υπάλληλοι- καὶ αἱ υπάλληλοι τοῦ υπουργείου διάβασαν τὴν ἐγκύρωτη τοῦ νέου υπουργοῦ, μὲ τὴν ὄποια τοὺς καλεῖ νὰ τὸν βοηθήσουν στὸ βαρύν του. 14) «Κύριε- διευθυντέ-», εἶπε, «Θὰ μου ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ζητήσω μιὰ μικρὴ αὔξηση τοῦ μισθοῦ μου, γιατὶ τὰ (χρῆμα)

ποὺ παίρνω δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ τὶς ἀνάγκη- μου. 15) Θὰ ἀκολουθήσουμε τὴν ἔθνικὴ ὁδό-, γιὰ ν' ἀποφύγουμε τὸν παλιόδρομο-, ποὺ μᾶς χάλασε τὸ αὐτοκίνητ- τὴν ἄλλη φορ-. 16) Οἱ καλλιεργητ- θὰ ἔνισχυθοῦν μὲ δάνει- τῆς Ἀγροτικῆς (Τράπεζα), γιὰ ν' ἀντιμετωπίσουν τὰ ἔξοδ- τῶν νέων καλλιεργητικῶν (μέθοδος). 17) Αἱ ἐπιστήμονες αἰσθητικ- μποροῦν πλέον, κατόπιν (ἀδεια) τοῦ ὑπουργεί- Προνοί- νὰ διευθύνουν μόνες τους τὰ λεγόμενα ἴνστιτοῦ- καλλον-. 18) Οἱ ξένοι περιηγητ-, ὅπως εἶναι ὁ ἐλληνικὸς ὅρος γιὰ τὴν λέξη- τουρίστ-, μποροῦν, μὲ τὴν ἀνακατασκευ- τῶν μεγάλων δρόμων καὶ τῶν ἔθνικῶν ἀρτηρι-, νὰ ἐπισκέπτωνται ἄνετα κάθε γωνι- τῆς Ἑλλάδος. 19) 'Ο ἀριθμητ- ἐνὸς....(κλάσμα) εἶναι συνήθως μικρότερος τοῦ παρονομαστ-. 20) "Ολος ὁ γυναικόκοσμος- τῆς....(πρωτεύουσα) ζεχύνεται τὶς μέρη- τῶν ἑορτ- στὰ ἐμπορικὰ μαγαζ- τῆς ὁδού- 'Ερμοῦ γιὰ νὰ κάνῃ τὰ φώνι- του. 21) 'Ισχυροὶ σεισμ- συγκλόνισαν χτές τὴν νύχτα τὴν περιοχ- τῆς Δυτικῆς (Πελοπόννησος). 22) Τὰ χειρόγραφ- τῆς βιβλιοθήκ- βρίσκονται στὴν διάθεσι τῶν διαφόρων μελετητ- ἢ ἐρευνητ- ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ αὐτὰ τὰ....(θέμα). 23) «Παπαδόπουλ-», ρώτησε ὁ δάσκαλος, «πές μας ἐσὺ πόσες καὶ ποιές εἶναι οἱ ἥπειρ- τῆς....(γῆ)». 24) Αἱ φιλόλογ- βάσει ἐνὸς τελευταίου νόμου, θὰ μποροῦν νὰ φτάνουν μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ γενικοῦ ἐπιθεωρητ-. 25) 'Η νῆσος Ρόδος μαζὶ μὲ τὴν Κέρκυρ- συγκεντρώνουν κάθε χρόνο- τὸν μεγαλύτερο ἀριθμοῦ- ξένων (τουρίστας). 26) Κύρι- ἐπιθεωρητ-, παρακαλῶ νὰ ἔξετάσετε μὲ ἐπιείκει- τὴν περίπτωσι αὐτοῦ τοῦ μαθητ-. 27) Οἱ ίκανότητες ἐπιβολ- καὶ πειθ- ἀποτελοῦν κύρια (προσόντων) τοῦ ἡγέτη-. 28) 'Η θεραπεί- τοῦ (πονόδοντος) ἐπιτυγχάνεται ἀμέσως μ' αὐτὸ τὸ φάρμακ-. 29) 'Ο ἀντίλαθ- τῆς φων- τῆς Γκόλφ- ἔφτανε μέχρι τὴν ἄκρη- τῆς χαράδρου-. 30) 'Ο 'Απόλλων ἥταν γι- τῆς Λητ-. 31) Κατόπιν ἐντολ- τοῦ γυμνασιάρχ- οἱ καθηγητ- ὀργάνωσαν εἰδικὰ φροντιστήρι- γιὰ τοὺς ἀδυνάτους μαθητ-. 32) 'Αντιπρόσωπ- τῶν σπουδαστ- ἀνέπτυξαν στὸν ὑπουργ- τῆς Παιδεί- διάφορα (αἴτημα). 33) Τὸ χράτ- δείχνει ίδιαιτέρο ἐνδιαφέρ- γιὰ τοὺς ίκανούς ἀθλητ-. 34) 'Η μετατροπ- τοῦ (σχέδιο) δὲν συμφέρει τοὺς ίδιοι κτήτη- τῶν (οἰκήπεδο). 35) Οἱ λόγο- τοῦ σοφοῦ ιεράρχ- προξένησαν μεγάλη ἐντύπωσι στὸ (ἐκκλησίασμα).

**Ασκησις 51 (§§ 87-94).*

Iστορία καὶ Μνημονογία

Οι ἀρχαῖοι ἑλληνικοὶ μῦθοι μίλουσαν μὲθαυμασμού- γιὰ τὸν πανίσχυρο βασιλέα τῆς Κρήτης Μίνωα, ὁ ὄποιος μὲ τὸν στόλον του κυριάρχησε στὴν Θάλασσα-, ἀφοῦ τὴν ἀπάλλαξι ἀπὸ τοὺς πειρατατ., καὶ κατέστησε τὶς περισσότερες πόλεις τῆς κυρίως Ἑλλάδος φόρο- ὑποτελεῖς στὸ κράτος του. Οἱ ἔδιοι μῦθοι ἀνέφεραν γιὰ τὸν περίφημο Λαζόρινθο- στὴν Κνωσσο- καὶ γιὰ τὸν Μινώταυρο-, τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο....(τέρας), ποὺ σκότωσε ὁ Θησεὺς καὶ ἀπάλλαξε τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τὸν φρικτὸ φόρο-, νὰ προσφέρουν ἑφτὰ νέοι καὶ ἑφτὰ νέες. Οἱ μῦθοι αὐτοὶ εἶναι ζωντανὴ ἀπίγχησις ἐποχοπολὺ παλαιᾶς στὴν νῆσο-, φανερώνουν δὲ ἔναν κόσμο-, ὁ ὄποιος ἀρχικὰ δὲν εἶχε τίποτε τὸ κοινὸ μὲ τοὺς "Ἑλληνες. Συστηματικές ἀρχαιολογικές ἔρευν- στὴν νῆσο-, καθὼς καὶ στὰ μεγάλα κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ μὲ τὰ ὄποια ἡ Κρήτη ἤρθε σὲ ἐπικοινωνί-, ἐπιβεβαίωσαν ὅσα ἀναφέρει ἡ παλαιὰ παράδοσις γιὰ τὸν τόπο. 'Απ' ὅλ' αὐτὰ φάνηκε ὅτι ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς πολιτισμός δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ἀνεξάρτητο....(δημιουργημα) σ' ὅλες του τὶς ἐκδηλώσεις. Οἱ πρῶτοι "Ἑλληνες ποὺ ἤρθαν στὴν Ἑλλάδα, παρέλαβαν ἐδῶ στοιχεῖα τοῦ παλαιοτέρου πολιτισμοῦ, ποὺ βρῆκαν ἐδῶ. Μὲ τὴν δημιουργική τους δύναμιν ἔδωσαν στὸν πολιτισμοῦ αὐτὸν νέα ζω- καὶ ξεχωριστὴ πρωτοτυπί-. "Ετσι μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι οἱ "Ἑλληνες σὲ πολλὰ σημεῖα ὑπῆρχαν ἀριστοί μαθητ- παλαιοτέρων πολιτισμένων....(λαός), μὲ τοὺς ὄποιούς ἤρθαν σὲ ἐπαφή-. Οἱ ἀνασκαφ- στὴν Κνωσσο- ἀπὸ τὸν "Ἐβανς, στὰ Μάλλια ἀπὸ Γάλλους ἐπιστήμονες καὶ στὴν Φαιστο- ἀπὸ Ιταλούς ἀρχαιολόγ- , ἔφεραν στὸ....(φῶς) ἀνάκτορο- βασιλέων, ποὺ μαρτυροῦν καθαρὰ τὴν λαμπρότητα τοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὄποιος ἀνθίσει ἐδῶ, στὴν νῆσο- (τῶν μακάρων), ὅπως ὀνόμασαν οἱ ἀρχαῖοι "Ἑλληνες τὴν Κρήτη- γιὰ τὴν προνομιακὴ θέση- καὶ τὸ ωραῖο....(κλῆμα) της.

Γ' ΚΛΙΣΙΣ: ΜΕΙΚΤΑ

§ 95. Τὰ οὐσιαστικὰ τῆς κλίσεως αὐτῆς ὀνομάζονται μεικτά, γιατὶ στὸν ἑνικὸ μὲν κινοῦνται ως τρίπτωτα, στὸν δὲ πληθυντικὸ ως δίπτωτα.

Ο ἑνικὸς ἀριθμὸς τῶν οὐσιαστικῶν αὐτῶν, στὴν γλῶσσα τῆς λογοτεχνίας καὶ τοῦ ἀπλουστέρου προφορικοῦ λόγου, εἰσῆλθε στὸ δίπτωτο σύστημα (Α' κλίσις)¹. Ἡτοι, ἥδη κατὰ τοὺς πρώτους μ.Χ. αἰῶνες, μετὰ τὴν ἀπόλυτην σύμπτωσιν τῆς αἰτιατικῆς τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων μὲ τὰ πρωτόκλιτα :

τὸν πατέραν, τὴν μητέραν = τὸν ταμίαν, τὴν ἡμέραν
ἀρχισαν νὰ μετασχηματίζωνται καὶ οἱ λοιπὲς πτώσεις τοῦ ἑνικοῦ τῶν τριτοκλίτων κατὰ τὰ πρωτόκλιτα. Τοῦτο ἔγινε 1) ἀφοῦ τὸ ν τῆς αἰτιατικῆς ἐπεκτάθηκε καὶ στὰ συμφωνόληκτα τριτόκλιτα κατὰ τὸν 3ο π.Χ. αἰῶνα : τὸν ἄνδραν, τὸν ἄρχονταν,
τὴν μητέραν, καὶ 2) ἀφοῦ, ἀργότερα, ἔπαισε ἡ διάκρισις μεταξὺ μακρῶν καὶ βραχέων φωνηέντων, δηλ. ἐπῆλθε ἐξίσωσις τῆς ποσότητος τῶν φωνηέντων. Ἐτσι, μετὰ τὴν σίγησι τοῦ ν, ἐλειτούργησε τὸ σχῆμα :

τὸν πατέρα, ὁ πατέρας, τοῦ πατέρα = τὸν ταμία, ὁ ταμίας, τοῦ ταμία
τὴν μητέρα, ἡ μητέρα, τῆς μητέρας = τὴν ἡμέρα, ἡ ἡμέρα, τῆς ἡμέρας².

Ἐν τούτοις, ἡ ἑνικὴ γενικὴ, μερικὲς φορές, διατηρεῖ καὶ στὴν περίπτωσι αὐτὴν τὸν ἀρχικὸ τῆς τύπο (πρβλ. §§ 54, 62).

§ 96. Τὰ περισσότερα δύναματα τῆς Γ' κλίσεως (μεικτὰ) κινοῦνται ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὸ παράδειγμα :

1. Ο πληθυντικός, ἀντιθέτως, τῶν παλιῶν πρωτοκλίτων συνέπεσε πρὸς τὰ τριτόκλιτα ἀπὸ πολὺ νωρίς κι ἐβοήθησε περαιτέρω στὴν διαμόρφωσι τοῦ ὅλου συστήματος.

2. Βλ. Γ. Χατζιδάκι, Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικά (MNE) 2, σελ. 7 κέξ.

ό αἰών	αἰώνας	οἱ αἰῶνες
τοῦ αἰῶνος	αἰώνα	τῶν αἰώνων
τὸν αἰώνα		τοὺς αἰῶνες
ή ἵδρυσις	ἵδρυσι	οἱ ἵδρυσεις
τῆς ἵδρυσεως	ἵδρυσεως / ἵδρυσης	τῶν ἵδρυσεων
τὴν ἵδρυσι		τὶς ἵδρυσεις

§ 97. Ἡ Γ' κλίσις περιλαμβάνει μόνον ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ποὺ λήγουν σὲ -ν, -ρ, -ς (-ξ, -ψ). Τὴν διαίρεσι τῶν ὀνομάτων σὲ ύποκατηγορίες βασίσαμε στὴν κατάληξι τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἑνικοῦ, γιατὶ ἡ πτῶσις αὐτὴ (μαζὶ μὲ τὴν ἑνική γενική) ἀποτελεῖ κυρίως τὸ σημεῖο, στὸ ὅποιο διαφέρουν τὰ μεικτὰ ἀπ' αὐτὰ ποὺ κινοῦνται καὶ ώς δίπτωτα.

§ 98. Ἡ αἰτιατικὴ πληθυντικοῦ τῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων τῆς κλίσεως αὐτῆς, σὲ λόγον ὑψηλοτέρου ὑφους, σχηματίζει καὶ τύπον σὲ -ας: τοὺς αἰῶνας, τοὺς ρήτορας, τοὺς παράγοντας.

Άνισοσύλλαβα.

A. Συμφωνόληκτα.

I. -ν

-ν / -ος / -α -ες / -ων

§ 99. a. Μονόθεμα.

ό αἰών	πυρὴν	τιτὰν
τοῦ αἰῶν-ος	πυρῆν-ος	τιτᾶν-ος
τὸν αἰών-α	πυρῆν-α	τιτᾶν-α
οἱ αἰῶν-ες	πυρῆν-ες	τιτᾶν-ες
τῶν αἰών-ων	πυρῆν-ων	τιτᾶν-ων
τοὺς αἰῶν-ες	πυρῆν-ες	τιτᾶν-ες

Κατὰ τὸ αἰών κλίνονται α) τὰ δξύτονα ἀρσενικὰ (προσηγορικὰ καὶ κύρια) σὲ -ών: ἀγών, ἀρραβών, κυκεών, κυκλών,

δρυζών, χειμών, χιτών — 'Ελικών, Κιθαιρών, Μαραθών κ.ά. (έξαιρούνται καὶ γράφονται μὲ -ο- στὶς λοιπὲς πλὴν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς πτώσεις τά : ἥγεμών, κανών, κηδεμών καὶ συνδαιτυμών — Μακεδών, Στρυμών καὶ μερικὰ ἄλλα):

β) τὰ παροξύτονα κύρια ὀνόματα : 'Απόλλων, Βόρων, Ζήρων, Κίμων, Νέρων, Πλάτων, Σόλων κ.ά. (έξαιρούνται τά : 'Αγαμέμνων, 'Αλιάκμων, 'Αριστογείτων, 'Ιάσων, 'Υπερόπερν καὶ μερικὰ ἄλλα).

Κατὰ τὸ πυρήν κλίνονται τά : κηφήν, σωλήν κ.ά., καθὼς καὶ τὸ δξύτονο μήν (μην-ός, μῆν-α — μῆν-ες, μην-ῶν, μῆν-ες).

Κατὰ τὸ τιτάν τά : μεγιστάν, παιάν.

§ 100. β. Διπλόθεμα.

ἡ εἰκὼν	ὅ ἄξων	παράγων	λιμὴν
τῆς εἰκόν-ος	τοῦ ἄξον-ος	παράγοντ-ος	λιμέν-ος
τὴν εἰκόν-α	τὸν ἄξον-α	παράγοντ-α	λιμέν-α
οἱ εἰκόν-ες	οἱ ἄξον-ες	παράγοντ-ες	λιμέν-ες
τῶν εἰκόν-ων	τῶν ἄξον-ων	παραγόντ-ων	λιμέν-ων
τις εἰκόν-ες	τοὺς ἄξον-ες	παράγοντ-ες	λιμέν-ες

Κατὰ τὸ εἰκὼν κλίνονται ὅλα τὰ δξύτονα θηλυκὰ (προσηγορικὰ καὶ κύρια) σὲ -ων : ἀμαζών, σιαγών, σταγών, τερηδών — 'Αλβιών, 'Ελασών, Καρχηδών, Χαλκηδών κ.ά. (έξαιρούνται τά : Βαβυλών, Κολοφών καὶ Σικυών).

Κατὰ τὸ ἄξων κλίνονται τὰ παροξύτονα ἀρσενικὰ προσηγορικὰ ὀνόματα (καὶ μερικὰ ἀντίστοιχα θηλυκὰ) σὲ -ων : ἀκτήμων (ὅ, ἡ), ἀρχιτέκτων (ὅ, ἡ), βραχίων, γείτων, γνώμων, δαιμῶν, ἐπιστήμων (δ, ἡ), θεράπων (ὅ, ἡ), κίον, πνεύμων, στήμων, τέκτων κ.ά. (έξαιρούνται τά : ἄμβων, εἴδων, καύσων).

Κατὰ τὸ παράγων κλίνονται (ὅλες οἱ οὐσιαστικοποιημένες μετοχές) : ἄρχων, γέρων, μέλλων, μεσάζων, δρῖζων κ.ά.

Κατὰ τὸ λιμήν τά : ἀδήν, αὐχήν, ποιμήν, πυθμήν, ύμην.

2. -ρ

-ρ / -ος / -α -ες / -ων

§ 101. a. Μονόθεμα.

ό λαμπτήρ	οί λαμπτῆρ-ες
τοῦ λαμπτῆρ-ος	τῶν λαμπτῆρ-ων
τὸν λαμπτῆρ-α	τοὺς λαμπτῆρ-ες

Κατὰ τὸ λαμπτήρ κλίνονται τά :

ἀνελκυστήρ, ἀντιδραστήρ, ἔλκυστήρ, κινητήρ, μαιευτήρ, μνηστήρ, ὁδοστρωτήρ, πυροσβετήρ, σπινθήρ, σωτήρ κ.ἄ.

§ 102. β. Διπλόθεμα.

ό πράκτωρ ἀστήρ	οί πράκτορ-ες ἀστέρ-ες
τοῦ πράκτορ-ος ἀστέρ-ος	τῶν πράκτορ-ων ἀστέρ-ων
τὸν πράκτορ-α ἀστέρ-α	τοὺς πράκτορ-ες ἀστέρ-ες

Κατὰ τὸ πράκτωρ κλίνονται τά : αὐτοκράτωρ, διδάκτωρ, εἰσπράκτωρ, ἡγγήτωρ, κοσμήτωρ, προπάτωρ κ.ἄ.

Κατὰ τὸ ἀστήρ τά : ἀήρ, αἴθήρ.

§ 103. "Ομοια κλίνονται καὶ τὰ ὄνόματα δικτάτωρ, δόκτωρ, πάστωρ, πραίτωρ, τὰ ὅποια εἶναι ἔσενικῆς προελεύσεως (μὲν μακρὸ ο : dictator, -ōris) καὶ κινοῦνται ἐπίσης καὶ ὡς μονόθεμα : δικτάκτωρ, δικτάκτωρ-ος κλπ.

3. -ς

-ς / -ος / -α -ες / -ων

a. Ὀδοντικά.

§ 104.

*Αρσενικά

ό ἔρως γίγας	οί ἔρωτ-ες γίγαντ-ες
τοῦ ἔρωτ-ος γίγαντ-ος	τῶν ἔρωτ-ων γιγάντ-ων
τὸν ἔρωτ-α γίγαντ-α	τοὺς ἔρωτ-ες γίγαντ-ες

Κατὰ τὸ ἔρως κλίνονται τά :

ἐνεστώς, ἴδρως, κόμις, λέβης, μύκης, τάπης — Τίγρης κ.ἄ.

Κατὰ τὸ γίγας τά : ἀνδριάς, ἐλέφας, ἵμας, κιλλίβας—Αἴας κ.ἄ.

§ 105.

Θ η λ υ κ ἄ

ἡ	όμας	ἐλπὶς	ἰδιότης
τῆς	όμάδ-ος	ἐλπίδ-ος	ἰδιότητ-ος
τὴν	όμάδ-α	ἐλπίδ-α	ἰδιότητ-α
οἱ	όμάδ-ες	ἐλπίδ-ες	ἰδιότητ-ες
τῶν	όμάδ-ων	ἐλπίδ-ων	ἰδιότητ-ῶν
τὶς	όμάδ-ες	ἐλπίδ-ες	ἰδιότητ-ες

Κατὰ τὸ ὄμᾶς κλίνονται τά : ἀμοιβάς, κοιλάς, λαμπάς, μονάς, νιφάς, παραστάς, παραφνάς, πεδιάς, τριάς, χιονοστιβάς κ.ἄ. Έπίσης τά : (δ, ή) μιγάς, νομάς, φυγάς.

Κατὰ τὸ ἐλπὶς τά : ἀφίς, βαθμίς, βαλβίς, Ἐλληνίς, ἡμερίς, θερμίς, λαβίς, ναναρχίς, πυξίς, σφραγίς, φορτηγίς, φωτοβολίς, χοροεσπερίς, τὸ παροξύτονον θέμις κ.ἄ.

Έπίσης τά : πολλὰ παροξύτονα θηλυκά σὲ -τις (ἀρσενικὰ -της), -τέχνις καὶ -άρχις :

ἀκροβάτις, διπλωμάτις, ἐπιβάτις, εὐεργέτις, ἐφευρέτις, ὁρειβάτις, συνεργάτις, συντάκτις — ἀριστοτέχνις, δεξιοτέχνις, ἐρασιτέχνις, καλλιτέχνις, λογοτέχνις — θιασάρχις κ.ἄ. Τὸ χάρις ἔχει χαρακτήρα τ (χάριτ-ος, χάρι(ν), χάριτ-ες, χαρίτ-ων, χάριτ-ες).

Κατὰ τὸ ιδιότης τά : ἀρχαιότης, γενναιότης, δημοσιότης, δραστηριότης, δυναμικότης, δυνατότης, ἔθνικότης, ἐλαστικότης, ἐργατικότης, κοιλότης, κυριότης, μαχητικότης, μονιμότης, οἰκειότης, δμοιότης, ποιότης, ποσότης, πραγματικότης, προσωπικότης, σκοπιμότης, σοβαρότης, τιμιότης, φυσικότης κ.ἄ.

β. Λαρυγγικά.

§ 106.

'Αρσενικά

ό	ἄνθραξ	λάρυγξ	οί	ἄνθρακ-ες	λάρυγγ-ες
τοῦ	ἄνθρακ-ος	λάρυγγ-ος	τῶν	ἀνθράκ-ων	λαρύγγ-ων
τὸν	ἄνθρακ-α	λάρυγγ-α	τοὺς	ἄνθρακ-ες	λαρύγγ-ες

Κατὰ τὸ ἄνθραξ: βάμβαξ, θώραξ, ἴεροκήρυξ, πᾶναξ κ.ἄ.

Κατὰ τὸ λάρυγξ καὶ τὸ φάρογξ.

§ 107.

Θηλυκά

ή	κλῖμαξ	σήραγξ	οἱ	κλίμακ-ες	σήραγγ-ες
τῆς	κλίμακ-ος	σήραγγ-ος	τῶν	κλίμακ-ων	σηράγγ-ων
τὴν	κλίμακ-α	σήραγγ-α	τὶς	κλίμακ-ες	σήραγγ-ες

Κατὰ τὸ κλῖμαξ τὸ ἔλιξ. Κατὰ τὸ σηράγξ τά: σάλπιγξ, φάλαγξ καὶ διῶρυξ (διώρυγος), πτέρυξ (πτέρυγος).

γ. Χειλικά.

§ 108.

ό	πρίγκιψ	οἱ	πρίγκιπ-ες
τοῦ	πρίγκιπ-ος	τῶν	πριγκίπ-ων
τὸν	πρίγκιπ-α	τοὺς	πρίγκιπ-ες

Κατὰ τὸ πρίγκιψ: κώνωψ, μόνωψ (δ, ή), χάλνψ (χάλνβος) κ.ἄ.

B. Φωνηεντόληκτα.

1. -ς

§ 109.

a. -εύς/-έως/-έα -εῖς/-έων

ό	γραμματ-εύς	οἱ	γραμματ-εῖς
τοῦ	γραμματ-έως	τῶν	γραμματ-έων
τὸν	γραμματ-έα	τοὺς	γραμματ-εῖς

"Ομοια κλίνονται τά: ἀποστολεύς, ἀρχιερεύς, βασιλεύς, γραφεύς, διερμηνεύς, δρομεύς, ἐκλογεύς, ἐξαγωγεύς, συγγραφεύς κ.ἄ.

β. -ις /-εως/-ι(ν) -εις /-εων

§ 110. Αρσενικά

ό πρύταν-ις	οί πρυτάν-εις
τοῦ πρυτάν-εως	τῶν πρυτάν-εων
τὸν πρύταν-ι(ν)	τοὺς πρυτάν-εις

Κατὰ τὸ πρύταν-ις τά : μάντις — Δούραβις, Τίβερις κ.ἄ.

§ 111. Θηλυκά

ἡ πόλ-ις	κυβέρνησ-ις	οἱ πόλ-εις	κυβερνήσ-εις
τῆς πόλ-εως	κυβερνήσ-εως	τῶν πόλ-εων	κυβερνήσ-εων
τὴν πόλ-ι(ν)	κυβέρνησ-ι(ν)	τὶς πόλ-εις	κυβερνήσ-εις

Κατὰ τὸ πόλ-ις τά : βάσις, δόσις, δρᾶσις, ἔλξις, θέσις, θλάσις, κάμψις, κλῆσις, κλίσις, κρίσις, λῆψις, λύσις, δψις, πρᾶξις, πτῆσις, ωῆξις, σῆψις, στάσις, σχέσις, τάξις, τάσις, τύχης, φράσις κ.ἄ.

Κατὰ τὸ κυβέρνησ-ις τά : αἴσθησις, ἀσκησις, αἴξησις, διαλρεσις, ἐνόχλησις, ἐξέτασις, ἐπέμβασις, ἐπίδρασις, ἐφεύρεσις, κατανόησις, κατάστασις, κατάσχεσις, κίνησις, ξενάγησις, παράκλησις, παρατήρησις, παρέλασις κ.ἄ.

§ 112. γ. -υς /-εως/-υ(ν) -εις /-εων

ό πῆχ-υς	οἱ πήχ-εις
τοῦ πήχ-εως	τῶν πήχ-εων
τὸν πῆχ-υ(ν)	τοὺς πήχ-εις

Κατὰ τὸ πῆχ-υς κλίνονται τὰ πρέσβυς καὶ πέλεκυς.

§ 113. Παρατήρησις. Στὰ συμφωνόληκτα μποροῦν νὰ περιληφθοῦν καὶ ώρισμένα δόνηματα ποὺ ἐμφανίζουν ίδιοτυπη κλίσι : μάρτυς (μάρτυρ-ος, μάρτυρ-α, μάρτυρ-ες, μάρτυρ-ων, μάρτυρ-ες) ἄναξ, χειρῶνας (ἄνακτ-ος, ἄνακτ-α κλπ.)· στὰ δὲ φωνηντόληκτα τά : ισχύς, ή (ισχύος, ισχύ-ν)· δμοια τὰ ἀχλὸς καὶ κλιτός· Πειραιεὺς (Πειραιῶς, Πειραιᾶ).

·Ασκήσεις μεικτών.

"Ασκησις 52 (§§ 95-113).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῶν μεικτῶν οὐσιαστικῶν. Νὰ συμπληρωθοῦν ἐπίσης τὰ ὑπάρχοντα δίπτωτα καὶ τρίπτωτα.

- 1) Στοὺς δημοσίους....(ἀγῶν) τῆς Ρώμ-, οἱ συγκλητικ-, οἱ ἀθλητ-, κάποτε καὶ οἱ καλλιτέχν- ἔπαιρναν φοδοστέφαν- ἀπ' τὸ γέρ- τῶν (ἀρχων). Ἡταν τοῦτο (δεῖγμα).... (εὐγένεια).
- 2) Θὰ χρειαστῇ ἡ γνώμ- εἰδικοῦ (ἐμπειρογνώμων), γιὰ νὰ σᾶς χορηγηθῇ ἡ σχετικὴ ἄδει (ἀνοικοδόμησις). 3) Στὴν Θεσσαλονίκ- θὰ συνέλθῃ τοῦ χρόν- μιὰ διεθνῆς ἐπιτροπ- ἀπὸ (ἐπιστήμων), γιὰ νὰ συζητήσῃ τοὺς ὅρ- (ἀνάπτυξις) ἐνὸς εὐρυτέρου (πνεῦμα) συνεργασί- μεταξὺ δλων τῶν (ἐπιστήμων) τοῦ κόσμ- 4) Τὸ ἀεροπλάν- κατέπεσε ἐξ αἰτί- βλάβ- τοῦ μεσαίου (κινητήρ) του. 5) Οἱ ἔλληνες (εἰσαγωγεὺς) ὑπόκεινται σὲ βαρεῖς φόρ- , ὅταν εἰσάγουν ὥρισμένα εἰδ- ποὺ χαρακτηρίζονται ὡς εἰδ- (πολυτέλεια). 6) Ἡ κόρ- ἐνὸς (κόμις) τοῦ Λουξεμβούργ- παντρεύτηκε τὶς προάλλες μὲ ἔναν πλούσιο βιομήχαν-. 7) Οἱ λογοτεχνικοὶ (συγγραφεὺς) χρησιμοποιοῦν συνήθως μιὰ γλώσσ- ποὺ ἀπέχει ὀφετὰ ἀπὸ τὸν κοινὸ λόγ- ἐνὸς λα-. 8) Στὴν πρώτη (βαθμὶς) τῆς μέσης παιδεί-, ποὺ λέγεται γρυμάσι-, ἐπιχειρεῖται ἡ παροχ- μιᾶς γε- νικωτέρας (μέρφωσις) σὲ δσους δὲν πρόκειται νὰ συνεχίσουν ἀνώτερες σπουδ-. 9) Οἱ (ἰκανότης) τῆς (καλλιτέχνις) θεωρήθηκαν ἐξαιρετικὲς ἀπὸ τοὺς κριτικ-, ποὺ προέβλεψαν λαμπρὸ (μέλλον). 10) Οἱ (δυνατότης) (χρησιμοποίησις) τοῦ (ἄνθρωπος) σὲ γημικὰ (παρασκεύασμα) εἶναι πολὺ μεγάλες. 11) Ἡ σειρ- τῶν (λέξις) καὶ γενικὰ ἡ δομ- τῆς (φράσις) στὰ ἔλληνικὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ μεγάλη ἐλευθερί-. 12) Προκειμένου νὰ κάνουμε μιὰ πρόσθεσ-, τοποθετοῦμε τὶς (μονάς) κάτω ἀπ' τὶς (μονάς), τὶς (δεκάς) κάτω ἀπ' τὶς (δεκάς), τὶς (έκατοντάς) κάτω ἀπ' τὶς (έκατοντάς) καὶ οὕτω καθεξῆγις. 13) Ἡ Σπάρτ- πολέμησε τοὺς (τύ- ραννος), ὁσάκις τῆς δόθηκε εὐκαιρί-, λόγω τοῦ μίσ- της πρὸς τὶς πολιτικές τους (ἀντίληψις). Στὴν Σπάρτ- δφείλε-

ται ή πτωσ- τῆς (τυραννίς) στὴν (Σικυών), ὅπως ἀναφέρει ἔνας πάπυρ- ποὺ βρέθηκε πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόν-. 14) Οἱ (ἀκτὶς) τοῦ δυνατοῦ καὶ πολύχρωμου (φῶς) τῶν (προβολεύς) ἔδιναν ἴδιαιτερη αἴγλ- στὸ μημεῖ- καὶ προέβαλλαν ὅλες τὶς ἀρχιτεκτονικές του λεπτομέρει-. 15) Ὁ τίτλοῦ (διδάκτωρ) ἀπονέμεται ἀπὸ τὶς διάφορες πανεπιστημιακὲς σχολ- στοὺς (συγγραφεὺς) πρωτοτύπων ἐπιστημονικῶν ἑργα- σι-, ποὺ προάγουν τὴν ἐπιστήμη- καὶ ποὺ ὄνομάζονται διδακτο- ρικὲς διατριβ-. 16) Τόσο τὸ (ὄνομα) τοῦ (ἀποστολεύς) ὅσο καὶ τὸ (ὄνομα) τοῦ παραλήπτ- μιᾶς ἐπιστολ- πρέπει νὰ γράφωνται καθαρὰ κι εὐανάγρωστα, ὥστε νὰ διευκολύνεται ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσί-. 17) "Ἐνας δυνατὸς (κυκλὼν) (τα- χύτης) ἐκατὸ (χιλιόμετρο) ἐπλήξε τὰ πλοῖ- τὰ διασχίζοντα τὸν Ἀτλαντικὸ ὥκεαν-. 18) Τὴν ἐκπομπ- γράφει καὶ παρουσιάζει ἔνας γρωστὸς ἡθοποι- τοῦ (Θέατρο), μὲ (συνεργάτης) δύο ἐπίσης γρωστὲς ἡθοποι- τῆς Κρατικῆς Σκην-. 19) Τὴν ἀσθένει- αὐτὴν προκαλοῦν διάφοροι (μύκης) τοῦ νερ- τῆς (θάλασ- σα) καὶ τῶν (λίμνη) καὶ τοῦ μολυσμένου (ἀκήρ) ὠρισμένων βιομηχανικῶν περιοχ-. 20) Ἡ (ἐμφάνισις) τοῦ (ἐλέφας) στὸ τσίρκο- σκέρπισε μεγάλη χαρ- σὲ μικροὺς καὶ μεγάλους. 21) Οἱ πολιτικοὶ (φυγάς) προσπάθησαν νὰ πετύχουν τὸν ἐπαναπατρισμ- τοὺς μὲ διάφορα μέσ-. 22) Ἡ βελόν- τῆς (πυ- ξὶς) χάλασε κι ὁ πλοίαρχ- πρὸς στιγμ- ἔχασε τὸν προσανατολισμ- τού. 23) Τὰ ἀεροπλάν- τῆς ἔταιροι- αὐτῆς ἐκτελοῦν κανονικὲς πτήσ- μεταξὺ (Ἀθῆναι) καὶ Νέας Ὑόρκ-. 24) Μείναμε μὲ τὶς καλύτερες (ἐντύπωσις) ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψ- μας στὴν χώρ- σας. 25) Κτήρι- σὰν τὸ Δημαρχεῖ- τῆς Στοκχόλμ-, τέτοια, ποὺ ὁ λα- μέσσα στὶς αὐλ- καὶ τὶς (ἀψίς) του νὰ μένῃ ὕρ- πολλές, νὰ αἰσθάνεται ὅ,τι οἱ (ἀρχιτέκτων) προνόησαν γι' αὐτόν, νὰ διδάσκεται (ώραιότης), νὰ διαισθάνεται τὸ κάλλο- τῆς ἀρχιτεκτονικ-, νὰ νοιώθῃ τὸν σκοπ- τῆς τέχν-, εἶναι, ἀληθινά, σπάνια. 26) Οἱ φιλόσοφ- μιλοῦν πολὺ λίγο. (χάρις), λοιπόν, ὀφείλω στὸν παγκόσμιο φιλόσοφ- τῆς Ἀγγλί-, τὸν Ράσελ, γιατὶ δέχτηκε νὰ τοῦ διαταράξουμε τὴν ἡσυχί- καὶ νὰ ζήσουμε λίγες στιγμ- στὸν (αἰθήρ) τῆς (σκέψις) του. 27) "Οπως στὴν (Ἐλλὰς) παλιότερα, ἔτσι καὶ στὴν Δανί- Ζητήθηκε

νὰ μεταφραστῇ ἡ Γραφ- ἐπίσημα στὴν σημερινὴ γλῶσσα-. Ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησί- ἀντέστη. Θέλει νὰ μείνῃ ἐν χρήσει ἡ παλιὰ μετάφρασ- ποὺ ἔγινε στὴν δανικὴ γλῶσσα- τὸν 17ο (αἰών). 28) Μέσα στὰ σχολικὰ ατῆρι- ὑπάρχουν αἴθουσ- (σύσκεψις) τῶν (διδάσκων) μὲ (ἐγκατάστασις) καὶ μπουφ- δίπλα, γιὰ νὰ ψήνουν τὸν καφ- καὶ τὸ τσά- τους. 29) Στὴν σύγχρονη ἐποχ-, λέει κάποιος φιλόσοφ-, ζοῦμε μέσα σ' ἔναν (κυκεών) (πρόβλημα). 'Ωστόσο δὲν είμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ δώσουμε λύσ- σὲ ὅλα τὰ (πρόβλημα). "Οχι (λύσις). Πρέπει νὰ βροῦμε τὸν τρόπ- νὰ περνοῦμε διὰ μέσ- τῶν (πρόβλημα). 30) Τὸ μελάν- τοῦ στυλογράφ- του χύθηκε ἀπὸ ἀπροσεξ- του στὸ χαλ- καὶ δημιούργησε μιὰ μεγάλη (κηρίς). 31) Λόγω τῆς στενῆς της (σχέσις) μὲ τὴν σελήν-, ποὺ λατρεύοταν παλιότερα ὅπως καὶ ὁ ἥλιος, ἡ "Ἡρ- ἔγινε ἡ κυριωτέρα ἐκπρόσωπ- τῶν (γυναικα) καὶ ἡ προστάτ- τοῦ γάμο- 32) 'Η ἐκλογ- τοῦ Θεμιστοκλ- ἐσήμαινε τὴν ἐπικράτησ- τῶν πολιτικῶν (ἀντίληψις) τῆς ὑπ' αὐτὸν (όμας).

^υΑσκησις 53 (§§ 95-113).

'Η μάχη τοῦ Μαραθῶνος

'Η μάχ- τοῦ (Μαραθῶν) εἶναι τὸ πρῶτο κοσμοϊστορικὸ γεγον- στὴν Εύρωπ-, ὁ δὲ Μιλτιάδ- μπορεῖ νὰ χαρακτηριστῇ ὡς ἡ πρώτη ἀξιόλογη στρατιωτικὴ μορφ- ποὺ ἐμφανίστηκε σ' αὐτὴν τὴν ἡπειρ-. Χωρὶς τὸν στρατηγικὸ (υοῦς) καὶ τὴν (ἀποφασιστικότης) του, ἡ ἐκβασ- τοῦ (ἀγῶν) θὰ εἶχε διαφορετικὴ τροπ- καὶ οἱ συνέπει- της θὰ ἦταν τρομερὲς γιὰ τὴν ἐξέλιξ- τοῦ πολιτισμ- στὴν (Ἐλλάς). 'Αλλὰ καὶ ἀπὸ πολιτικῆς (ἄποψις) ἡ νίκη- τῶν 'Αθηναί- στὸν (Μαραθῶν) ἔχει μεγάλη (σπουδαιότης). "Εκτοτε οἱ προσανατολισμ- τῆς (πόλις) τῶν ('Αθηναί) κατευθύνονται στὴν ἀσκησ- πανελλήνιας πολιτικ-, ποὺ, ἐν ὅψει τοῦ μελλοντικοῦ (κίνδυνος) ἐκ μέρ- τῶν (Πέρσης), ἀποβλέπει στὴν αὔξησ- τῆς (δύναμις) της καὶ τὴν συνένωσ- ὑπὸ τὴν ἀρχηγή- της ὅλων τῶν (πόλις) γιὰ τὴν ἀπόκρουσ- κάθε μελλοντικῆς (ἐπίθεσις) ἐκ μέρ- τῶν (Πέρσης).

Γενικές Ασκήσεις τῶν Ούσιαστικῶν (§§ 95-113)

”Ασκησις 54

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τοῦ ούσιαστικοῦ ποὺ λείπει.

Μπουμπουλίνα

’Ανάμεσα στὰ (ὄνομα) τῶν (ἡρως) τοῦ γεωτέρου ’Ελληνισμ-, πολλὰ (ὄνομα) γυναικ- θὰ εἶχε κανεὶς νὰ σημειώσῃ. ’Απ’ ὅλες ὅμως αὐτὲς τὶς (ἡρως) ἡ πιὸ ὄνομαστὴ καὶ ἡ πιὸ τιμημένη ἀπὸ τὴν ιστορί- εἰναι ἡ Λασκαρίν- Μπουμπουλ-, ἡ γνωστὴ μὲ τὸ (ὄνομα) Μπουμπουλίν-. Γιὰ τὴν (ἡρως) αὐτὴ μίλησαν πολλοὶ ὅλοι οἱ ιστορικ- τοῦ Εἰκοσιένα τὴν ἀναφέρουν μαζὶ μὲ τὰ (ὄνομα) τῶν πιὸ μεγάλων ἀρχηγ- τῆς ἔθνεγερσί-, τοῦ Κολοκοτρόν-, τῶν (Μαυρομιχάλης), τοῦ Υψηλάντ- . “Ομως ἡ πολύμορφη δρᾶσ- της δὲν ἔχει ἀκόμα ἐρευνηθῆ συστηματικὰ καὶ σὲ βάθ-

”Ομορφη δὲν ἦταν, οὕτε ὅμως καὶ ἀσχημη. Εἶχε καλοφτειαγ- μένο πρόσωπ- καὶ μεγάλα ζωηρὰ μάτ- ποὺ ἔλαμπαν. Ἁταν ψηλὴ καὶ εἶχε (παράστημα) ἐπιβλητικό. Λάτρευε κυριολεκτικὰ τὴν θάλασσ- . ”Ωρ- ὅλοκληρες κοντά της, ψαρεύοντας, τραβώντας κουπ- ἡ ἀρμενίζοντας μὲ ίστιοφόρ- ποὺ τὸ ὀδηγοῦσε μόνη της. ’Εκεῖ στὴν μοναξι- καὶ στὸν (ἀγῶν) μὲ τὸ ὑγρὸ στοιχεῖ-, διαμορφώθηκε ὁ σχεδὸν ἀντρικὸς χαρακτήρ- της, ποὺ τὶς πρῶ- τες του καταβολ- θὰ πρέπει νὰ τὶς χρωστᾶ στὴν οἰκογενειακή της παράδοσ- . ”Εγινε θαρραλέα, ἐπιβλητικὴ καὶ ἀποφασι- στική.

Μόρφωσ- δὲν τῆς δόθηκε σχεδὸν καμμιά. ”Ολες οἱ (γνῶσις) της ἦταν μονάχα οἱ ιστορικὲς (διήγησις) ποὺ εἶχε ἀκούσει γιὰ τὸν τόπ- της καὶ γενικώτερα γιὰ τὴν (Ἐλ- λάς), τὰ κλέφτικα τραγούδ- καὶ ὁ Θούρι- τοῦ Ρήγ-

”Η συμβολ- τῆς Μπουμπουλίν- στὸν ἔθνικὸ (ἀγῶν) τῶν (”Ελλην) εἴναι μεγάλη καὶ πολυσύνθετη. Μόλις ἐπαναστάτησε τὸ νησ- της, στὶς τρεῖς (Απρίλιος) τοῦ 1821, τὰ καράβ- της ἀπὸ ἐμπορικὰ ἔγιναν στὴν στιγμ- πολεμικὰ καὶ τέθηκαν στὴν ὑπηρεσί- της (Πατρίς), τὰ (γρῆμα) της προσφέρ-

θηκαν γιὰ τὸν (ἀγών), τὰ παιδ- τῆς ριψοκινδύνευσαν ἀπὸ τὴν πρώτη σιγμ-. "Ο, τι εἶχε δικό της, τὸ ἔδωσε γιὰ τὴν (Πατρίς).

Τὴν πρώτη χρονι- τοῦ (ἀγών) τὴν βρίσκουμε σχεδὸν παντοῦ. Ἀκούραστη καὶ γεμάτη ἐνθουσιασμ- τρέχει ὅπου τὸ καλεῖ ἡ ἀνάγκη. Πρώτη μὲ τὰ καράβ- τῆς ζευκνᾶ γιὰ τὸ Ναύπλιο, τὴν ἕδια μέρ- ποι ἐπαναστάτησε τὸ νησ- τῆς. Κυβερνήτ- τοῦ («Ἀγαμέμνων») ἦταν ὁ γι- τῆς, ψυχ- ὄμως ἦταν ἡ ἕδια. Στὴν πολιορκί- τοῦ (Ναύπλιο) ἡ συμβολ- τῆς Μπουμπουλίν- ἦταν σημαντικωτάτη. Σ' αὐτὴν ἡ πολεμίστρι- καὶ μητέρ- θρήνησε τὸν χαμ- τοῦ γι- τῆς, ποὺ σκοτώθηκε σὲ μιὰ μάχ- . Στὴν ἀλωσ- τῆς (Τρίπολις) ἡ συμβολ- τῆς εἶναι ἔξισου μεγάλη. Στέλνει μολύβ-, σφαῖρ- στὸν Κολοκοτρών- καὶ πηγαίνει κι ἡ ἕδια νὰ βοηθήσῃ στὸν πόλεμ- μὲ τὰ παλληκάρ- τῆς. Τὸ ἕδιο κάνει συνεχῶς μέχρι τὸν θάνατ- τῆς τὸ 1825.

Τὸ Ἑλληνικὸ ἔθν- , ἐκφράζοντας τὴν ἀγάπ- τοῦ λα- πρὸς τὴν (ἡρωίς) του, τὴν ἐτίμησε κι αὐτὴ μὲ τὸν ἐπισημότερο τρόπ- , στήνοντας τὴν προτομ- τῆς στὸν δρόμ- τῶν (ἡρως), στὸ πεδί- τοῦ Ἀρεως, μοναδικὴ γυναικεία προτομ-, ἀνάμεσα στὶς προτομ- τῶν μεγαλυτέρων ἀντρ- τοῦ Εἰκοσιένα.

(«Μεγάλες μορφές τῆς ἑλληνικῆς ιστορίας»)

Άσκησις 55.

Καράβια

Τὶ γοητεί- ἦταν ἐκείνη, ὅταν στὸ λιμάν- τῆς μικρῆς βενετσιάνικης πολιτεί- τῆς....(Πελοπόννησος), ὅπου ζοῦσα ὡς μαθητ- , ἔβλεπα νὰ φτάνουν ἀπὸ μακρινὲς χῶρ- τῆς ξενιτε- μεγάλα τρικάταρτα καράβ- μὲ παν- ! "Εφερναν φορτί- ξυλεί- , ἀλλὰ γιὰ μένα ξεφόρτωναν στὴν παραλί- ξνα φορτί-(ποίησις) μεθυστικῆς: μοῦ ἔφερναν στὰ μεγάλα τους παν- τὸν....(ἀηρ) ἀγνώστων ὀκεαν- , τὴν νοσταλγί- ξωτικῶν....(ἡπειρος), τὸ θάμπ- καὶ τὴν περιπέτει- τῶν πολύκαιρων ταξιδ- . Τὸ ξενικό τους....(ὄνομα), ποὺ τὸ συλλαβίζα μὲ κόπ- στὴν πλώρ- τους, ἡ διάχυτη στὸ....(κατάστρωμα) μυρωδι- τοῦ κατραμ- , ἡ ἀκατανόητη γλώσσα- τοῦ....(πλήρωμα), ἡ σιλουέτ- τοῦ φλεγμα- τικοῦ καπετάνι- τους, ποὺ κάπνιζε μιὰ μεγάλη πίπ- , μ' ἔκαναν

νὰ βλέπω μεγάλα βορεινὰ λιμάν-, νὰ φαντάζωμαι τρικυμί-
μέσα σ' ὡκεαν-, νὰ δινειρεύωμαι περιπετειώδεις ξενιτεμ-,
καὶ τὸ....(θέαμα) μιᾶς μικρῆς μαῖμ-, σκαρφαλωμένης στὸν
ἄμμο- ἐνὸς ναῦτ-, μοῦ ἔφερνε μπροστά μου τὸ....(όραμα) τῶν
παρθένων....(δάσος) καὶ τῶν ἀγρίων θηρί- τῆς φλογερῆς Ἀφρικ-.

"Ολη ἡ Γεωγραφί- κι ὄλες οἱ ἴστορι- τῆς....(θάλασσα)
καὶ τῶν μακρινῶν....(ἥπειρος), ποὺ εἶχα διαβάσει, ζωντάνευαν
στὴν φαντασί- μου καὶ μ' ἔκαναν νὰ μακαρίζω τοὺς ναῦτ- τους.
"Ημουν βέβαιος ὅτι, γυρνώντας ἀπὸ χώρ- σὲ χώρ- κι ἀπὸ
ῶκεαν- σ' ὡκεαν-, εἶχαν δεῖ τὰ πιὸ καταπληκτικὰ....(πρᾶγμα):
τὰ τεράστια δέντρα- βαοβά, ποὺ γύρω ἀπὸ τοὺς κορμ- των
τυλίγονται τεράστια φίδ-, τοὺς ἀνθρωποφάγ- τῆς....(Γῆ) τοῦ
....(Πῦρ), τὶς θαλασσινές γοργόν-, τὴν λευκὴ κι ἀπέραντη
ἐρημο- τῶν Πόλ-, τὰ μυστηριώδη νησ-, ὅπου εἶναι θαμμένοι
οἱ θησαυρ- πεθαμένων κουρσάρ-, τὶς πιρόγ- τῶν ἀγρίων
τῆς Ἀφρικ-, τὰ δάσ- τὰ γεμάτα παραδείσια πουλ- καὶ
λουλούδ- μὲ μεθυστικὰ....(όρωμα), τὰ ὄρνε- Ρόκ, ποὺ σηκώ-
νουν μὲ τὸ ράμφ- τους (ἀνθρωπος), καὶ χίλια ἄλλα παρά-
ξενα....(πρᾶγμα), ποὺ ἦ....(ἀναπόλησις) τους μὲ γέμιζε γλυκὸν
τρόμ-.

Τὶ σπαραγμ-, ὅταν τὰ καράβ-, ἀφοῦ ἀδειαζαν τὸ φορτί-
τους στὴν παραλί-, σήκωναν τ' ἀσπρὰ τους παν- κι ἀφιναν
τὸ λιμάν- τῆς μικρῆς νυσταγμένης βενετσιάνικης πολιτεί-!....

Θυμᾶμαι πάντα τὴν παγερή ἑκείνη....(ἐντύπωσις) τοῦ
κεν- ποὺ ἀφιναν στὴν(θέσις) ἀκριβῶς, ὅπου λίγο πρὸν ἦταν
ἀραγμένα στὸ λιμάν-. Κεν-, ποὺ ἦταν ἀκόμα πιὸ αἰσθητὸ
κι ἀπὸ τὴν παρουσί- τους, γιατὶ σ' αὐτὸ εἶχε προστεθῆ καὶ τὸ
ἀπέραντο κεν-, ποὺ ἀφιναν στὴν ψυχ- μου ὅλοι μου οἱ θερμοὶ¹
πόθ- κι ὄλες μου οἱ κρυφὲς λαχτάρ-, ποὺ τὰ μεγάλα τρικά-
ταρτα καράβ- ἔπαιρναν μαζί τους στὴν μεγάλη, τὴν ἀνεπίστρε-
πτη φυγ- τους.

(K. Οὐράνη, Ἀποχρώσεις)

"Ασκησις 56.

Θουκυδίδης

‘Ο Θουκυδίδ- εἶναι ἔνα ἀπὸ τὰ ἔξοχώτερα (πνεῦμα) τῆς (ἀνθρωπότης) καὶ ἔνας ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους συγγραφ- τῆς (ἀρχαιότης) καὶ τοῦ κόσμου- διοκτήρου μέχρι σήμερα. Εἶχε στὸν ὑπέρτατο βαθμο- τὸς (ἰδιότης) ποὺ ἐξασφαλίζουν τὴν διάρκει- στὰ σοβαρὰ πνευματικὰ ἔργα- : (βαθύτης) καὶ (εὐθύτης) (σκέψις), (ἀντικειμενικότης), δξανδέρ- κει-, ἐμβρίθει-, μοναδικὴ ἐκφραστικὴ δύναμι-. Χάρις στὸν Θου- κυδίδ- ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος φωτίζεται μὲ τόσο δυνατὸ (φῶς), ὅσο κανένα ἄλλο (γεγονός) τῆς παγκοσμίας ιστορί- .’Αλλὰ καὶ ἡ ἐπίδρασ- του στοὺς (μεταγενέστεροι) ὑπῆρξε πολὺ μεγάλη. ‘Ο Πολύβι- τὸν μελετοῦσε πάντα, ὁ Σαλούστιος τὸν εἶχε γιὰ πρότυπ- οι νεώτεροι δόμοφωνα ἐπαινοῦν τὴν (ἐπιστημονικότης) τῆς (μέθοδος) του, τὴν (κριτικότης) του (νοῦς) τὴν (βαθύτης) του στοχασμο- του.

(‘A. Γεωργοπαπαδάκον, ‘Ελληνικὴ Γραμματολογία)

"Ασκησις 57.

Βάγκνερ καὶ Λουδοβίκος B'

Εἶναι τάχα τυχαῖο τὸ γεγον-, δτι ἔνας βασιλ- τῆς Βαυαρί- κήρυξε ως μόνον σκοπ- τῆς βασιλεί- του καὶ τῆς χώρ- του νὰ ἐπι- κρατήσῃ ἡ μουσικ- τοῦ Βάγνερ καὶ ὅλα τὰ ὅλα δεκάτης τάξ- (ὑπόθεσις); Πάντως αὐτὸ ἔγινε στὴν Βαυαρί- μὲ τὸν Λου- δοβίκο- B'. ‘Ο (Πλάτων), ποὺ ἔδιωξε τὴν τέχνη- ἀπὸ τὴν πο- λιτεί- καὶ κράτησε μόνο τὸ κοινωνικό της μέρος, αὐτὸς ποὺ ἤθελε ἐπὶ κεφαλ- τῶν (κράτος) (φιλόσοφος) ἀλλὰ ποτὲ καλ- λιτέχγ-, θὰ κρεμοῦσε ἀνάποδα τὸν νεαρὸ κύκνο- τοῦ ρομαντισμο- , ὁ ὅποιος ἐννοοῦσε νὰ δώσῃ στὴν Βαυαρί- τὰ βουδικὰ ἰδανικα- τῆς (παραίτησις) καὶ τῆς νιρβάν- , τὸ φίλτρο- τοῦ (θάνατος) ποὺ στάζει ἀπὸ τὴν ἀπελπισί- τοῦ «Τριστάν- καὶ τῆς Ἰζόλδ». ‘Ο κόσμο- εἶχε φιλοτέχνους βασιλ- .’Αλλὰ στὴν ιστορί- του κόσμο- δὲν ὑπάρχει παρόμοιο φαινόμενον προστασί- τῆς τέχνη- , κι αὐτὸ τὸ ἔδωσε ὁ ρομαντισμο- , στὸ πρόσωπο- τοῦ νεαροῦ Λουδο-

βίκ- Β', για μιὰ τέχν- κατ' ἔξοχὴν ρομαντική, ὅπως ἡ μουσική του Βάγνερ. Τὴν λίμνη, στὴν ὄποια πνίγηκε, τὴν ρωτοῦν πάντοτε τὰ μάτ- τῶν ξέν-, ζητώντας ἀπὸ τὸ φαιδρὸν τῆς νερ-·, ἀπὸ τὰ κλαρ- καὶ τὴν σιωπ- τῆς τὴν ἐξήγησ- τοῦ (μυστήριο) τῆς. Ἐλάχιστα ξέρουμε γι' αὐτόν. Ποιὸς ἄλλος τὸν ἔβλεπε ἀπὸ τὰ πάρκ-, τὶς βασιρικὲς ("Αλπεις), ποὺ ὀνέβαινε καθάλα στὸ ἄλογ- του, καὶ τοὺς μεσαιωνικοὺς πύργ- ποὺ ἔχτιζε γιὰ φυλακ- του; Φυγ- ἥταν ἡ μόνη του ἐνέργει-·. Φυγ- ἀπὸ τὶς (ύπόθεσις) τοῦ κράτ-·, ἀπὸ τὸν παγγερμανισμ- τοῦ Μπίσμαρκ, γιὰ τὸν ὄποιο μεγαλοπρεπῶς ἀδιαφοροῦσε, ἀπὸ τοὺς ὑπουργ- του, ἀπὸ τὸν ἔκυτόν του· φυγ- καὶ (βύθισμα) τῆς ἀπελπισί- του στοὺς κόσμη- τῆς μοναξ-· καὶ στὴν σιωπ- τῆς φύσ-·, ως τὴν τραγικὴν νύχτ- τοῦ 1886, ὅπου ὅλ' αὐτὰ τελείωσαν μέσα στὴν λίμνη — πῶς τάχα; Ἡ λίμνη δὲν λέει τίποτε καὶ μυστήρι- θὰ σκεπάζῃ πάντοτε τὸ τέλ- αυτό, τὸ ὄποιον, ἀν ἥταν ἀπροσδόκητο γιὰ βασιλ-, δὲν ἥταν ἀνά- ξιο ἐνὸς ρομαντικ-, τοῦ τελευταίου ρομαντικ- ποὺ βρέθηκε κατὰ λάθ- νὰ ζῇ τὸ 1886 καὶ τοῦ μόνου ποὺ ἥταν πραγματικὴ ὑπαρξ- μὲ (σάρξ) καὶ δστ- κι ὅχι στιχουργικὸ (φάσμα).

"Ο βασιλ- αὐτὸς ποὺ γύριζε σὰν (φάντασμα) τὰ βουν- καὶ τὶς λίμνη- τῆς Βαυαρί-, φεύγοντας ἀπὸ ὑπουργ- κι ἀπὸ (ύπόθεσις) τοῦ κράτ-, ἥταν ἐν τούτοις ὁ δημοτικώτερος βασιλ- τῆς Βαυαρί-. Ἀκόμη καὶ σήμερα οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμ- λαχτα- ροῦν ἀκούγοντας τ' (ὄνομα) του! Τόσο τὸ ρομαντικὸ στοιχεῖ- εἶναι μέσα στὴν ὀνθρώπινη ψυχ-.

Εἶναι πάντως βέβαιο πῶς τὴν ἐπιβολὴ τοῦ βαγνερικοῦ ἔργ- στὸν κόσμη- τὴν ἔφερε ὁ Λουδοβίκ- Β'. Ἀπὸ τὴν 14 ("Απρί- λιος) 1864, ἴστορικὴ μέρ- γιὰ τὸν βαγνερισμ-, ὅπου ὁ Λουδοβίκ-, παιδ- ἀκόμη, βασιλ- μόλις περὶ ἀπὸ λίγες μέρ-, κάλεσε τὸν Βάγνερ καὶ τοῦ ἀνοιξε τὴν ψυχ- του, τὸ ἀνάκτορ- του καὶ τὸ χρηματοκι- βώτι- του, ὁ μουσικὸς (Τιτάν), ὁ ὄποιος γύριζε ματωμένος ἀπὸ τὸν (ἀγῶν) ποὺ ἔκαμε γιὰ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν μουσικ- του, ξαναβρῆκε τὶς (δύναμις) ποὺ είχε χάσει. Καὶ τὸ ἔργ- του προστατευμένο μὲ τὸν φανατισμ- τοῦ βασιλ- στάθηκε δριστικά.

(Ζ. Παπαντωνίου, "Οθων")

ΑΝΩΜΑΛΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Διπλόκλιτα

§ 114. Ετσι λέγονται τὰ δύνομα ποὺ στὸν ἑνικὸ μὲν εἶναι, κατὰ κανόνα, γένους ἀρσενικοῦ, στὸν πληθυντικὸ δὲ εἴτε α) ἔχουν διαφορετικὸ γένος εἴτε β) ἔχουν καὶ ἄλλο, διπλὸ γένος (ποὺ μερικὲς φορὲς παρουσιάζει διαφορὰ σημασίας). Ἀπ' αὐτὰ τὰ κυριώτερα εἶναι :

§ 115. α) Διαφορετικοῦ γένους

- δ πλοῦτος — τὰ πλούτη (τὸ πλοῦτος, σπανιώτ. ποιητ.)
δ σανὸς — τὰ σανὰ (τὸ σανό, σπανιώτ.)
(δ Τάρταρος) — τὰ Τάρταρα (=δ Ἄδης, ἡ Κόλασις)
ἡ νιότη — τὰ νιάτα

§ 116. β) Διπλοῦ γένους

- δ βάτος — οἱ βάτοι/τὰ βάτα
δ βράχος — οἱ βράχοι/τὰ βράχια
δ δεσμὸς — οἱ δεσμοὶ/τὰ δεσμὰ
δ καπνὸς — οἱ καπνοὶ/τὰ καπνὰ (=φυτὰ καὶ προϊόντα)
δ λαιμὸς — οἱ λαιμοὶ/τὰ λαιμὰ (=τὸ μέρος τοῦ σώματος μεταξὺ σαγονιοῦ καὶ στήθους· ἀμυγδαλές· πονόλαιμος).
δ λόγος — οἱ λόγοι/τὰ λόγια (γεν. τῶν λόγων)
δ ναῦλος — οἱ ναῦλοι/τὰ ναῦλα (=εἰσιτήριο, μεταφορικὰ ἔξοδα)
δ οὐρανὸς — οἱ οὐρανοὶ/τὰ οὐράνια
δ σταθμὸς — οἱ σταθμοὶ/τὰ σταθμὰ (=ζύγια)
δ φάκελος — οἱ φάκελοι/τὰ φάκελα (τὸ φάκελο, σπανιώτ.)
δ χρόνος — οἱ χρόνοι/τὰ χρόνια (γεν. τῶν χρόνων).

2. Διπλοκατάληκτα

§ 117. Διπλοκατάληκτα λέγονται ὅσα σχηματίζουν τὸν πληθυντικὸ κυρίως μὲ δύο εἴδη καταλήξεων :

- καπετάνιος — καπετάνιοι/καπεταναῖοι
κατεργάρης — κατεργάρηδες/κατεργαραῖοι
νοικοκύρης — νοικοκύρηδες/νοικοκυραῖοι

σκουπιδιάρης — σκουπιδιάρηδες/σκουπιδιαραῖοι

τσαγγάρης — τσαγγάρηδες/τσαγγαραῖοι

φουρναρης — φουρνάρηδες/φουρναραῖοι

*Ομοια τά: βαρκάρης, καβαλάρης, καραβοκύρης, καρβουνιάρης, μουσαφίρης, νοικάρης, νομάτοι, περ(ι)βολάρης, ταβερνιάρης κ.ά.

*Ασκησις 58 (§§ 114-117).

Nà συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῶν ὄνομάτων ποὺ δίδονται σὲ παρένθεσι· (μαζὶ μὲ τὸ ἀρθρὸ τους, ὅπου λείπει).

- 1) Πολέμησαν σκληρὰ γιὰ νὰ ἐλευθερώσουν τὴν πατρίδα τους ἀπὸ (δεσμὸς) τῆς σκλαβιᾶς. 2) Οὐδέποτε ξεχάσαμε (λόγος) ποὺ μᾶς εἶπε ἔκεινη τὴν βραδιά. 3) Τῆς ἀρέσει νὰ κάθεται πάνω (βράχος) τῆς ἀκρογιαλιᾶς καὶ ν' ἀτενίζῃ τὴν θάλασσα. 4) Δὲν πρέπει κανεὶς γιὰ τὶς ἵδιες ἀκριβῶς περιπτώσεις νὰ χρησιμοποιῇ ἄλλα μέτρα καὶ ἄλλα (σταθμός). 5) Ἡ ψυχὴ του, ψυχὴ ἀγίου, βρίσκεται (οὐρανὸς) κοντά στὸν Θεό. 6) "Ολοι οἱ (καπετάνιος) τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ηταν ἀντρες μὲ γενναία καρδιὰ καὶ ἀγρόν πατριωτισμό. 7) Μέσα στὸ κατκι βρίσκονταν εἴκοσι (νομάτοι). 8) Μὲ υπουργικὴ ἀπόφασι αὐξήθηκαν (ναῦλος) τῶν πλοίων. 9) Οἱ (καρβουνιάρης) ἀσκοῦν ἔνα ἐπάγγελμα ποὺ συνεχῶς περιορίζεται. 10) Πληγώθηκαν τὰ πόδια τους καθὼς περπατοῦσαν ἀνάμεσα στ' ἀγκάθια καὶ (βάτος). 11) Δὲν τὸν ἐνδιέφεραν (πλοῦτος), δπως ἔλεγε, ἄλλὰ μόνον ἡ καλὴ καρδιά. 12) Ἡ ἀγορὰ (καπνὸς) ἀρχισε φέτος μὲ πολὺ καλές προοπτικές. 13)(νιότη) ἀγαποῦν τὶς διικεδάσεις, τοὺς χορούς, τὰ παιχνίδια καὶ γενικὰ τὴν ζένοιαστη ζωή. 14) Παραπονιέται πῶς τὸν πονοῦν (λαιμός) του. 15) "Οταν ἔφτασαν στὴν ἄκρη τῆς κοιλάδος, οἱ (καβαλάρης) ξεπέέψαν κι ἔδωσαν στ' ἀλογά τους (σανὸς) νὰ φᾶνε. 16) Ἀγύρασε τὶς κάρτες, ἀλλὰ ξέχασε νὰ πάρη (φάκελος). 17) Οἱ (ταβερνιάρης) τῆς Πλάκας ἰδρυσαν σωματεῖο γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν τὰ συμφέροντά τους. 18) Οἱ ἴδιοκτῆτες σπιτιῶν προσπαθοῦν νὰ βρίσκουν πάντοτε καλοὺς (νοικάρης). 19) Θὰ περάσουν (γρόνος) γιὰ νὰ ἐπουλωθοῦν οἱ πληγές ποὺ ἀφησε ὁ πόλεμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΠΙΘΕΤΑ (Adjectives)

§ 118. Ἐπίθετα είναι οἱ λέξεις ποὺ φανερώνουν ποιότητα ἢ
ἰδιότητα καὶ προσδιορίζουν πάντοτε ἕνα οὐσιαστικὸν (ποὺ
ύπάρχει ἢ ἐννοεῖται).

ο καλὸς μαθητὴς ἡ ὅμορφη μέρα τὸ παλιὸ σπίτι

Κατηγορίες ἐπιθέτων

1. -ος, -η, -ο	καλός, καλή, καλὸ
2. -ος, -α, -ο	ώραῖος, ώραῖα, ώραῖο
3. -ης, -α, -ικο	ζηλιάρχης, ζηλιάρχα, ζηλιάρχικο
4. -ύς, -ιά, -ύ	βαθύς, βαθιά, βαθὺ
5. -ης, -ης, -ες	ἀσφαλής, ἀσφαλής, ἀσφαλὲς
6. -ων, -ων, -ον	εὐγνώμων, εὐγνώμων, εὐγνῶμον
7. -ων, -ουσα, -ον	ἐνδιαφέρων, ἐνδιαφέρονσα, ἐνδιαφέρον
8. ἀ ν ώ μ α λ α	πολύς, πολλή, πολύ—(μέγας, μεγάλη, μέγα)

§ 119. *Κλίσις.* Ἡ κλίσις τοῦ ἐπιθέτου ἀκολουθεῖ γενικῶς τὴν
κλίσι τοῦ οὐσιαστικοῦ. Οἱ τύποι τῶν διαφόρων κατηγοριῶν
τοῦ ἐπιθέτου κινοῦνται δπως οἱ ἀντίστοιχοι τύποι τῶν οὐσια-
στικῶν. Ἐτσι τὰ ἐπίθετα, δπως τὰ οὐσιαστικά, διακρίνονται
ἀντίστοιχως σὲ τρεῖς κλίσεις:

α) δίπτωτα· ἀρσενικά : -ης (βλ. ἀνωτ., κατηγορία 3). θηλυκά :
-α, -η, -ιά, -ουσα. οὐδέτερα : -ες, -ικο, -ο, -ον, -υ.

β) τρίπτωτα· ἀρσενικά : -ος, -υς.

γ) μεικτά· ἀρσενικά : -ης (5.), -ων. θηλυκά : -ης (5.), -ων.

Ἐκτὸς ὀρισμένων τονικῶν διαφορῶν ποὺ ύπάρχουν στὰ
προπαροξύτονα, δ ἐπιθετικὸς τύπος τοῦ ἀρσενικοῦ καλ-ός (1.)
κλίνεται δπως τὸ ἀντίστοιχο οὐσιαστικὸ σὲ -ος, δ ποταμ-ός
(τρίπτωτο). Ὁ τύπος τοῦ θηλυκοῦ ἐπιθέτου βαθ-ιά δπως ἡ

χαρ-ά, καὶ τοῦ οὐδετέρου ἀδύνατ-ο δπως τὸ πρόσωπ-ο (ἢ τὸ σίδερ-ο· δίπτωτα). Τὸ ἐπίθετο εὐγνώμ-ων δπως τὸ ἄξ-ων (μει-κτὸ) κ.ο.κ.

Σημείωσις. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο δὲν ἔπιμένουμε ίδιαίτερα στὸν τρόπο κλίσεως τῶν ἐπιθέτων. Ἐν τούτοις, γιὰ τὴν ἐμπέδωσι τῆς διδασκαλίας τοῦ ἐπιθέτου παρέχονται χαρακτηριστικὰ σχη-ματιστικὰ παραδείγματα κλίσεως, ίδιως δπου δὲν ὑπάρχουν ἀν-τίστοιχα τῶν οὐσιαστικῶν.

§ 120. *Τονισμός.* Τὸ νεοελληνικὸ ἐπίθετο ἐμφανίζει γενικώτερα ἀκινησία τοῦ τόνου — ίδιως στὸν ἀπλούστερο λόγο. Τοῦτο ἀποτελεῖ κανόνα γιὰ πολλὰ νεώτερα δημοτικά, σύνθετα καὶ πολυσύλλαβα ἐπίθετα δπως: ἀνάλαφρος, ἀροιξιάτικος, ἄπια-στος, ἀποκριάτικος, ἀρρωστιάρικος, ἀχόρταγος, γοργόφτερος, θεότρελος, κατάμανδρος, κακόκεφος, καταγάλανος, κιτρινιάρικος, κλέφτικος, κοντόσωμος, λινομέταξος, νερόβραστος, ξεκάθαρος, ξεκρέμαστος, ξένοιαστος, ξέπλεκος, δλόγυλυνκος, δλοζώντανος, δλόξανθος, δλόσγυνδρος, δμορφος, πανάκωβρος, πεντάρρφανος, πολύμαθος, ροδομάγουλος, τετραπέρατος, χωριάτικος κ.ἄ.

§ 121. Ἐν τούτοις, μεγάλος ἀριθμὸς προπαροξυτόνων ἐπιθέτων (ἀρχαίων, λογίων καὶ κατὰ τὰ λόγια πλασμένων), δπως: ἀδέξιος, ἀδηλος, ἀδιάθετος, ἀδιάλλακτος, ἀμερόληπτος, ἀνέρδο-τος, ἀνίσχυρος, ἀδύοδιος, ἀστατος, ἀστεγος, ἀστοργος, ἀφθονος, ἀφορολόγητος, ἄψιογος, βαθύχρωμος, γόνιμος, διαθέσιμος, ἔκον-σιος, ἔμπρακτος, εὕθυμος, ιδιόρρυθμος, καλλίφωνος, κατάλη-λος, κνορίαρχος, μόνιμος, νόμιμος, δμοιόμορφος, δμοιος, πολύ-μοχθος, πολύπλοκος, τέλειος, ὑπέρομπτος, φιλόδοξος κ.ἄ.

α) ἐμφανίζουν κανονικῶς κίνησι τοῦ τόνου τους, στὶς πτώ-σεις ποὺ ἡ λήγουσα εἶναι μακρά:

πλούσιος· πλουσίου, πλουσίων, πλουσίους (ἀρσ.-οὐδ.)
πλουσία, πλουσίας, πλουσίων(θηλ.).

§ 122. "Ομοια σχηματίζονται καὶ τὰ οὐσιαστικοποιημένα ἐπίθε-τα τῆς κατηγορίας αὐτῆς: ἀγράμματος, ἀκόλουνθος, ἀλλόγλωσσος, ἀντίθετος, ἀδριστος, ἀπόγονος, ἀρρωστος, βάρβαρος, διάδοχος,

έγγράμματος, ἐλληνόφωνος, ἔμψυχος, ἐπίσημος, μεταγενέστερος, σύγχρονος κ.ἄ.

*Εξαίρεσι ἀποτελεῖ ὁ ἑνικὸς τῶν θηλυκῶν ἐπιθέτων σὲ -η, δῆπου ὁ τόνος δὲν κινεῖται:

ἡ ἀπότομ-η στροφὴ⁷
τῆς ἀπότομ-ης στροφῆς
τὴν ἀπότομ-η στροφὴ

§ 123. β) σχηματίζουν τὸ θηλυκὸ τοῦ συγκριτικοῦ καὶ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ ἀντιστοίχως καὶ σὲ -τέρα (παρὰ τὸ -τερη), -τάτη (παρὰ τὸ -τατη):

πλούσιος — πλούσιω-τέρα / πλούσιώ-τερη
πλούσιος — πλούσιω-τάτη / πλούσιώ-τατη

§ 124. Παραταῦτα, πολλὲς φορὲς ἡ χρῆσις τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου τύπου (μὲ κίνησι ἢ ἀκίνησία τοῦ τόνου, σὲ -τέρα / -τερη ἢ σὲ -τάτη / -τατη) στὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἔξαρταται ἀπὸ τὸ εἰδος τοῦ λόγου καὶ τὸ κλῖμα τῶν συμφραζομένων (context):

τῆς πλούσιας οἰκογενείας — τῆς πλούσιας κοπέλας
τοῦ μονίμου ὑπαλλήλου — τοῦ μόνιμου ἐπιστάτη
ἡ ἀνωτέρα δύναμις — ἡ ἀνώτερη γυναικα
ἡ εὐκολωτάτη ἔγχειρησις — εὐκολώτατη χώνεψη
εὐφόρου κτήματος — εὐφόρου χωραφιοῦ κλπ.

Στὴν γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἐπικρατεῖ γενικῶς ἡ κίνησις τοῦ τόνου στὴν παραλήγουσα:

Τῶν βαρβάρων κατοίκων (ὅχι τῶν βάρβαρων)
τῶν φιλανθρώπων κυριῶν (ὅχι τῶν φιλάνθρωπων)
τῶν ὥριμων γυναικῶν (ὅχι τῶν ὥριμων).

1. -ος, -η, -ο

§ 125. Κλιτικὰ παραδείγματα.

α.	ό καλ-δς	ή καλ-ή	τὸ καλ-δ
	τοῦ καλ-οῦ	τῆς καλ-ῆς	τοῦ καλ-οῦ
	τὸν καλ-δ(ν)	τὴν καλ-ήν	τὸν καλ-δ
	οἱ καλ-οὶ	οἱ καλ-ές	τὰ καλ-ά
	τῶν καλ-ῶν	τῶν καλ-ῶν	τῶν καλ-ῶν
	τοὺς καλ-οὺς	τὶς καλ-ές	τὰ καλ-ά

β.	ό ὑπεύθυν-ος	τὸ ὑπεύθυν-ο	ή ὑπεύθυν-η
	τοῦ ὑπεύθυν-ού/ὑπεύθυν-ού	τῆς ὑπεύθυν-ης	
	τὸν ὑπεύθυν-ο(ν)	τὸ ὑπεύθυν-ο	τὴν ὑπεύθυν-η
	οἱ ὑπεύθυν-οὶ	τὰ ὑπεύθυν-α	οἱ ὑπεύθυν-ες
	τῶν ὑπεύθυν-ων/ὑπεύθυν-ων		
	τοὺς ὑπεύθυν-οὺς/	τὰ ὑπεύθυν-α	τὶς ὑπεύθυν-ες
	ὑπεύθυν-οὺς		

§ 126. Στὴν κατηγορία τῶν ἐπιθέτων αὐτῶν ἀνήκουν δξύτονα, παροξύτονα, καὶ προπαροξύτονα ἐπίθετα, δσα πρὸ τῆς καταλήξεως ἔχουν :

α) σύμφωνο· ἀκριβός, ἀπαλός, βαθονλός, γερός, γυμνός, ἔξοχικός, ἐπιφανειακός, κρυφός, μικρός, μισός, ξερός, πονηρός, προσιτός, πυκνός, σκοτεινός, σωστός, ταπεινός, τρανός, τρυφερός, τυχερός — ἄσπρος, ἀφράτος, γεμάτος, ἵσος, κεφάτος, μεγάλος, μυρωδάτος, ξένος, δρεξάτος, φευγάτος, χιονάτος, χορτάτος — ἀνήλικος, ἀξιόλογος, ἄφοβος, ἐτοιμος, ἥσυχος, θανάσιμος, καλόκαρδος, καλότυχος, καλούτσικος, ξύλινος, πανύψηλος, πράσινος, ύπεροχος, φλώαρος, φρόνιμος, φεύτικος, ωφέλιμος κ.ἄ.

Ἐξαιροῦνται τά : γκρίζος, κακοῦργος, πανοῦργος, φαδιοῦργος, σβέλτος, σκοῦρος, στεῖρος, στέρφος, φίνος, χέρσος.

β) ἄτονο φωνῆν — πλὴν τοῦ i (ι, η, υ, ει, οι).

ἀνίδεος, ἀντίθεος, ἀντίξοος, αὐτήκοος, ἄχροος, βαρύκοος, λιγόζωος, μεγαλόπνοος, ὅγδοος, πολύβοος.

§ 127. *Κλίσις*. Ἀπὸ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὰ μὲν δξύτονα κλίνονται κατὰ τὸ παράδειγμα α' (καλός, καλή, καλό), τὰ προπαροξύτονα κατὰ τὸ παράδειγμα β' (ύπεύθυνος, ύπεύθυνη, ύπεύθυνο), τὰ δὲ παροξύτονα μὲ τὶς ἴδιες καταλήξεις καὶ μὲ πλήρη ἀκινησία τοῦ τόνου τους.

Γενικῶς ἡ ἑνικὴ κλητικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ τῶν ἐπιθέτων σὲ -ος (1, 2) λήγει σὲ -ε (ὅπως τῶν ἀντιστοίχων οὐσιαστικῶν):

καλέ μου ἄνθρωπε ἀγαπητέ φίλε.

§ 128. Στὴν κατηγορία αὐτὴν τῶν ἐπιθέτων περιλαμβάνονται καὶ οἱ ἐπιθετικοποιημένες μετοχές τῆς παθητικῆς φωνῆς (Παρακειμένου καὶ Ἐνεστῶτος) σὲ -μενος, -μενη, -μενο.

ἀνθισμένος, ἀφαγνιασμένος, ἀρρωστημένος, βραχνιασμένος, δακρυσμένος, δυστυχισμένος, θυμωμένος, μεθυσμένος, πεινασμένος, πονεμένος, προκομμένος, σκουριασμένος, συννεφιασμένος, χορταριασμένος — ἐργαζόμενος, ἐρχόμενος, πετούμενος, τρεμάμενος, τρεχούμενος κ.ἄ.

§ 129. Ἐπίσης, ἔνας ἀριθμὸς ἀναδιπλασιασμένων μετοχῶν Παθητικοῦ Παρακειμένου, ποὺ ἀπὸ τὴν λογία παράδοσι ἔχουν περάσει στὴν δημοτικὴ καὶ ἔχουν ἐπιβληθῆ στὴν χρῆσι. ἀπεσταλμένος, δεδομένος, διακερομένος, ἐνδεδειγμένος, ἐντεταλμένος, ἐξεζητημένος, κεκτημένος, κεκλιμένος, μεμονωμένος, πεπιεσμένος, πεπλανημένος, προσκεκλημένος, τετελεσμένος, τετριμένος κ.ἄ. (βλ. Ρῆμα, Μετοχές).

§ 130. Ἐδῶ ἀνήκουν καὶ τὰ **ρηματικὰ** ἐπίθετα σὲ -τος, -τη, -το, τὰ όποια α) ἔχουν παθητικὴ σημασία καὶ σημαίνουν πώς κάποιος είναι ἄξιος ἢ μπορεῖ νὰ πάθῃ κάτι: ἀγαπητός, ζηλευτός, ύποφερτός κλπ., β) ἔχουν ἐνεργητικὴ σημασία: γελαστός (=γελώντας) καὶ γ) σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου σὲ -μένος, η, ο: γραπτός (=γραμμένος). Τέτοια ρηματικὰ ἐπίθετα σχηματίζονται ἀπὸ πολλὰ ρήματα: ἀντιληπτός, ἐπιτρεπτός, καθιστός, κατορθωτός, λαξευτός, πελεκητός, πιστευτός, προσποιητός, τρεμουλιαστός, φουντωτός κ.ἄ.

§ 131. Στήν κατηγορία τῶν -ος, -η, -ο ἀνήκουν καὶ τὰ ἐπίθετα ποὺ λήγουν σὲ -κος, -χος, -θος καὶ -νος (τὰ τελευταῖα δηλώνουν κυρίως τόπον καταγωγῆς). Τὰ ἐπίθετα αὐτὰ σχηματίζουν κανονικῶς τὸ θηλυκὸ σὲ -η. Ἐν τούτοις σχηματίζουν συχνά τὸ θηλυκὸ καὶ σὲ -ιά, ιδίως ὅταν λειτουργοῦν ώς οὐσιαστικά. Τέτοια ἐπίθετα εἶναι τὰ : ἀναπαυτικός, ἀπλοϊκός, βολικός, βραχνός, γλυκός, γνωστικός, εὐγενικός, κακός, καρδιακός, μαλακός, νευρικός, νηστικός, ξανθός, παστρικός, πονετικός, ωγχός, σπλαχνικός, στρωγκός, ύστερικός, φτωχικός — ἀλεξαντρινός, ζακυνθινός, πατρινός κ.ἄ.

§ 132. Μερικὰ ἐπίθετα, λογίας προελεύσεως μὲ ύγροληκτο θέμα σὲ -ρ σχηματίζουν συχνά τὸ θηλυκὸ καὶ σὲ -α. Τοῦτο ἔξαρταται κυρίως ἀπὸ τὸ προσωπικὸ ύφος καὶ τὸν φραστικὸ διάκοσμο τοῦ λόγου. Τέτοια ἐπίθετα εἶναι :

ἀνθηρός, αὐστηρός, γλαφυρός, ζωηρός, λισχυρός, νεαρός, πενιχρός, σθεναρός, σοβαρός, σταθερός, στιβαρός, στυγερός, σφοδρός κ.ἄ.

§ 133. Ὡρισμένα ἐπίθετα σὲ -αιος (καὶ τὸ στέρεος) σχηματίζουν τὸ θηλυκό τους καὶ σὲ -α :

δίκαιος : δίκαιη — δικαία / δίκαια.

Τέτοια εἶναι τά : ἀκέραιος, ἀποτρόπαιος, ἀραιός, βέβαιος, βίαιος, δίκαιος, ἐπιπόλαιος, μάταιος, παμπάλαιος, πανάρχαιος κ.ἄ.

Άσκησις 59 (§§ 125-127).

Οἱ ἀκόλουθες προτάσεις νὰ συμπληρωθοῦν μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῶν ἐπιθέτων ποὺ δίδονται σὲ παρένθεσι.

- 1) (δροσερὸς) νερὰ κυλοῦσαν κάτω ἀπ' τὸ (πυκνὸς) φύλλωμα τῶν δέντρων. 2) Ἡ (δημαρχιακὸς) ἐπιτροπὴ ἐκλέγεται ἀπὸ τὸ (δημοτικὸς) συμβούλιο. 3) Οἱ (τουριστικὸς) πόλεις πρέπει νὰ διαθέτουν (μεγάλος) ἀριθμὸς (ψυχαγωγικὸς) κέντρων. 4) Μερικοὶ ἔμποροι ἐπιδιώκουν (εὔκολος) καὶ (μεγάλος) κέρδη. 5) Γύριζε χωρὶς σκοπὸ στοὺς (ἔρημος) δρόμους τῆς (σιωπηλὸς) πόλεως. 6) Ἡ (ἐπιστημονικὸς) ἐργασία πρέπει νὰ γίνεται μὲ (μεθοδικὸς) τρόπο. 7) Ο οὐρανὸς γρήγορα σκεπάστηκε ἀπὸ (πυκνὸς) καὶ (μαῦρος) σύννεφα. 8) Τὰ ἀποτελέσματα τῶν (κλινικὸς) ἐξετάσεων εἶναι (ἀρνητικός). 9) Ἀπὸ δῶρῳ ἀρχίζει μιὰ (μεγάλος) σειρὰ ἀπὸ (πανύψηλος) δέντρων. 10) Ἡ συμπεριφορά του ἔκαμε πολὺ (ἀσχημος) ἐντύπωσι. 11) Μὲ (μεγάλος) κόπο βρῆκε τὴν (σωστὸς) λύσι. 12) Χρειάζεται (σκληρὸς) μελέτη, γιὰ νὰ μάθῃ κανεὶς μιὰ (ξένος) γλῶσσα. 13) Φοροῦσαν ὄλοι τὶς (ἐπίσημος) στολές τους. 14) Τὸ (φιλοπόλεμος) πνεῦμα, ποὺ διέκρινε τὰ ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων, ήταν τελείως (ἀντίθετος) πρὸς τὰ αἰσθήματα τῆς (κοινὸς) γνώμης. 15) Τὸ τέλος τῆς (δύσκολος) προσπαθείας ἐπισφράγισε μιὰ (ἐντυπωσιακὸς) νίκη. 16) Οἱ ὄμάδες ήταν (ισοδύναμος), γι' αὐτὸ δὲν ήταν (εὔκολος) οἱ προβλέψεις. 17) Ἡ ἀπόδοσις τῶν (μόνιμος) ὑπαλλήλων εἶναι συνήθως (διαφορετικός) ἀπὸ τὴν ἀπόδοσι τῶν (ἐκτακτος) ὑπαλλήλων. 18) Ἀκριβῶς τέτοια (λεπτὸς) σημεῖα χρειάζονται (ψύχραιμος) χειρισμούς. 19) "Ολοι θάμαζαν τὴν (καταπληκτικὸς) δραστηριότητα τῆς (ἐνεργητικὸς) αὐτῆς γυναίκας. 20) Μὲ (φυνερὸς) κόπο ἀνέβαινε τὰ σκαλοπάτια τῆς (ξύλινος) σκάλας. 21) Παρὰ τὶς (φιλότιμος) προσπάθειές τους, τὰ ἀποτελέσματα ήταν (πενιχρός). 22) Ὁ ἀσθενὴς ἔχει (ἄμεσος) ἀνάγκη (χειρουργικὸς) ἐπειμβάσεως. 23) Απευθύνομαι στοὺς (ἐντιμος) ἀνθρώπους καὶ ζητῶ τὴν (πολύτιμος) συμπαράστασί τους. 24) "Εδινε τὴν

έντυπωσι ἀνθρώπου (δειλός), ἀλλὰ τὸ (παράτολμος) ἐγχείρημά του μᾶς ἔκαμε ὅλους ν' ἀλλάξουμε γνώμη. 25) "Εδωσε (αὐστηρὸς) ἐντολὲς γιὰ τὴν κατεδάφισι τῶν (παράνομος) κτισμάτων. 26) 'Η γεῦσις ἐνδς (νόστιμος) φαγητοῦ προξενεῖ (φανερὸς) εὐχαρίστησι. 27) Στὸ (έντρομος) βλέμμα του φαίνονταν ὁ φόβος καὶ ἡ ἀγωνία του. 28) Γιὰ τὴν (σημερινός) γιορτή, σοῦ ἀπευθύνω (ὁλόθερμος) εὐχές. 29) "Ολοι ἀπολάμβαναν τὴν σκιὰ τῶν (πυκνόφυλλος) καὶ (ψηλόκορμος) δέντρων. 30) Οἱ σφυγμοὶ τοῦ (μισολιπόθυμος) νέου ἦταν τελείως (ἀκανόνιστος). 31) 'Η ἀσθένεια αὐτὴ μετὰ τὸ (πρόσφατος) κρούσματα ἐλαβε (ἐπιδημικὸς) μορφή. 32) (συγνός, σεισμικὸς) δονήσεις συγκλονίζουν τὴν (ἀνατολικὸς) πλευρὰ τῆς Ἡπείρου. 33) Οἱ (ἀνώνυμος) ἑταιρίες ἀποτελοῦν μιὰ πολὺ (κοινός) μορφὴ ἐπιχειρήσεως. 34) 'Η (πολύγρωμος) φορεσιὰ ἔδινε γραφικότητα στὴν ὅλη ἐμφάνισι τοῦ (μικρόσωμος) ἀνθρωπάκου. 35) 'Η ἐμφάνισις τοῦ (γυάλινος) δίσκου μὲ τὸ (χάλκινος) περίβλημα ἦταν πολὺ (παράξενος). 36) Οἱ στρατιῶτες φοροῦσαν (χαλύβδινος) κράνη. 37) Θὰ θυμᾶμαι πάντα τὸ βλέμμα τῶν (πανέξυπνος) ματιῶν ἐκείνου τοῦ παιδιοῦ. 38) Τὸ (περίλαμπρος) μνημεῖο ὄλοκληρωθηκε ὕστερα ἀπὸ (πολύχρονος) ἐργασία. 39) "Ετυχε (παλλαϊκὸς) ύποδοχῆς. 40) Πρόκειται γιὰ πολὺ (ἔξυπνος) καὶ (ἐπικίνδυνος) ἀντιπάλους. 41) Λόγω τῶν (ἀνώμαλος, καιρικὸς) συνθηκῶν ματαιώθηκε ἡ πτῆσις. 42) Πολλοὶ ὑπῆρξαν θύματα αὐτῆς τῆς (ἀπαράδεκτος) τακτικῆς. 43) Μὲ τὶς (ἀλλεπάλληλος) μεταθέσεις τῶν ὑπαλλήλων καθυστερεῖ ἡ διεκπεραίωσις τῶν (ὑπηρεσιακὸς) ἐγγράφων. 44) Πλῆθος ἀπὸ (μεγαλόπρεπος) κτήσια ἐκάλυπταν τὸ (ύπόλοιπος) μέρος τοῦ δρόμου. 45) 'Η ἔκτασις τοῦ (ἐξαγωγικὸς) ἐμπορίου στὴν χώρα μας δὲν εἶναι (ἰκανοποιητικός). 46) Στὸ (πρόσχαρος) βλέμμα του καθρεφτίζεται ἡ καλωσύνη τῆς ψυχῆς του. 47) 'Ο πατέρας του συνήθως φορεῖ (σκοῦρος) φορεσιά. 48) 'Η ἀλεπού εἶναι (πανοῦργος). 49) (γκρίζος) σύννεφα σκέπαζαν τὸν οὐρανό. 50) Τὰ μαλλιά του εἶχαν μιὰ (παράξενος, γκρίζος) ἀπόχρωσι. 51) Κοίταζαν τὴν (χέρσος) γῆ καὶ ἡ καρδιά τους γέμιζε ἀπόγνωσι.

*Ασκησις 60 (§§ 128-129).

- 1) Τὰ (ἥλιοψημένος) πρόσωπά τους ἔδειχναν πώς εἶχαν ζήσει ἀρκετά στὴν ὥπαιθρο. 2) Μιλοῦσε μὲ (τρεμάμενος) χείλη. 3) Οἱ ἐπιβάτες, (μισοβρεγμένος) καθὼς ἦταν, ἔτρεμαν ἀπὸ τὸ κρύο. 4) Παρακολουθήσαμε ἕνα πολὺ (καλοταγμένος) ἔργο. 5) Τὸ (μικρὸ) πλοῖο, (ἀκυβέρνητος) καὶ μὲ (σπασμένος) τὸ τιμόνι, βρέθηκε στὴν διάθεσι τῆς (ἀγριεμένος) θαλάσσης. 6) Οἱ (ἀνθισμένος) ἀμυγδαλιές ἔδιναν ἕνα (χαρούμενος) τόνο στὴν περιοχή. 7) Ὁ χῶρος ἦταν (πλημμυρισμένος) μὲ σωροὺς (σκουριασμένος) παλιοσιδερικῶν. 8) Ζητοῦσε ἐπιείκεια γιὰ τὸ παιδί της μὲ (δακρυσμένος) μάτια. 9) Οἱ κῆποι ποτίζονται μὲ (τρεχούμενος) νερὰ ὅλο τὸ εἰκοσιτετράρο. 10) Ἐμοιαζαν μὲ κοπάδι (πεινασμένος) λύκων. 11) Οἱ (χορταριασμένος) δρόμοι φανέρωναν ὅτι ἡ περιοχὴ ἦταν τελείως (έγκαταλειμμένος). 12) Τὸν (ἐρχόμενος) χρόνο τὰ ἔσοδά τους θὰ είναι μεγαλύτερα. 13) Μὲ (σημαιοστολισμένος) σπίτια καὶ (δαφνοστρωμένος) δρόμους ὑποδέχτηκε ἡ πόλις τὸν σωτῆρα τῆς. 14) Ἡ εἰκόνα τῶν (κοσμοπλημμυρισμένος) δρόμων ἦταν πολὺ (ἐντυπωσιακός). 15) Κοίταζε μὲ (σαστισμένος) βλέμμα. 16) Οἱ ἀμοιβὲς τῶν (μαθητεύομενος) τεχνιτῶν είναι (μικρός). 17) Ἡ ὥπαρξις (πολιτισμένος) περιβάλλοντος βοηθεῖ σημαντικὰ στὴν ἀγωγὴ τοῦ παιδιοῦ. 18) Αὐτὰ είναι τὰ ὅπλα τοῦ (ξακουσμένος) καπετάνιου. 19) Ὁ εἰσαγγελεὺς ζήτησε νὰ κηρυχτῇ (πεπλανημένος) ἡ ἀπόφασις τῶν ἐνόρκων. 20) Προσπαθεῖ πάντοτε νὰ μᾶς φέρνῃ πρὸ (τετελεσμένος) γεγονότων. 21) Τέτοια (μεμονωμένος) περιστατικὰ δὲν μποροῦν νὰ στηρίξουν συμπεράσματα (γενικός) κύρους. 22) Τὰ ὄρια τῆς (ἀνθρώπινος) γνώσεως είναι (πεπερασμένος). 23) Ἡ δίκη θὰ διεξαχθῇ (κεκλεισμένος) τῶν θυρῶν.

*Ασκησις 61 (§ 130).

- 1) Στὰ (γελαστὸς) τους πρόσωπα καθρεφτιζόταν ἡ χαρά.
- 2) Στὴν ἔκθεσι ἔβλεπε κανεὶς (θαυμάσιος, κεντητὸς) ὑφάσματα. 3) Ἡ δημιουργία (ὑποφερτὸς) δρων ζωῆς είναι

.... (ἀπαραιτητος) για κάθε πρόοδο. 4) Ἡ παρουσία (ἀγαπητὸς) φύλων μᾶς ἐνισχύει στίς (δύσκολος) στιγμές. 5) "Οσα ύποστηρίζει εἶναι (ἀκατόρθωτος). 6) Τὸ κτήριο ἥταν (κτισμένος) μὲν....(πελεκητὸς) πέτρες. 7) "Ολα πρέπει νὰ γίνωνται μέσα σὲ (ἐπιτρεπτὸς) δρια. 8) Ἡ (τρεμουλιαστὸς) φωνή του πρόδινε ὅλη τὴν (ψυχικὸς) του ταραχή. 9) Καταδικάστηκε για κρησιμοποίησι (πλαστὸς) ἐγγράφων. 10) "Ολοι ἔμειναν ἀπολύτως (ἰκανοποιημένος) ἀπὸ τὴν (θαυμαστὸς) ἀρτιότητα τῆς ἐκτελέσεως. 11) Τὰ (χρωματιστὸς) παράθυρα τῶν σπιτιών φάνταξαν ἀπὸ μακριά. 12) Στὴν .. (δυτ..ικὸς) πλευρὰ τοῦ (λαξευτὸς) βράχου εἶχαν χαράξει (διάφορος) μορφές. 13) "Οσα εἶπε δὲν ἔγιναν (πιστευτός). 14) Τὰ παιδιά βάδιζαν μὲ βῆμα (καμπρωτός). 15) Τὰ δέντρα μὲ τὰ (φουντωτὸς) κλαδιά τους σκίαζαν τὴν αὐλή. 16) Οἱ ἐπισκέπτες ἔφυγαν χωρὶς νὰ γίνουν (ἀντιληπτός). 17) "Ἐκρυβε τὸν πόνο του μ' ἔνα (προσποιητὸς) χαμόγελο. 18) Προσέκρουσε σὲ κάποιο σημεῖο τοῦ (θεατὸς) μέρους τῆς σελήνης 19) Τὰ στοιχεῖα ποὺ μᾶς ἔδωσε εἶναι ἐντελῶς (ἀνύπαρκτος). 20) Ἡ παρουσία τῶν (ἐκλεκτὸς) προσκεκλημένων ἐλάμπυρυνε τὴν βραδιά. 21) Τοὺς ἐφοδίασαν μὲ....(φορητὸς) συσκευές. 22) Τὰ συμπλέγματα αὐτῶν τῶν συμφώνων εἶναι....(δυσκολοπρόφερτος).

*Άσκησις 62 (§ 131).

- 1)'Η....(μεγάλος) του κόρη φαίνεται πολὺ (γνωστικός), ἐνῶ ἡ (μικρὸς) δείχνει κάπως (ἀστατος). 2) 'Απ' ὅ,τι κατάλαβα δὲν πρόκειται γιὰ (παστρικὸς) δουλειά. 3) Ἡταν πολὺ (βιαστικὸς) καὶ δὲν τὴν πρόλαβα. 4) Παρουσίας ὅλα τὰ συμπτώματα μᾶς (ύστερικὸς) γυναίκας. 5) Εἶναι ἀλήθεια πώς αὐτὴ δὲν κάνει γιὰ τέτοια δουλειά, γιατὶ εἶναι πολὺ (νευρικός). 6) Κάθισε σὲ μιὰ (ἀναπαυτικὸς) πολυθρόνα καὶ περίμενε. 7) Στάθηκε κοντά του ἡ πιὸ (πονετικὸς) μητέρα. 8) Δὲν περιμέναμε πώς θὰ ἥταν τόσο (καταδεχτικὸς). 9) Στὸ ἀπέναντι σπίτι μένει μιὰ πολὺ (φτωχὸς) οἰκογένεια. 10) Ἡ (βραχγός) φωνή του, ποὺ δὲν ἔλεγε νὰ καθαρίσῃ ποτέ, εἶχε ἀρχίσει νὰ μοῦ δίνη στὰ νεῦρα. 11) Στὸ μέρος ποὺ κάνουμε μπάνιο

ἡ θάλασσα εἶναι πολὺ (ρηγός). 12) Ἡ μητέρα τῆς ἦταν (ξανθός), αὐτὴ δύμως εἶναι (μελαχρινός). 13) Μιὰ (σπλαχνικός) γειτόνισσα τῆς παραστάθηκε στὴν ἀρρώστια τῆς. 14) Ἡ καθηγήτρια εἶναι (Πατρινός).

Άσκησις 63 (§ 132).

1) Ἡ χώρα ἔχει ἀνάγκη (σταθερός) κυβερνήσεως. 2) Συνελήφθη χτές ὁ δράστης τῆς (στυγερός) δολοφονίας. 3) Ἡ οἰκονομία τῆς χώρας δὲν εἶναι καθόλου (ἀνθηρός). 4) Τὰ ἀποτελέσματα τῆς (πενιχρός) συγκομιδῆς θὰ φανοῦν τὸν χειμῶνα. 5) Πάσχει ἀπὸ (ύγρος) πλευρίτιδα. 6) Ἡ (σθεναρός) στάσις τῆς Ἑλλάδος ἀπέτρεψε τὸν πόλεμο. 7) Ἀντιμετωπίζει (ζωηρός) ἀντίδρασι ἐκ μέρους τοῦ κοινοῦ. 8) Μία (σφοδρός) ἕκρηξις συγκλόνισε τὴν περιοχή. 9) Τὸν ὑπέβαλλαν σὲ (αὖστρος) δίκια, γιατὶ διαπιστώθηκε πώς εἶχε ζάχαρο. 10) Ἡ (γλαφυρός) ἀφήγησις καὶ ἡ τελείωσ (προσωπικός) γλῶσσα, ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ Παπαδιαμάντης, ἀποτελοῦν (βασικός) χαρακτηριστικὰ τοῦ (πεζογραφικός) του ἔργου. 11) Ἐχει δλα τὰ χαρακτηριστικὰ μᾶς (ἰσχυρός) προσωπικότητος. 12) Τὸ γεγονός αὐτὸ προκάλεσε σ' ὅλους (ζωηρός) ἀγανάκτησι.

Άσκησις 64 (§ 133).

1) Μολονότι θεωροῦσαν τὴν ἀποτυχία τους....(βέβαιος), δὲν ὑποχωροῦσαν. 2) Νομίζει ὅτι ἡ ἀπόφασις τῶν δικαστῶν δὲν εἶναι (δίκαιος). 3) Κατάλαβαν ὅτι οἱ ἐλπίδες τους Ἠταν (μάταιος). 4) Τὰ ἀποτελέσματα τῆς (ἐπιπόλαιος) ἐνεργείας του θὰ φανοῦν ἀργότερα. 5) Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ἡ σειρὰ τῶν δέντρων Ἠταν (ἀραιός). 6) Υπέχει (ἀκέραιος) τὴν εὐθύνη γιὰ ὅσα ἔγιναν. 7) Ἡ ἀντίδρασις τοῦ κοινοῦ Ἠταν (βίαιος). 8) Ἡ ἐπιτυχία του στὶς ἐκλογὲς θεωρεῖται (βέβαιος). 9) Ο εἰσαγγελεὺς διέταξε τὴν (βίαιος) προσαγωγὴ τοῦ μάρτυρος. 10) Ἡ ἐπίσκεψις τῆς (παμπάλαιος) ἐκκλησίας μᾶς χάρισε συγκινήσεις ποὺ θὰ μᾶς μείνουν (ἀλησμόνητος). 11) Ἡ φιλοξενία εἶναι (πανάργαιος) παράδοσις στὴν χώρα μας.

2. -ΟΣ, -Α, -Ο

§ 134.

Κλιτικὰ παραδείγματα.

ό	ώραῖ-ος	ἡ	ώραῖ-α	τὸ	ώραῖ-ο
τοῦ	ώραῖ-ου	τῆς	ώραῖ-ας	τοῦ	ώραῖ-ου
τὸν	ώραῖ-ο(ν)	τὴν	ώραῖ-α	τὸν	ώραῖ-ο
οἱ	ώραῖ-οι	οἱ	ώραῖ-ες	τὰ	ώραῖ-α
τῶν	ώραῖ-ων	τῶν	ώραῖ-ων	τῶν	ώραῖ-ων
τοὺς	ώραῖ-ους	τὶς	ώραῖ-ες	τὰ	ώραῖ-α

ό	σπάνι-ος	τὸ σπάνι-ο	ἡ σπανί-α / σπάνι-α
τοῦ	σπανί-ου / σπάνι-ου	τῆς σπανί-ας / σπάνι-ας	
τὸν	σπάνι-ο(ν)	τὸ σπάνι-ο	τὴν σπανί-α / σπάνι-α
οἱ	σπάνι-οι	τὰ σπάνι-α	οἱ σπάνι-ες
τῶν	σπανί-ων / σπάνι-ων		
τοὺς	σπανί-ους / σπάνι-ους	τὰ σπάνι-α	τὶς σπάνι-ες

§ 135. Στὴν κατηγορία τῶν ἐπιθέτων αὐτῶν ἀνήκουν δεξύτονα, παροξύτονα καὶ προπαροξύτονα ἐπίθετα ποὺ πρὸ τῆς καταλήξεως ἔχουν :

- α) φωνητικὸν φθόγγο (φωνῆεν ἢ δίφθογγο) τονούμενο : ἀθῶος, ἀκαριαῖος, ἀκμαῖος, ἀραγκαῖος, ἀντρεῖος, ἀρχαῖος, ἀστεῖος, γελοῖος, γενναῖος, γυναικεῖος, ἑνιαῖος, κεντρῶος, κορυφαῖος, κρόνος, λαθραῖος, λεῖος, μεσαῖος, νέος, οἰκεῖος, προτικῶος, ραγδαῖος, σπουδαῖος, σῶος, τελευταῖος, τυχαῖος κ.ἄ.
- β) ι (ι, υ, ει, οι) ἄτονο : ἄγιος, ἄγριος, ἄδειος, ἄθλιος, αιώνιος, ἀλληλέγγυος, ἀντάξιος, ἄξιος, ἀπολλώνειος, ἄρτιος, ἀσημένιος αὐτοσχέδιος, βελουδένιος, βόρειος, βουνήσιος, γαλάζιος, γαλήνιος, γιγάντιος, δαιμόνιος, δόλιος, δραστήριος, ἐγκάρδιος, ἐγχώριος, ἐπίγειος, ἐπιζήμιος, ἐπιτήδειος, ἥλιθιος, θαυμάσιος, ἴσιος, καινούργιος, καμπήσιος, κερένιος, μαρμαρένιος, μέτριος, ξυλένιος, ξύπνιος, ὅμοιος, δρθιος, οὐράνιος, παλληκαρή-

σιος, παράλιος, παρόμοιος, πειθήνιος, πελώριος, πλούσιος, σάπιος, σιδερένιος, σπάνιος, τέλειος, τεράστιος, τίμιος, τιποτένιος, ύπαθλιος, ύπόγειος κ.α.

§ 136. Κλίσις. Τὰ παροξύτονα κλίνονται κατὰ τὸ παράδειγμα: ὠραῖος, ὠραία, ὠραῖο, τὰ προπαροξύτονα κατὰ τὸ παράδειγμα: σπάνιος, σπανία, σπάνιο· τὰ λίγα δξύτονα (δεξιός, αλεψιμός, παλιός, σκολιός) κλίνονται μὲ τὶς ἵδιες καταλήξεις καὶ χωρὶς κίνησι τοῦ τόνου τους.

΄Απὸ τὰ ἐπίθετα σὲ -ιος οἱ κατηγορίες -ένιος, -ήσιος (πλὴν τῶν ἑτήσιος καὶ ἡμερήσιος) καὶ μερικὰ ἄλλα — γαλάζιος, ἵσιος, καινούργιος, ξύπνιος, σάπιος κλπ. — συνιζάνουν τὸ ί καὶ κινοῦνται κανονικῶς ὡς παροξύτονα. Ἐπίσης μερικὰ ἐπίθετα τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἄλλοτε συνιζάνουν τὸ ί καὶ ἄλλοτε δχι: ἄγιος, αἰώνιος, ἄξιος κ.α.

§ 137. Σημείωσις. Τὰ παλιὰ δικατάληκτα ἐπίθετα σὲ -ος, -ον (δ, ή ἀξιόλογ-ος, τὸ ἀξιόλογ-ον — δ, ή προαιώνι-ος, τὸ προαιώνι-ον κλπ.) σήμερα κινοῦνται γενικῶς ὡς τρικατάληκτα σὲ -ος, -η, ο ἢ -ος, -α, -ο ἀναλόγως (ἀξιόλογος, -η, -ο· προαιώνιος, -α, -ο κλπ.). Ἐν τούτοις μερικὰ ἔξακολουθοῦν νὰ διατηροῦν τὸν δικατάληκτο τύπο. Τέτοια εἶναι ἰδίως δσα λήγουν σὲ -βόλος, -γόνος, -εργός, -κτόνος, -λόγος, -ουργός, -οῦχος, -τόμος, -φόρος: ἀδελφοκτόνος, ἀκριβολόγος, βιταμινοῦχος, γενεσιονοργός, γηπεδοῦχος, ἐθνοκτόνος, εὐφυολόγος, ζημιογόνος, ζωογόνος, ηλεκτροφόρος, καινοτόμος, κεραυνοβόλος, μικροβιοκτόνος, νοσογόνος, παθογόνος, προνομιοῦχος, προσοδοφόρος, φαδιενεργός, σπινθηροβόλος, ψευδολόγος κ.α.

΄Ασκησις 65 (§§ 134-136).

Οἱ ἀκόλουθες προτάσεις νὰ συμπληρωθοῦν μὲ τοὺς καταλήλουντος τύπους τῶν ἐπιθέτων ποὺ δίδονται σὲ παρένθεσι.

1) Ἡ Ἑλλὰς ἔχει (ῳραῖος) μουσεῖα. 2) Οἱ Σπαρτιᾶτες ἦταν (γενναῖος) κι (ἐπιδέξιος) πολεμισταί. 3) Τὰ (ἀργαῖος) μνημεῖα προσελκύουν τοὺς ξένους. 4) (πελώριος) κύματα κτυποῦσαν τὸ πλοῖο. 5) Τὰ (σάπιος) φροῦτα εἶναι (ἐπικίνδυνος) γιὰ τὴν ύγεια. 6) Οἱ ἀνέσεις τῶν (παλιὸς) σπι-

τιῶν εἰναι ἐλάχιστες. 7) Στοὺς (ἴσιος) δρόμους ἡ κυκλοφορία τῶν ὄχημάτων εἰναι (εὔκολος). 8) Τὰ (ἄγριος) ζῶα ζοῦν στὰ δάση. 9) (τεράστιος) βράχοι εἶχαν φράξει τὴν κοίτη τοῦ ποταμοῦ. 10) Ἡ στοὰ στηρίζεται σὲ (μαρμαρένιος) κολόνες. 11) Τὸ τοπίο εἶχε (σπάνιος) δύμορφιά. 12) Τὸ δυστύχημα ἦταν ἀποτέλεσμα (ἀδέξιος) χειρισμοῦ τοῦ ὁδηγοῦ. 13) Ἡ θέα τῶν (ἄδειος) σπιτιῶν ἐπροκάλεσε σ' ὅλους κατάπληξι. 14) "Ολοι οἱ ἡθοποιοὶ ἦταν (τέλειος) στοὺς ρόλους των. 15) "Εδίνε τὴν ἐντύπωσι (ἰκανὸς) καὶ (ἐπιτήδειος) ἀνθρώπου. 16) Δόθηκαν (ἀμοιβαῖος) ἔξηγγήσεις καὶ τὸ ἐπεισόδιο ἔληξε. 17) Ἐκφράζει (πηγαῖος) αἰσθήματα ἀγάπης. 18) Ἡ παρουσία τόσων (σπουδαῖος) ἐπιστημόνων ἐλάχιμπρυνε τὸ συνέδριο. 19) "Ολοι συμφώνησαν γιὰ τὴν τήρησι (ἐνιαῖος) τακτικῆς. 20) Οἱ ἔξελιξεις ἀπὸ δῶ καὶ πέρα θὰ εἰναι (ραγδαῖος). 21) "Εγινε πιὸ (αὐστηρὸς) ὁ ἔλεγχος, γιὰ νὰ ἐμποδιστοῦν οἱ (λαθραῖος) εἰσαγωγές. 22) Ἡ ἐμφάνισις τῆς (κορυφαῖος) ἡθοποιοῦ ἐκάλυψε ὅλους τοὺς ἄλλους. 23) Εἶναι (ἄσχημος) πρᾶγμα νὰ χρησιμοποιῇ κανεὶς (πλάγιος) μέσα. 24) Τὸ κτύπημα ἐπέφερε (ἀκαριαῖος) θάνατο. 25) Τὰ ἀποτελέσματα τῆς (γιγαντιαῖος) αὐτῆς προσπαθείας θὰ φανοῦν ἀργότερα. 26) Ἡ διάσπασις τοῦ ἀτόμου ἀπελευθέρωσε (κολοσσιαῖος) ποσότητες ἐνεργείας. 27) Διεκδικοῦσαν τὴν νίκη μὲ τὸ πλεονέκτημα τοῦ (ἀκμαῖος) ἡθικοῦ. 28) Τὸ δυστύχημα ἦταν ἀποτέλεσμα (τυχαῖος) ἐκρήξεως. 29) Ζητεῖ τὴν συμπαράστασι ὅλων τῶν (τίμιος) ἀνθρώπων. 30) Οἱ ἐφημερίδες ἀνήγγειλαν τὸ γεγονός μὲ (πηγυαῖος) τίτλους. 31) Οἱ κάτοικοι τῶν (ἀκραῖος) συνοικιῶν δὲν ἔχουν (καλὸς) συγκοινωνία. 32) Κηρύττει τὶς ἰδέες του μὲ (θεῖος) ζῆλο. 33) Ἡ ὅλη ὑπόθεσις εἶχε (ἀστεῖος) χαρακτῆρα. 34) Οἱ δυὸι αὐλές χωρίζονται μὲ (σανιδένιος) φράγτη. 35) Οἱ (χαλκένιος) πόρτες τοῦ ναοῦ ἀστραφταν στὸ φῶς τοῦ ἥλιου. 36) Τὸ τοπίο εἶχε (παραμυθένιος) δύμορφιά. 37) Στὰ (κοραλένιος) χείλη τῆς ἦταν ζωγραφισμένη ἡ λύπη. 38) Στὶς ἄκρες τοῦ δρόμου ὑπῆρχαν σειρές ἀπὸ (καλαμένιος) καλύβες. 39) "Ετρωγε μὲ ὄρεξι τὸ (κριθαρένιος) ψωμί. 40) 'Ο σκελετὸς τοῦ (τσιμεντένιος) κτηρίου εἶναι (σιδερένιος). 41) 'Ο

(γαλάζιος) ούρανδος τῆς Ἐλλάδος εἶναι μιὰ ἀποκάλυψις γιὰ ὅσους ἔρχονται ἀπὸ (βόρειο) χῶρες 42) Ἐκανε ὁλόκληρο καβγὰ γιὰ ἔνα (τιποτένιος) ζήτημα. 43) Στὴν ἄκρη τοῦ (λαστιχένιου) σωλῆνα ἦταν προσκολλημένη ἡ (ἀναπνευστικὸς) συσκευή. 44) Μικρὰ κομψοτεχνήματα τοποθετημένα μὲ (θαυμάσιος) τρόπο δημιουργοῦσαν (ἐξαιρετικὸς) ἐντύπωσι. 45) Μὲ (ἐπιδέξιος) κινήσεις κατάφερε νὰ περάσῃ ὅλα τὰ ἐμπόδια. 46) "Ολοι ξεκινοῦσαν γιὰ τὸ ταξίδι μὲ (κρύος) καρδιά. 47) "Ολοι ἔφτασαν (σῶος) στὸν προορισμό τους. 48) Πρέπει νὰ φανοῦμε (ἀντάξιος) τῶν προγόνων μας, μᾶς ἔλεγε ὁ δάσκαλος στὸ σχολεῖο. 49) Ἡ ὅλη εἰκόνα τοῦ (παλιὸς) σπιτιοῦ ἦταν (ἀπογοητευτικός). 50) Ἡ (λαθραῖος) εἰσαγωγὴ.... (ἐμπορικὸς) εἰδῶν τιμωρεῖται αὐστηρά. 51) Οἱ (τελευταῖος, ραγδαῖος) βροχὴς ἐπέφεραν.... (ἀρκετὸς) ζημίες στὶς συγκοινωνίες, ἀλλὰ ὡφέλησαν σημαντικὰ τὴν γεωργία. 52) Μὲ (ἀμοιβαῖος) ὑποχωρήσεις κατόρθωσαν νὰ καταλήξουν σὲ μιὰ.... (λογικὸς) συμφωνία. 53) Χορηγήθηκε.... (μηνιαῖος) παράτασις γιὰ τὴν ὑποβολὴ τῶν.... (φορολογικὸς) δηλώσεων. 54) Υποσχέθηκαν ὅτι θὰ χορηγήσουν τὶς.... (ἀναγκαῖος) πιστώσεις γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας. 55) Τὰ (κλοπικαῖος) εἴδη κατασχέθηκαν καὶ θὰ ἐπιστραφοῦν. 56) Ἡ (αιφνίδιος) ἀλλαγὴ τοῦ κατιροῦ ματαίωσε πολλὲς ἐκδρομὲς καὶ δλους τοὺς.... (ὑπαίθριος) ἀγῶνες. 57) Πολλὰ στοιχεῖα τῆς.... (λόγιος) παραδόσεως μπῆκαν στὴν.... (καθημερινὸς) χρῆσι. 58) Οἱ γραμμὲς μεταφορᾶς τοῦ ρεύματος ἀποτελοῦνται ἀπὸ.... (ὑπόγειος) ἡ (ὑποβρύχιος) καλώδια, γι' αὐτὸ ἡ κατασκευὴ τους ἀπαιτεῖ (ἀρκετὸς) χρόνο καὶ.... (μεγάλος) κεφάλαια. 59) Οἱ (ἐναέριος) συγκοινωνίες συνεχῶς προσελκύουν μεγαλύτερον ἀριθμὸ ἐπιβατῶν. 60) Οἱ νέοι πρέπει νὰ εἶναι προστηλωμένοι στὶς.... (πάγιος, ἐθνικὸς) μας ἐπιδιώξεις. 61) Μὲ αἵτησί του ζήτησε νὰ ἔξεταστῇ τὸ θέμα του ἀπὸ τὴν (δευτεροβάθμιος) ἐπιτροπή. 62) Οἱ (μακροχρόνιος, ἀνασκαφικὸς) ἔρευνες ἔφεραν εἰς φῶς πολὺ.... (σημαντικὸς) στοιχεῖα γιὰ τὸν.... (ἀρχαῖος) πολιτισμὸ τῆς περιοχῆς. 63) "Εγινε.... (ἐπιτόπιος) ἔρευνα, γιὰ νὰ διαπιστωθοῦν τὰ αἴτια τοῦ.... (τραγικός, ἀεροπορικός) δυστυχήματος.

3. -ης, -α, -ικο

§ 138.

Κλιτικὸ παράδειγμα.

δέ πεισματάρ-ης	ἡ πεισματάρ-α	τὸ πεισματάρ-ικο
τοῦ πεισματάρ-η	τῆς πεισματάρ-ας	τοῦ πεισματάρ-ικου
τὸν πεισματάρ-η	τὴν πεισματάρ-α	τὸ πεισματάρ-ικο
οἱ πεισματάρ-ηδες	οἱ πεισματάρ-ες	τὰ πεισματάρ-ικα
τῶν πεισματάρ-ηδων	(τῶν πεισματάρικων)	τῶν πεισματάρ-ικων
τοὺς πεισματάρ-ηδες	τὶς πεισματάρ-ες	τὰ πεισματάρ-ικα

§ 139. Στὴν κατηγορία αὐτὴ ἀνήκουν ἐπίθετα τῶν δοποίων τὸ ἀρσενικὸ λήγει σὲ : -άρης, -λαίμης, -μάλλης, -μάτης, -μύτης, -ούρης, -πόδης, -φρύνης, -χέρης, ὑποκοριστικά σὲ -ούλης κ.ἄ. ποὺ κλίνονται ὅπως τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα :

ἀρρωστιάρης, ἀσχημομόρθης, γαλανομάτης, γκριζομάλλης, γκριτιάρης, ζηλειάρης, καμπούρης, κοντούλης, κονθελιάρης, κοντσομπόλης, λεπτούλης, μακρολαίμης, μαυρομάτης, μαυροφρύνης, μεροκαματιάρης, μικρούλης, ξαρθομάλλης, παιχνιδιάρης, παραποτιάρης, πονηρούλης, πυκνοφρύνης, στραβολαίμης, στραβοπόδης, τεμπέλης, τριαντάρης, τσιγκούνης, φουκαριάρης, φτωχούλης, χαζούλης, χοντρούλης, χρυσοχέρης, ψωριάρης κ.ἄ.

§ 140. Συνήθως τῶν ἐπιθέτων τῆς κατηγορίας αὐτῆς ὑπάρχουν καὶ παράλληλοι τύποι σὲ -ικος, -η, -ο (γκριτιάρ-ης, -α, -ικο : γκριτιάρ-ικος, -ικη, -ικο). Ἀπὸ τοὺς τύπους αὐτοὺς τὰ ἐπίθετα σὲ -ης, -α, -ικο δανείζονται ὄλοκληρο τὸ οὐδέτερο καὶ τὴν γενικὴ πληθυντικοῦ τοῦ θηλυκοῦ.

§ 141. Τὸ οὐδέτερο τῶν ὑποκοριστικῶν ἐπιθέτων σὲ -ούλης (μικρούλικο) ἔχει καὶ τύπον σὲ -ούλι (μικρούλι).

Άσκησις 66 (§§ 138-140).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τοῦ ἐπιέτου ποὺ δίδεται σὲ παρένθεσι.

- 1) 'Ο δάσκαλος τοὺς ἀποκαλοῦσε (ξεχασιάρης), γιατὶ συγχὰ λησμονοῦσκαν στὸ σπίτι τὰ βιβλία τους. 2) Αὐτὴ δὲν εἶναι (πεισματάρης) ὅπως ἡ ἀδερφή της. 3) 'Ο (σμιχτοφύ-δης) γέρος ἦταν ἔνας πολὺ (γραφικὸς) τύπος. 4) 'Η λαιμαρ-γία του ἔδειχνε ἄνθρωπο (λιχούδης). 5) "Ολα μπορεῖ νὰ τὰ περιμένη κανεὶς ἀπὸ ἔναν τέτοιο (τεμπέλης) καὶ (ἀκα-μάτης). 6) Μὲ ψφος (παραπονιάρης) κοίταζαν τὸ καράβι ποὺ ἔφευγε. 7) "Ενα (ξανθομάλλης) κοριτσάκι παρακολου-θοῦμε μὲ ἀπορία τὴν σκηνή. 8) Ἡταν φανερὰ τὰ ἵγνη τοῦ χρόνου στὸν (ἀσπρομάλλης) γέροντα. 9) 'Η ἐμφάνισις τοῦ (γκριζομάλλης) κυρίου τράβηξε τὴν προσοχὴ ὅλων. 10) "Ολοι τὸν ἤξεραν γιὰ πολὺ (τσιγκούνης), γι' αὐτὸ ἀποροῦσκαν ποὺ τὸν ἔβλεπαν τόσο (ἀνοιχτοχέρης). 11) "Εμειναν σὲ μιὰ (μικρούλης) καλύβα δ ἔνας πάνω στὸν ἄλλο. 12) Εἶχε (γκ-ζούλης) ψφος, γι' αὐτὸ δὲν ἔδινε (καλὸς) ἐντύπωσι. 13) Ἡταν μιὰ (λεπτούλης) κοπέλα μὲ (δυμορφος) χαρακτηριστικά. 14) 'Απὸ μικρὸ παιδὶ ἦταν....(ἀδύνατος) κι....(ἀρρωστιάρης). 15) Τὰ (κουρελιάρης) ροῦχα του ἔδειχναν πώς ἦταν ζητιάνος. 16) Μοιάζει τοῦ (πεισματάρης) τοῦ ἀδερφοῦ του. 17) Οι ..(ζη-λειάρης) γυναῖκες εἶναι πάντοτε (καχύποπτος). 18) Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ἔχῃ καλὰ μαζί τους, γιατὶ εἶναι(γκρινιάρης). 19) Δὲν θέλουν νὰ παιζούν μαζί της, γιατὶ εἶναι(ζαβολιάρης). 20) 'Ο Γιάννης ἦταν ἀπὸ τοὺς πιὸ (φοβητσιάρης) στρατιῶτες. 21) Μετακινοῦνται ἀπὸ κχώρα σὲ κχώρα σὰν τὰ (διαβατάρης) πουλιά. 22) Κατάφερνε νὰ τοὺς ξεγελᾶ ὅλους μὲ τὸ (κακομοί-ρης) ψφος του. 23) Τώρα πιὰ ἦταν μιὰ γριὰ (καμπούρης) καὶ (ἀσχημομούρης). 24) 'Η ζωή τους μοιάζει μὲ τὴν ζωή τῶν (ταξιδιάρης) πουλιῶν. 25) Δὲν τὸν πίστευαν γιατὶ τὸν ἤ-ξεραν γιὰ (καυγησιάρης). 26) Τὰ μακριὰ (κοκκαλιάρης) δάχτυλά του πετοῦσκαν κυριολεκτικὰ πάνω στὰ πλῆκτρα. 27) Τὰ(ἀρρωστιάρης) πρόσωπα τῶν παιδιῶν ἔδειχναν πόσο εἶχε ἐπιδράσει στὴν ύγεια τους τὸ(ύγρος) κλῖμα τῆς περιοχῆς.

4. -ÚC, -IÁ, -Ú

Kλιτικό παράδειγμα.

ό βαθ-únς	τὸ βαθ-ù	ἡ βαθ-ιὰ
τοῦ βαθ-ιοῦ/βαθ-ù		τῆς βαθ-ιᾶς
τὸν βαθ-ù(v)	τὸ βαθ-ù	τὴν βαθ-ιὰ
οἱ βαθ-ιοὶ/βαθ-εῖς	τὰ βαθ-ιὰ	οἱ βαθ-ιὲς
τῶν βαθ-ιῶν		
τοὺς βαθ-ιοὺς/βαθ-εῖς	τὰ βαθ-ιὰ	τὶς βαθ-ιὲς

§ 142. "Ομοια κλίνονται τὰ ἐπίθετα: ἀψύς, βαρύς, δασύς, δεξύς, ἔλαφρύς, μακρύς, παχύς, πλατύς, τραχύς, φαρδύς κ.ἄ. Ἐπίσης τὰ χρωμάτων δηλωτικά: βυσσινύς, θαλασσύς, πορτοκαλύς, σταχτύς κ.ἄ. (Αὐτὰ δὲν σχηματίζουν τύπους πληθυντικοῦ σὲ -εῖς).

§ 143. Μερικὰ ἐπίθετα σὲ -únς, ποὺ χρησιμοποιοῦνται κυρίως στὴν γλώσσα τῆς ἐπιστήμης, τῆς δημοσιογραφίας κλπ., διατηροῦν τὴν παλιὰ κλίσι τῶν ἐπιθέτων τῆς κατηγορίας αὐτῆς. Τέτοια εἶναι τὰ: βραχύς, δριμύς, εὐθύς, εὐρύς, θρασύς, δεξύς, ποὺ κλίνονται κατὰ τὸ παράδειγμα:

ό ταχ-únς	τὸ ταχ-ù	ἡ ταχ-εῖα
τοῦ ταχ-έος		τῆς ταχ-είας
τὸν ταχ-ù(v)	τὸ ταχ-ù	τὴν ταχ-εῖα
οἱ ταχ-εῖς	τὰ ταχ-έα	οἱ ταχ-εῖες
τῶν ταχ-έων		τῶν ταχ-ειῶν
τοὺς ταχ-εῖς	τὰ ταχ-έα	τὶς ταχ-εῖες

"Ασκησις 67 (§ 142).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τοῦ ἐπιθέτου ποὺ δίδεται σὲ παρένθεσι.

- 1) Καθὼς ἔβγαλε τὸ πουκάμισό του, φάνηκε τὸ (δασύς) στῆθος του. 2) Οἱ (παχὺς) γυναικες κάνουν πάντοτε δίαιτα, γιὰ ν' ἀδυνατίσουν. 3) Ἐνῶ ἔπαιξε πιάνο, τὰ (μακρὺς) δάχτυλά του χοροπηδοῦσαν πάνω στὰ πλήκτρα. 4) Λίγοι μπόρεσαν νὰ καταλάβουν πραγματικὰ τὸ (βαθὺς) νόημα τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. 5) Στὴν ἄκρη τοῦ (πλατύς) δρόμου ἔνα αὐτοκίνητο κτύπησε ἔνα παιδάκι καὶ τὸ σκότωσε. 6) Ἡ φωνή του, (τραχὺς) καὶ (ἀπότομος), τρόμαξε ὅσους τὸν ἀκουγαν. 7) Ἡ ἀδερφή του, καθὼς ἔτρεχε, γλίστρησε καὶ ξαπλώθηκε.... (φαρδύς, πλατύς). 8) Μᾶς ἔκαμε νόημα μὲ τὸ (δεξὺς) χέρι νὰ πλησιάσουμε. 9) Ξαφνικὰ ἀκούστηκαν στὸν διάδρομο μερικὰ (ἀργός, ρυθμικός, ἐλαφρύς) βήματα. 10) Οἱ (νέος) πόλεις ἔχουν (φαρδύς) δρόμους. 11) Στὸ βάθος τοῦ (μακρύς) δρόμου οἱ πανοπλίες ἔλαμπαν στὸ φῶς τοῦ (μεσημεριάτικος) ηλιου. 12) Τὰ δάχτυλα τοῦ (δεξύς) ποδιοῦ του εἶχαν ἀγρηστευτῆ ἀπὸ τὰ κρυοπαγήματα. 13) Τὸ καλοκαίρι ὁ κόσμος φορεῖ (ἐλαφρύς) ροῦχα, ἐνῶ τὸν χειμῶνα (βαρύς). 14) Ἐπειδὴ εἰναι (ἀρύς) τὸ σιτάρι, θὰ ἔχῃ (μικρός) ἀπόδοσι. 15) Τὸ τραῦμα ἀφῆσε μιὰ (βαθὺς) οὐλὴ στὸ (δεξύς) μάγουλο, ποὺ τὸν ἔκανε (ἀποκρουστικός). 16) Ἡ (βαρύς) του προφορὰ πρόδιδε εὔκολα τὴν καταγωγή του. 17) Τὸ πρόσωπό του εἶχε μιὰ (τραχὺς) ἔκφρασι. 18) Μόλις βρέθηκε ἔξω στὸν καθαρὸ ἀέρα, ἥρχισε νὰ παίρνη (βαθὺς) ἀναπνοές, γιὰ νὰ συνέλθῃ. 19) Εἶχε μιὰ (ἐλαφρύς) γρίπη καὶ δὲν πῆγε σήμερα στὸ γραφεῖο του. 20) "Ενα (παχὺς) στρῶμα ἀπὸ τοιμέντο καὶ σίδερο προστάτευε τὸ φυλάκιο ἀπὸ τὶς δρίδες. 21) Τὸ ρεῦμα τοῦ.... (βαθὺς) ποταμοῦ κυλοῦσε δρμητικὰ καὶ παρέσυρε τὰ πάντα. 22) Οἱ (φαρδύς) διάδρομοι ἀνάμεσα στὶς πρασιές ἐπέτρεπαν στοὺς ἐπισκέπτες νὰ κινοῦνται ἀνετα. 23) Φοροῦσε ἔνα.... (θαυμάσιος, θαλασσός) φόρεμα. 24) Ό ηλιος καθὼς ἔγερνε στὴν δύσι του,

εῖχε ἔνα (ώραιος, παρτοκαλύς) χρῶμα. 25) Εἶχε
(σταχτήνες) τρίχωμα κι ἔτσι δὲν ξεχώριζε εύκολα ἀπὸ τοὺς . . .
(γκρίζος) βράχος. 26) Τὸν κῆπο στόλιζαν τριαντάφυλλα ὅλων
τῶν χρωμάτων (βισσινύς, λευκός, κίτρινος,
πορτοκαλύς).

"Ασκησις 68 (§ 143).

- 1) Ἡ χώρα διέρχεται (δέντρος, πολιτικός) κρίσι.
- 2) Ἡ συζήτησις ήταν . . . καὶ . . . (εὐρύς, διαφωτιστικός). 3) Ἡ
ἀνοικοδόμησις στὶς . . . (σεισμόπληγκτος) περιοχές προσέλαβε
τελευταῖα . . . (ταχύς) ρυθμό. 4) Ἡ κυβέρνησις ἐξήγγειλε . . .
(εύρυς) πρόγραμμα . . . (δημόσιος) ἐπενδύσεων. 5) Οἱ . . . (τελευ-
ταῖος) ἀπολύσεις δημιουργοῦν (δέντρος, κοινωνικός) καὶ
. . . (οἰκονομικός) πρόβλημα. 6) Μόνο μὲν ἔναν . . . (ταχύς)
ἔλιγμὸν μποροῦσε νὰ ἀντιμετωπιστῇ ὁ κίνδυνος. 7) "Ἐγει . . .
(εύθυνος) καὶ . . . (τίμιος) χαρακτῆρα, γι' αὐτὸ δῆλοι τὸν ἐκτιμοῦν.
8) Υποφέρει ἀπὸ σκωληκοειδίτιδα . . . (δέντρος) μορφῆς. 9) Τὸν
κάλεσσε ὁ διευθυντής του καὶ τοῦ ἔκαμε . . . (δρυμός) παρατηρή-
σεις. 10) Λόγω τοῦ . . . (δέντρος) ἀνταγωνισμοῦ τῶν δύο χωρῶν,
ἐπῆλθε διακοπὴ τῶν . . . (διπλωματικός) σχέσεων. 11) Τὰ . . .
(τελευταῖος) γεγονότα ἔλαβαν . . . (εύρυς) δημοσιότητα. 12) Τὴν
. . . (προσεγγής) διετίκα θὰ ἐκτελεστοῦν ἔργα . . . (εύρυς) ἐκτά-
σεως. 13) Πολλοὶ ἔπειθαν (δέντρος, τροφικός) δηλητηρία-
σι. 14) Γιὰ ν' ἀναπτύξουν . . . (μεγάλος) ταχύτητα, τὰ δχήματα
χρειάζονται . . . (εύθυνος) καὶ . . . (πλατύς) δρόμους. 15) Νὰ ση-
μισιωθοῦν τὰ . . . (βραχύς) φωνήσιτα καὶ οἱ . . . (βραχύς) συλλα-
βές τοῦ κειμένου. 16) Μὲ τὴν . . . (θρασύς) ἀπάντησι του ἐπι-
βάρυνε ἀκόμη περισσότερο τὴν θέσι του. 17) Οἱ κατηγορούμε-
νοι ἄκουγαν μὲ ἀπάθεια τὸ . . . (δρυμός) κατηγορητήριο. 18) "Ο-
λοι παρακολουθοῦσαν μὲ . . . (βαθύς) σεβασμὸ τὴν τελετή. 19)
Ἡ ἀντιπολίτευσις ἀσκεῖ . . . (δρυμός) κριτικὴ τῶν . . . (κυβερ-
νητικός) πράξεων. 20) . . . (δρυμός) ψῦχος ἐνέσκηψε σ' δῃ τὴν
χώρα. 21) Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ἡ χάραξις ἀκολουθεῖ . . . (εύθυνος)
γραμμή.

5. -ης, -ης, -ες

§ 144. *Κλιτικό παράδειγμα.*

Αρσενικό - Θηλυκό	Ούδέτερο	Αρσενικό - Θηλυκό	Ούδέτερο
ἀσφαλ-ής	ἀσφαλ-ές	συνήθ-ης	σύνηθ-ες
ἀσφαλ-οῦς		συνήθ-ους	
ἀσφαλ-η	ἀσφαλ-ές	συνήθ-η	σύνηθ-ες
ἀσφαλ-εῖς	ἀσφαλ-η	συνήθ-εις	συνήθ-η
ἀσφαλ-ῶν		συνήθ-ων	
ἀσφαλ-εῖς	ἀσφαλ-η	συνήθ-εις	συνήθ-η

§ 145. Τὰ ἐπίθετα αὐτὰ (ἱστορικῶς σιγμόληκτα) διακρίνονται σὲ δξύτονα (ἀσφαλῆς) καὶ βαρύτονα (συνήθης).

“Ολα τὰ δξύτονα κινοῦνται κατὰ τὸ ἀσφαλ-ής, μὲ ἀκινησίᾳ τοῦ τόνου· ὁμοίως καὶ τὰ βαρύτονα σὲ -ώδης, τὰ ὅποια μόνο στὴν γεν. πληθ. κατεβάζουν τὸν τόνο στὴν λήγουσα: ἀμαθής, ἀπαθής, ἀπρεπής, ἀσαφής, ἀσθενής, διαρκής, διεθνής, ἐγκρατής, εἰλικρινής, ἐλλι πής, ἐπιεικής, ἐπιμελής, εὐφυής, εὐχερής, ἡττοπαθής, ἰδιοτελής, κοινωφελής, λαοφιλής, μακροσκελής, δξυδεροής, πολυμελής, πολυπληθής, προσεχής, πρωτοφανής, συνεπής, σφαιροειδής, χονδροειδής, ὕσοειδής — ἀλματώδης, βραχώδης, δασώδης, δηλητηριώδης, ἰδεώδης, θορυβώδης, μανιώδης, μεγαλειώδης, μυστηριώδης, παιδαριώδης, περιπετειώδης, στοιχειώδης κ.ἄ.

“Ομοια κλίνονται καὶ τὰ βαρύτονα ἐπίθετα σὲ -ηρης, τὰ ὅποια ὅμως στὴν πληθυντικὴ γενικὴ δὲν κατεβάζουν τὸν τόνο στὴν λήγουσα (τῶν πλήρων): κλινήρης, μονήρης, πλήρης, ποδήρης, φρενήρης κ.ἄ.

§ 146. Τὰ βαρύτονα κλίνονται κατὰ τὸ συνήθ-ης, δηλαδὴ α) σχηματίζουν παροξύτονη γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ καὶ β) στὴν ἐνικὴ ὄνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τῶν οὐδετέρων ἀνεβάζουν τὸν τόνο στὴν προπαραλήγουσα. Τέτοια ἐπίθετα είναι: αὐτάρκης, ἐπιμήκης, ἴσομεγέθης, κακοίθης, φιλαλήθης, ὑπερμεγέθης κ.ἄ.

"Ασκησις 69 (§§ 144-146).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τοῦ ἐπιθέτου ποὺ δίδεται σὲ παρένθεσι.

- 1) Αὐτοὶ εἶναι οἱ... (ἀφανῆς) ἥρωες ποὺ κανεῖς δὲν τοὺς ὑπολογίζει. 2) "Τστερα ἀπὸ... (ἀνηλεής) πάλη κατάφερε νὰ ἔξουδετερώσῃ τὸν ἀντίπαλο. 3) Τὰ πρόσωπα ὅλων ἡταν.... (κατηφής). 4) Τὸ ποίημα εἶναι προϊὸν.... (ἀτυχῆς) ἐμπνεύσεως. 5) Χρειάζεται.... (συνεχῆς) προσπάθεια καὶ.... (διαρκῆς) ἀγών, γιὰ νὰ προκόψῃ κανεῖς. 6) Ἡ εἰσοδος τῆς.... (εὐτραφῆς) κυρίας στὸ λεωφορεῖο προκάλεσε τὰ.... (εἰρωνικός) χαμόγελα τῶν ἐπιβατῶν. 7) Τὸ αὐτοκίνητο ἔτρεχε μὲ.... (ἰλιγγιώδης) ταχύτητα. 8) Ἡ ἔκβασις τῶν (προσεχῆς) ἔξειλέξεων θὰ ἔχῃ (ἐξαιρετικός) σημασία. 9) "Εδινε τὴν ἐντύπωσι.... (εὐφυής) ἀνθρώπου. 10) Σὲ πολλὲς ἐπαρχίες λείπουν ἀκόμη καὶ οἱ... .. (στοιχειώδης) ἀνέσεις. 11) Ἡ παρέλασις ἡταν.... (μεγαλειώδης). 12) Υπάρχουν.... (ούσιωδης) διαφορὲς μεταξὺ τῶν δύο καταθέσεων. 13) "Ετυχε (θερμός) καὶ (ἐνθουσιώδης) ὑποδοχῆς. 14) Οἱ.... (ἀμυνώδης) ἐκτάσεις εἶναι.... (ἀκατάλληλος) γιὰ καλλιέργεια. 15) Προσεπάθησε μὲ.... (πομπώδης) φράσεις νὰ καλύψῃ τὴν ἔλλειψι ἐπιχειρημάτων. 16) Οἱ.... (μανιώδης) καπνισταὶ δύσκολα μποροῦν νὰ κόψουν τὸ κάπνισμα. 17) Οἱ.... (έργαστηριακός) ἔξετάσεις ἀπέδειξαν ὅτι πρόκειται γιὰ.... (κακοήθης) ὄγκο. 18) Θὰ τιμωρηθῇ γιὰ τὴν ἔκδοσι.... (ἀνακριβής) πιστοποιητικοῦ. 19) Ἡ.... (βιομηχανικός) παραγωγὴ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος παρουσίασε.... (ἀλματώδης) αὔξησι. 20) Υπέβαλε.... (μακροσκελής) ἀναφορὰ παραπόνων χωρίς νὰ λάβῃ ἀπάντησι. 21) (πρωτοφανῆς) ἐκτάσεως κακοκαιρία ἐπικρατεῖ στὴν Β. Ἐλλάδα. 22) Μὲ τὶς.... (τελευταῖς, καταρρακτώδης) βροχὲς ἡ συγκοινωνία σὲ πολλὰ μέρη καθίσταται.... (δυσχερής). 23) Συνέδεσε τὸ ὄνομά του μὲ πολλὰ (κοινωφελής) ἔργα. 24) Πολλὰ σχολεῖα λειτουργοῦν μὲ.... (έλλιπης) σύνθεσι. 25) Ἡ ὑγρασία καὶ ἡ θερμοκρασία ἀποτελοῦν.... (ἰδεώδης) προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀνάπτυξι πολλῶν μικροβίων. 26) Στὸν λόγο του χρησιμοποίησε.... (ἀπρεπής) γρακτηρισμοὺς ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων του. 27) Οἱ πολὺ ...

(ἐπιτυγχής) διαλέξεις, πού πραγματοποιεῖ, δείχνουν ότι πρόκειται γιὰ ἔναν πολὺ . . . (ικανὸς) ὄμιλητή. 28) Οἱ περισσότερες χῶρες ἀντιπροσωπεύτηκαν στὸ συνέδριο ἀπὸ . . . (πολυμελῆς) ἀντιπροσωπεῖταις. 29) Οἱ αὐξήσεις πού χορηγήθηκαν θεωροῦνται . . . (ἀνεπαρκής). 30) Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ βιβλίου πείθει ότι ὁ συγγραφεύς του εἶναι . . . (δύξιςερκής) παρατηρητής τῶν προβλημάτων πού ἔξετάζει. 31) Εἶναι πολὺ . . . (συνήθης) τὸ φαινόμενο αὐτὸ στὸν κόσμο τῶν ζώων. 32) Ἡ . . . (συνεχής) αὔξησις τῶν καταθέσεων θὰ διευκολύνῃ τὴν πιστοδότησι τῶν ἐπιχειρήσεων. 33) Διαθέτει διαμερίσματα μὲ . . . (πλήρης) καὶ . . . (πολυτελῆς) ἐπίπλωσι. 34) Ὁ Σωκράτης κατηγορήθηκε ὡς . . . (ἀσεβής) ἐπειδὴ μεταξύ ἀλλων ἐδίδασκε πώς ὑπάρχει ἔνας μόνο Θεός. 35) Δὲν εἶναι τόσο . . . (ἀφελής) ὅσο φαίνονται. 36) Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας μας εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον . . . (πετρώδης). 37) Ἡ Ἐλλὰς παλιότερα ὑπέφερε ἀπὸ . . . (έλωδης) πυρετούς. 38) Τὸ νόμιμα αὐτῆς τῆς προτάσεως εἶναι τελείως . . . (ἀσαφής). 39) Τὸ δικαστήριο τοῦ ἐπέβαλε γιὰ . . . (πρῶτος) φορὰ μιὰ πολὺ . . . (ἐπιεικής) τιμωρία. 40) Ὁ δάσκαλος μᾶς ἐδίδασκε πώς πρέπει νὰ εἴμαστε πάντα . . . (εἰλικρινής). 41) Τὸ σχῆμα τῆς χερσονήσου εἶναι . . . (ἐπιμήκης). 42) Ἀνέθεσαν τὴν ἔξετασι τῆς ὑποθέσεως σὲ μιὰ (τριμελής, δικαστικὸς) ἐπιτροπή. 43) Τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ προέβαλε κρίθηκαν πολὺ . . . (ἀσθενής). 44) Πρέπει νὰ μεταχειρίζεστε τὴν . . . (συνήθης) γλῶσσα. 45) Πέρα ἀπὸ τὸν κάμπο ἐκτείνεται μιὰ . . . (δασώδης) περιοχὴ ποὺ καλύπτει πολλά . . . (τετραγωνικός) χιλιόμετρα. 46) Οἱ τρόποι καὶ ἡ ἐν γένει συμπεριφορὰ ἐνὸς . . . (εὐγενής) νέου ξεχωρίζουν πάντοτε. 47) Τὸ . . . (προσεχής) καλοκαίρι θὰ διεξαχθοῦν . . . (διεθνής) ἀγῶνες στίβου στὴν Ἀθήνα. 48) Ὁ ὅρρωστος πρέπει νὰ παραμείνῃ . . . (χλινήρης) ἀρκετές μέρες ἀκόμη, γιὰ νὰ γίνῃ ἐντελῶς καλά.

6. -ων, -ων, -ον

§ 147. Κλιτικό παράδειγμα.

Αρσενικό - Θηλυκό	Ούδέτερο	Αρσενικό - Θηλυκό	Ούδέτερο
εὐγνώμ-ων	εὐγνῶμ-ον	εὐγνώμ-ονες	εὐγνώμ-ονα
εὐγνώμ-ονος		εὐγνωμ-όνων	
εὐγνώμ-ονα	εὐγνῶμ-ον	εὐγνώμ-ονες(-ας)	εὐγνώμ-ονα

§ 148. "Ετσι κλίνονται ώρισμένα ἐπίθετα ποὺ ἀπὸ τὴν λογία παράδοσι εἶχουν περάσει στὸν κοινὸν προφορικὸν καὶ γραπτὸν λόγον: ἀγνώμων, ἀκτήμων, βασιλόφρων, δεισιδαίμων, ἐθνικόφρων, εἰδήμων, εἴσων, εὐδαίμων, ἴσχυρογνώμων, μετριόφρων, νοήμων, νομιμόφρων, παράφρων, πείσμων, σώφρων κ.ἄ.

*Ασκησις 70 (§§ 147-148).

- 1) Οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ εἶναι . . . (εὐγνώμων) στοὺς εὔεργέτες τους.
- 2) Ὁ λόγος του ἀπευθυνόταν σὲ . . . (νοήμων) κοινὸν καὶ γι' αὐτὸν πρόσεχε πολὺ.
- 3) Οἱ κάτοικοι τῶν καθυστερημένων χωρῶν συνήθως εἶναι . . . (δεισιδαίμων).
- 4) Ὅλοι στρέφουν πάντοτε . . . (εὐγνώμων) τὴν σκέψι τους στὸν . . . (μεγάλος) προστάτη τους.
- 5) Αὐτὴ ἡ γυναικα εἶναι πολὺ . . . (ἰσχυρογνώμων).
- 6) Ἡ ἔκφρασις μιᾶς . . . (μετριόφρων) γνώμης εἶναι πάντοτε . . . (ἀφέλιμος).
- 7) Δίνει πάντοτε τὴν ἐντύπωσι ἀνθρώπου . . . (πολυπράγμων).
- 8) Δὲν παραχωρήθηκαν κλῆροι σ' ὅλους τοὺς . . . (ἀκτήμων) ἀγρότες.
- 9) Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς εἶναι . . . (φιλήσυχος) καὶ . . . (νομιμόφρων).
- 10) Μὲ τὴν . . . (ἀγνώμων) στάσι του ἔγινε σ' ὅλους . . . (ἀντιπαθής).
- 11) Ἡ φρουρὰ ἀντέταξε . . . (πείσμων) ἀντίστασι, ἀλλὰ τελικὰ ἀναγκάστηκε νὰ παραδοθῇ.
- 12) Μὲ ἐκδηλώσεις . . . (ἀληθινός) ὀδύνης κηδεύτηκε τὸ θῦμα τοῦ . . . (παράφρων) δολοφόνου.
- 13) Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ διάλογος μ' ἔναν . . . (ἰσχυρογνώμων) συζητητή.
- 14) Ἡ ταν πρότυπο . . . (σώφρων) ἀνθρώπου.
- 15) Ἐχει πολὺ . . . (μετριόφρων) ἀντίληψι γιὰ τὶς ἵκανότητές του.
- 16) Ἡ συμπεριφορά του ἔδειχνε ἄνθρωπον . . . (εἴρων).

7. -ων, -ουσα, -ον

§ 149. *Κλιτικὸ παράδειγμα.*

ἐνδιαφέρ-ων	ἐνδιαφέρ-ουσα	ἐνδιαφέρ-ον
ἐνδιαφέρ-οντος	ἐνδιαφέρ-ούσης (-ουσας)	ἐνδιαφέρ-οντος
ἐνδιαφέρ-οντα	ἐνδιαφέρ-ουσα	ἐνδιαφέρ-ον
ἐνδιαφέρ-οντες	ἐνδιαφέρ-ουσες	ἐνδιαφέρ-οντα
ἐνδιαφέρ-όντων	ἐνδιαφέρ-ουσῶν	ἐνδιαφέρ-όντων
ἐνδιαφέρ-οντες (-ας)	ἐνδιαφέρ-ουσες	ἐνδιαφέρ-οντα

§ 150. "Ομοια κλίνονται τά : ἄκων, αὔξων, δευτερεύων, ιδιάζων, ιθύνων, μέλλων, πρωτεύων, συμφέρων κ.ἄ. καὶ τὰ δξύτονα : ἀποτυχών, ἀπών, ἐκών, ἐπιλαχών, ἐπιτυχών, παρελθών, παρών, τυχών καθώς καὶ μερικά ἄλλα.

Τὰ ἐπίθετα τῆς κατηγορίας αὐτῆς προέρχονται ἀπὸ μετοχὲς ἐνεργητικοῦ ἐνεστῶτος ἢ καὶ ἀορίστου β' (χρόνου τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς καθαρευούσης), ποὺ ἔχουν γίνει ἐπίθετα. Μερικὲς φορὲς λειτουργοῦν ἐνάρθρως καὶ ως οὐσιαστικά (συνήθως πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ) κατὰ παράλειψιν τοῦ προσδιοριζομένου (*οἱ ἐπιτυχόντες, ιθύνοντες, παρέντες κλπ.*).

*Ασκησις 71 (§§ 149-150).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τοῦ ἐπιθέτου ποὺ δίδεται σὲ παρένθεσι.

- 1) Τὸ θέμα τῆς Κύπρου ὑπῆρξε ἔνα ἀπὸ τὰ... (πρωτεύων) θέματα συζητήσεως στὴν συνέλευσι τοῦ Ο.Η.Ε. 2) Πολλῶν... (ἐπιτυχών) ὑποψήφιων ἡ ἐπίδοσις ξεπέρασε κάθε προσδοκία. 3) "Γστερα ἀπὸ πολλὲς διαπραγματεύσεις ὑπέγραψαν συμφωνία μὲ... (συμφέρων) δρους. 4) Οἱ θεαταὶ ἔφυγαν εὐχαριστημένοι, γιατὶ εἶχαν παρακολουθήσει μιὰ πολὺ... (ἐνδιαφέρων) παράστασι. 5) Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐντελῶς... (ἰδιάζων) περίπτωσι. 6) "Ολα αὐτά, ποὺ λέτε, ἀποτελοῦν... (δευτερεύων) λόγους. 7) 'Ο ὑπουργὸς ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἐγγράψῃ δόλους... (ἐπι-

λαχών) ύποψηφίους. 8) Νὰ ληφθοῦν οἱ καταθέσεις τῶν . . . (παρὸν) μαρτύρων. 9) Νὰ γίνουν καταστάσεις, ὅλων τῶν . . . (ἀπὼν) μαθητής. 10) Ὁ κ. Παύλου ἀποτελεῖ . . . (ἰθύνων) προσωπικότητα. 11) Τὸ ἔγγραφο καταχωρήθηκε μὲ . . . (αὖξων) ἀριθμὸ 1502. 12) Στὴν εἰσοδο θὰ δῆτε τὸν κατάλογο ὅλων τῶν . . . (ἀποτυχῶν) σπουδαστῶν. 13) Οἱ φοιτηταὶ . . . (παρελθόν) ἐτῶν θὰ ἔξεταστοῦν χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. 14) Δὲν πρόσεξε στὰ . . . (δευτερεύων) μαθήματα, γι' αὐτὸ ἔχει πέσει ἡ . . . (γενικός) βαθμολογία του. 15) Ἡ βουλὴ θεωρεῖ τὴν σύμβασι . . . (συμφέρων) γιὰ τὴν . . . (ἐθνικός) μας οἰκονομία. 16) Τὸ θέμα θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ τὸ ἐπιλύσῃ ἡ . . . (μέλλων) κυβέρνησις. 17) Ἡ . . . (σπουδάζων) νεολαία πρωτοστατεῖ στὶς . . . (πατριωτικός) ἐκδηλώσεις. 18) Πολλὲς ὡφέλειες θὰ προκύψουν ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσι τῶν . . . (ρέων) ὑδάτων. 19) "Ολοι καταλογίζουν εὐθύνες στὸν . . . (ἐπιβλέπων) μηχανικό. 20) Ἡ διεύθυνσις ἔδωσε ἀδειες σ' ὅλους τοὺς . . . (έορτάζων) ὑπαλλήλους. 21) Ὑπάρχουν πολλοὶ ὑποψήφιοι γιὰ τὶς (χηρεύων, μητροπολιτικός) ἔδρες. 22) "Ολοι ἀποδίδουν . . . (βαρύνων) σημασία στὶς . . . (τελευταῖς) δηλώσεις του. 23) Πολλὰ . . . (φλέγων) προβλήματα περιμένουν τὴν λύσι τους. 24) Τὰ ἔρειπια δείχνουν ὅτι κάποτε ἔδω ὑπῆρχαν . . . (ἀκμάζων) πόλεις. 25) Νὰ σημειωθοῦν οἱ . . . (ἀπουσιάζων) μαθηταὶ καὶ νὰ εἰδοποιηθοῦν σχετικῶς οἱ κηδεμόνες τους. 26) Τὰ . . . (ὑπάρχων) στοιχεῖα δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ νὰ στηρίξουν τὴν ἀποψί σας. 29) Ἡ (τρέχων, οἰκονομικός) χρῆσις θὰ ἀφήσῃ (μεγάλος, ἐνεργητικός) ὑπόλοιπα. 28) "Ολοι τὸν θεωροῦν . . . (ἰθύνων) νοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως. 29) Τὸ πρῶτο ἔξαμην ἡ ἐπίδοσίς του στὰ . . . (πρωτεύων) μαθήματα ἥταν ἀρκετὰ . . . (ἰκανοποιητικός). 30) Τὰ προσόντα καὶ ἡ εύσυνειδησία του τοῦ ἔξασφάλισαν τὴν . . . (άρμόζων) θέσι στὴν κοινωνία.

8. Άνωμαλα

Τὰ πιὸ κοινὰ ἀπ' αὐτὰ εἶναι :

§ 151. a) τὸ ἐπίθετο πολὺς ποὺ κινεῖται ώς ἔξης :

πολ-ὺς	πολλ-ὴ	πολ-ὺ
πολλ-οῦ/πολ-ῦ	πολλ-ῆς	πολλ-οῦ/πολ-ῦ
πολ-ὺ(v)	πολλ-ὴ	πολ-ὺ
πολλ-οὶ	πολλ-ὲς	πολλ-ά
πολλ-ῶν	πολλ-ῶν	πολλ-ῶν
πολλ-οὺς	πολλ-ὲς	πολλ-ά

§ 152. β) τὸ ἐπίθετο μεγάλος ποὺ στὴν λογοτεχνικὴ καὶ ποιητική, ίδιως, γλῶσσα διαθέτει στὸν ἑνικὸν ἀριθμὸ καὶ τύπους : ὁ μέγας, τὸν μέγα(v) γιὰ τὸ ἀρσενικό· τὸ μέγα γιὰ τὸ οὐδέτερο. Ὁ τύπος μέγας ἀπαντᾷ καὶ στὸν κοινὸν λόγο μὲ τὰ ὄνοματα : Μέγας Ἀλέξανδρος, Μέγας Ναπολέων κ.ἄ.

"Ασκησις 72 (§§ 151-152).

Οἱ φράσεις ποὺ ἀκολουθοῦν νὰ συμπληρωθοῦν μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τῶν ἐπιθέτων πολὺς καὶ μέγας.

1) Θὰ περιμένης ἀκόμη γιὰ... καιρό. 2) Σήμερα κάνει... χρόνο. 3) Χρειάζονται... χρήματα γιὰ νὰ τελειώσῃ αὐτὸς τὸ κτήριο. 3) Ἀκούει τίς γγῶμες... φύλων του, ὅταν πρόκειται νὰ πάρῃ μιὰ... (σοβαρὸς) ἀπόφασι. 4) Υπάρχουν... ἀπόψεις πάνω σ' αὐτὸς τὸ θέμα. 5) Γνώρισα... εἰδῶν ἀνθρώπους στὴν ζωὴ μου. 6) Χρόνια..., ... (εύτυχισμένος) καὶ... (χαρούμενος). 7) Πρέπει νὰ γίνουν... ἐργασίες ἀκόμη, γιὰ νὰ όλοι ληρωθῆ ἢ προσπάθεια. 8) Οἱ ἀστυνομίες... χωρῶν συνεργάζονται, γιὰ νὰ περιορίσουν τὴν διάδοσι τῶν ναρκωτικῶν. 9) "Τσεροφα ἀπὸ ἀναμονὴ... ὡρας τὸ πλοϊο ἔφτασε στὸ λιμάνι. 10) Κυκλοφοροῦν πολλοὶ θρῦλοι γιὰ τὸν... Ἀλέξανδρο. 11) Ὁ... Κωνσταντῖνος ὑπῆρξε προστάτης τοῦ χριστιανισμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

(Comparison of adjectives and adverbs)

1. Βαθμοί συγκρίσεως

§ 153. Διακρίνονται συνήθως οἱ ἔξῆς βαθμοὶ συγκρίσεως ἐπιθέτων καὶ ἐπίρρημάτων:

α. Θετικὸς (Θ) (Positive). Δηλώνει ἀπλῶς ὅτι ἔνα ἐπίθετο ή ἐπίρρημα ἔχει μιὰν ιδιότητα ή ποιότητα.

‘Ο Γιάννης είναι ἔξυπνος. Σκέπτεται σωστά.

β. Συγκριτικὸς (Σ) (Comparative). Τὸ ἐπίθετο ή ἐπίρρημα ἔχει τὴν ιδιότητα ή ποιότητα, ποὺ ἐκφράζει, σὲ μεγαλύτερον ή μικρότερον βαθμὸν ἀπὸ ἔνα ἄλλο.

‘Ο Γιάννης είναι ἔξυπνότερος ἀπὸ τὸν Πέτρο.

Γράφει ώραιότερα ἀπὸ τὸν ἄλλο.

Είναι λιγότερο ἐπιμελῆς ἀπὸ τὸν φίλο του.

γ. Υπερθετικὸς (Υ) (Superlative). Ἡ ιδιότης ή ποιότης ἐμφανίζεται σὲ πολὺ μεγάλον ή μικρὸν βαθμὸν, εἴτε συγκριτικὰ μὲ τὰ ἄλλα (σχετικός relative : Υσχ.) εἴτε ἀπολύτως (ἀπόλυτος absolute : Υάπ.). Μὲ τὸ Υσχ. πάντοτε ὑπάρχει ή ἐννοεῖται εὐκολα σύγκρισις μὲ κάτι ἄλλο. ‘Αν δὲν γίνεται σύγκρισις μὲ ἄλλα, ἔχουμε ἀπόλυτο ὑπερθετικό.

‘Έχει τὰ ώραιότερα (πιὸ ώραια) μάτια ποὺ ἔχω δεῖ (Υσχ.).

‘Έχει ώραιότατα (πολὺ ώραια) μάτια (Υάπ.).

Είναι ὁ πλοουσιώτερος (πιὸ πλούσιος) στὸ χωριό (Υσχ.).

Είναι πλοουσιώτατος (πολὺ πλούσιος) ἀνθρωπος (Υάπ.).

‘Ο λόγος του είναι ἐλάχιστα πειστικός (Υάπ.).

Τὰ ἐπιρρήματα ἔχουν ιδιαίτερον τύπο μόνο γιὰ τὸ Υὰπ..

Μιλᾶ ὡραιότατα (πολὺ ὡραῖα).

Ξεχνᾶ εὐκολώτατα (πολὺ εὔκολα).

Γιὰ τὸ Υσχ. χρησιμεύει ὁ συνήθης τύπος τοῦ Σ.

Μιλᾶ ὡραιότερα ἀπ' δλους.

‘Ο Συγκριτικὸς καὶ ὁ ‘Υπερθετικὸς ἀποτελοῦν μαζὶ τὰ λεγόμενα παραθετικά (comparatives) τοῦ ἐπιθέτου ἢ τοῦ ἐπιρρήματος καὶ εἶναι οἱ κύριοι βαθμοὶ συγκρίσεως.

2. Εἰδον συγκρίσεως - Σχηματισμὸς παραθετικῶν

§ 154. ‘Υπάρχουν τρία εἰδη συγκρίσεως ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων ἀναλόγως τοῦ ἄν τὸ συγκρινόμενο μὲ κάτι ἄλλο ὑπερ ύπερ ἔχει, εἶναι ἵσος ἢ μειονεκτεῖ ώς πρὸς αὐτό.

§ 155. A. Σύγκρισις ὑπερ ύπερ χῆσ.

Αὐτὸς ὁ μαθητὴς εἶναι καλύτερος ἀπ' τὸν ἄλλον (Σ).

Εἶναι ὁ καλύτερος στὴν τάξι (Υὰπ.).

Μιλᾶ ἀγγλικά καλύτερα ἀπ' τὸν φίλο του (Σ).

Λύνει εὐκολώτατα ὅλα τὰ προβλήματα (Υὰπ.).

Εἶναι τὸ συνηθέστερο εἶδος συγκρίσεως. Τὰ παραθετικὰ τοῦ εἰδους αὐτοῦ σχηματίζονται (βλ. καὶ τὸν πίνακα, σελ. 131):

1. *Monolecticῶς*: μὲ τὴν προσθήκη στὸ θέμα τοῦ ἐπιθέτου ἢ τοῦ ἐπιρρήματος τῶν ἐπιθημάτων (suffix) -τερος, -η/α, -ο καὶ -τατος, -η, -ο ἀντιστοίχως γιὰ τὸν Σ καὶ Υὰπ..

Τὰ ἐπιθήματα αὐτὰ a) γιὰ τὰ ἐπίθετα 1. σὲ -ος, -η, -ο ἔχουν τὴν μορφὴν -ό/ώτερος, -ό/ώτατος:

ώραι-ότερος ὡραι-ότερη/ώραι-οτέρα ὡραι-ότερο (Σ)

ώραι-ότατος ὡραι-ότατη/ώραι-οτάτη ὡραι-ότατο (Υὰπ.)

β) γιὰ τὰ ἐπίθετα 5. σὲ -ύς, -ιά, -ύ εἶναι -ύτερος, -ύτατος:

βαθ-ύτερος βαθ-ύτερη/βαθ-υτέρα βαθ-ύτερο (Σ)

βαθ-ύτατος βαθ-ύτατη/βαθ-υτάτη βαθ-ύτατο (Υὰπ.)

καὶ γ) γιὰ τὰ ἐπίθετα 4. σὲ -ης, -ης, -ες εἶναι -έστερος, -έστατος:

σαφ-έστερος σαφ-έστερη/σαφ-εστέρα σαφ-έστερο (Σ)

σαφ-έστατος σαφ-έστατη/σαφ-εστάτη σαφ-έστατο (Υὰπ.)

“Ομοια σχηματίζονται καὶ τὰ ἐπίθετα 6. σὲ -ων, -ων, -ον.

§ 156.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΩΝ (Σύγκρισις ὑπερβολῆς)

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ		ΥΠΕΡΒΕΤΙΚΟΣ		'Α πόλυτος
	μανολέκτικός	περιφραστικός	μανολέκτικός	περιφραστικός	
σοφ-δς ζωηρ-δς	σοφ-ώτερος ζωηρ-ότερος	πιὸ σοφός πιὸ ζωηρός	ό σοφότερος ό ζωηρότερος	ό πιὸ σοφός ό πιὸ ζωηρός	σοφ-ώτατος ζωηρ-ότατος
σοφ-ά ζωηρ-ά	σοφ-ώτερα ζωηρ-ότερα	πιὸ σοφά πιὸ ζωηρά	σοφότερα ζωηρότερα	πιὸ σοφά πιὸ ζωηρά	σοφ-ώτατα ζωηρ-ότατα
βαθ-ής βαθ-ιά	βαθ-ήτερος βαθ-ήτερα	πιὸ βαθύς πιὸ βαθύτατα	ό βαθύτερος βαθύτερα	ό πιὸ βαθύς βαθύτερα	βαθ-ήτατος βαθ-ήτατα
σαφ-ής σαφ-ώς	σαφ-έστερος σαφ-έστερα	πιὸ σαφής (πιὸ σαφώς)	ό σαφέστερος σαφέστερα	ό πιὸ σαφής (πιὸ σαφώς)	σαφ-ήτατος σαφώτατος

2. *Περιφραστικῶς*: τοῦ Θ προτάσσεται τὸ ἐπίρρημα πιό, γιὰ νὰ σχηματιστοῦν τὸ Σ καὶ Υσχ. (μὲν ἔναρθρο ἐπίθετο), καὶ τὸ ἐπίρρημα πολὺ γιὰ τὸ Υἀπ. (βλ. καὶ § 162):

πιὸ ὡραῖος (Σ) ὁ πιὸ ὡραῖος (Υσχ.) πολὺ ὡραῖος (Υἀπ.)

§ 157. Β. Σύγκρισις ἡ σό τη τος.

Αὐτὸ τὸ βιβλίο εἰναι τόσο ἐνδιαφέρον, ὅσο (καὶ) τὸ ἄλλο.

"Οσο ἐνδιαφέρον εἰναι αὐτό, ἄλλο τόσο (ἐνδιαφέρον) εἰναι καὶ τὸ ἄλλο.

'Η κόρη του εἰναι τὸ ίδιο ἔξυπνη μὲ τὸν γιό του/ὅπως (ὅσο) ὁ γιός του.

Αὐτὴ ἡ μηχανὴ εἰναι ἔξισου καλὴ μὲ τὴν ἄλλη/ὅσο (ὅπως) ἡ ἄλλη.

Τὰ συγκριτικὰ τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἐκφέρονται πάντοτε περιφραστικῶς ὑπὸ τις ἀκόλουθες μορφές:

1. τόσο . . . ὅσο (καὶ) . . . ὅσο . . . (ἄλλο) τόσο . . . καὶ . . .

2. τὸ ίδιο . . . μὲ (+αἰτ.)/ὅπως(+δνομ.)/(ὅσο) (+δνομ.) . . .

3. ἔξισου . . . μὲ (+αἰτ.)/ὅσο (+δνομ.)/(ὅπως) (+δνομ.) . . .

Τὰ συγκρινόμενα ἐπίθετα ἡ ἐπίρρήματα βρίσκονται συνήθως στὸν Θ ἢ Σ, σπανιώτερα καὶ στὸν Υ.

§ 158. Γ. Σύγκρισις μειονεκτικό της.

Εἶναι λιγότερο ψηλὸς ἀπ' τὸν ἀδερφό του (Σ).

Εἶναι ἡ λιγότερο ὅμορφη ἀπὸ τὶς τρεῖς (Υσχ.).

'Ο φίλος του εἰναι ἐλάχιστα εὐγενῆς (Υἀπ.).

Τρέχει λιγότερο γρήγορα ἀπὸ τὸ ἄλλο/ἀπ' ὅλα (Σ - Υσχ.).

Ἄκονγεται ἐλάχιστα καθαρὰ (Υἀπ.).

Καὶ τὰ παραθετικὰ τοῦ εἰδούς αὐτοῦ σχηματίζονται μόνο περιφραστικῶς. Γιὰ τὸ Σ χρησιμοποιεῖται τὸ ἐπίρρημα λιγότερο (=less) καὶ γιὰ τὰ Υσχ. καὶ Υἀπ. ἀντιστοίχως τὰ λιγότερο, μὲ ἔναρθρο ἐπίθετο, καὶ ἐλάχιστα (καὶ τὰ δύο =least):

λιγότερο ψηλὸς (Σ)

ο λιγότερο ψηλὸς (Υσχ.) ἐλάχιστα ψηλὸς (Υἀπ.)

Παρατήρησις. Δὲν σχηματίζουν παραθετικὰ τὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων ἡ σημασία δὲν ὑπόκειται σὲ διαβάθμισι. Τέτοια εἰναι ὅσα σημαίνουν: α) ὕλη: μαρμαρένιος, ξύλινος, χρυσός κ.ἄ. β) τόπον ἡ χρόνον: θαλασσινός, οιχάρινος — σημερινός, χτεσινός κ.ἄ. γ) καταγωγὴ ἡ συγγένεια: μακεδονικός, φράγκικος — μητρικός, προγονικός κ.ἄ. δ) διάφορα ἄλλα: ἀθάρατος, ἀπέραντος, ὀλόκληρος κ.ἄ.

3. Β' ὄρος συγκρίσεως

§ 159. Ἐτσι δονομάζεται ἐκεῖνο (πρόσωπο ἢ πρᾶγμα), πρὸς τὸ ὅποιο γίνεται ἡ σύγκρισις. Ἐκφέρεται :

A. μετὰ ἀπὸ ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα **συγκριτικοῦ** βαθμοῦ.

1. ἐ μ π ρ ο θ ἐ τ ω ς

a. ἀπὸ (+ aἰτ.)· μὲ δονομα (οὐσιαστικὸ ἢ ἐπίθετο) ἢ ὑποκατάστατο δόνματος (ἀντωνυμία, ἔναρθρη μετοχὴ) καὶ, λιγώτερο, μὲ ἐπίρρημα.

‘Ο Γιάννης εἶναι ψηλότερος ἀπὸ τὸν Πέτρο.

‘Η φίλη μου εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ μένα.

Σήμερα είμαι καλύτερα ἀπὸ χτές.

β. **παρὰ** (κυρίως σύνδεσμος συγκριτικός)· στὶς λοιπὲς περιπτώσεις. Ἐκφέρεται δόμοιοτρόπως πρὸς τὸν Α' ὄρο τῆς συγκρίσεως.

Καλύτερα νὰ πεθάνουμε **παρὰ** νὰ γίνουμε δοῦλοι.

Γρηγορώτερα πηγαίνεις μὲ τ' αὐτοκίνητο **παρὰ** μὲ τὸ τραῖνο.

Εἶναι προτιμότερο νὰ είσαι φτωχὸς **παρὰ** πλούσιος καὶ ἄρρωστος.

2. ἀ μ π ρ ο θ ἐ τ ω ς

‘Απλὴ γενικὴ συγκριτικὴ· μὲ ἀντωνυμίες καὶ, σπανιότερα, μὲ δόνματα.

Κανεὶς δὲν εἶναι καλύτερος του.

‘Ηταν πολὺ μικρότερη της.

Δὲν εἶναι εὐφύεστερος τοῦ Γιάννη.

B. μετὰ ἀπὸ ἐπίθετα **ὑπερθετικοῦ** (Υσχ.) βαθμοῦ.

1. ἐ μ π ρ ο θ ἐ τ ω ς

a. ἀπὸ (+ aἰτ.). Εἶναι ὁ καλύτερος ἀπ' ὅλους.

β. σὲ (+ aἰτ.). Εἶναι ὁ καλύτερος στὴν τάξι.

γ. καὶ τὰ δύο. Εἶναι ὁ καλύτερος ἀπ' ὅλους στὴν τάξι.

2. ἀ μ π ρ ο θ ἐ τ ω ς

‘Απλὴ γενικὴ συγκριτικὴ.

Εἶναι ὁ καλύτερος τῆς τάξεως (τοῦ χωριοῦ, τῆς πόλεως).

4. Περιφραστικὴ ἐκφορὰ τῶν παραδετικῶν

§ 160. Περιφραστικῶς σχηματίζονται, κατὰ κανόνα, τὰ παραθετικὰ τῶν ἐπιθετικοποιημένων μετοχῶν καὶ τῶν πολυσυλλάβων ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων.

εὐχαριστημένος	— πιὸ εὐχαριστημένος	— ὁ πιὸ/πολὺ εὐχαριστημένος
ἐνδιαφέρων	— πιὸ ἐνδιαφέρων	— ὁ πιὸ/πολὺ ἐνδιαφέρων
ἀπρόσεχτος	— πιὸ ἀπρόσεχτος	— ὁ πιὸ/πολὺ ἀπρόσεχτος
ἀφηρημένα	— πιὸ ἀφηρημένα	— πολὺ ἀφηρημένα
ἀπρόσεχτα	— πιὸ ἀπρόσεχτα	— πολὺ ἀπρόσεχτα

Ομοια σχηματίζονται καὶ τὰ παραθετικὰ τῶν ἐπιθέτων σὲ -ης, -α, -ικο (βλ. ἐπίθετα 3.) καὶ μερικὰ ἄλλα.

5. Ἐπίτασις τῶν παραδετικῶν

§ 161. A. Ὁ συγκριτικὸς βαθμὸς ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων ἐπιτείνεται μὲ τὴν παράθεσι τῶν ἐπιρρημάτων: πολύ, ἀκόμη, πιὸ, πολὺ πιὸ κ.τ.δ.

Εἶναι πολὺ μεγαλύτερός του.

Τὸ δωμάτιο μου εἶναι πιὸ μικρότερο ἀπ' αὐτό.

Ὑπάρχουν ἀκόμη φτηνότερα εῖδη.

Εἶναι πολὺ πιὸ ψηλότερος ἀπὸ σένα.

Μελετᾶ ἀκόμη περισσότερο. Τρέχει πολὺ γρηγορώτερα.

B. Ὁ ὑπερθετικὸς (Υσχ.) τῶν ἐπιθέτων ἐπιτείνεται:

1. μὲ τὸ ἐπίρρημα πιὸ.

Εἶναι ὁ πιὸ καλύτερος τεχνίτης ποὺ ἔχουμε.

2. μὲ τὴν γενική συγκριτική: τοῦ κόσμου.

Εἶναι ὁ καλύτερος τεχνίτης (ἄνθρωπος, γιατρὸς) τοῦ κόσμου.

6. Ὑποκατάστata τοῦ ὑπερθετικοῦ ἀπολύτου

§ 162. Τὸ Υσπ. τῶν ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων ἐκφράζεται συχνὰ καὶ μὲ τοὺς ἀκολούθους τρόπους ποὺ μερικὲς φορὲς παρουσιάζουν καὶ ὑφολογικὲς διαφορές:

a) Περιφραστικῶς, μὲ τὸ ἐπίρρημα πολὺ (πάρα πολύ, πολὺ-πολὺ κλπ.).

Εἶναι πολὺ ὥραιο (=ὥραιότατο) βιβλίο.

Τραγουδᾶ πολὺ ὥραια (=ὥραιότατα).

- β) Διὰ συνθέσεως τοῦ Θ μὲ τὶς ἔξῆς λέξεις (α' συνθετικά) :
1. κατὰ κατα-κόκκινος (-a), κατά-χλομος, κατά-ψηλος (-a)
 2. ὑπὲρ ὑπερ-άξιος (-a), ὑπερ-βέβαιος (-a), ὑπερ-αισιόδοξος (-a)
 3. δλο- (δλος) δλό-μανρος (-a), δλο-φάνερος (-a), δλό-ιδιος (-a)
 4. θεο- (θεὸς) θεό-τρελος (-a), θεο-πάλαβος (-a), θεό-στραβος
 5. πᾶν παν-άρχαιος, πάμ-φτωχος (-a), πάγ-κοινος (-ως)
 6. πέντε, τετρα-, ἐφτὰ πεντά-μορφος, τετρά-παχος, ἐφτά-ψηλος
- γ) Μὲ ἀπλὴ ἐπανάληψι τοῦ Θ (ἀναδίπλωσις).

Μᾶς ἥρθε φρέσκος-φρέσκος (=φρεσκότατος).

Ξεκίνησαν πρωὶ-πρωὶ (=πολὺ πρωὶ).

- δ) Μὲ τὶς φράσεις : ὅσο μπορῶ — ὅσο τὸ δυνατὸν — ὅσο γίνεται κ.τ.δ. μὲ Σ.

Διαβάζει ὅσο μπορεῖ περισσότερα (=πλεῖστα, πάρα πολλὰ) ἀρχαῖα κείμενα.

Πρέπει νὰ γράφετε ὅσο τὸ δυνατὸν μικρότερες (=μικρότατες) προτάσεις.

Καπνίζει ὅσο γίνεται λιγώτερα (=ἐλάχιστα, πολὺ λίγα) τσιγάρα.

7. Ὁρθογραφικά

§ 163. Τὰ μονολεκτικὰ παραθετικὰ τῶν ἐπιθέτων σὲ -ος καὶ τῶν ἀντιστοίχων ἐπιρρημάτων σὲ -α/-ως γράφονται μὲ :

1. ω (-ώτερος, -ώτατος· -ώτερα, -ώτατα), ἂν ἡ τελικὴ συλλαβὴ τοῦ θέματος ἔχει ε ἡ ο (βραχέα φωνήνετα) :

νέ-ος	νε-ώτερος	νε-ώτατος
σοφ-ά	σοφ-ώτερα	σοφ-ώτατα

2. ο (-ότερος, -ότατος· -ότερα, -ότατα)

α) ἂν ἔχῃ η ἡ ο (μακρὰ φωνήνετα) ἡ δίφθογγο :

φτωχ-ός	φτωχ-ότερος	φτωχ-ότατος
πονηρ-ός	πονηρ-ότερος	πονηρ-ότατος
ώραι-ος	ώραι-ότερος	ώραι-ότατος
ζωηρ-ά	ζωηρ-ότερα	ζωηρ-ότατα

- β) ἂν ἔχῃ ε ἡ ο καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὰ δύο ἡ περισσότερα σύμφωνα ἡ ἔνα διπλὸ σύμφωνο (ζ, ξ, ψ) — τότε τὰ ε, ο θεωροῦνται, γιὰ λόγους ίστορικούς, ώς «θέσει μακρά» :

σεμν-ός	σεμν-ότερος	σεμν-ότατος
ένδοξ-ος	ένδοξ-ότερος	ένδοξ-ότατος
λαμπρ-ά	λαμπρ-ότερα	λαμπρ-ότατα

§ 164. *Παρατηρήσεις :*

1. Τὰ δίχρονα (α, ι, υ) στὴν παραλήγουσα εἶναι συνήθως βραχέα, μάλιστα τὰ τῶν καταλήξεων -ιος, -ικος, -ιμος -ινος (καὶ τῶν ἀντιστοίχων ἐπιρρημάτων) :

μαλακ-ός (-ά)	μαλακ-ώτερος (-α)	μαλακ-ώτατος (-α)
πιθαν-ός	πιθαν-ώτερος	πιθαν-ώτατος
πλούσι-ος (-α)	πλούσι-ώτερος (-α)	πλούσι-ώτατος (α)
ώφελ-ιμος (-α)	ώφελιμ-ώτερος (-α)	ώφελιμ-ώτατος (-α)
γεν-ικός (-ως/-ά)	γενικ-ώτερος (-α)	γενικ-ώτατος (-α)

2. 'Εξαιροῦνται καὶ ἔχουν τὸ δίχρονο τῆς παραληγούσης μακρὸ τὰ σύνθετα μὲ β' συνθετικὸ κυρίως τὶς λέξεις : θυμὸς (εὐθυμος, πρόθυμος), κίνδυνος (ἐπικίνδυνος, ἀκίνδυνος), κῦρος (ἔγκυρος), τιμὴ (ἔντιμος, ἄτιμος).

πρόθυμ-ος (-α) προθυμ-ότερος (-α) προθυμ-ότατος (-α)

'Επίσης τὰ ἐπίθετα : ἀκριβός, ἀνιαρός, ἵσχυρός, λιτός, σιγανός, τρανός, φλύαρος, ψιλός (καὶ τὰ ἐπιρρήματά τους) :

ἀκριβ-ός (-ά) ἀκριβ-ότερος (-α) ἀκριβ-ότατος (-α)

8. Ἄνωμαλα παραδετικά

§ 165. A. Σχηματίζουν κατὰ τρόπον ἀνώμαλο τὸν μονολεκτικὸ τύπο τοῦ Σ ἢ τοῦ Υ ἢ καὶ τῶν δύο τὰ ἑξῆς ἐπίθετα καὶ ἐπιρρήματα:

Θετικὸς	Συγκριτικὸς	Υπερθετικὸς (Υὰπ.)
καλός (-ως/-ά)	καλύτερος (-α)	κάλλιστος (-α)
»	»	ἄριστος (-α)
»	»	καλώτατος (-α)
κακός (-ως/-ά)	χειρότερος (-α)	χείριστος (-α)
»	»	κάκιστος (-α)
»	κακώτερος	κακώτατος
μεγάλος (μέγας)	μεγαλύτερος	μέγιστος
μικρός	μικρότερος	ελάχιστος/μικρότατος

λίγος (λίγο)	λιγώτερος (-ο)	έλάχιστος (-α)
πολὺς (πολὺ)	περισσότερος (-ο)	πλεῖστος (-ον)
»	πιοτέρος (-ο)	—
ἀπλός (-ῶς/-ά)	ἀπλούστερος (-α)	ἀπλούστατος (-α)
χοντρός (-ά)	χοντρύτερος (-α)	(χοντρότατος)
»	χοντρότερος (-α)	»
χοντρός (-ά)	χοντρύτερος (-α)	(χοντρότατος)
»	χοντρότερος (-α)	»
γέρως	γεροντότερος	—
φίλος	—	φίλτατος
ἰδίως	ἰδιαιτέρως/ἰδιαίτερα	ἰδιαίτατα
ἕστερα	ἕστερώτερα	—
τωράς	τωρότερα	τωρότατα
μπροστά	μπροστότερα	—

§ 166. Β. Μερικὰ ἐπίθετα, παραγόμενα κυρίως ἀπὸ προθέσεις ἢ ἐπιρρήματα, στεροῦνται θετικοῦ βαθμοῦ (ἐπιθετικῆς μορφῆς), καμμιὰ φορὰ δὲ καὶ τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τὰ παραθετικά τους:

Θετικὸς	Συγκριτικὸς	Ὑπερθετικὸς (Υὰπ.)
(ἄνω)	ἀνώτερος (-α, ἀνωτέρω)	ἀνώτατος (-α)
(κάτω)	κατώτερος (-α, κατωτέρω)	κατώτατος (-α)
(ἄπω)	ἀπώτερος (-α)	ἀπώτατος (-α)
(πλησίον)	πλησιέστερος (-α)	πλησιέστατος (-α)
(ἔσω)	ἔσώτερος (-α)	ἔσώτατος (-α)
(ἔξω)	ἔξώτερος	ἔξώτατος
(ἔγγυς)	ἔγγύτερος (-α)	ἔγγύτατος (-α)
(ἔνδον)	ἔνδότερος (-α)	ἔνδότατος (-α)
(πρὸ)	(πρωτότερα)	πρῶτος (-α)
(ύπερ)	ύπερτερος (-α)	ύπέρτατος (-α)
(ἀρχ. ὕψι)	—	ὕψιστος (-α)
(ἀρχ. μεταγενής)	μεταγενέστερος (-ως/-ά)	—
(ἀρχ. προγενής)	προγενέστερος (-ως/-ά)	—
(ἀρχ. ὑποδεής)	ὑποδεέστερος (-α)	ὑποδεέστατος
(ἀρχ. ἐπικρατής)	ἐπικρατέστερος	ἐπικρατέστατος
(προτιμῶ)	προτιμότερος	προτιμότατος

'Ασκήσεις Συγκριτικῶν (§§ 153-166)*

^χΑσκησις 73 (§§ 155-156).

Συνεχίστε κατά τὸ παράδειγμα:

Ταχὺς: αὐτοκίνητο — σιδηρόδρομος — ἀεροπλάνο.

Τὸ αὐτοκίνητο εἶναι ταχύ. Ὁ σιδηρόδρομος εἶναι ταχύτερος.

Τὸ ἀεροπλάνο εἶναι ταχύτατο/τὸ ταχύτερο ἀπ' ὅλα.

1. ψηλός: σπίτι — πολυκατοικία — οὐρανοξύστης
2. ύγινς: μάννα — πατέρας — γιώς
3. πολύτιμος: χρυσάρι — σῶμα — ψυχὴ
4. βαθύς: ρυάκι — ποτάμι — θάλασσα
5. στενός: λεωφόρος — δρόμος — σοκάκι
6. ἐπιμελής: μαθητής — μαθήτρια — φοιτητὴς
7. καθαρός: δρόμος — αὐλὴ — δωμάτιο
8. ἔλαχρούς: δέμα — βαλίτσα — κουτί
9. εὐχάριστος: ραδιόφωνο — τηλεόρασις — θέατρο
10. ἐνδιαφέρων: προφορὰ — γραμματικὴ — συντακτικό.

^χΑσκησις 74 (§§ 155-156).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τοῦ συγκριτικοῦ ὑπεροχῆς τῶν ἐπιθέτων ποὺ δίδονται σὲ παρένθεσι.

- 1) Ὁ Γιῶργος εἶναι....(ψηλός) ἀπὸ τὸν Παῦλο. 2) Αὔτὸν μάθημα εἶναι....(δύσκολος) ἀπὸ τὸ προηγούμενο. 3) Ὁ καιρὸς σήμερα εἶναι....(ζεστὸς) ἀπὸ χτές. 4) Τὰ ύφασματα φέτος εἶναι....(ἀκριβός) ἀπὸ πέρυσι. 5) Οἱ δρόμοι τῶν νέων πόλεων εἶναι....(πλατύς) ἀπὸ τοὺς δρόμους τῶν παλαιῶν. 6) Τὸ αὐτοκίνητο εἶναι....(ταχὺς) ἀπὸ τὸν σιδηρόδρομο. 7) Τὸ αὐτοκίνητό τους εἶναι....(μικρός) ἀπὸ τὸ δικό μας. 8) Αὐτές οἱ ἀσκήσεις εἶναι....(εύκολος) ἀπὸ τὶς ἄλλες. 9) Τὸ γραφεῖο του εἶναι....(ἄνετος) ἀπὸ τοῦ διευθυντοῦ του. 10) Τὰ πορτοκάλια, ποὺ πήρες σήμερα, εἶναι....(γλυκός) ἀπὸ τὰ χτεσινά. 11) Τὸ πηγάδι τοῦ κήπου μας εἶναι πολὺ....(βαθύς) ἀπὸ

* 'Ασκήσεις ἀναφερόμενες στὴν ἐπιρηματικὴ σύγκρισι δίδονται στὸν κεφάλαιο τῶν ἐπιρημάτων μαζὶ μὲ τὶς λοιπές ἀσκήσεις τοῦ κεφαλαίου.

τὸ δικό τους. 12) Τὰ ἔπιπλά σας εἶναι....(πολυτελής) ἀπὸ τοῦ θείου σας. 13) Ἡ ὁδὸς Σταδίου εἶναι....(φαρδύς) ἀπὸ τὴν ὁδὸν Ἐρμοῦ. 14) Τὸ νόημα αὐτῆς τῆς προτάσεως εἶναι....(σαφής) ἀπὸ τῆς ἀλλης. 15) Ἡ προφορά της στὰ ἀγγλικὰ εἶναι(κακός) ἀπὸ τὴν δική σας στὰ ἑλληνικά. 16) Αὕτη ἡ μαθήτρια εἶναι....(εἰδικρινής) ἀπὸ τὴν ἄλλη. 17) Τὸ διαμέρισμά μας εἶναι....(εὐρύχωρος) ἀπὸ τῶν ἀλλών. 18) Τὰ δάση τῆς Μακεδονίας εἶναι....(ώραῖος) καὶ....(πυκνός) ἀπὸ τῆς λοιπῆς Ἐλλάδος. 19) Ἡ παρεία σήμερα λόγω τῆς βροχῆς εἶναι....(κουραστικός) ἀπό χτές. 20) Ἡ Μαίρη εἶναι....(δύμορφος) ἀπὸ τὴν ἀδερφή της. 21) Ὁ τελευταῖος σεισμὸς ἦταν....(καταστρεπτικός) ἀπὸ τὸν προηγούμενο. 22) Τὰ ἐπιχειρήματά του ἦταν....(ἀσθενής) τοῦ ἀντιπάλου του. 23) Εἶναι....(ἔξυπνος) καὶ....(ἐπιμελής) ἀπὸ τὸν ἀδερφό του. 24) Ὁ σίδηρος εἶναι....(ἀνθεκτικός) τοῦ χαλκοῦ. 25) Σ' αὐτὸ τὸ ταξίδι του φάνηκε....(τυχερός) ἀπὸ τὸ ἄλλο. 26) Τὸ δεύτερο ἔξαμηνο τοῦ ἔτους ἡ οἰκονομία παρουσίασε....(δύμαλός) ἔξελιξι ἀπὸ τὸ πρῶτο. 27) Οἱ νέοι συνήθωσε εἶναι....(μαχητικός) ἀπὸ τοὺς μεγάλους. 28) Τὸ νέο σύστημα ποὺ ἐφαρμόζεται εἶναι....(πολύπλοκος) ἀπὸ τὸ παλαιό. 29) Οἱ ἔχθροι ἦταν(πολυάριθμος) ἀπὸ τοὺς δικούς μας, ἀλλὰ οἱ δικοί μας ἦταν(γενναῖος). 30) Τὸ κλῖμα τῆς δυτικῆς Ἐλλάδος εἶναι....(ύγρος) ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς. 31) Ἀπὸ τις δύο ἐκδοχὲς....(πιθανός) εἶναι ἡ δεύτερη. 32) Οἱ κάτοικοι τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν εἶναι....(συντηρητικός) ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων. 33) Τὸ χρυσάφι εἶναι....(στιλπνός) ἀπὸ τὸ σίδερο. 34) Ἡ δική του τακτική εἶναι....(σωστός) ἀπὸ τὴν δική μας. 35) Φαινόταν....(νέος) ἀπ' ὅσο ἔλεγε πώς ἦταν. 36) Ἐξέδωσε δύο βιβλία, τὸ ἔνα....(ἐκτενής) τοῦ ἄλλου. 37) Ἡ ἀτμόσφαιρα στὴν Ὑπαιθρο εἶναι....(καθαρός) ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα τῶν πόλεων. 38) Ὁ νέος διευθυντὴς εἶναι....(αὐστηρός) ἀπὸ τὸν προηγούμενο.

"Ασκησις 75 (§ 158).

Στὴν ἀνωτέρῳ ἀσκησι τὰ δοθοῦν τὰ συγκριτικὰ μειονεκτικά κότητος. Νὰ γίνουν οἱ ἀπαιτούμενες ἀλλαγές, ὅπου χρειάζεται.

Η.γ. 1) Ὁ Γιώργος εἶναι λιγότερο ψηλός ἀπὸ τὸν Παῦλο.

*Ασκησις 76 (§§ 153γ, 155-156, 160).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸ σχετικὸ ἢ ἀπόλυτο ὑπερθετικὸ ὑπεροχῆς ἀναλόγως.

- 1) Ὁ μαθητής, ποὺ κάθεται στὸ τέλος, εἶναι....(ψηλὸς) στὴν τάξι. 2) Ἡ ὑπάλληλος, ποὺ προσλάβαμε τελευταῖα, εἶναι(ἰκανός). Μπορῶ νὰ πῶ δὲ εἶναι....(ἰκανός) ὑπάλληλος ποὺ ἔχουμε. 3) Εἶναι(ζηλειάρης) παιδί ποὺ γνώρισα. 4) Ὁ δάσκαλός της τὴν ἀγαπᾶ, γιατὶ εἶναι....(μελετηρὸς) μαθήτρια. 5) Άυτὸ τὸ δέμα εἶναι....(έλαφρός), ἀλλὰ τὸ προηγούμενο ἥταν(βαρύς) ἀπ' ὅλα ὅσα μεταφέραμε. 6) Εἶναι δ....(δειλός) ἄνθρωπος ποὺ ἔχω γνώρισει. 7) Τὸ μέρος ἐκεῖνο ἥταν....(γραφικός) ὅλης τῆς περιοχῆς. 8) Κοίταζε τοὺς πάντες μὲ τὸ....(ἀθῶος) βλέμμα τοῦ κόσμου. 9) "Οσα διαδίδονται εἶναι....(κακοήθης). 10) Τὸ πέρατο εἶναι ἡ ὑγεία. 11)(πολύτιμος) ἀγαθὸ στὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ ὑγεία. 12) Τὸν ἐκτιμοῦσε ὅλος ὁ κόσμος, γιατὶ ἥταν....(εἰλικρινής) καὶ....(τίμιος) ἄνθρωπος. 13) Ὁ τρόπος διδασκαλίας, ποὺ ἐφαρμόζει στὴν τάξι, εἶναι....(ἀποδοτικός). 14) Τὸ κράτος διέθεσε....(χρθονος) πιστώσεις γιὰ τὴν ἀνάπτυξι τοῦ τουρισμοῦ. 15) "Τστερα ἀπὸ....(σκληρὸς) ἀγῶνα κατόρθωσε νὰ ἐπιβληθῇ. 16) Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς εἶναι....(γόνιμος). 17) Δὲν εἶναι μόνο....(έργατικός) ἀλλὰ καὶ....(μεθοδικός). 18) Οἱ στρατιῶτες μὲ....(ἀκμαῖος) ἡθικὸ πολεμοῦσαν χωρὶς ἀνάπτυξιν εἶναι διάλογο μῆνα. 19) Ἡ περιοχή σας εἶναι....(παραγωγικός) τῆς Ἐλλάδος σὲ λάδι. 20) Τὰ νέα συστήματα, ποὺ ἐφαρμόστηκαν τὰ τελευταῖα χρόνια, ἀποδείχτηκαν....(ἐπιτυχής). 21) Τὰ πορίσματα καὶ οἱ πρόσδοι τῆς ἐπιστήμης στὸν ακάδο τῆς χειρουργικῆς εἶναι....(ἐνδιαφέρων). 22) Μένει....(φωτεινός) καὶ....(εὐρύχωρος) διαμέρισμα τῆς πολυκατοικίας. 23) Τὸ ἀνέβασμα ἥταν....(κουραστικός), ἀλλὰ ἀπὸ τὴν κορυφὴ ἡ θέα ἥταν....(μαγευτικός). 24) Καὶ ἀπλὴ ἀνάγνωσις τοῦ βιβλίου αὐτοῦ φανερώνει πῶς ἡ συγγραφεύς του διαθέτει....(δέξις) παρατηρητικότητα καὶ....(βαθύς) σκέψι. 25) Ἡ γραμμὴ ποὺ ἀκολουθοῦσε ἥταν....(συνεπής). 26) Ἡ ταν....(δημιουργικός) συγγραφεὺς καὶ....(ἀγαπητός) ἄνθρωπος.

27) Φέτος ἐπικρατεῖ.... (δριμὺς) ψῦχος. 28) Μολονότι τὸ φαγῆτο ἦταν.... (νόστιμος), κανεὶς δὲν ἥθελε νὰ τὸ δοκιμάσῃ. 29) Ὁ λόγος ἦταν.... (σύντομος) ἀλλὰ καὶ.... (περιεκτικός). 30) Ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς πόλεως προχωρεῖ μὲ.... (βραδὺς) ρυθμό. 31) Φέτος εἴχαμε (δροσερὸς) καλοκαίρι τῶν τελευταίων χρόνων. 32) Ἡταν φανερὸ πώς ἦταν (χαρούμενος) ἀπὸ ὅλους τούς ἄλλους. 33) Ἡταν (ἔξυπνος) μαθητής στὴν τάξι, γι' αὐτὸ τὸν ἀγαποῦσαν οἱ καθηγηταί του. 34) Προσελκύει πολλοὺς ξένους, γιατὶ ἔχει (ὕγιεινὸς) κλῖμα τῆς χώρας. 35) Οἱ κάτοικοι τοῦ Μονάχου φημίζονται γιὰ τὴν ἡρεμία τους: εἶναι (ἡρεμος) ἄνθρωπος, ποὺ μπρεῖ νὰ συναντήσῃ κανεὶς στὴν Γερμανία. 36) "Ετσι τελείωσε (φονικὸς) μάχη τοῦ πολέμου. 37) (ἀσφαλῆς) τρόπος γιὰ νὰ πετύχης, εἶναι αὐτὸς ποὺ σοῦ ὑποδεικνύω.

"Ασκησις 77 (§§ 153γ, 158).

Στὴν ἀνωτέρῳ ἀσκηση ῥὰ δοθοῦν τὰ ὑπερθετικὰ μειονεκτικά κότητος. Νὰ γίνονται οἱ ἀπαιτούμενες ἀλλαγές, ὅπου χρειάζεται.

Π.χ. 1) Ὁ μαθητὴς... εἶναι ἐλάχιστα ψηλός.

"Ασκησις 78 (§ 157).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὰ κατάλληλα συγκριτικὰ ισότητος.

1) Οἱ πολυγραφημένες ἐκδόσεις δὲν εἶναι.... καλὲς καὶ εὔκολοισιάβαστες.... οἱ ἔντυπες. 2) Ὁ νέος καθηγητής μας διδάσκει.... εὐχάριστα.... αὐτὸν ποὺ εἴχαμε πρὶν. 3) Διάβασα τὶς προάλλες ἔνα βιβλίο ἐπιστημονικοῦ περιεχομένου ποὺ ἦταν ἐνδιαφέρον αὐτὸ ποὺ μοῦ ἔδωσες. 4) "Εχει.... φιλελεύθερες ίδεες.... καὶ οἱ συναδέλφοι του. 5) Μολονότι νέος, παιζει.... ὡραῖα.... τοὺς ἄλλους ἡθοποιούς. 6) Οἱ πραγματικὲς χαρὲς τῆς ζωῆς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι.... ἐφήμερες καὶ μικρὲς τὶς παρουσιάζει ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου ποὺ εἴδαμε. 7) Ἡ πολιτικὴ ἐκείνη ἔχει κριθῆ γιὰ τὸ κράτος μας.... ἀσύμφορη.... αὐτὴν ποὺ μᾶς προτείνετε ἐσεῖς. 8) Ἡ στάσις του ὑπῆρξε.... μαχητικὴ καὶ εἰλικρινὴς.... ἡ στάσις τῶν λοιπῶν

συναδέλφων του. 9) Ὁ νέος διευθυντής διευθύνει....καλά....τὸν προηγούμενο. 10)...έξυπνότερος είναι ὁ κακός,...πιὸ ἐπικίνδυνος είναι. 11) Ἡ νέα διάταξις ποὺ ψηφίστηκε είναιεὐεργετική....τὴν προηγουμένη. 12) Μιλᾶ τὰ ἀγγλικὰ....καλὰ....τὰ ἑλληνικά. 13)...ψηλὸς είναι ὁ πατέρας,...ψηλὸς είναι κι ὁ γιός. 14) Χρησιμοποιοῦν....βάναυσες μεθόδουςτοὺς ἀντιπάλους των. 15) Τὸ διαμέρισμά μας δὲν είναιπολυτελές....τὸ δικό τους. 16)...νεώτερος μάθη κανεὶς μιὰ τέχνη,καλύτερος θὰ γίνη. 17) Αὐτὸ τὸ μικρόφωνο ἀκούγεται....καθαρὰ....τὸ ἄλλο. 18)...ὅμορφη είναι ἡ χώρα τους,ὅμορφη είναι καὶ ἡ δική μας. 19) Παίζει τὸ ρόλο του....ἄνετα....τὸν μεγάλο δάσκαλό του. 20)...μεθοδικώτερα ἔργαζεται κανεὶς,περισσότερο ἀποδίδει. 21) Είναιἔργατικὸς....τὸν πατέρα του.

⁷Ασκησις 79 (§ 159).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τοῦ β' δρου τῆς συγκρίσεως.

- 1) Μεγαλύτερο ἦταν τὸ κακὸ....τὸ καλὸ ποὺ μᾶς ἔκανε.
- 2) Είναι προτιμότερος ὁ θάνατος....μιὰ τέτοια βασανισμένη ζωή. 3) Ἡ μητέρα της είναι πολὺ μικρότερη....τὸν πατέρα της. 4) Ἐχει τὸ ταχύτερο αὐτοκίνητο....(πόλις). 5) Είναι ὁ διασημότερος πιανίστας....(Εύρωπη). 6) Ἡ ἐλευθερία είναι ἀγαθὸ πολὺ ἀνώτερο....τὰ πλούτη. 7) Είναι τὸ δυναμικώτερο στέλεχος....(συμβούλιο). 8) Τὸ πακέτο, ποὺ σηκώνει ἐσύ, είναι πολὺ ἐλαφρότερο....τὸ δικό μου. 9) Είναι ὁ ταχύτερος ἄνθρωπος....(κόσμος). 10) Ἐχει φιλικότερες σχέσεις μὲ τὸν διευθυντὴ τῆς ἑταῖρίας....μὲ τὸν ἀμεσο προϊστάμενό του. 11) Τὸ ἀρχοντικό του ἦταν μεγαλοπρεπέστερο καὶ πολυτελέστερο....ὅλα τὰ ἄλλα στὸ νησί. 12) Ἡ ἀγάπη τους γιὰ τὴν πατρίδα είναι δυνατώτερη....κάθε τι ἄλλο. 13) Είναι ὁ ικανώτερος παίκτης....(όμας). 14) Δὲν ύπάρχει καλύτερος παιδαγωγὸς....τοὺς γονεῖς. 15) Ἡταν ὁ καλύτερος σκοπευτὴς(λόγος). 16) Ἡ λύπη του είναι μεγαλύτερη γιὰ τὸ χάσιμο τοῦ χρόνου του....γιὰ τὰ ἐπὶ πλέον ἔξοδα. 17) Μερικὰ

μέρη τῆς Ἐλλάδος συγκεντρώνουν μεγαλύτερη τουριστική κίνησι... τὰ ἄλλα. 18) Τὰ δρθογραφικά του λάθη εἶναι περισσότερα... τὶς λέξεις τοῦ κειμένου. 19) Χτὲς ηταν ἡ ζεστότερη μέρα... (ἔτος). 20) Εἶχε τὴν καλύτερη ἐπίδοσι... ὅλους τοὺς ἄλλους. 21) Περισσότερο ζημιὰ... ὥφελεια εἶχαμε ἀπὸ τὴν τακτική του.

"Ασκησις 80 (§ 162).

Nā ἀντικατασταθοῦν τὰ τονισμένα περιφραστικὰ ὑπερθετικὰ ἀπόλυτα μὲ τὸν ἀνάλογο σύνθετο μονολεκτικὸ τύπο.

- 1) Ἡ κεραία τοῦ φαδιοφωνικοῦ σταθμοῦ εἶναι πολὺ ψηλή.
- 2) Ἔφυγαν ὅλοι γιὰ ταξίδι κι ἀφησαν τὸν παππού τελείως μόνο.
- 3) Προσέχει πολὺ τὴν καθαριότητα, γι' αὐτὸ τὸ σπίτι της εἶναι πάντοτε πολὺ καθαρό.
- 4) "Ολα τὰ ζῶα ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένες ώρισμένες αἰσθήσεις τους.
- 5) Ὁ γαμπρὸς καμάρων πολὺ εὐτυχῆς πλάι στὴν νύφη.
- 6) Αὐτὴν τὴν ἐποχὴν θὰ ἔχουν πιὰ πέσει τὰ φύλλα τῶν δέντρων καὶ θὰ εἶναι τελείως γυμνά.
- 7) Οἱ κάτοικοι ἀπὸ τὸν φόβο τους εἶχαν τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα τῶν σπιτιῶν τους τελείως κλειστά.
- 8) Ὁ μικρός του γιὸς στὸν χαρακτῆρα εἶναι ἐντελῶς ἴδιος μὲ τὸν πατέρα του.
- 9) Δὲν μποροῦσε νὰ σταθῇ στὰ πόδια του, γιατὶ ηταν τελείως νηστικός.
- 10) Τὸ αὐτοκίνητο, ποὺ ἀγόρασε, μολονότι εἶναι τελείως καινούργιο, κόστισε πολὺ λίγα χρήματα.
- 11) Ζοῦσε σ' ἓνα ἔξοχικὸ σπιτάκι σ' ἓνα πολὺ ἔρημο μέρος κοντά στὴν ἀκρογιαλιά.
- 12) Ζοῦσε γιὰ πολλὰ χρόνια σ' ἓνα πολὺ σκοτεινὸ δωμάτιο καὶ δὲν ἤθελε νὰ δῃ κανένα.
- 13) Παντρεύτηκε μιὰ πολὺ ὅμορφη γυναῖκα ἀπὸ τὰ μέρη του.
- 14) Πέθαναν ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα κι ἀφησαν τὰ παιδιὰ τελείως ὄρφανά.
- 15) Οἱ τιμὲς πολλῶν εἰδῶν εἶναι πολὺ φτηνές.
- 16) Μὲ τὴν ἐργασία του κατάφερε κι ἔγινε πολὺ πλούσιος.
- 17) Ἡ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ εἶναι πολὺ παλαιά.
- 18) Διαθέτει πολὺ ισχυροὺς φίλους καὶ μὲ τὴ βοήθειά τους ἐλπίζει ὅτι θὰ ὑπερνικήσῃ ὅλα τὰ ἐμπόδια.
- 19) Φαίνεται πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν νέα του δουλειά.

"Ασκησις 81 (§ 161).

"Επιτείνετε καταλλήλως τὰ τονισμένα παραθετικά τῶν κατωτέρω προτάσεων, κάνοντας τὶς ἀπαιτούμενες ἀλλαγές.

1) "Εχει μιὰ φωνὴ δυνατώτερη κι ἀπὸ τὴν δική μου. 2) Εἶναι ὁ ἔξυπνότερος ἐνθρωπὸς ποὺ ἔχω συναντήσει. 3) Εἶναι ἡ μεγαλύτερη διάνοια τῆς Ἀμερικῆς. 4) Ὁ γιὸς εἶναι ψηλότερος ἀπὸ τὸν πατέρα του. 5) Εἶναι ἀγαπητότερος στοὺς συναδέλφους του παρὰ στὸν διευθυντή του. 6) "Έχω γνωρίσει προσωπικῶς ἀρκετοὺς ἐπιστήμονες σοφωτέρους ἢ' αὐτὸν καὶ πιὸ ἐπιτυχημένους στὸν κλάδο τους. 7) Κατέβαλε τὸν μεγαλύτερο κόπο ἀπὸ ὅλους μας, γιὰ νὰ πετύχῃ ἡ σημερινὴ τελετή. 8) Εἶναι ὁ τιμιώτερος ἐνθρωπὸς. 9) Παντρεύτηκε μεγάλος μὲ μιὰ γυναῖκα μικρότερή του. 10) Αὐτοὶ ὑπῆρξαν οἱ φοβερώτεροι ἔχθροι μας.

"Ασκησις 82 (§§ 165-166).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τοὺς καταλλήλους τύπους τῶν ἀνθράκων παραθετικῶν (συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ) τῶν ἐπιθέτων ποὺ δίδονται σὲ παρένθεσι.

a. 1) Ζοῦσαν μὲ τὸ ὄραμα ἐνὸς....(καλὸς) κόσμου. 2) Ὁ μικρὸς ἀνιψιός του εἶναι (καλὸς) μαθητής. 3)(μεγάλος) μέρος τῶν θεατῶν ἔφυγε δυσαρεστημένο. 4) Τό νέο κατάστημα ἔξυπνητεῖ (πολὺς) πελάτες. 5) Ἡ σημερινὴ μέρα εἶναι(κακὸς) ἀπὸ τὴν χτεσινή. 6) Ὁ Νίκος εἶναι(καλὸς) ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους μαθητάς. 7) Κατὰ λάθος ἀκολούθησε (κακὸς) ἀπὸ τοὺς δύο δρόμους. 8) Μοιάζει πολὺ μὲ(μεγάλος) ἀδερφό του. 9) Τὴν προχτεσινὴ παράστασι παρακολούθησαν....(πολὺς) θεαταὶ ἀπὸ τὴν χτεσινή. 10) Εἶναι(κοντὸς) ἀπὸ τὴν φύλη της. 11) Ἡ δεξαμενὴ σήμερα ἔχει... ..(λίγος) νερὸ ἀπὸ τὴν χτές. 12) Ἡ Ἀφρικὴ καταλαμβάνει....(μεγάλος) ἔκτασι ἀπὸ τὴν Εύρωπη. 13) "Εδειξε....(κακὸς) διαγωγή. 14) "Εδωσε....(μικρὸς) δεῖγμα τῶν ἴκανοτήτων του. 15) Αὐτὸς ἔχει....(πολὺς) ἀνάγκη ἀπὸ σένα. 16) Πέρυσι ἤρθαν....(λίγος) τουρίστες. 17) Ὁ τελευταῖος σεισμὸς ἤταν....(μεγάλος) ἀπὸ

τὸν προηγούμενο. 18) "Εκανε (καλός) μάθημα τῆς σταδιοδρομίας του. 19) Πέρυσι ηρθαν....(λίγος) τουρίστες ἀπὸ φέτος. 20) 'Η δική μου λύσις είναι....(ἀπλός) ἀπὸ τὴν δική σου. 21) "Επρεπε νὰ χρησιμοποιήσουν....(χοντρός) σκοινὶ ἀπ' αὐτό. 22) 'Η σημερινὴ μέρα είναι....(κακός) ἀπὸ ὅλες τις ἄλλες. 23) 'Η ζημιά, ποὺ θὰ πάθουμε, θὰ είναι(μικρός) ἀπὸ τὴν ὡφέλεια ποὺ θὰ ἔχουμε. 24) 'Ο τρόπος ποὺ προτείνουν είναι....(ἀπλός). 25) Δείχνει....(γέρος) ἀπ' ὅ,τι νομίζαμε. 26) 'Η 'Αστια καλύπτει....(μεγάλος) ἔκτασι. 27) Είναι....(γέρος) ἀπὸ ὅλους. 28) "Ενεκα τῆς κακουκιρίας καταστράφηκε....(μεγάλος) μέρος τῆς παραγωγῆς. 29) 'Η συμπεριφερά του ἀποτελεῖ(κακός) παράδειγμα γιὰ τοὺς ἄλλους.

β. 1) Μὲ τὴν στάσι του φάνηκε....(ἀνώτερος) ἀπὸ τὸν συκοφάντη του. 2) Τὰ νερὰ ἔφτασαν....(ἀνώτερος) ἐπιτρεπόμενο ὅριο. 3) Βρισκόταν σὲ....(κατώτερος) ἐπίπεδο μορφώσεως ἀπὸ τοὺς ἄλλους. 4) 'Η βιομηχανικὴ παραγωγὴ λόγω τῶν ἀπεργιῶν ἔφτασε....(κατώτερος) σημεῖο. 5)(ἀπώτερος) σκοποὶ τους είναι ἀκόμη ἄγνωστοι. 6) Γιὰ νὰ βρῇ κανεὶς τὶς ρίζες τοῦ ἔθιμου, πρέπει νὰ ἀνατρέξῃ....(ἀπώτερος) παρελθόν. 7) 'Ο....(προγενέστερος) νόμος ήταν....(αὐστηρός) τοῦ Ισαγόντος. 8) 'Η ἀπόφασις, ποὺ κατήργησε τὶς αὐλήσεις, ήταν....(μεταγενέστερος) ἀπὸ τὶς ἄλλες. 9) Προτίμησε....(πλησιέστερος) ἀπὸ τοὺς δύο σταθμούς. 10) Διαθέτει....(ύπερτερος) δυνάμεις ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους του. 11) Αὐτὸς είναι....(πλησιέστερος) συγγενής μου. 12) 'Η πολιτεία τὸν ἔχει τάξει....(ύπερτερος) κριτή. 13) "Έχει ἀνεπτυγμένο σὲ....(ἀνώτερος) βαθμὸ τὸ αἰσθημα τῆς φιλοτιμίας. 14) 'Ηταν....(ἐπικρατέστερος) ἀπὸ τοὺς ύποψηφίους, γι' αὐτὸς ὅλοι εἶδαν μὲ ἔκπληξη τὴν ἀποτυχία του. 15) Δὲν είναι εὔκολο νὰ γνωρίζῃ κανεὶς τὶς....(ἐσώτερος) ἐπιθυμίες τῶν ἄλλων. 16) Θεωροῦσε ὅλους τοὺς ἀντιπάλους του....(ύποδεέστερος), γιατὶ εἶχε ὑπερβολικὴ ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτόν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΡΗΜΑ (Verb)

1. ΧΡΟΝΟΣ - ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (Time-Verbal Aspect)

§ 167. Τὸ ρῆμα στὴν ἐλληνικὴ ἐκφράζει δύο βασικὲς σχέσεις: τὸν χρόνο καὶ τὸ ποιὸν ἐνεργείας.

α) Ἡ ἔννοια τοῦ χρόνου (time) ἐκφράζεται κυρίως μὲ τὴν Ὁριστικὴν ἔγκλισι τοῦ ρήματος. Διακρίνεται σὲ τρεῖς βαθμίδες: παρελθόν - παρόν - μέλλον (ἀπόλυτος χρόνος). "Ετσι ή Ὁριστικὴ τοῦ Ἐνεστῶτος (γράφω, μιλῶ) ἀναφέρεται κανονικῶς στὸ παρόν¹. Ἡ Ὁριστικὴ τοῦ Ἀορίστου (ἔγραψα, μίλησα) ἀναφέρεται στὸ παρελθόν² κ.ο.κ. Ἡ Ὁριστικὴ δύο χρόνων, τοῦ Υπερσυντελίκου καὶ τοῦ Μέλλοντος Γ' (τετελεσμένου), ἐκφράζει ἐπίσης τὴν ἔννοια τοῦ σχετικοῦ χρόνου ἀντιστοίχως γιὰ τὸ παρελθόν καὶ τὸ μέλλον — δυνατότητα, τὴν ὁποία δὲν είχε ή ἀρχαία Ἑλληνικὴ³.

β) Ἡ ἔννοια τοῦ ποιοῦ ἐνεργείας (verbal aspect; Aktionsart) ἐκφράζεται τόσο ἀπὸ τὴν Ὁριστικὴν (πού, δπως εἰπαμε, ἐκφράζει παραλλήλως καὶ τὸν χρόνο), δσο καὶ ἀπὸ τὶς λοιπὲς ἔγκλισεις, οἱ ὁποῖες δηλώνουν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ποιὸν ἐνεργείας. Μὲ τὸν δρό αὐτὸν ἔννοοῦμε γενικὰ τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖον ἐμφανίζεται ή ἐνέργεια ποὺ σημαίνει τὸ ρῆμα.

§ 168. Τὸ ποιὸν ἐνεργείας στὴν ἐλληνικὴ διακρίνεται βασικῶς σὲ ἀτελές (imperfective) καὶ τέλειο (perfective).

1. Τὸ ἀτελές ποιὸν ἐνεργείας ἐμφανίζει τὴν ρηματικὴν ἐνέργειαν ως συνέχεια, ἐξέλιξι ή ἐπανάληψι, ητοι ως ἀτελῆ. Βασι-

1. Ἄλλα βλ. κατωτ. τὸν «ίστορικὸν» Ἐνεστῶτα.

2. Ὁμοίως βλ. κατωτ. τὸν «γνωμικὸν» Ἀόριστο.

3. Πρβλ. Hubert-Kouřimová, Συντακτικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, σσ. 126-7.

κὸ χαρακτηριστικό του εἶναι ἡ διάρκεια (duration). Τέτοιο ποιὸν ἐνεργείας ἐκφράζουν ὅλοι οἱ χρόνοι τοῦ ρήματος ποὺ σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα 1¹.

Ἐργάζεται σ' ἔνα δικηγορικό γραφεῖο.

Μελετοῦσε μέρα-νύχτα.

Θὰ σᾶς ἐπισκέπτεται καθημερινῶς.

2. Τέλειο (δηλ. πλῆρες, συγκεντρωμένο, τελειωμένο), ἀντιθέτως, ὁνομάζεται τὸ ποιὸν ἐνεργείας τοῦ ρήματος στὶς ἔξης δύο περιπτώσεις :

α) ὅταν ἐκφράζῃ «ἀδιάρκεια» (non duration), εἴτε διότι ἡ ρηματικὴ ἐνέργεια στερεῖται διαρκείας εἴτε διότι ἡ διάρκειά της δὲν ἐνδιαφέρει. Ἡ ἐνέργεια ἐδῶ θεωρεῖται ως σύνολο (*συνοπτική*) ἡ συγκεντρωμένη σὲ μιὰ μόνη στιγμὴ (*στιγματά*). Ἡ ρηματικὴ ἐνέργεια μᾶς ἐνδιαφέρει ως γεγονός, χωρὶς νὰ ἔχῃ σημασία ἡ δροιαδήποτε διάρκεια ἢ ἐπανάληψις ποὺ τυχὸν ἐκφράζει καὶ ποὺ ἀποτελεῖ δευτερεῦον στοιχεῖο ².

Σηκώθηκε νωρίς, ξυρίστηκε, πλύθηκε, ντύθηκε κι ἔφυγε.

‘Ο Ιουστινιανὸς ἐβασίλευσε 38 ὀλόκληρα χρόνια.

Μίλησε ἐπανειλημμένως γιὰ τὸ θέμα αὐτό.

Τοῦ τηλεφώνησα τόσες φορές.

β) ὅταν ἡ ρηματικὴ ἐνέργεια ἐμφανίζεται ὀλοκληρωμένη, συντελεσμένη, ἔνα συμπληρωμένο ὄλον (*συντελικότης*).

Ἐχει σπουδάσει πολιτικὸς μηχανικός.

Μέχρι τὸ καλοκαίρι θὰ ἔχω διαβάσει ὅλον τὸν Παλαμά.

Είχαμε διδαχτῇ τὰ πιὸ ἀντιροστωπευτικὰ ἔργα.

Τὸ τέλειο ποιὸν ἐνεργείας χαρακτηρίζει τοὺς χρόνους τοῦ ρήματος ποὺ σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα 2 (2α·2β).

Οἱ πίνακες, ποὺ ἀκολουθοῦν, δείχνουν πῶς ἐκφράζεται α) ὁ χρόνος καὶ τὸ ποιὸν ἐνεργείας ἀπὸ τὴν Ὁριστικὴ τῶν διαφόρων ρηματικῶν χρόνων καὶ β) τὸ ποιὸν ἐνεργείας ἀπὸ τὶς λοιπὲς ἐγκλίσεις τοῦ ρήματος.

1. Περὶ τῶν διαφόρων θεμάτων βλ. κατωτ. τὸ εἰδικὸ κεφάλαιο σ. 153, § 173 κέξ.

2. Βλ. κατωτέρω ὅσα λέγονται γιὰ τὴν Ὁριστικὴ τοῦ Ἀορίστου.

a. Χρόνος καὶ ποιὸν ἐνεργείας στὴν Ὁριστική.

'Ο ρ ι σ τ ι κ ή				
Ποιὸν	X ρ ο ν ο σ			
'Ενεργείας	Παρελθόν	Παρόν	Μέλλον	
ά τ ε λ έ ς	Διάρκεια	Παρατατικός ἔγραφα	'Ενεστώς γράφω	Μέλλον Α' (Διαρκής) θὲ γράφω
τ έ λ ε ι ο	'Αδιάρκεια	'Αόριστος ἔγραψα		Μέλλον Β' (Συνοπτικός) θὲ γράψω
	Συντελικότης	'Υπερσυντέλη. εἰχα γράψει		Μέλλον Γ' (Τετελεσμένος)
		Παρακείμενος ἔχω γράψει		θὲ ἔχω γράψει

β. Ποιὸν ἐνεργείας στὴν Ὑποτακτική καὶ Προστακτική.

Ποιὸν		'Υποτακτική	Προστακτική
'Ενεργείας			
ά τ ε λ έ ς	Διάρκεια	'Ενεστώς νὰ γράψω	'Ενεστώς γράψε
τ έ λ ε ι ο	'Αδιάρκεια	'Αόριστος νὰ γράψω	'Αόριστος γράψε
	Συντελικότης	Παρακείμενος νὰ ἔχω γράψει	Παρακείμενος νὰ ἔχης γράψει

2. ΑΥΞΗΣΙΣ (Augment)

§ 169. Ἡ αὔξησις κατὰ τίς διάφορες φάσεις τῆς ἐλληνικῆς δὲν ἐμφανίζει ὁμοιομορφία στὴν χρῆσι. Προαιρετική στὴν ὅμηρική γλῶσσα, ἔγινε ἀπαραίτητο στοιχεῖο τῆς κλασσικῆς ἐλληνικῆς, γιὰ νὰ κλονιστῇ (ἡ χρονικὴ αὔξησις) στοὺς χρόνους τῆς Κοινῆς. Σήμερα ἡ γλῶσσα χρησιμοποιεῖ κανονικῶς μόνο τὴν τονουμένη συλλαβικὴ αὔξησι¹.

Διακρίνονται τὰ ἀκόλουθα εἰδη αὐξήσεως:

§ 170. Α. Συλλαβικὴ αὔξησις.

Τὰ ρήματα ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ σύμφωνο στὴν Ὁριστικὴ τοῦ Παρατατικοῦ καὶ τοῦ Ἀορίστου τῆς ἐνεργητικῆς, κυρίως, φωνῆς παίρνουν ἔνα ἐ ποὺ λέγεται συλλαβικὴ αὔξησις (αὐξάνει τὸ θέμα τοῦ ρήματος κατὰ μία συλλαβή).

γράφω· ἔ-γραφα, ἔ-γραψα, (ἐ)γραφόμουν, (ἐ)γράφτηκα

Ἡ παρουσία τοῦ ἐ στὸν Παρατατικὸ καὶ τὸν Ἀόριστο τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν βαρυτόνων ρημάτων ἐξυπηρετεῖ, σήμερα, τὴν διπισθοχωρητικὴ (recessive) κίνησι τοῦ τόνου—τὴν μετακίνησί του κατὰ μία συλλαβή πέρα ἀπὸ τὴν θέσι τοῦ τόνου στὸν Ἐνεστῶτα—, ποὺ εἶναι ἀπὸ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῶν χρόνων αὐτῶν.

τρέχω· ἔ-τρεχα, ἔ-τρεξα — παίζω· ἔ-παιζα, ἔ-παιξα.

“Ητοι τὸ ἐ ὑποβαστάζει τὸν διπισθοχωροῦντα τόνο. Ὁπου δὲν ὑπάρχει τέτοια ἀνάγκη, δηλ. ὅπου τὸ ἐ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως δὲν εἶναι φορένς τόνου (α' καὶ β' πληθ. πρόσωπα ρημάτων τῆς Α' συζυγίας, ρήματα Β' συζυγίας, παθητικὴ φωνή, πολυσύλλαβα ρήματα), παραλείπεται.

γράφαμε, γράφατε — μιλοῦσα, μίλησα — γραφόμουν, γράφτηκα
τυραννιόμουν, τυραννήθηκα — τελείωνα, τελείωσα.

Πολλές φορές, ἐν τούτοις, χρησιμοποιεῖται ἡ αὔξησις καὶ σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, γιὰ ν' ἀποφύγουμε ἐνδεχομένη ἀσάφεια στὸν λόγο, γιὰ εὐφωνικοὺς ἢ ὑφολογικοὺς σκοποὺς καί,

1. Πρβλ. Μ. Τριανταφυλλίδη, ‘Ἡ ἐλληνικὴ αὔξηση, ὁ κλονισμός τῆς καὶ τὸ ξεχωρισμὸς τῶν ὁμόχρων ρηματικῶν τύπων,’ Απαντα 2, 206 κέξ.

συχνά, για τὴν διάκρισι ὥρισμένων γραμματικῶν τύπων ποὺ συμπίπτουν.

ἐδάνεισε: Ὁριστ. Ἄορ. — δάνεισε: Προστ. Ἄορ.
τοὺς ἐστείλαμε, ἐνῷ: τοὺς στείλαμε = τοῦ στείλαμε
Ἐξαλγεσις. Τὰ ρήματα θέλω, ξέρω καὶ (στὸν Ἅοριστο) τὸ πέρι παιρνούν αὐξῆσι ἡ.
Θέλω: ἢ-θελα, (ἡ-)θέλησα· ξέρω: ἢ-ξερα· πίνω: ἢ-πια (ἀλλὰ ἔ-πινα)

§ 171. Ἐσωτερικὴ αὐξῆσις. Τὰ ρήματα τῆς Α' συζυγίας ποὺ εἶναι σύνθετα μέ: α) πρόθεσι καὶ β) λέξεις ποὺ λειτουργοῦν ώς προθήματα (prefix) (καλο-, ξανα-, πολυ- κ.ἄ.), παίρνουν τὴν αὐξῆσι (συλλαβικὴ ἢ χρονικὴ) ἐσωτερικῆς: μεταξὺ προθέσεως ἢ προθήματος καὶ ρήματος.

a)	<i>Ἐνεστώς</i>	<i>Παρατατικὸς</i>	<i>Ἄρριστος</i>
ἀμφὶ	ἀμφι-βάλλω	ἀμφ-έβαλλα	ἀμφ-έβαλα
ἀνὰ	ἀνα-πτύσσω	ἀν-έπτυσσα	ἀν-έπτυξα
ἀντὶ	ἀντι-στρέφω	ἀντ-έστρεψα	ἀντ-έστρεψα
ἀπό	ἀπο-φεύγω	ἀπ-έφευγα	ἀπ-έφυγα
διὰ	δια-λύω	δι-έλυα	δι-έλυσα
εἰς	εἰσ-πράττω	εἰσ-έπραττα	εἰσ-έπραξα
ἐκ	ἐκ-δίδω	ἐξ-έδιδα	ἐξ-έδωσα
ἐν	ἐγ-κρίνω	ἐν-έκρινα	ἐν-έκρινα
	ἐμ-πνέω	ἐν-έπνεα	ἐν-έπνευσα
	ἐν-τείνω	ἐν-έτεινα	ἐν-έτεινα
ἐπὶ	ἐπι-τρέπω	ἐπ-έτρεπα	ἐπ-έτρεψα
κατὰ	κατα-στρέφω	κατ-έστρεψα	κατ-έστρεψα
μετὰ	μετα-φράζω	μετ-έφραζα	μετ-έφρασα
παρὰ	παρα-βλέπω	παρ-έβλεπα	παρ-έβλεψα
περὶ	περι-φέρω	περι-έφερα	περι-έφερα
πρὸ	προ-τρέπω	προ-έτρεπα	προ-έτρεψα
πρὸς	προσ-τρέχω	προσ-έτρεχα	προσ-έτρεξα
σὺν	συγ-κρίνω	συν-έκρινα	συν-έκρινα
	συμ-βαίνει	συν-έβαινε	συν-έβη
	συν-δέω	συν-έδεα	συν-έδεσα
ὑπὲρ	ὑπερ-βάλλω	ὑπερ-έβαλλα	ὑπερ-έβαλα
ὑπὸ	ὑπο-τάσσω	ὑπ-έτασσα	ὑπ-έταξα

Τὸ ἴδιο ἰσχύει, γενικῶς, καὶ γιὰ τὰ ρήματα ποὺ είναι σύνθετα μὲ δύο ἡ περισσότερες προθέσεις.

ἐν-δια-φέρει	ἐνδι-έφερε	ἐνδι-έφερε
παρ-εμ-βάλλω	παρεν-έβαλλα	παρεν-έβαλα

Τὰ ρήματα ποὺ είναι σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσι πρὸ ἐμφανίζουν ἐλευθερία στὸ θέμα τῆς αὐξήσεως:

προ-τείνω	προ-έτεινα	ἐ-πρότεινα	πρότεινα
προ-φέρω	προ-έφερα	ἐ-πρόφερα	πρόφερα
προ-φτάνω	—	ἐ-πρόφτασα	πρόφτασα
πρό-κειται	—	ἐ-πρόκειτο	—

Μερικὰ ρήματα χρησιμοποιοῦνται χωρὶς αὐξήσι.

περι-μένω	περι-μενα
δια-βάζω	διά-βαζα

‘Ωρισμένων ρημάτων χρησιμοποιοῦνται καὶ οἱ δύο τύποι (ηνέξημένος καὶ ἀναέξητος) ἀλλὰ μὲ διαφορετικὴ σημασία.

κατά-φερα (καταφέρνω) — κατ-έφερα (καταφέρω πλῆγμα)

κατά-λαβα (καταλαβαίνω) — κατ-έλαβα (καταλαμβάνω)

β) καλο-	καλο-τρώω	καλο-έτρωγα	καλο-έφαγα
κουτσο-	κουτσο-πίνω	κουτσο-έπινα	κουτσο-ήπια
ξανά	ξανα-γράφω	ξανα-έγραφα	ξανα-έγραψα
παρά	παρα-λέω	παρα-έλεγχα	παρα-εῖπα
πολὺ	πολυ-γράφω	πολυ-έγραφα	πολυ-έγραψα

Τὰ σύνθετα τῆς β' κατηγορίας ἐμφανίζουν συχνά καὶ τύπους ἀναεξήτους, ὅπως:

κουτσό-πινα	παρά-φαγα	ξανά-γραφα.
-------------	-----------	-------------

Τοῦτο συμβαίνει, σπανιότερα, καὶ μὲ τὰ ρήματα τῆς α' κατηγορίας στὴν γλῶσσα, κυρίως, τῆς λογοτεχνίας.

πρόσ-φερα	μετά-φρασα	ὑπό-ταξα.
-----------	------------	-----------

Ἡ ἐσωτερικὴ αὐξήσις ὅλων τῶν συνθέτων ρημάτων χρησιμοποιεῖται κανονικῶς, ὅπως καὶ ἡ ἀπλὴ συλλαβικὴ αὐξήσις, ἐφόσον τονίζεται. Ἀλλιῶς ἡ χρῆσις τῆς ἐξαρτᾶται ἀπὸ διαφόρους παράγοντες (βλ. ἀνωτ. § 170).

§ 172. B. Χρονικὴ αὐξήσις.

Ἐνας μικρὸς ἀριθμὸς βαρυτόνων (συνθέτων ἰδίως) ρημάτων, ποὺ τὸ θέμα τους ἀρχίζει ἀπὸ α ἢ ε στὸν Παρατατι-

κὸ καὶ τὸν Ἀόριστο τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τρέπουν τὸ α ἢ τὸ ε σὲ η, κανονικῶς ἐφόσον τοῦτο εἶναι φορεὺς τόνου. Τέτοια εἶναι κυρίως τὰ ρήματα :

(διεξ, εἰσ, ἔξ, παρ)	-άγω	-ῆγγα	-ήγγαγα
(ἔξ) -αίρω		-ῆρα	-ῆρα
(ἔξ, προσ, συν)	-άπτω	-ῆπτα	-ῆψα
(ύπ) -άρχω		-ῆρχα	-ῆρχα
ἀρχεῖ (δι-, ἐπ-)			ῆρκεσε

Πολὺ μεγαλύτερος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ρημάτων, τὰ ὅποια συνήθως μὲν χρησιμοποιοῦνται μὲν αὐξησι, εἶναι δῆμος συγνοὶ καὶ οἱ ἀναυξητοὶ τύποι τους ἀνάλογα μὲ τὸ προσωπικὸ ὑφος τοῦ γράφοντος ἢ τοῦ λέγοντος.

(ἀν, κατ, παρ)	-αγγέλλω	-ῆγγελλα	-ήγγελλα
(ἐπ, συν)	-αινῶ		-ήνεσα
ἀκμάζω (παρ-)		ῆκμαζε	ῆκμασε
(ἀν, ἔξ, προσ, συν)	-αρτῶ		-ήρτησα
(ἀν, δι, ἔξ) -εγείρω		-ῆγειρα	-ήγειρα
(ἀπ, εἰσ, παρ)	-ελαύνω	-ῆλαυνα	-ήλαυσα
(ἀπ, ἐν) -εργῶ			-ήργησα
(ἀπ, δι, κατ)	-ενθύνω	-ῆθυνα	-ήθυνκα

*Ασκησις 83 (§§ 169-172).

Νὰ δοθῇ δικαίωση τῷ πολιτικῷ τύπῳ Παρατατικοῦ ἢ Αορίστου, ἀναλόγως, τῶν ρημάτων ποὺ δίδονται σὲ παρένθεσι.

1) Οι παριστάμενοι . . . (ἐκφράζω) τὴν γαρά τους γιὰ τὴν ἀποπεράτωσι τοῦ ἔργου. 2) Ο Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος . . . (συγγράψω) τὴν Ἰστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ "Εθνους, ἔργο στὸ δόποιο . . . (παρελαύνω) περήφανα οἱ ἀγῶνες, τὰ κατορθώματα καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς. 3) Η παράστασις τοῦ ἔργου . . . (διαρκῶ) τρεῖς ὀλόκληρες ἡρες. 4) Τὸν πηγυρικὸ τῆς ἡμέρας . . . (ἐκφωνῶ) ὁ λυκειάρχης, ὁ δόποιος . . . (ἀναλύω) τὸ βαθύτερο νόημα τῆς ἴστορικῆς ἐπετείου. 5) Στὸν λιμένα τοῦ Πειραιᾶ . . . (καταπλέω) τρία ξένα, μεγάλα ὑπερωκεάνια. 6) Η Θεσσαλία . . . (παράγω) καὶ φέτος μεγάλες πασάτητες σιτηρῶν καὶ φρούτων. 7) Η ἀγάπη τοῦ Διον.

Σολωμοῦ πρὸς τὴν πατρίδα τοῦ . . . (ἐμπνέω) μερικὰ ἀπὸ τὰ καλύτερα πουάματα ποὺ . . . (συνθέτω). 8) Ἡ Ἐλλὰς . . . (συνδέω) τ' ὄνομά της μὲ τὴν ἴστορία τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ. 9) Κατὰ τὴν περίοδο τῶν ἑορτῶν οἱ διάφοροι ἐκδοτικοὶ οἶκοι . . . (ἐκδίδω) πολλὰ βιβλία. 10) . . . (ἀποκτῶ) φήμη εἰδίκου στὰ θέματα αὐτά. 11) Οἱ συζητήσεις τους δὲν . . . (καταλήγω) σὲ κανένα θετικὸ ἀποτέλεσμα. 12) Δὲν . . . (πολυτρώγω) οὕτε . . . (πίνω) πολύ. Ἐν τούτοις, μετὰ τὸ φαγητὸ δὲν . . . (νοιώθω) πολὺ καλά. 13) . . . (συγκρίνω) τὴν πρόσοδο τῶν χωρῶν αὐτῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ . . . (ἀναπτύσσω) τὰ κυριώτερα σημεῖα ποὺ . . . (διαφέρω). 14) Δὲν . . . (ξέρω) καλὰ τὸ θέμα του καὶ . . . (ύπερβάλλω) τὰ πράγματα ἀπὸ πολλὲς ἀπόψεις. 15) Οἱ καλόγεροι στὰ μοναστήρια . . . (διασώζω) πολλὰ ἔργα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλολογίας ἀντιγράφοντας τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα. 16) Οἱ Διδάσκαλοι τοῦ Γένους . . . (προσφέρω) ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐλευθερία τοῦ "Εθνους. 17) Λέγεται πώς ὁ Μπετόβεν, δταν . . . (συνθέτω) τὴν ἐνάτη συμφωνία, εἶχε χάσει τὴν ἀκοή του. 18) . . . (διαθέτω) δῆλα τὰ χρήματά της γιὰ φιλανθρωπικοὺς σκοπούς. 19) . . . (καταβάλλω) ύπεράνθρωπες προσπάθειες, γιὰ νὰ ἀνταποκριθῇ στὶς ὑποχρεώσεις του. 20) Ἡ χώρα μας πέρυσι . . . (ἔξαγω) μεγάλες ποσότητες γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων. 21) Ἐλάχιστες πιθανότητες ἐπιτυχίας . . . (ύπάρχω). 22) . . . (ἔξαίρω) τὴν συμβολὴ τοῦ Κλήρου στὴν ἐπανάστασι τοῦ 21. 23) Ὁταν πλησίασε τὸ τέλος τοῦ ἔτους, οἱ μαθηταὶ . . . (ἐντείνω) τὶς προσπάθειές τους.

3. ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ (Verbal stems)

§ 173. "Ολοι οἱ χρόνοι, οἱ ἐγκλίσεις καὶ οἱ ὄνοματικοὶ τύποι (μετοχή, ἀπαρέμφατο) τοῦ ρήματος σχηματίζονται καὶ στὶς δυὸ φωνὲς ἀπὸ δύο βασικὰ θεματικὰ συστήματα: α) τὸ ἐνεστωτικὸ (θέμα 1) καὶ β) τὸ ἀοριστικὸ (θέμα 2α - 2β). Ὁ τρόπος ποὺ σχηματίζονται φαίνεται ἀπὸ τὸν πίνακα ποὺ ἀκολουθεῖ.

Ἐνεστωτικὸν	Ἀορίστικόν	
1	2α	2β
Ἐνεργητικὴ - Μεσοπαθητικὴ	Ἐνεργητικὴ	Μεσοπαθητικὴ
1. Ἐνεστὼς (ὅλων τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν τύπων) 2. Παρατατικὸς 3. Μέλλων Α' (Διαρκής)	1. Ἀόριστος (ὅλων τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν τύπων) 2. Μέλλων Β' (Συνοπτικός) 3. Παρακείμενος 4. Ὑπερσυντέλικος 5. Μέλλων Γ' (Τετέλεσμένος)	
γραφ-	γραψ-	γραφτ-
1. γράφ-ω, νὰ γράφ-ω, γράφ-ε, γράφ-οντας, γράφ-ομαι, νὰ γράφ-ώμαι γράφ-ου, γραφ-όμενος 2. ξ-γραφ-α, γραφ-όμουν 3. θὰ γράφ-ω, θὰ γράφ-ώμαι	1. ἔ-γραψ-ω, νὰ γράψ-ω, γράψ-ε, γράψ-ει 2. θὰ γράψ-ω 3. ἔχω γράψ-ει 4. εἰχα γράψ-ει 5. θὰ ἔχω γράψ-ει	1. γράφτ-ηκα, νὰ γραφτ-ῶ γραφτ-ῆτε, γραφτ-ῆ 2. θὰ γραφτ-ῶ 3. ἔχω γραφτ-ῆ 4. εἰχα γραφτ-ῆ 5. θὰ ἔχω γραφτ-ῆ

§ 174. Παρατηρήσεις.

1. Ἀσιγμος Ἀόριστος: εἶναι ὁ Ἀόριστος μὲ θέμα 2α χωρὶς σ (ξ, ψ). Τέτοιος εἶναι ὁ Ἀόριστος:

- α. τῶν ὑγρολήκτων: διαφέρω-διέφερα: σφάλλω-ἔσφαλα
- β. πολλῶν ἐρρινολήκτων: κρίνω-ἔκρινα: διευκολύνω-διευκόλυνα
- γ. τῶν ἀνωμάλων ρημάτων (πού μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἀνήκει ἔδω, μολονότι σχηματίζεται ἀπὸ διαφορετικὴ ρίζα - supplementus): τρέγω-ἔφαγα: βλέπω-εἶδα.

2. Μεσοπαθητικὸς Ἀόριστος Β': σχηματίζεται μὲ τὸ θέμα 1 χωρὶς θ/τ — συνήθως καὶ μὲ διαφορετικὸ θεματικὸ φωνῆν.

πνίγω — πνίγ-ομαι : πνίγ-ηκα (πνίγτηκα σπάνιο).

βρέχω — βρέχ-ομαι : βράχ-ηκα (καὶ βρέχτηκα)

ντρέπω-ομαι : ντράπ-ηκα

φαίνω-ομαι : φάν-ηκα

3. Ὁ μονολεκτικὸς τύπος τοῦ β' ἑνικ. προσώπου τῆς Προστακτ. τοῦ μεσοπαθ. Ἀορίστου σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα 2α :

γράψ-ου πλύσ-ου ντύσ-ου
ἄλλὰ β' πληθ.: γραφτ-ῆτε πλυθ-ῆτε ντυθ-ῆτε.

4. ΦΩΝΕΣ (Voices)*

§ 175. Τὴν φωνὴν ἀποτελεῖ τὸ σύνολο τῶν τύπων, διὰ τῶν ὅποιων ἐκφράζεται ἡ κατεύθυνσις τῆς ρηματικῆς ἐνεργείας.

§ 176. Διακρίνονται δύο βασικὰ συστήματα τύπων (*φωνές*):
α) -ω/-ῶ καὶ β) -μαι (-ομαι, -ιέμαι, -οῦμαι, -ῶμαι, -οῦμαι, -ῆμαι, -μαι). Διὰ τοῦ πρώτου συστήματος, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν λεγομένη ἐνεργητικὴν φωνὴν, δηλώνεται ὅτι τὸ ὑποκείμενο τοῦ ρήματος ἐκτελεῖ μιὰν ἐνέργεια. Τὸ σύστημα αὐτὸν ἀκολουθοῦν κανονικῶς ὅλα τὰ ρήματα τῆς ἐνεργητικῆς διαθέσεως.

§ 177. Διὰ τοῦ δευτέρου συστήματος, τῆς λεγομένης μεσοσταθητικῆς¹ φωνῆς, δηλώνεται ὅτι τὸ ὑποκείμενο τοῦ ρήματος εἶναι δέκτης μιᾶς ἐνέργειας ποὺ πηγάζει εἴτε ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ὑποκείμενο εἴτε ἀπὸ ἔνα ἄλλο (πρόσωπο ἢ πρᾶγμα). Ἐτσι κλίνονται τὰ ρήματα τῆς μέσης καὶ παθητικῆς διαθέσεως, τὰ ὅποια δὲν διαφέρουν στὴν κλίσι.

τὸ παιδὶ ντύνεται: 1) = ντύνει τὸν ἑαυτό του, ντύνεται μόνο του (μέσο) 2) = ντύνεται ἀπὸ (κάποιον) (παθητικό).

§ 178. Τὰ περισσότερα ρήματα σχηματίζονται καὶ κατὰ τὶς δύο φωνές, ἐνεργητικὴ καὶ μεσοπαθητικὴ.

γράψ-ω : γράψ-ομαι ἀγαπ-ῶ : ἀγαπ-ιέμαι

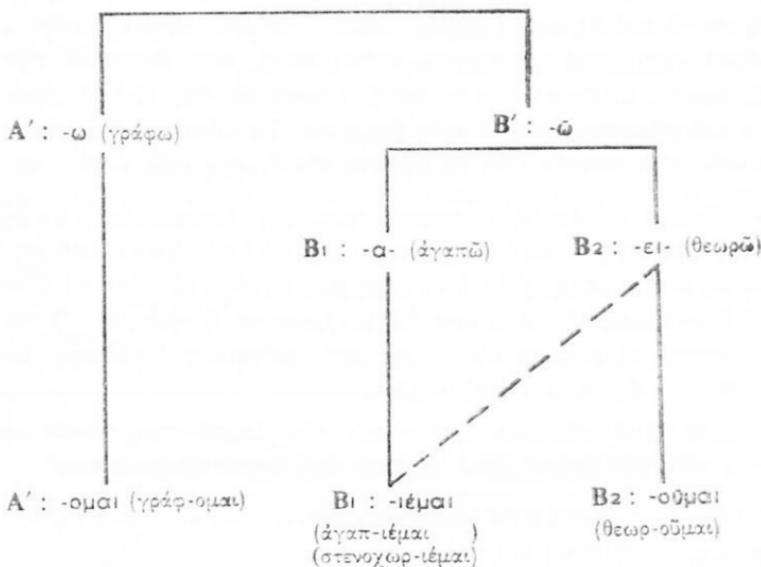
* Πρβλ. καὶ ὅσα λέγονται περὶ τῶν Διαθέσεων τοῦ ρήματος.

1. Γιοθετοῦμε ἐδῶ τὸν ὅρο μεσοπαθητικὴ φωνὴ (middle-passive voice), διότι ἐκφράζει ἐπιτυχῶς τὸν τρόπο κατά τὸν ὅποιον ἐμφανίζεται στὴν σύγχρονη γλῶσσα, μετὰ τὴν ἐπικράτησι τοῦ παθητικοῦ τύπου, ἡ παλιὰ μέση καὶ παθητικὴ φωνὴ, ποὺ διέφερε σὲ μερικοὺς χρόνους (Μέλλοντα καὶ Ἀόριστον) μορφολογικῶς. Τὸν ὅρο (média-pasif) χρησιμοποιεῖ καὶ ὁ Mirambel στὴν Grammaire du Grec Moderne, σελ. 119.

Δύο, ἐν τούτοις, κατηγορίες ρήμάτων διαθέτουν τύπους γιὰ τὴν μιὰ μόνον ἀπὸ τὶς δύο φωνές:

1. Τὰ ἀμετάβατα ρήματα ἔχουν μόνον ἐνεργητικὴ φωνή.
τρέχω φεύγω λείπω
2. Τὰ ἀποθετικὰ ρήματα ἔχουν μόνο μεσοπαθητικὸν τύπο.
ἀγωνίζομαι ἀσχολοῦμαι ἔρχομαι
(Βλ. καὶ Ἀποθετικὰ ρήματα).

5. ΣΥΖΥΓΙΕΣ (Conjugations)

§ 179. Τὸ ρῆμα στὴν Ἑλληνικὴ κινεῖται γενικῶς κατὰ δύο βασικοὺς τρόπους ποὺ ἀποτελοῦν τὶς συνγίες τοῦ ρήματος. Οἱ δύο αὐτοὶ τρόποι οὐσιαστικῶς διαφέρουν μόνον στὴν κλίσι τῶν χρόνων ποὺ σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα 1 ('Ἐνεστώς, Παρατατικός, Μέλλων Α' καὶ τῶν δύο φωνῶν).

§ 180. Τὴν Α' συζυγία ἀποτελοῦν τὰ λεγόμενα βαρύτονα ρήματα, ἥτοι ὅσα δὲν τονίζονται στὴν λήγουσα, εἰδικώτερα δὲ ὅσα στὴν μὲν ἐνεργητικὴ φωνὴ (α' πρόσ. 'Οριστικῆς 'Ἐνε-

στῶτος) τονίζονται στὴν παραλήγουσα (γρά-φω, δι-α-τά-ζω), στὴν δὲ μεσοπαθητικὴ φωνὴ στὴν προπαραλήγουσα (γρά-φομαι, δι-α-τά-ζο-μαι).

§ 181. Τὴν Β' συζυγία ἀποτελοῦν τὰ λεγόμενα περισπόμενα ἡ συνηρημένα ρήματα, ὅσα δηλ. περισπῶνται ἡ, ἀλλιδες, προέρχονται ἴστορικῶς ἀπὸ συναίρεσι (μεταξὺ τοῦ θεματικοῦ χαρακτῆρος — α γιὰ τὴν Βι καὶ ε γιὰ τὴν Β₂ — καὶ τοῦ φωνήνεντος ἡ τῆς διφθόγγου τῆς καταλήξεως : ἀγαπά-ετε > ἀγαπ-ᾶτε, θεωρέ-ει > θεωρ-εῖ). Τὰ ρήματα αὐτὰ στὴν ἐνεργητικὴ φωνὴ τονίζονται στὴν λήγουσα (ἀ-γα-πῶ, θε-ω-ρῶ), στὴν δὲ μεσοπαθητικὴ στὴν παραλήγουσα (ἀ-γα-πέ-μαι, θε-ω-ροῦ-μαι).

§ 182. *Παρατήρησις.* Ὁρισμένα ρήματα ἐμφανίζουν μετάστασι ἀπὸ τὴν Α' συζυγία στὴν Β' καὶ ἀντιστρόφως. Ἐτσι δημιουργοῦνται ρήματα, τῶν ὅποιων ὁ Ἐνεστώς (καὶ οἱ χρόνοι ποὺ παράγονται ἀπὸ τὸ ἐνεστωτικὸ θέμα 1) σχηματίζονται καὶ κατὰ τὶς δύο συζυγίες («διπλοσχημάτιστα»).

ἀνθίζω - ἀνθῶ γυρίζω - γυρνῶ κοιτάζω - κοιτῶ
σκορπίζω - σκορπῶ συλλογίζομαι - συλλογιέμαι

§ 183. Τὰ ρήματα τῆς Β' συζυγίας (περισπώμενα ἡ συνηρημένα) καὶ τῶν δύο φωνῶν διακρίνονται ἐπιπλέον σὲ δύο τάξεις, Βι καὶ Β₂, ποὺ διαφέρουν μεταξύ τους μόνο στὶς καταλήξεις τοῦ Ἐνεστῶτος (καὶ τοῦ Μέλλοντος Α' ποὺ σχηματίζεται ἀπὸ τὴν Ὑποτακτικὴ τοῦ Ἐνεστῶτος).

α) Στὴν ἐνεργητικὴ φωνὴ τὴν α' τάξι (Βι) ἀποτελοῦν σήμερα τὰ ρήματα, τῶν ὅποιων τὶς καταλήξεις χαρακτηρίζει ἡ συγνότης τοῦ -α- στὴν Ὁριστικὴ τοῦ ἐνεργητ. Ἐνεστῶτος (συγκριτικὰ μὲ τὶς ἀντίστοιχες καταλήξεις τῶν λοιπῶν ρημάτων).

ἀγαπῶ : (ἀγαπ-άω), ἀγαπ-ᾶς, ἀγαπ-ᾶ (ἀγαπ-άει),
(ἀγαπᾶμε), ἀγαπ-ᾶτε, (ἀγαπ-ᾶνε).

Τέτοια εἶναι π.χ. τὰ ρήματα : ἀπαντῶ, γλεντῶ, γλιστρῶ, δαπανῶ, ἔκτιμῶ, κερνῶ, κολυμπῶ, κυβερνῶ, κυλῶ, κυνηγῶ, μελετῶ, περνῶ, πετῶ, πηδῶ, ρωτῶ, σπαταλῶ, σταματῶ, τολμῶ, τραβῶ, τρυπῶ, φυσῶ, χαιρετῶ κ.ἄ.

Τὴν β' τάξι (Β₂) χαρακτηρίζει ἡ συχνότης τοῦ -ει-.
 Θεωρῶ : θεωρ-εῖς, θεωρ-εῖ, θεωρ-εῖτε
 θεωρ-εῖσαι, θεωρ-εῖται, θεωρ-εῖστε.

Ομοια κινοῦνται τὰ ρήματα : ἀκολονθῶ, ἀπασχολῶ, ἀπειλῶ, ἀσκῶ, βαθμολογῶ, δημιουργῶ, εἰδοποιῶ, ἐκτελῶ, ἐνεργῶ, ἐξαντλῶ, ἐξηγῶ, εὐνοῶ, ταχυδρομῶ, χειρονοργῶ, χρησιμοποιῶ κ.ἄ.

Δὲν ὑπάρχει, ώστόσο, κανεὶς σταθερὸς κανών, ποὺ νὰ καθορίζῃ ποιὰ ἀπὸ τὰ ρήματα τῆς Β' συζυγίας ἀνήκουν στὴν Βι καὶ ποιὰ στὴν Β₂ τάξι. Ἀντιθέτως, ὑπάρχουν ἀρκετὰ ρήματα ποὺ κινοῦνται καὶ κατὰ τὶς δύο τάξεις :

μιλῶ: μιλ-ᾶς, -ᾶ κλπ. καὶ μιλ-εῖς, -εῖ κλπ.

Ομοια εἶναι τά : βοηθῶ, ζητῶ, κελαηδῶ, κινῶ, αληρονομῶ, κονβαλῶ, κρατῶ, λαχταρῶ, λειτουργῶ, λησμονῶ, περπατῶ, πονῶ, πονλῶ, τηλεφωνῶ, τραγουδῶ, φιλῶ, φορῶ κ.ἄ.

Γενικώτερα, πολλὰ ρήματα τῆς ἐνεργητικῆς Β₂ τάξεως τείνουν νὰ εἰσέλθουν στὸ κλιτικὸ σύστημα τῆς Βι τάξεως. Στὴν τάσι αὐτὴ ἀνθίστανται τὰ παραδεδομένα σύνθετα μὲ πρόθεσι ρήματα : ἀνα-καλῶ, ἀνα-χωρῶ, ἐκ-πονῶ, παρα-χωρῶ, προσ-καλῶ, συν-ομιλῶ, ὑπο-βοηθῶ, ὑπο-κινῶ κ.ἄ.

β) Στὴν μεσοπαθητικὴ φωνὴ τὴν Βι τάξι ἀποτελοῦν τὰ ρήματα σὲ -ιέμαι. Ἐτσι σχηματίζονται ρήματα καὶ ἀπὸ τὶς δύο τάξεις (Βι καὶ Β₂) τῆς ἐνεργητ. φωνῆς : τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ρήματα τῆς Βι τάξεως καὶ ἀπὸ τὴν Β₂ ρήματα κοινοτέρας χρήσεως : ἀδικῶ, δικαιολογῶ, κινῶ, περιφρονῶ κ.ἄ.

ἀγαπ-ῶ (-α-) : ἀγαπ-ιέμαι

στενοχωρ-ῶ (-ει-) : στενοχωρ-ιέμαι

Τὰ ρήματα τῆς Β₂ τάξεως λήγουν σὲ -οῦμαι. Ἐτσι σχηματίζονται ρήματα μόνον τῆς ἐνεργητικῆς Β₂ τάξεως, ἰδίως τὰ λογιώτερα ἀπ' αὐτά.

καλλιεργ-ῶ : καλλιεργ-οῦμαι

Ομοια εἶναι τά : ἀποτελοῦμαι (ἀποτελῶ), ἀφαιροῦμαι (ἀφαιρῶ), ἐξαιροῦμαι (ἐξαιρῶ), ἐξυπηρετοῦμαι (ἐξυπηρετῶ), κατηγοροῦμαι (κατηγορῶ), συγκαλοῦμαι (συγκαλῶ), τοποθετοῦμαι (τοποθετῶ) — ἀσχολοῦμαι, ἀφηγοῦμαι, διηγοῦμαι, εἰσηγοῦμαι, ἐπικαλοῦμαι, μιμοῦμαι προηγοῦμαι, συνεννοοῦμαι κ.ἄ.

§ 184. Δευτερευόντως είναι δυνατὸν νὰ διακρίνουμε μερικὲς ἀκόμη τάξεις ποὺ χρησιμοποιοῦνται εὐρύτερα.

α) **-ῶμαι** (-ᾶσαι, -ᾶται, -ώμεθα/-ώμαστε, -ᾶσθε/-ᾶστε, -ῶνται· Παρατατ. -όμουν, -ᾶσο/-όσουν, -ᾶτο/-όταν, -όμαστε, -όσαστε, -ῶντο/-όνταν). Ἐτσι κλίνονται γενικῶς τὰ ρήματα: ἀμιλλῶμαι, ἀναρριχῶμαι, ἀποπειρῶμαι, ἀφορμῶμαι, διερωτῶμαι, ἐκτιμῶμαι, ἔξαρτῶμαι, ἥττῶμαι, καταχρῶμαι κ.ἄ.

β) **-οῦμαι** (-οῦσαι, -οῦται, -ούμεθα/-ούμαστε, -οῦσθε/-οῦστε, -οῦνται· Παρατατ. : -ούμουν, -ούσουν, -οῦτο/-οῦ(v)ταν, -ούμαστε, -ούσαστε, οῦντο/-οῦνταν). Π.χ. δικαιοῦμαι, ἴσοῦμαι, καρποῦμαι, συμποσοῦμαι, ὑποχρεοῦμαι κ.ἄ.

Τὰ ρήματα τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἔχουν γενικῶς ἀντικατασταθῆ ἀπὸ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους σὲ **-ώνομαι** (ἐνεργητ. φωνή σὲ -ώνω), στὴν κατηγορία τῶν ὅποιών ἄρχισαν νὰ μεταπλάσσονται ηδη ἀπὸ τοὺς ἄρχαίους χρόνους.

$\beta\epsilon\betaαι\bar{\omega} = \beta\epsilon\betaαι\text{-ώνω}$ $\beta\epsilon\betaαι\bar{o}\bar{μ}ai = \beta\epsilon\betaαι\text{-ώνομαι}$
 (Ἐξακολουθεῖ νὰ χρησιμοποιῆται σχετικῶς εὐρύτερα τὸ γένικ. πρόσωπο τῆς Ὁριστ. τοῦ Ἐνεστῶτος: ἀνακοινοῦται, βεβαιοῦται, δηλοῦται, ματαιοῦται κλπ.).

γ) **Αθέματα σὲ -μαι.** Ἡτοι, ρήματα τῶν ὅποιων ἡ κατάληξις συνάπτεται ἀμέσως πρὸς τὸ θέμα, χωρὶς νὰ μεσολαβῇ θεματικὸ φωνῆν: *ἴστα-μαι* ἔγκει-ται τίθε-σαι (ἐνῶ: γράφ-ε-ται, λέγ-ο-νται ε, ο θεματικὰ φωνήντα, τὰ ὅποια ἀργότερα συνδέθηκαν μὲ τὴν κατάληξι, ποὺ ἔλαβε ἔτσι τὴν μορφὴ -εται, -ονται κλπ.).

Τέτοια ρήματα είναι τὰ: δύναμαι, ἵπταμαι (ὑπερ-), *ἴστα-μαι* (ἔγκαθ-, ἐν-, καθ-, παρ-, προ-, συν-, ὑφ-), κεῖμαι (ἀντί-, διά-, πρόσ-, σύγκειται, ὑπό-), *τίθεμαι* (ἀντί-, δια-, ἐκ-, ἐπι-, μετα-, προ-, προσ-) ποὺ κλίνονται κατὰ τὸ παράδειγμα:

Ἐνεστῶτας	Παρατατικός
ἴστα-μαι	ἴστά-μην
ἴστα-σαι	ἴστα-σο
ἴστα-ται	ἴστα-το
ἴστά-μεθα	ἴστα-μεθε
ἴστα-σθε	ἴστα-σθε
ἴστα-νται	ἴστα-ντο

δ) Τὰ ρήματα θυμᾶμαι, κοιμᾶμαι, λυπᾶμαι καὶ φοβᾶμαι κινοῦνται στὴν Ὁριστικὴ τοῦ Ἐνεστῶτος καὶ τοῦ Παρατατικοῦ ώς ἔξῆς:

<i>'Eresterw̄s</i>	<i>Paqatatiw̄s</i>
θυμ-ᾶμαι (θυμ-οῦμαι)	(ἐ)θυμ-όμουν
θυμ-ᾶσαι	(ἐ)θυμ-όσουν
θυμ-ᾶται	(ἐ)θυμ-όταν
θυμ-ούμαστε (-όμαστε)	(ἐ)θυμ-όμαστε
θυμ-ᾶστε	(ἐ)θυμ-όσαστε
θυμ-οῦνται	(ἐ)θυμ-όνταν

6. ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ (Moods)

§ 185. Οἱ ἐγκλίσεις τοῦ ρήματος προσδιορίζουν βασικῶς τὴν σχέσι τοῦ ὑποκειμένου πρὸς δ, τι ἐκφράζει τὸ ρῆμα (σχέσι βεβαιότητος, ἐπιθυμίας, προσταγῆς κλπ.) καὶ, ἐπίσης, τὴν σχέσι δύο ἢ περισσοτέρων ρημάτων μεταξύ τους στὸν λόγο.

§ 186. Στὴν N. Ἑλληνικὴ εἶναι δυνατόν, γιὰ οὐσιαστικοὺς καὶ μεθοδολογικοὺς λόγους, νὰ διακρίνουμε τὶς ἐγκλίσεις σὲ κύριες (ἢ γραμματικές) καὶ σὲ δευτερεύουσες (ἢ συντακτικές).

A. Κύριες (γραμματικές). Ὁριστικὴ - Ὑποτακτικὴ - Προστακτικὴ. Εἶναι οἱ ἐγκλίσεις ποὺ διακρίνονται μορφολογικῶς μὲ ίδιαίτερα γραμματικὰ χαρακτηριστικά. Εἰδικότερα μπορεῖ νὰ λεζθῇ ὅτι ἡ σύγχρονη Ἑλληνικὴ δημιουργεῖ σαφῆ μορφολογικὴ ἀντίθεσι μεταξὺ ἐνὸς τύπου Προστακτικῆς (βασικῶς τοῦ β' ἐνικοῦ προσώπου) ἀφ' ἐνός, καὶ ἐνὸς τύπου γιὰ τὶς λοιπὲς ἐγκλίσεις ('Οριστικὴ-'Ὑποτακτικὴ) ἀφ' ἑτέρου. Τόσο δὲ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἀντίθεσις αὐτή, ὥστε δόδηγει μερικούς νὰ διακρίνουν μορφολογικῶς τὶς ρηματικὲς ἐγκλίσεις σὲ δύο κατηγορίες: *Προστακτικὴ* (imperative) καὶ μὴ *Προστακτικὴ* (non imperative: 'Οριστικὴ)¹.

B. Δευτερεύουσες (συντακτικές). Δυνητικὴ/Υποθετικὴ - Πιθανολογικὴ - Εὔκτικὴ (Εὐχετικὴ). Οἱ ἐγκλίσεις αὐτὲς διαφέρουν μεταξύ τους καὶ ἀπὸ τὶς κύριες ὅχι στὴν μορφολογία ἀλλὰ στὴν συντακτικὴ λειτουργία καὶ, φυσικά, στὴν σημασία.

1. Bλ. Householder - Kazazis - Koutsoudas, Reference Grammar of Literary Dhimotiki, σ. 103, § 5.12.

7. Α. ΚΥΡΙΕΣ (ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ) ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ
Primary (grammatical) Moods

I. ΟΡΙΣΤΙΚΗ (Indicative)

A. Χρήσις και σημασία

Παραθέτουμε κατωτέρω τις κυριώτερες και συνηθέστερες χρήσεις και σημασίες της Όριστικής του ρήματος σε κάθε έναν από τους χρόνους.

§ 187. α. Ἐν ε σ τ ὡς (Present)

1. *Κυρίως Ἐνεστώς*. Κάτι πού γίνεται στὸ παρὸν — ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ παρελθόν ἢ τὸ μέλλον — καὶ ἐμφανίζει μιὰ διάρκεια ἢ ἔξελεξι.

Τώρα μένω στὴν Ἀθῆνα. Γράφω γράμμα στὸν φίλο μου.

2. *Ἐπαναληπτικός* (ἢ γενικός). Ἐπανάληψις, συνήθεια.

Κάθε Κυριακὴ πηγαίνω στὴν ἐκκλησία.

3. *Γνωμικός*. Ἐκφράσεις γενικοῦ κύρους: ρητά, γνωμικὰ κλπ.
“Οποιος ἐπιμένει, νικᾷ.

4. *Ἐναρχικός* (Inchoative). “Ἐναρχεῖς, ἀρχὴ πράξεως.

Νυχτώνει (=ἀρχίζει νὰ νυχτώνῃ). “Ἄς πηγαίνουμε.

5. *Δυνητικός* (Potential). Δυνατότης ἢ μὴ γιὰ κάτι.

Δὲν βαστῶ (=δὲν μπορῶ νὰ βαστάξω) πιά.

6. *Μελλοντικός* (ἢ βεβαιωτικός). Κάτι ποὺ εἶναι βέβαιο πώς θὰ γίνη στὸ (ἐγγὺς) μέλλον.

Φεύγουμε (= θὰ φύγουμε ὁπωσδήποτε) τὸν ἄλλο μῆνα.

7. *Βονλητικός* (Voluntative). Ἐπιθυμία ἢ συγκατάθεσις.

Πῦμε γιὰ ψάρεμα. *Ἐρχεσαι* (=θέλεις νὰ ἔρθης) μαζί μας;

8. *Ιστορικός* (ἢ διηγηματικός) Historical - Narrative = Ἀόριστος ἢ, σπανιώτερα, Παρατατικός.

Μόλις εἶχα ἀποκοινωθῆ, ἔρχεται, μὲ ξυπνᾶ καὶ μοῦ λέει (=ἡρθε, μὲ ξύπνησε καὶ μοῦ εἶπε/ἔλεγε).

9. *Ἀποτελεσματικός* (συχνὰ=Παρακείμενος).

Τὸν γνωρίζουμε ἀπὸ μικρὸ παιδί.

§ 188. β. Παρατατικός (Imperfect)

1. *Κυρίως Παρατατικός*. Διάρκεια στὸ παρελθόν.

“Ολο τὸ ἀπόγευμα χτές ἄκουγα μουσική.

2. *Ἐπαναληπτικός*. Συνήθεια ἢ ἐπανάληψις στὸ παρελθόν.

- Μικρὸς διάβαζα ἴστορίες γιὰ ταξίδια.
3. Δυνητικός (=Δυνητικὴ ἔγκλισις· βλ. Δευτερεύουσες ἔγκλ.).
Δὲν εὔρισκες (=δὲν μποροῦσες νὰ βρῆς) μέρος, νὰ σταθῆς.
 4. Ἐναρχικός. Νύχτωνε (=ἀρχισε νὰ νυχτώνῃ) κι ἀποφασίσα-
με νὰ φύγουμε.
 5. Πιθανολογικός. Ἐχανε (=θὰ ἔχανε, ἵσως ἔχανε) τὴν θέσι-
του, ἀν δὲν προλάβαινε νὰ ἐπιστρέψῃ ἔγκαίρως.
 6. Βουλητικός. Δὲν ἔφευγαν (=δὲν ἤθελαν νὰ φύγουν) μόνοι.
 7. Ἀπολειρατικός (Conative). Ἐκαναν (=προσπαθοῦσαν νὰ
κάνουν) ὅ,τι μποροῦσαν, γιὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσουν.
 8. Ηρατατικός τοῦ πλαγίου λόγου (=Ἐνεστώς).
Τὸν ρώτησα ποῦ ἦταν (=εἰναι) τὸ σπίτι του.

§ 189. γ. Ἄριστος (Aorist, Past tense)

1. *Κυρίως Ἀόριστος.* Ἐλλειψις διαρκείας (ἀδιάρκεια) στὸ πα-
ρελθόν. Κάτι ποὺ ἔγινε στὸ παρελθὸν καὶ ποὺ τὸ θεωροῦμε
καθαρῶς ως σύνολο, ως γεγονός καὶ σχὶς ως ἐνέργεια ποὺ ἔξε-
λισσεται. Τοῦτο σημαίνει πώς ἡ ἐνέργεια ποὺ φανερώνει ὁ
Ἀόριστος δὲν ἀποκλείεται νὰ ἐμφανίζῃ διάρκεια ἢ ἐπανάλη-
ψι. Καὶ στὴν περίπτωσι αὐτῆ, δημοσ., δὲν ἐνδιαφέρει τὸ σημαι-
νόμενο ἀπὸ τὸν Ἀόριστο ως διάρκεια ἢ ἐπανάληψις, ἀλλὰ ως
γεγονός, ως σύνολο (συνοπτικά).

Πέθανε πρὶν ἀπὸ χρόνια.

Μόλις τὸ ἄκουσε, πετάχτηκε στὸν ἀέρα.

Ἐξησε στὶς Ἰνδίες τριάντα ὀλόκληρα χρόνια.

Τὸν ἐπισκεφτήκαμε πάνω ἀπὸ δέκα φορές.

2. *Ἀποτελεσματικός* (=Παρακείμενος).

Ἄνσαμε (=ἔχουμε λύσει) τὸ πρόβλημα τῆς στέγης.

Σᾶς ἐκάλεσα (=ἔχω καλέσει), νὰ σᾶς ἀνακοινώσω τὰ ἔξης.

3. *Βεβαιωτικός* (=Μέλλων). Βεβαία μελλοντικὴ πρᾶξις.

Σὲ πέντε λεπτὰ ἔφτασα (=θὰ φτάσω).

Μὴ τὸ μαρτυρήσῃς, γιατὶ χάθηκες (=θὰ χαθῆς).

4. *Γνωμικός* (=Ἐνεστώς). Ὁ τρελὸς εἶδε (=βλέπει) τὸν μεθυ-
σμένο καὶ φοβήθηκε (=φοβᾶται).

5. *Ὑπερσυντέλικος*. Χτὲς μοῦ ἐπέστρεψε τὰ χρήματα ποὺ τοῦ
δάνεισα (=εἴχα δανείσει) πρὶν ἀπὸ δύο μῆνες.

§ 190. δ. Μέλλων Α' (Διαρκής Future Continuous)

1. *Κυρίως Μέλλων Α'*. Διάρκεια στὸ μέλλον.

Θὰ διαβάζω ὅλο τὸ πρωΐ.

2. *Ἐπαναληπτικός*. Ἐπανάληψις στὸ μέλλον.

Θὰ σᾶς ἐπισκέπτωμαι συχνά.

3. *Ἐνεστωτικός*. Συνήθεια στὸ παρόν.

Ξέρω τὶ τεμπέλης εἶναι· ή θὰ τρώῃ θὰ κοιμᾶται (=συνήθως ή τρώει ή κοιμᾶται).

§ 191. ε. Μέλλων Β' (Συνοπτικός Momentary Future)

1. *Κυρίως Μέλλων*. Ἐκφράζει γιὰ τὸ μέλλον, δ.τι ἀκριβῶς ὁ (κυρίως) ἀδριστος γιὰ τὸ παρελθόν.

Θὰ φύγουμε γιὰ τὸ ἔξωτερικὸ τοῦ χρόνου.

Θὰ ζήσῃ ἀκόμη πολλὰ χρόνια.

Θὰ γράψουν τὴν τιμωρία εἴκοσι φορές.

2. *Βουλητικός*. Ἐπιθυμία, διάθεσις, ὑπόσχεσις, ἀπόφασις=Προστακτική.

Δὲν θὰ γίνονται συνένοχοι σ' ἓνα τέτοιο ἔγκλημα (= δὲν θέλουμε, δὲν ἔχουμε διάθεσι νὰ....).

Θὰ τηρήσης τὸν λόγο σου; (=Τύπος γεστι: θὰ..., εἰσαι ἀποφασισμένος νὰ....).

Ἐσύ θὰ μείνης (=μεῖνε). Ο ἄλλος θὰ φύγῃ (=νὰ φύγῃ).

3. =*Ἐνεστώς*. Κάτι ποὺ συμβαίνει συνήθως.

"Ενας λογικός ἀνθρωπός δὲν θὰ κάμη τέτοιο σφάλμα (=δὲν κάνει συνήθως....).

§ 192. στ. Παρακείμενος (Present Perfect)

Γενικῶς ή χρῆσις τοῦ Παρακειμένου στὴν Ν. Ἐλληνικὴ εἶναι πολὺ περιωρισμένη, μεγάλο δὲ μέρος τῆς χρήσεώς του στὸν ἀπλούστερο προφορικὸ καὶ γραπτὸ λόγο καλύπτεται ἀπὸ τὸν Ἀόριστο. Ο Παρακείμενος δείχνει :

α) Πρᾶξι συντετελεσμένη, τελειωμένη.

β) Τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐνεργείας (ἀποτελεσματικὸς Παρακείμ.)

Ο τρόπος ποὺ χρησιμοποιεῖται ὁδηγεῖ στὴν παρατήρησι πώς κανονικῶς ὁ Α' Παρακείμενος (ἔχω γράψει - ἔχω γραφτῇ) ἀντιστοιχεῖ στὴν α' σημασία τοῦ χρόνου, ἐνῷ ὁ Β' Παρακείμε-

νος (ἔχω γραμμένον, η, ο — είμαι γραμμένος, η, ο) ἐκφράζει ἐντονότερα καὶ συφέστερα τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐνεργείας.¹

Ἐχω πληρώσει τὸ ἐνοίκιο — Ἐχω πληρωμένο τὸ ἐνοίκιο.

Ο γιός του ἔχει γραφτῇ στὸ γυμνάσιο — Ο γιός του είναι γραμμένος στὸ γυμνάσιο.

§ 193. *Παρατήρησις.* Τὰ δρια μεταξὺ Ἀορίστου καὶ Παρακειμένου στὴν Ἑλληνικὴ δὲν είναι σαφῆ. Ἀπὸ παλιὰ δὲ Ἀόριστος χρησιμοποιήθηκε σὲ μεγάλῃ ἔκτασι ἀντὶ τοῦ Παρακειμένου — μὲν ἀποτελεσματικὴ ἢ ἀπλὴ συντελικὴ σημασία — πρᾶγμα ποὺ ὁδήγησε σὲ βαθμιαίᾳ ὑποχώρησι τῆς χρήσεως τοῦ Παρακειμένου. *Ἐτσι στὴν σύγχρονη Ἑλληνικὴ δὲ Παρακειμένος χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ τονίσῃ τὴν συμπλήρωσι (τελείωμα) ἢ τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐνεργείας.* Σὲ περίπτωσι ποὺ δὲν ὑφίσταται ἀνάγκη νὰ τονιστοῦν ιδιαίτερα οἱ ἔννοιες αὐτὲς ἢ δὲν ἐπιζητεῖται σημασιολογικὴ διαφοροποίησις, χρησιμοποιεῖται εὐρύτερα δὲ Ἀόριστος.

Ἐγραψα τὸ γράμμα (ἀπλὴ παρελθοντ. πρᾶξις· γεγονός).

Ἐχω γράψει τὸ γράμμα (συντελεσμένη, τελειωμένη πρᾶξις).

Ἐχω γραμμένο τὸ γράμμα (ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας).

§ 194. ζ. *Τὸ περσυντέλικος* (Past Perfect)

1. *Είναι, γενικῶς, δὲ Παρακειμένος τοῦ παρελθόντος.*

Εἶχε πάρει τὴν ἀπόφασί του νὰ ζήσῃ μόνος.

2. *Ἐκφράζει τὸν «σχετικὸ χρόνο» στὸ παρελθόν (ἀπὸ δύο παρελθοντικές πράξεις τὴν προγενέστερη).*

Οταν φτάσαμε ἐκεῖ, εἶχε φύγει.

§ 195. η. *Μέλλων Γ'* (Τετελεσμένος· Future Perfect)

1. *Ο χρόνος αὐτὸς ἐκφράζει γιὰ τὸ μέλλον δὲ, τι βασικῶς ἐκφράζουν καὶ οἱ λοιποὶ συντελικοὶ χρόνοι γιὰ τὸ παρόν καὶ τὸ παρελθόν.*

Πέρασε νὰ πάρης τὰ γάντια. Θὰ τὰ ἔχω πληρωμένα.

2. *Ἐκφράζει τὸν «σχετικὸ χρόνο» στὸ μέλλον (ἀπὸ δύο μελλοντικές πράξεις τὴν προηγουμένη χρονικῶς).*

Θὰ ἔχω τηλεφωνήσει, ὅταν ἔρθης.

1. Ηρβλ. Ἀχ. Τζάρτζανον: Νεοελληνικὴ Σύνταξις² A, 277 καὶ Hansj. Seiler: L'aspect et le temps dans le verbe néogrec, Ιδίως σ. 151 κέζ.

O P I Σ T I K H
A' Σ U Ζ U V I A (Βαρύτονα)

Θέμα 1 (ντυν-)				Θέμα 2α (ντυσ-)			
'Ενεστώς		Παρατατικός	Μέλλων Α'	'Αόριστος		Μέλλων Β'	Παρακείμενος
'Ενεστώς		Παρατατικός	Μέλλων Α'	'Αόριστος		Μέλλων Β'	Παρακείμενος
ντύν-ω		ξ-ντυν-α	θὰ ντύν-ω	θὰ ντύσ-ω	ξ' θω	ντύσ-ει	θὰ ξ' ω
ντύν-εις		ξ-ντυν-εις	θὰ ντύν-ης	θὰ ντύσ-ης	ξ' εις	ντύσ-ει	θὰ ξ' ης
ντύν-ει		ξ-ντυν-ει	θὰ ντύν-η	θὰ ντύσ-η	ξ' ει	ντύσ-ει	θὰ ξ' η
ντύν-ουμεί	/	(ξ-) ντύν-αμεί	θὰ ντύν-ουμεί	θὰ ντύσ-αμε	ξ' ουμεί	ντύσει	θὰ ξ' ωμεί
ντύν-οιεί		(ξ-) ντύν-ατεί	θὰ ντύν-οιεί	θὰ ντύσ-ατε	ξ' οιεί	ντύσεται	θὰ ξ' ωτεί
ντύν-ετεί		(ξ-) ντύν-ατεί	θὰ ντύν-ετεί	θὰ ντύσ-ετε	ξ' οιεται	ντύσεται	θὰ ξ' ωτεται
ντύν-ουν		ξ-ντυν-αν	θὰ ντύν-ουν	θὰ ντύσ-ουν	ξ' οιν	ντύσειν	θὰ ξ' ωτειν
Με σο παθητική φωνή				Θέμα 2θ (ντυθ-)			
'Ενεστώς		Παρατατικός	Μέλλων Α'	'Αόριστος		Μέλλων Β'	Παρακείμενος
'Ενεστώς		Παρατατικός	Μέλλων Α'	'Αόριστος		Μέλλων Β'	Παρακείμενος
ντύν-ομαί		(ξ-) ντυν-όμαι	θὰ ντύν-οιμαί	θὰ ντύθ-οιμαί	ξ' θω	ντύθει	θὰ ξ' ω
ντύν-εσται		(ξ-) ντυν-όσται	θὰ ντύν-εσται	θὰ ντύθ-εσται	ξ' εις	ντύθεις	θὰ ξ' ης
ντύν-εται		(ξ-) ντυν-όται	θὰ ντύν-εται	θὰ ντύθ-εται	ξ' ει	ντύθει	θὰ ξ' η
ντύν-όμαστε		(ξ-) ντυν-όμαστε	θὰ ντύν-οιμαστε	θὰ ντύθ-οιμαστε	ξ' ουμεί	ντύθεται	θὰ ξ' ωμεται
ντύν-εστε		(ξ-) ντυν-όστε	θὰ ντύν-εστε	θὰ ντύθ-εστε	ξ' ειεται	ντύθετε	θὰ ξ' ητε
ντύν-ονται		(ξ-) ντυν-όνται	θὰ ντύν-ωνται	θὰ ντύθ-ωνται	ξ' οιν	ντύθειν	θὰ ξ' ωτειν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ΒΙ ΣΥΖΥΓΙΑ (Περισπώμενα-Συνηρημένα)

Θέμα 1 (νικτικό)				Θέμα 2α (νικηθεί)				Θέμα 2β (νικηθεί)			
Ένοστος	Παρατάτικός	Μέλλον Α'	Άριθμος	Ένοστος	Μέλλον Β'	Παρατάτικός	Υπερσυντέλεια	Ένοστος	Παρατάτικός	Μέλλον Β'	Υπερσυντέλεια
νικ-ώ (-ών)	(ξ-) νικ-ούσα	0 ά νικ-ώ	(ξ-) νικ-ήσα	0 ά νικ-ήσα-ώ	ξ' ο νικ-ήσα-ώ	νικ-ήσα-ει	0 ά ξ' ο νικ-ήσα-ει	νικ-ήσα-ώ	νικ-ήσα-ει	0 ά ξ' ηγιας	νικ-ήσα-ει
νικ-ώξι	(ξ-) νικ-ούσες	0 ά νικ-ώξι	(ξ-) νικ-ήσες	0 ά νικ-ήσει	ξ' ο νικ-ήσει	νικ-ήσει	0 ά ξ' ηγιες	νικ-ήσει	νικ-ήσει	0 ά ξ' γης	νικ-ήσει
νικ-ώξι	(ξ-) νικ-ούσει	0 ά νικ-ώξι	(ξ-) νικ-ήσει	0 ά νικ-ήσει	ξ' ο νικ-ήσει	νικ-ήσει	0 ά ξ' γης	νικ-ήσει	νικ-ήσει	0 ά ξ' γης	νικ-ήσει
νικ-ούμε (-ώξιμε)	(ξ-) νικ-ούστημε	0 ά νικ-ούμε	(ξ-) νικ-ήστημε	0 ά νικ-ήστημε	ξ' ο νικ-ήστημε	νικ-ήστημε	0 ά ξ' ηγιαμε	νικ-ήστημε	νικ-ήστημε	0 ά ξ' γετε	νικ-ήστημε
νικ-ώξει	(ξ-) νικ-ούστει	0 ά νικ-ώξει	(ξ-) νικ-ήστει	0 ά νικ-ήστει	ξ' ο νικ-ήστει	νικ-ήστει	0 ά ξ' γετε	νικ-ήστει	νικ-ήστει	0 ά ξ' γετε	νικ-ήστει
νικ-ώξια	(ξ-) νικ-ούστην	0 ά νικ-ώξια	(ξ-) νικ-ήστην	0 ά νικ-ήστην	ξ' ο νικ-ήστην	νικ-ήστην	0 ά ξ' γηνιαν	νικ-ήστην	νικ-ήστην	0 ά ξ' γηνιαν	νικ-ήστην
Ε νερό γητική Φ ωνή				Με σοπαθητική Φ ωνή				Με σοπαθητική Φ ωνή			
Ένοστος	Παρατάτικός	Μέλλον Α'	Άριθμος	Ένοστος	Μέλλον Β'	Παρατάτικός	Υπερσυντέλεια	Ένοστος	Παρατάτικός	Μέλλον Β'	Υπερσυντέλεια
νικ-έταιξι	(ξ-) νικ-έτημαν	0 ά νικ-έτημαν	(ξ-) νικ-ήτημα	0 ά νικ-ήτημ-ώ	ξ' ο νικ-ήτημ-ώ	νικ-ήτημ-ει	0 ά ξ' ηγιθή-ή	νικ-ήτημ-ώ	νικ-ήτημ-ει	0 ά ξ' γης	νικ-ήτημ-ώ
νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-έτσαν	0 ά νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-ήτσαν	0 ά νικ-ήτσαν	ξ' ο νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν
νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-έτσαν	0 ά νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-ήτσαν	0 ά νικ-ήτσαν	ξ' ο νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν
νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-έτσαν	0 ά νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-ήτσαν	0 ά νικ-ήτσαν	ξ' ο νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν
νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-έτσαν	0 ά νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-ήτσαν	0 ά νικ-ήτσαν	ξ' ο νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν
νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-έτσαν	0 ά νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-ήτσαν	0 ά νικ-ήτσαν	ξ' ο νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν
νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-έτσαν	0 ά νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-ήτσαν	0 ά νικ-ήτσαν	ξ' ο νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν
νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-έτσαν	0 ά νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-ήτσαν	0 ά νικ-ήτσαν	ξ' ο νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν
νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-έτσαν	0 ά νικ-έτσαν	(ξ-) νικ-ήτσαν	0 ά νικ-ήτσαν	ξ' ο νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν	νικ-ήτσαν	0 ά ξ' γης	νικ-ήτσαν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

B₂ Συζύγια (Περισσότερημενα-Συνυπομένα)

Ergodicity and Lyapunov Functions

Θέμα 1 (θεωρ.)		Θέμα 2 (θεωρησ-)		Θέμα 3 (θεωρησ-	
Ένεστός	Παρατακός	Μέλλον Α'	Αόριστος	Μέλλον Β'	Παρακείμενος
θεωρ. -ά	(ἐ-) θεωρ.-οῦσα	θεωρ.-ώ	(ἐ-) θεωρήσ-α	θεωρήσ-ει	θεωρήσ-ει
θεωρ.-εῖς	(ἐ-) θεωρ.-ούσες	θεωρ.-ῆς	(ἐ-) θεωρήσ-εις	θεωρήσ-εις	θεωρήσ-εις
θεωρ.-εῖ	(ἐ-) θεωρ.-ούσε	θεωρ.-ῆ	(ἐ-) θεωρήσ-ει	θεωρήσ-ει	θεωρήσ-ει
θεωρ.-εῖς	(ἐ-) θεωρ.-ούσαις	θεωρ.-ῆσαι	(ἐ-) θεωρήσ-εις	θεωρήσ-εις	θεωρήσ-εις
θεωρ.-εῖσ	(ἐ-) θεωρ.-ούσαις	θεωρ.-ῆσαι	(ἐ-) θεωρήσ-εισ	θεωρήσ-εισ	θεωρήσ-εισ
θεωρ.-εῖσαν	(ἐ-) θεωρ.-ούσαις	θεωρ.-ῆσαν	(ἐ-) θεωρήσ-εισαν	θεωρήσ-εισαν	θεωρήσ-εισαν
θεωρ.-εῖσαν	(ἐ-) θεωρ.-ούσαις	θεωρ.-ῆσαν	(ἐ-) θεωρήσ-εισαν	θεωρήσ-εισαν	θεωρήσ-εισαν
θεωρ.-εῖσαν	(ἐ-) θεωρ.-ούσαις	θεωρ.-ῆσαν	(ἐ-) θεωρήσ-εισαν	θεωρήσ-εισαν	θεωρήσ-εισαν

ΜΕΣΟΠΑΤΙΚΗ ΦΩΤΗ

Θέμα 1 (δεωρό)		Θέμα 26 (δεωρηθ-)	
Ενεστώς	Παρατυκός	Μέλλον Α'	Άριστος
Θεωρούμενο:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται
Θεωρ-είται:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται
Θεωρ-είται:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται
Θεωρ-είται:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται
Θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται
Θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται
Θεωρ-είται:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται
Θεωρ-είται:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται
Θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται
Θεωρ-είται:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται
Θεωρ-είται:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται
Θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται:	(ξ-)θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	θεωρ-ούμενον / θεωρ-είται	(ξ-)θεωρήθ-ηται / θεωρήθεται

B. Μορφολογία

Ἡ Ὁριστικὴ τῶν χρόνων τοῦ ρήματος σχηματίζεται ἀναλυτικὰ ως ἀκολούθως :

§ 196.

a. Ἐνεστῶς

Θέμα 1 + προσωπικὲς καταλήξεις Ἐνεστῶτος

A' συζυγία

Ἐνεργητικὴ φωνῇ: (γράφ) -ω, -εις, -ει, -ούμε/-ομε, -ετε, -ουν.

Μεσοπαθητικὴ φωνῇ

(γράφ) -ομαι, -εσαι, -εται, -όμαστε, -εστε, -ονται.

B' συζυγία

Ἐνεργητικὴ φωνῇ

B1 τάξις: (νικ) -ώ, -άς, -ά, -ούμε, -άτε, -ούν.

B2 τάξις: (θεωρ) -ω, -εις, -ει, -ούμε, -είτε, -ούν.

Μεσοπαθητικὴ φωνῇ

B1 τάξις: (νικ) -ιέμαι, -ιέσαι, -ιέται, -ιόμαστε, -ιέστε, -ιούνται.

B2 τάξις: (θεωρ) -ούμαι, -είσαι, -είται,

-ούμεδα/-ούμαστε, -είσθε/-είστε, -ούνται.

§ 197. Παρατηρήσεις.

1. Οἱ τύποι τοῦ γ' πληθ. προσώπου τοῦ ἐνεργητ. Ἐνεστῶτος ποὺ λήγουν σὲ -ν (γράφουν, νικοῦν, θεωροῦν) στὸν προφορικὸ λόγο καὶ στὴν λογοτεχνία παίρνουν συνήθως ἔνα ε>:

γράφουν-ε, νικοῦν-ε, θεωροῦν-ε.

Ἡ παρουσία τοῦ ε ἐρμηνεύεται ως ἀναλογικὸς σχηματισμὸς τοῦ γ' πληθ. προσώπου κατὰ τὰ α' καὶ β' πληθ. πρόσωπα:

γράφουν-νε: γράφου-με, γράφε-τε.

Τὸ ε αὐτὸ χρησιμεύει, κατ' ἄλλους, ως φωνητικὸ στήριγμα τοῦ ν (ποὺ ἀλλιδεῖς ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ σιγηθῇ, δπως συνέβη συχνὰ στὴν Κοινὴ καὶ σὲ διαλέκτους).

Τέτοιο ε δέχονται καὶ τὰ γ' πληθ. πρόσ. τοῦ Παρατατικοῦ καὶ Ἀορίστου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς:

(ἐ-)γράφων-ε, ἀγαπούσαν-ε, (ἐ-)γράψαν-ε, ἀγαπήσαν-ε κλπ., δπου δημιουργεῖται καὶ ἀνάγκη μετακινήσεως τοῦ τόνου. Ἐ-

πίσης τὸ γένικ. τοῦ Παρατατικοῦ καὶ τὸ γένικ. πληθ. τοῦ Ἀορίστου τῆς μεσοπαθητικῆς φωνῆς:

γραφόταν-ε, ἀγαπιόταν-ε, γραφτήκαν-ε, νικηθήκαν-ε.

Τέλος τὰ αἱ καὶ βἱ ἔνικ. πρόσωπα τοῦ Παρατατικοῦ τῆς μεσοπαθητικῆς φωνῆς παίρνουν γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ἔνα αἱ:

(ἐ-)γραφόμουν-α, (ἐ-)γραφόσουν-α, ἀγαπιόσουν-α.

2. Στὸν προφορικὸ λόγο καὶ στὴν λογοτεχνία ποὺ τὸν μιμεῖται χρησιμοποιοῦνται συχνὰ γιὰ τὰ ρήματα τῆς ἐνεργητικῆς Βι τάξεως καὶ οἱ τύποι σὲ -άω, -άει: ἀγαπ-άω, ἀγαπ-άει (ἀντὶ ἀγαπ-ῶ, ἀγαπ-ᾶ). Οἱ τύποι αὐτοὶ δὲν ἔχουν διατηρήσει τὸν παλαιότατο ἀρχικὸ ἀσυναίρετο τύπο, ἀλλὰ εἶναι νεώτερες ἀναλογικὲς δημιουργίες.

3. Προκειμένου γιὰ λογιώτερα ρήματα χρησιμοποιεῖται συχνὰ ή κατάληξις -όμεθα (ἐπιβάλλ-όμεθα), ἀντὶ τῆς -όμαστε. Ἐτσι σχηματίζονται π.χ. τὰ: εἰσακούω, ἐπαγγέλλομαι, ἐπιβάλλω, κατατάσσω, προάγω, σπαράσσω κ.ἄ.

‘Ομοίως ἀντὶ τῶν τύπων μὲ -στ- (γράφ-εστε) χρησιμοποιοῦνται μερικὲς φορές καὶ οἱ ἀντίστοιχοι τύποι μὲ -σθ- (γράφ-εσθε), ἀπὸ τοὺς ὅποίους καὶ προῆλθαν φωνητικῶς οἱ πρῶτοι (ἀντομοίωσις).

Οἱ τύποι αὐτοὶ (-μεθα, -σθ-) ὑπερισχύουν ἰδίως στὰ ρήματα τῆς Β₂ συζυγίας: παραμελ-ούμεθα, θεωρ-εῖσθε.

4. Στὴν λογοτεχνία καὶ ἰδίως στὴν ποίησι χρησιμοποιοῦνται συχνὰ γιὰ τὰ ρήματα τῆς ἐνεργητικῆς Βι τάξεως καὶ οἱ τύποι σὲ -ῆμε, -ῆν(ε): ἀγαπ-ῆμε, ἀγαπ-ῆν(ε) (ἀντὶ ἀγαπ-οῦμε, ἀγαπ-οῦν).

5. Τέλος μερικὲς φορές, στὴν λογοτεχνία ἰδίως, χρησιμοποιοῦνται καὶ τύποι σὲ -ιοῦμαι (ἀγαπ-ιοῦμαι) ἀντὶ τοῦ ἀγαπ-ιέμαι. Ἐπίσης χρησιμοποιεῖται εὐρύτερα καὶ τύπος ἀγαπ-ιόνται ἀντὶ ἀγαπ-ιοῦνται.

§ 198. β. Παρατατικὸς

Αὕτησις + θέμα 1 + προσωπικές καταλήξεις Παρατατικοῦ

A' συζυγία

Ἐνεργητικὴ φωνή: ἐ- (γραφ) -α, -ες, -ε -αμε, -ατε -αν.

Μεσοπαθητικὴ φωνή: (ἐ-) (γραφ) -όμουν, -όσουν, -όταν,

-όμαστε, -όσαστε, -ονταν/-οντο.

B' συζυγία

'Ενεργητική φωνή

B1 : (έ-) (νικ) -ούσα, -ούσες, -ούσε, -ούσαμε, -ούσατε, -ούσαν.

B2 : (έ-) (θεωρ) » »

Μεσοπαθητική φωνή

B1 : (έ-) (νικ) -ιόμουν, -ιόσουν, -ιόταν, -ιόμαστε, -ιόσαστε, -ιόνταν·

B2 : (έ-) (θεωρ) -ούμουν, -είσο / -ούσουν, -είτο / -ού(ν)ταν,
-ούμεδα / -ούμαστε, -είσθε(-στ-) / -ούσαστε, -ούντο / -ούνταν

§ 199. Παρατηρήσεις.

1. Οι καταλήξεις της B2 τάξεως της μεσοπαθητ. φωνής δὲν ἔχουν ἀκόμη παγιωθῆ. Στὸν κοινότερο λόγο φαίνεται νὰ ὑπερισχύουν οἱ τύποι σὲ -είσο, -είτο, -ούμεθα, -είσθε, -οῦντο (έθεωρ-εῖσο, έθεωρ-εῖτο, έθεωρ-ούμεθα, έθεωρ-εῖσθε, έθεωρ-οῦντο). Οἱ ὑπόλοιποι τύποι ἔχουν ἐπικρατήσει ιδίως στὴν λογοτεχνία καὶ στὸν ἄπλο προφορικὸ λόγο. "Ομοια πάλη τύπων ἐμφανίζει, σὲ μικρότερον κάπως βαθύτερο, καὶ τὸ γ' πληθ. τῆς μεσοπαθητ. φωνῆς τῶν βαρυτόνων ρημάτων ἐλέγ-οντο : (έ-)λέγ-ονταν καί, λιγώτερο, τὸ γ' ἐνικό (έ-)λεγ-όταν : ἐλέγ-ετο.

2. Στὴν λογοτεχνία καὶ τὸν ἄπλούστερο προφορικὸ λόγο ὁ Παρατατικὸς τῆς ἐνεργητικῆς B1 τάξεως σχηματίζεται καὶ μὲ τὶς καταλήξεις : (ἀγάπ)-αγα, -αγες, -αγε, -άγαμε, -άγατε, -αγαν. 'Ομοίως στὴν μεσοπαθητ. φωνὴ χρησιμοποιοῦνται καὶ οἱ τύποι (ἀγαπ)-ιόντουσαν καί, λιγώτερο, (ἀγαπ)-ιοῦνταν παρὰ τὸ (ἀγαπ)-ιόνταν.

3. Τὰ α' καὶ β' πληθ. πρόσωπα τοῦ Παρατατικοῦ τῆς μεσοπαθητικῆς φωνῆς, στὴν λογοτεχνία κυρίως, λήγουν καὶ σέ : -(ι)όμαστ-αν, -(ι)όσαστ-αν (-ούμαστ-αν, -ούσαστ-αν) : (έ-)γραφόμαστ-αν, (έ-)γραφόσαστ-αν, ἀγαπιόμαστ-αν, ἀγαπιόσαστ-αν, ἀποτελούμαστ-αν κλπ.

§ 200.

γ. Αόριστος

Αὕξησις + θέμα $2\alpha/2\beta$ + προσωπ. καταλήξεις 'Αορίστου

A' συζυγία

'Ενεργητική φωνή : έ- (γραψ) -α, -ες, -ε, -αμε, -ατε, -αν.

Μεσοπαθητική φωνή

(έ-) (γράφτ) -ηκα, -ηκες, -ηκε, -ήκαμε, -ήκατε, -ηκαν.

B' συζυγία

Ένεργητική φωνή

B1 : (έ-) (νικησ) -α, -ες, -ε, -αμε, -ατε, -αν.

B2 : (έ-) (θεωρησ) " "

Μεσοπαθητική φωνή

B1 : (έ-) (νικήθ) -ηκα, -ηκες, -ηκε, -ήκαμε, -ήκατε, -ηκαν.

B2 : (έ-) (θεωρήθ) " "

§ 201. *Παρατηρήσεις.*

1. Η Οριστική του Ἀορίστου ὅλων τῶν συζυγιῶν, τάξεων και φωνῶν χαρακτηρίζεται ἀπό τὸ φαινόμενο τῆς δοπισθοχωρητικῆς (recessive) κινήσεως τοῦ τόνου στὴν παραλήγουσα — ἐν σχέσει πρὸς τὴν θέσι τοῦ τόνου στὴν Οριστική του Ένεστῶτος

γρά-φω : ἔ-γρα-ψα (έ)-γρά-φτη-κα

ἀ-γα-πῶ : ἀ-γά-πη-σα ἀ-γα-πή-θη-κα

Τὸ ἵδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὸν ἐνεργητ. Παρατατικὸ τῆς A' συζυγίας : ἔ-γρα-φα. Ένδι στὴν B' συζυγία — ἐνεργητ. καὶ μεσοπαθητ. — ὁ τόνος μετακινεῖται στὴν παραλήγουσα (ἀ-γα-ποῦσα, ἔ-θε-ω-ροῦ-σα, ἀ-γα-πιό-μουν) — πλὴν τῶν α' καὶ β' πληθ. προσώπων, ὅπου ὁ τόνος βρίσκεται στὴν προπαραλήγουσα (ἀ-γα-πού-σα-με, ἀ-γα-πού-σα-τε, ἀ-γα-πιό-μα-στε). Τέλος, ὁ Παρατατικὸς τῆς μεσοπαθητ. φωνῆς τῆς A' συζυγίας στὸν ἐνικὸ μὲν τονίζεται στὴν παραλήγουσα, στὸν πληθυντικὸ δὲ στὴν προπαραλήγουσα :

γρα-φό-μουν, γρα-φό-σουν, γρα-φό-ταν

γρα-φό-μα-στε, γρα-φό-σα-στε, γρά-φαν-ταν.

2. Περὶ τοῦ μεσοπαθητικοῦ Ἀορίστου B', ὁ ὄποιος κλίνεται διπος ὁ κανονικὸς Ἀόριστος (A'), ἀλλὰ σχηματίζεται χωρὶς ἐπίθημα θ/τ, βλ. σ. 154, § 174.2.

3. Ο μεσοπαθητικὸς Ἀόριστος (A' καὶ B') ὠρισμένων ρημάτων λογιωτέρας προελεύσεως διατηρεῖ ἀκόμη τὶς καταλήξεις : -ην, -ης, -η, -ημεν, -ητε, -ησαν. Πχ. συνήφθη, συνήφθης, συνή-φθη, συνήφθημεν, συνήφθητε, συνήφθησαν. "Ομοια κλίνονται

συχνὰ οἱ Ἀόριστοι: ἐβλήθην, ἐκλήθην, ἐλέχθην, ἐλήφθην, ἐξήγθην, ἐτάφην, παρήχθην, συνεχάρην κ.ἄ.

§ 202. δ. Μέλλωντικὸ μόριο: θά + Ὑποτακτικὴ Ἐνεστῶτος

A' συζυγία

Ἐνεργητικὴ φωνή: θά (γράφ) -ω, -ης, -η, ουμε/-ωμε, -ετε, -ουν.
Μεσοπαθητικὴ φωνή

θά (γράφ) -ωμαι, -εσαι, -εται, -ώμαστε, -εστε, -ωνται.

B' συζυγία

Ἐνεργητικὴ φωνή

B₁: θά (νικ) -ω, -ας, -α, -ούμε, -άτε, -ούν.

B₂: θά (θεωρ) -ω, -ης, -η, -ούμε, -ήτε, -ούν.

Μεσοπαθητικὴ φωνή

B₁: θά (νικ) -ιέμαι, -ιέσαι, -ιέται, -ιώμαστε, -ιέστε, -ιώνται.

B₂: θά (θεωρ) -ούμαι, -ήσαι, -ήται,
-ούμεδα/-ούμαστε, -ήσθε (-στ-), -ούνται.

Σημείωσις. Τὸ μελλοντικὸ μόριο θά προῆλθε ἀπὸ τὴν περὶ-
φρασι τέλων (θέλω νὰ > θὲ νὰ > θά).

§ 203. ε. Μέλλωντικὸ μόριο: θά + Ὑποτακτικὴ Ἀορίστου

A' συζυγία

Ἐνεργητικὴ φωνή: θά (γράψ) -ω, -ης, -η, ουμε/-ωμε, -ετε, -ουν.

Μεσοπαθητικὴ φωνή: θά (γραψ) -ω, -ης, -η, -ούμε, -ήτε, -ούν.

B' συζυγία

Ἐνεργητικὴ φωνή

B₁: θά (νικήσ) -ω, -ης, -η, ουμε/-ωμε, -ετε, -ουν.

B₂: θά (θεωρήσ) » »

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ

Σελ. στίχ.

- -ει / -εῖ, -η)
μένος, -η, -ο)

56	23	πραγματευτῆ	ἀντὶ	πραγματευτῆ	
58	17	ἀγώνας	»	φύλακας	
74	2	-έος	»	-έως	
81	17	παροξύτονα	»	ἄτονα	
102	9	ώραία	»	ώραῖα	μένον, -η, -ο
102	10	ει (ζηλειάρης)	»	ι (ζηλιάρης)	
105	29	φωνηντ. φθόγγος	»	φωνῆιν	ιένος, -η, -ο
113	5	τὸ	»	τὸν	
121	14	έλιγμὸ	»	έλιγμό	
165	9	(ἐ)ντύσαμε	»	ἐντύσαμε	
165	11	(ἐ)ντύσατε	»	ἐντύσατε	μένον, -η, -ο
183	10,16	26	»	2a	μένον, -η, -ο
					μένος, -η, -ο
					μένος, -η, -ο

ect) χρόνοι
ιντες Α' και
θέτους χρό-
νικῶν στοι-
οὶ ή ἀπλοί).
ή ἐπιβίωσι

και ἐξέλιξι τοῦ ἀρχαίου ἀοριστικοῦ ἀπαρεμφάτου (γράψ-ει<
γράψ-ειν, ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου γράψ-αι· εἰπ-εῖ<εἰπ-εῖν· δε-
θ-η<δεθ-ην<δεθ-ηναι). Άπο πολλοῦ δὲ ἔχει καταστῇ ἀπλὸς
«συντελικὸς τύπος», διπος τὸν δνομάζουμε ἐδῶ, ητοι ἔνα ἄκλι-
το γραμματικὸ στοιχεῖο, διὰ τοῦ ὅποιου σχηματίζονται οἱ συν-

συχνὰ οἱ Ἀόριστοι: ἐβλήθην, ἐκλήθην, ἐλέχθην, ἐλήφθην, ἐξήχθην, ἐτάφην, παρήχθην, συνεχάρην κ.ἄ.

§ 202. δ. Μέλλοντικό μόριο: θά + Υποτακτική Ἐνεστῶτος

A' συζυγία

Ἐνεργητικὴ φωνὴ: θά (γράφ) -ω, -ης, -η, ουμε /-ωμε, -ετε, -ουν.
Μεσοπαθητικὴ φωνὴ

θά (γράφ) -ωμαι, -εσαι, -εται, -ώμαστε, -εστε, -ωνται.

B' συζυγία

Ἐνεργητικὴ φωνὴ

B1: θά (νικ) -ώ, -άς, -ά, -ούμε, -άτε, -ούν.

B2: θά (θεωρ) -ώ, -ῆς, -ῆ, -ούμε, -ῆτε, -ούν.

Μεσοπαθητικὴ φωνὴ

B1: θά (νικ) -ιέμαι, -ιέσαι, -ιέται, -ιώμαστε, -ιέστε, -ιώνται.

B2: θά (θεωρ) -ούμαι, -ήσαι, -ήται,
-ούμεθα /-ούμαστε, -ήσθε (-στ-), -ούνται.

Σημείωσις. Τὸ μελλοντικὸ μόριο θά προηλθε ἀπὸ τὴν περί-
φρασι θέλω ἵνα (>θέλω νὰ >θὲ νὰ >θά).

§ 203. ε. Μέλλοντικό μόριο: θά + Υποτακτικὴ Ἀορίστου

A' συζυγία

Ἐνεργητικὴ φωνὴ: θά (γράψ) -ω, -ης, -η, ουμε /-ωμε, -ετε, -ουν.

Μεσοπαθητικὴ φωνὴ: θά (γράψ) -ώ, -ῆς, -ῆ, -ούμε, -ῆτε, -ούν.

B' συζυγία

Ἐνεργητικὴ φωνὴ

B1: θά (νικήσ) -ω, -ης, -η, ουμε /-ωμε, -ετε, -ουν.

B2: θά (θεωρήσ) » »

Μεσοπαθητική φωνή

B₁: θά (νικηθ) -ω, -ης, -η, -ούμε, -ήτε, -ούν.

B₂: θά (θεωρηθ) » »

§ 204. στ. Π α ρ α κ ε í μ ε ν ος

A': Βοηθητικό ρῆμα ἔχω+συντελικός τύπος (: θέμα $2\alpha/2\beta + -\epsiloni/-\epsiloni, -\eta$)

B': Βοηθ. ρῆμα ἔχω/είμαι+μετοχή Μεσοπαθ. Παρακειμ. (: -μένος, -η, -ο)

A' Παρακείμενος	B' Παρακείμενος
A' συζυγία	B' συζυγία
'Ενεργητική φωνή	
ἔχω, -εις... (γράψ) -ει	ἔχω, -εις... (γραμ) -μένον, -η, -ο
Μεσοπαθητική φωνή	
ἔχω, -εις... (γραφτ) -η	είμαι, είσαι... (γραμ) -μένος, -η, -ο
B' συζυγία	
'Ενεργητική φωνή	
B ₁ : ἔχω, -εις... (νικήσ)-ει	ἔχω, -εις... (νικη) -μένον, -η, -ο
B ₂ : » (θεωρήσ)-ει	» (θεωρη) -μένον, -η, -ο
Μεσοπαθητική φωνή	
B ₁ : ἔχω, -εις... (νικηθ)-η	είμαι, είσαι... (νικη) -μένος, -η, -ο
B ₂ : » (θεωρηθ)-η	» » (θεωρη) -μένος, -η, -ο

§ 205. *Παρατηρήσεις.*

1. 'Ο Παρακείμενος καὶ οἱ λοιποὶ συντελικοὶ (perfect) χρόνοι ('Υπερσυντέλικος, Μέλλων Γ') μαζὶ μὲ τοὺς Μέλλοντες A' καὶ B' ἀποτελοῦν τοὺς λεγομένους περιφραστικοὺς ἢ συνθέτους χρόνους, ἵτοι προέρχονται ἀπὸ παράθεσι δύο γραμματικῶν στοιχείων. (Οἱ ὑπόλοιποι χρόνοι δνομάζονται μονολεκτικοὶ ἢ ἀπλοί).

2. 'Ο ἄκλιτος τύπος σὲ ει-/ει, -η ἀποτελεῖ ιστορικὴ ἐπιβίσισται καὶ ἔξελιξι τοῦ ἀρχαίου ἀοριστικοῦ ἀπαρεμφάτου (γράψ-ει< γράψ-ειν, ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου γράψ-αι· εἰπ-ει< εἰπ-εῖν· δεθ-η< δεθ-ην< δεθ-ηναι). Ἀπὸ πολλοῦ δὲ ἔχει καταστῆ ἀπλός «συντελικός τύπος», δηλαδὴ δνομάζονται οἱ συν-

τελικοὶ χρόνοι καὶ ἐκφράζεται ἡ «συντέλεσις» (τὸ τελείωμα) τοῦ σημανομένου ἀπὸ τὸ ρῆμα (βλ. καὶ Ἀπαρέμφατο).

3. Ὁ τύπος τοῦ Β' Παρακειμένου τῆς ἐνεργητ. φωνῆς καὶ τῶν δύο συζυγιῶν σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ρῆμα ἔχω καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ μεσοπαθ. Παρακειμένου σὲ αἰτιατικὴ πτῶσι.

§ 206. ζ. Υπερσυντέλικος

Σχηματίζεται, δπως ὁ Παρακειμένος, διὰ τῆς χρήσεως τοῦ Παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος.

A': Βοηθητικὸ ρῆμα εἶχα + συντελικὸς τύπος (θέμα $2a/2\beta + \text{-ει/-εῖ, -η}$)	B': Βοηθ. ρῆμα εἶχα / ἤμουν + μετοχ. Μεσοπαθ. Παρακειμ. (θέμα -μένος, -η, -ο)
---	---

A' Υπερσυντέλικος

A' συζυγία

B' Υπερσυντέλικος

Ἐνεργητικὴ φωνὴ

εἶχα, -ες... (γράψ.) -ει

εἶχα, -ες... (γραμ.) -μένον, -η -ο

Μεσοπαθητικὴ φωνὴ

εἶχα, -ες... (γραφτ.) -η

ἤμουν, ἤσουν... (γραμ.) -μένος, -η, -ο

Αντιστοίχως σχηματίζεται καὶ ἡ Β' συζυγία.

§ 207. η. Μέλλων Γ' (Τετελεσμένος)

Σχηματίζεται δόμοίως, διὰ τῆς χρήσεως τοῦ Μέλλοντος τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος.

A': Βοηθητικὸ ρῆμα θὰ ἔχω + συντελικὸς τύπος (θέμα $2a/2\beta + \text{-ει/-εῖ, -η}$)	B': Βοηθ. ρῆμα εἶχα / ἤμουν + μετοχ. Μεσοπαθ. Παρακειμ. (θέμα -μένος, -η, -ο)
---	---

A' Μέλλων Τετελ.

A' συζυγία

B' Μέλλων Τετελ.

Ἐνεργητικὴ φωνὴ

θὰ ἔχω, -ης... (γράψ.) -ει

θὰ ἔχω, -ης... (γραμ.) -μένον, -η, -ο

Μεσοπαθητικὴ φωνὴ

θὰ ἔχω, -ης... (γραφτ.) -η

θὰ είμαι, είσαι... (γραμ.) -μένος, -η, -ο

Αντίστοιχος είναι καὶ ὁ σχηματισμὸς τῆς Β' συζυγίας.

II. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ (Subjunctive)

§ 208. Ἡ Υποτακτική τῆς Ἑλληνικῆς δὲν δηλώνει χρόνον, ἀλλὰ μόνον ποιὸν ἐνεργείας (διάρκεια - ἀδιάρκεια - συντελικότητα). Υποτακτικὴ ἔχουν μόνον τρεῖς χρόνοι: Ἐνεστώς - Ἀόριστος - Παρακείμενος (σπανιότερα). Ἡ Υποτακτικὴ χρησιμοποιεῖται εὐρύτατα στὴν ἑλληνική, ιδίως ὑπὸ τὴν «συμπληρωματικὴν» ἐκείνη λειτουργία ποὺ ίσοδυναμεῖ κυρίως πρὸς τὸ ἀπαρέμφατο τῆς ἀρχαίας καὶ ἄλλων συγχρόνων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν:

θέλω νὰ γράφω (πάντα, συνεχῶς)	I want to write Ich will schreiben Je veux écrire
θέλω νὰ γράψω (τώρα, ὅχι συνεχῶς)	

Α. Χρῆσις καὶ σημασία

§ 209. Ἐκτὸς τῆς λειτουργίας τῆς Υποτακτικῆς ως Μέλλοντος (Α', Β' καὶ Γ'), μὲ τὴν βοήθεια τοῦ μελλοντικοῦ μορίου θά, καὶ ἐκτὸς ἀκόμη τῆς «ἐγκλιτικῆς» λειτουργίας τῆς ως Εὐκτικῆς (Εὐχετικῆς) ἐγκλίσεως, μὲ συμπαράθεσι τῶν μορίων εἰθε, μακάρι, νὰ κ.α., καὶ ως Προστακτικῆς, ποὺ ἐξετάζονται στὶς ἀνάλογες θέσεις, ἡ Υποτακτικὴ παραμένει βασικῶς ἡ ἐγκλιστικὴς ποὺ ἐκφράζει ἐπιθυμία ἢ προσδοκία καὶ ποὺ μόνη ἢ μαζὶ μὲ τὰ μόρια νὰ καὶ ἄς παίρνει τὶς ἔξης μορφές:

α) ἀπλὴ (ἢ μελλοντικὴ)

1. + ἵσως. Ἰσως φύγῃ ἀπόψε.

2. ἀδιαφορία, παραχώρησις (μὲ ἀναδίπλωσιν τοῦ ρήματος).

Ἐρθη δὲν ἔρθη, ἐμεῖς θὰ πᾶμε (εἴτε ἔρθη εἴτε μὴ...).

β) + ἄς

1. Προτερεπτικὴ ἢ ἀποτελεπτικὴ α' καὶ γ' προσώπου - σπαν. β'.

Ἄς πηγαίνουμε τώρα. Νύχτωσε.

Ἄς μὴν ἀνακατεύεται σὲ ξένες υποθέσεις.

2. συγκατάθεσις — ἀδιαφορία — παραχώρησις (παραχωρητικὴ).

α' καὶ γ' προσώπων.

Δὲν πειράζει ἄς ἔρθη μαζί (=δέχομαι, συγκατατίθεμαι νὰ...).

Ἄς μᾶς ἀκούνη (=μοῦ εἶναι ἀδιάφορο ἂν...).

Θὰ χάσης τὰ λεφτά σου. Ἄς τὰ χάσω (=ἀδιαφορῶ ἂν...).

"Ας φωνάξῃ ὅσο θέλει, ἐγὼ δὲν τὸν ἀφίνω νὰ φύγη.

γ) + νὰ

1. ἐπιθυμία (*βουλητική*).

Νὰ ιδῶ τὸ σπίτι μου κι ἀς πεθάνω (=ἐπιθυμῶ νὰ...).

2. *Δυνητική*: ιδίως β' ἑνικοῦ 'Υποτακτ. 'Αορίστου.

Τὰ πρῶτα μου βήματα, νὰ πῆς (=μπορεῖς νὰ πῆς), στὸ νερὸ τὰ ἔκαμα.

3. συγκατάθεσις — ὑπόσχεσις — παραχώρησις.

"Ας πιάσῃ δουλειὰ στὴν στεριὰ καὶ νὰ τὸν βοηθήσω ὅσο μπορῶ (=ὑπόσχομαι, δέχομαι νὰ...).

'Εγὼ θὰ πάω, ὁ κόσμος νὰ χαλάσῃ.

4. *Ἀπορηματική*.

Νὰ πάω μαζί τους ἢ νὰ μείνω ἐδῶ;

5. *Διηγηματική* ἢ *ἴστορική* (=Παρατατικός): κυρίως γ' πρόσ. 'Υποτακτ. 'Ενεστῶτος.

Μόλις τ' ἄκουσε νὰ κλαίη, νὰ φωνάξῃ, νὰ δέρνεται (=ξ-κλαιγε, ἐφώναζε, δερνόταν).

6. θαυμασμὸς — ἔκπληξις: β' πρόσ. 'Υποτακτ. 'Αορίστου.

'Εκεῖ νὰ δῆς τραγούδι καὶ κακό!

'Ακοῦς ἔκει, νὰ παντρευτῇ πρώτη ἡ μικρότερη! Καὶ τί, νὰ πάρῃ βασιλιά!

7. *Πιθανολογική*.

Τὸ πολὺ νὰ εἰναι 20 χρονῶν.

8. ἀποδοκιμασία—ἀπόκρουσις—διαμαρτυρία (*πολεμική* ἢ *ἀπο-κρουστική* 'Υποτακτική).

Νὰ μὲ δῆ καὶ νὰ μὴ μοῦ μιλήσῃ! 'Αδύνατον.

'Εγὼ νὰ κάνω τέτοιο πρᾶγμα; Ποτέ.

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

A' Συζυγία

Ενεργητική Φωνή				Μεσοπαθητική Φωνή			
Θέμα 1 (ντυν-)		Θέμα 2α (ντυσ-)		Θέμα 1 (ντυν-)		Θέμα 2α (ντυδ-)	
*Ενερτός	*Άδριτος	Παραπέμψος	*Ενερτώς	*Άδριτος	Παρακιμένος		
(νχά) ντύν- η ντύν-γις η ντύν-η	(νχά) ντύσ- ο ντύσ-γις η ντύσ-η	(νχά) ξχώ η ξχγίς η ξχγίη	(νχά) ντύν-ωιματ η ντύν-εσταλ η ντύν-ετατ	(νχά) ντύθ- ο ντύθ-ης η ντύθ-η	(νχά) ξχώ η ξχγίς η ξχγίη	ντυθ-η	ντυθ-η
B1 Συζυγία							
Θέμα 1 (νικ-)	Θέμα 2α (νικησ-)	Θέμα 1 (νικ-)	Θέμα 2α (νικηδ-)	Θέμα 1 (νικ-)	Θέμα 2α (νικηδ-)	Θέμα 1 (θεωρητ-)	Θέμα 2α (θεωρητ-)
(νχά) νικ- η νικ-άξι η νικ-ά	(νχά) νικησ-ω η νικησ-γις η νικησ-η	(νχά) ξχώ η ξχγίς η ξχγίη	(νχά) νικησ-ετι η νικησ-εσταλ η νικησ-ετατ	(νχά) νικηθ- ο νικηθ-ης η νικηθ-η	(νχά) ξχώ η ξχγίς η ξχγίη	νικηθ-η	νικηθ-η
η νικ-οίημε η νικ-άτε η νικ-οίην	η νικησ-οιμε η νικησ-ετε η νικησ-οιην	η ξχγίην	η ξχγίηετε η ξχγίην	η νικηθ-οιμετε η νικηθ-εστε η νικηθ-οιην	η ξχγίηετε η ξχγίην	νικηθ-οίημε η νικηθ-άτε η νικηθ-οίην	νικηθ-οίημε η νικηθ-άτε η νικηθ-οίην
B2 Συζυγία							
Θέμα 1 (θεωρητ-)	Θέμα 2α (θεωρητ-)	Θέμα 1 (θεωρητ-)	Θέμα 2α (θεωρητ-)	Θέμα 1 (θεωρητ-)	Θέμα 2α (θεωρητ-)	Θέμα 1 (θεωρητ-)	Θέμα 2α (θεωρητ-)
(νχά) θεωρητ- η θεωρητ-ης η θεωρητ-η	θεωρητ-οιμε η θεωρητ-άτε η θεωρητ-οιην	θεωρητ-ω η θεωρητ-ης η θεωρητ-η	ξχώ θεωρητ-ετι η θεωρητ-ησταλ η θεωρητ-ητατ	θεωρητ-οιματ η θεωρητ-ησταλ η θεωρητ-ητατ	θεωρητ-ο η θεωρητ-ης η θεωρητ-η	θεωρητ-οιμε η θεωρητ-άτε η θεωρητ-οιην	θεωρητ-οιμε η θεωρητ-άτε η θεωρητ-οιην

B. Μορφολογία

Η Υποτακτική τῶν διαφόρων χρόνων τοῦ ρήματος σχηματίζεται ἀναλυτικὰ ως ἀκολούθως:

§ 210. α. Ἐνεστῶτος

(τελικὸ μόριο: νά) + θέμα 1 + καταλήξεις Υποτ. Ἐνεστῶτος

A' συζυγία

²Ἐνεργητικὴ φωνή: (νά) (γράφ) -ω, -ης, -η, -ουμε/-ωμε, -ετε, -ουν.
Μεσοπαθητικὴ φωνή

(νά) (γράφ) -ωμαι, -εσαι, -εται, -ώμαστε, -εστε, -ωνται.

B' συζυγία

²Ἐνεργητικὴ φωνὴ

B1: (νά) (νικ) -ω, -άς, -ά, -ουμε, -άτε, -οῦν.

B2: (νά) (θεωρ) -ω, -ῆς, -ῆ, -οῦμε, -ῆτε, -οῦν.

Μεσοπαθητικὴ φωνὴ

B1: (νά) (νικ) -ιέμαι, -ιέσαι, -ιέται, -ιώμαστε, -ιέστε, -ιοῦνται.

B2: (νά) (θεωρ) -ούμαι, -ήσαι, -ήται,
-ούμεδα/-ούμαστε, -ήστε, -οῦνται.

§ 211. β. Ἀριστος

(τελικὸ μόριο: νά) + θέμα 2α/2β + καταλήξεις Υποτ. Ἀριστον

A' συζυγία

²Ἐνεργητικὴ φωνή: (νά) (γράψ) -ω, -ης, -η, ουμε/-ωμε, -ετε, -ουν.

Μεσοπαθητ. φωνή: (νά) (γραφτ) -ω, -ῆς, -ῆ, -οῦμε, -ῆτε, -οῦν.

B' συζυγία

²Ἐνεργητικὴ φωνὴ

B1: (νά) (νικήσ) -ω, -ης, -η, -ουμε/-ωμε, -ετε, -ουν.

B2: (νά) (θεωρήσ) » » »

Μεσοπαθητικὴ φωνὴ

B1: (νά) (νικηθ) -ω, -ῆς, -ῆ, -οῦμε, -ῆτε, -οῦν.

B2: (νά) (θεωρηθ) » » »

§ 212.

γ. Παρακείμενος

(νά) + 'Υποτ.' Ενεστ. τοῦ ἔχω + συντελ. τύπος (: θέμα 2α/2β + -ει/-εῖ, -ῆ)

Α' συζυγία

'Ενεργητικὴ φωνή : (νά) ἔχω, -ης, -η... (γράψυ) -ει.

Μεσοπαθητ. φωνή : (νά) " (γραφτ) -ῆ.

Β' συζυγία

'Ενεργητικὴ φωνή

Β1 : (νά) ἔχω, -ης, -η... (νικήσ) -ει.

Β2 : (νά) " (θεωρήσ) -ει.

Μεσοπαθητικὴ φωνή

Β1 : (νά) ἔχω, -ης, -η... (νικηθ) -ῆ.

Β2 : (νά) " (θεωρηθ) -ῆ.

§ 213. Γενικὲς παρατηρήσεις.

1. Τῆς 'Υποτακτικῆς προηγεῖται συνήθως τὸ τελικὸ μόριο νά —καμπιὰ φορὰ καὶ τὸ προτρεπτικὸ ἄς (βλ. ἀνωτ. § 209, β).

2. Μόνον ἡ 'Υποτακτικὴ τοῦ Ἀορίστου (νὰ γράψω, νὰ γραφῶ) διαφέρει μοδοφολογικῶς ἀπὸ τὴν Ὁριστικὴ ἔγκλισι τοῦ ἴδιου χρόνου (ἔγραψα, γράφτηκα). Οἱ 'Υποτακτικὲς τοῦ Ἐνεστῶτος καὶ τοῦ Παρακειμένου διαφέρουν ἀπὸ τὶς ἀντίστοιχες Ὁριστικὲς μόνον δρθογραφικῶς [-ης, -η, (-ωμε) : -εις, -ει, (-ομε) · -ωματι, -ώμαστε, (-ωνται) : -οματι, -όμαστε, -ονται].

3. Καὶ στὴν 'Υποτακτικὴ Ἐνεστῶτος χρησιμοποιοῦνται τύποι δεύτεροι ἴδιοι μὲν ἐκείνους, γιὰ τοὺς δόποίους γίνεται λόγος στὴν Ὁριστικὴ τοῦ Ἐνεστῶτος· βλ. § 197, 2 (νὰ ἀγαπ-άη), 3, 4 καὶ 5 (νὰ ἀγαπ-ιῶνται).

4. Ἀνωμαλίες στὸν σχηματισμὸ τῆς 'Υποτακτικῆς Ἀορίστου.

βλέπω	είδα	νὰ (ἰ)δῶ, δῆς, δῆ, δοῦμε, δῆτε, δοῦν
λέγω	είπα	νὰ (εἶ)πῶ, πῆς, πῆ, ποῦμε, πῆτε, ποῦν
πίνω	ήπια	νὰ πιῶ, πιῆς, πιῆ, πιοῦμε, πιῆτε, πιοῦν
ἔρχομαι	ήρθα/ήλθα	νὰ ἔρθω/έλθω/νά 'ρθω, -ης, -η... καὶ νὰ 'ρθῶ, -ῆς, -ῆ, -οῦμε, -ῆτε, -οῦν

μπαίνω	μπῆκα	νὰ ἔμπω/νά 'μπω, -ης, -η... καὶ νὰ μπῶ, -ῆς, -ῆ, -οῦμε, -ῆτε, -οῦν
βγαίνω	βγῆκα	νὰ ἔβγω/νά 'βγω, -ης, -η... καὶ νὰ βγῶ, -ῆς, -ῆ, -οῦμε, -ῆτε, -οῦν
ἀνεβαίνω	ἀνέβηκα	νὰ ἀνέβω, -ης, -η.../νὰ ἀνεβῶ, -ῆς, -ῆ...
κατεβαίνω	κατέβηκα	νὰ κατέβω, -ης, -η.../νὰ κατεβῶ, -ῆς, -ῆ...
βρίσκω	βρῆκα/η̄ρδα	νὰ εύρω, -ης, -η.../νά 'βρω, -ης, -η... καὶ νὰ βρῶ, -ῆς, -ῆ, -οῦμε, -ῆτε, -οῦν
παίρνω	πῆρα	νὰ πάρω, -ης, -η, -οῦμε, -ετε, -ουν
πηγαίνω	πῆγα	νὰ πάω, πᾶς, πάη, πᾶμε, πᾶτε, πᾶνε
τρώ(γ)ω	ἔφαγα	νὰ φάω, φᾶς, φάη, φᾶμε, φᾶτε, φᾶνε.

III. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ (Imperative)

A. Χρῆσις καὶ σημασία

§ 214. Ἡ Προστακτικὴ ἐκφράζει βασικῶς μιὰν ἀπαιτησι ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ λάβῃ ἀναλόγως διάφορες μορφές: προσταγῆς, ἡπίας προσταγῆς, ἀξιώσεως, ἀπαγορεύσεως, προτροπῆς ἢ ἀποτροπῆς, συμβουλῆς, παρακλήσεως, εὐχῆς ἢ κατάρας, συγκαταθέσεως, παραχωρήσεως, ἀδιαφορίας, ἀποδοκιμασίας κλπ.

Προστακτικὴ (ὅπως καὶ Ὑποτακτικὴ) σχηματίζουν μόνον τρεῖς χρόνοι: Ἐνεστῶς — Ἀօριστος — Παρακείμενος (σπανιώτερα).

Χρονικῶς ἡ ἔγκλισις αὐτὴ ἀναφέρεται, λόγω τῆς σημασίας της, στὸ ἄμεσο ἢ στὸ ἀπότερο μέλλον. Εἰδικότερα: α) οἱ μονολεκτικοὶ τύποι ἀναφέρονται καὶ στὶς δύο αὐτὲς μορφές μέλλοντος, ἐνῷ β) οἱ περιφραστικοὶ κανονικῶς μόνο στὸ ἀπότερο μέλλον.

Ἡ Προστακτικὴ ἐκφράζει βασικῶς ποιὸν ἐνεργείας. Παραταῦτα καὶ ἡ διάκρισις τοῦ ποιοῦ ἐνεργείας δὲν εἶναι πάντοτε σαφῆς στὴν ἔγκλισι αὐτή. Ἔτσι προκειμένου γιὰ τοὺς μονολεκτικοὺς τύπους τῆς Προστακτικῆς τοῦ Ἐνεστῶτος καὶ τοῦ Ἀօριστου, μποροῦν συχνὰ καὶ οἱ δύο αὐτοὶ τύποι νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τό ἄμεσο μέλλον (προκειμένη περίπτωσις) χωρὶς διαφορὰ ποιοῦ ἐνεργείας.

Πρόσεξε: ἔρχεται αὐτοκίνητο — **Πρόσεξε:** ἔρχεται αὐτοκίνητο.
Λέγε μου, τί θέλεις — Πές μου, τί θέλεις.

Τούτο συμβαίνει, διότι στήν περίπτωσι αὐτή δὲν ἐνδιαφέρει τὸν διμιλοῦντα ἡ διάρκεια τῆς ἐνεργείας τοῦ ρήματος — ποὺ εἶναι ἀπροσδιόριστη — ἀλλὰ ἡ ἴδια ἡ ἐνέργεια. Ἡ γλωσσικὴ παρατήρησις διδάσκει ἐπίσης ὅτι ὠρισμένες φορὲς ἡ χρῆσις προτιμᾶ τὸν Ἐνεστωτικὸν τύπο τῆς Προστακτικῆς (ἰδίως τὸν σὲ -α) ἀντὶ τοῦ ἀοριστικοῦ.

Τρέχα γρήγορα (ἀντί: τρέξε γρήγορα).

Φεύγα ἀμέσως (ἀντί: φύγε ἀμέσως).

§ 215. **Άρνητικὸς τύπος.** Ὁ ἀρνητικὸς τύπος τῆς προστακτικῆς (ἀπαγόρευσις, ἀποτροπὴ κλπ.) σχηματίζεται μὲ τὰ ἀρνητικὰ μόρια μή(ν), νὰ μή(ν), ἀς μή(ν) καὶ τὴν ἀντίστοιχη **Ύποτακτική**.

γράφε :	(νὰ) μὴ γράφης	γράψε :	(νὰ) μὴ γράψης
γράφετε :	(νὰ) μὴ γράφετε	γράψετε :	(νὰ) μὴ γράψετε
έτοιμάζου :	(νὰ) μὴν έτοιμάζεσαι	έτοιμάσου :	(νὰ) μὴν έτοιμαστῆς
έτοιμάζεστε :	(νὰ) μὴν έτοιμάζεστε	έτοιμαστῆτε :	(νὰ) μὴν έτοιμαστῆτε

Ομοίως λέγονται : ἀς μὴν ἔρθη, ἀς μὴ καταλαβαίνη, ἀς μὴ θέλω, ἀς μὴ φύγουμε (φύγωμε) κλπ.

§ 216. **Προτρεπτικὰ μόρια.** Μπροστὰ ἀπὸ τὸ β' ιδίως πρόσωπο χρησιμοποιοῦνται συχνὰ τὰ προτρεπτικὰ μόρια : γιά, (ἐ)μπρός, ἔλα, ἄντε, ποὺ τονίζουν τὴν σημασία τῆς Προστακτικῆς.

Γιά κοίταξέ με στὰ μάτια. **Έλα** λέγε.

Ἐμπρός μίλα. **Άντε** τελειώνετε.

B. Μορφολογία

§ 217. **Μονολεκτικοὺς** τύπους σχηματίζουν μόνον τὰ β' πρόσωπα ἑνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ Ἐνεστῶτος καὶ Ἀορίστου καὶ τῶν δύο φωνῶν. Τὰ ὑπόλοιπα σχηματίζονται περιφραστικῶς μὲ τὸ μόριο ἀς καὶ τὴν **Ύποτακτική**. Ἐπίσης ἡ ἀπλὴ **Ύποτακτική** μὲ τὸ μόριο νὰ (Ύποτακτικὴ προστακτικὴ ἢ ἀπαγορευτικὴ) λειτουργεῖ σὲ δλα τὰ πρόσωπα ἀντὶ Προστακτικῆς, ἐκφράζονταις συνήθως προσταγὴ ἡπιωτέρα ἢ ὑπὸ τύπον συμβουλῆς.

Οἱ μονολεκτικοὶ (κύριοι) τύποι τῆς Προστακτικῆς σχηματίζονται ἀναλυτικῶς ώς ἔξης :

§ 218.

α. Ἐνεστώς

Θέμα 1 + καταλήξεις Προστακτικῆς Ἐνεστῶτος

Α' συζυγία

'Ἐνεργητικὴ φωνὴ: (γράφ) -ε, -ετε.

Μεσοπαθητικὴ φωνὴ: (γράψ) -ου, -εστε).

Β' συζυγία

'Ἐνεργητικὴ φωνὴ

Β1: (ἀγάπ) -α, -ᾶτε.

Β2: (θεώρ) -ει, εῖτε.

§ 219.

β. Ἀόριστος

Θέμα 2α/2β + καταλήξεις Προστακτικῆς Ἀορίστου

Α' συζυγία

'Ἐνεργητικὴ φωνὴ: (γράψ) -ε, -(ε)τε

Μεσοπαθητικὴ φωνὴ: (γράψ) -ου, (γραφτ) -ῆτε.

Β' συζυγία

'Ἐνεργητικὴ φωνὴ

Β1: (ἀγάπησ) -ε, -(ε)τε.

Β2: (θεώρησ) -ε, -(ε)τε.

Μεσοπαθητικὴ φωνὴ

Β1: (ἀγαπήσ) -ου, (ἀγαπηθ) -ῆτε.

Β2: (θεωρήσ) -ου, (θεωρηθ) -ῆτε.

§ 220. Γενικὲς ΠαρατηρήσεΙΣ.

1. Ἡ Προστακτικὴ τῶν ὑπερδισυλλάβων ρημάτων ἐμφανίζει κανονικῶς δπισθοχωρητικὴ κίνησι τοῦ τόνου.

ἀρ-χι-ζω: ἀρ-χι-ζε, ἀρ-χι-σε

τρα-γου-δῶ: τρα-γού-δα, τρα-γού-δη-σε

2. Ἡ χρῆσις τῶν μονολεκτικῶν τύπων τοῦ μεσοπαθητικοῦ Ἐνεστῶτος τῆς Α' συζυγίας σὲ -ου, -εστε εἶναι πολὺ περιωρισμένη. Ἀντὶ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται οἱ περιφραστικοὶ τύποι: νὰ γράφεσαι, νὰ γράψεστε. Ἡ Β' συζυγία δὲν διαθέτει μονολεκτικοὺς τύπους μεσοπαθητικῆς φωνῆς.

3. Τὸ β' ἔνικὸ τοῦ Ἀορίστου τῆς μεσοπαθητ. φωνῆς καὶ τῶν

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

Α' Συζύγια		Μεσοπαθητική		Φωνή	
Ένεργητική	Φωνή	Θέμα 2α (Υραψι-)	Θέμα 1 (Υραφ-)	Θέμα 2α (Υραφτι-)	Θέμα 1 (Υραφτ-)
Θέμα 1 (Υραφ-)	γράψι-ε	νὰ ἔχης γράψι-ει/ νὰ ἔχης γραψι-μένον, η, ο	(γράφ-οι)	γράψι-οι	νὰ ἔχης γραψι-ῆ/ νὰ είσαι γραψι-μένος, η, ο
Θέμα 2α (Υραψι-ετε)	γράψι-(ε)τε	νὰ ἔχετε γράψι-ει/ νὰ ἔχετε γραψι-μένον, η, ο	(γράφ-ετε)	γράψι-ῆτε	νὰ ἔχετε γραψι-ῆ/ νὰ είστε γραψι-μένοι, ες, α
Βι Συζύγια					
Θέμα 1 (Διγαπι-)	Θέμα 2α (Διγαπησ-)	Θέμα 1 (Διγαπι-)	Θέμα 1 (Διγαπησ-ει)	Θέμα 2α (Διγαπηθ-)	Θέμα 1 (Διγαπηθ-ει)
διγαπησ-α	νὰ ἔχης διγαπησ-ει/ νὰ ἔχης διγαπησ-μένον, τη, ο	νὰ φέγγισε πεπτι-ιέσου	ἀγαπησ-ει	νὰ ἔχετε διγαπηθ-ῆ/ νὰ είστε διγαπηθ-μένοι, ες, α	νὰ ἔχετε διγαπηθ-ῆ/ νὰ είστε διγαπηθ-μένοι, ες, α
διγαπησ-ετε	ἀγαπησ-ετε / νὰ ἔχετε διγαπησ-ει/ ἀγαπησ-τε	νὰ ἔχετε διγαπησ-μένον, τη, ο	νὰ φέγγισε πεπτι-ιέσου	ἀγαπησ-ῆτε	νὰ ἔχετε διγαπηθ-ῆ/ νὰ είστε διγαπηθ-μένοι, ες, α
Β2 Συζύγια					
Θέμα 1 (Θεωρητ-)	Θέμα 2α (Θεωρητ-ει)	Θέμα 1 (Θεωρητ-)	Θέμα 1 (Θεωρητ-ει)	Θέμα 2α (Θεωρηθ-)	Θέμα 1 (Θεωρηθ-ει)
(θεωρητ-ει)	θεωρητ-ε	νὰ ἔχης θεωρητ-ει/ νὰ ἔχης θεωρητ-μένον, η, ο	νὰ θεωρηθ-ῆσαι	θεωρηθ-οι	νὰ ἔχης θεωρηθ-ῆ/ νὰ είσαι θεωρηθ-μένος, η, ο
θεωρητ-ετε	θεωρητ-ετε / νὰ ἔχετε θεωρητ-ει: θεωρητ-τε	νὰ ἔχετε θεωρητ-μένον, η, ο	νὰ θεωρηθ-ῆσαι	θεωρηθ-οι	νὰ ἔχετε θεωρηθ-ῆ/ νὰ είστε θεωρηθ-μένοι, ες, α

δύο συζυγιῶν σχηματίζεται, κατ' ἔξαίρεσιν, ἀπὸ τὸ θέμα 2α (γράψ-), ἀντὶ τοῦ 2β (γραφτ-) ποὺ ἀπαντᾶ κανονικῶς στὸ β' πληθυντικὸ πρόσωπο.

γράψ-ου ἀγαπήσ-ου κινήσ-ου

4. Ἀντὶ τοῦ τύπου σὲ -ει (θεώρ-ει) τῶν ρημάτων τῆς Β₂ συζυγίας, ποὺ εἶναι περιωρισμένης χρήσεως καὶ ἐκφράζεται συνήθως περιφραστικῶς (νὰ θεωρῆς), χρησιμοποιεῖται μερικές φορὲς μὲ ρήματα κοινοτέρας χρήσεως ὁ ἀντίστοιχος τύπος τῶν ρημάτων τῆς Β₁ συζυγίας σὲ -α.

τηλεφωνῶ : τηλεφών-α (ἀντὶ τηλεφών-ει)

5. Τὸ μονολεκτικὸ β' πληθυντικὸ πρόσωπο τῆς Προστακτικῆς τοῦ Ἐνεστῶτος συμπίπτει μὲ τὸ ἀντίστοιχο πρόσωπο τῆς Ὁριστικῆς, ἐνῷ τοῦ Ἀορίστου συμπίπτει μὲ τὸ ἀντίστοιχο πρόσωπο τῆς Ὑποτακτικῆς τοῦ ιδίου χρόνου.

γράφετε = γράφετε γράψετε = (νὰ) γράψετε

6. Στὸ β' πληθ. τῆς Προστακτικῆς Ἀορίστου συμβαίνουν συχνὰ οἱ ἀκόλουθες φωνητικὲς τροπές :

ξ → χ ψ → φ

παιζ-τε : παιχ-τε κρύψ-τε : κρύφ-τε

7. Ἀνώμαλοι σχηματισμοί.

a. βρέσκω· βρῆκα	: βρέες — βρέστε/βρῆτε
βλέπω· είδα	: (ἱ)δες — (ἱ)δέστε / δῆτε
λέγω· είπα	: πέες — πέστε/πῆτε
πίνω· ήπια	: πιέες — πιέστε/πιῆτε
μπαίνω· μπῆκα	: μπέες — μπέστε/έμπάτε
βγαίνω· βγῆκα	: βγέες — βγέστε/έβγάτε
ἀνεβαίνω· ἀνέβηκα	: ἀνέβεα — ἀνεβῆτε/άνεβάτε
κατεβαίνω· κατέβηκα	: κατέβεα — κατεβῆτε/κατεβάτε
ἔρχομαι· ηρθα	: ἔλα — ἔλατε
ἀφίνω· ἄφησα	: ἄσε (<ἄφησε) — ἄσ(ε)τε
πηγαίνω· πήγα	: (άντε)
στέκομαι· στάθηκα	: στάσου — σταθῆτε
σηκώνομαι· σηκώθηκα	: σήκω — σηκωθῆτε
ἀκούω· ἀκοντσα	: ἄκου ($\langle\acute{\alpha}\kappa\omega(\gamma)\varepsilon\rangle$)

β. σὲ -α· τρέχ-α, φεύγ-α, σώπ-α

γ. Ὁ τύπος πᾶμε (=άς πᾶμε) σχηματίζει μονολεκτικὸ α' πρόσ.

8. ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

§ 221. Τὸ ἐνεστωτικὸ σύστημα¹ ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος τῶν θεμάτων του (δηλ. τοῦ φωνήντος ἢ τοῦ συμφώνου στὸ ὄποιο λήγουν) διακρίνεται γενικῶς σὲ ἔξι κατηγορίες. Σὲ κάθε μιὰ ἀπ' αὐτές ἡ μορφὴ τοῦ θέματος 1 κανονίζει ἀντιστοίχως τὴν μορφὴ τοῦ θεματικοῦ συστήματος τοῦ Ἀορίστου (θέμα 2α-2β) προκειμένου γιὰ τὰ δμαλὰ ρήματα.

*Ἀκολουθοῦν: α) διαγραμματικὸς πίναξ τῶν θεματικῶν κατηγοριῶν (τῶν δμαλῶν ρημάτων) μὲ παρατηρήσεις ἀναφερόμενες στὸν σχηματισμό τους, β) ἀναλυτικὴ παρουσίασις αὐτῶν μὲ παραδείγματα.

§ 222.

Α. Πίναξ

Θέματα	1	2α	2β
1. Φωνηντικὰ	φωνῆν, δίφθογγος ἰδρύ-ω ἀκού-ω	-σ ἴδρυσ-α ἀκούσ-α	-θ/στ (σθ) ἰδρύθ-ηκα ἀκούστ-ηκα
2. Χειλικὰ	-π, β, φ/αυ, ευ/πτ, φτ κρύβ-ω	-ψ ἐκρυψ-α	-φτ (φδ) (ἐ-)κρύψτ-ηκα
3. Λαρυγγικὰ	-κ, γ, χ, χν ἀνοίγ-ω	-ξ ἀνοίξ-α	-χτ (χδ) ἀνοίχτ-ηκα
4. α) Ὁδοντικὰ	-τ, δ, θ· -ττ πειθ-ω πράττ-ω	-σ· -ξ ἔ-πεισ-α ἔ-πραξ-α	-στ(σδ)· -χτ(χδ) (ἐ-)πειστ-ηκα (ἐ-)πράχτ-ηκα
β) Συριστικὰ	-ζ, σ, σσ πιέζ-ω ἀλλάζ-ω	-σ/-ξ (ἐ-)πιέσ-α ἄλλαξ-α	-στ(σδ)/-χτ(χδ) (ἐ-)πιέστ-ηκα ἀλλάχτ-ηκα
5. α) Ὑγρὰ	-λ, λλ, λν· -ρ, ρν ποικίλλ-ω (δια)φέρ-ω	-λ· -ρ (ἐ-)ποικίλ-α (δι)φέρ-α	-λθ· -ρδ (ἐ-)ποικίλθ-ηκα (ἐνδια)φέρδ-ηκα
β) Ἔρρινα	-μ, ν κρίν-ω γάν-ω	-μ, ν/σ ἔ-κριν-α ἔ-γάσ-α	-θ/-στ (ἐ-)κρίθ-ηκα (ἐ-)γάδ-ηκα
6. Περισπώμενα	B1-B2 ἀγαπ-ῶ θεωρ-ῶ	-ησ ἀγάπησ-α (ἐ-)θεώρησ-α	-ηδ ἀγαπήδ-ηκα (ἐ-)θεωρήδ-ηκα

§ 223. Γενικὲς Παρατηρήσεις.

1. Τὸ ἀοριστικὸ θέμα 2α χαρακτηρίζει καὶ διαφοροποιεῖ —ἀπὸ

1. Βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 153. § 173.

τὸ θέμα 1 — ἡ παρουσία τοῦ χρονικοῦ χαρακτῆρος σ. Τὸ σ αὐτὸ προκειμένου, κυρίως, γιὰ τὰ χειλικὰ καὶ τὰ λαρυγγικὰ ρήματα ἐνώνεται μὲ τὸν χειλικὸ (π, β, φ) ἢ λαρυγγικὸ (χ, γ, χ) χαρακτῆρα τοῦ θέματος καὶ παίρνει ἀντιστοίχως τὴν μορφὴ τοῦ ξ καὶ τοῦ ψ.

τρέπ-ω	τρεψ-	< τρεπ + σ-	(ἔ-τρεψ-α)
κρύβ-ω	κρυψ-	< κρυβ + σ-	(ἔ-κρυψ-α)
γράφ-ω	γραψ-	< γραφ + σ-	(ἔ-γραψ-α)
	-ψ-	< -π, β, φ + σ-	
πλέκ-ω	πλεξ-	< πλεκ + σ-	(ἔ-πλεξ-α)
ἀνοιγ-ω	ἀνοιξ-	< ἀνοιγ + σ-	(ἀνοιξ-α)
τρέχ-ω	τρεξ-	< τρεχ + σ-	(ἔ-τρεξ-α)
	-ξ-	< -κ, γ, χ + σ-	

Ο Ἄροιστος μὲ -σ- (ἢ ξ, ψ) δόνομάζεται **ἴνστιγμος** ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἄνευ -σ- (φέρνω - ἔφερα) ποὺ καλεῖται **ἄστιγμος** (βλ. ἀνωτ. σ. 154, § 174, 1).

Ἄρκετά ρήματα μὲ ὀδοντικὸν (-ττ-) ἢ συριστικὸν (-ζ, σσ-) χαρακτῆρα σχηματίζουν ἀοριστικὸ θέμα 2α μὲ -ξ-, διότι τὸ ἀρχικὸ (ρηματικό) τους θέμα, δπως φαίνεται ἀπὸ ἄλλα ὄμορφιζα καὶ παράγωγα, λήγει πράγματι σὲ λαρυγγικὸ σύμφωνο.

πράττ-ω : ἔ-πραξ-α	πραξ- < *πραγ + σ-	(πρᾶγ-μα)
ἀρπάζ-ω : ἄρπαξ-α	ἄρπαξ- < *ἀρπαγ + σ-	(ἀρπαγ-ή)

Τὸ ἀοριστικὸ θέμα 2α ἐμφανίζει ἥδη ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὄμαλὸν σχηματισμό, ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἐνεστωτικὸ θέμα 1, τὸ ὅποιο παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία καὶ τὸ ὅποιο μεταβάλλεται συχνὰ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασι τοῦ ἀοριστικοῦ.

Κατὰ τὰ ἔθλιψα - θλίψω, ἔτριψα - τρίψω ἐλέχθησαν καὶ ἔσκαψα - σκάψω, ἔθαψα - θάψω ἀντὶ τῶν ἀρχικῶν σκάπτω, θάπτω. 2. Περιγραφικῶς λέγεται δτι τὸ ἀοριστικὸ θέμα 2β τῆς μεσοπαθητ. φωνῆς σχηματίζεται, δπως φαίνεται καὶ στὸν πίνακα, διὰ τῆς τροπῆς τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος 2α ἀντιστοίχως:

- α) ἀπὸ -σ- σὲ -θ/-στ(σθ) γιὰ τὰ φωνηγεντικὰ
- β) » -ψ- » -φτ(φθ) » » χειλικὰ
- γ) » -ξ- » -χτ(χθ) » » λαρυγγικὰ

δ) ἀπὸ -σ·-ξ σὲ -στ(σθ) / -χτ(χθ) γιὰ τὰ ὀδοντικὰ - συριστικὰ
ε) » -λ·-ρ· μ,ν/σ » -λθ·-ρθ·-θ / -στ » » ύγρα - ἔρρινα
στ) » -ησ » -ηθ » » περισπώμενα.

Αὐτὸς ισχύει γενικῶς γιὰ τὴν σημερινὴ γλωσσικὴ πραγματικότητα («συγχρονικὴ» ἄποψις).

‘Απὸ ἵστορικῆς, πάντως, ἀπόψεως τὰ γραμματικὰ στοιχεῖα ποὺ συνθέτουν τὴν μορφὴ τοῦ μεσοπαθητ. Αορίστου εἶναι:

ρηματικό θέμα + πρόσφυμα θη + καταλήξεις
*πλέχ-θη-κα > πλέχ-θη-κα > πλέχ-τη-κα > πλέχτ-ηκα

Σήμερα, πάντως, δύπος δείχνεται στὴν τελικὴ μορφὴ τοῦ τύπου (πλέχτ-ηκα) ποὺ δίνουμε ἀμέσως ἀνωτέρω, εἶναι γενικώτερα αἰσθητὸ στὴν γλῶσσα ὅτι τὸ ἀοριστ. θέμα **2β** λήγει κανονικῶς σὲ θ ἢ τ (φωνητικὴ παραλλαγὴ τοῦ θ), ποὺ ἀποτελεῖ, τρόπον τινά, τὸν χρονικὸ χαρακτῆρα τοῦ θέματος **2β** — ἐνῷ τὸ η συνδέθηκε περισσότερο μὲ τὴν κατάληξι: -ηκα.

B. Θεματικές κατηγορίες (Stem Classes)

§ 224. 1. Φωνητικά (Vowel stems)

Ο χαρακτῆρ τῶν θεμάτων αὐτῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ φωνῆν (κυρίως ε,ι,υ) ἢ δίφθογγον (κυρίως ει, ου, αι).

Τὰ ρήματα καί-ω, κλαί-ω, φταί-ω σχηματίζουν ἀνωμάλως τὸ θέμα **2α** σὲ -ξ/-ψ: ἔφταιξα, ἔκαψα, ἔκλαψα.

-ε- συνδέω (2β : -θ).
-(ε)ι- κλείω (ἀπο-, ἐσω-, περι- 2β:-στ), σείω (ἐπι- 2β:-στ), χρίω (ἐπι- 2β:-στ).
-(ο)υ- ἀκούω (εἰσ-, ὑπ- 2β:-στ), διανύω (2β:-θ), δύω (διεισ-, εἰσ-, ἐπεν- 2β:-θ), ἐλκύω (ἀν-, καθ-, προσ- 2β:-στ), ιδρύω (ἐγκαθ- 2β:-θ), ίσχύω (ἐν-, ὑπερ- 2β:-θ), κωλύω (παρα- 2β:-θ), λύω (ἀνα-, ἀπο-, δια-, ἐξαπο-, ἐπι-, κατα-, παρα- 2β:-θ), μηνύω (ἀντι-, κατα- 2β:-θ).

§ 225. 2. Χειλικά (Labials)

Τὰ καθαρῶς χειλικὰ ρήματα ἔχουν χαρακτῆρα π, β, φ. Στὰ χειλικὰ ἀνήκουν ἐπίσης α) τὰ ρήματα ποὺ τὸ θέμα τους λήγει σὲ πτ, ὅπου τὸ ὀδοντικὸ τ εἶναι θεματικὸ πρόσφυμα (affix): βλάπτω, κάμπτω (βλ. ἀνωτ. σ. 186, § 223,1); β) μερικὰ ρήματα σὲ -φτ ἀπὸ ἀρχικὸ τύπο σὲ -πτ (χάφτω, θάφτω), ποὺ χρησιμοποιοῦνται εὐρύτερα στὸν ἀπλούστερο καὶ λαϊκό-

τέρο λόγο, καὶ γ) τὰ ρήματα σὲ -αν ἢ -εν τὰ ὅποια ἔχουν χειλικὴ προφορὰ (-ν ἢ -f). Αὐτά, δταν δὲν εἶναι νεώτερα δημοτικά, σχηματίζονται συνήθως σὲ -αυσ-/ -ευσ- ἀντὶ (-αψ-/ -εψ-), στὸ δὲ θέμα 2β σὲ -αυτ-/ -ευτ (ἀντὶ -αφτ-/ -εφτ-).

- π- διαπρέπω, δρέπω, ἐπι-βλέπω (παρα-, προ-, ὑπο-), θύλπω (περι-, ὑπο-), λάμπω, λείπω (ἐγκατα-, παρα-), πέμπω (ἐκ-, παρα-, προ-), τέρπω, τρέπω (ἀνα-, ἀπο-, ἐπι-, μετα-, προ-).
- β- ἀμέιβω (ἀντ-), ἀνύβω, θάβω, θλίβω (συν-), κλέβω, κόβω (προ-), κρύβω, πασαλείβω, ράβω, σκάβω, σκύβω, στρίβω, στύβω, τρίβω.
- φ- ἀλείφω (ἀλ-, ἐξ-, ἐπ-, περι-), βάφω, γλείφω, γνέφω, γράφω (ἀντι-, δια-, ἐγ-, ἐπι-, κατα-, μονο-, περι-, συγ-, ὑπο-), θρέφω (ἀνα- 2β: τραφ-), στέφω, στρέφω (ἀντι-, ἀπο-, δια-, ἐπι-, κατα-, περι- 2β: στραφ-), τρέφω (ἀνα-, δια- 2β: τραφ-).
- πτ- ἀνασκάπτω, -άπτω (ἐξ-, προσ-, συν-), βλάπτω (παρα-), ἐκκολάπτω, καλύπτω (ἀνα-, ἀπο-, συγ-), κάμπτω (ἐπανα-, παρα-), κόπτω (ἀνα-, δια-, περι-), κύπτω (ἀνα-, προ-, ὑπο-), ρίπτω (ἀπο-, κατα-).
- φτ- κόφτω, (σκάφτω), σκοντάφτω, χάφτω.
- αυ- ἀπολαύω, (θραύω), παύω (ἀνα-, κατα-), (ψαύω).
- ευ- ἀγανακτεύω, ἀγορεύω (ἀπ-, ὑπ-), ἀγριεύω, ἀνακατεύω, ἀνιχνεύω, ἀντιπροσωπεύω, ἀριστεύω, ἀπλουστεύω, ἀποθηκεύω, ἀποταμιεύω, ἀχρηστεύω, βασιλεύω, βολεύω, βραβεύω, γενικεύω, γιατρεύω, γνωματεύω, γοητεύω (ἀπο-), γυρεύω, δεσμεύω, δημεύω, δημοσιεύω, διανυκτερεύω, διοχετεύω, δουλεύω, δραπετεύω, δυσκολεύω, εἰδίκευω, ἐκλαϊκεύω, ἐκτοξεύω, ἐξωτερικεύω, ἐποπτεύω, ἐρμηνεύω (δι-, παρ-), ζηλεύω, ζητιανεύω, ζωθηρεύω, ζωτανεύω, ἡμερεύω, θεραπεύω, θεριεύω, ίκετεύω, καλυτερεύω, κηδεμονεύω, κινδυνεύω (δια-, ριψο-), κλαδεύω, κολακεύω, κοντεύω, κοροϊδεύω, κουρεύω, κυριεύω, λαξεύω, λατρεύω, ληστεύω, λιγοστεύω, μαγειρεύω, μαγεύω, μαζεύω, μαντεύω (προ-), μεσιτεύω, μεταναστεύω, μνημονεύω, νηστεύω, νοθεύω, νοστηλεύω, ὀδεύω (περι-, προ-, συν-), παγιδεύω, παιδεύω (ἐκ-), παινεύω, παλεύω, παντρεύω, παραμονεύω, περισσεύω, πιστεύω, προμηθεύω, προστατεύω, προφητεύω, σαγηνεύω, σαλεύω, σημαδεύω σκοπεύω (κατα-), σμιλεύω, σταθμεύω, στενεύω, στερεύω, στηλιτεύω, ἐκ-στρατεύω (ἐπι-), στρατοπεδεύω, συγγενεύω, συμβουλεύω, συνορεύω, συντομεύω, συντροφεύω, ταξιδεύω, ὑπονομεύω, φονεύω, φυγαδεύω, φυτεύω (μετα-), χαιδεύω, χειροτερεύω, χορεύω, χρησιμεύω.

§ 226. 3. Λαρυγγικά (Gutturals)

Στὰ κυρίως λαρυγγικά ρήματα, ποὺ ἔχουν χαρακτῆρα κ, γ, χ, ἀνήκει καὶ ἔνας ἀριθμὸς ρημάτων σὲ -χν ὅπου τὸ νεῖναι ὑστερογενὲς πρόσφυμα τοῦ θέματος, ἀποτέλεσμα τοῦ με-

ταπλασμοῦ ποὺ ὑπέστησαν τὰ ρήματα αὐτὰ στὸν Ἐνεστῶτα (διώγω ἀντὶ διώκω ἀπὸ τὸν Ἀόριστο ἐδίωξε, κατὰ τὸ σχῆμα: ἐδήξε - δάκνω κλπ).

Ἐπίσης, μερικὰ φωνηντικὰ ρήματα (ἀκούγω, καίγω, κλαίγω, φταίγω κ.ἄ.) ἀναπτύσσουν στὸ ἐνεστωτικὸ θέμα 1 ἔναν οὐρανικὸ φθόγγο γ, ἀλλὰ σχηματίζουν τὰ λοιπὰ θέματα κανονικά.

- κ- διδάσκω, διάκω (ἐκ-, ἐπι-, κατα-), ἔλκω, πλέκω (ἐμ-, περι-), τήκω.
- γ- ἀνοίγω ἀμρέγω, δια-λέγω (ἐκ-, ἐπι-, περισυλ-, συγκατα-, συλ-), θέλ-γω, θίγω, λήγω (κατα-), μπήγω, πνίγω (κατα-), σμίγω, στέργω, τυλίγω (ξε-, περι-), φλέγω, φυλάγω, ψέγω.
- γγ- σφίγγω (περι-, συ-), φέγγω.
- χ- ἄρχω (προϋπ-, ὑπ-), βήχω, βρέχω (κατα-, περι-), ἐλέγχω, τρέχω (ἀνα-, δια-, κατα-, παρα-, περι-, συν-), ψύχω (κατα-).
- χν- ἀδράχνω, δείχνω, διώχνω, ρίχνω, σιάχνω, σπρώχνω, στρυμώχνω, φτειάχνω, ψάχνω.

§ 227. 4. Ὁ δοντικὰ — Συριστικὰ (Dentals-Sibilants)

Τὰ ρήματα αὐτὰ διακρίνονται σὲ δύο βασικὲς κατηγορίες: α) σ' αὐτὰ ποὺ ἐμφανίζουν τὴν σειρά: (ἀδειάζω) — 2α: -σ (ἀδειαστ-α) — 2β: -στ (ἀδειάστ-ηκε), καὶ β) σὲ δσα σχηματίζονται κατὰ τὰ λαρυγγικά, ἥτοι: (ἀλλάζω) — 2α: -ξ (ἄλλαξ-α) — 2β: -χτ (ἄλλαχτ-ηκε).

*Αναλυτικὰ παρουσιάζουν τὴν ἔξῆς μορφή.

1. 2α: -σ 2β: -στ
- δ- διαψύδω, σπεύδω (ἐπι-).
- θ- ἀλέθω, γνέθω, κλάθω, νοιάθω, πείθω (μετα-), πλάθω.
- τ- θέτω, (ἀνα-, δια-, ἐκ-, κατα-, μετα-, προσ-, συν-, ὑπο-, 2β: τέθ-), πέφτω.
- σσ- πλάσσω (ἀνα-, δια-).
- ζ- ἀρμόζω (ἐφ-, προσ-), δεσπόζω, λούζω (περι-), μεταμφιέζω, πιέζω (κατα-, συμ-), σώζω (δια-, περι- 2β: -θ).
- άζω ἀγκαλιάζω, ἀγοράζω (ἐξ-, προ-), ἀδειάζω, ἀηδιάζω, αἰφνιδιάζω, ἄκμάζω, ἀναγκάζω, ἀνατριχιάζω, ἀπουσιάζω, ἀραδιάζω, αὐθαδιάζω, ἀφνιάζω, βιάζω (ἐκ-, παρα-), βουλιάζω, βράζω, βραχνιάζω, γιορτάζω, γκρινιάζω, γυμνάζω (ἐκ-, προ-), δαμάζω, δειλιάζω, δελεάζω, δηλητηριάζω, διαβάζω, δια-βιβάζω (ἀνα-, ἀπο-, ἐπι-, μετα-, προ-, συμ-, ὑπο-), δια-σκευάζω (ἐπι-, κατα-, παρα-, προπαρα-, συ-), δικάζω (κατα-, προ-), διστάζω, δοκιμάζω (ἀπο-, ἐπι-), δοξάζω, ἐγκαινιάζω, ἐγκωμιάζω, ἐκθειάζω, ἐκπλειστηράζω, ἐκ-φράζω (μετα-), ἐνθουσιάζω, ἐντυπωσιάζω, ἔξετάζω, ἔξουσιάζω, ἐπηρεάζω, ἐπισκιάζω, ἔτοι-

μάζω (προ-), εύωδιάζω, ἐφοδιάζω, ἡσυχάζω (καθ-), θαυμάζω, θυσιάζω, καλπάζω, κατευνάζω, κατσουφιάζω, καυτηριάζω, κοπιάζω, κουράζω, κουρελιάζω, κραυγάζω (ζητω-), λαχανιάζω, λογαριάζω, μετριάζω, μοιράζω, μουδιάζω, νευριάζω, νοικιάζω, ντροπιάζω, ξαφνιάζω, ξενοιάζω, ξυλιάζω, (ό)μοιάζω (παρ-), δύνομάζω (κατ-, μετ-), οὐρλιάζω, παρουσιάζω, πηγάζω, πλαγιάζω, πλεονάζω, πληγιάζω, πλησιάζω, πολλαπλασιάζω, προϊδεάζω, ρεμβάζω, σκάζω, σκεπάζω, σκιάζω, σκοτεινάζω, σκουριάζω, σπάζω, σπουδάζω, στεγάζω, συνδύαζω, συνεδριάζω, σφαδάζω, σχεδιάζω (ἀντο-, προ-), σχολιάζω, ταιριάζω, τεμπελιάζω, φρενιάζω, φωλιάζω, χλοιμάζω, ψεκάζω, ώριμάζω.

-ίζω αίγχαλωτίζω, ἀνακανίζω, ἀναχαιτίζω, ἀνθίζω (δι-), ἀντιμετωπίζω, ἀξίζω, ἀποκεφαλίζω, ἀποστηθίζω, ἀποφασίζω, ἀρμενίζω, ἀρχίζω, ἀσφαλίζω (δι-, ἔξ-), ἀτενίζω, ἀφανίζω (ἔξ-), ἀφρίζω, βαδίζω (συμ-), βασανίζω, βασίζω, βαστίζω, βηματίζω, βουίζω, βυθίζω (κατα-), γεμίζω, γκρεμίζω, γνωρίζω, γονατίζω, γυαλίζω, γυρίζω, διαμελίζω, διαφορίζω, διευκρινίζω, διυλίζω, δροσίζω, ἐγγίζω (προσ-), ἐγχειρίζω, εἰκονίζω (ἀπ-), ἐκπολιτίζω, ἐλπίζω, ἐμποδίζω (παρ-), ἐμφανίζω, ἑανδραποδίζω, ἑξατμίζω, ἑξευτελίζω, ἑξօργιζω, ἑξωραΐζω, ἐρεθίζω (ἔξ-), ἐρίζω, ζαλίζω, ζυγίζω, θερίζω, θεσπίζω, θυμίζω (ύπεν-), ίσοφαρίζω, καβγαδίζω, καβουρδίζω, καθαρίζω, κακίζω, κανονίζω, καταβροχθίζω, κατεδαφίζω, κερδίζω, κλονίζω, κοιμίζω, κοκκινίζω, κομίζω (μετα-, προσ-), κοσκινίζω, κουδουνίζω, κουρδίζω, κτίζω, κυματίζω, λικνίζω, λυγίζω, μακαρίζω, μαστίζω, μηδενίζω μουρμουρίζω, νανουρίζω, νομίζω, ξεμυαλίζω, ξεπροβοδίζω, ξεχειλίζω, ξυρίζω, δόπλιζω (ἀφ-, ἔξ-), δρίζω (δι-, ἔξ-, προ-), ὄρκιζω (ἔξ-), παιδιαρίζω, πανηγυρίζω, παραγκωνίζω, παραμερίζω, πασκίζω, πιθηκίζω, πλημυρίζω, ποτίζω, προγραμματίζω, προικίζω, προ-λογίζω (ύπο-), προπαγανδίζω, ραϊζω, ραντίζω, ροχαλίζω, ρυθμίζω (μετα-), σαστίζω, σατιρίζω, σκανδαλίζω, σκορπίζω (δια-), σκοτίζω, (συ-), σπανίζω, σταθμίζω, στιγματίζω, στοιχίζω, στολίζω (στηματο-), στραγγαλίζω, συλλαβίζω, συμβολίζω, συνετίζω, συνεχίζω, συνηθίζω, συνοψίζω, σφραγίζω, σφυρίζω, σχετίζω, σχηματίζω, ταυτίζω, τεμαχίζω, τερματίζω, τοκίζω, τονίζω (συν-), τορπιλίζω, τραυλίζω, τραυματίζω, τρικλίζω, τσακίζω, ὑβρίζω, ὑπο-γραμμίζω (ένθυ-), ὑποδαυλίζω, ὑπο-σκελίζω (ίσο-), φανατίζω, φλογίζω, φοβερίζω, φοβίζω, φροντίζω, φτερουγίζω, φυλακίζω (ἀπο-, προ-), φωτίζω (δια-), χαρακτηρίζω, χαρίζω, χαστουκίζω, χρονίζω (συγ-), χρωματίζω, χτενίζω, χωρίζω (δια-, κατα-, ἔξ-), ψελλίζω, ψηφίζω (κατα-), ψιθυρίζω.

2. 2a : -ξ 2b : -χτ(χθ)

- ττ- πλήττω (ἐπι-), πράττω (δια-, εἰσ-, συμ-), φρίττω.
- σσ/ττ- κηρύσσω/ κηρύττω (άνα-, ἀπο-, δια-, ἔπι-), φυλάσσω/ φυλάττω (δια-, προ-), πλήσσω/ πλήττω (ἐκ-, κατα-).

- άζω ἀλλάζω, ἀράζω, ἀρπάζω, βαστάζω, βελάζω, κοιτάζω, κράζω, μαλάζω, νυστάζω, πειράζω, σπαράζω (κατα-), στάζω, σταλάζω (ἐν-, κατα-), στενάζω (ἀνα-), συνάζω, σφάζω, τάζω (δια-, προσ-), ταράζω (ἀνα-), τινάζω (ἀνα-, ἀπο-), τραντάζω, τρομάζω, φράζω (περι-), φωνάζω, χαράζω.
- ίζω ἀγγίζω, βουίζω, στηρίζω (ύπο-), στίζω, στραγγίζω, σφυρίζω, καὶ παιζω, πρήζω, σκούζω, τσούζω.

§ 228. 5. Υγρά — Ἐρρινα (Liquids-Nasals)

Τὰ ρήματα αὐτά ἐμφανίζουν τὴν μεγαλύτερη ποικιλία στὸν σχηματισμὸν τῶν θεμάτων τους. Ἐκτὸς ἀπὸ ὡρισμένες κατηγορίες ἔρρινοληκτῶν ρημάτων, τὰ ὑπόλοιπα ὑγρὰ καὶ ἔρρινα σχηματίζουν ἄστιγμον ἀόριστο, ποὺ ἀποτελεῖ καὶ τὸ γενικώτερο χαρακτηριστικὸν τῆς κατηγορίας αὐτῆς (βλ. καὶ σελ. 154, § 174, 1). Τὸ ἀοριστικὸν θέμα (2α — 2β) σχηματίζεται μὲν ἡ χωρὶς μεταβολὴ στὸν φωνηεντισμὸν τοῦ ἐνεστωτικοῦ τους θέματος (μέν-ω : ἔ-μειν-α καὶ τείν-ω : ἔ-τειν-α).

Στὰ ρήματα ποὺ ἔχουν θέμα σὲ -λν ἢ -ρν, τὸ ν εἶναι ὑστερογενὲς πρόσφυμα τοῦ ἐνεστωτικοῦ θέματος ποὺ δοφείλεται σὲ ἀναλογικοὺς μεταπλασμοὺς ἡ, κυρίως, στὴν προσπάθεια δημιουργίας μορφολογικῆς ἀντιθέσεως τῶν θεμάτων 1 καὶ 2, ποὺ ἐκφράζουν ἀντιστοίχως τέλειο καὶ ἀτελές ποιὸν ἐνεργείας. Ἐτσι, ὅταν τὸ ρῆμα φέρ-ω γίνη φέρν-ω, ἀποφεύγεται ἡ σύμπτωσις Παρατατικοῦ καὶ Ἀορίστου (ἔφερν-α : ἔφερ-α), Μέλλοντος Α' καὶ Β' (θὰ φέρν-ω : θὰ φέρ-ω).

Μιὰ κατηγορία ἔνεικῶν ρημάτων σὲ -άρω (τρακάρω, φρενάρω) καὶ ἐλάχιστα σὲ -ίρω (σερβίρω, γαρνίρω) σχηματίζουν διπλόμορφον ἀόριστο : α) ἄστιγμον : (ἐ)τράκαρα, (ἐ)σέρβιρα, καὶ β) ἔνστιγμον εἰς -ισα (κατὰ τὰ ρήματα σὲ -ίζω) : (ἐ)τρακάρισα, (ἐ)σερβίρισα.

Μερικὰ ρήματα σχηματίζουν τὸν ἀόριστο ἄστιγμο καὶ χωρὶς ἐνεστωτικὸν πρόσφυμα· μαθ-αίν-ω : ἔ-μα-θα, λαμβ-άν-ω ἢ λαβ-αίν-ω : ἔ-λαβ-α.

Τὰ ἔρρινοληκτα σὲ -ν διακρίνονται σὲ δύο ὑποκατηγορίες : α) ἔρρινα μὲν ἄστιγμον ἐνεργητ. ἀόριστο (θέμα 2α) καὶ β) ἔρρινα μὲν ἔνστιγμον. Ἐνστιγμον ἀόριστο ἐμφανίζουν ρήματα νεώτερα ἡ, κυρίως, προερχόμενα κατὰ μεταπλασμὸν ἀπὸ παλαιότερα ρήματα σὲ -ώ, -ᾶ (ἀλλοι-ώ, -ᾶ : ἀλλοιώνω).

- λ· 2α : -λ 2β : -λθ
 -λ- δφείλω
 -λλ- βάλλω (άμφι-, ἀνα-, ἀπο-, δια-, εἰσ-, ἐπι-, κατα-, μετα-, παρα-, περι-, προ-, προκατα-, προσ-, συμ-, ὑπερ-, ὑπο-), πάλλω, ποικίλλω, σφάλλω, ψάλλω — ἄγγέλλω (ἀν-, ἀπ-, κατ-, παρ-, προαν-) ἀνατέλλω, ἔξοκέλλω, στέλλω, (ἀπο-, δια-, κατα-, περι-): θέμα 2α σὲ -ειλ.
 -λν- παραγγέλνω, στέλνω, ψέλνω (σχηματίζουν τὸ θέμα 2α δπως τὰ ἀντίστοιχά τους σὲ -λλ-: παραγγέλλω, στέλλω, ψάλλω).
- ρ· 2α : -ρ 2β : -ρθ
 -ρ- αἴρω (ἔξ-), ἐγείρω (άν-, δι-, ἔξ-), ξέρω, οἰκτίρω, παρενείρω, σπείρω (δια-, ἐν-), σύρω (άνα-, ἀπο-, δια-, παρα-), φέρω (άνα-, δια-, εἰσ-, ἐνδια-, κατα-, μετα-, συνεισ-, περι-, προ-, προσ-), φθείρω (δια-).
 -ρν- γέρνω (2α : γειρ-), γδέρνω (2α : γδαρ-), δέρνω (2α : δειρ-), σέρνω (2α : συρ-), σπέρνω (2α : σπειρ-), φέρνω (κατα-, λογο-).
 -άρω καμουφλάρω, κορνάρω, κορνιζάρω, κουράρω, κριτικάρω, λασκάρω, λυντσάρω, μακιγιάρω, μαντάρω, μπαρκάρω, παρκάρω, ποζάρω, σαλπάρω, σιγοντάρω, σκιτσάρω, τρατάρω, φρενάρω, φρεσκάρω.
 -ίρω γαρνίρω, σερβίρω.
- μ· 2α : -μ 2β : —
 -μ- νέμω (ἀπο-, δια-, κατα- 2α : -ειμ-), τρέμω.
 -ν· A) 2α : -ν 2β : -θ / -νθ
 1. 2α : -ν 2β : -θ
 -ν- κάνω (ἀόρ. καὶ ἔκαμα), κλίνω (ἀπο-, παρεκ-), κρίνω (άνα-, δια-, ἐγ-, ἐπι-, κατα-, συγ-), τείνω (άντι-, ἐν-, ἐπι-, παρα-, προεκ-, προ-). μένω (ἀπο-, ἐπι-, παρα-, περι-, ὑπο- 2α : μειν-).
 2. 2α : -νν 2β : -θ(ν)θ
 -νίνω ἀναστίν-ω, ἀπολυμάίνω, βουβαίνω, γιαίνω, γλυκαίνω, δυσχεραίνω, ἔξυγιαίνω, ζεσταίνω, θερμαίνω, κουτσαίνω, λιπαίνω, λειαίνω (προ-), μαραίνω, μιαίνω, ξηραίνω (ἀπο-), πεθαίνω, πικραίνω, ραίνω, σημαίνω (ἐπι-), συμπεραίνω, τρελαίνω, υφαίνω, ψυχραίνω.
 3. 2α : -νν 2β : -ννθ
 -νίνω ἀπαλαίνω, βαθαίνω, βαραίνω, δυσκολαίνω, ἐλαφραίνω, κονταίνω, μακραίνω, μικραίνω, δύμορφαίνω, παχαίνω, πλαταίνω, πληθαίνω, πλούταίνω, φτηναίνω, φτωχαίνω καὶ πλένω.
 -ύνω ἀπομακρύνω, βαρύνω (ἐπι-), βραδύνω (ἐπι-), διευρύνω, δι-ευθύνω (κατ-), ἐμβαθύνω, ἐνθαρρύνω, εὐκολύνω (δι-), καταπραῦνω, μολύνω.
 4. Χωρίς ἐνεστωτικό πρόσφυμα
 ἐπιτυγχάνω (2α : τυχ-), λαβαίνω (κατα-, προ-), λαμβάνω (άνα-, ἀπο-, ἐπανα-, κατα-, παρα-, περι-, προσ-, συλ-, συμπερι- 2α : λαβ-, 2β : ληφθ-), λαχαίνω (2α : λαχ-), μαθαίνω (2α : μαθ-), παθαίνω (2α : παθ-), τυχαίνω (ἀπο-, πε- 2α : τυχ-).

-ν' B) 2α : -σ- 2β : -θ-/-στ-

1. 2α : -σ 2β : -θ

-ώνω ἀθωώνω, ἀλλοιώνω, ἀνακεφαλαιώνω, ἀνακοινώνω, ἀνανεώνω, ἀναστατώνω, ἀνταμώνω, ἀξιώνω, ἀπλώνω, ἀραιώνω, ἀρθρώνω (ἐξ-), ἀρματώνω, ἀφ-ιερώνω (καθ-), ἀφομοιώνω, βεβαιώνω (δια-, ἐπι-), βεβηλώνω, βελτιώνω, γυμνώνω (ἀπο-), διαγκώνω, δηλώνω (ἐκ-, ὑπο-), διαστρεβλώνω, διεκπεραιώνω, δικαιώνω, διπλώνω, δυναμώνω, ἐγ-καρδιώνω (ἀπο-), ἐλαττώνω, ἐδραιώνω, ἐλαφρώνω, ἐλευθερώνω (ἀπ-), ἐμψυχώνω, ἐνημερώνω, ἐνώνω, ἐξαγριώνω, ἐξακριβώνω, ἐξιλεώνω, ἐξοικείωνω, ἐξοντώνω, ἐξουδετερώνω, ἐξουθενώνω, ἐπιδεινώνω, ἐπουλώνω, ἐρειπώνω, ἐρημώνω, ζαρώνω, ζημιώνω (ἀπο-), ζυγώνω, ζώνω, θαμπώνω, θανατώνω, θεμελιώνω, θολώνω, θυμώνω, ίδρωνω, ίσιώνω, καθηλώνω, καμαρώνω, καταναλώνω, κηλιδώνω, κλειδώνω, κουμπώνω, κρυώνω, κυκλώνω (περι-), κυρώνω, (ά-, ἐπι-), λαβώνω, λειώνω, λερώνω, λυτρώνω (ἀπο-), μαλακώνω, μαστιγώνω, ματαιώνω, ματώνω, μεγαλώνω, μειώνω, μετανοιώνω, μισθώνω, μορφώνω (ἀνα-, δια-, μετα-, παρα-, συμ-), μπαλώνω, ναρκώνω, ναυλώνω, νεκρώνω, ξανανιώνω, ξηλώνω, δργανώνω (δι-), δργώνω, δρθώνω (άν-, δι-, ἐπιδι-, κατ-), δχρψώνω (κατ-), παγιώνω, παγώνω, παλιώνω, πεισματώνω, περατώνω, πιστώνω (δια-), πληγώνω, πληρώνω (ἀνα-, ἐκ-, ξε-, προ-, συμ-), προστήλωνω, πυκνώνω, ριζώνω, σηκώνω, σημειώνω, σιδερώνω, σιμώνω, σκαρφαλώνω, σκλαβώνω, σκοτώνω, φανερώνω και χάνω, δένω, στήνω (συ-), ψήνω.

2. 2α : -σ 2β : -στ

-άνω πιάνω, φτάνω (κατα-, προ-), φτειάνω (ἢ φκειάνω)
καὶ σβήνω, κλείνω.

3. 2α : -ησ 2β : -ηθ

-άνω ἀμαρτάνω, αὐξάνω (ἐπ-), βλαστάνω.

-αίνω ἀνασταίνω, ἀρρωσταίνω.

4. 2α : -σ 2β : —

-αίνω προφταίνω, σωπαίνω, χορταίνω.

§ 229. 6. Π ε ρ i σ π ω μ ε ν α (Β' συζυγία)

Τὰ ρήματα αὐτὰ ἐμφανίζουν γενικῶς ὅμαλότητα στὸν σχηματισμὸν τῶν θεμάτων τους. Καὶ οἱ δύο τάξεις (Βι καὶ Βι) τῶν ρημάτων αὐτῶν σχηματίζουν τὸ θέμα 2α σὲ -ησ (τὸ η προέρχεται ίστορικῶς ἀπὸ ἔκτασι τοῦ θεματικοῦ φωνήνετος α ἢ ε) καὶ τὸ θέμα 2β σὲ -ηθ (τὸ η ἔχει τὴν ἴδια προέλευσι).

Ωρισμένων περισπωμένων ρημάτων τὰ θέματα 2α καὶ 2β σχηματίζονται ἀντιστοίχως σὲ -εσ-/ασ καὶ -εστ-/αστ (ἀντὶ -ησ καὶ -ηθ). Τέτοια ρήματα είναι συνήθως ἐκεῖνα, τῶν ὅποιων τὸ

θέμα 1 λήγει σήμερα σε ύγρο δη̄ ἔρρινο :

- a) θέμα 2α : -εσ 2β : -εθ/-εστ (ἐπαινέσ-α, ἐπαινέθ-ηκα)·
 ἀρχῶ (δι-, ἐπ-), ἀφ-αιρῶ (δι-, ἐξ-, συν-), βαρῶ, ἐπαινῶ, κατα-
 φρονῶ, μπορῶ, τελῶ (ἀπο-, ἐκ-, συν-), φορῶ, χωρῶ κ.ἄ.
 β) θέμα 2α : -ασ 2β : -αστ (ἐ-ξέχασ-α, ἐ-ξεχάστ-ηκα)·
 γελῶ, γερνῶ, διψῶ, δρῶ (ἀντι-), κερνῶ, κρεμῶ, ξεχνῶ, πεινῶ,
 περνῶ, σπῶ, σχολῶ, χαλῶ κ.ἄ.

Ἐνας μικρὸς ἀριθμὸς ρημάτων σχηματίζει τὸ θ. 2α καὶ σὲ
 -η̄ς (παρὰ τὸ -ησ)· πηδῶ : πήδησ-α καὶ πήδηξ-α. Τέτοια είναι
 τὰ βογκῶ, ζουλῶ, ρουφῶ, φυσῶ κ.ἄ. Τέλος τὸ ρῆμα τραβῶ σχη-
 ματίζει ἐνεργ. Ἀόρ. (ἐ)τράβηξ-α καὶ τὸ ρῆμα πετῶ (ἐ)πέταξ-α.

B1 ἀγαπῶ, ἀκουμπῶ, ἀπαντῶ, ἀπατῶ (ἐξ-), ἀποκτῶ, γεννῶ, γλεντῶ, δα-
 πανῶ, ἐρευνῶ (ἐξ-), (ἐ)ρωτῶ, ἰδρωκοπῶ, κολλῶ, κολυμπῶ, κου-
 βαλῶ, κουνῶ, κυθερῶν, κυλῶ, κυνηγῶ, λαχταρῶ, μασῶ, μελετῶ,
 μεριμνῶ, μετρῶ, νικῶ (κατα-, ὑπερ-), ξεκινῶ, ξεψυχῶ, ξυπνῶ, ὅρμῶ
 (εἰσ-, ἐξ-, ἐφ-, παρ-), πατῶ (κατα-), πηδῶ, σκουντῶ, σπαταλῶ, στα-
 ματῶ, συναντῶ, σφυροκοπῶ, τιμῶ (ἐκ-, ἐπι-, προ-, ὑπο-), τσιμπῶ,
 φοιτῶ (ἀπο-), χαιρετῶ, χρωστῶ.

B2 ἀγανακτῶ, ἀγνοῶ, ἀδικῶ, ἀκολουθῶ (ἐξ-, παρ-), ἀμελῶ (παρ-), ἀμφι-
 σβητῶ, ἀνησυχῶ, ἀντιπαθῶ, ἀντλῶ (ἐξ-), ἀπαιτῶ, ἀπαριθμῶ,
 ἀπασχολῶ, ἀπειλῶ, ἀπεργῶ, ἀπορῶ, ἀσθενῶ, ἀσκῶ, ἀστοχῶ,
 αὐτοκτονῶ, -γραφῶ (: ἀλληλο-, ἀρθρο-, δακτυλο-, ἥχο-, πλαστο-,
 στενο-, τηλε-), δημιουργῶ, διακοσμῶ, δολοφονῶ, -δοτῶ (: λογο-,
 μισθο-, τροφο-), -δρομῶ (: λοξο-, ὀπισθο-, πελαγο-, ταχυ-), δυσανα-
 σχετῶ, δυσπιστῶ, δυστυχῶ (εὐ-), ἐγκληματῶ, ἐκπροσωπῶ, ἐνοχλῶ,
 ἐξηγῶ, ἐξιστορῶ, ἐπαναστατῶ, ἐπιθυμῶ, ἐπικοινωνῶ, ἐπικρατῶ,
 ἐπιχειρῶ, εὐεργετῶ, εὐχαριστῶ, ζωγονῶ, -ηγορῶ (: κατ-, μακρ-,
 παρ-, συν-), ἥχῶ (ἀντ-, ἀπ-), -θετῶ (: ἀδια-, διευ-, νομο-, νου-,
 σκηνο-, τοπο-, υἱο-), θεωρῶ (ἀνα-, ἐπι-), θρηνῶ, ἰσορροπῶ, καλλιερ-
 γῶ, καλῶ (προ-, συγ-), κινῶ (ἀνα-, ἐκ-, μετα-, συγ-, ὑπο-), -κοπῶ
 (: δημο-, χρεω-), -κροτῶ (: ἐπι-, συγ-), κυριαρχῶ, λειτουργῶ, -λογῶ
 (: ἀνα-, ἀξιο-, βαθμο-, δοξο-, ἐξομο-, ἐτυμο-, δόμο-, φορο-, χρονο-),
 -μαχῶ (: λογο-, μονο-, ξιφο-, συμ-, ψυχο-), μελαγχολῶ, μοχθῶ, νανα-
 γῶ, -νομῶ (: ἐξοικο-, παρα-, ταξι-, χειρο-), νοῦ (ἐν-, ἐπι-, εὐ-, κατα-,
 μετα-, παρα-, προ-, ὑπο-), ὀδηγῶ (καθ-), οἰκῶ (: δι-, κατ-, συν-),
 πειθαρχῶ, πενθῶ, πλεον-εκτῶ (μειον-), ποθῶ, -ποιῶ (: ἀξιο-, ἀπλο-,
 γελοιο-, διαφορο-, εἰδο-, ἐνοχο-, ἴκανο-, κινητο-, κακο-, μεγαλο-,
 νομιμο-, πιστο-, σταθερο-, συστηματο-, τελειο-, τακτο-, τροπο-, τυπο-,
 χρησιμο-), προσπαθῶ, στερῶ (ἀπο-), ταλαιπωρῶ, τηρῶ (δια-, ἐπι-,
 παρα-, συν-), τιμωρῶ, ὑπηρετῶ (ἐξ-), φθονῶ, φλυαρῶ, φρουρῶ,
 χορηγῶ, ψυχαγωγῶ, ώφελῶ.

'Ασκήσεις ρημάτων (§§ 187-229)

I. ΟΡΙΣΤΙΚΗ

1. Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τοῦ ρήματος, ποὺ δίδεται σὲ παρένθεσι, στὸν χρόνο, τὴν συζυγία καὶ τὴν φωνὴν ποὺ ἀναγράφονται.

2. Νὰ μετατραποῦν ἀντιστοίχως, δπον εἶναι δυνατόν, οἱ ἀσκήσεις τῆς Ἐνεργητικῆς φωνῆς (α) σὲ Παθητική (β) καὶ ἀντιστρόφως.

'Ενεστώς — Α' συζυγία

*Ασκησις 84 (§§ 196-7).

α. Ἐνεργητικὴ φωνή.

1) Στὴν Ἀθήνα μεταπολεμικῶς....(κτίζω) ὅλο καὶ περισσότερες πολυκατοικίες. 2) Τὰ ζῶα τοῦ δάσους, μόλις αἰσθανθοῦν ὅτι....(πλησιάζω) θύελλα,....(τρέχω) νὰ βροῦν καταφύγιο. 3) Ο ταχυδρόμος....(φέρων) τὰ γράμματα τὴν ἔδια περίπου ὥρα κάθε μέρα. 4) Ἡ Ἑλλάς....(ἐξάγω) στὸ ἔξωτερικὸ διάφορα γεωργικὰ προϊόντα καὶ....(εἰσάγω) δὲλα βιομηχανικά. 5) Τὶ ἐφημερίδα.... (διαβάζω); 6) "Ολοι....(θέλω) τὴν συντροφιά του, γιατὶ....(κάνω) πολὺ καλὴ παρέα,....(λέω) ὡραῖα ἀνέκδοτα,....(ξέρω) ὅμορφες ιστορίες, ποὺ....(ἔχω) πάντα ἐνδιαφέρον, καὶ ποτὲ δὲν....(θυμώνω), ὅταν τὸν....(πειράζω) οἱ δὲλλοι.

β. Μεσοπαθητικὴ φωνή.

1) Μὲ ἀπόφασι τῆς κυβερνήσεως (προκηρύσσω) διειθήσεις γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ ἔργου. 2) Γιατὶ (φυλάγω) τόσο πολύ, τὸν ρώτησαν. 3) Οἱ φυσιοθεραπευταὶ (ἐκπαιδεύω) σὲ σχολές φυσιοθεραπείας. 4) Μέσα στὸ μωαλό του (στροβιλίζω) διάφορες σκέψεις καὶ θεωρίες. 5) Νὰ μοῦ γράψῃς σὲ ποιὸ νοσοκομεῖο (γνωσθεύω), γιὰ γὰ πάω γὰ τὸν δῶ. 6) Ἐπειδὴ ἡ περιοχὴ εἶναι φτωχὴ, οἱ κάτοικοι (ξενιτεύομαι) ἀπὸ μικροὶ γιὰ γὰ ζήσουν. 7) (χρειάζομαι) πολλὰ χρήματα γιὰ τὸ ταξίδι μας στὴν Εὐρώπη. 8) Ἐδήλωσε πῶς δὲν (ἀποσύρω) ἀπὸ τὸ σωματεῖο. 9) Λέει πῶς (ἀπεγκάνομαι) φοβερὰ τοὺς ὑποκριτάς. 10) Συγήθως (ἀστειεύομαι), γι' αὐτὸ δύσκολα μπορεῖ γὰ σᾶς πιστέψῃ κανείς.

Ἐνεστῷ — Β' συζυγία

"Ασκησις 85 (§§ 196-7).

α. 1) Συχγὰ οἱ ἀνθρωποι (λησμονῶ) εὔκολα τὶς εὑεργεσίες τῶν ἄλλων. 2) Γιατί (ἀνησυχῶ); Δέν ἔρετε δτι αὐτὸς ὁ κινηματογράφος (σχολῶ) πάντοτε ἀργά. 3) Οἱ φωγές τῶν παιδεύων (ἀντηγῶ) χαρούμενες σ' ὅλη τὴν γειτονιά. 4) Πόσο (διαρκῶ) τὸ καλοκαίρι στὴν πατρίδα σας; 5) (προχωρῶ) μὲν μεγάλη δυσκολία, γιατὶ τὸ ἔδαφος εἶναι πολὺ ἀνώμαλο. 6) Πολλοὶ παράγοντες (ἐπιδρῶ) στὴν διαμόρφωσι τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου. 7) Στὶς ἀνασκαφές (χρησιμοποιῶ) συχγὰ οἱ ἀρχαιολόγοι διάφορα ἥλεκτρονικὰ ὅργανα ποὺ (βοηθῶ) στὸν ἐντοπισμὸ τῶν ἀρχαιοτήτων. 8) Σὲ πολλὰ ἀπομεινωμένα μέρη οἱ ἀνθρωποι (διατηρῶ) ἀκόμη ἀρκετὰ παλαιὰ ἔθιμα. 9) Μερικοὶ ἀνθρωποι (φύλονικῶ) χωρὶς γὰ τὸ πάρκη σοδαρὸς λόγος. 10) (ἐνεργῶ) πάντοτε μὲν περίσκεψι, γι' αὐτὸς τὶς περισσότερες φορὲς ἔχει ἐπιτυχία. 11) Ἡ ἱστορία διδάσκει δτι οἱ "Ελληνες (μεγαλουργῶ), δταν εἶγαι ἑνωμένοι. 12) Σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου (ἔξακολουθῶ) γὰ τὸ πάρκουν ἀνθρωποι ποὺ ρεμβάζουν κάτω ἀπὸ τὸ φεγγάρι, (μελαγχολῶ) μὲ τὴν ὄροχή, (θρηγῶ) τὰ φύλα ποὺ πέφτουν τὸ φθιγόπωρο καὶ (γοσταλγῶ) «πύργους στὴν Ἰσπαγία».

β. 1) Ἐνα τόσο μεγάλῳ χρέος δὲν (ξοφλῶ) εὔκολα. 2) Ἡ συγτήρησις τῶν αὐτοκινήτων (παραμελῶ) σὲ μεγάλο έαθμὸ μὲ ἀποτέλεσμα μεγάλον ἀριθμὸ ἀτυχημάτων. 3) Πολλές ἐπιχειρήσεις (διοικῶ) μὲ παλιές μεθόδους, γι' αὐτὸς δὲν μποροῦν γὰ τὸ πάρκουν τὸν συγαγωγισμὸ τῶν ἔνων. 4) Στὸ φαρμακεῖο τῆς συγοικίας μας (ἐκτελῶ) συνταγές τῶν διαφόρων ἀσφαλιστικῶν ὄργανων. 5) Στοὺς ἀναγκαστικούς πλειστηριασμούς πολλὰ πολύτιμα ἀγτικείμενα (πουλῶ) σὲ πολὺ μικρὲς τιμές. 6) Οἱ πιστοὶ (σταυροκοπεῖμαι) μὲ κατάνυξι καὶ εὐλάβεια. 7) Ὁλοι μας (καταπονῶ) ἀπὸ τὴν συγέχισι τῆς παλιᾶς τακτικῆς. 8) Η αυτοῦ ὅπου πάει (καυχιέμαι) γιὰ τὰ κατορθώματά του. 9) (γελῶ), ἦν νομίζετε δτι μπορεῖτε γὰ μας ἔξαπατήσετε. 10) Δὲν (φορῶ) πιὰ αὐτὸς τὸ παλτό, γιατὶ ἔχει παλιώσει. 11) Σεῖς, θλέπω, (στενοχωρῶ) περισσότερο ἀπὸ αὐτούς.

Παρατατικός — Α' συζυγία

⁹Ασκησις 86 (§§ 198-9).

α. 1) Ὁ θεῖος μου (καπνίζω) πολύ, δσον καιρὸν (μένω) στὸ σπίτι μας. 2) Δὲν (καταλαβαίνω), τί τοὺς (λέω), γιατὶ δὲν (ξέρω) ἔλληγικά. 3) Μᾶς (κοιτάζω) παράξενα, σὰν νὰ μᾶς (θλέπω) γιὰ πρώτη φορά. 4) Τὸ παιδί χτές τὸ έραδυ (ἔχω) πολὺν πυρετὸ καὶ (ἀναπνέω) μὲ δυσκολία. 5) Ποῦ (μένω) τὸν καιρὸ πού (σπουδάζω) στὸ Παρίσι; 6) Τί (σχεδιάζω) νὰ κάνετε χτές, προτοῦ σᾶς πάρω τηλέφωνο; 7) Παλιότερα (ταξιδεύω) πολύ, τώρα πιὰ καθόλου. 8) (μισάζω) καταπληκτικὰ τῆς ἀδερφῆς της, τόσο πού πολλοὶ δὲν τίς (ξεχωρίζω). 9) (λαμβάνω) γιὰ πρώτη φορὰ μέρος σὲ διεθνεῖς ἀγῶνες, γι' αὐτὸν (νοιώθω) πολὺ συγκινητικόν. 10) (λατρεύω) κυριολεκτικὰ σπόρων καὶ ποτὲ δὲν (ἀφίνω) εὐκαιρία νὰ γυμνάσῃ τὸ σώμα του. 11) Τί (λέγω) χωτὸς ποὺ μιλούσε πρίν; 12) Οἱ θυρίδες τοῦ φράγματος (ἀγοργῷ) καὶ (χλείνω) αὐτομάτως. 13) Δὲν (έλπιζω) πιὰ στὴν θογήθειά τους.

β. 1) Δὲν θυμιάμαι πῶς (ἀνοιιάζω), τὰ χαρακτηριστικά του δημοςίου μένουν ἀνεξήτηλα στὸ μυαλό μου. 2) "Οσον καιρὸν (συεργάζομαι), δὲν προέκυψε κανένα ζήτημα μεταξύ σας; 3) Οἱ ἀθληταί, ποὺ (προορίζω) γιὰ τὴν ἑθνικὴ ὅμιλδα, (γυμνάζω) πολὺ ἐντατικὰ καὶ χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. 4) Ἐγὼ ἐγὼ μιλούσα, ἐσεῖς (διαπληκτίζομαι) καὶ (ἐμποδίζω) οἱ δλλοι γὰ προσέξουν. 5) Πῶς (ἀνέχομαι) οἱ φίλοι του τόσον καιρὸν αὐτὴν κατάστασι; 6) "Εγραψε σκυφτὸς πάγω στὸ γραφεῖο του πού (φωτίζω) ἀπὸ τὸ φῶς τῆς λάμπας. 7) Μπροστά μας (ξετυλίγω) ἔνα θαυμάσιο τοπίο. 8) Στὶς ἐκδρομές μου (ἐπισκέπτομαι) πάντοτε δσα μέρη παρουσιάζουν ἀρχαιολογικὸν ἐνδιαφέρον. 9) Ἀπὸ μικρὸς (αἰσθάνομαι) οἴκτον γι' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους 10) "Ηταν πολὺ μελετηρός, (χλείνω) στὸ δωμάτιό του πολλὲς ὥρες καὶ διάθαξε ἐντατικά. 11) "Οταν (συλλογίζομαι) τὶς δυσκολίες ποὺ μὲ περίμεναν, ἡ ἀνησυχία μεγάλωνε μέσα μας. 12) "Ηταν καλόπιστος καὶ (ἐμπιστεύομαι) ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

Π αρατατικός — Β' συζυγία

*Ασκησις 87 (§§ 198-9).

α. 1) Πέρυσι τὸ καλοκαίρι . . . (κολυμπῶ) πρωὶ - ἀπόγευμα. 2) Τὰ πουλιά . . . (κελαηδῶ) χαρούμενα, τὰ δέντρα . . . (φορῶ) τὴν καταπράσινη φορεσιά τους καὶ τὰ λουλούδια . . . (κουνῶ) ἀπαλὰ τὰ κεφαλάκια τους, σὰν γὰ ἔλεγχαν κι αὐτὰ «ἔδω εἴμαστε». 3) . . . (ἀποχαιρετῶ) τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους του καὶ δὲγ . . . (μπορῶ) γὰ κρύψῃ τὴν συγκίνησί του. 4) Ἀπὸ τὴν χαρά μας . . . (τραγουδῶ) καὶ . . . (πηδῶ) σὰν μικρὰ παιδιά. 5) Ἡ μητέρα . . . (ἀγρυπνῶ) πλάι στὸ ἑτοιμοθάνατο παιδί της. 6) . . . (προσπαθῶ) πάντα γὰ ἔχῃ θῆσυχη τὴν συνείδησί του καὶ . . . (ἀδιαφορῶ) γιὰ τὴν γνώμην τῶν ἄλλων. 7) Στὴν μεγάλη νύχτα τῆς σκλαβίᾶς τὰ κρυφὰ σχολεία . . . (συντηρῶ) τις ἔθνικὲς ἐλπίδες. 8) . . . (προτιμῶ) τὴν θῆσυχη ζωὴ τῆς ὑπαίθρου, γιατὶ ἔχει μόγο . . . (μπορῶ) γὰ ξεκουραστῇ. 9) Τὸ πρόσωπό του . . . (ἀκτινοθόλω) ἀπὸ ὑγεία καὶ χαρά. 10) Ἀπὸ μικρὸς δέν . . . (συμπαθῶ) τὴν θάλασσα. 11) Μὲ τὴν ἔντονη προσωπικότητά του . . . (δημιουργῶ) δέπου πήγαινε εὐνοϊκές ἔντυπώσεις.

β. 1) Στὴν ἀρχαία Ελλάδα . . . (καλλιεργῶ) συστηματικὰ μεταξὺ τῶν νέων τὸ πνεῦμα τῆς εὐγενοῦς ἀμιλλῆς. 2) Τὸν ἄκουγαν μὲ μεγάλη προσοχὴ, ποὺ . . . (διηγοῦμαι) ὅμορφες ιστορίες. 3) Σὲ δλόκηρη τὴν τάξι οἱ ἀριστοῦχοι μιαθηταὶ . . . (μετρῶ) στὰ δάχτυλα τοῦ ἑνὸς χεριοῦ. 4) . . . (τυραννῶ) μιὰ δλόκηρη ζωὴ, γιὰ γὰ πετύχω αὐτὰ ποὺ θλέπετε. 5) Μόλις τὸ ἔμαθε ἡ μητέρα του, ἔκλαιγε καὶ . . . (χτυπῶ) μέρα καὶ νύχτα. 6) "Οταν εἰδεῖς τις . . . (ἀπειλῶ) γὰ ζωὴ του, ἐπιστράτευσε δλεις τις δυνάμεις του, γιὰ γὰ σωθῆ. 7) Ποτὲ δὲν . . . (συζητῶ) τέτοια θέματα στὸν κύκλο μας. 8) Πολλές φορὲς . . . (ξεχγῶ) ἀναπολώντας τὰ περασμένα. 9) Στὴν ἀρχαία Σπάρτη τὰ ἀνάπηρα παιδιά . . . (πετῶ) στὸν Καιάδα. 10) Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα πολλοὶ θρωεῖς . . . (θεοποιῶ) ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. 11) Παλιότερα πολλὲς ἀσθένειες δέν . . . (καταπολεμῶ), γιατὶ δὲγ ήταν γνωστές. 12) Στὴν ἀρχαία Αθήνα οἱ παραστάσεις τοῦ ἀρχαίου δράματος . . . (ἐπιχορηγῶ) ἀπὸ τὴν πολιτεία, γιατὶ . . . (θεωρῶ) ως μέσο ἀγωγῆς τοῦ εὑρυτέρου κοινοῦ.

'Α όριστος — Α' συζυγία

"Ασκησις 88 (§§ 200-1).

α. 1) Τὸ καλοκαίρι (ταξιδεύω) στὴν Εύρωπη ἐπὶ τρεῖς μῆνες καὶ (γνωρίζω) ἀρκετές εὐρωπαϊκὲς πόλεις. 2) (ἀπουσιάζω) ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τρία χρόνια. Στὸ διάστημα αὐτὸ (σπουδάζω) στὴν Ἀγγλία οἰκονομικὲς ἐπιστήμες. Τώρα (ἐπιστρέφω) γιὰ νὰ συγκεντρώσῃ στοιχεῖα γιὰ μιὰ οἰκονομικὴ μελέτη που ἔτοιμαζει. 3) Ἀπὸ χτές (ἀναλαμβάγω) τὰ καθήκοντά του δένεος διευθυντὴς τῆς ἑταιρίας μας. 4) Πότε (θλέπω) γιὰ τετελευταία φορὰ τὸν φίλο σας; 5) Ὁταν (ἀντικρύζω) ἀπὸ μακρὰ τὸ νησί μας, (νοιώθω) νὰ μᾶς κυριεύῃ μιὰ ἀσυγκράτητη χαρά. 6) Ἐγὼ προσπαθοῦσε νὰ σκαρφαλώσῃ σ' ἔνα δέντρο, (πέφτω) κι (σπάζω) τὸ πόδι του. 7) Τὸ ἔχθρικὸ ἀεροπλάνο (διαγράψω) κύκλους πάνω ἀπὸ τὸ πλοῖο καὶ μετὰ ἀπομακρύνθηκε. 8) "Ολοι οἱ φίλοι του τὸν (ἐγκαταλείπω), μόλις (μαθαίνω) ζῇ (τελειώνω) τὰ λεπτά του. 9) Οἱ τελευταῖες ζέστες μᾶς (ἀναγκάζω) νὰ ἀλλάξουμε ροῦχα. 10) Ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος (ἐπηρεάζω) σημαντικὰ τὴν ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος. 11) Μὲ τὴν πρωτοδουλία του αὐτὴ (ἐκθέτω) τὸν ἑαυτό του σὲ κίνδυνον. 12) (σέρνω) τὰ δίχτυα καὶ τὰ (ἀπλώνω) στὴν ἀκρογιαλιὰ γιὰ νὰ στεγνώσουν.

β. 1) Ὁ γιός του (ξενιτεύομαι) πρὶν ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια στὴν Ἀμερική, καὶ ἔκει (παντρεύω). 2) Ἐν σὲ πάρουν εἰδῆσι (χάνω). 3) (γνωρίζω) πρὶν ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια κι ἀπὸ τότε (ἀναπτύσσω) μεταξύ τους μιὰ στενὴ φιλία. 4) Πολλοὶ λαοὶ (ἐκπολιτείζω) ἀπὸ τὸν "Ελληνες στὴν ἀρχαία ἐποχὴ. 5) Ὅλοι (θουδίανω) μόλις ἀντίκρυσαν τὸ φοβερὸ θέαμα. 6) Ἐπειδὴ τὸ νερὸ τῆς περιοχῆς εἶναι υφάλμυρο, πολλὰ δέντρα (ξεραΐγω). 7) Ὅστερα ἀπὸ πολλὲς ἔρευνες (ἐπισημαίω) ἀπὸ δεροπλάνα τὸ σημεῖο ὅπου (θυμίζω) τὸ πλοῖο. 8) Πολέμησαν μὲ ήρωιςιμό, ἀλλὰ στὸ τέλος (παραδίνω), ἀφοῦ ἐξάντλησαν ὅλα τους τὰ ἐφόδια. 9) Στὴν ἀρχὴ τὸ νέο μέτρο (ἐπικρίνω) ἀπ' θλούς, κατέπιν ὅμως ὅλοι τό (δέχομαι) μὲ εὐμένεια. 10) (ἀπευθύνω) σὲ πολλούς, ἀλλὰ κανεὶς δὲν (προσφέρω) νὰ τὸν ἔξυπηρετήσῃ.

'Α οριστος — Β' συζυγία

*Ασκησις 89 (§§ 200-1).

α. 1) Δὲν σοῦ . . . (τηλεφωνῶ) αὐτὴν τὴν ἑδομάδα, γιατὶ δὲν εἶχα καθόλου καιρόν. 2) Χτές . . . (λειτουργῶ) καὶ νέο ὑποκατάστημα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. 3) . . . (περνῶ) πολὺ καλὰ στὴν ἐκδρομή, . . . (γελῶ, τραγουδῶ), χωρέψαμε καὶ γενικά διατκεδάσαμε περίφημα. 4) . . . (μαργητόφωνῶ) τὴν συνοιμεία τους καὶ τὴν . . . (χρησιμοποιῶ) εἰς θάρος τους. 5) Ὁ δορυφόρος . . . (φωτογραφῶ) ἀρκετὰ σημεῖα ἀπὸ τὸ ἀθέατο τημῆμα τῆς σελήνης. 6) Ἀπὸ μηρὸς . . . (εύτυχῶ) νὰ ζήσῃ σὲ καλὸ περιβάλλον, πρᾶγμα ποὺ τὸν . . . (ώφελῶ) πάρα πολύ. 7) "Ελληνες κληρικοί . . . (κατηγῶ) τοὺς Σλάβους στὸν χριστιανισμό. 8) Στὸ τέλος τῆς παραστάσεως δλοὶ οἱ θεαταὶ . . . (χειροκροτῶ) μὲ ἐνθουσιασμὸ τοὺς θήσποιούς. 9) "Ολη ἡ Ελλὰς . . . (πενθῶ) τὸν θάνατο τοῦ Λόρδου Βύρωνος, ὁ δὲ Διονύσιος Σολωμὸς . . . (θρηγῶ) ποιητικὰ τὸν θάνατο τοῦ μεγάλου φιλέλληνος. 10) . . . (ταχυδρομῶ) τὴν αἴτησί του καὶ περίμενε μὲ ἀγωγία τὴν ἀπάντησι. 11) Οἱ "Ελληνες πάντοτε . . . (πολεμῶ) μὲ πάθος γιὰ τὴν ἐλευθερία τους. 12) Σᾶς . . . (προσκαλῶ) ἐδῶ γιὰ νὰ ἀνταλλάξουμε τὶς ἀπόψεις μας. 13) Η Ελλὰς ἐνωμένη πάντοτε . . . (μεγαλουργῶ) καὶ . . . (γικῶ) ὑπερτέρους ἀντιπάλους.

β. 1) Πολὺς χρόνος καὶ τεράστια χρηματικὰ ποσὰ . . . (σπαταλῶ) γι' αὐτὸ τὸ ἔργο. 2) Οἱ περισσότερες ἀξίες . . . (ἀνατιμῶ) στὸ χρηματιστήριο. 3) "Ενεκα τῶν σεισμῶν . . . (συντελῶ) μεγάλες γεωλογικὲς μεταβολὲς καὶ δλόκληροι οἰκισμοὶ . . . (μετακινῶ). 4) "Εκλεισε ἡ συγκήτησις, ἀφοῦ . . . (ἐξαντλῶ) δλα τὰ θέματα. 5) Ἀρκετὴ ὥρα . . . (ζεγγῶ) κοιτάζοντας τὸ συγαρπατικὸ θέαμα. 6) . . . (πληροφορῶ) πολὺ ἀργὰ γιὰ τὸ ταξίδι σας, ἔτσι δὲν μπόρεσα νὰ σᾶς ὑποδεχτῶ. 7) Ἀπὸ τὸ κράτος . . . (παραχωρῶ) κληροὶ καὶ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις στοὺς ἀκτήμιονες ἀγρότες. 8) Η κρίσις . . . (διευθετῶ) προσωρινά. 9) Πολλὰ χωριά . . . (γλεκτροδοτῶ) τελευταῖα ἀπὸ τὴν Δημοσία Ἐπιγείρησι Ἡλεκτρισμοῦ (Δ.Ε.Η.). 10) Γιὰ τοὺς ἀγῶνες που θὰ γίνουν . . . (ἀθλοθετῶ) θαρύτικα κύπελλα. 11) Τὸ ἔργο . . . (σκηνοθετῶ) μὲ ἔξαιρετην ἐπιμέλεια καὶ εἰγε ἔξαιρετην ἐπιτυχία. 12) . . . (ἀπορροφῶ) δλες οἱ πιστώσεις που εἶχαν διατεθῆ.

Μέλλων Α' — Α' συζυγία

*Ασκησις 90 (§ 202).

- α.** 1) Τώρα, πού . . . (δουλεύω) κοντά, μᾶς . . . (παίρνω) κάθε πρωὶ μὲ τὸ αὐτοκίνητό του. 2) "Οσον καιρὸ . . . (λείπω) στὸ ἔξωτερικό, . . . (στέλλω) γράμμα κάθε ἔδομάδα. 3) Ο γιατρὸς εἶπε στὸν ἄρρωστο: . . . (παίρνω) ἀπ' αὐτὰ τὰ χάπια τρεῖς φορὲς τὴν ἡμέρα δὲν . . . (καπνίζω) οὕτε ἔνα τσιγάρο, δὲν . . . (πίω) σταγόνα, . . . (ξαπλώνω) νωρὶς τὸ θράδυ, . . . (τρώγω) καλὰ καὶ . . . (ἀποφεύγω) τὰ ἀλιμυρὰ καὶ τὶς σάλτσες. 4) "Αν δὲν τοῦ ὑποδειξουμε τὸ σφάλμα του, τὸ . . . (ἐπαγαλαμβάνω) συνεχῶς. 5) Τὸ νέο περιοδικὸ . . . (δημιουρεύω) κριτικὲς λογοτεχνικῶν καὶ θεατρικῶν ἔργων, . . . (σχολιάζω) τὰ ἐπίκαιαρα γεγονότα καὶ . . . (σατιρίζω) διάφορα ἐπεισόδια τῆς καθηγμερινῆς ζωῆς. 6) Λέει πώς . . . (διαβάζω) πολλὲς ὕρες τὴν ἡμέρα, δσο . . . (εἴμαι) στὴν ἔξοχή. 7) Τὰ νέα κτήρια . . . (διαθέτω) δλεες τὶς σύγχρονες ἀνέσεις. 8) Οἱ νέες ἐγκαταστάσεις . . . (γίλεντροφωτίζω) μεγάλες περιοχὲς τῆς χώρας. 9) Οἱ ἀστυνομικὲς ἀρχὲς . . . (συλλαμβάνω) κάθε παραβάτη. 10) "Υποσχέθηκε δτι . . . (δείχνω) πάντοτε θερμὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ ζητήματα αὐτά. 11) 'Η μελέτη τῆς ιστορίας . . . (παρέχω) πάντοτε πολύτιμα διδάγματα στὶς νεώτερες γενεές.
- β.** 1) Μὲ τὴν τακτικὴν αὐτὴν πάντοτε ἔστι . . . (ζημιώνω). 2) "Οταν ἔχουν ἀνάγκη, . . . (διανείζω) ἀπὸ μέγα. 3) Στὸ νέο κτήριο . . . (στεγάζω) δλεες οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες τῆς πόλεως. 4) Οἱ νέοι . . . (έμπνέω) πάντοτε ἀπὸ τὸ θήμος τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 21. 5) 'Η ζωὴ πολλῶν λαῶν . . . (ἐπηρεάζω) γιὰ πολλὰ χρόνια ἀπὸ τὶς συέπειες τοῦ μεγάλου πολέμου. 6) Κάθε σελίδα τοῦ κειμένου . . . (έρμηνεύω) καὶ . . . (σχολιάζω) ξεχωριστά. 7) "Οσοι ἀριστεύουν, . . . (δραδεύω) ἀπὸ τὸ σχολεῖο. 8) "Εως δτου γίγουν οἱ ἀγῶνες, . . . (γυμνάζω) ἐντατικὰ γιὰ νὰ φέρετε καλὰ ἀποτελέσματα. 9) Λόγω τῆς ἐπιτυχίας του τὸ ἔργο . . . (παίζω) καὶ τὴν προσεχῆ ἔδομάδα. 10) "Οσοι παραδίσονται, . . . (ἀφοπλίζω) καὶ . . . (ἀφίνω) ἐλεύθεροι. 11) Κάθε καινούργιο ἔγγραφο . . . (καταχωρίζω) χωρὶς καθυστέρησι. 12) Στὸ μέλλον παρόμοια παραπτώματα . . . (ἀντιμετωπίζω) μὲ μεγαλυτέρα αὐστηρότητα.

Μέλλων Α' — Β' συζυγία

Άσκησις 91 (§ 202).

- α. 1) τὸν (συντηρῶ) ἢ οἰκογενειά του, ἔως δτου τελειώσῃ τὶς σπουδές του. 2) Τὸ ἔργο (κυκλοφορῶ) σὲ τεύχη, μέχρι νὰ συμπληρωθῇ. 3) Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ σὲ ἀντίπαλοι (ἔξαντλῷ) συνεχῶς τὶς δυνάμεις μας καὶ μᾶς (δημιουργῶ) προβλήματα. 4) Καὶ τώρα καὶ στὸ μέλλον (προσπαθῶ) νὰ κάνουμε δτι μποροῦμε, γιὰ νὰ δογμήσουμε στὸ ἔργο σας. 5) Ὑποσχέθηκε πώς (ἐκτελῶ) τὸ καθῆκον του μὲ διγιδιστέλεια κι εύσυγειδησία. 6) Πάντοτε (συγκινῶ) τοὺς ἀνθρώπους τὰ δραματικὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Έλλήνων τραγικῶν. 7) Κάθε πρωὶ (περγῶ) καὶ σὲ (ξυπνῶ.) 8) (διατηρῶ) πάντοτε ζωηρὰ στὴ μνήμη μου τὴν μιρρά του. 9) Μὲ τὴν πάροδο του χρόνου (ἀποφοιτῶ) δλο καὶ περισσότεροι ἐπιστήμονες ἀπὸ τὶς ἀγώτατες σχολές τῆς χώρας. 10) Ὑποσχέθηκαν πώς (τηρῶ) πάντοτε τὸν λόγο τους. 11) "Ολο αὐτὸ τὸ διάστημα (ἐπικοινωνῶ) δι' ἀλληλογραφίας.
- β. 1) Πρῶτα (συζητῶ) τὰ θέματα καὶ μετὰ θὰ λαμβάνωνται ἀποφάσεις. 2) Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο (ἔξοικονομῶ) πολὺς γρόνος καὶ ἡ ἔργασία θὰ γίνεται καλύτερα. 3) Γιὰ νὰ μὴν καταστρέψωνται τὰ δάση, (ύλοτομῶ) μὲ αὐστηρὰ ἐπιστημονικὲς μεθόδους. 4) Πρὶν γίνῃ ὁποιοδήποτε ἔργο, (ἐκπονῶ) πλήρης τεχνικούς ουσιονομικὴ μελέτη. 5) Κάθε χρόνο (ἀπαιτῶ) τεράστια ποσὰ γιὰ τὴν καταπολέμησι τῶν μεταδοτικῶν ἀσθενειῶν. 6) Κάθε καλὴ προσπάθεια (ἐπαιγῶ) δημοσία. 7) Ἀπὸ τὴν κοινὴ γνώμη (ἐπικροτῶ) κάθη μέτρο ποὺ ἀποβλέπει στὸ κοινὸ καλό. 8) Ηολλὰ ἔξαγγλικα προϊόντα (ἐπιδοτῶ) ἀπὸ τὸ κράτος, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν συναγωγισμὸ τῶν ξένων. 9) Εἶπαν δτι (συναντῶ) συγνὰ γιὰ νὰ ἐπιλύσουν τὰ προβλήματα ποὺ προκύπτουν. 10) "Οσον καὶρὸ εἰσαι ἐδῶ, (φιλοξενῶ) στὸ σπίτι μας. 11) Τὰ ἔργα (σκηνοθετῶ) σύμφωνα μὲ τὶς τελευταῖς ἀντιλήψεις τῆς τέχνης. 12) Στὰ νέα ἔργα (ἀπασχολῶ) μεγάλος ἀριθμὸς ἔργατων. 13) "Αν δὲν γίνουν προστατευτικὰ ἔργα, κάθη χρόνο.... (προξενῶ) δλο καὶ μεγαλύτερες ζημίες ἀπ' τὶς πλημύρες.

Μέλλων Β' — Α' συζυγία

"Ασκησις 92 (§ 203).

α. 1) Μου υποσχέθηκαν ότι (δίνω) τὰ χέρια καὶ (ἀρχῖς) καινούργια ζωή. 2) Κανεὶς δὲν τὸν (πιστεύω), ἀν πῃ τέτοια φέματα. 3) Οἱ ἀριθμόιοι πιστεύουν ότι (ἀντιμετωπίζω) τὶς δυσκολίες καταλήγως καὶ (ἐπιτυγχάνω) εύγοëικὴ λύσι τοῦ ζητήματος. 4) Τὸ ύπουργετο γεωργίας (ἐφαρμόζω) νέα συστήματα καλλιεργείας αὐτῶν τῶν προϊόντων. 5) Δέν (ύπάρχω) δυνατότης ἐπιλύσεως τῶν αἰτημάτων αὐτῶν συντόμως. 6) (φέρων) ἔνα παράδειγμα, γιὰ γὰ καταλάβετε αὐτὰ ποὺ σᾶς λέω. 7) Μία τέτοια ἀπόφασις (ἀναστατώνω) ὅλους τοὺς ἐνδιαφερομένους. 8) Εἶπε πώς (δωρίζω) δλόκληρη τὴν περιουσία του γιὰ κοινωφελεῖς σκοπούς. 9) Ἡ πολιτιστικὴ ἀνάπτυξις τῶν ἐπαρχιῶν (ἐλαττώγω) τὸ ρεῦμα τῆς ἀστυφιλίας. 10) Σὲ λίγες μέρες τὰ σχολεῖα (διακόπτω) τὰ μαθήματα λόγω τῶν θεριγῶν διακοπῶν. 11) Ἡ χρησιμοποίησις ἡλεκτρονικῶν ὀργάνων στὴν ἐπιστήμη (ἐπιλύω) πολλὰ προβλήματα. 12) Τὸ κράτος (ἐξαγγέλω) σύντομα τὰ νέα οἰκονομικὰ μέτρα. 13) Τὸ πρῶτο ἔξαμηνo (διδάσκω) ἀρχαίους συγγραφεῖς.

β. 1) "Οταν τελειώσουν τὰ νέα δδικὰ ἔργα, (θελτιώνω) σημαντικὰ οἱ συγκοινωνίες. 2) Τὸ κείμενο (διαβάζω) πρῶτα μὲ προσοχὴ καὶ μετά (σημιεύων) τὰ λάθη. 3) Οἱ ἐμπορικές μας συναλλαγές μὲ πολλές χῶρες (διευρύνω) ἐφέτος. 4) Γιὰ νὰ ρυμιστομηθῆ ἡ περιοχή, (γκρεμίζω) πολλὰ σπίτια. 5) Λόγω τῶν κατοικηθήσεων τοῦ ἐδάφους (μετατοπίζω) πολλοὶ συγκισμοί. 6) Τὰ παλιὰ πλοῖα (παροπλίζω), γιατὶ ἔχουν μεγάλο κόστος κινήσεως. 7) "Ολοι προβλέπουν ότι τὸ ἔργο (μεταφέραζω) σὲ πολλές ξένες γλώσσες. 8) Αποφάσισα νὰ ἀναλάβω αὐτὴ τὴν ἔργασία, ἀν και ἥξερα ότι (κουράζω) πολύ. 9) Στὸ τέλος καὶ σὺ (ἀγαγκάζω) ἀπὸ τὰ πράγματα νὰ ἀλλάξῃς γνώμη. 10) "Ολοι ἐλπίζουν πώς πολὺ γρήγορα (ἐξιχνιάζω) τὸ ζήτημα. 11) Ἡ ἀναστήλωσις τοῦ γασοῦ (θασίζω) στὶς περιγραφές τῶν ἀρχαίων ποὺ ἔχουν διασωθῆ.

Μ ἐ λ λ ω ν Β' — Β' συζυγία

Άσκησις 93 (§ 203).

α. 1) (παρακαλῶ) νὰ σᾶς ἐπιτραπῇ ἢ εἰσοδος. 2) Ὡς εἰδησις (προξενῷ) μεγάλη εὐχαρίστησι σὲ ὅλους. 3) Ὁ παπποὺς εἰπε στὰς ἑγγόνια του ἔνα παραμύθι ποὺ δὲν τὸ (λησμονῷ) ποτέ. 4) Δὲν ξέρω ἂν (μπορῶ) νὰ ἔρθω μαζί σας ἀπόψε. 5) (ξεκινῶ) πολὺ πρωί, γιὰ νὰ προλάθουμε τὸ πρῶτο τραϊνο. 6) Λένε ὅτι σύγτοιχα (ἐξοφλῶ) τὸ χρέος τους. 7) Ὅποσχέθηκε ὅτι (ἐνεργῷ) μὲ περίσκεψι. 8) Λόγω τῆς θαλασσοταραχῆς (καθυστερῶ) ἢ ἀναχώρησις πολλῶν πλοίων. 9) (εἰδοποιῶ) ὅλους τοὺς φίλους μας νὰ ἔρθουν νὰ σὲ δοῦν. 10) Τὸ ἔργο (ἐξυπηρετῶ) ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς. 11) Λόγω τῆς αὐριανῆς τελετῆς (ἀργῶ) ὅλες οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες. 12) Φορδάται ὅτι θά (κρυσταλλῶ) γι' αὐτὸς γεύνεται πάντοτε βαριά. 13) Προσεχῶς (κυκλοφορῶ) μιὰ σειρὰ ἄρθρων μὲ τὶς ἀπόψεις του γιὰ τὸ οἰκονομικό μας πρόβλημα. 14) Ἐλπίζουμε πώς.... (ἐξιστορῶ) τὰ γεγονότα μὲ ἀπόλυτη ἀνικειμενικότητα. 15) Κανεὶς δὲν (ἀμφισβητῶ) αὐτὰ ποὺ λέτε.

β. 1) Οἱ εἰσαγωγικὲς ἔξετάσεις τῶν ἀνωτάτων σχολῶν (διενεργῶ) τὸν Σεπτέμβριο. 2) Ὁ ἀρρωστος (χειρουργῶ), ὅταν ὑπάρξουν οἱ κατάλληλες προϋποθέσεις. 3) Ηρδες τιμὴν τοῦ ἐπισήμου ξένου (φωταγωγῶ) ἢ πόλις. 4) (πραγματοποιῶ) ὅλες οἱ ἀπαραίτητες ἀλλαγές καὶ (γρηγορισποιῶ) ὅλες οἱ δυνατότητες ποὺ ὑπάρχουν. 5) Ὁ καθένας (φορολογῶ) ἀναλόγως τοῦ πραγματικοῦ του εἰσοδήματος. 6) (τροποποιῶ) τὸ πρόγραμμα καὶ ἔτσι πιστεύουν ὅλοι: ὅτι (ἔξοικονοιῶ) ἀρκετὸς χρόνος. 7) (δαπανῶ) μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ γιὰ νὰ ὀλοκληρωθῇ τὸ πρόγραμμα στεγάσεως τῶν σεισμοπλήγκτων. 8) Πρῶτα (ταξινομῶ) ὅλο τὸ ύλικό καὶ κατόπιν (ἀφαιρῶ) ὅτι δὲν ἔνδιαφέρει τὴν διεξαγοράνη ἔρευνα. 9) Λίαν προσεχῶς (ἐκτελῶ) σειρὰ νέων λιμενικῶν ἔργων. 10) "Ολοι ἐλπίζουν ὅτι (διευθετῶ) πολὺ σύντομα ἢ κρίσις. 11) (μελετῶ) τὸ θέμα ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρές του. 12) Σὲ λίγες μέρες... (συγκαλῶ) τὸ συμβούλιο, νὰ ἀποφασίση γιὰ τὰ ἐκκρεμῆ θέματα.

Παρακείμενος — Α' συζυγία

*Ασκησις 94 (§§ 204-5).

α. 1) Εἴμαι δέθαιος ότι δὲν (καταλαβαίνω) τί κρύθεται πίσω ἀπὸ ἔλη αὐτή τήν ίστορία. 2) Τὸν πρόεδρο τοῦ σωματείου σας τὸν (γνωρίζω) σὲ ἔναν φιλανθρωπικὸν χορό. 3) (ἐξασφαλίζω) τὴν ἐπιτυχία του στὶς ἔξετάσεις, γιατί (διαβάζω) μεθοδικά. 4) (τελειώνω) τὴν γαλλικὴ φιλολογία καὶ (παίρνω) τὸ δίπλωμα τῆς μὲ ἀριστα. 5) Τὸ κράτος (θελτιώνω) σημαντικὰ τοὺς δρους ζωῆς σὲ πολλὲς περιοχές. 6) Οἱ ψαράδες (ἀπλώνω) τὰ δίχτυα τους καὶ περιμένουν νὰ στεγνώσουν. 7) "Ολα (ἀλλάζω) ἐδῶ, οἱ ἄνθρωποι, τὸ περιθάλλον, τὰ πάντα. 8) Λόγω τῶν καιρικῶν συνθηκῶν (μένω) πίσω πολλὰ ἔργα. 9) Στὴν γέα ἔκδοσι τοῦ διδότου του (προσθέτω) ἀρκετὰ γέα κεφάλαια, πού (αὐξάνω) σημαντικὰ τὸν ὅγκο του. 10) (προτείνω) πολλὰ σχέδια, ἀλλὰ κανένα δὲν θεωρεῖται κατάλληλο. 11) (καταρτίζω) ἀπὸ πέρυσι τὴν μελέτη, ἀλλὰ τὴν ὑπέθαλε μόλις τώρα. 12) Τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ (ξεχειλίζω) καὶ (κατακλύζω) μεγάλη ἔκτασι καλλιεργημένου ἐδάφους.

β. 1) "Ολοι (ἐξοργίζω) ἀπὸ τὴν ἀχαρακτήριστη συμπεριφορά του. 2) Τὸ διδότο (μεταφράζω) μὲ μεγάλη προχειρότητα, γι' αὐτὸ σὲ πολλὰ σημεῖα τὸ νόγημά του (ἀλλοιώνω). 3) (ἐξετάζω) στὰ περισσότερα μαθήματα καὶ ἐλπίζουμε ότι σὲ δλα θὰ ἔχουμε καλοὺς δαθμούς. 4) Ἐπειδὴ τὰ γέα ὅπλα δὲν ἀκόμη (δοκιμάζω), (ἐκφράζω) πολλὲς ἀμφιθολίες γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότητά τους. 5) (κουράζω) πάρα πολύ, γι' αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ δρῆς μιὰ εὐκαιρία νὰ ξεκουραστῆς. 6) Οἱ μαθηταί (ἐνθουσιάζω) μὲ τὸ νέο σύστημα διδασκαλίας. 7) Ἐφέτος (διπλασιάζω) οἱ πιστώσεις γιὰ τὴν ἀνέγερσι σχολικῶν κτηρίων. 8) Μολονότι πέρασαν ἀρκετὰ χρόνια, η ὑπόθεσις δὲν (ἐξιχνιάζω) ἀκόμη. 9) Οἱ γυναικεῖς (διχάζω) σχετικὰ μὲ τὸ θέμα αὐτό. 10) (προικίζω) ἀπὸ τὴν φύσι μὲ ἐξαιρετικὲς ἴκανότητες. 11) (ύποδάλλω) πολλὲς αἰτήσεις, ἀλλά, ἐπειδὴ οἱ θέσεις εἶγαι λίγες, θὰ γίνουν δεκτὲς δεσμοί συγκεντρώνουν τὰ περισσότερα πλεονεκτήματα. 12) Πολλὲς φορές ως τώρα (ἀναλαμβάνω) πρωτοευρίλεις γιὰ τὴν λύση τοῦ ζητήματος, ἀλλὰ καμιὰ δὲν καρποφόρησε.

Παρακείμενος — Β' συζυγία

Ασκησις 95 (§§ 204-5).

α. 1) (ζητῶ) ἐπανειλημμένως τὴν συμπαράστασί σας, ἀλλὰ δὲν δρῆκα ἀνταπόκρισι. 2) Μέ.... (παρακαλῶ) γιὰ ἔνα θέμα στὸ ὅποιο δὲν μπορῶ νὰ τοῦ φανῶ χρήσιμος. 3) Ὁ πρόεδρος (συγχαλῶ) συμβούλιο γιὰ τὴν προσεχῆ ἑδομάδα. 4) Σᾶς (κρατῶ) δύο θέσεις γιὰ τὴν δραδιγὴ παράστασι. 5) Τήγα (ρωτῶ) ἐπαγειλημμένως γιὰ τὸ θέμα αὐτό, ἀλλὰ δὲν μου.... (ἀπαντῶ) ἀκόμη. 6) Ἀφοῦ (κυνηγῶ) πολλές φορὲς σ' αὐτὴ τὴν περιοχή, πρέπει νὰ τὴν ξέρεις πολὺ καλά. 7) Μᾶς (ἐξηγῶ) δλα τὰ δύσκολα σημεῖα τοῦ κειμένου. 8) "Ολοι πιστεύουν δτι ἡ οἰκονομία τῆς χώρας πιά (όρθοποδῶ). 9) (παραποιῶ) πολλὰ σημεῖα τοῦ ἐγγράφου καὶ ἔτσι παρουσιάζεται μὲ ἐγκελῶς διαφορετικὴ ἔννοια. 10) Ἀρκετὲς χώρες (τυποποιῶ) τὰ προϊόντα τους, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίζουν καλύτερα τὸν ἐμπορικὸ ἀνταγωνισμό. 11) "Ολοι (καταγοῶ) τὴν ἔξαιρετικὴ σημασία, που ἔχει γιὰ τὴν χώρα μας ἡ ἀνάπτυξις τοῦ τουρισμοῦ. 12) "Ηδη (καθυστερῶ) ἀρκετὰ τὴν ἀναχώρησί μου γιὰ τὸ ἔξωτερικό.

β. 1) Ἡ περιοχὴ (διαιρῶ) σὲ μικρὰ τεμάχια, που είγαι δλα οἰκοδομήσιμα. 2) Μολονότι (ἐξαπατῶ) ἀπὸ αὐτούς, ἔξακολουθεῖ νὰ τοὺς πιστεύῃ. 3) "Ολα αὐτὰ ποὺ βλέπετε (ἀποκτῶ) μὲ μεγάλους κόπους, ἄρχισε νὰ τοὺς λέη. 4) Τὸ ἔδρυμα (προικοδιτῶ) ἀπὸ τὸ κράτος μὲ πλούσια οἰκονομικὰ μέσα. 5) Πολλὰ ἔγγραφα δὲν (πρωτοκολλῶ), ἐπειδὴ ἀπουσιάζει δ ἀρμόδιος ὑπάλληλος. 6) Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ χρέους (ἐξοφλῶ) ἐντὸς τῆς κανονικῆς προθεσμίας. 7) Ἡ γεωργία δὲν ἀκόμη (μηχανοποιῶ). 8) Ηολλὰ δχήματα (ἀκινητοποιῶ) σὲ πολλὲς περιοχὲς τῆς χώρας λόγω τῆς κακοκαιρίας. 9) Γιὰ τὴν ἐκπόνησι τῆς μελέτης (μετακαλῶ) ξένοι εἰδίκοι. 10) Ἀπὸ μικρὸς (ἀσκῶ) στὴν δρειβασία, γι' αὐτὸ καὶ ἡ πιὸ δύσκολη ἀνάδασις δὲν μὲ κουράζει. 11) Ὁ κατάλογος τῶν ἐπιτυχόγυτων (τοιχοολλῶ) στὴν εἰσόδο τοῦ σχολείου. 12) Λόγω τῆς κατασκευῆς τῶν ἔργων καὶ τῆς αὐξήσεως τῆς κινήσεως (ύπερτιμῶ) ἡ ἀξία τῶν οἰκοπέδων τῆς περιοχῆς. 13) Ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ σχολείου (διακοσμῶ) καὶ δλα είγαι ἔτοιμα γιὰ τὴν τελετή.

"Υπερσυντέλικος — Α' συζυγία

"Ασκησις 96 (§ 206).

α. 1) "Ηδη (τελειώνω) τὸ φαγητὸ καὶ πίναμε τὸν καφέ μας, ὅταν ἥρθε σπίτι. 2) "Οταν τὸ ἀσθενοφόρο ἔφτασε στὸν τόπο τοῦ δυστυχήματος, δικτυπηλένος (πεθαίνω). 3) Τὸ ἐφετεῖο ἀνέτρεψε τὴν ἀπόφασι, ποὺ (ἐκδίδω) τὸ πρωτοδικεῖο, ως ἀντίθετη πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου. 4) "Ο προηγούμενος διευθυντῆς τῆς ἑταιρίας (αὐξάνω) τοὺς μισθίους τῶν ὑπαλλήλων, προτοῦ ἀγαλάδῃ τὴν διεύθυνσι διηγειριγὸς διευθυντῆς. 5) Δέν (ἀκούω) τίποτε γιὰ τὸ θέμα, προτοῦ μᾶς μιλήσῃ αὐτός. 6) (ἐπιδάλλω) τὶς ἀπόψεις τους στοὺς συγαδέλφους του καὶ τούς (ὑποχρεώνω) γὰ τὸν ἀκολουθήσουν σὲ κάθε του ἐνέργεια. 7) Δέν (ἀναπτύσσω) καμπία πρωτοδουλία, διον καιρὸ ἐργαζόταν σ' ἐκείνη τὴν ἐπιχείρησι. 8) (έτοιμάζω) ἀπὸ πέρυσι τὴν διατριβὴν του, ἀλλὰ τὴν ὑπέβαλε πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες. 9) "Η ρητορικὴ του δεινότης (συγκράζω) τὸ ἀκροατήριο, ποὺ συχνὰ ἔσποῦσε σὲ ζητωκραυγές. 10) Μὲ τὴν ἐργασία καὶ τὴν εύσυγειδησία του (κερδίζω) μιὰ ζηλευτὴ θέσι στὴν κοινωνία. 11) (τοκίζω) δλα τὰ χρήματα στὴν τράπεζα καὶ ξοῦσε μὲ τοὺς τόκους των.

β. 1) Τὰ γεγονότα (διαδραματίζομαι) μὲ ἀστραπιαία ταχύτητα, γι' αὐτὸ κανεὶς δὲν κατάλαβε πῶς ἀκριβῶς ἔγιναν. 2) Τὰ δέντρα τοῦ κήπου (φυτεύω) ἀπὸ τὸν παπποῦ, ὅταν ἀκόμη ἦταν γέος. 3) Τὰ χρήματα (ἀποστέλλω) μὲ κανονικὴ ἐπιταγή. 4) "Ολες οἱ δαπάνες (περιορίζω) γιὰ λόγους οἰκονομίας. 5) Τὰ πλοῖα (δένω) στὸ λιμάνι καὶ οἱ γαῦτες (ἀποδιβάζω) στὴν ξηρά. 6) "Ο δρόμος (διαπλατύνω) καὶ (εὐθυγραμμίζω), γιὰ νὰ μπορῇ γὰ ἔξυπηρετήσῃ δλη τὴν κίνησι. 7) Γιὰ γὰ προλάδω τὸ πρῶτο τραῖνο, (σηκώνω) πολὺ πρω!. 8) Μεγάλες ἐκτάσεις (ἀπαλλοτριώνω), γιὰ νὰ κατασκευαστῇ τὸ νέο ἀεροδρόμιο. 9) "Η πόλις (περικυκλώνω) καὶ (ἀποκλείω) κάθε δδὸς διαφυγῆς γιὰ τοὺς ὑπερασπιστάς της. 10) "Απὸ τὰ δέρια τῶν ἐκρήξεων (τυφλώνω) προσωρινὰ καὶ δὲν ἔθλεπα τὶ γιγόταν δλόγυρά μου. 11) Σ' δλη τὴν χώρα (δραγανώνω) δημόσιες τελετές γιὰ τὸ εὐχάριστο γεγονός.

‘Υπερσυντέλικος — Β' συζυγία

*Ασκησις 97 (§ 206).

α. 1) Δὲν (τολμῶ) τότε νὰ μᾶς φερθῆ, δπως σᾶς φέρθηκε χτές. 2) Τὸν (εἰδοποιῶ) πώς ἔπειπε γ' ἀποφύγη ἐκείνη τὴν συνάντησι, ἀλλὰ δὲν τούς ἤκουσε. 3) Πολλοὶ (προσπαθῶ) ἐπαγειλημμένως νὰ δραπετεύσουν ἀλλὰ δὲν τὸ κατόρθωσαν. 4) Μετὰ τὴν συζήτησί μας παραδέχτηκε πώς δὲν (ἀκολουθῶ) τὸν σωστὸ δρόμο. 5) Κανεὶς δὲν (ἀμφισβήτω) τὸ κῦρος τῆς ἀντικειμενικῆς ἀληθείας, πρὶν ἐμφανιστοῦν οἱ σοφισταὶ στὸ προσκήνιο τῆς ἴστορίας. 6) (ἀποκτῶ) τόσο θάρρος μαζί του, ὥστε τοῦ μιλοῦσαν στὸν ἔνικό. 7) (διοικῶ) μὲ περίσκεψι καὶ τιμίτητα, γι' αὐτὸν κανεὶς δὲν τὸν (ξεχνῶ). 8) Τὸν γνώριζε ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ (συνυπηρετῶ) στὸν στρατό. 9) Μολονότι (έρευνῶ) μὲ μεγάλη προσοχὴ ὅλα τὰ ἀρχεῖα, δὲν (μπορῶ) νὰ βρῶ τὰ στοιχεῖα ποὺ γίθελα. 10) (ἀκουιμπῶ) στὸν τοίχο καὶ περίμενε τὸ λεωφορεῖο τῆς γραμμῆς. 11) Προτοῦ ἀναλάβω τὰ γέα μου καθήκοντα, (ἀναμετρῶ) ὅλες τὶς δυσκολίες ποὺ θὰ συναγωγοῦσα. 12) Στὸ ἔδιο μέρος (ζῶ) καὶ (σταδιοδροιῶ) οἱ γονεῖς του καὶ πολλοὶ ἄλλοι συγγενεῖς.

β. 1) Τὰ πλοῖα δὲν ἦταν πιὰ ἐκμεταλλεύσιμα, γιατί (γαυπηγῶ) πρὶν ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια. 2) Ἡ ἀπόφασις ἀκυρώθηκε, γιατὶ δὲν (αἰτιολογῶ) ἐπαρκῶς. 3) Ἀπὸ μικρὸς (συληραγωγῶ) πάρα πολὺ καὶ ἔτσι μποροῦσε νὰ ἀντιμετωπίσῃ κάθε ἀντιξόδητητα. 4) Οἱ δύο πρῶτοι τόμοι τοῦ ἔργου (ἀποτελῶ) ἀπὸ δέκα κεφάλαια. 5) Τὰ εἰσιτήρια ὅλων τῶν παραστάσεων (προπωλῶ). 6) Παλιότερα ἡ συμβολὴ τοῦ Βυζαντίου στὸν ἀγθρώπινο πολιτισμό (ύποτιμῶ) ἀπὸ μερικούς ἔρευνητάς. 7) (προξενῶ) τόσο μεγάλες ζημιές, ὥστε ἡ περιοχὴ ἔγινε κυριολεκτικὰ ἀγνώριστη. 8) (προπονῶ) ἐντατικὰ δλόκηληρο τὸν χρόνο. 9) (φιλοξενῶ) πολλές φορὲς στὸ σπίτι τους καὶ τοὺς γνώριζα πολὺ καλά. 10) Τὰ γεγονότα (ιστορῶ) μὲ κάθε λεπτολιέρεια καὶ μὲ πλήρη ἀντικειμενικότητα.

Μέλλων Γ' — Α' συζυγία

"Ασκησις 98 (§ 207).

α. 1) "Ωσπου νὰ φτάσουμε ἔκει, . . . (τελειώγω) τὴν ἴστορία ποὺ θὰ σᾶς διηγηθῶ 2) 'Ο στρατηγὸς ὑποσχέθηκε πὼς μέσα σὲ τρεῖς μῆνες . . . (συντρίδω) τὰ στρατεύματα τῶν ἀντιπάλων. 3) "Οταν περάσετε νὰ πάρετε τὸ πουκάμισό σας, τὸ . . . (πλένω) καὶ . . . (σιδερώνω). 4) Μέχρι νὰ κατέβω στὴν πόλι, . . . (ἀνοίγω) τὰ καταστήματα. 5) Πιστεύω ὅτι . . . (λαβαίνω) τὴν πρόσκλησι, ποὺ σοῦ ἔστειλα, μέχρι τίς 10 τοῦ μηνός. 6) Οἱ ἐπιστήμονες πιστεύουν πὼς σὲ μία πενταετία τὸ πολὺ . . . (ἀνακαλύπτω) τὸ φάρμακο ἐγαγτίον τοῦ καρκίνου. 7) Δὲν . . . (φεύγω) ἀκόμη ἀπὸ τὸ γραφεῖο, ἢν τριθης πρὸ τῶν δώδεκα. 8) "Ωσπου νὰ φτάσῃ τὸ γράμμα σου, ἐγὼ . . . (πηγαίνω) καὶ . . . (ἐπιστρέφω). 9) Ἐντὸς τῆς ἐπομένης τριετίας . . . (εἰσάγω) καὶ στὴν Ἑλλάδα τίς νέες μεθόδους. 10) Σὲ τρεῖς μῆνες . . . (ἔφοδοςάζω) ὅλα τὰ καταστήματά του μὲ τὰ νέα μηχανήματα. 11) Μέχρι τέλους τοῦ ἔτους . . . (δλοκληρώνω) τὸ νέο μυθιστόρημά του. 12) "Ωσπου νὰ ξημερώσῃ, . . . (βαδίζω) ὅλα 30 χιλιόμετρα. 13) Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸς . . . (ἐξασφαλίζω) ἐφόδια γιὰ δύο τὸν χειμώνα.

β. 1) Ἐν τῷ μεταξύ . . . (ἐκσυγχρονίζω) τὰ συγκοινωνιακὰ μέσα καὶ θὰ είγαι ἀνετη κάθε μετακίνησις. 2) Ἐμεῖς . . . (κρύω) μέσα στὸ δάσος καὶ θὰ σᾶς περιμένουμε. 3) Μέχρι ἔκεινη τὴν ὥρα . . . (ἐκτελωνίζω) ὅλα τὰ εἰδη καὶ ἔτσι θὰ μποροῦμε νὰ τὰ παραλάβουμε. 4) Οἱ σεισμόπληκτοι . . . (στεγάζω) ὁριστικῶς, πρὶν φτάσῃ ὁ χειμώνας. 5) Οἱ μελέτες γιὰ τὰ γέα ἔργα . . . (έτοιμάζω) καὶ . . . (παραδίδω), πρὶν τελειώσουν αὐτὰ ποὺ ζήδη ἐκτελοῦνται. 6) Οἱ συγκοινωνίες . . . (τερματίζω) σὲ τρεῖς μέρες. 7) "Ολοι: ἐλπίζουν ὅτι πολὺ σύντομα . . . (ἐπιλύω) αὐτὰ τὰ ζητήματα. 8) Τὴν προσεχῆ πενταετία . . . (αὔξανω) πάρα πολὺ τὸ ἐθνικό μας εἰσόδημα. 9) Οἱ στόχοι ποὺ θὰ πρέπει νὰ θληθοῦν, . . . (ἐπισημαίνω) ἀπὸ πρᾶγμα. 10) "Γιατέρα ἀπὸ λίγο χρονικὸ διάστημα . . . (χουράζω) καὶ θὰ θέλετε νὰ ξεκουραστῆτε. 11) Μέσα σὲ δύο μῆνες τὸ τραύμα . . . (ἐπουλώνω) καὶ ὁ δυσθενής θὰ μπορῇ νὰ κινηθεῖ. 12) Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἔξετάσεων . . . (ἀνακοινώνω) ως τὸ τέλος τῆς ἀλληγορίας.

Μέλλων Γ' — Β' συζυγία

Άσκησις 99 (§ 207).

α. 1) Μέχρις δου πάρη τὸ πτυχίο του, . . . (περγῶ) πάνω ἀπὸ δύο χρόνια. 2) Ὁ εἰκοστὸς αἱών . . . (δημιουργῶ) περὶ τὸ τέλος του μιὰ τελείως διαφορετικὴ εἰκόνα τοῦ κόσμου μας. 3) Μέχρι τέλους του μηνὸς . . . (κυκλοφορῶ) μιὰ γέα ἐγκυκλοπαΐδεια γιὰ τοὺς γένους. 4) Προτοῦ ἔρθετε, ἐμεῖς . . . (ἀναχωρῶ) καὶ ἔτσι δὲν θὰ συναντηθοῦμε. 5) "Ολοι πιστεύουν δτι σύντομα . . . (ὑπερπηδῶ) ὅλα τὰ ἐμπόδια. 6) Υπολογίζεται δτι, πρὶν τελειώσῃ τὸ οἰκονομικὸ ἔτος, . . . (ἀπορροφῶ) ὅλες τις πιστώσεις. 7) Σᾶς . . . (εἰδοποιῶ) δῆλους ἐγκαίρως, γιὰ νὰ προλάβετε. 8) Ηρογονιλένως . . . (συζητῶ) μεταξύ τους, γιὰ νὰ ρυθμίσουν μερικὲς λεπτομέρειες. 9) Έφρόσον . . . (ἐξοφλῶ) τὸ χρέος του, θὰ μπορέσῃ νὰ δανειστῇ ἐκ νέου. 10) Μέχρι τότε . . . (ἐξοικονομῶ) τὰ χρήματα, γιὰ νὰ σᾶς ἀποζημιώσουμε. 11) Μᾶς ὑποσχέθηκαν πώς ἔκεινοι . . . (μεριμνῶ) γιὰ ὅλα. 12) Εμεῖς . . . (ξυπνῶ) πολὺ πρωὶ καὶ θὰ σᾶς περιμένουμε. 13) . . . (τηλεφωνῶ) ἐν τῷ μεταξύ, κι ἔτσι θὰ ξέρετε που βρίσκομαι.

β. 1) Σὲ μερικὰ χρόνια . . . (ἀξιοποιῶ) οἱ κυριώτερες πλουτοπαραγωγικὲς πηγὲς τῆς χώρας. 2) Μέχρι τέλους του θέρους . . . (δημιορπατῶ) ὅλα τὰ προγραμματισμένα ἔργα. 3) Ἐν τῷ μεταξύ τὸ θέμα . . . (μελετῶ) ἀρκετὰ καὶ θὰ εἶναι εὔκολο νὰ δοθῇ σωστὴ λύσις. 4) Σὲ μερικοὺς μῆνες . . . (τακτοποιῶ) ὅλες οἱ ἐκκρεμότητες. 5) Πρὶν λήξῃ ἡ ἔξεταστη περίοδος, δὲν . . . (διαθισλογῶ) ὅλα τὰ γραπτά. 6) Έντὸς δλίγων ὥρων τὰ εἴδη . . . (ἐκποιῶ). 7) Πολλὲς ἀντιλήψεις, ποὺ σήμερα κυριαρχοῦν, μὲ τὴν πάροδο του χρόνου . . . (ξεπερνῶ). 8) Οἱ δυσκολίες ποὺ περνᾶμε τώρα, εἶπε, σύντομα . . . (ξεγγῶ). 9) Έντὸς τῆς προσεχοῦς πενταετίας . . . (ρυμιστομῶ) ὅλη ἡ περιοχή. 10) Σὲ πέντε ὥρες . . . (κουβαλῶ) ὅλα τὰ ἔφόδια. 11) Σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα . . . (ἀνοικοδομῶ) ὅλα τὰ κτήρια, ποὺ καταστράφηκαν ἀπὸ τοὺς σεισμούς. 12) Οἱ δροὶ τῆς συνεργασίας . . . (συμφωνῶ) ἐκ τῶν προτέρων. 13) Μέχρι τέλους του μηνὸς . . . (συγκροτῶ) εἰδικὴ ἐπιτροπή, ποὺ θὰ ἔξετάσῃ τὸ θέμα.

II. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

*Ασκησις 100 (§§ 208-13).

- α.** 1) Τοὺς ἄρεσε . . . (χορεύω) ἑλληνικοὺς χορούς. 2) Ἐπιδίωκε πάντοτε . . . (ἔχω) καλὲς σχέσεις μὲ τοὺς συναδέλφους του. 3) Ἐπειδὴ σκοπεύω . . . (ταξίδευω) τὸν ἄλλο μῆνα, θὰ πρέπει . . . (δουλεύω) καθημερινῶς στὴν βιβλιοθήκη. 4) Ἐστειλε τὸν γιατρὸν . . . (ἔξετάζω), γιατὶ ἦταν πολὺ σοβαρά. 5) Φοβόταν μήπως . . . (ἀργῶ) οἱ καλεσμένοι. 6) Κοίταξε δεξιὰ κι ἀριστερά, μήπως . . . (διακρίνω) κανέναν γνωστό. 7) Βλέπαμε τὴν βροχὴν . . . (δέρνω) ἀλύπητα τὰ δέντρα. 8) Στὸ μέρος αὐτὸῦ σταματοῦν τὰ αὐτοκίνητα γιὰ . . . (παίρνω) βενζίνα. 9) Σκέπτομαι ἂν πρέπει . . . (μένω) ἐδῶ, τὸν . . . (περιμένω), ἢ . . . (φεύγω). 10) Κάθε πρωὶ συνθίζαμε . . . (πηγαίνω) στὸ πάρκο. 11) Γιὰ . . . (τελειώνω) τὴν ἔργασία του, ἀναγκαζόταν . . . (δουλεύω) μέχρι ἀργὰ τὴν νύχτα. 12) Ἡθελε μὲ κάθε τρόπον . . . (ξεφεύγω) ἀπὸ ἐκείνη τὴν κόλασι. 13) Δὲν εἶχε καμμιὰ διάθεσι . . . (ριψοκινδυνεύω) σὲ μιὰ τόσο ἐπικίνδυνη ἀποστολή. 14) Εἶναι . . . (ἀπορῶ) κανεὶς μὲ τὴν καταπληκτικὴ δεξιοτεχνία αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 15) Προτείνω . . . (συζητῶ) τὸ θέμα λεπτομερῶς, ὅστε . . . (μπορῶ, δίδω) μιὰ σωστὴ λύση. 16) Ὁ ἀνθρωπὸς πρέπει . . . (κοπιάζω) πολὺ, γιὰ . . . (ζῶ) ἀνετα. 17) Χωρὶς τὴν βοήθειά σας ποτὲ δὲν θὰ μπορούσαμε . . . (φτάνω) ὡς ἐδῶ. 18) Ἐπειδὴ λείπουν ἀρκετὰ στοιχεῖα δὲν μποροῦμε . . . (ὑπολογίζω) ἀκριβῶς τὴν δαπάνη. 19) Τὸν παρακάλεσε . . . τοῦ (ὑπενθυμίζω) συγχὼν τὸ ζήτημα, μέχρι . . . (βρίσκω) εύκαιρια τὸ . . . (τακτοποιῶ). 20) Ὁταν ἀρχισε . . . (βρέχω), ἀναγκάστηκαν . . . (διακόπτω) τὸ παιχνίδι.
- 21) «Μόνο ἔνας βόρειος λαὸς ξέρει τὶ θὰ πῆ σιωπή. Μπορεῖτε . . . (συγκρίνω) τὴν δημοσία βιβλιοθήκη τοῦ Μονάχου καὶ τοῦ Παρισιοῦ. Στὴν πρώτη βασιλεύει θρησκευτικὴ ἡσυχία. Στὴν δεύτερη ἀντιλακοῦν ὅλοι οἱ θόρυβοι ποὺ μπορεῖς . . . (ἀκούω) στοὺς δρόμους τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης. Στὴν πρώτη δὲν τολμᾶ κανεὶς . . . (γυρίζω) μὲ θόρυβο τὸ φύλλο τοῦ βιβλίου του. Στὴν δεύτερη ἀκοῦτε τὸν ἴδιο τὸν βιβλιοθηκάριο . . . (κουβεντιάζω) σὰν . . . (είμαι) στὸ σπίτι του, καὶ δὲν πάλληλος ποὺ κουβα-

λεῖ βιβλία δὲν διστάζει κάποτε . . . τὰ (τινάζω) στὴν μύτη τῶν ἀναγνωστῶν». (Ζ. Παπαντωνίου).

β. 1) Τὸν νοῦ σας μὴ . . . (χάνω) τὸ παιδί. 2) Λόγω τῆς κακοκαιρίας κινδυνεύουν . . . (ἀποκλείω) συγκοινωνιακῶς πολλές περιοχές τῆς χώρας. 3) Ἐλήφθη ἀπόφασις . . . (εἰσάγω) ἐφέτος στὸ Πανεπιστήμιο περισσότεροι σπουδασταὶ ἀπὸ πέρυσι. 4) Ὁ γιατρὸς λέει πώς πρέπει . . . (ξεκουράζω) ἀρκετὰ ἀκόμη, γιὰ . . . (θεραπεύω) τελείως. 5) Θὰ χρειαστῇ . . . (διαθέτω) σημαντικὰ κεφάλαια, γιὰ . . . (δλοκληρώνω) τὸ πρόγραμμα στεγάσεως τῶν σεισμοπλήκτων. 6) Τὸ θέμα ἔπρεπε . . . (ἀναλύω) μὲ περισσότερες λεπτομέρειες. 7) Λόγω τοῦ ὑγροῦ κλίματος ζθελαν . . . (ἀπομακρύνω) ἀπὸ τὴν περιοχὴν αὐτῆς. 8) Μέσα σὲ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα ἔπρεπε . . . (κρίνω) δλα τὰ ὑποβληθέντα σχέδια, . . . (ἐπιλέγω) τὰ καλύτερα καὶ . . . (βραβεύω). 9) Ἡρθαν . . . (διακαρτύρουμαι), γιατὶ νομίζουν ὅτι ἔχουν ἀδικηθῆ. 10) Στὴν ἀφαίρεσι, δι μικρότερος ἀριθμὸς πρέπει . . . (ἀφαιρῶ) ἀπὸ τὸν μεγαλύτερο. 11) Κάθε χρόνο πρέπει . . . (διορίζω) περισσότεροι ἐκπαιδευτικοὶ, γιὰ . . . (συμπληρώνω) τὰ κενὰ ποὺ ὑπάρχουν στὴν ἐκπαίδευσι. 12) Ἡξεραν παλὸ καλὰ τὸν δρόμο κι ἔτσι δὲν ὑπῆρχε κινδυνος . . . (περιπλανῶμαι). 13) Οἱ ἐπιβάτες ἄρχισαν . . . (ἐπιβιβάζω), ἀλλὰ τὴν τελευταία στιγμὴ δόθηκε ἐντολὴ . . . (ἀποβιβάζω). 14) Οἱ πελάτες, γιὰ . . . (ἔξυπηρετῶ), ἀναγκάζονται νὰ περιμένουν ἀρκετὴ ὥρα. 15) Μέγρι . . . (διαπιστώνω) ἡ αἰτία τῆς βλάβης, δλοι ἔκαναν διάφορες ὑποθέσεις. 16) Γιὰ . . . (είμαι) ὑγιὴς ἢ οἰκονομία μιᾶς χώρας, πρέπει . . . (εἰσάγω) λιγάτερα εἰδὴ ἀπὸ ὅσα ἔξαγονται. 17) Μόλις κατάλαβε τὸν κίνδυνο, προσπάθησε . . . (προφυλάσσω), ἀλλὰ ἦταν πιὰ ἀργά. 18) Οἱ νέοι πρέπει . . . (έμπνέω) ἀπὸ τὶς μεγάλες μορφὲς τῆς ιστορίας μας. 19) Ἀπὸ μικρὸς εἶχε τὴν συνήθεια . . . (γυμνάζω) καὶ . . . (σκληραγγώ). 20) "Ολα αὐτά, ἂν . . . (συνδυάζω) καταλλήλως, θὰ ἐπιτρέψουν στὸν ἐρευνητὴ νὰ καταλήξῃ σὲ σωστὰ συμπεράσματα. 21) Ὁ διευθυντὴς ἔδωσε ἐντολὴ . . . (συντάσσω) κάθε μῆνα ἀπολογισμὸς τοῦ ἔργου τῆς ὑπηρεσίας, γιὰ νὰ μπορῇ . . . (ὑπολογίζω) ἡ δραστηριότης της. 22) Μένει ἀκόμη . . . (ἐρευνῶ) μεγάλο μέρος τῆς περιοχῆς τῶν ἀνασκαφῶν. 23) Οἱ μέθοδοι αὐτὲς ἔπαυσαν πιὰ . . . (έφαρμόζω).

III. ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

"Ασκησις 101 (§§ 217-20).

α. 1) "Ενα ἀπὸ τὰ κυριώτερα διδάγματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἶναι τὸ « . . . (ἀγαπῶ) τοὺς ἐχθρούς σας ». 2) Μὴ . . . (μιλῶ) τόσο δυνατὰ στὸ τηλέφωνο· δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τί λέτε. 3) Τοὺς φώναζε: «Μὴ . . . (μπαίνω) μέσα· . . . (περιμένω) νὰ ἔρθω κι ἐγώ ». 4) . . . (ἀντιγράφω) εἴκοσι στίχους τὴν ἡμέρα γιὰ νὰ καλυτερεύσῃς τὴν ὁρθογραφία σου. 5) Τοὺς εἶπε: «Θταν ἐπιστρέψω, . . . (έτοιμάζω) τὶς βαλίτσες καὶ . . . (περιμένω) στὴν πόρτα ». 6) Μὴ . . . (έμποδίζω) τὸ παιδί σου ν' ἀκολουθήσῃ ὅποιο ἐπάγγελμα προτιμᾶ. 7) . . . (παίρνω) μου, σὲ παρακαλῶ, αὐτὸ τὸ βιβλίο, ὃν κατεβῆς στὴν Ἀθήνα. 8) Μὴ . . . (λείπω) κανεὶς ἀπὸ τὸ αὐριανὸ μάθημα. 9) . . . (βλέπω) αὐτὸ τὸ ἔργο· θὰ σᾶς καταπλήξῃ. 10) Μὴ . . . (ξεγνῶ) νὰ τοῦ διαβιβάσῃς τὶς εὐχαριστίες μου γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησι ποὺ μοῦ ἔκανε. 11) . . . (φεύγω) νωρὶς οἱ ἄλλοι, γιατὶ ἐγὼ θ' ἀργήσω. 12) . . . (όμοιογῶ) μας τὴν ἀλήθεια καὶ θὰ σὲ ἀφήσουμε ἐλεύθερο. 13) . . . (ρωτῶ) τους νὰ σοῦ ποῦν, ὃν ξέρουν, ποῦ εἶναι τὸ σπίτι του. 14) «Τοὺς ζωντανούς τὰ μάτια σου . . . (θρηγῶ), θένε, μὰ δὲν μποροῦν νὰ λησμονήσουν ». 15) . . . (προσέχω) μὴ γλιστρήσετε. 16) . . . (βρίσκω) μου ἔναν ἄνθρωπο νὰ μὲ βοηθήσῃ. 17) . . . (περνῶ) μέσα νὰ σὲ δοῦμε. 18) "Αν εἰστε βέβαιοι πώς ἔχει διαπράξει ἔγκλημα, τὸν . . . (τιμωρῶ). "Αν δχι, τὸν . . . (ξθωάνω). Αὐτὸ ὑπαγορεύει ἡ δικαιοσύνη. 19) . . . (συστήνω) με στὸν καθηγητὴ σου καὶ . . . (παρακαλῶ) τον νὰ μοῦ κάνη μερικὰ μαθήματα, ὃν ἔχῃ καιρό. 20) . . . (παραγγέλνω) κάτι γιὰ φαγητὸ καὶ . . . (ρωτῶ) τὶ ὥρα φτάνει τὸ τραίνο.

β. 1) . . . (Φαντάζομαι) τὶ θὰ γίνη, ὃν πιάση βρογὴ αὔριο ποὺ θὰ πᾶμε ἐκδρομή. 2) . . . (στέκομαι) μιὰ στιγμή, νὰ περιμένουμε ἔναν φίλο μου. 3) . . . (φαίνομαι) ἐπιεικεῖς, γιατὶ τὰ παιδιὰ ἔχουν ἐλλείψεις ἀπὸ τὸν περασμένο χρόνο. 4) . . . (σκέπτομαι) νὰ ἀποτύχωμε στὶς φετινὲς ἐξετάσεις καὶ νὰ πρέπη νὰ ξαναδώσουμε τοῦ χρόνου. 5) . . . (παραδέχομαι) λοιπόν, πώς ἔχεις δίκιο. Ποιός φταίει τότε γιὰ τὴν δημιουργητεῖα κατάστασι; 6) « . . . (βασίζω) ἐπάνω μου », μοῦ εἶπε.

«Θὰ σὲ βοηθήσω νὰ βρῆς μιὰ καλὴ δουλειά». 7)....(ση-
κώνω), ἀργήσαμε. Πρέπει νὰ βρισκώμαστε ἐκεῖ πρὸ τῶν
ὄκτω. 8)(πλένω),....(χτενίζω),....(ντύνω) καὶ κατέβα στὸ
σαλόνι γρήγορα, γιατὶ ἔχουμε ἐπισκέψεις. 9)....(δημιουργῶ)
πρῶτα οἱ δυνατότητες, καὶ θὰ βρεθοῦν τὰ κατάλληλα πρό-
σωπα νὰ ἀναλάβουν ὑπευθύνους τομεῖς. 10)....(έτοιμάζω)
γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο. Δὲν ξέρουμε τὶ μπορεῖ νὰ συμβῇ
ἀπὸ τὴν μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη. 11)....(θεωρῶ) τὰ δια-
βατήριά μας καὶ μετὰ βλέπουμε τὶ ἄλλες ἐνέργειες θὰ χρεια-
στοῦν. 12)....(Λυποῦμαι) με, καλοί μου ἄνθρωποι, καὶ δῶστε
μου μιὰ μικρὴ βοήθεια, παρακαλοῦσε τοὺς διαβάτες ὁ ζητιά-
νος στὴν γωνιά. 13)....(γράφω) στὴν Νομικὴ σχολὴ τοῦ Πα-
νεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ βάλε τὰ δυνατά σου νὰ τελειώσης
γρήγορα. 14) Εἶναι τέλειο παράδειγμα ἐργατικότητος καὶ τι-
μιότητος:(μιμοῦμαι) του.

‘Ο δεκάλογος τοῦ σχολείου.

1)....(χτυπῶ) τὴν πόρτα, πρὸν μπῆς στὴν τάξι κατὰ τὴν
ῶρα τοῦ μαθήματος, καὶ....(κλείνω) τὴν πάντα χωρὶς θόρυβον.
2) Μὴ....(τρέχω) μέσα στὸ σχολεῖο καὶ μὴ....(βροντῶ) τὰ
πόδια σου μέσα στὴν τάξι. 3)....(είμαι) πάντα καθαρός. Πρὶν
μπῆς στὸ σχολεῖο,....(καθαρίζω) καλὰ τὰ παπούτσια σου, ἃν εἰ-
ναι λασπωμένα.(διατηρῶ) ἐπίσης καθαρὰ τὰ βιβλία σου. 4)
....(ἀγαπῶ) κάθε τι, ποὺ ἀνήκει στὸ σχολεῖο, καὶ....(προσέχω)
το. 5) Μὴν....(ἀποσιάζω) ἀπὸ τὸ μάθημα χωρὶς σοβαρὴ αἰτία,
καὶ....(βρίσκομαι) πάντα στὴν θέσι σου, ὅταν ἀρχίζῃ τὸ μάθη-
μα. 6)....(έτοιμάζω) κάθε μέρα ὅλα τὰ μαθήματά σου. Καὶ
ὅταν ἀποσιάζῃς,....(συμπληρώνω) τα. 7)....(μιλῶ) μὲ κα-
λὸν τρόπο στοὺς συμμαθητάς σου καὶ....(φέρομαι) μὲ σεβασμὸν
στοὺς δάσκαλους σου καὶ στοὺς μεγαλυτέρους σου. 8) Μὴ....
(διακόπτω) ποτὲ τὸν δάσκαλό σου, ὅταν μιλᾷ.(περιμένω)
νὰ τελειώσῃ πρῶτα κι ὕστερα....(ζητῶ) τὴν ἄδεια νὰ μιλή-
σης. 9)....(λέγω) πάντα τὴν ἀλήθεια καὶ μὴ....(κατηγορῶ)
τοὺς συμμαθητάς σου. 10)....(ἀκούω) ὅ,τι σοῦ λέει ὁ δά-
σκαλός σου,....(ἀγαπῶ) τον σὰν τὸν πατέρα σου καὶ μὴ....
(χρύβω) ποτὲ τίποτε ἀπ’ αὐτόν.

9. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ (ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ) ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

Secondary (syntactical) Moods

§ 230. Γιὰ τὶς δευτερεύουσες (ἢ συντακτικὲς) ἐγκλίσεις ἔγινε ἡδη λόγος ἀνωτέρῳ στὸ κεφάλαιο περὶ τῶν ἐγκλίσεων (σελ. 160, § 186 β). Οἱ ἐγκλίσεις αὐτὲς θεωροῦνται ἀπὸ μερικοὺς ὡς ἄπλες (σημασιολογικὲς καὶ συντακτικὲς) παραλλαγὲς τῶν ἐγκλίσεων ἀπὸ τὶς ὁποῖες προέρχονται (*Δυνητικὴ Ὁριστικὴ, Πιθανολογικὴ Ὁριστικὴ κλπ.*). Ἐν τούτοις, στὴν σύγχρονη γλῶσσα ἔχουν ἀποκτήσει μιὰν αὐτοτέλεια στὴν συντακτικὴ λειτουργία καὶ μὰ σαφῆ σημασιολογικὴ διαφοροποίησι, γεγονὸς ποὺ ἐπιτρέπει νὰ ἔξετάζωνται, δπως ἐδῶ, ὡς ἰδιαίτερες ἐγκλίσεις. (Παραβλητέες, ἐν μέρει, οἱ ἀντίστοιχες ἐγκλίσεις - χρόνοι ἄλλων συγχρόνων γλωσσῶν, δπως ἡ ἀγγλική, γαλλική, γερμανική κ.ἄ.).

§ 231. I. ΔΥΝΗΤΙΚΗ / ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ (Potential / Conditional)

Θὰ + Παρατατικὸς (παρὸν - μέλλον - παρελθόν)

Θὰ + Ὑπερσυντέλαικος (παρελθόν)

α. Σημαίνει δτι αὐτὸ ποὺ ἐκφράζει τὸ ρῆμα εἶναι δυνατὸν νὰ γίνη (*Δυνητική*).

Θὰ ἔκτιζα τὸ σπίτι μ' αὐτὰ τὰ λεφτὰ (=μποροῦσα/θὰ μποροῦσα νὰ κτίσω . . .).

Τὸ ἄγγελμα τοῦ θανάτου τῆς **Θὰ τὸν σκότωνε** (=μποροῦσε/θὰ μποροῦσε νὰ τὸν σκοτώσῃ).

β. Ἡ δυνατότης αὐτή, δταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀπόδοσις προτάσεων μὲ τὸ ἄν (ὑποθετικῶν), παίρνει καθαρῶς ὑποθετικὸν χαρακτῆρα (*Ὑποθετικὴ*).

"Ἄν μοῦ τηλεφωνοῦσες, **Θὰ τοὺς εἰδοποιοῦσα.**

"Ἄν μοῦ εἴχες τηλεφωνήσει, **Θὰ τοὺς εἴχα εἰδοποιήσει.**

Τὰ δρια μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν σημασιῶν τῆς ἐγκλίσεως (δυνατότητος καὶ ὑποθέσεως) δὲν εἶναι πάντοτε σαφῆ. Ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ θεωρεῖ κανεὶς τὴν ρηματικὴ ἐνέργεια καὶ, πολλὲς φορές, ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα ἔξαρταται ἄν πρόκειται γιὰ τὴν μία ἢ γιὰ τὴν ἄλλη σημασία.

Σημείωσις. Ἡ Ὁριστικὴ τοῦ Παρατατικοῦ μὲ τὸ θὰ χρησιμοποιεῖται συχνὰ ἀντὶ τῆς ἀντίστοιχης ἀπλῆς Ὁριστικῆς τοῦ Ἐνεστῶτος καὶ ἐκφράζει :

1. διτὶ καὶ ἡ Ὁριστικὴ, ἀλλὰ λιγώτερο ἔντονα, μὲ εὐγένεια καὶ λεπτότητα.

Θὰ σᾶς συμβούλευα (=σᾶς συμβουλεύω) νὰ προσπαθήσετε.

Θὰ ἔπειπε (=πρέπει) νὰ προσέχετε περισσότερο.

2. ἀόριστη ἐπανάληψι στὸ παρελθόν.

Κάθε πρωὶ θὰ σηκωνόταν στὶς ἔξι, θὰ ἔτρωγε βιαστικὰ καὶ θὰ ἔτρεχε νὰ προλάβῃ τὸ τραῖνο (=σηκωνόταν, ἔτρωγε, ἔτρεχε).

§ 232.

II. ΠΙΘΑΝΟΛΟΓΙΚΗ

θὰ + Ὁριστικὴ παντὸς χρόνου — (πλὴν Μέλλοντος)

Ἐμφανίζει τὸ σημανόμενο ἀπὸ τὸ ρῆμα ὡς πιθανό, ἐνδεχόμενο. **Θὰ** = ἵσως, μπορεῖ, πιθανῶς, πιστεύω, φαίνεται κλπ.

Ποῦ νὰ βρίσκωνται τώρα; **Θὰ πλησιάζουν** τὰ σύνορα (=ἵσως, πιθανῶς πλησιάζουν).

Δὲν κτυπήσαμε, γιατὶ ξέταν ἀκόμη νωρὶς καὶ θὰ κοιμόνταν (=ἵσως, μπορεῖ νὰ κοιμόνταν).

Θὰ πρέπει (=ἵσως πρέπει...) νὰ φύγουμε. Ἡ ὥρα πέρασε.

Ἄφοῦ γεννήθηκες ἐδῶ, θὰ ξέρεις καλὰ τὰ μέρη (=πιστεύω ὅτι ξέρεις...).

Ἀν, ἀντιθέτως, θέλουμε νὰ ἐκφράσουμε βεβαιότητα γιὰ κάτι, τότε χρησιμοποιοῦμε περίφρασι μὲ τὸ **πρέπει+Ὑποτακτικὴ** (ἕνα εἶδος «βεβαιωτικῆς» ἐγκλίσεως) πρέπει=ἀσφαλῶς, ὁπωδήποτε κλπ.

Ἄφοῦ γεννήθηκες ἐδῶ, πρέπει νὰ ξέρης καλὰ τὰ μέρη (=όπωσδήποτε, ἀσφαλῶς ξέρεις...).

III. EYKTIKH (EYXETIKH, Optative)

§ 233. Ἡ ἔγκλισις αὐτὴ δὲν διακρίνεται πιά μορφολογικῶς στὴν νέα γλῶσσα, ὅπως στὴν ἀρχαία. Τὸ περιεχόμενό της ἀποδίδεται σήμερα περιφραστικῶς ως ἑξῆς:

- A. μακάρι, εῖθε, ἄμποτε (λογοτεχνία) + 'Υποτακτική (μὲ τὸ νὰ)
 » + 'Οριστική παρελθ. χρόνων

1. Προγραμματική εύχη.

παρὸν - μέλλον:	μακάρι νὰ διαβάζῃ
	μακάρι νὰ διαβάσῃ
	μακάρι νὰ ἔχῃ διαβάσει
παρελθόν:	μακάρι νὰ ἐδιάβασε

2. Πιθανή εύχη.

παρὸν - μέλλον - παρελθόν:	μακάρι νὰ διάβαξε
παρελθόν - παρόν (σπανιώτ.):	μακάρι νὰ είχε διαβάσει

- B. ἀπλὴ Ὑποτακτικὴ ἦ, σπανιότερα, νὰ+Παρατατ., Ὑπερσυντέλ..

 1. Ηραγματικὴ εὐχή.
Νὰ ζήσης, πέρι μου τί κάνει ὁ γιός μου (=εἴθε νὰ ζήσης)
‘Ο Θεὸς νὰ τοῦ δίνῃ χρόνια! (=εἴθε νὰ τοῦ δίνη).
 2. Ηπιθανὴ εὐχή.
Νὰ μάθαινα πώς ζῇ κι ἀς πέθαινα! (=μακάρι νὰ μάθαινα...)
Νὰ ἥταν ὅλοι σὰν κι ἐσένα! (=μακάρι νὰ ἥταν).

³⁾ Ασκησις 102 (§§ 231-3).

1) «... (κάνω) τὸ πᾶν, γιὰ νὰ μ' ἀγαποῦσαν οἱ ἄνθρωποι
ὅσο ἔσται» εἶπε. 2)...(λείπω), γιατὶ τὸ τηλέφωνο κτυποῦσε
ἐπὶ δέκα λεπτὰ καὶ κανεὶς δὲν σήκωνε τὸ ἀκουστικό. 3)...
(ἐπικρατῶ) εἰρήνη σ' ὀλόκληρη τὴν γῆ καὶ... (ζῶ) ὅλοι ἡσυχα
κι εὐτυχισμένα. 4) Εἶναι δύο ἡ ὥρα. Τώρα....(φτάνω) στὴν
Θεσσαλονίκη. 5) "Αν τὸ ξέραμε, σᾶς....(παίρνω) μαζί μας
στὴν ἐκδρομή. 6) Σᾶς....(προτείνω) νὰ συνεργαστοῦμε σὲ μιὰ
νέα ἐπιχείρησι. 7) Κρῦψα ποὺ δὲν κέρδισες τὸ λαχεῖο.(ἀνοί-

γω) ἔνα μαγαζὶ δικό σου καὶ....(δουλεύω) γιὰ λογαριασμόν σου. 8) Γιὰ ἔνα μόνο πρᾶγμα παρακαλοῦσε νύχτα-μέρα:....(γυρίζω) τὸ παιδί της ἀπὸ τὰ ξένα. 9)....(πετυχαίνω) στὸ Πανεπιστήμιο ἀπὸ πέρυσι, φτάνει μόνο νὰ εἰχεις ἀρχίσει νὰ διαβάζῃς νωρίτερα. 10)....(γνωρίζω) μεγάλες δυσκολίες στὴν ζωὴ του, γι' αὐτὸ δείχνει πρόωρα γερασμένος 11) Σὰν ἔμαθαν πῶς τὸν....(σκοτώνω), ἀν ἐρχόταν, παρακαλοῦσαν ὅλοι σιωπῆλα: ἀς ξταν μὴ(ἐρχομαι),....(ἀρρωσταίνω),....(ἀλλάζω) δρόμον. 12) Γενικῶς....(λέω) πῶς τίποτε ἀξιόλογο δὲν κατορθώνεται στὴν ζωὴ χωρὶς κόπον καὶ ἰδρῶτα. 13)....(φαντάζομαι) πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ συμβαίνῃ κάτι τέτοιο; 14)(εἴμαι) περασμένα μεσάνυχτα, ὅταν ἄναψε τὸ ντουφεκίδι στὸ κοντινό μας χωριό. 15) «Γιατὶ....(ἀναζητῶ) μὲ τόσο πάθος τὸν δρόμο, ἀν δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν δείξω στοὺς ἀδερφούς μου;» (Γκαῖτε). 16) «Κι ἀν πτωγικὴ τὴν βρῆς, ἡ Ἰθάκη δὲν σὲ γέλασε. Ἔτσι σοφὸς ποὺ ἔγινες, μὲ τόση πεῖρα, ηδη τὸ....(καταλαβαίνω) οἱ Ἰθάκες τὶ σημάνουν» (Καβάφης).

10. ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

A. ΜΕΤΟΧΗ (Participle)

Λειτουργικῶς διακρίνονται στὴν Ν. Ἑλληνικὴ τὰ ἔξης δύο είδη μετοχῆς:

§ 234. 1. Ἐπιρρηματικὴ (adverbial).

-οντας/-ώντας (: γράφ-οντας, μιλ-ώντας)

Οἱ μετοχὲς τῆς κατηγορίας αὐτῆς εἶναι **ἄκλιτοι**, ἐπιρρηματικῆς φύσεως, τύποι ποὺ ἐκφράζουν διάφορες, ἐπιρρηματικὲς σχέσεις: *χρόνον, τρόπον, αἰτία, ύπόθεσι—σπανιότερα καὶ παραχώρησι* (=μολονότι, ἀν καὶ).

Μελετώντας συστηματικά, μαθαίνης τὴν γλῶσσα σύντομα.

μελετώντας = 1) ἀν μελετᾶς (ύπόθεσις), 2) ὅταν μελετᾶς (χρόνος), 3) μὲ τὸ νὰ μελετᾶς, διὰ τῆς μελέτης (τρόπος).

Τέτοια μετοχὴ ἔχουν ὁ Ἐνεστώς καὶ, σπανιότερα, ὁ Παρακείμενος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς.

* Τὸ θέμα τῆς μετοχῆς στὴν Ν. Ἑλληνικὴ πραγματεύεται σὲ εἰδικὴ μελέτη ὁ Φ.Μπουμπουλίδης: 'Ἡ μετοχὴ στὰ νεοελληνικά, 'Αθήνα 1946.

* Η ἐπιρρηματική μετοχή, λόγω τῶν ποικίλων σημασιῶν ποὺ ἐκφράζει καὶ τῆς εὐκολίας ποὺ ἐμφανίζει ἡ χρῆσις της (ἄκλιτος τύπος), ἔχει καταστῆ ὁ συνηθέστερος τύπος μετοχῆς στὶς ἀπλούστερες μορφὲς τοῦ λόγου καὶ ἀντιστοιχεῖ γενικῶς πρὸς τὸν ἄκλιτο τύπο ώρισμένων συγχρόνων ἀναλυτικῶν γλωσσῶν.

§ 235. 2. Ὁ νοματικὴ (nominal).

Οἱ μετοχὲς τοῦ εἰδοῦς αὐτοῦ λειτουργοῦν κυρίως ὡς ἐπίθετα (μὲν ἦ, λιγότερο συχνά, χωρὶς ἄρθρο) καὶ ἐπίσης ὡς οὐσιαστικά. * Η χρῆσις τοὺς — μὲ διαβαθμίσεις ἀναλόγως τοῦ τύπου καὶ τῆς συζυγίας — εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη στὸν γραπτὸν ἰδίως λόγο. * Η δονοματικὴ μετοχὴ (κυρίως τοῦ ἀρσενικοῦ γένους) ἀποτελεῖ ἔνα εἶδος «συνεπτυγμένης» μορφῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, μπορεῖ δὲ νὰ ἀποδοθῇ καὶ «ἀναλυτικῶς» μὲ καθαρὴ ἀναφορικὴ πρότασι: ὁ γράφων = αὐτὸς (ἐκεῖνος) ποὺ γράφει, ὁ γράψας = αὐτὸς (ἐκεῖνος) ποὺ ἔγραψε κλπ. * Η χρῆσις τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης μορφῆς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ εἶδος τοῦ λόγου, ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα καὶ, γενικώτερα, ἀπὸ τὸ ὑφος τοῦ λέγοντος ἢ τοῦ γράφοντος.

Συχνά, σὲ ὑψηλότερον λόγο, οἱ δονοματικὲς μετοχὲς (ἰδίως οἱ μετοχὲς σὲ -μένος, -η, -ο) χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐπιρρηματικῶς (συνεπτυγμένη μορφὴ ἐπιρρηματικῆς προτάσεως).

Κάθε πολίτης, συλλαμβανόμενος νὰ παραβαίνῃ τὸν νόμο, θὰ τιμωρῆται αὐστηρὰ (συλλαμβανόμενος = ὅταν συλλαμβάνεται, ἀν συλλαμβάνεται).

Σημείωσις. Τὸ ἀντίθετο, δηλαδὴ ἡ χρῆσις τῶν ἐπιρρηματικῶν μετοχῶν σὲ -οντας/-ώντας ὡς ἐπιθετικῶν, ἀποτελεῖ κακὴ χρῆσι τῆς δημοτικῆς καὶ πρέπει νὰ ἀποφεύγεται¹. Ἐτσι λ.χ. ἡ χρῆσις «οἱ πολίτες ἀγαπῶντας τὴν πατρίδα τους πρέπει νὰ θυσιάζωνται γι' αὐτήν» δὲν μπορεῖ ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ κανονικό: οἱ πολίτες ποὺ (ἢ: ὅποιοι) ἀγαποῦν...

§ 236. Κλίσις. Οἱ μετοχὲς τῆς Α' συζυγίας σὲ -ων, -ουσα, -ον (γράφων, γράψουσα, γράφον) κλίνονται ὅπως τὰ ἀντίστοιχα ἐπίθετα

1. Πρβλ. καὶ Ἀχ. Τζάρτζανον: Νεοελληνικὴ Σύνταξις, Α, 338.

τοῦ τύπου (7) : ἐνδιαφέρων, -ουσα, -ον (βλ. ἀνωτ. σ. 126, § 149), ποὺ ἀκριβῶς προέρχονται ἀπὸ μετοχές. Όμοιώς οἱ μετοχές σὲ -μένος, -η -ο (γραφόμενος, γραμμένος, θεωρούμενος, θεωρημένος, μελετώμενος, μελετημένος) κλίνονται ὅπως τὰ ἐπίθετα (1) σὲ -ος, -η, -ο (βλ. σσ. 105-6, §§ 125 καὶ 128). Οἱ μετοχές τοῦ ἐνεργητ. ἀορίστου σὲ -ας, -ασα, -αν (γράψας, μελετήσας, θεωρήσας) κλίνονται στὸ ἀρσενικὸ ὅπως τὸ γίγας (βλ. σ. 88, § 104).

Μ Ε Τ Ο Χ Η

Α' Συζυγία

Ἐνεργητικὴ Φωνὴ			Μεσοπαθητικὴ Φωνὴ		
Ἐνεστώς	Ἄδριστος	Παρακείμ.	Ἐνεστώς	Ἄδριστος	Παρακείμ.
α. παι·-ζων παιζ·-ουσα παιζ·-ον	παιζ·-ας παιζ·-ασα παιζ·-αν	ἔχ·-ων -ουσα, -ον παιζ·-ει	παιζ·-όμενος παιζ·-ομένη παιζ·-όμενο	παιχθ·-εις παιχθ·-εῖσα παιχθ·-έν	παι·-γμένος παι·-γμένη παι·-γμένο
β. παιζ·-οντας	—	ἔχοντας παιζ·-ει	—	—	—

Βι Συζυγία

α.	μελετ·-ῶν μελετ·-ῶσα μελετ·-ῶν	μελετήσ·-ας μελετήσ·-ασα μελετήσ·-αν	ἔχ·-ων -ουσα, -ον μελετήσ·-ει	μελετ·-ώμενος μελετ·-ωμένη μελετ·-ώμενο	μελετηθ·-εις μελετηθ·-εῖσα μελετηθ·-έν	μελετηγ·-μένος μελετηγ·-μένη μελετηγ·-μένο
β.	μελετ·-ώντας	—	ἔχοντας μελετήσ·-ει	—	—	—

Β2 Συζυγία

α.	θεωρ·-ῶν θεωρ·-ῶσα θεωρ·-ῶν	θεωρήσ·-ας θεωρήσ·-ασα θεωρήσ·-αν	ἔχ·-ων -ουσα, -ον θεωρήσ·-ει	θεωρ·-ούμενος θεωρ·-ουμένη θεωρ·-ούμενο	θεωρηθ·-εις θεωρηθ·-εῖσα θεωρηθ·-έν	θεωρηγ·-ημένος θεωρηγ·-ημένη θεωρηγ·-ημένο
β.	θεωρ·-ώντας	—	ἔχοντας θεωρήσ·-ει	—	—	—

‘Η μετοχή ἐνεργητικοῦ Ἐνεστῶτος τοῦ τύπου ἀγαπῶν (**B1**) κλίνεται: ἀγαπ-ῶν, -ῶντος, -ῶντα· -ῶντες, -ώντων, -ῶντες (-ῶντας). ‘Η μετοχή θεωρῶν (**B2**): θεωρ-ῶν, -οῦντος, -οῦντα· -οῦντες, -ούντων, -οῦντες (-οῦντας).

‘Η μετοχή τοῦ μεσοπαθητ. Αορίστου σὲ -εῖς (ὅλων τῶν συζυγιῶν) κλίνεται: ἐνδιαφερθ-είς, -έντος, -έντα· -έντες, -έντων, -έντες (-έντας).

§ 237. Παρατηρήσεις.

1. Οἱ καταλήξεις τῆς μετοχῆς τοῦ μεσοπαθητικοῦ Παρακειμένου λήγουν σὲ -μένος, -η, -ο. Γιὰ συστηματικοὺς καὶ διδακτικοὺς σκοποὺς μπορεῖ νὰ λεχθῇ δτὶ ἡ μετοχὴ αὐτή, κατόπιν ποικίλων φωνητικῶν μεταβολῶν, λήγει κατὰ κατηγορία ώς ἔξῆς:

- α. χειλικά· -μμένος, -η, -ο (κρύβ-ω: κρυ-μμένος, -η, -ο).
- β. λαρυγγικά· -γμένος, -η, -ο (πλέκ-ω: πλε-γμένος, -η, -ο).
- γ. ὀδοντικά· -σμένος/-γμένος, -η, -ο (πλάθ-ω: πλα-σμένος, -η, -ο· ἀλλάζ-ω: ἀλλα-γμένος, -η, -ο).
- δ. τῶν ἐργινολήγτων σὲ -αίνω· -αμένος, -η, -ο (ζεστ-αίνω: ζε-στ-αμένος, -η, -ο).
- ε. περισπώμενα· -ημένος, -η, -ο (ἀγαπ-ῶ: ἀγαπ-ημένος, -η, -ο· θεωρῶ: θεωρ-ημένος, -η, -ο).

2. Όρισμένων ρημάτων οἱ μετοχὲς στὴν ἀπλούστερη κυρίως γλῶσσα καὶ στὴν λογοτεχνία ἐμφανίζουν τοὺς ἔξῆς παρεκκλίνοντες μορφολογικῶς τύπους: καλοστεκούμενος, λεγάμενος, μελλούμενος, περισσευούμενος, πετούμενος, πρεπούμενος, σερνάμενος, τρεμάμενος, τρεχούμενος, χαρισάμενος, χρειαζούμενος κ.ἄ.

3. ‘Η εὐρεῖα χρήσις τῆς μετοχῆς τοῦ μεσοπαθητικοῦ Παρακειμένου σὲ -μένος, -η, -ο ώς ἐπιθέτου καὶ ώς βοηθητικοῦ — γιὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ Β’ Παρακειμένου καὶ τῶν δύο φωνῶν: ἔχω γραμ-μένον, -η, -ο, εἴμαι γραμ-μένος, -η, -ο — συντελεῖ ὥστε νὰ σχηματίζωνται μετοχὲς τοῦ εἰδούς αὐτοῦ καὶ ἀπὸ ἀμετάβατα ἀκόμη ρήματα (ποὺ στεροῦνται μεσοπαθητ. φωνῆς). Τέτοιες μετοχὲς εἶναι: ἀγριεμένος, ἀηδιασμένος, ἀκονμπισμένος, ἀνθισμένος, ἀραγμένος, ἀραχνιασμένος, ἀργοπορημένος, ἀρωστημένος, βγαλμένος, βονροκιωμένος, βραχνιασμένος, γαληρε-

μένος, γερασμένος, δακρυσμένος, διψασμένος, δυστυχισμένος, ειντυχισμένος, ζηλεμένος, θυμωμένος, ίδρωμένος, καθισμένος, κατσουφιασμένος, μανιασμένος, μεθυσμένος, μεστωμένος, μουδιασμένος, νευριασμένος, νυσταγμένος, πεθαμένος, πεινασμένος, πεισμωμένος, πεσμένος, πονεμένος, προκοπμένος, σκουριασμένος, σπουδασμένος, σταματημένος, συννεφιασμένος, ταξιδεμένος, τρομαγμένος, φιλοσοφημένος, φτασμένος, χορτασμένος κ.ἄ.

4. Ἡ σύγχρονη γλῶσσα χρησιμοποιεῖ ἐπίσης ἔναν ἀριθμὸν παραδεδομένων μετοχῶν μὲν ἀναδιπλασιασμὸν (ἀναδιπλασιασμένες μετοχές). Οἱ μετοχὲς αὐτὲς λειτουργοῦν σήμερα κυρίως ὡς ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικά (βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 106, § 129).

ἀνειλημμένος, ἀπεσταλμένος, βεβαιημένος, βεβιασμένος, δεδηλωμένος, δεδομένος, διακεκαυμένος, διακεκριμένος, διατεθειμένος, ἐγγεγραμμένος, ἐγκεκριμένος, ἐνδεδειγμένος, ἐντεταλμένος, ἐπιβεβλημένος, ἐπιτετραμμένος, ἐστεμμένος, ἐσφαλμένος, κεκλιμένος, κεκτημένος, λελογισμένος, μεμονωμένος, νενομισμένος, παρωχημένος, πεπατημένος, πεπιεσμένος, πεπλανημένος, προηγμένος, προκατειλημμένος, σεσήμασμένος, συγκεκομένος, συγκεκριμένος, συνδεδεμένος, συνημμένος, συνηρημένος, τετελεσμένος, τετριμμένος κ.ἄ.

5. Μερικοὶ παλιοὶ 'Αόριστοι Β' (ἄστιγμοι ἀόριστοι μὲν καταλήξεις Παρατατικοῦ στὴν 'Οριστικὴ) σχηματίζουν μετοχικοὺς τύπους σπανιωτέρας χρήσεως. Εἰδικότερα ἐμφανίζουν: α) ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ σὲ -όντας (εἰπόντας, ίδόντας) καὶ β) δονοματικὴ σὲ -ών, -οῦσα, -ὸν (εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν— ίδών, ίδοῦσα, ίδόν).

6. 'Ωρισμένοι τύποι τῆς δονοματικῆς μετοχῆς (μελετῶσα, μελετῶν κ.ἄ.) είναι γενικῶς περιωρισμένης χρήσεως, ἔξακολουθοῦν πάντως νὰ χρησιμοποιοῦνται σὲ εἰδῇ τοῦ λόγου ποὺ ἀπαιτοῦν συντομία ἐκφράσεως ἢ προτιμοῦν τὴν συνεπτυγμένη μορφὴ τοῦ ἀναφορικοῦ λόγου.

7. Ἡ ἀρνησις καὶ γιὰ τὶς δύο κατηγορίες τῶν μετοχῶν εἶναι μὴ (μὴ θέλοντας, δο μὴ ἐργαζόμενος).

"Ασκησις 103 (§§ 234-7).

1) Τὰ βράδυνα γύριζε ἀπ' τὴν δουλειά του.... (τραγουδῶ)
 διάφορα τραγούδια ἦ.... (σφυρίζω) γνωστοὺς σκοπούς. 2) "Ολοι
 οἱ.... (γράφω) χρησιμοποιοῦν συχνὰ τέτοιες λέξεις. 3) Οἱ....
 (γνωρίζω) τὸ θέμα μποροῦν νὰ τὸ χειριστοῦν καλύτερα. 4) Μὴ
 (ξέρω) τί νὰ κάνη, ἀποφάσισε νὰ περιμένῃ. 5) Διάβαζε μὲ
 πάθος ὅ,τι ἔπειτε στὰ χέρια του,.... (διψῶ) πραγματικὰ γιὰ
 μάθησι. 6) 'Ο.... (ύπογράφω) θὰ συμπληρώνῃ καὶ μιὰ ὑπεύ-
 θυνη δήλωσι μὲ δλα τὰ στοιχεῖα του. 7) Μὲ τὴν ἀξία καὶ τὴν
 ἐργασία του σύντομα θὰ καταλάβῃ τὴν.... (ἀρμόζω) θέσι στὴν
 κοινωνία. 8) Οἱ.... (συλλαμβάνω) ἐγκληματίες ὁμολόγησαν τὸ
 ἔγκλημα ποὺ εἶχαν διαπράξει. 9) Οἱ.... (σπουδάζω) στὸ ἔξωτερι-
 κὸ πρέπει νὰ ὑποβάλλουν κάθε ἔξαμην βεβαίωσι τοῦ Πανεπι-
 στημίου,.... (ἐμφαίνω) τὴν πρόοδο τῶν σπουδῶν τους. 10) Οἱ..
 .. (ἀριστεύω) στὶς ἔξετάσεις ἔλαβαν γιὰ βραβεῖο ἀπὸ μία παιδι-
 κὴ ἐγκυκλοπαίδεια. 11) Παρακαλοῦνται οἱ.... (χαησιμοποιῶ)
 τὸ παρὸν φάρμακο νὰ διαβάζουν προσεκτικὰ τὶς ὁδηγίες χρή-
 σεως. 12) "Οσες χῶρες ἐπιθυμοῦν νὰ λάβουν μέρος στὴν διε-
 θνῆ ἔκθεσι, διείλουν νὰ ὑποβάλλουν αἰτήσεις συμμετοχῆς πρὸ
 τῆς εἰκοστῆς.... (τρέχω) μηνός. 13) Μήν.... (ἀποφασίζω) νὰ
 ὑποστῇ ἐγγείρησι, ὑπέφερε γιὰ πολὺν καιρὸ ἀπὸ τὴν ἐπώδυνη
 ἀρρώστεια. 14) 'Η συμφωνία ποὺ ὑπέγραψαν περιλαμβάνει
 πολὺ.... (συμφέρω) δρους καὶ γιὰ τὰ δύο μέρη. 15) Μή....
 (μπορῶ) νὰ καταλάβουμε τί συμβαίνει, χτυπήσαμε δυνατὰ τὴν
 πόρτα. 16) 'Αποκλείονται τοῦ διαγωνισμοῦ οἱ μὴ.... (ἐκπλη-
 ρῶνω) τὶς στρατιωτικές τους ὑποχρεώσεις. 17) 'Ελάχιστοι
 εἰναι οἱ.... (κατέχω) τὸ θέμα. 18) Οἱ.... (πνέω) ἄνεμοι πα-
 ρέσυραν τὸ πλοῖο μακριὰ ἀπὸ τὸ σημεῖο τῆς συγκρούσεως.
 19) 'Ο ἐπιθεωρητῆς μὲ θερμὰ λόγια συνεχάρη τοὺς.... (δια-
 κρίνω) μαθητάς. 20) Τοῦ εἴπε νὰ ἀφήσῃ τὰ.... (διφοροῦμαι)
 λόγια καὶ νὰ μιλήσῃ καθαρά. 21) 'Αποφασίστηκε νὰ ἐλέγχε-
 ται αὐστηρὰ ἡ συσκευασία τῶν.... (ἔξαγω) προϊόντων. 22) 'Η
 (καταρρέω) αὐτοκρατορία μάταια ζήτησε νὰ διατηρηθῇ
 στὴν ζωή. 23) Τὸ 450 μ.Χ. ὁ 'Αττίλας ἐπικεφαλῆς τοῦ στρα-
 τοῦ του εἰσέβαλε στὸ δυτικὸ ρωμαϊκὸ κράτος.... (λεηλατῶ)

καὶ . . . (καταστρέφω) τὰ πάντα. 24) Ἡ . . . (ἐξελίσσομαι) οἰκονομία τῆς χώρας ἀντιμετωπίζει δύσκολα προβλήματα. 25) Τὸ βιβλίο . . . (γράφω) στὴν Ἀγγλική, θὰ ἔχῃ μεγάλη κυκλοφορία. 26) Οἱ . . . (ἐγγράφω) στὸ σχολεῖο πέρυσι ἦταν λιγότεροι ἀπὸ φέτος. 27) Πολλὲς χῶρες ἀναζητοῦν τρόπους νὰ μειώσουν τὸν χρόνο ἐργασίας . . . (αὔξανω) τὸν χρόνο ἀναπαύσεως. 28) Διάβαζε καὶ ἔνανδιάβαζε τὸ τηλεγράφημα . . . (διερωτῶμαι) ποιὸς μποροῦσε νὰ τοῦ εἴχε σκαρώσει τέτοια φάρσα. 29) Ἡρθε σχεδὸν . . . (τρέχω), γι' αὐτὸ κουράστηκε πολύ. 30) Τὰ . . . (λαμβάνω) μέτρα ἔγιναν δεκτὰ μὲ μεγάλη ἴκανοποίησι. 31) . . . (τελειώνω) θὰ ἔθελα νὰ τονίσω τὴν ιδιαιτερη συμβολὴ τῆς παιδείας στὴν διαμόρφωσι τοῦ χαρακτῆρος τῶν νέων. 32) Οἱ . . . (πωλῶ) καὶ . . . (ἀγοράζω) διαμερίσματα ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλουν στὸ δημόσιο εἰδικὸν φόρο. 33) Τὸ τάγμα . . . (ἀγωνίζομαι) νὰ κρατήσῃ τὶς θέσεις του ὑπέστη μεγάλες ἀπώλειες. 34) Τὰ . . . (προηγοῦμαι) γεγονότα ἐπηρέασαν πολὺ τὴν κρίσι τῶν ἐνόρκων. 35) Ἡ . . . (ἐκδηλώνω) ἀντίδρασις δρείλεται σὲ διαφόρους λόγους. 36) Ὁ διευθυντὴς ἐμίλησε ἀπότομα στοὺς . . . (διαμαρτύρομαι) ὑπαλλήλους. 37) Ἔφυγε . . . (νομίζω) πῶς δὲν θὰ γυρίσης. 38) Στάθηκε γιὰ λίγα λεπτά . . . (διστάζω) νὰ προχωρήσῃ. 39) Χαιρετοῦσε τοὺς συγκεντρωμένους φίλους του . . . (ύψωνω) καὶ τὸ δυό του χέρια. 40) Τὰ . . . (ἐκτελῶ) ἔργα θὰ συμβάλουν σημαντικὰ στὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξι τῆς χώρας. 41) Τὸ παλιὸ αὐτοκίνητο ξεκίνησε . . . (κάνω) φοβερὸ θόρυβον. 42) Ἄνοιγε τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα χωρὶς προσοχή, . . . (προκαλῶ) ἔτσι μεγάλη ἀναστάτωσι. 43) . . . (φιλῶ) τὸ χέρι τῆς μητέρας, δὲν μπόρεσε νὰ συγκρατήσῃ τὰ δάκρυά του. 44) . . . (περνῶ) ἀπὸ κεῖ ἔθελε νὰ εἰδοποιήσῃ καὶ τοὺς ἄλλους.

B. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ (Infinitive)

§ 238. Τὴν πλουσία χρῆσι καὶ λειτουργία τοῦ ἀπαρεμφάτου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ πολλῶν συγχρόνων ξένων γλωσσῶν ἀναπληρώνει κανονικῶς στὴν Ἑλληνικὴ ἡ Ὅποτακτικὴ (βλ. ἀνωτ. σ. 175, § 208).

1. Τὸ ἀπαρέμφατο χρησιμοποιεῖται σήμερα ώς βοηθητικό·

Θέμα $2\alpha + -\epsilonι/-\epsilonη$
Θέμα $2\beta + -\eta$

Ἐνεργητικὴ φωνὴ: γράψ-ει / ἰδ-εῖ

Μεσοπαθητ. φωνὴ: γραφτ-ῆ

Βοηθεῖ νὰ σχηματιστοῦν οἱ περιφραστικοὶ τύποι τῶν συντελικῶν χρόνων (: Παρακείμενος - *Ὑπερσυντέλικος* - Μέλλων Γ')

ἔχω γράψ-ει εἶχα γράψ-ει θὰ ᔁχω γράψ-ει

ἔχω γραφτ-ῆ εἶχα γραφτ-ῆ θὰ ᔁχω γραφτ-ῆ

Πρόκειται γιὰ ἕνα ἄκλιτο γραμματικὸ στοιχεῖο τὸ ὅποιο ἀποτελεῖ ἐξελικτικὴ μορφὴ τοῦ ἀρχαίου ἀοριστικοῦ, κυρίως, ἀπαρεμφάτου¹ ποὺ ἐπιβίωσε ὑπὸ τὸν τύπο αὐτὸν (βλ. καὶ ἀνωτ. σ.

173, § 205,2). Σήμερα πρέπει νὰ χαρακτηριστῇ ὡς ἔνας ἀπλὸς «συντελικὸς τύπος» τοῦ ρήματος, διὰ τοῦ ὅποίου σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι καὶ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ ὅποίου ἐκφράζεται τὸ ἀτελὲς ποιὸν ἐνεργείας, καὶ μάλιστα ἡ συντελικότης.

2. *Ο παραδεδομένος τύπος* τοῦ ἐνεστωτικοῦ ἀπαρεμφάτου (ἰδίως τῶν ρημάτων τῆς Α' συζυγίας) χρησιμοποιεῖται καὶ κλίνεται κανονικῶς μὲ τὸ ἄρθρο ἀντὶ οὐσιαστικοῦ.

Ἐνεστώς		
Συζυγίες	Ἐνεργητικὴ φωνὴ	Μεσοπαθητ. φωνὴ
A'	γράφ-ειν	γράφ-εσθαι
B ₁	ἐρευν-ᾶν	ἐρευν-ᾶσθαι
B ₂	κατηγορ-εῖν	κατηγορ-εῖσθαι

Ἡ χρῆσις αὐτὴ εἶναι περιωρισμένη καὶ ἐξυπηρετεῖ κυρίως τὸν ἐπιστημονικὸ λόγο ἢ ὑφολογικοὺς σκοποὺς ἢ, πολλὲς φορές, ἀφορᾶ σὲ πάγιες ἀπαρεμφατικὲς φράσεις ἢ ὅρους.

Απαγορεύεται τὸ καπνίζειν (=τὸ κάπνισμα).

Εἶναι τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἡ ζωὴ κυλᾶ μέσα σ' ἔνα συνεχὲς γίγνεσθαι.

Οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν στὸν τρόπο τοῦ σκέπτεσθαι.

1. Βλ. Γ. Χατζιδάκι MNE 1, 592-3.

11. ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

Από σημασιολογική (όχι μορφολογική) άποψι και άπό τὸν τρόπο που διατίθεται τὸ Ὑποκείμενο τοῦ ρήματος πρὸς τὴν ρηματικὴ ἐνέργεια, τὰ ρήματα διακρίνονται σὲ τρεῖς βασικὲς κατηγορίες: Ἐνεργητικά - Μέσα - Παθητικά.

Α. Ἐνεργητικά (Active).

§ 239. Φανερώνουν γενικῶς ἐνέργεια τοῦ Ὑποκ. τοῦ ρήματος.

Γράφω ἔνα γράμμα. Παίζουν. Μιλᾶ.

Διακρίνονται σὲ δύο κατηγορίες:

1. Μεταβατικά (Transitive). Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ὑποκ. τοῦ ρήματος μεταβαίνει, πηγαίνει σὲ κάτι ἄλλο (ἀντικείμενο).

Δίνω κάτι σὲ κάποιον. Βλέπω κάποιον ἢ κάτι.

2. Αμετάβατα (Intransitive). Ἡ ἐνέργεια δὲν μεταβαίνει σὲ κάτι ἄλλο, παραμένει στὸ ἴδιο τὸ ρῆμα.

τρέχω φεύγω κάθομαι

Παρατήρησις. Πολλὰ ρήματα χρησιμοποιοῦνται συγχρόνως ως μεταβατικά καὶ ως ἀμετάβ. (ρήματα «διπλῆς ἐνεργητικότητος»).

Ανοίγω τὴν πόρτα. — Ἡ πόρτα ἄνοιξε.

Τέτοια είναι τά : ἀγριεύω, ἀδειάζω, ἀλλάζω, ἀρχίζω, ἀνεβαίνω, βγάζω, γεμίζω, κλαίω, κλείνω, λειώνω, πηγαίνω, σταματῶ, τρομάζω, φτειάζω, χαμηλώνω κ.ἄ.

B. Μέσα (Middle).

§ 240. Δείχνουν δι τή ἐνέργεια τοῦ Ὑποκειμ. τοῦ ρήματος εἴτε ἐπιστρέφει στὸ ἴδιο εἴτε τὸ ἐνδιαφέρει (ἀμεσα ἢ ἔμμεσα).

ντύνομαι κουρεύομαι προμηθεύομαι

Περαιτέρω τὰ μέσα ρήματα διακρίνονται στὶς ἑξῆς ὑποκατηγορίες, μολονότι τὰ δρια μεταξὺ αὐτῶν πολλές φορὲς συγχέονται :

1. Ἀντανακλαστικά. Ἡ ἐνέργεια τοῦ ρήματος ἐπιστρέφει στὸ ἴδιο τὸ Ὑποκείμενο τοῦ ρήματος :

α) ἀμέσως καὶ κατευθεῖαν: **αὐτοπαθῆ** (Reflexive).

ντύνομαι (=ντύνω τὸν ἔαυτόν μου)

πλένεται (=πλένει τὸν ἔαυτόν του).

Ἡ αὐτοπάθεια ἐκφράζεται ἐπίσης ἐντονώτερα :

1) διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως τῆς δριστικῆς ἀντωνυμίας μόνος, -η, -ο — μονάχος, -η, -ο / μοναχός, -ή, -ό μου, σου, του... (βλ. καὶ σ. 41, § 37).

Λέγοντας αὐτὰ προδόθηκε μόνος (μονάχος) του.

2) περιφραστικῶς, μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμία τὸν ἔαυτόν μου, σου... καὶ τὸν ἐνεργητικὸ τύπο τοῦ ρήματος (βλ. καὶ σ. 45, § 42).

Ἐπεισε τὸν ἔαυτόν του (=πείστηκε) πώς εἶχε ἄδικο.

β) ἔμμεσως ἢ πλαγίως: **πλάγια**.

Τὰ πλάγια ρήματα σημαίνουν πώς τὸ Ὑποκ. κάνει κάτι

1) διὰ μέσου ἄλλου: **διάμεσα** (causative).

Κουρεύομαι (=βάζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει)· ράβομαι.

2) χάριν τοῦ ἔαυτοῦ μου ἢ γιὰ ωφέλειά μου: **περιποιητικά** (ἢ ωφελείας).

Προμηθεύομαι (κάτι γιὰ τὸν ἔαυτόν μου)· δανείζομαι.

2. Ἀλληλοπαθῆ (Reciprocal). Δύο ἢ περισσότερα Ὑποκ. ἐνεργοῦν καὶ ἡ ἐνέργεια πηγαίνει ἀπὸ τὸ ἔνα στὸ ἄλλο (ἄλλα).

Βλεπόμαστε (=βλέπουμε ὁ ἔνας τὸν ὄλλο)· συναντιέστε.

Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐκφράζεται ἐπίσης ἐντονώτερα :

α) διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας ὁ

ἔνας τὸν ἄλλον μὲν τὸν ἐνεργητικὸν τύπον τοῦ ρήματος ἢ τῆς μεταξύ μας... μὲν τὸν μεσοπαθ. τύπον (βλ. καὶ σσ. 47-48, §§ 45-47).

Μισοῦν ὁ ἔνας τὸν ἄλλο. — Μισοῦνται μεταξύ τους.
β) διὰ συνθέσεως τοῦ μεσοπαθ. τύπου μὲν τὸ ἀλληλο- (ἄλληλων)· ὁ τρόπος αὐτὸς ἀποτελεῖ «κατὰ πλεονασμὸν» ἔκφρασι τῆς ἀλληλοπαθείας: ἀλληλομισοῦνται.

3. Δυναμικά. Ἐτσι δονομάζονται γενικῶς τὰ ὑπόλοιπα μέσα ρήματα, ποὺ σημαίνουν συνήθως μιὰν ἐνέργειαν ἢ όποια ἐνδιαφέρει τὸ Ὑποκείμενο ἢ καὶ ὅτι τὸ Ὑποκ. καταβάλλει προσπάθειες, «δύναμι», γιὰ νὰ γίνη κάτι.

Βάλθηκε νὰ τελειώσῃ ἀπόψε. Νοιάζεται γιὰ τὸ σπίτι του.

Γ. Παθητικά (Passive).

§ 241. Σημαίνουν γενικῶς ἔνα «πάθος» τοῦ Ὑποκ. τοῦ ρήματος. Τὸ Ὑποκ. «παθαίνει», δέχεται, εἰναι τὸ τέρμα τῆς ρηματικῆς ἐνεργείας καὶ ὁ στόχος τοῦ ποιητικοῦ *alitlon* (agent).

‘Η χώρα λειλατήθηκε ἀπὸ τοὺς ἔχθρούς.

Τύπους παθητικῆς διαθέσεως σχηματίζουν κανονικῶς ὅλα τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ρήματα.

‘Ο δάσκαλος τιμώρησε τὸν μαθητή.

‘Ο μαθητὴς τιμωρήθηκε ἀπὸ τὸν δάσκαλο.

§ 242. Τὰ παθητικὰ ρήματα ἔκφραζουν συχνὰ καὶ

a) ἔννοια δυνατότητος (ἢ μή).

Αὐτὸν τὸ φαγητὸν δὲν τρώγεται (=δὲν μπορεῖ νὰ τὸ φάνεις, δὲν μπορεῖ νὰ φαγωθῇ).

β) ἔννοια δεοντολογικῆ (κάτι πρέπει ἢ δὲν πρέπει νὰ γίνη).

Τέτοια λόγια δὲν λέγονται (=δὲν πρέπει νὰ λέγωνται).

§ 243. Τὸ παθητικὸν τῶν ἐνεργητικῶν ἀποθετικῶν ρημάτων σχηματίζεται περιφραστικῶς κατὰ διαφόρους τρόπους: γίνομαι, βρίσκω, ἔχω, λαβαίνω κλπ. + ὄνομα.

Τὸν δέχτηκαν ὅλοι μὲ χαρά.—Ἐγινε δεκτὸς ἀπὸ ὅλους μὲ χαρά.

Οἱ ἔταιρίες ἐκμεταλλεύονται τὰ μεταλλεῖα — Τὰ μεταλλεῖα γίνονται ἀντικείμενο (τυγχάνουν) ἐκμεταλλεύσεως (ἐκ μέρους) τῶν ἔταιριῶν.

Τὸν περιποιοῦνται τὰ παιδιά του.—Βρίσκει (ἔχει) περιποίησι ἀπὸ τὰ παιδιά του.

§ 244. Τροπὴ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως σὲ παθητική.

Ἐνεργητική: Τὴν ἀπόδειξιν ὑπογράφει ὁ ταμίας

A.	P.	Y.
↑	↑	↑
Y.	P.	Ποιητ. αἴτιο

Μεσοπαθητική: Ἡ ἀπόδειξις ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν ταμία

Ἡ λειτουργία τῶν συντακτικῶν ὅρων κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως σὲ παθητικὴ καὶ ἀντιστρόφως φαίνεται στὸ ἀνωτέρῳ σχεδιάγραμμα. Εἰδικότερα συμβαίνουν οἱ ἔξης ἀλλαγές:

- α) τὸ Ἀντικ. τῆς ἐνεργητικῆς γίνεται Ὑποκ. στὴν παθητικὴ
- β) τὸ Ὑποκ. » » ποιητ. αἴτιο »
- γ) τὸ Ρῆμα ἀπὸ ἐνεργητικὸ μετατρέπεται σὲ παθητικό.

Στὴν ἐνεργητικὴ σύνταξιν ἐνδιαφέρει καὶ τονίζεται τὸ πρόσωπο (Ὑποκείμενο) ποὺ ἐκτελεῖ τὴν ἐνέργεια τὴν σημαινομένη ἀπὸ τὸ ρῆμα. Στὴν παθητικὴ, ἀντιθέτως, σύνταξι ἐνδιαφέρει ἡ ἴδια ἡ ἐνέργεια τοῦ ρήματος (τὸ ρῆμα), καὶ δχι τὸ Ὑποκ. ποὺ τὴν ἐκτελεῖ. Ἀρα μὲ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ρήματα χρησιμοποιοῦμε, γενικῶς, τὴν μιὰ ἡ τὴν ἄλλη σύνταξι ἀναλόγως τοῦ τί θέλουμε νὰ τονίσουμε περισσότερο.

§ 245. Κατὰ τὴν μετατροπὴ τῆς συντάξεως σὲ παθητική:

- α) ὅταν τὸ ρῆμα είναι δίπτωτο (συντάσσεται μὲ δύο ἀντικείμενα), τὸ κατὰ γενικὴ ἔμμεσο ἀντικείμενο παραμένει ἀμετάβλητο («ὑπόλειμμα ἐνεργητικῆς συντάξεως»).

Τοῦ προσέφεραν μιὰ θέσι. — Τοῦ προσφέρθηκε μιὰ θέσις. β) ὅταν τὸ ρῆμα συντάσσεται μὲ δύο αἰτιατικὲς (Ἀντικείμενο — Κατηγορούμενο τοῦ ἀντικ.), τὸ κατηγορούμενο μετατρέπεται σὲ δονομαστικὴ (γιὰ νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸ Ὑποκ τοῦ ρῆμ.).

“Ολοι θεωροῦν τὸν Ἀριστείδη δίκαιον.

‘Ο Ἀριστείδης θεωρεῖται (ἀπὸ ὅλους) δίκαιος.

§ 246. Τὸ ποιητικὸ αἴτιο (agent) παραλείπεται συνήθως:

1. ὅταν μπορῇ εὔκολα νὰ ἐννοηθῇ ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα

Ποτὲ δὲν νικήθηκε ἡ χώρα μας (ἐνν. ἀπὸ τοὺς ἐγθρούς).

2. ὅταν είναι γενικὸ καὶ ἀδριστο

Πῶς γράφεται αὐτὴ ἡ λέξις (=πῶς τὴν γράφουν, ὁ κόσμος, οἱ ἄνθρωποι).

3. δταν τὸ ρῆμα ἔχει δυνητική σημασία

'Η τιμὴ δὲν ἀγοράζεται (=δὲν μπορεῖ νὰ ἀγοραστῇ).

"Ασκησις 104 (§§ 244-6).

Nὰ μετατραποῦν οἱ προτάσεις σὲ παθητικὴ φωνή.

- 1) Ὁ σεισμὸς γκρέμισε ὅλα τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ.
- 2) Ἀκούσαμε τὴν καμπάνα νὰ σημαίνῃ πρὶν ἀπὸ μισῆ ὥρα.
- 3) Πρέπει νὰ γράφετε τὶς ἀπαντήσεις στὴ δεξιὰ μεριὰ τῆς κόλλας.
- 4) Τὸ ποτάμι πότιζε τὰ χωράφια τῶν γύρω χωριῶν.
- 5) Θὰ συζητήσουν τὸ θέμα σας αὔριο.
- 6) "Ἐφτειασάν τὰ σπίτια τους ἀπὸ πέτρα καὶ τσιμέντο.
- 7) Θὰ χτίσουν πολυκατοικία σ' αὐτὸ τὸ μέρος;
- 8) Τοὺς ἀποκάλεσαν δειλούς.
- 9) Θὰ τοῦ δώσουν ἀπάντησι τὴν ἐρχομένη ἑβδομάδα.
- 10) Τὸ πάθος κάνει τὸν ἄνθρωπο τυφλὸ καὶ τὸν ὄδηγει σὲ ἀδικαιολόγητες πράξεις.
- 11) Θὰ βομβαρδίζουν τὶς ἐγχρικὲς πόλεις συνεγῶς.
- 12) "Ολοι οἱ συνάδελφοί του τὸν θεωροῦν ὡς τὸν ἴκανωτερο ὑπάλληλο.
- 13) Πρέπει νὰ καταβάλετε ἰδιαίτερη προσπάθεια γιὰ νὰ πετύχετε τὸν σκοπό σας.
- 14) Τὸν χειροτόνησαν ἐπίσκοπο τῆς ἴστορικῆς αὐτῆς πόλεως.
- 15) Μου δήλωσαν πῶς ήταν ἀδύνατο νὰ μὲ δεχτῆ.
- 16) Τὸν ἔξελεξαν δήμαρχο.
- 17) Τυποστήριξε πῶς δὲν ἀκολουθήσαμε τὸν σωστὸ τρόπο.
- 18) Τοὺς ἀνακήρυξαν εὐεργέτες τοῦ ἔθνους.
- 19) Τοῦ ζήτησαν ν' ἀπαντήσῃ σὲ δρισμένες ἀπορίες.
- 20) "Έχουμε ἐπισκευάσει τὸ σπίτι μας στὴν ἐξοχὴ τώρα τελευταῖα.
- 21) Τοῦ δήλωσαν πῶς ἔχει ἀδικο.
- 22) Θὰ ἔχουν ήδη στείλει τὸ γράμμα.
- 23) 'Η βόμβα εἶχε προξενήσει τότε μεγάλες καταστροφές.
- 24) 'Η Τράπεζα ἐγορήγησε σὲ ὄλους μακροπρόθεσμα δάνεια.
- 25) Θὰ μεταφέρουν μεγάλες ποσότητες λαχανικῶν στὸ ἔξωτερικό.
- 26) Παρέδωσαν τέλος τὰ ὅπλα, γιατὶ ἡ πεῖνα καὶ οἱ ἀρώστιες τοὺς εἶχαν ἔξαντλήσει.
- 27) 'Η σφαῖρα τὸν τραυμάτισε σοβαρὰ στὸ στῆθος.
- 28) Τὰ πιστοποιητικὰ εἶναι ἄκυρα, ἂν δὲν τὰ ὑπογράψῃ ὁ διευθυντής.
- 29) 'Ο ίδιος ὁ ἰδρυτὴς διευθύνει τὴν ἐπιχείρησι.
- 30) Τοὺς ὑποχρέωσε νὰ βρίσκωνται στὶς θέσεις τους τὴν κανονισμένη ὥρα.

12. ΣΥΓΚΕΚΟΜΜΕΝΑ (ΨΕΥΔΟΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ) ΡΗΜΑΤΑ.

§ 247. Ἐτσι μπορεῖ νὰ δονυμαστῇ μιὰ δόμας ρημάτων τοῦ κοινοῦ προφορικοῦ λόγου, τὰ δόποια χαρακτηρίζει ἡ ὑπὸ ώρισμένους ὅρους ἀποβολὴ τῶν ἀσθενεστέρων φωνήντων πρὸ ἥ καὶ μετά ἀπὸ λεχινούτερα (βλ. Γ. Χατζίδακι MNE 1, 211 κέξ.). Τέτοια είναι κυρίως τὰ ρήματα: ἀκούω, θέλω, καίω, κλαίω, πάω, τρώω, (νὰ) φάω, φταίω.

Τὰ ρήματα αὐτὰ κινοῦνται ως ἔξῆς:

ἀκού-ω, ἀκοῦ-ς, ἀκού-ει, ἀκοῦ-με, ἀκοῦ-τε, ἀκοῦ-νε
καί-ω, καί-ς, καί-ει, καί-με, καί-τε, καί-νε

(ὅμοια ἀκριβῶς μ' αὐτὰ κλίνονται καὶ τὰ κλαίω καὶ φταίω).

λέ-ω, λέ-ς λέ-ει, λέ-με, λέ-τε, λέ-νε

πά-ω, πᾶ-ς, πά-ει, πᾶ-με, πᾶ-τε, πᾶ-νε

(ὅμοια κλίνεται καὶ ἡ ὑποτακτικὴ νὰ φά-ω).

τρώ-ω, τρῶ-ς, τρώ-ει, τρῶ-με, τρῶ-τε, τρῶ-νε

καὶ θέ-λω, θέ-ς, θέ-λει, (θέ-με), (θέ-τε), (θέ-νε).

"Ασκησις 105 (§ 247).

- 1) Πές μας τί δῶρο . . . (θέλω) νὰ σοῦ κάνουμε. 2) Δὲν . . . (φταίω) ἐμεῖς γιὰ ὅ,τι κακὸ σᾶς συμβαίνει. 3) Πῶς τὰ . . . (πάω) μὲ τὸν καινούργιο σας προϊστάμενο; Εἶναι πράγματι τόσο αὔστηρὸς ὅσο . . . (λέγω). 4) Πότε . . . (τρώω) περισσότερο: στὸ πρόγευμα, στὸ γεῦμα ἢ στὸ δεῖπνο; 5) Γιατὶ . . . (κλαίω), ἀφοῦ ζέρεις πώς δὲν μπορεῖς νὰ κάνῃς τίποτε μὲ τὰ κλάματα. 6) Τί τοὺς . . . (λέω), ὅταν . . . (θέλω) νὰ σᾶς φέρουν κάτι. 7) "Εχεις πολὺ πυρετόν· . . . (καίω) ὀλόκληρος. 8) . . . (λέω) νὰ . . . (πάω) καμιμὰ ἐκδρομὴ τὸ ἐρχόμενο Σάββατο. 9) Δὲν πρέπει νὰ . . . (φάω) πολύ, γιατὶ εἶναι βράδυ. 10) Δὲν . . . (ἀκούω) τί . . . (λέω) ὁ κόσμος γιὰ τὸ θέμα αὐτό; 11) 'Εν μέρει ἔχετε δίκιο, όλαλα μερικὲς φορὲς τὰ . . . (παραλέω). 12) Μὲ τὸ νὰ . . . (κλαίω), δὲν πρόκειται νὰ κερδίσετε τίποτε. 13) Δὲν . . . (ἀκούω) ποὺ ἔξακολουθοῦν νὰ . . . (λέω) πώς . . . (φταίω) ἐμεῖς; 14) Τώρα . . . (καίω) ἀνθρακίτη, μὰ ποὺ ἔκαιγαν κάρβουνα. 15) . . . (λέω) πώς τό μωρό της . . . (κλαίω) μόνον, ὅταν . . . (θέλω) νὰ . . . (φάω). 16) Τί μουσικὴ προτιμᾶς νὰ . . . (ἀκούω);

13. ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ (Deponent Verbs)

§ 248. Ἀποθετικά λέγονται ὅσα ρήματα ἔχουν μόνο μεσοπαθητικὸν τύπο (-μαι), στερούμενα ἐνεργητικοῦ (-ω/-ῶ)

ἔρχομαι ἔργάζομαι εἰρωνεύομαι.

Οἱ τύποι *ἔρχω, *ἔργάζω, *εἰρωνεύω, δὲν ὑπάρχουν.

Τὰ ἀποθετικά ρήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ (ἀπεχθάνομαι, δέχομαι, φοβᾶμαι) ἢ μέσα — δυναμικὰ ἢ περιποιητικὰ (ἀγωνίζομαι, ἀσχολοῦμαι, ἐκμεταλλεύομαι). Μερικὰ λειτουργοῦν ως μέσα αὐτοπαθῆ (διερωτῶμαι) ἢ μέσα ἀλληλοπαθῆ (συνεννοούμαστε, συναγωνίζονται).

Γιὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ παθητ. τῶν ἀποθετικῶν βλ. σ. 212, § 205.

§ 249. Ἀκολουθοῦν τὰ κυριώτερα ἀποθετικὰ ρήματα :

ἀγωνίζομαι (ἀντ-, δια-, συν-), αἰσθάνομαι (δι-, προ-, συν-), ἀμύνομαι, ἀναρωτιέμαι, ἀνέχομαι, ἀντιλαμβάνομαι, ἀπεχθάνομαι, ἀπολογοῦμαι (-ιέμαι), ἀποπειρῶμαι, ἄρν-ιέμαι (-οῦμαι) (ἄρ-), ἀσπάζομαι, ἀστειένομαι, ἀσχολοῦμαι, ἀφοσιώνομαι, βαριέμαι, βρυχ-ῶμαι (-ιέμαι), γεύομαι, γίνομαι (κατα-), δέομαι, δέχομαι (ἀπο-, δια-, κατα-, παρα-, ὑπο-), διαμαρτύρομαι, διαπληκτίζομαι, διερωτῶμαι, δικαιοῦμαι, διφοροῦμαι, -δνομαι (ἀνα-, κατα-, ὑπο-), ἐγγυῶμαι, εἰρωνεύομαι, ἐκδικοῦμαι, ἐκκλησάζομαι, ἐκμεταλλεύομαι, ἐκμυστηρεύομαι, ἐμπιστεύομαι, ἐμπορεύομαι, ἐναντιώνομαι, ἐνηλικιώνομαι, ἐπαφίεμαι, ἐπείγομαι, ἐπικαλοῦμαι, ἐπισκέπτομαι, ἐπιτηδεύομαι, ἐπωμίζομαι, ἔργάζομαι (ἐπεξ-, κατ-, περι-, συν-), ἔρχομαι (δι-, εἰσ-, ἔξ-, ἐπ-, ἐπαν-, κατ-, μετ-, παρ-, περι-, πηγαινο-, προ-, προσ-, συν-), ἔρωτεύομαι, εὐθύνομαι, εύχομαι (προσ-), ἔχθρεύομαι, ἥγονμαι (ἄφ-, δι-, εἰσ-, προ-), θυμοῦμαι, ἰσταμαι (ἐν-, ἔξαν-, προ-, ὑφ-), ἰσχυρίζομαι, κάθομαι, καπηλεύομαι, καρπάνομαι, κατάγομαι, καταπιάνομαι, καταριέμαι, καταχρῶμαι, καυχιέμαι, κεῖμαι (ἀντί-, διά-, πρόσ-, συγ-), κοιμοῦμαι, κυμαίνομαι, λογίζομαι (ἀνα-, δια-, παρ-, συλ-), λογικεύομαι, λυμαίνομαι, λυποῦμαι (συλ-), μαίνομαι, μάχομαι (ἀντί-), μιμοῦμαι (ἀπο-), ντρέπομαι, ξεκαρδίζομαι, ξενιτεύομαι, δύδυρομαι, δνειρεύομαι, δραματίζομαι, δργίζομαι, δσμίζομαι, δσφράνομαι, παραιτῦμαι, παραζενεύομαι, παραπον-ιέμαι (-οῦμαι), παρευρίσκομαι, πειραματίζομαι, περηφανεύομαι, -ποιοῦμαι (ιδιο-, οίκειο-, περι-, προθυμο-, προσ-), πολιτεύομαι, πραγματεύομαι (δια-), προβληματίζομαι, προπορεύομαι, προφασίζομαι, σέβομαι, σιχαίνομαι, σκέπτομαι (ἐπι-, συ-), σοφίζομαι, σταυροκοπέμαι, στέκομαι (ἀντί-), στοχάζομαι, συμμερίζομαι, συμπεριφέρομαι, συναναστρέφομαι, συνεννοοῦμαι, συνεργίζομαι, συνωστίζομαι, σφετερίζομαι, ταλαντεύομαι (ἀμφι-), τίθεμαι (ἀντί-, ἐπι-, συγκατα-), ὑπαινίσσομαι, ὑποκλίνομαι, ὑποκρίνομαι, ὑπολείπομαι, ὑποπτεύ-ομαι (-ω), ὑπόσχομαι, ὑποψιάζομαι, φαίνομαι, φείδομαι, φοβοῦμαι, φτερνίζομαι, χαίρομαι, χασμουριέμαι, χειρίζομαι (δια-, μετα-), χρειάζομαι, ψεύδομαι.

14. ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ (Impersonal Verbs)

§ 250. Άπρόσωπα ἢ τριτοπρόσωπα δονομάζονται γενικῶς τὰ ρήματα ποὺ χρησιμοποιοῦνται στὸ γ' ἐνικὸ πρόσωπο ἀπρόσωπως, δηλ. χωρὶς συγκεκριμένου δονοματικὸ ὑποκείμενο.

Διακρίνουμε δύο βασικὲς κατηγορίες ἀπροσώπων:

§ 251. Α. Ρήματα καὶ περιφράσεις ποὺ σημαίνουν ἔνα φυσικὸ φαινόμενο.

ἀστράφτει, βραδυάζει, βρέχει, βροντᾶ, καλοκαιριάζει, καλωσυνεύει, νυχτώρει, ξημερώνει, σκοτεινάζει, σουρουπώνει, φέγγει (ἀχγο-, γλυκο-, θαμπο-, ροδο-), φυσᾶ, χαράζει (γλυκο-, θαμπο-, ροδο-), κειμωνιάζει, χιονίζει, ψιχαλίζει κ.ἄ. — κάνει ζέστη (κορό, ψύχρα), κάνει καλὸν (ἀσχημον) καιρό· φίχνει βροχὴ (χαλάζι, χιόνι) κ.ἄ.

§ 252. Β. Τὰ κυρίως ἀπρόσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ρήματα. Αὐτά, στερούμενα προσωπικοῦ ὑποκείμενου, ἔχουν ὡς ὑποκείμενο:

1. Βουλητικὴ πρότασι (: νὰ + ὑποτ.) ἢ, μερικὲς φορές, πλαγία ἐρώτησι.

Πρέπει νὰ βρίσκεσαι ἐκεῖ πολὺ πρωί.

Δὲν πειράζει ἂν ἀργήσῃ.

2. Εἰδικὴ πρότασι (: ὅτι, πώς...)

Φαίνεται πώς θ' ἀργήσῃ νὰ τελειώσῃ.

Δίδονται κατωτέρῳ τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ ρήματα ποὺ δέχονται ὡς ὑποκείμενο:

1. Βουλητικὴ πρότασι.

α. ἀπαιτεῖται, ἀποκλείεται, γίνεται, εἶναι, ἐνδείκνυται, ἐνδέχεται, ἐπείγει, ἔχει, θέλει, κάρει, κοντεύει, μπορεῖ, πρέπει, πρόκειται, στέκει κ.ἄ.

β. (+ αἰτ.) ἐνδιαφέρει, μέλει, νοιάζει, πειράζει, συμφέρει, ὠφελεῖ κ.ἄ. (αὐτὰ καὶ μὲ πλαγία ἐρώτησι: ἂν—ποιός, τί...).

γ. (+ γεν.) ἀξίζει, ἀρμόζει, ἐπιτρέπεται, ἔρχεται, λαχανεῖ, μένει (ἀπο-), πάει, ταιριάζει, τυχαίνει, ὑπολείπεται, χρειάζεται—ἀρκεῖ, συμβαίνει, φτάνει (τὰ τρία αὐτὰ καὶ μὲ εἰδικὴ πρότασι).

δ. (+έμπρόθετο) ἔγκειται, ἐναπόκειται, ἐξαρτᾶται (καὶ μὲ πλαγία ἐρώτησι).

Συχνὰ τὰ ρήματα τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἔχουν ἐπίσης ἔνα προσωπικὸ (έμμεσο ή ἄμεσο) ἀντικείμενο (γενικῆς ή αἰτιατικῆς πτώσεως).

Δὲν **σοῦ** ἐπιτρέπεται νὰ μιλᾶς ἔτσι.

Τὸν συμφέρει νὰ ἐργαστῇ σ' αὐτὴν τὴν ἑταιρία.

Πολλὰ ἀπὸ αὐτά τὰ ρήματα προέρχονται η χρησιμοποιοῦνται συγχρόνως καὶ ὡς προσωπικά:

(Μᾶς) ἐνδιαφέρει νὰ ἐπιτύχουμε (ἀπρόσωπο)

Αὐτὸ τὸ ζήτημα μᾶς ἐνδιαφέρει πολὺ (προσωπικό).

2. Εἰ δικὴ πρότασι.

ἀκούεται (ἐξυπ-), διαδίδεται, ἐννοεῖται, ἔπεται, θρυλεῖται, κυκλοφορεῖ, λέγεται, μαθεύτηκε, συμπεραίνεται, ὑποτίθεται (προ-), φημολογεῖται κ.ἄ.

Άσκησις 106.

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸ ἀνάλογο ἀπρόσωπο ρῆμα.

(§ 251). 1) Τί κακιὰν σᾶς.... στὸ ταξίδι; 2) "Οταν φτάσαμε ἐκεῖ.... 3) Μόλις..., ἥρχισε.... 4) Τὸν γειμῶνα.... γρήγορα καὶ.... ἀργά. 5)... μεγάλη ζέστη, γι' αὐτὸ ὅλοι ξήταν ντυμένοι πολὺ ἐλαφρά. 6)... τόσο πολύ, ὥστε δὲν μποροῦσε νὰ διακρίνῃ ὁ ἔνας τὸν ἄλλον. 7) Τόσο δυνατὰ... ὁ δέρας, ὥστε ὅλοι ἐφοβόμαστε πώς θὰ σήκωνε τὴ σκηνή μας. 8) Δὲν εἶχε ἀκόμη..., ὅταν ξεκινήσαμε νὰ πάμε γιὰ ψάρεμα. 9)... συνεχῶς δύο δλόκηρα εἰκοσιτετράωρα, ἔτσι ποὺ οἱ δρόμοι είχαν γίνοι ἀδιάβατοι. 10) "Οταν ἥρχισε.... καὶ..., τὸ παιδίκι εἴβαλε τὰ κλάματα.

(§ 252). 1)... νὰ σὲ γρειαστῷ σύντομα, γι' αὐτὸ... νὰ είσαι ἔτοιμος. 2) 'Απὸ σᾶς τοὺς νέους... νὰ δημιουργήσετε ἔνα καλύτερο αὔριο γιὰ τὴν πατρίδα μας. 3) Δὲν.... σὲ νέους ἀνθρώπους νὰ σκέπτωνται ὅπως ἐσεῖς. 4) Νὰ μὴ σὲ... ὁ θὰ δυσκολευθεῖν οἱ ἄλλοι: ἐμᾶς μᾶς... νὰ πράττουμε τὸ καθῆκον μας. 5)... νὰ ἐγκριθῇ η δαπάνη, γιὰ νὰ ἀρχίσῃ η ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου. 6) 'Απὸ ὅσα εἶπε ὁ κατηγορούμενος... ὅτι

δὲν εἶχε κανένα ἄλλον συνεργό. 7) Ἐπιμένουν πώς δὲν... νὰ ἔσκινήσουν νωρίτερα γιὰ τὴν ἐκδρομή. 8)...νὰ νομίζουν οἱ ἄλλοι πώς εἶναι πλούσιοι κι ἃς μὴν εἶναι στὴν πραγματικότητα. 9) Ἀπὸ σᾶς...νὰ τηρήσετε τὸν ὅρκο σας. 10) Τὸν...ποὺ δὲν πήγαμε στὴν δεξιάσι ποὺ ἔδωσε γιὰ τὰ γενέθλιά του; 11) Μᾶς εἶπε πώς δὲν...νὰ ὑποχωρήσῃ αὐτὸς καὶ πώς...νὰ γίνη μιὰ ὑποχωρησις ἐκ μέρους μας 12) Δὲν...σὲ σᾶς νὰ φέρεστε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο. 13) Δὲν...σὲ κανέναν νὰ λησμονῇ τὴν ιστορική μας αληθρονομιά.

"Ασκησις 107 (§ 252).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενά μὲ προτάσεις ἀνάλογες πρὸς τὸ είδος τῶν διδούμενων ἀπροσώπων ρημάτων.

a. 1) Σᾶς συμφέρει....2) Δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται.... 3) Ἀπὸ τοὺς ἕδιους ἔξαρταται.... 4) Κατόπιν ὅλων αὐτῶν ὑποτίθεται.... 5) Μετὰ τὸ γεγονός διαδόθηκε.... 6) Ἐπείγει τόσο πολὺ....; 7) Δὲν ἀξίζει.... 8) Συμφέρει κανένα....;

b. 1) Λέει πώς δὲν ἀπαιτεῖται....γιὰ νὰ διοριστῆς σ' αὐτὴν τὴν θέση. 2) Προϋποτίθεται....πρὶν παρουσιαστῆτε γιὰ νὰ ἔξεταστῆτε. 3) "Αν τὸν πιστέψουμε, ἐνδέχεται....ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἔτῶν. 4) Δὲν τοὺς φτάνει..., ἀλλὰ ὑποστηρίζουν ὅτι ἐμεῖς φταῖμε. 5) Μετὰ ἀπὸ ὅσα εἰπώθηκαν συμπεραίνεται....γιὰ νὰ καλυτερέψουμε τὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο τῆς χώρας μας. 6) Ἀνέφερε πώς κοντεύει....καὶ ἀκόμη δὲν ἔργισε ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ ατηρίου. 7) Ἐξυπακούεται....γιὰ νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ περιοχὴ τουριστικῶς. 8) Δὲν ἐνδείκνυται σὲ τέτοιες περιπτώσεις....ἄν δὲν εἶναι ἀπολύτως κάτοχος τοῦ θέματος. 9) Καθόλου δὲν ὠφελεῖ....ἄν κι ὁ καθένας μας δὲν φροντίζει νὰ κάνῃ ὅ,τι τοῦ ἐπιτρέπουν οἱ δυνάμεις του.

15. ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ (Irregular verbs)

§ 253. Παραθέτουμε κατωτέρω τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ λεγόμενα ἀνώμαλα ρήματα, δηλ. τὰ ρήματα ἐκεῖνα — τῶν ὅποιων οἱ χρόνοι σχηματίζονται εἴτε ἀπὸ τελείως διαφορετικὸ θέμα (βλέπω -εἰδω· suppletismus) εἴτε ἀπὸ διαφορετικὴ μεταπτωτικὴ βαθμίδα τοῦ ρηματικοῦ θέματος (γδέρ-νω — ἔγδαρ-α). Κατ' ἐπέκτασιν παρέχονται καὶ ώρισμένα ρήματα, τῶν ὅποιων ὁ σχηματισμὸς παρουσιάζει ἐνδιαφέρον.

§ 254. Κατάλογος τῶν κυριωτέρων ἀνωμάλων ρημάτων.

'Ενεστώς	'Ενεργητικὸς	Μεσοπαθητ.	Μεσοπαθητ.
	'Αόριστος	'Αόριστος	Μετοχὴ
ἀγγέλλω (ἀν-, ἀπ-, κατ-, παρ-)	ἥγγειλα	ἥγγέλθην / ἀγγέλ- (ἀν-) ἀγγειλμένος θηκα	
ἄγω (εἰσ-, ἔξ-, παρ-)	ἥγαγα	ἥχθην	(εἰσ-)ηγμένος
ἀνε-βαίνω (κατε-)	ἀνέβηκα (ἀνέβ-ω / -ῶ· ἀνέβα,-ῆτε / -ῆτε· ἔχω ἀνέβει / ἀνεβῆ)		
ἀρέσω	ἄρεσα		
ἀφίνω	ἄφησα / ἀφῆκα	ἀφέθηκα	ἀφημένος
	(ἄφησε / ἄσε)		
βάζω	ἔβαλα	(ἐ)βάλθηκα	βαλμένος
βάλλω (ἀνα-, ἐπι-, παρα-, ὑπο-)	ἔβαλα	ἐβάλθην / (ἐ)βιάζ- (βε)βιλημένος θηκα	
βγάζω	ἔβγαλα	(ἐ)βγάλθηκα	βγαλμένος
βγαίνω	βγῆκα (βγῶ / ἔβγω· βγὲς / ἔβγα-βγῆτε / ἔβγῆτε· ᔁχω βγῆ)		
βλέπω	εἶδα [(l) δῶ· (l) δὲς εἰδάθηκα (ἰδωθῶ) ιδωμένος (l) δῆτε / (l) δέστε· ἔχω (l) δεῖ]		
-βλέπω (ἐπι-, προ-)	(προ-)έβλεψα	(προ-)βλέψτηκα	
βρέχω	ἔβρεξα	βράχτηκα / βρέχτηκα βρεγμένος	
βρίσκω	βρῆκα / ηβρᾶ (βρῶ· βρέθηκα / εύρέθηκα εῦρω· βρὲς-βρῆτε / βρέστε· ᔁχω βρεῖ)		
γίνομαι		ἔγινα / γίνηκα	γινωμένος
γδέρνω	ἔγδαρα	(ἐ)γδάρθηκα	γδαρμένος
γέρνω	ἔγειρα		γερμένος
δεικνύω (ἀνα-, ἀπο-)	ἔδειξα	(ἐ)δείχτηκα	(δε)δειγμένος
δέρνω	ἔδειρα	(ἐ)δάρθηκα	δαρμένος

διαβαίνω	διάβηκα (νά διαβῶ· διάβιχ,-ῆτε· διαβῆ)	
διαμαρτύρομαι		(ἐ)διαμαρτύρηθηκα
διδάσκω	(ἐ)διδάξα	(ἐ)διδάχητηκα διδαγμένος
δίνω /δίδω	ἐδωσα (ἐδωκα)	(ἐ)δόθηκα δο(σ)μένος
είμαι	χήμουν / ὑπῆρξα / στάθηκα / ἔγινα	
ἔλαυνω (ἄπ-, παρ-, προ-)	(ἀπ-)ήλασα	(ἀπ-)ηλάθην / (ἀπ-ελάθηκα)
ἔρχομαι	ἥρθα / ἥλθα (ἥρθω / ρθῶ· ἔλα-ἔλθε· ἔγω ἔρθει)	
εὔχομαι (προσ-)		εὐχήθηκα
ἔχω	εῖχα	
-έχω (κατ-, μετ-, παρ-)	κατ-έσχον, -εσ-ε, κατ-εσχέθην / κα- κατ-εσχημένος -ομεν, -ετε, -ον (κα- τασχέθηκα τάσχω· κατάσχει)	
θέλω	(ή)θέλησα	ήθελημένος
θέτω (δια-, ἐκ-)	ἔθεσα	(ἐ)τέθηκα τεθειμένος
-ιστῶ (καθ-, ἐγκαθ-, παρ-)	κατ-έστησα	κατ-εστάθην / κατ-εστημένος / (κατα-στάθηκα) / κατα-στημένος κατ /έστην
κάθομαι / καθίζω	(ἐ)κάθισα / (ἐκατσα)	καθισμένος
καίω	ἔκαψα	(ἐ)κάγηκα καμένος
κάνω	ἔκαμψα / ἔκανα	καμωμένος
καταχρῶμαι		(ἐ)καταχράστηκα
κλαίω	ἔκλαψα	(ἐ)κλαύτηκα κλαμένος
κλέψω	ἔκλεψα	ἔκλαπην / -ηκα / κλεψμένος (ἐ-κλέφτηκα)
λαβαίνω / λαμβάνω (άνα-, κατα-, παρα-)	ἔλαβα	ἔλήθην (κατ-)εἰλημμένος
λαχαίνω	ἔλαχα	
λέγω	εἶπα[(ει)πῶ· πεῖ- εἰπώθηκα πῆτε / πέστε, (ει)πεῖ]	εἰπωμένος
μαθαίνω	ἔμαθα	(ἐ)μαθεύτηκα μαθημένος
-μειγνύω (άνα-),	(άν-)έμειξα	(άνα-με)μει- γμένος
μένω	ἔμεινα	
μπαίνω	μπῆκα [μπῶ / ἔμπω· μπές / ἔμπα-μπῆτε (ἐμπᾶτε)· ᔁγω μπεῖ]	
ντρέπομαι		ντράπηκα
παθαίνω	ἔπαθκ	

παίρνω	(ἐ)πῆρα (πάρω· (ἐ)πάρθηκα πάρε-πάρ(ε)τε· πάρει)	παρμένος
πέφτω	ἔπεσα	πεσμένος
πηγαίνω / πάω	(ἐ)πῆγα (πάω· ἄντε / ἄμε-άντέτε / ἀμέτε· ἔχω πάει)	πηγαιμένος
πίνω	ἥπια (πιῶ· πιέσ- πιῆτε / πιέστε· πιεῖ)	πιωμένος
πλέκω (ἐμ-, περι-)	ἔπλεξα	(περι-)πεπλε- (ἐν-)ἐπλάκην γμένος
πλένω	ἔπλυνα	πλυμένος
πλέω (δια-, κατα-)	ἔπλευσα	(ἐ-πλεύστηκα)
-πλήττω (-σσ· ἐκ-, κατα-)	ἔπληξα	ἐπλήγην / (κατ)επλάγην
πνέω (ἐμ-)	ἔπνευσα	(ἐμ-)πνεύστηκα (ἐμ-)πνευσμένος
ρέω (δια-, κατα-)	ἔρρευσα	
-ρηγνύω (δια-, ἐκ-)	(δι-)έρρηξα	(δια-)ρηγμένος (ἐξ-)ερράγην (δι-)ερρηγμένος /
σέβομαι		(ἐ)σεβάστηκα
σέρνω / σύρω	ἔσυρα	συρμένος
σπέρνω / σπείρω (δια-)	ἔσπειρα	(ἐ)σπάρθηκα (ἐ)σπαρμένος
στέκομαι / στέκω		(ἐ)στάθηκα
στέλνω / στέλλω (ἀπο-)	ἔστειλα	ἐστάλην / (ἐ)σταλμένος (ἐ)στάλθηκα
στρέφω	ἔστρεψα	(ἐ)στράφηκα (ἐ)στραμμένος
τείνω (προ-)	ἔτεινα	(προ-)τάθηκα τεταμένος
τέμνω	ἔταμα	(ἐ)τμήθηκα (τετμημένος)
τρέπω (ἐπι-)	ἔτρεψα	ἐτράπ-ην / -ηκα (τε)τραμμένος
τρέφω (ἀνα-)	ἔθρεψα	θρεμμένος
τρώ(γ)ω	ἔφαγα (φάω· φάε-φάτε· ἔχω φάει)	φαγωμένος
τυχαίνω / τυγχάνω (ἐπι-)	ἔτυχα	(ἐπι-)τεύχθηκα (ἐπι-)τυγχαμένος / πετυγχημένος
ύπόσχομαι		ὑποσχέθηκα
φαίνομαι		(ἐ)φάνηκα
φεύγω	ἔφυγα	(ἀπο-)φεύχθηκα
φθείρω (δια-)	ἔφθιειρα	ἐφθάρ-ην / -θηκα (ἐ)φθαρμένος
φταιώ	ἔφταιξα	
χαίρομαι / χαίρω (συγ-)		ἐχάρ-ην / -ηκα
-χέω (ἐπι-, συγ-)	ἔχυσα	χύθηκα (συγ-)κεχυμένος
ψέλνω / ψάλλω	ἔψαλξ	ψάλθηκα ψαλμένος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ (Adverbs)

§ 255. Τὰ ἐπιρρήματα εἰναι ἄκλιτες λέξεις ποὺ προσδιορίζουν ρήματα κυρίως, ἐπίθετα ἢ καὶ ἄλλα ἐπιρρήματα.

Χρησιμεύουν στὴν ἔκφρασι ὡρισμένων σχέσεων: τόπου, χρόνου, τρόπου, ποσοῦ καὶ βεβαιώσεως - δισταγμοῦ - ἀρνήσεως, διακρίνονται δὲ ἀντιστοίχως στὶς ἑξῆς κατηγορίες: τοπικά, χρονικά, ποσοτικά καὶ βεβαιωτικά (διστακτικά — ἀρνητικά).

Τὶς σχέσεις αὐτὲς ἐκφράζουν εἰδικώτερα κατὰ τοὺς ἑξῆς τρεῖς τρόπους: ἐρωτηματικὸν, θετικὸν (καταφατικὸν - ἀποφατικὸν) καὶ ἀραφορικόν.

Πολλὰ ἐπιρρήματα συντάσσονται συχνὰ μὲ προθέσεις (ἐμπρόσθετα ἐπιρρήματα).

"Ἐρχομαι ἀπ' ἔξω. Καθίσαμε κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο.

Μερικὰ οὐσιαστικὰ χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐπιρρηματικῶς, κυρίως σὲ αἰτιατικὴ πτῶσι:

Πῆρε τὸ παιδί ἀγκαλιά. Δουλεύει μέρα-νύχτα.

Ἐπιρρηματικές κατηγορίες

§ 256. 1) Τοπικά

α) Ἐρωτηματικά: ποῦ;
β) Θετικά: ἀνω, ἐδῶ, ἔξω, (ἐ)πάνω, κάτω, πίσω, χάμω—ἀλλοῦ, αὐτοῦ, κάπου, παντοῦ—ἀνάμεσα, ἀριστερά, βόρεια, κατάστηθα, κοντά, μακριά, μέσα, μπροστά, νότια, ὀλόγυρα, πουθενά, χαμηλά, ψηλά,—ἀντίκρυ, μεταξύ—ἐκεῖ, ἀπέναντι, ἐντός, (ἐ)μπρός, γῦρο—καταγῆς, μεσοστρατῆς, μεσουρανῆς κ.ἄ.
γ) Ἀραφορικά: πού, ὅπου, ὅπουδήποτε.

§ 257. 2) Χρονικά

α) Ἐρωτηματικά: πότε;

β) Θετικά: δλλοτε, ἐνίστε, κάποτε, ούδέποτε, πάντοτε, ποτέ, πότε-πότε, τότε — ἀργά, ἔπειτα, σήμερα, συχνά, τώρα, νστερα — ἀμέσως, διαρκῶς, ἐγκαίρως, συνήθως — ἀποβραδίς, νωρίς, δλημερίς — ἀκόμη, ἥδη, κατόπιν, πρίν, αὔριο, αὐθημερόν, πάλι, τέλος, χτές.

γ) Ἀναφορικά: πού, όποτε, όποτεδήποτε.

§ 258.

3) Τροπικά

α) Ἐρωτηματικά: πῶς;

β) Θετικά: ἀλλιῶς, εἰδάλλως, ἐντελῶς, ίδιως, κάπως, καταλεπτῶς, κυρίως — ἔξαφνα, σιγά, χώρια — ἔτσι, μαζί, παμψηφεί, σταυροπόδι — αἴφνης, ἐπικεφαλῆς, ἐπίσης — διαιμιᾶς, μεμιᾶς, καθαυτό, μόνο, ἔξαλλου, τοῦ κάκου, προπάντων, όπωσδήποτε, τυχόν, μόλις.

γ) Ἀναφορικά: καθώς, όπως.

§ 259.

4) Ποσοτικά

α) Ἐρωτηματικά: πόσο;

β) Θετικά: ἔξισου, καθόλου, δλωσδιόλου, περίπου — λίγο, μόνο(ν), πιό, τόσο — μᾶλλον, σχεδόν, τούλαχιστον — ἀρκετά, λίστα, πολύ, ἐν μέρει.

γ) Ἀναφορικά: δσο, δσοδήποτε.

§ 260. 5) Βεβαιωτικά (διστακτικά - ἀρνητικά).

α) Βεβαιωτικά: ἀλήθεια, βέβαια, μάλιστα — πράγματι, τωόντι, ναι.

β) Ἀρνητικά: όχι.

γ) Διστακτικά: ἵσως, τάχα, ἀραγε, δῆθεν, πιθανόν.

Μορφολογία

§ 261. Τὰ τροπικά (ιδίως) ἐπιρρήματα παρουσιάζουν τὰ ἑξῆς συστήματα καταλήξεων.

-ος → -α καὶ / ḥ -ως

(1) καλὸς καλὰ καλῶς

ὄμορφος ὄμορφα —

(2) σπάνιος σπάνια σπανίως

Τὰ ἐπιρρήματα σὲ -α σχηματίζονται κυρίως ἀπὸ τὸ οὐδέ-

τέρο πληθυντικὸ τοῦ θετικοῦ τῶν ἀντιστοίχων ἐπιθέτων. Τὰ ἐπιρρήματα αὐτὰ εἰναι ἥδη ἀρχαῖα.

Τὰ ἐπιρρήματα τῶν ἐπιθέτων ποὺ ἔχουν λογία προέλευσι σχηματίζονται σὲ -α καὶ -ως (ἀποδοτικός: -ά, -ῶς), ἐνῷ τὰ νεώτερα ίδιως ἐπιρρήματα σχηματίζονται μόνο σὲ -α (καλούτσικος: -α, ὅμορφος: -α).

Ἡ χρῆσις τῶν ἐπιρρηματικῶν τύπων σὲ -α ἢ -ως καθορίζεται γενικῶς ἀπὸ ὑφολογικοὺς λόγους καὶ ἀπὸ τὴν προσπάθεια ἀποφυγῆς μορφολογικῆς συμπτώσεως τοῦ ἐπιθέτου καὶ τοῦ ἐπιρρηματικοῦ του προσδιορισμοῦ:

Αὐτὰ ποὺ λέτε εἰναι ἀπολύτως (ὅχι ἀπόλυτα) ὅρθα.

Τέλος μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐπιρρήματα σὲ -α διαφέρουν σημασιολογικῶς ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχά τους σὲ -ως.

Τὸ ἀγόρασε ἀκριβὰ — Ἡρθε στὶς τρεῖς ἀκριβῶς.

Περάσαμε εὐχάριστα — Δέχεται αὐτὴ τὴν λύσι εὐχαρίστως.

(3)	-ης	→	-ικα
	πεισματάρης		πεισματάρικα

(4)	-ύς	→	-ιά	ἢ	-έως
α)	πλατύς		πλατιά		
β)	ταχύς				ταχέως

(5) α)	-ής (καὶ τὰ -ώδης)	-ως
	ἀσφαλής — ἀσφαλῶς	ἀλματώδης — ἀλματωδῶς
β)	-ης	→ -ως
	πλήρης	πλήρως

(6)	-ων	→	-όνως
	μετριόφρων		μετριοφρόνως

(7)	-ων	→	-όντως
	ἐπείγων		ἐπειγόντως

Οἱ κατηγορίες (6) καὶ (7) εἰναι περιωρισμένης χρήσεως. Σημείωσις. Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν συγκριτικῶν τῶν ἐπιρρημάτων γίνεται λόγος στὸ εἰδικὸ κεφάλαιο περὶ τῶν συγκριτικῶν (§§ 153-66).

'Ασκήσεις έπιρρημάτων (§§ 256-61).

*Ασκησις 108.

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο ἐπιρρηματικὸ τύπο.

(§ 256). 1) Εἰχε ἀνεβῆ πολὺ , γι' αὐτὸ δὲν μποροῦσε νὰ διακρίνῃ τὶ γινόταν 2) Ἐνῶ στὸ σπίτι εἰχε μιὰ πολὺ ζεστὴ ἀτμόσφαιρα, ἔκανε φοβερὸ κρύο. 3) καὶ νὰ πήγαινε, οἱ σκέψεις αὐτὲς τὸν ἀκολουθοῦσαν. 4) Τὸ ἀεροπλάνο πετοῦσε τόσο , ποὺ μποροῦσε κανεὶς νὰ διακρίνῃ τὸν πιλότο. 5) Τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ κυλοῦσαν στὶς δυὸ πόλεις. 6) Τὰ σπίτια ἦταν κτισμένα καὶ τοῦ δρόμου. 7) Ἡ σφαῖρα τὸν βρῆκε καὶ τὸν σκότωσε. 8) πήγαινε ὁ κλῆρος καὶ ἀκολουθοῦσε ὁ λαός.

(§ 257). 1) Οἱ ἐπιβάτες ρωτοῦσαν θὰ ἔρθη τὸ τραῖνο. 2) Ἔρχεται καὶ μᾶς ἐπισκέπτεται 3) τὸ καλοκαίρι ἔκανε περισσότερη ζέστη ἀπὸ 4) Ἀν ἔρθουν , θὰ προλάβουν τὸ πρῶτο δρομολόγιο. 5) Ὑπέβαλε τὰ δικαιολογητικά του καὶ δὲν ἔγινε δεκτός. 6) Ἡ πόλις μας ἐπειδὴ βρίσκεται σὲ μεγάλο ύψομετρο ἔχει δροσερὸ καλοκαίρι. 7) δὲν θὰ ζητήσω τὴν βοήθειά σας. 8) ἐδῶ στὰ ἑρείτια, ὑπῆρχε μιὰ σπουδαῖα πόλις μὲ ἀξιόλογον πολιτισμό. 9) καὶ ἔκανε κρύο καὶ ἔβρεχε, ἐνῶ ἔχουμε θυμάσια μέρα.

(§§ 258, 261). 1) περάσατε στὴν ἐκδρομή; 2) σᾶς ἔχω πεῖ, θὰ πρέπει νὰ διαβάσετε πολὺ. 3) Τὸ συμβούλιο τὸν ἔξελεξε πρόεδρο. 4) Πρῶτα μίλησε καὶ κατόπιν 5) (εὐτυχῆς) ποὺ τὴν τελευταία στιγμὴ ἐλειτούργησαν τὰ φρένα. 6) Ἀνέπτυξε τὸ θέμα (λεπτομερής) καὶ ἔτσι δὲν ἔμεινε καμμιὰ ἀπορία στοὺς ἀκροατάς του. 7) Προσπαθοῦσε νὰ ντύνεται πάντα (κομψός). 8) Μιλοῦσε (καθαρός) καὶ (δυνατός) γιὰ νὰ τὸν ἀκοῦνε ὅλοι. 9) Προχωροῦσαν , γιατὶ ὁ δρόμος ἦταν ἀνηφορικός. 10) Ἀνάσαινε (βαρύς) καὶ (δύσκολος). 11) Τὸ αὐτοκίνητο ἔτρεχε (ἰλιγγιώδης). 12) Ἡ διατύπωσις αὐτὴ δὲν εἶναι δρθή (συντακτικός). 13) Μὲ τὸ νέο σύστημα ἔργασίας ὅλοι ἔργαζονται (ἀποδοτικός). 14) Καθὼς τὸ πλοϊο

ξεκινοῦσε, κοίταξε τοὺς φίλους του....(παραπονιάρης) καὶ δάκρυσε. 15) Τὸν κάλεσαν....(ἐπείγων) νὰ ἐπισκεφτῇ ἔναν ἀρρώστο ποὺ κινδύνευε. 17) Τὸν ὑποδέχτηκαν (φιλόφρων). 18) Οἱ μαθηταὶ βάδιζαν....(καμαρωτὸς) καὶ....(περήφανος), καὶ τὸ παράστημά τους συγκέντρων τὸν γενικὸν θαυμασμό.

(§ 259). 1)....κουραστήκατε γιὰ σήμερα. 2) Δὲν ἥρθες νὰ μᾶς δῆ....τοὺς τελευταίους μῆνες. 3) Ἡ συμβολὴ τοῦ Πλάτωνος στὴν ἀνάπτυξι τῆς παγκοσμίας φιλοσοφίας εἶναι....θεμελιώδης. 4) Χτές ἔβρεξε...., ὥστε μερικὰ σπίτια πλημύρισαν.

(§ 260). 1)....νὰ ἔρθω αὔριο τὸ ἀπόγευμα. 2)....θὰ ἐπιστρέψῃ τὸν ἄλλο μῆνα; 3) Τὰ μαθήματα....διακοποῦν τὴν προσεχῆ ἐβδομάδα. 4)....μοῦ ὑποσχέθηκε δτὶ θὰ μὲ βοηθήσῃ.

”Ασκησις 109 (§§ 153-66).

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸ κατάλληλο παραθετικὸ τοῦ ἐπιρρήματος.

1) Ντύνεται....(καλὰ) ἀπὸ τοὺς ὅλους. 2) Λύνει τὶς ἀσκήσεις....(εὔκολα) ἀπὸ ὅλους τοὺς συμμαθητάς του. 3) Ἡ οἰκονομία μας ἔξελίσσεται....(όμαλά). 4) Τελευταῖα μᾶς ἐπισκέπτεται....(συχνὰ) ἀπὸ πρίν. 5) Φέρθηκε....(εὐγενῶς) κι αὐτὸ ἔκανε ἐντύπωσι σ' ὅλους. 6) "Ηρθαμε....(νωρὶς) ἀπὸ χτές. 7) Πολέμησαν....(γενναῖα) ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους των. 8) Προσέφυγε στὸ ἐφετεῖο, γιατὶ νομίζει πώς ἔκει θὰ τὸν κρίνουν....(ἐπιεικῶς). 9) Θὰ σᾶς μιλήσω....(ἐκτενῶς) γιὰ τὸ θέμα αὐτό. 10) Ἀνέπτυξε τὸ θέμα του....(συνοπτικὰ) καὶ ἔτσι δὲν ἐκούρασε τὸ ἀκροατήριο. 11) Φέτος ἔβρεξε....(πολὺ) ἀπὸ πέρυσι. 12) Μὲ τὸ νέο σύστημα διοικήσεως ἡ ἐπιχείρησις ἐργάζεται....(ἀποδοτικά). 13) Τὸ αὐτοκίνητο κινεῖται....(ταχέως) ἀπὸ τὸν σιδηρόδρομο. 14) Ἀπάντησε σ' ὅλες τὶς ἔρωτή-σεις....(ἐπιτυχῶς).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ (Prepositions)

§ 262. Ἔτσι ὀνομάζεται ἔνας ἀριθμὸς ἀκλίτων λέξεων, οἱ δόποιες κανονικῶς τίθενται μπροστά (προτίθενται: προθέσεις) ἀπὸ δνόματα ἀλλὰ καὶ, δευτερεύοντως, μπροστά ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἐμπρόθετα ἐπιρρήματα: βλ. ἀνωτ. σ. 239, § 255), γιὰ νὰ ἐκφράσουν — δπως καὶ τὰ ἐπιρρήματα — ώρισμένες σχέσεις (ἐπιρρηματικές): τόπον, χρόνον, αἰτία, ἀναφορά, ποσὸ κλπ.

§ 263. Γιὰ συστηματικοὺς καὶ διδακτικοὺς λόγους διακρίνουμε συνήθως τὶς προθέσεις, ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλαβῶν ποὺ ἔχουν, σὲ μονοσύλλαβες, δισύλλαβες καὶ τρισύλλαβες-πολυσύλλαβες.

α) Μονοσύλλαβες: γιά, μέ, πλήν, πρός, σέ, ως· ἐκ/ἐξ, ἐν, εἰς, πρό, σύν.

β) Δισύλλαβες: ἀντί, ἀπό, δίχως, ἔως, κατά, μετά, μέχρι, παρά, χάριν, χωρίς· ἀνά, ἄνευ, διά, ἐπί, περί, ὑπέρ, ὑπό.

γ) Τρισύλλαβες - πολυσύλλαβες: ἐναντίον, μεταξύ· ἐνεκα, ἐνώπιον.

(“Οσες προθέσεις σημειώνονται, ἐδῶ καὶ κατωτέρω, μὲ κυρτὰ γράμματα εἶναι λογιωτέρας χρήσεως καὶ χρησιμοποιοῦνται περισσότερο σὲ ὑψηλότερον λόγο καὶ σὲ ώρισμένες ἐκφράσεις).

§ 264. Λειτουργικῶς, ἔξαλλου, οἱ προθέσεις διακρίνονται σὲ κύριες καὶ καταχρηστικές. Οἱ κύριες εἶναι δυνατὸν νὰ συνάπτωνται συγχρόνως πρὸς δνόματα (οἱ καθαυτὸ προθέσεις, δόποτε πρόκειται γιὰ λειτουργία «ἐν συντάξει») καὶ πρὸς ρήματα (προρρηματικά: preverbs, δόποτε κυρίως λειτουργοῦν «ἐν συνθέσει»). Οἱ καταχρηστικές χρησιμοποιοῦνται μόνο στὴν σύνταξι — δὲν σχηματίζουν σύνθετα. Καταχρηστικές εἶναι οἱ προθέσεις: δίχως, ἐναντίον, ἔως, ἵσαμε, μεταξύ, μέχρι, πλήν, χάριν, χωρίς, ως καὶ οἱ λογιώτερες: ἄνευ, ἐνεκα, ἐνώπιον,

Ἐδῶ ἀνήκουν στὴν σημερινὴ γλῶσσα καὶ οἱ προθέσεις μέ, σέ, γιά. Οἱ ύπόλοιπες λειτουργοῦν ὡς κύριες.

Οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς προθέσεις ποὺ χρησιμοποιοῦνται σήμερα στὸν κοινότερο λόγο συντάσσονται μὲ αἰτιατική· τὸ ίδιο ἰσχύει καὶ γιὰ πολλὲς ἀπὸ τὶς λογιώτερες προθέσεις.

§ 265.

Κύριες προθέσεις.

1. *Ἄρα* (+αἰτ.). Σημαίνει διανομή, ἐπιμερισμόν.

Βαδίζουν ἀνὰ δύο. Τὸ φῶς ἀνάβει ἀνὰ πέντε λεπτά.

2. *Αντὶ* (+γεν.). Σημαίνει ἀντικατάστασι. Συνεκφέρεται συχνὰ μὲ τὴν γιά, δπότε συντάσσεται μὲ αἰτιατ. Ἐπίσης συντάσσεται μὲ τελικὴ πρότασι καὶ, λιγότερο, μὲ ἐμπρόθετα (μέ, σέ, ἀπό).

Ἄντὶ τοῦ προέδρου μίλησε ὁ ἀντιπρόεδρος.

Ἄντὶ γιὰ τὸν ἀδερφό του ἥρθε αὐτός.

Ἄντὶ μὲ μένα πῆγε μ' αὐτόν.

3. *Απὸ* (+αἰτ.—γεν., δονομ.). Σημαίνει κυρίως ἀπομάκρυνσι, ἀπαλλαγή, χωρισμόν, ἀφάλεσσι, ἀφετησία, καταγωγή.

Ἐφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι του. Ὁ Ἀχελώος πηγάζει ἀπὸ τὴν Πίνδο. Ἀπὸ ἀπόψεως ηθούς ὑπερέχει.

Ἡ ἀπὸ εἰδικότερα σημαίνει:

α) *Προέλευσι*: Τὸ πῆρε ἀπὸ τὸν φίλο του.

β) *Ἀλλαγὴ* (+αἰτ., δονομ.):

Ἄπὸ δοῦλο τὸν ἔκκανε βασιλιά. Ἀπὸ φτωχὸς ἔγινε πλούσιος.

γ) *Διανομὴ* (κυρίως μὲ ἀριθμητικά):

Πῆραν ἀπὸ ἕνα διαμέρισμα.

δ) *Διαίρεσι*: Ἀπὸ τοὺς θεατὰς ἐλάχιστοι χειροκρότησαν.

ε) *"Υλη, περιεχόμενο*: "Αγαλμα ἀπὸ μάρμαρο. Συλλογὴ ἀπὸ παλιοὺς πίνακες.

στ) *Αἰτία*: Ἀρρώστησε ἀπὸ τὴν ὑγρασία.

ζ) *Ποιητικὸ αἴτιο*: Χτυπήθηκε ἀπὸ βλῆμα στὸ κεφάλι.

η) *Άραφορά*: Δὲν ἔχει ιδέα ἀπὸ λογοτεχνία.

θ) *Σύγκρισι*: Δείχνει μικρότερος ἀπὸ τὸν ἀδερφό του.

ι) *Διὰ μέσον*: Αὐτὴ τὴν φορὰ πῆγε ἀπὸ τὸ δάσος.

4. *Διὰ* (+γεν.). Σημαίνει κυρίως τὸ διὰ μέσον.

Ταξιδεύει διὰ ξηρᾶς. "Εφυγε διὰ νυκτός.

5. *Eis* (+aīt.). Λειτουργεῖ, σὲ λογιωτέρα ἔκφρασι, ὅπως ἡ πρόθεσις σέ.

Κυρίως χρησιμοποιεῖται σὲ μερικὲς στερεότυπες καὶ ἐπιρρηματικὲς φράσεις ὅπως: εἰς βάρος (μου, σου...), εἰς ύγειαν, εἰς ἀνάτερα, καὶ σὲ φράσεις τῆς λογιστικῆς: εἰς χρέωσιν, εἰς πίστωσιν, εἰς λογαριασμόν, εἰς χρῆμα, εἰς χρυσόν.

6. *Ἐκ/ἐξ* (+γεν.). Σημαίνει: α) Τὴν ἀπὸ τόπου κίνησι καὶ προέλευσι: 'Αναχωρεῖ τὸ μεσημέρι ἐξ Ἀθηνῶν.

Τὰ κέρδη ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως είναι τεράστια.

β) *Tὴν αἴτια*: Πέθανε ἐκ συγκοπῆς.

Κυρίως χρησιμοποιεῖται σὲ πολλὲς ἐπιρρηματικὲς φράσεις: ἐκ δεξιῶν, ἐξ ἀριστερῶν, ἐξάλλον, ἐκ τοῦ πλησίον, ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἐκ τοῦ συστάδηγ, ἐξ ὄψεως, ἐξ ἀκοῆς, ἐκ μέσους (μου, σου...), ἐξ αἰτίας, ἐξ ἀνάγκης, ἐξάπαντος, ὡς ἐκ τούτου, ἐξ ἰδίων, ἐκ τοῦ μηδενός, ἐκ τῶν προτέρων, ἐκ τῶν ὑστέρων, ἐκ πρώτης ὄψεως.

7. *Ἐν* (+δοτ.). Ἐσήμαινε ἀρχικῶς ἐντός, μέσα, ἐνῷ σήμερα δηλώνει τρόπον ἢ κατάστασι καὶ χρησιμοποιεῖται σὲ πολλὲς ἐπιρρηματικὲς φράσεις: ἐν ἀγνοίᾳ, ἐν στολῇ, ἐν καιρῷ, ἐν συντομίᾳ, ἐν συνόλῳ, ἐν περιλήψει, ἐν χρήσει, ἐν ἀνάγκῃ, ἐν γνώσει, ἐν σχέσει, ἐν πρώτοις, ἐν τῷ μεταξύ, ἐν τούτοις, ἐν πάσῃ περιπτώσει.

8. *Ἐπὶ* (+γεν., δοτ., αἴτ.). Ἀρχικῶς ἐσήμαινε ἐπάνω.

1) (+γεν.) α) Τὸν χρόνον κατὰ τὸν δόποιον συνέβη κάτι:

'Ἐπὶ Τουρκοκρατίας. 'Ἐπὶ Καποδίστρια.

β) *Ἀναφορά*: 'Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν ἔχω γνώμη. 'Ἐμίλησε ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ ζητήματος.

γ) Στίς φράσεις: ἐπὶ τόπου, ἐπὶ τάπητος, ἐπὶ μέρους, ἐπικεφαλῆς.

2) (+ δοτ.): ἐπὶ τῇ βάσει, ἐπὶ (τῇ) εὐκαιρίᾳ, ἐπὶ ἀποδείξει, ἐπ' ὄνόματι....

3) (+ αἴτ.): τοπική ἢ χρονική ἔκτασι ἢ ποσότητα. 'Επίσης χρησιμοποιεῖται στὸν πολλαπλασιασμό.

Σὲ περίμενα ἐπὶ τρεῖς ὥρες.

9. **Κατὰ** (+αἰτ., γεν.). Ἀρχικῶς ἐσήμαινε κάτω (πβ. καταγῆς). Εἰδικώτερα σημαίνει: 1) (+αἰτ.):

- α) **Συμφωνία**: Κατὰ τὴν γνώμη μου δὲν ἔπρεπε νὰ φύγης.
- β) **Τρόπον**: Τὸν συνάντησε κατὰ τύχη.
- γ) **Διεύθυνσι, κατεύθυνσι**: Τὰ πουλιά πετοῦσαν κατὰ τὸν νοτιά.
- δ) **Προσέγγισι** (χρονικὴ ἢ τοπική): Ἐφύγε κατὰ τὰ μεσάνυχτα.
- ε) **Διάρκεια**: Κατὰ τὴν τελετὴ ἐπικρατοῦσε ἀπόλυτη ἡσυχία.
- στ) **Ἀναφορά**: Διαφέρουν κατὰ τὸ ὑψος.
- ζ) **Διανομή**: Βαδίζουν κατὰ τετράδες.

2) (+γεν.). Σημαίνει ἐχθρικὴ διάθεσι (λογιωτέρα χρῆσις).

Ἐνεργεῖ κατὰ τῶν συμφερόντων τῆς χώρας.
Ἐπίσης σὲ μερικὲς στερεότυπες φράσεις: κατὰ διαβόλου, κατ' ἀνέμου κ.ἄ.

10. **Μετὰ** (+αἰτ., γεν.). 1) (+αἰτ.) Σημαίνει γενικῶς κατόπιν, ἐπειτα ἀπὸ κάτι (χρονικῶς ἢ τοπικῶς). Συχνὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν πρόθεσι ἀπό.

Μετὰ (ἀπὸ) τὴν διάλεξι θὰ πᾶμε στὸ θέατρο.

2) (+γεν.) Σημαίνει τρόπον καὶ χρησιμοποιεῖται σὲ μερικὲς στερεότυπες ἐκφράσεις: μετὰ χαρᾶς, βίας, δυσκολίας.

Μετὰ δυσκολίας τὸν ἔπεισαν νὰ ἔρθη.

11. **Παρὰ** (+αἰτ.). Ἀρχικῶς ἐσήμαινε κοντὰ σὲ (παραπλέω).

- α) **Αφαίρεσι** ἢ περίπον: Ὁκτὼ παρὰ εἴκοσι. Παρὰ λίγο νὰ γλιστρήσῃ.
- β) **Αντίθεσι** ἢ ἐναντιωσι: Ὑπέγραψε παρὰ τὴν θέλησί του.
- γ) **Ἐναλλαγή**: Ἔρχεται μέρα παρὰ μέρα.

12. **Περί**: (+γεν., αἰτ.). Σημαίνει:

- α) **Ἀναφορά**: Περὶ τίνος πρόκειται. Συζητᾶ περὶ ἀνέμων καὶ ὄδατων.
- β) Τὸ περίπον (+αἰτ.): "Εδωσα περὶ τὶς χίλιες δραχμές.

13. **Πρὸ** (+γεν.). Ἐχει χρονικὴ (κυρίως) καὶ τοπικὴ σημασία.
Ἀρχικῶς ἐσήμαινε τὸ ἐμπρός.

Πρὸ τοῦ φαγητοῦ εἶχαν συζητήσει ὅλα τὰ θέματα.

14. Πρὸς (+αἰτ.). Σημαίνει:

α) Κατεύθυνσι: Κινεῖται πρὸς τὸν κάμπο.

"Απλωσε τὰ χέρια του πρὸς τὴν μητέρα του.

β) Ἀναφορὰ ἢ σχέσι: Πρὸς τὸ παρὸν αὐτὰ εἶναι ἀρκετά.

γ) Σκοπόν: Ἐνήργησε πρὸς τὸ συμφέρον δλῶν μας.

δ) Προσέγγισι: Πρὸς τὰ ξημερώματα ξανάρχισε ἡ μάχη.

"Η πρὸς συντάσσεται καὶ μὲ γενικὴ σὲ μερικὲς στερεότυπες ἐκφράσεις: πρὸς Θεοῦ, πάππου πρὸς πάππου.

15. Σὺν (+δοτ.). Χρησιμοποιεῖται μόνο σὲ μερικὲς στερεότυπες φράσεις καὶ ὡς ἀριθμητικὸ σημεῖο: σὺν Θεῷ, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σὺν τῷ χρόνῳ.

16. Ὑπὲρ (+γεν., αἰτ.). Ἀρχικῶς ἐσήμαινε πάνω ἀπό.

α) (+ γεν. = πρὸς χάριν): Ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς πατρίδος.
"Ερανος ὑπὲρ τῶν ἀπόρων.

β) (+ αἰτ.) Ποσόν: Ὑπὲρ τὰς δυνάμεις του, ὑπὲρ τὸ δέον.

17. Ὑπὸ (+αἰτ.). Σημαίνει κάτω ἀπὸ καὶ χρησιμοποιεῖται στὶς ἑξῆς στερεότυπες φράσεις: ὑπὸ τὴν ἀρχηγύλα, ὑπὸ τὴν προστασία, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψι, ὑπὸ τὸν δρό, ὑπὸ ἀριθμόν, ὑπὸ συζήτησι, ὑπὸ τὸ μηδέν.

§ 266. Β. Καταχρηστικὲς προδέσεις.

1. Ἀνευ (+γεν.)=χωρίς, δίχως.

"Ανευ τῆς ὑποστηρίξεώς σας δὲν θὰ τὸ κατόρθωνα.

2. Γιὰ (+αἰτ., δόνομ.). Ἡ γιὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία διὰ καὶ σημαίνει:

α) Αἴτια: Εἶναι περήφανη γιὰ τὸν γιό της.

β) Σκοπόν: Πάει γιὰ ψάρεμα.

γ) = χάριν, τιμή, ὑπεράσπισι: Δουλεύει γιὰ τὰ παιδιά της.
"Αγωνίζεται γιὰ τὴν ζωή του.

δ) Ἀναφορὰ ἢ σχέσι: Γράφει ἔνα βιβλίο γιὰ τὰ πουλιά.

ε) Ἀντικατάστασι ἢ ἀλλαγή: Ηγάπαις σὺν γιὰ μένα.

στ) Ἰδιότητα, δομολογία (+δόνομ.). Περνᾷ γιὰ μικρή. Δείχνει γιὰ
ἕξυπνος. Τὸ δαχτυλίδι μοιάζει γιὰ χρυσό.

ζ) Ἀνταλλαγή, ἀξία: Ἐπούλησε τὸ σπίτι γιὰ ἔνα κομμάτι ψωμί.

Αύτὸς ὁ ὑπάλληλος ἀξίζει γιὰ δέκα.

η) *Χρονικὴ διάρκεια*: "Ηρθαμε γιὰ λίγες μέρες.

3. *Δίχως (+αἰτ.)*. Σημαίνει στέρησι, ἔλλειψη ή ἐξαιρεσι.

Μεγάλωσε δίχως τὴν φροντίδα κανενός.

4. **Ἐναντίον (+γεν.)*. Δηλώνει ἔχθρικὴ διάθεσι ή ἐνέργεια.

Οἱ "Ελληνες πολέμησαν σκληρὰ ἐναντίον τῶν Τούρκων.

5. *"Ἐνεκα (+γεν.)*. Σημαίνει τὴν αἰτία:

Τὸ ἀτμόπλοιο δὲν ἀπέπλευσε ἔνεκα τῆς κακοκατίας.

6. **Ἐνώπιον (+γεν.) =μπροστὰ σέ.*

Συνέταξε τὴν διαθήκη του ἐνώπιον μαρτύρων.

7. **Ἔως (+αἰτ.) =μέχρι (τοπικῶς ή χρονικῶς).*

"Ἔως τὸ ἀπέναντι βουνό. Θὰ ἐπιστρέψῃ ἔως τὶς ἔξι.

8. **Ισαμε (+αἰτ.) =μέχρι, ώς. Δηλώνει χρονικὴ ή τοπικὴ ἔκτασι ή τὸ περίπον.*

'Απὸ δῶ ἵσαμε τὸ σπίτι. Ἡταν ἵσαμε ἐκατὸ ἄνθρωποι.

9. *Μὲ (+αἰτ.)*. Προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία πρόθεσι μετὰ καὶ σημαίνει γενικῶς συνοδεία ή συνύπαρξη (κοινωνία).

α) *Συνοδεία*: Πήγαμε μὲ τοὺς φίλους μας.

β) *Συνύπαρξη*: Μένει μὲ τὴν ἀδερφὴ του.

γ) *Χαρακτηριστικὸ γνωρισμα προσώπου ή πράγματος (= ἔχω).*

'Η κόρη μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά.

δ) *Τρόπον*: Μᾶς δέχτηκε μὲ χαρά.

ε) **Ἀνταλλαγὴ*: "Αλλαξε τὰ δολλάρια μὲ δραχμές.

ζ) *Αἰτίᾳ*: Γελᾶ μὲ τὸ παραμικρό.

ζ) **Ἀντίθεσι ή ἐναντίωσι*: Μ' ὅλες τὶς δυσκολίες τὰ κατάφερε.

η) *Ἀραφορά*: Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ μένα.

θ) *Χρόνον*: Ξεκίνησαν μὲ τὰ χαράματα.

ι) *Περιεχόμενο*: Τοῦ ἔδωσε ἔνα ποτήρι μὲ νερό.

ια) *"Υλη*: 'Η γέφυρα μὲ τοιμέντο καὶ σίδερο εἶναι πολὺ στέρεη.

ιβ) *Μέσο ή δργανο*: Ταξιδεύει πάντα μὲ ἀεροπλάνο.

ιγ) *Μὲ λέξεις ποὺ σημαίνουν ἰσότητα, ταυτότητα, δμοιότητα, συμφωνία, προσέγγιση καὶ, γενικῶς, φιλικὴ ή ἔχθρικὴ διάθεσι χρησιμοποιεῖται ώς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τους ἐμπρόθετο μὲ τὴν πρόθεσι μέ.*

Τὸ χρῶμα αὐτὸ δὲν ταιριάζει καθόλου μὲ τὸ ἄλλο.

Συμφώνησε μὲ τὸν ἴδιοκτήτη τοῦ σπιτιοῦ.

’Ανάλογα μὲ τὶς δυνάμεις τους ἔχαμαν πάρα πολλά.

10. **Μεταξὺ** (+γεν.). Μεταξὺ φίλων δὲν ὑπάρχει ζήλεια.

11. **Μέχρι** (+αἰτ., γεν.). Θὰ μείνη μαζί μας μέχρι τὸ καλοκαίρι..
’Αποφάσισαν νὰ πολεμήσουν μέχρι τέλους.

12. **Πλὴν** (+γεν.)=ἐκτός. Χρησιμοποιεῖται ἐπίσης ως ἀριθμητικὸ σημεῖο στὴν ἀφαίρεσι.

Πλὴν τῶν ἀσθενῶν ὅλοι θὰ λάβουν μέρος στὴν ἀσκησι.

13. **Σὲ** (+αἰτ.). Προέρχεται ἀπὸ τὴν εἰς καὶ σημαίνει :

α) *Klinhsisi* : Πήγαμε σὲ ἕνα ώραϊο μέρος.

β) *Tópon* (δῶν βρίσκεται ἢ γίνεται κάτι):

Τὸ παιδί ἔπαιζε στὸν κῆπο.

γ) *Xρόνον* : "Εφυγε στὶς δύτικά. Σ' ἕναν χρόνο ἔγραψε δύο βιβλία.

δ) *Arafoqá* : Τηρεύει σὲ ὅλα.

ε) *Tρόπον* : "Επαιζε στὴν τύχη.

ζ) *Metaboliή, ἀλλαγή* : Μὲ τὴν ἡλιακὴ ἐνέργεια τὸ θαλασσινὸν νερὸ μετατρέπεται σὲ πόσιμο.

14. **Χάριν** (+γεν.)=ἔνεκα, πρὸς ὅφελος, ὑπέρ.

Ταξιδεύει χάριν ἀναψυχῆς.

Εἶναι ἔτοιμος νὰ θυσιαστῇ χάριν τῆς πατρίδος.

Ἐπίσης σὲ μερικὲς στερεότυπες φράσεις : παραδείγματος χάριν, λόγου χάριν.

15. **Χωρὶς** (+αἰτ.). Σημαίνει στέρηση ἢ ἔλλειψη.

Χωρὶς πίστη τίποτε μεγάλο δὲν γίνεται.

’Η χωρὶς (καὶ ἢ δίχως) συντάσσονται καὶ μὲ τελικὴ πρότασι.

”Ακουγε χωρὶς νὰ προσέχη.

16. **Ως** (+αἰτ.). "Οπως καὶ ἢ ἔως, ἀπὸ τὴν ὁποίᾳ καὶ προῆλθε, σημαίνει τοπικὴ καὶ χρονικὴ ἔκτασι.

’Απὸ τὶς τρεῖς ως τὶς πέντε θὰ είμαι ἐδῶ.

Οἱ φωνὲς ἀκούγονται ως τὴν ἄλλη ἄκρη τῆς πόλεως.

’Η ως σημαίνει ἐπίσης προσέγγισι.

Θὰ χρειαστῇ ως πέντε γιλιάδες δραχμές.

Ασκήσεις Προδέσεων (§§ 262-66)

"Ασκησις 110.

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὶς κατάλληλες α) κύριες καὶ β) καταχρηστικὲς προθέσεις.

- α. (§ 265). 1) Οἱ φωνὲς ἔφταναν . . . πολὺ μακριά. 2) Τὸ φαινόμενο ἐπαναλαμβάνεται . . . τέσσαρα χρόνια. 3) . . . χάριν τους ἔθυσίασε τὰ πάντα. 4) . . . τὴν γνώμη μου τὸ ἐνοίκιο εἶναι πολὺ μικρό. 5) Υπέγραψε τὴν ἀπόφασι . . . τὴν θέλησί του. 6) Πολλοὶ . . . τοὺς ἐπιβάτες ἦταν ὅρθιοι. 7) Θὰ σᾶς δεχτῶ . . . χαρᾶς στὸ σπίτι μου. 8) "Εδειχγε περιφρόνησι . . . τὸν θάνατο. 9) "Ηθελε νὰ μάθῃ . . . τίνος ἀκριβῶς πρόκειται. 10) Ἡ ἑλληνικὴ ιστορία εἶναι γεμάτη . . . ἀγῶνες . . . τῆς ἐλευθερίας. 11) . . . πολὺ μικρὸς εἶχε ἀντιμετωπίσει πολλές δοκιμασίες. 12) Τὸ ποίημα ἀποτελεῖ ἀληθινὸν ὄμμα . . . τὴν φιλοπατρία. 13) . . . τὸν κανονισμὸν ὅλοι πρέπει νὰ ὑπογράψουν κάρτες ἐργασίας. 14) . . . τοῦ ὑπαλλήλου τιμωρήθηκε ὁ προϊστάμενος. 15) "Τιπολογίζει νὰ ἐπιστρέψῃ . . . τὰ τέλη τῆς ἑβδομάδος. 16) . . . πρώτης ὅψεως τὸ πρᾶγμα φαινόταν εὔκολο. 17) "Ολα ἔγιναν . . . ἀγνοία του. 18) Γιὰ μεγαλύτερη ἀσφάλεια τὰ ἔγγραφα ἐστάλησαν . . . ἀποδείξει. 19) . . . τὴν διάρκεια τῶν ἑορτῶν θὰ διακοποῦν τὰ μαθήματα. 20) Τὰ μεγαλύτερα κεφάλαια χορηγήθηκαν . . . μορφὴ δανείου. 21) Στὶς πέντε . . . δέκα θὰ ἀρχίσῃ ἡ συναυλία. 22) . . . τὴν διάλεξι θὰ ἀκολουθήσῃ συζήτησις, στὴν ὃποια θὰ συμμετάσχουν ὅσοι ἐπιθυμοῦν. 23) . . . λάθος πῆρα ἄλλο λεωφορεῖο. 24) Ξέδεψε . . . τὶς δέκα χιλιάδες δραχμές. 25) Τὰ . . . μέρους ζητήματα θὰ ρυθμιστοῦν . . . ἀνάγκην . . . τῶν ὑστέρων. 26) τὸν διευθυντὴν ὑπέγραψε ὁ ὑποδιευθυντής. 27) . . . αἰτίας σου ὑποφέρουμε ὅλοι. 28) Απαιτεῖ ἀμοιβὴ ἀνάλογη . . . τὶς ὑπηρεσίες ποὺ προσφέρει. 29) . . . τὸν πελοποννησιακὸ πόλεμο τὰ ἥθη ὑπέστησαν χαλάρωσι. 30) Θὰ περάσω αὔριο . . . τὸ γραφεῖο σου. 31) Αγωνίζονται . . . τοῦ κοινοῦ ἔχθροι. 32) . . . τὴν δική τους γνώμη ὁ χειρισμὸς τοῦ ζητήματος ἦταν ἐσφαλμένος. 33) Επειδὴ μιλοῦσε . . . μέρους ὅλων ἐπρεπε νὰ ἀναφερθῇ σὲ ὅλα τὰ θέματα.

β. (§ 266). 1) "Ολοι χάρηκαν.... τὴν ἐπιτυχία του. 2) Τὸ Βυζάντιο ἐπανειλημμένως ἐπολέμησε συγγρόνως πολλῶν ἐχθρῶν. 3) Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακαλέσῃ ὅσα κατέθεσε τοῦ δικαστηρίου. 4) τῶν μαθητῶν κανεὶς ἄλλος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μένη στὸ προαύλιο τοῦ σχολείου. 5) Ἡ ἐπίγνωσις ὅτι ἀγωνίζονται τὴν ἐλευθερία τῆς πατρίδος τοὺς χαλύβδωνε τὸ φρόνημα. 6) Οἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν βρίσκονται νεκρὸ σημεῖο. 7) Δὲν μπορεῖ νὰ συνεργαστῇ τέτοιους ἀνθρώπους. 8) Ἀπὸ δῶ τὸν ἐπόμενο σταθμὸ τὸ τραῖνο χρειάζεται δύο δρες. 9) Ἐδούλευε.... δλη του τὴν ζωή,....νὰ κατορθώσῃ τίποτε. 10) δλα τὰ μαθήματα ἔχει μεγάλους βαθμούς. 11) Ἐδήλωσε ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ κάμη πολλὲς ὑποχωρήσεις τοῦ γενικοῦ συμφέροντος. 12) ἐπαρκῆ κεφάλαια δὲν μπορεῖ νὰ ἀναπτυχθῇ μιὰ ἐπιχείρησις. 13) Τὸ τραῖνο θὰ ξεκινήσῃ λίγο. 14) Οἱ "Ἐλληνες πρέπει νὰ αἰσθάνωνται περήφανοι.... τὴν ιστορία τους. 15) αὔριο θὰ ἔχη φτάσει στὸν προορισμὸ του. 16) Ἀντιμετωπίζει θάρρος τὴν ζωή, 17) Τὸν προσκάλεσαν γεῦμα τὴν προσεχῆ Κυριακή. 18) τὸ ἐργόμενο καλοκαίρι θὰ ἔχω συμπληρώσει τὰ μαθήματα τῆς ἀγγλικῆς. 19) "Ο, τι ἔκανε, τὸ ἔκανε νὰ λογαριάσῃ τὴν θέλησι τῶν ἀλλων. 20) Οἱ συνέπειες τοῦ πολέμου θὰ παραμείνουν πολλὰ χρόνια ἀκόμη. 21) τέλους τοῦ μηνὸς θὰ ἔχουν τελειώσει οἱ ἐγγραφὲς στὸ Πανεπιστήμιο. 22) μερικὰ χρόνια θὰ ἐπιτευχθοῦν πολλὲς εἰρηνικὲς ἐφαρμογὲς τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας. 23) Διακρίνεται γιὰ τὸ ξήθος καὶ τὴν ἐπιμέλειά του δλων τῶν μαθητῶν. 24) Οἱ "Ἐλληνες πολλὲς φορὲς πολέμησαν.... τῆς ἀνθρωπότητος.

Άσκησις 111.

Νὰ συμπληρωθοῦν τὰ κενὰ μὲ τὸν κατάλληλο τύπο τοῦ οὐσιαστικοῦ ποὺ δίδεται σὲ παρένθεσι, ἀναλόγως α) τῶν κυρίων καὶ β) τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων ποὺ προηγοῦνται.

α. (§ 265). 1) Οἱ περισσότεροι ἀπὸ (ὁ μαθητής) προβιβάστηκαν μὲ πολὺ καλούς βαθμούς. 2) Ὑπολογίζεται ὅτι θὰ λάβουν ἀνὰ δέκα (στρέμμα) ὁ καθένας. 3) Συνήθως ταξιδεύει διὰ (θάλασσα). 4) Ἀντὶ (ὁ διοικητής) ξέρει ὁ ὑποδιοι-

κητής. 5) Τὸ ἔλλειμμα θὰ καταλογισθῇ εἰς (βάρος) τοῦ διαχειριστοῦ. 6) Πῆραν ἀπὸ πενήντα (δραχμὴ) ὁ καθένας. 7) Ἀπαγορεύεται ἡ λαθραία ἐξαγωγὴ συναλλάγματος ἐκ (ἡ χώρα). 8) Ἐν (γνῶσις) τους ὅτι θὰ ὑπέφεραν, ἀποφάσισαν νὰ παραμείνουν. 9) Οἱ ὁδηγοὶ συμμορφώθηκαν πρὸς (ό κανὼν) τῆς ὁδικῆς κυκλοφορίας. 10) Ἔπι (εὐκαιρία) θὰ ἀναφερθῇ καὶ σὲ ἄλλα ἐπὶ (μέρος) θέματα. 11) Μετὰ (μεγάλη δυσκολία) θὰ κατορθώσουν νὰ ἀνταποκριθοῦν στὶς νέες ἀνάγκες. 12) Ἀγωνίζεται μὲν πάθος ὑπὲρ (ἡ ἀρχή) του. 13) Τὰ ἔργα θὰ γίνουν ὑπὸ (ἡ ἐπίβλεψις) εἰδικοῦ μηχανικοῦ. 14) Σὺν (ό χρόνος) τὰ πράγματα θὰ βελτιωθοῦν. 15) Πρὸ (ό πόλεμος) ἡ ζωὴ ἦταν πολὺ διαφορετική. 16) Ἔπι (μήνας) περίμεναν τὰ ἀποτελέσματα τῶν διαφόρων ἔξετάσεων. 17) "Ολοι ἥθελαν νὰ μάθουν περὶ (τὸ θέμα) ποὺ θὰ ἀνέπτυσσε. 18) Τὸ ἔλληνικὸ ἀλφάβητο εισήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα πολὺ πρὸ....(ό ὄγδοος αἰών). 19) Τὰ θέματα ἐτέθησαν ἐπὶ....(τάπης).

Β. (§ 266). 1) "Ολοι γνωρίζουν ὅτι βρίσκεται μεταξύ....(ζωὴ) καὶ (θάνατος). 2) Δέχτηκε τὶς ἀπόψεις μας ἄνευ (ἀντίρρησις). 3) Δίχως ... (ἡ βοήθεια) σας θὰ εἴχαμε χαθῆ. 4) Περνᾷ γιὰ (σπουδαῖος). 5) "Ολοι ἐνώμενοι θὰ πολεμήσουν ἐναντίον (ό ἔχθρος). 6) Ἡ πόλις ἀπλώνεται ἕως (ἡ ὅχθη) τοῦ ποταμοῦ. 7) Παρακολουθοῦσε μὲ (ζῆλος) καὶ (προσοχὴ) τὰ μαθήματα. 8) Ἐνώπιον (ὅλοι) ἐδήλωσε ὅτι θὰ μᾶς ὑποστηρίξῃ. 9) Ὁρκίστηκαν πῶς θὰ ἀγωνιστοῦν μέχρι (θάνατος). 10) Ἐθυσίασε τὰ πάντα χάριν (ἡ ἐπιστήμη). 11) "Ενεκα (ἡ ἀσθένεια) του δὲν παρακολούθησε τὰ μαθήματα ἐπὶ ἔνα δίμηνο. 12) Σὲ (αὐτὸς ὁ τόπος) διατηροῦνται ἀκόμη πανάργαια ἔθιμα. 13) "Ολοι τὸν θαυμάζουν γιὰ (ἡ ἔξυπνάδα) του. 14) Μὲ (ἡ πρώτη βροχὴ) πρασίνισε δηλατή γῆ. 15) Μέχρι (τὸ φινόπωρο) θὰ ἔχουν τελειώσει τὰ κυριώτερα ὄδικα ἔργα. 16) Πλὴν (ό ἄπορος) δῆλοι οἱ ὅλοι θὰ συνεισφέρουν στὸν ἔρχαν. 17) Δίχως....(ένότης) κανένα ἔθνος δὲν μπορεῖ νὰ προοδεύσῃ. 18) Ὁ Σωκράτης μὲ....(ό θάνατος) του ἐπισφράγισε τὴν διδασκαλία του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (κατ' έκλογήν)

- 'Ανδριάτη Ν. Π., 'Έπυμολογικό λεξικό της κοινῆς νεοελληνικῆς². Θεσσαλονίκη 1967.
- Householder F.W. - Kazazis K. - Koutsoudas A., Reference Grammar of literary Dhimitiki. Indiana Univ., Bloomington 1964.
- Humbert J. - Κουρμούλη Γ., Συντακτικὸν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης. Αθῆναι 1957.
- Κουρμούλη Γ. I., 'Αντίστροφον λεξικὸν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς. Αθῆναι 1967.
- Κουρμούλη Γ. I., Μορφολογικαὶ ἔξελιξεις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ΕΕΦΣΠΑ, τόμ. ΙΕ' (1964-65), σσ. 9-22.
- Mirambel A., Grammaire du grec moderne. Paris 1949.
- Pring J. T., A Grammar of Modern Greek (on a phonetic basis). London 1950.
- Seiler H., L'aspect et le temps dans le verbe neo-grec. Paris 1952.
- Τζαρτζάνου Α., Νεοελληνικὴ σύνταξις² (τῆς κοινῆς δημοτικῆς), 2 τόμοι. Αθῆναι 1946 (ΟΕΣΒ).
- Τριανταφυλλίδη Μ. καὶ ἄλλων, Νεοελληνικὴ γραμματική. Αθῆναι 1941 (ΟΕΣΒ).
- Τσοπανάκη Α. Γ., 'Η τρίτη δημοτική. Περ. Ἐποχές, τεύχ. 39 - 40 (Ιουλ. - Αύγ.) 1966, σσ. 8-17 καὶ 148-53.
- Wendt H. F., Praktisches Lehrbuch Neugriechisch. Έκδ. Langenscheidt 1965.
- Χατζιδάκη Γ. Ν., Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικὰ (MNE), 2 τόμοι. Αθῆναι (τ. Α' : 1905, τ. Β' : 1907).
- Ζούκη Γ., Γραμματικὴ τῆς Νεοδημοτικῆς. Αθῆναι 1963.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Οι άριθμοι παραπέμπουν στις σελίδες του βιβλίου.

Α

- α θηλ. 60, 70.
- άδιάρκεια 147.
- άχω 189.
- αίνω 192.
- άλληλο- 48, 228.
- άλληλοπαθή ρήματα 228.
- άμαι 160.
- άμετάβατα ρήματα 226.
- άμποτε 217.
- άνισοσύλλαβα ούσιαστικά
 - ἀρσενικά 68, 87.
 - θηλυκά 70, 87.
 - ούδετερα 71.
 - ίδιοκλιτα 72.
- άντανακλαστικά ρήματα 227.
- ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ 9.
- προσωπικές 9.
- ἔρωτηματικές 21.
- ἀδριστες 25.
- ἀναφορικές 28.
- δεικτικές 31.
- κτητικές 36.
- δριστικές - ἐπιτατικές 41.
- αὐτοπαθεῖς - ἀλληλοπαθεῖς 45.
- συσχετικές 50.
- άνω 193.
- ΑΝΩΜΑΛΑ
- ούσιαστικά 100.
- ἐπίθετα 128.
- ρήματα 236.
- παραθετικά 136.
- ΑΟΡΙΣΤΟΣ
- Ὁριστικής 162.
- Ὑποτακτικής 178.

- Προστακτικής 182.
- ἔνσιγμος 154, 186.
- ἄσιγμος 154, 186.
- Β' μεσοπαθητικός 154.
- ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ 224.
- ώς βοηθητικό 224.
- ἀντί ούσιαστικοῦ 225.
- ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ρήματα 228, 232.
- ΑΠΡΟΣΩΠΑ ρήματα 233.
- άρω 191.
- ἄς 175.
- ας ἀρσεν. 58, 68.
- ἀτελές ποιόν ἐνεργείας 146.
- αυ- 188.
- αὕξησις 149.
- ἐσωτερική 150.
- χρονική 151.
- αὐτοπαθή ρήματα 227.

Β

- βεβαιωτικά ἐπιρρήματα 240.
- Β' δρος συγκρίσεως 133.
- βουλητική πρότασις 233.

Δ

- δήποτε 28.
- ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ρήματος 226.
- διάρκεια 147.
- δικατάληκτα ἐπίθετα 114.
- διπλοκατάληκτα ούσιαστικά 100.
- διπλόκλιτα ούσιαστικά 100.
- δίπτωτα ούσιαστικά 58.
- ρήματα 229.
- δυναμικά ρήματα 228.
- Δυνητική /ὑποθετική 160, 215,

Ε

- ε ρηματικῶν καταλήξεων 168.
- ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ 160, 215.
- κύριες (γραμματικές) 160.
- δευτερεύουσες (συντ.) 160, 215.
- ει κατάλ. ἀπαρεμφ. 173.
- εῖ > > 173.
- εἰδικὴ πρότασις 233.
- εἴθε 217.
- ἐνεργητικὰ ρήματα 226.
- ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ φωνὴ 155.
- ΕΝΕΣΤΩΣ
- Ὁριστικῆς 161, 168.
- Ὑποτακτικῆς 178.
- Προστακτικῆς 182.
- ἐπαναληπτικὸν ἀντικείμενο 16.
- ΕΠΙΘΕΤΑ 102.
- κατηγορίες 102.
- τονισμός 103.
- 1. -ος, -η, -ο 105.
- 2. -ος, -α, -ο 113.
- 3. -ης, -α, -ικο 117.
- 4. -ն, -ա, -ն 119.
- 5. -ης, -ης, -էս 122.
- 6. -ան, -ան, -օն 125.
- 7. -ան, -օստա, -օն 126.
- 8. անամալա 128.
- ρηματικὰ σὲ - τος 106.
- σὲ -կօչ, -չօչ, -թօչ, -նօչ 107.
- σὲ -րօչ, -այօչ 107.
- իօչ, -ենիօչ, -հուօչ 114.
- ծիկալեկտա 114.
- շրամատաν ծղլատիկա 119.
- ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ 239.
- τοπικὰ 239.
- շրոնιկὰ 239.
- տրոπικὰ 240.
- ποσοτικὰ 240.
- βεβαιωτικὰ 240.
- μορφολογία 240.
- Էրրինա - նըրձ թեμάτα 191.
- էս 69.

-εν- 188.

Ենտիկὴ 160, 217.

-εնց 90.

Η

- ῆ κατάλ. ἀπαρεμφ. 173.
- ῆ- ρηματ. αնչդուս 150.
- η θηλ. 61.
- ης արսեն. 59, 68.

Թ

- ՕԱ 172.
- ԹԵՄԱΤΑ ρηματικὰ 153, 185.
- φωνητικὰ 187.
- չելուկա 187.
- լարսուցիկա 188.
- ծծոնտիկա - սորտիկա 189.
- նըրձ - էրրինա 191.
- Թեմատιկա սυստήմատա 185.
- Թեմատիկէս կատηγորիէս 187.
- էնետատիկὸ (1) 153, 185, 187.
- անօրիստիկὸ (2ա - 26) 153, 185, 187.
- Թետիկօս թաթմծ էպիթ. 129.

Ի

- ι օնձ. 63, θηλ. 70, 91.
- իա θηλ. էպիթ. 107.
- լիօնկլիտա օնսաստիկա 72.
- լիօնօս, ա, օ 41.
- լեմատ 158.
- լիզո 190.
- լուս 72.
- լրա 191.
- ԼՍՕՆԼԼԱԲԱ օնսաստիկա
- արսենիկա 58, 79.
- թղլսւկա 60, 79.
- օնձետերա 62.
- ԼՏՈՎ 175.
- լս 70, 91.

Կ

- ԿԼԻՍԻՍ օնսաստիկան
- Ա' : Δίպտատա 58.

Β' : Τρίπτωτα 79.

Γ' : Μεικτά 85.

— ἐπιθέτων 102.

Λ

λαρυγγικά θέματα

— ρημάτων 188.

— ούσιαστικῶν 90.

Μ

-μα οὐδ. 71.

-μαι ἀθεράτων ρήμάτων 159.

μακάρι 217.

μάγας 128.

μεικτά ούσιαστικά 85.

ΜΕΑΛΛΩΝ Α' (Διαρκῆς) 163, 172.

ΜΕΑΛΛΩΝ Β' (Συνοπτ.) 163, 172.

ΜΕΑΛΛΩΝ Γ' (Τετελ.) 164, 174.

μέσσα ρήματα 227.

μεταβατικά ρήματα 226.

ΜΕΣΟΠΑΘΗΤΙΚΗ φωνὴ 155.

μεταξὺ 47, 228.

ΜΕΤΟΧΗ 218.

— ἐπιρρηματική 218.

— δυνοματική 219.

— σὲ -μένος, -η, -ο 106, 221.

— ἀναδιπλασιασμένη 106, 222.

μοναχός, -ή, -ό (μονάχος) 41, 227.

μονολεκτικοὶ χρόνοι 173.

μόνος, -η, -ο 41, 227.

Ν

-ν ούσιαστ. 72, 86.

νὰ 176.

νάτος, -η, -ο 9.

Ο

-ο οὐδ. 62.

όδοντικά θέματα

— ρημάτων 189.

— ούσιαστικῶν 88.

·οντας 218.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ 161.

χρῆσις - σημασία 161.

μορφολογία 168.

— Ἐνεστῶτος 161, 168.

— Παρατατικοῦ 161, 169.

— Ἀορίστου 162, 170.

— Μέλλοντος Α' 163, 172.

— Μέλλοντος Β' 163, 172.

— Παρακειμένου 163, 173.

— Ὑπερσυντελίκου 164, 174.

— Μέλλοντος Γ' 164, 174.

— ος ἄρσ. - θηλ. 79, οὐδ. 64.

— ος, -α, -ο (2) ἐπίο. 13.

— ος, -η, -ο (1) ἐπίο. 105.

— ος, -ον ἐπίο. 114.

— ὄτερος, -η / -α, -ο 135.

— οὐ θηλ. 71.

— οῦμαι (B2) 158.

— οῦμαι (-ου-) 159.

— ους οὖσ. 69.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ 55.

— δίπτωτα 58.

— τρίπτωτα 79.

— μεικτά 85.

— ἀνώμαλα 100.

Π

παθητικά ρήματα 228.

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ 130.

συγηματισμὸς 130.

περιφραστικὴ ἐκφορὰ 134.

— ἐπίτασις 134.

— ἀνώμαλα 136.

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

— Ὁριστικῆς 163, 173.

— Ὑποτακτικῆς 179.

— Προστακτικῆς 180.

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ 161, 169.

περιποιητικά ρήματα 227.

περισπώμενα ρήματα 193.

περιφραστικοὶ χρόνοι 173.

Πιθανολογικὴ 160, 216,

πλάγια ρήματα 227.

ποιητικὸ αἴτιο 228, 230.

ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ 146.

πολὺς 128.

ποσοτικά ἐπιρρήματα 240.

ποὺ 28.

ποῦντος, -η, -ο 22.

πρὸ (μὲ ρῆμ.) 151.

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

— κύριες 245.

— καταχρηστικές 248.

προληπτικό ἀντικείμενο 16.

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ 180.

χρῆσις σημασία 180.

μορφολογία 181.

— Ἐνεστῶτος 182.

— Ἀορίστου 182.

— Παρακειμένου 180.

ἀρνητικός τύπος 181.

προτρεπτικά μόρια 181.

ἀνώμαλοι σχηματισμοί 184.

προσωπικές ἀντωνυμίες 9.

— ὑποκειμενικές - ἀντικειμενικές 9.

τύποι 9.

θέσις, τονισμός 10.

ώς ἐπαναληπτ.-προληπτ. ἀντ. 16.

παράθεσις τῶν δύο τύπων 17.

προθετική ἔκφορά 18.

ἐλλειπτικές ἀντών. φράσεις 19.

προτρεπτικά μόρια 181.

P

-ρ οὐσιαστ. 73, 88.

ΡΗΜΑΤΑ 146.

χρόνος - ποιὸν ἐνεργείας 146.

αὔξησις 149.

θέματα 153, 185.

φωνές 155.

συζυγίες 156.

ἐγκλίσεις 160, 215.

— βαρύτονα 156.

— περισπώμενα/συνηρημένα 157.

δονοματικοὶ τύποι 218.

διαθέσεις 226.

— ἐνεργητικά 226.

— μέσα 227.

— παθητικά 228.

— μεταβατικά 226.

— ἀμετάβατα 226.

— ἀποθετικά 228, 232.

— συγκεκομένα 231.

— ἀπρόσωπα 233.

— ἀνώμαλα 236.

Σ

-ς οὐσιαστ. 73, 88.

-σθ- 169.

ΣΥΓΚΕΚΟΜΜΕΝΑ ρήματα 231.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ 129.

βαθμοί συγκρίσεως 129.

εἰδή συγκρίσεως 130.

σχηματισμός 130.

Β' δρος συγκρίσεως 133.

ἐπίτασις 134.

ὑποκατάστata ὑπερθ. ἀπολ. 134.

ὅρθογραφία 135.

ἀνώμαλα παραθετικά 136.

— ὑπεροχῆς 130.

— ἰσότητος 132.

— μειονεκτικότητος 132.

συγκριτικός βαθμός ἐπιθ. 129.

ΣΥΖΥΓΙΕΣ 156.

— Α' 156.

— Β' (Β₁ - Β₂) 157.

— ἀθεμιάτων 159.

— σὲ -ῶμαι, -οῦμαι 159.

σύνθετοι γρόνοι 173.

συντελικός τύπος 225.

συντελικότης 147.

συριστικά-οδοντικά 189.

T

-τατος, -η, -ο ὑπερθ. ἐπιθ. 104.

τέλετο ποιὸν ἐνεργείας 147.

-τέρα θηλ. συγκρ. ἐπιθ. 104.

-τερος, -η/a, -ο συγκρ. ἐπιθ. 130.

-τῆς ἄρσ. 81.

-τις θηλ.. 89.

τονισμός προσωπ. ἀντων. 10.

— ἐπιθέτων 103.

τροπικά ἐπιρρήματα 239.

τρίπτωτα οὐσιαστικά 79.

τροπή συντάξεως 229, 230.

τροπικά ἐπιρρήματα 240.

Y

-ν οὐδ. 74.

ὑγρά - ἔρρινα θέματα 191.

-ώνω 192.

ὑπερθετικός βαθμός ἐπιθ. 129.

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ 164, 174.

Ὑποθετική / δυνητική 160, 215.

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ 175.

χρῆσις - σημασία 175.

μορφολογία 178.

— Ἐνεστῶτος 178.

— Ἀορίστου 178.

— Παρακειμένου 179.

ἀνάμαλοι σχηματισμοί 179.

-νς οὐσιαστ. 91.

Φ

ΦΩΝΕΣ ρήματος 155.

— ἐνεργητική 155.

— μεσοπαθητική 155.

φωνηντικά θέματα 187.

φωνηντικό στήριγμα 168.

X

χειλικά θέματα

— ρημάτων 187.

— οὐσιαστικῶν 90.

χρονικά ἐπιρρήματα 239.

χρόνοι ρήματος 146.

χρόνος ἀπόλυτος / σχετικός 146.

χρωμάτων δηλωτ. ἐπιθ. 119.

Ω

-ῶ ρημ. B' συζυγίας 157.

-ῳ ρημ. A' συζυγίας 156.

-ῳ θηλ. 62.

-ῶμαι 159.

-ώντας 218.

-ώνω 159, 193.

A

adjectives → ἐπίθετα

adverbs → ἐπιρρήματα

agent → ποιητικό αἴτιο

anticipatory object → προληπτικό

ἀντικείμενο

aorist → ἀόριστος

aspect → ποιὸν ἐνεργείας

augment → αὔξησις

C

comparative → συγκριτικός

comparatives → παραθετικά

comparison (of adjectives and
adverbs) → συγκριτικά

conjugations → συζυγίες

D

definite - intensive pronouns → ἀντω-

νυμίες δριστικές - ἐπιτατικές

demonstrative pronouns → ἀντωνυμίες

δεικτικές

dentals - sibilants → ὀδοντικά - συρι-

στικά

deponent verbs → ἀποθετικά ρήματα

duration → διάρκεια

F

future continuous → Μέλλων A'

future momentary → Μέλλων B'

future perfect → Μέλλων Γ'

G

gutturals → λαρυγγικά

I

- imperative → προστακτική
 imperfect → παρατατικός
 imperfective → ἀτελές (ποιὸν ἐνεργείας)
 impersonal verbs → ἀπρόσωπα ρήματα
 indefinite pronouns → ἀντωνυμίες
 ἀόριστες
 indicative → ὄριστική
 infinitive → ἀπαρέμφατο
 intensive pronouns → definite pronouns
 interrogative pronouns → ἀντωνυμίες
 ἐρωτηματικές
 irregular verbs → ἀνώμαλα ρήματα

L

- labials → χειλικά
 liquids - nasals → ύγρα - ξερίνα

M

- moods → ἐγκλίσεις

N

- nasal - liquids → ξερίνα - ύγρα
 non duration → διάρκεια
 nouns → οὐσιαστικά

O

- optative → εύκτική

P

- participle → μετοχή
 passive verbs → παθητικά ρήματα
 past perfect → ὑπερσυντέλικος
 perfective → τέλειο (ποιὸν ἐνεργείας)

- personal pronouns → προσωπικές
 ἀντωνυμίες
 positive → θετικός
 potential/conditional → δυνητική / ὑποθετική
 prepositions → προθέσεις
 present → ἔνεστώς
 present perfect → παρακείμενος
 primary (grammatical) moods → κύριες (γραμματικές) ἐγκλίσεις
 proleptic object → anticipatory object

R

- reciprocal pronouns → ἀντωνυμίες
 ἀλληλοπαθεῖς
 reciprocal verbs → ἀλληλοπαθή ρήματα
 reflexive pronouns → ἀντωνυμίες αὐτοπαθεῖς
 reflexive verbs → αὐτοπαθή ρήματα
 relative pronouns → ἀντωνυμίες ἀναφορικές
 repeated object → ἐπαναληπτικό ἀντικείμενο

S

- secondary (syntactical) moods → δευτερεύουσες (συντακτ.) ἐγκλίσεις
 sibilants - dentals → συριστικά - δοντικά
 stem classes → θεματικές κατηγορίες
 stems → θέματα
 subjunctive → ὑποτακτική
 superlative → ὑπερθετικός

T

- time → χρόνος

V

- voices → φωνές
 vowel stems → φωνηεντικά θέματα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
--------------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ (Pronouns)

1. Προσωπικές	9
2. Ἐρωτηματικές	21
3. Ἀόριστες	25
4. Ἀναφορικές	28
5. Δεικτικές	31
6. Κτητικές	36
7. Ὁριστικές - Ἐπιτατικές (ἐμφατικές)	41
8. Αὐτοπαθεῖς - Ἀλληλοπαθεῖς	45
9. Συσχετικές	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ (Nouns)

Γενικά	55
Α' κλίσις : Δίπτωτα	58
Β' κλίσις : Τρίπτωτα	79
Γ' κλίσις : Μεικτά	85
Ανώμαλα	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΠΙΘΕΤΑ (Adjectives)

Γενικά	102
1. -ος, -η, -ο	105
2. -ος, -α, -ο	113
3. -ης, -α, -ικό	117
4. -ύς, -ιά, -ύ	119
5. -ης, -ης, -ες	122
6. -ων, -ων, -ον	125
7. -ων, -ουσα, -ον	126
8. Ἀνώμαλα	128

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ (Comparison of adjectives and adverbs)

1. Βαθμοὶ συγκρίσεως	129
2. Εἰδη συγκρίσεως - Σχηματισμὸς παραθετικῶν	130
3. Β' ὅρος συγκρίσεως	133
4. Περιφραστικὴ ἐκφορὰ τῶν παραθετικῶν	134
5. Ἐπίτασις τῶν παραθετικῶν	134

6. Ὑποκατάστata τoῦ ὑπερθετικοῦ ἀπολύτου	134
7. Ὁρθογραφικά	135
8. Ἀνώμαλa πaraθετικά	136

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΡΗΜΑ (Verb)

1. Χρόνος - Ποιὸν ἐνεργείας	146
2. Αὕξησις	149
3. Θέμata τoῦ ρήματος	153
4. Φωνὲς	155
5. Συζυγίες	156
6. Ἐγκλίσεις	160
7. A. Κύριες (γραμματικὲς) ἐγκλίσεις	161
I. Ὁριστικὴ	161
II. Ὑποτακτικὴ	175
III. Προστακτικὴ	180
8. Θεματικὰ συστήμata	185
9. B. Δευτερεύουσες (συντακτικὲς) ἐγκλίσεις	215
I. Δυνητικὴ / Ὑποθετικὴ	215
II. Πίθανολογικὴ	216
III. Εὐκτικὴ	217
10. Ὄνοματικοὶ τύπoi τoῦ ρήματος	218
A. Μετοχὴ	218
B. Ἀπαρέμφατο	224
11. Διαθέσεις τoῦ ρήματος	226
12. Συγκεκομένa (ψευδοσυνηρημένa)	231
13. Ἀποθετικά	232
14. Ἀπρόσωπa	233
15. Ἀνώμαλa	236

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΕΠΙΡΡΗΜΑ (Adverb)

Γενικά	239
1. Τοπικά	239
2. Χρονικά	239
3. Τροπικά	840
4. Ποσοτικά	240
5. Βεβαιωτικά /διστακτικά/ἀρνητικά	240
Μορφολογία τoῦ ἐπιρρήματος	240

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ (Prepositions)

1. Κύριες	245
2. Καταχρηστικές	248
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	254
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	255

